Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

TÁRSADALMI BEVONÁS A SZABADTÉRFEJLESZTÉSBEN

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati részvételi tervezésben

Doktori (PhD) értekezés

DOI: 10.54598/005390

KERESZTES-SIPOS ANDREA

Budapest

2024

A doktori iskola

megnevezése: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Tájépítészeti és Tájökológia Doktori Iskola

tudományága: agrárműszaki

vezetője: Dr. Bozó László

egyetemi tanár, DSc, MHAS

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kertészettudományi Intézet

Talajtan és Vízgazdálkodási Tanszék

Témavezető: Dr. Fekete Albert

egyetemi tanár, PhD, DLA

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet

Kertművészeti és Kertépítészeti Tanszék

....

Az iskolavezető jóváhagyása A témavezető jóváhagyása

TARTALOM

1. BEVEZETÉS 6
1.1. A témaválasztás indoklása 7
1.2. A téma aktualitása 9
2. CÉLKITŰZÉSEK 14
2.1. A kutatás célja 14
2.2. Az értekezés szerkezete 15
3. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS ÉS SZINTÉZIS 17
3.1. A témához kapcsolódó fogalmak 17
3.1.1. Az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó fogalmak 17
3.1.2. Társadalmi bevonáshoz kapcsolódó fogalmak 20
3.2. Az Arnstein-létra elmélete és annak értelmezései 26
3.3. Az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonás 32
3.3.1. Szabályozás 33
3.3.2. Előnyök és kihívások 37
3.3.3. Eszközök és projektfázisok 40
3.3.4. A társadalmi egyeztetés folyamata 43
3.3.5. Szerepkörök 44
3.3.6. Az önkormányzat szerepe 44
3.4. A tájépítész-tervező szerepe a társadalmi bevonásban 46
3.4.1. Tájépítészeti tervezés 47
3.4.2. A tájépítész-tervező személyisége 49
3.4.3. A tájépítész-tervező szerepei és feladata 51
3.5. Nemzetközi esettanulmányok 55
3.5.1. Kanadai Waterloo város közösségi tervezési gyakorlata 55
3.5.2. Norvégiai Arendal város lakossági „együtt alkotás” gyakorlata 57
4. ANYAG ÉS MÓDSZER 59
4.1. Szakirodalmi források gyűjtése 60
4.2. Interjúk 61
4.2.1. TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk 62
4.2.2. Kutatói kérdésekhez kapcsolódó szakértői interjúk 62
4.2.3. Nemzetközi interjúk 63
4.2.4. Tájépítész-tervezői készségekhez és oktatáshoz kapcsolódó interjúk 64
4.3. Kérdőív 66
4.4. Esettanulmányok 69
4.4.1. Budapesti TÉR_KÖZ pályázat 69
4.4.2. Budapest Főváros III. kerületének gyakorlata 74
5. EREDMÉNYEK – A magyarországi gyakorlat a szakirodalom tükrében 92

5.1. Az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok sajátosságai 92
5.1.1. Fogalmak 92
5.1.2. Az Arnstein-létra a gyakorlatban 93
5.1.3. Szabályozás 96
5.1.4. Előnyök és kihívások 98
5.1.5. Eszközök és projektfázisok 100
5.1.6. A társadalmi egyeztetés folyamata 102
5.1.7. Szerepkörök 103
5.1.8. Az önkormányzat szerepe 105
5.2. A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonásban 110
5.2.1. Tájépítészeti tervezés 110
5.2.2. A tájépítész-tervező személyisége 112
5.2.3. A tájépítész-tervező szerepei és feladata 114
6. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK 118
7. ÚJ TUDOMÁNYOS ÉS GYAKORLATI EREDMÉNYEK 120
7.1. Tézisek 120
7.2. Gyakorlati eredmények 129
8. ÖSSZEFOGLALÁS 131
9. SUMMARY 132
10. MELLÉKLETEK 133
M1. melléklet. Irodalomjegyzék 133
M2. melléklet. A kutatás felépítése 141
M3.1. melléklet. A társadalmi egyeztetés folyamata négy szakirodalomban 142
M3.2. melléklet. A társadalmi egyeztetés folyamata a négy szakirodalom szintézise alapján 143
M3.3. melléklet. A tájépítészeti tervezés folyamata két szakirodalomban és a szintézisük szerint 144
M3.4. melléklet. A tájépítészeti tervezés és a társadalmi egyeztetés összevetése 145
M3.5. melléklet. A tájépítészeti tervezés és a társadalmi egyeztetés összevetésének szintézise 146
M4.1. melléklet. Doktori disszertációk adatbázisának vizsgálata 147
M4.2. melléklet. Témához kapcsolódó disszertációk listája 149
M4.3. melléklet. Online bibliográfiai adatbázisok vizsgálata 151
M4.4. melléklet. Online bibliográfiai adatbázisok keresési eredményei – Scopus 154
M4.5. melléklet. Online bibliográfiai adatbázisok keresési eredményei – Web of Science 155
M5.1. melléklet. TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk kérdései 157
M5.2. melléklet. TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk alanyai 158
M5.3. melléklet. TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk kivonatai 159
M6.1. melléklet. Szakértői interjúk alanyai 179
M6.2. melléklet. Szakértői interjúk kivonatai 182
M6.3. melléklet. Szakértői interjúk diagramos elemzése 246

M6.4. melléklet. Idézetek a szakértői interjúkból 250
M7. melléklet. Oktatással kapcsolatos interjúk, beszélgetések alanyai 254
M8. melléklet. Kérdőívkérdések és diagramos elemezésük 255
M9.1. melléklet. A szakértői interjúk és kérdőívek összehasonlítása (Z-teszttel) 270
M9.2. melléklet. A szakértői interjúk és kérdőívek összehasonlítása: a bevonás előnye 273
M9.3. melléklet. A szakértői interjúk és kérdőívek összehasonlítása: a bevonás kihívásai 274
M9.4. melléklet. A szakértői interjúk és kérdőívek összehasonlítása: a tájépítész-tervező többletfeladatai 275
M9.5. melléklet. A szakértői interjúk és kérdőívek összehasonlítása: a tájépítész-tervező felelőssége, hibái 276
M10.1. melléklet. A TÉR_KÖZ pályázat 2018. évi kiírása 277
M10.2. melléklet. A TÉR_KÖZ pályázat projektjei 289
M11.1. melléklet. Önkormányzati főépítész szakmérnöki képzés adatlapja 293
M11.2. melléklet. Urbanista felsőfokú szakirányú továbbképzés kommunikációs, csapatépítési tréningjének programja 298
M12.1. melléklet. A tájépítész-tervező szerepvállalása a Holdudvar park társadalmi tervegyeztetési folyamatában 299
M12.2. melléklet. A Holdudvar park tervei és megvalósulása 300
M13.1. melléklet. A tájépítész-tervező szerepvállalása a Boldog Sándor István park társadalmi tervegyeztetési folyamatában 304
M13.2. melléklet. A Boldog Sándor István park tervei és megvalósulása 305
M14. melléklet. A szabadtérfejlesztési projekt társadalmi bevonási eszközeinek és fázisainak mátrixa 308
M15.1. melléklet. A társadalmi egyeztetés folyamata a szakirodalom és a gyakorlat szintéziseként 309
M15.2. melléklet. A szabadtérfejlesztéshez kapcsolódó társadalmi egyeztetés folyamata, illetve az önkormányzat és a tájépítész-tervező ebben vállalt feladatai 310
M16.1. melléklet. A tájépítész-tervezői társadalmi bevonáshoz szükséges személyiségjegyei 311
M16.2. melléklet. A tájépítész-tervező feladatai az önkormányzati szabadtérfejlesztéshez kapcsolódó társadalmi bevonásban 312
M17. melléklet. Kép- és ábrajegyzék, illetve táblázatjegyzék 313
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS 315

1. BEVEZETÉS

„ ”Teljes” emberré nem egyedül, hanem csak másokkal együtt válhatunk...”
Dietrich Bonhoeffer

A társadalmi bevonás és ezen belül a közösségi tervezés úgy működik mint egy párbeszéd. A participációs kommunikációelmélet szerint pedig a dialógus arra való, hogy az emberek felismerjék életükben a problémás helyzeteket, illetve azok megoldására felkészüljenek a párbeszédben résztvevők segítségével. (Horányi, 2007, pp. 113–116, 123) Ennek értelmében egy manipulációtól mentes, jól lefolytatott és megélt társadalmi bevonási folyamat pozitívan befolyásolhatja a tervező szakmai felkészültségét, formálhatja a laikus résztvevők szemléletét, illetve egy konkrét „probléma”, tervezési feladat megoldását is szolgálhatja.

A tájépítészek az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonásban való részvételük által emberileg és szakmailag is új ismeretekre tehetnek szert, jobb tervet alkothatnak, építhetik a bizalom kultúráját (Boda, 2013, p. 110), illetve lehetőség nyílik a szakma, a tudományterület bemutatására a laikus szereplők, a tájépítészeti alkotások tömeges használói felé. Ez a fajta tudománykommunikáció amellett, hogy segítheti a szakma (el)ismertségét és jövőjét, a folyamatban résztvevők kritikai gondolkodását is alakíthatja (Doricsák, 2014, p. 23), ami elengedhetetlen egy demokratikus közélethez.

Sok évnyi munkatapasztalatom, továbbá jelen kutatáshoz kapcsolódó felméréseim és vizsgálataim alapján kijelenthetem, hogy a párbeszéden alapuló társadalmi bevonás számos kockázatot is rejt: a manipulációt és a hozzá kapcsolódó bizalomvesztést, a hosszasabb és bonyolultabb kommunikációs folyamatokat, a stresszes, indulatokkal teli tervezést és egyeztetéseket stb. Ezeket a terheket eddig rendszerint a tájépítész-tervezők cipelték, azonban a jelenlegi gyakorlatban az a tendencia látható, hogy az önkormányzatok kézben tartják a folyamatokat, saját alkalmazottaik vagy megbízott facilitátorok által irányítják az egyeztetési folyamatokat, így a tájépítész-tervező felelőssége főként saját tervezési munkájára terjed ki, amelyet a manipuláció elkerülése érdekében még nagyobb körültekintéssel kell végeznie.

Kutatásom célja, hogy az elmúlt évek tendenciái és tapasztalatai alapján újradefiniáljam a tájépítész-tervező szerepét az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban, és így javaslatot tegyek új szakmai stratégiák megalkotására. Ugyanakkor személyes célom, hogy felhívjam a figyelmet a társadalmi bevonás felszabadító élményére, amikor a közösbe

tett idő és energia által problémák oldódnak meg és fel, kívánom, hogy legalább egyszer mindenki megtapasztalhassa ezt a szakmai élete során.

1.1. A témaválasztás indoklása

A települési zöldinfrastruktúra és ezzel együtt a szabadterek napjainkban kiemelt társadalmi szerepet kapnak. Nem csak a szakemberek (BFVT Kft. et al., 2021; European Comission, 2023b; Gehrels et al., 2016), hanem a városvezetők és a városlakók is ismerik ezt a fogalmat (Benedict et al., 2006). A városi zöldinfrastruktúra jelentősége azért is értékelődött fel ilyen nagyon, mert a klímaváltozás fenyegetését a természet alapú módszerek is enyhíthetik (Union, 2021), illetve az ökoszisztéma szolgáltatások által szorosan összekapcsolódik az emberi jólét, illetve jóllét fogalmával is (Millennium Ecosystem Assessment, 2007). Több kutatás is egyértelműen kimutatta, hogy a zöldfelületek gazdasági előnyt is hordoznak szűkebb és tágabb környezetük lakóinak. (Kim et al., 2018; Takács, 2016)

A városi zöldfelületek az ellátó és szabályozó ökoszisztéma szolgáltatásokon túl kulturális ökoszisztéma szolgáltatásokat is nyújtanak, amelyek jelentősége és újdonsága abban áll, hogy elősegítik a jó szociális kapcsolatokat, a társadalmi kohéziót, a kölcsönös tiszteletet és egymás segítésének képességét. (Millennium Ecosystem Assessment, 2007) Ezeket, az ember számára kiemelten fontos ökoszisztéma szolgáltatásokat a szabadtérfejlesztések során alkalmazott társadalmi bevonási eszközök nagy mértékben segíthetik. (Pleasant et al., 2014; Sultana, Selim, 2021) A zöldinfrastruktúra fejlesztéseknél a társadalmi bevonás gyakran azzal a pozitív hozadékkal is járhat, hogy a politikai vezetők is az ügy mellé állnak. (Benedict et al., 2006) Egy kínai tanulmány a kínai városoknak a társadalmi részvételét tartalmazó adatait és a regionális szén-dioxid-kibocsátását és a regionális szén-dioxid-intenzitását és a közöttük fennálló oksági kapcsolatot kereste, és azt mutatta ki, hogy a zöldfelület-fejlesztések esetében a társadalmi részvétel civil szervezetek révén jól, a városlakók közvetlen bevonása révén pedig kitűnően hat a szén-dioxid-kibocsátás mérséklésére. (Zhang et al., 2023)

A közvélemény határozottan támogatja azokat a városi zöldinfrastruktúra-politikákat, amelyek mérséklik a városok számára napjaink legnagyobb kihívásait jelentő éghajlatváltozással kapcsolatos káros hatásokat. Ha a három csoport – a döntéshozók, a szakértők és a helyi közösségek – együttműködnek, és különböző technikákat (pl. nyilvánosság részvételét célzó térinformatikai

rendszereket) is bevetnek, akkor olyan tervezési és gazdálkodási megoldások valósulhatnak meg, amelyek a helyi körülményekhez alkalmazkodnak, és így egyszerre lesznek klímatámogatóak és méltányosak, társadalmilag elfogadhatóak. (Lampinen et al., 2023; Rayan et al., 2022; United Nations, 2017)

Kutatásom során a tájépítész-tervező szerepét vizsgálom a települési zöldinfrastruktúra legfontosabb elemeinek, az önkormányzati szabadtérfejlesztéseknek a társadalmi bevonási folyamataiban. Az értekezésben a társadalmi bevonás alatt minden olyan eszközt értek, amely lehetőséget ad a helyi közösség tagjai számára a város fejlődését érintő ügyekről informálódni, illetve azok alakításába beleszólni, részt venni (pl. plakát, fórum, kulturális vagy sportrendezvény). A társadalmi bevonás egy specifikusabb formája a részvételi tervezés, amelynek egyik konkrét eszköze a közösségi tervezés. (Horváth et al., 2018)

Témaválasztásomban a társadalmi bevonás kiemelt szerepe munkatapasztalatomnak is köszönhető. A budapesti Főpolgármesteri Hivatal Városmegújító csoportjában dolgoztam 2014 és 2017 között, főként a közösségi célú TÉR_KÖZ pályázattal. 2017-től az Óbuda-Békásmegyer Városfejlesztő Nonprofit Kft.-nél (továbbiakban: ÓBVF Kft.) dolgozom, ahol a társadalmi bevonás és a közösségi tervezés napi szinten a munkámat képezi.

Fontosnak tartom, hogy a társadalmi bevonás egy olyan párbeszéd legyen, amely a város és a benne lakók érdekeit, illetve jóllétét szolgálja. Ehhez azonban nem mindegy az, hogy a dialógus hogyan zajlik és milyen célt szolgál. Egymás különbözőségeinek megismerése és tisztelete elengedhetetlen ahhoz, hogy egy kölcsönös kommunikáció jöjjön létre. (Catalano, 2012) Ha azonban a másikon felül akarunk kerekedni, és elnyomjuk, akkor Plótinos görög filozófus szavaival élve „eggyé lesz és hallgatni fog” (Fleet, 2017)[1].

A kutatásommal az a célom, hogy a társadalmi bevonás minden szereplője tisztában legyen a feladatával, és így túlterhelés nélkül, világos keretek között együttműködve egy hosszú távú közösségformáló kommunikációs és tervezési folyamat valósulhasson meg a település fejlesztési potenciáljainak kiteljesedése érdekében. Ha a tájépítész-tervezők felvállalják a szerepüket, amely kutatási eredményeim szerint jó esetben nem sokkal több, mint egy általános tervezési feladat során,

[1]“…ha a másságot elveszed, eggyé lesz és hallgatni fog.” (Plótinos: A három eredendő valóságról) (Fleet, 2017)

akkor a bevonási és fejlesztési folyamatok több hasznot hozhatnak, illetve nagyobb pozitív változásokat érhetünk el egy város életében.

1.2. A téma aktualitása

A közterületek, a települési zöldinfrastruktúra nem csak fizikai elemek összessége, hanem egy helyi közösség társadalmi, gazdasági és kulturális lenyomatai, amelyek alakítási folyamatuk, módszereik révén a demokrácia térbeli megnyilvánulásai és minőségjelző eszközei. (Ruggeri, 2019) A zöldfelületek alapvető, az életet és a méltóságot szolgáló emberi jogokat biztosítanak (Makhzoumi et al., 2011), ezért a tájépítészeknek kiemelt szerepe van a társadalmi igazságosság, valamint a demokrácia megteremtésében és fenntartásában a nyilvános szabadtereken. Több európai tájépítész-oktatást biztosító egyetem összefogásával, a LE:NOTRE Intézet koordinálásában 2015 és 2018 között létrejött a LED (Landscape Education for Democracy – Tájépítész Oktatás a Demokráciáért) elnevezésű, az Európai Uniós ERASMUS+ program által támogatott együttműködés, amely küldetésének tekinti a fiatal nemzedék bevonását a tájépítészeti tervezés demokratikus folyamatainak alakításába, hogy a helyi közösségeket szolgáló, hatékony és partnerségen alapuló tervezést valósítson meg a szabadtérfejlesztések során. A LED alapüzenete: „A táj mindenkié. Mindenki számára egyformán hozzáférhető kellene legyen, illetve beleszólásunk kellene legyen abba, hogy hogyan használjuk, értékeljük és üzemeltetjük azt."[2] ('Következő LED események | Tájépítészeti és Településtervezési Kar', 2018; LED, 2021)

Az együttműködés a LED2LEAP (Landscape Education for Democracy towards Learning Empowerment Agency Partnership – Partnerség a Demokratikus Tájépítész Oktatás Fejlesztéséért) elnevezésű programmal folytatódott 2019 és 2022 között, amely célja a jövő tájépítész és építész tervezőinek demokratikus szemléletének kialakítása, valamint az egyetemek társadalmi felelősségvállalásának elősegítése volt. A program keretében az úgynevezett „Living Lab"-ek segítségével olyan, a részvételi tervezés gyakorlatának elmélyítésére és az egyetemek társadalmi felelősségvállalásának elősegítésére szolgáló jó gyakorlatokat, innovatív megoldásokat igyekeztek kialakítani, amelyek az egyetemek és a helyi közösségek hosszú távú együttműködését támogatják. ('LED2LEAP Erasmus+ project - Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet -

[2] Szerző fordítása, eredeti szöveg: The landscape belongs to everyone. We should all have equal access to it and a voice in how it is used, valued and maintained.

MATE', 2022; 'Strategic Partnership LED2LEAP - Ledwiki', 2023) A program az OLA (Open Landscape Academy – Nyílt Tájakadémia) elnevezésű projekttel folytatódott 2022-ben, és a tervek szerint 2025-ig tart majd. Alapüzenete, hogy minden tervezési munka egy politikai tett is, ezért kérdés, hogy kinek a politikáját fogjuk mi formába önteni.[3]

Az OLA projekt szemináriumának célja a tervezéshez szükséges értékrend, bizonyos általa fontosnak tartott alapértékek (Empátia, Demokrácia, Nyitottság, Részvétel, Fenntarthatóság, Rugalmasság, Kollektív kreativitás, Regeneratív tervezés, Felhatalmazás, Összekapcsolhatóság, Igazságosság, Esélyegyenlőség, Tisztelet) ismertetése és egy technikai tudás átadása annak érdekében, hogy a fejlesztések a helyi közösségeket szolgálják. ('Towards the Open Landscape Academy - Ledwiki', 2023)

Az IFLA (International Federation of Landscape Architects – Tájépítészek Nemzetközi Szövetsége) 2023. évi 75 éves születésnapi kiadványa a jelenkor társadalmi változásaira és ezekkel együtt tíz szakmai kihívásra hívja fel a figyelmet, melyek között a közösségi bevonás és hozzájárulás a társadalmi igazságosság megvalósulásához is helyet kap. Az IFLA az általa meghatározott kihívások megoldására hét pillért sorol fel, melyek között a LED programmal egybecsengve a közösségi részvétel is hangsúlyosan megjelenik (International Federation of Landscape Architects (IFLA), 2023).

A 2023. évi ECLAS (European Council Of Landscape Architecture Schools – Európai Tájépítész Iskolák Szövetsége) konferencia a „LABYRINTH OF THE WORLD: Landscape Crossroads" (A Világ Labirintusa – Tájképi útkereszteződések) címet kapta, és négy témakört fogalmazott meg: időbeli, térbeli, gondolatbeli útkereszteződések, valamint a negyedikként az emberekkel való kapcsolódást. Ez az utolsó témacsoport a Társadalom Mozgásban címet kapta, és magában foglalja a társadalmi bevonást is. (Dohnal, Dohnalová, 2023)

Európa-szinten a részvételiséget a tervezésben az 1998-ban aláírt Aarhusi Egyezmény biztosítja, mely szerint az információhoz való hozzáférés, valamint a környezeti ügyek döntéseiben való részvétel mindenkinek a jogában áll. (European Comission, 2001; Palerm, 1999) Ennek megfelelően az Európai Unió programjainak kiírása (*InvestEU Fund, European Structural and Investment Funds, Horizon 2020, LIFE, Urban Innovative Actions, InvestEU Portal, European Investment Advisory Hub,*

[3] „Every design action is a political act. Whose politics will we style?" – Randy Hester, "Declaration of Interdependence," the Landscape Architecture Foundation)

European Investment Advisory Hub (from end of 2021: InvestEU Advisory Hub), URBACT, URBIS (European Comission, 2023a)) tematikától függetlenül mindig tartalmaz szoft vagyis nem beruházási elemeket is, illetve ezekben a bevonás, a partnerség alapértékként jelenik meg: több pályázat teljesen eköré szerveződött (pl. az URBACT keretében közösségi tervezési eszköztár is készült (Demeter, 2012), vagy játékos városi feladatokat szerveztek a helyiek aktivizálására (European Union - URBACT, 2017).

Globális szinten az ENSZ (Egyesült Nemzetek Szervezete – United Nations) 2015. szeptemberi közgyűlésén aláírt, 2030-ig tartó időszakra vonatkozó, 17 célt tartalmazó fenntartható fejlesztési menetrend az irányadó, melynek 11. célja a fenntartható városokra és közösségekre vonatkozik, kitér a városok és települések inkluzívvá tételére, illetve a közösségi részvételt támogató településtervezésre, míg a 17. cél a partnerséget jelöli. (Szaszák, 2018; United Nations, 2015) A menetrend 17 célját az Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization – WHO), az Európai Unió és egyéb szervezetek is elismerik és képviselik, pl. a Scopus online bibliográfiai adatbázis a tartalmait a célok számával is megjelöli, hogy láthatóvá válljon, mely kutatások milyen célt szolgálnak. (‘Az EU és az ENSZ’, 2024; World Health Organization, 2024; ‘Understanding societal impact just got easier: We added the UN SDGs to the Document details page | Elsevier Scopus Blog’, 2022)

A településépítészet szintjén is megjelenik a társadalmi bevonás, hiszen a megújítások általában több városfejlesztési modell (Smart city – Okos Város, Resilient City – Reziliens Város, Safe City – Biztonságos Város, Loveable-Liveable City – Élhető-szerethető Város, Green City – Zöld Város, Sustainable City – Fenntartható Város, Inclusive City – Inkluzív város (European Comission, 2023a) stb.) mentén zajlanak, és ezekben rendszerint a partnerség, a helyi értékek megőrzése is kiemelt szerepet kap. Ez nem véletlen, hiszen a városfejlesztés egy komplex folyamat, amelyben mindig jelen vannak az ellentmondások. Mi sem bizonyítja ezt jobban, hogy egyszerre valósulhat meg az, hogy egy elégedetlen lakó bezárat egy közérdeket szolgáló intézményt (pl. a a gyerekek testi és lelki fejlődését szolgáló ceglédi lakótelepi focipályák esete (hvg.hu, 2023; Róbert, 2023; Tenczer, 2023)), ugyanakkor egy építész egy közösség szempontjainak figyelembevétele nélkül „kiüríthet, kitisztíthat” egy templomot (pl. a veszprémi Szent Mihály-főszékesegyház felújítása (Czigány et al., 2023; Élő, 2022; Vincze, 2023)). Szakmai és laikus körökben is gyakran felmerül a kérdés, hogy kinek van „igaza” egy-egy fejlesztés során (Thompson, 2003): a szakmai szempontok és esztétikum, vagy a helyi érdek és ízlés kell előtérbe kerüljön? Örök vitatéma az is, hogy ki a szakértő. Ha a közösség

„tervez”, akkor hol marad a tervező mesterségbeli tudása? Ha a tervező (szakma) nem figyel a helyiek igényeire, akkor ki fogja használni a tereket?

Fontos kérdés továbbá, hogy az egyéni érdek a közérdek fölé helyezhető-e. Ezt a dilemmát legszemléletesebben a NIMBY szindróma (az angol „not in my backyard” („csak ne az én kertemben”) kifejezésből képzett betűszóval jelzett jelenség) írja le, miszerint az egyének elviekben szükségesnek tartják az adott beruházást, de senki sem szeretné, ha az a saját környezetében valósulna meg (pl. szemétégető, hulladéklerakó, autópálya stb.). (Dömötör, 2008)

Ezek a kérdések általánosságban nehezen dönthetők el, mindig ismerni kell a helyzetet, a helyet és a szereplőket. És bár a társadalmi részvétel egy kiegészítése a demokráciának, és nem a helyettesítője (Vestbro, 2012), de eszközei lehetőséget adnak arra, hogy a konfliktusos helyzeteket felismerjük, és lehetőség szerint feloldjuk még mielőtt a fejlesztés megvalósulna. A bevonás, a mediálás egyik legfontosabb előnye, hogy egy gondosan előkészített közösségi tervezés a fejlesztésekhez kapcsolódó konfliktusok kirobbanását meg tudja akadályozni, illetve elősegítheti a konszenzust. (Demeter, 2012; Sain, 2014; Sindleryova et al., 2019)

Ebből az áttekintésből jól látható, hogy a társadalmi bevonás a legfontosabb szakmai szervezetek és városmegújítási stratégiák fókuszában van jelenleg is, és a tájépítészeknek kulcsszerepük van a demokratikus, helyiek szempontjait figyelembe vevő szabadtérfejlesztésekben. Ez azért is igaz, mert egy szabadtérfejlesztéshez kapcsolódó társadalmi bevonás komplex szakmai tudást, illetve tájépítészekből, facilitátorokból, önkormányzati és egyéb szakemberekből álló csapatmunkát igényel. Ebben az a tájépítész szerepe, hogy képviselje a zöldfelületek „igényeit” és a megvalósítás szakmaiságát (Fors et al., 2015) úgy, hogy közben együttműködve a többi szereplővel a valós bevonás megvalósulásáért dolgozik. A bevonással megvalósuló projektből komoly előkészítő munka és lelkiismeretesen szervezett, minden érintettet megszólító egyeztetési folyamat nélkül könnyen „people-washing”[4] lehet, amikor csak a látszat érdekében vonunk be helyieket (pl. poltikai bizalmi tőke érdekében), és a manipuláció szintjéről nem mozdulunk el a folyamat során. (Diedrich et al., 2018)

A téma fontossága tehát nem vitatható, és a szakmát is évek óta mozgatja. A kutatásokban és a gyakorlatban egyaránt folyamatosan jelen van, különböző formákban. Az első, jelen témát érintő hazai, tájépítészeti vonatkozású doktori disszertációt Dömötör Tamás készítette 2008-ban Egy

[4] A „green-washing” (“zöldremosás” – látszólag fenntartható) mintájára alkotott kifejezés, amely arra utal, hogy a bevonás csak egy látszattevékenység, nincs valós részvétel.

nemzetközi kutatás, amelyet a SCOPUS online bibliográfiai adatbázisból leszűrt 142 dokumentum alapján készítettek, arra az eredményre jutott, hogy a társadalmi részvétel a természet alapú megoldások esetében is jelentősen megnövekedett az utóbbi években. (Ferreira et al., 2020) A bevonás leggyakrabban alkalmazott eszköze a konzultáció, de ezen kívül sok más módszer is előtérbe kerül: számos példát ismerünk közösségi költségvetésekre (Hargita Megye Tanácsa, 2022; 'Közösségi költségvetés - Budapest', 2023; 'Közösségi költségvetés 2023 - Óbuda-Békásmegyer', 2023; Szczepańska et al., 2022), a PPGIS (Public Participatory GIS[5]) és különböző igényfelmérési, adatgyűjtési eszközökre (Ives et al., 2017; Jiménez-Caldera et al., 2022; leBrasseur, 2022), valamint a folyamatos, jól szervezett kommunikációra (Jacobs et al., 2022; Petrikova et al., 2020; Wanyue et al., 2020) is. Viszont minél inkább jelen van a gyakorlatban, annál érdekesebb kérdések merülnek fel a technikai tudást, a megvalósítást illetően.

A 2022. évi ECLAS konferencia a „Scales of change" (A változás léptékei) címet kapta (Bevk, 2022), és az egyik vezérfonalát a generalista vs. specialista téma adta, amelynek lényege abban áll, hogy a tájépítész-tervezők oktatása milyen fókuszt kellene kapjon: egy széleskörű, de általános tudást kell átadni, vagy inkább egy specializáltabb oktatásra van szükség. (Steinitz, 2022) Ezt a témát a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem tájépítész tanári kara is több tantárgyfejlesztési folyamathoz kapcsolódó egyeztetésen boncolgatta az utóbbi években, hiszen egyrészt fontos a speciális tudás (ld. Tájépítészmérnök MSc „Specifikus szakterületi ismeretek" című tantárgycsoportjai, vagy Tájépítész és kertművész MA képzés, amely egy speciális művészképzés), másrészt az oktatás pénzügyi és időkeretébe, célkitűzéseibe nem fér bele minden speciális szakmai ismeret átadása. A generalista vagy specialista hangsúly a képzési szinttől is nagymértékben függ: míg a budapesti tájépítész képzésben az alapképzés során az általánosabb ismeretek átadása a cél, addig a mesterképzések a speciálisabb tudást, a mélyebb szakterületi elmélyülést tűzik ki célul.

Kutatási témám ezekhez a kérdéskörökhöz szorosan kapcsolódik, hiszen arra keresem a választ, hogy a magyarországi gyakorlatban a tájépítésznek milyen formában kell részt vennie a bevonási folyamatokban, milyen szinten kell ismernie a társadalmi bevonás módszertanát és alkalmazását, ez jelent-e specializációt, és ennek elsajátításához szükség van-e az oktatás fejlesztésére (pl. egyetemi alapképzés vagy szakképzés, esetleg néhány alkalmas tanfolyam formájában).

[5] A PPGIS „egy olyan térinformatikai tudományterület, amely olyan módszerek alkalmazására fókuszál, amelyekben a nyilvánosság térinformatikai technológiák használatán keresztül részt vehet a közügyekben és döntéshozatalban." (Tulloch, 2008, p. 352)

2. CÉLKITŰZÉSEK

„Gondolkodj bátran, ne félj attól, hogy hibákat követsz el!
Tartsd nyitva a szemed, az apró részleteket is vedd észre, és legyél mindenben mértéktartó, céljaidat kivéve.”

Szent-Györgyi Albert

A táji léptékű társadalmi bevonás vizsgálatát 2008-ban Dömötör Tamás elvégezte, azonban az elmúlt tizenöt évben sokat változott a gyakorlat: egyrészt számos megvalósult példa van, másrészt a települési szabadtér léptéke más eszközöket, kihívásokat tartogat a tervezők számára. Kutatásom során az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonásokat és a tájépítész-tervező ebben betöltött szerepét vizsgálom az összegyűjtött szakirodalom, illetve a nemzetközi és hazai gyakorlat alapján. Célom a jelenlegi gyakorlat feltárására és az eredmények rendszerszintű alkalmazási lehetőségeinek kifejtése.

2.1. A kutatás célja

Kutatásomban az önkormányzatok által koordinált szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokat és azok sajátosságait vizsgálom **a magyarországi, és azon belül főként a budapesti gyakorlat alapján**, kiemelve azt, hogy milyen kihívásokkal néznek szembe a tájépítész-tervezők ebben a kérdéskörben. Röviden kitérek a megbízó önkormányzatok szerepére is, de a terjedelmi korlátok miatt a többi szereplő szempontjainak részletes bemutatására nem volt lehetőség.

A kutatásnak két fő célkitűzése van:

1. Az első, hogy ismertesse az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok sajátosságait (szabályozás, eszközök, előnyök, kihívások stb.) a szakirodalom és a gyakorlat összevetésével.
2. A második, hogy bemutassa a tájépítész-tervezők ezekben vállalt szerepét, kitérve arra, hogy jelenleg Magyarországon melyek azok a feladatok, amelyeket egy tervező minden körülmények között, kötelezően kézben kell tartson, és melyek azok, amelyeket esetenként – elhivatottságától és leterheltségétől függően – saját belátása szerint végezhet. Célom rámutatni arra, hogy milyen készségekre, attitűdre van szüksége egy tájépítész-tervezőnek, hogy a társadalmi bevonási folyamatok segítő (és nem akadályozó) résztvevője legyen, illetve, hogy ehhez szükség van-e a magyarországi oktatás fejlesztésére.

Ez a két komplex cél tizenkét kutatói kérdésben tárgyiasul, és ezek mentén épül fel a kutatási folyamat, így az értekezés is ezt a struktúrát és sorrendiséget követi. (1. táblázat)

1. táblázat. A kutatás célja

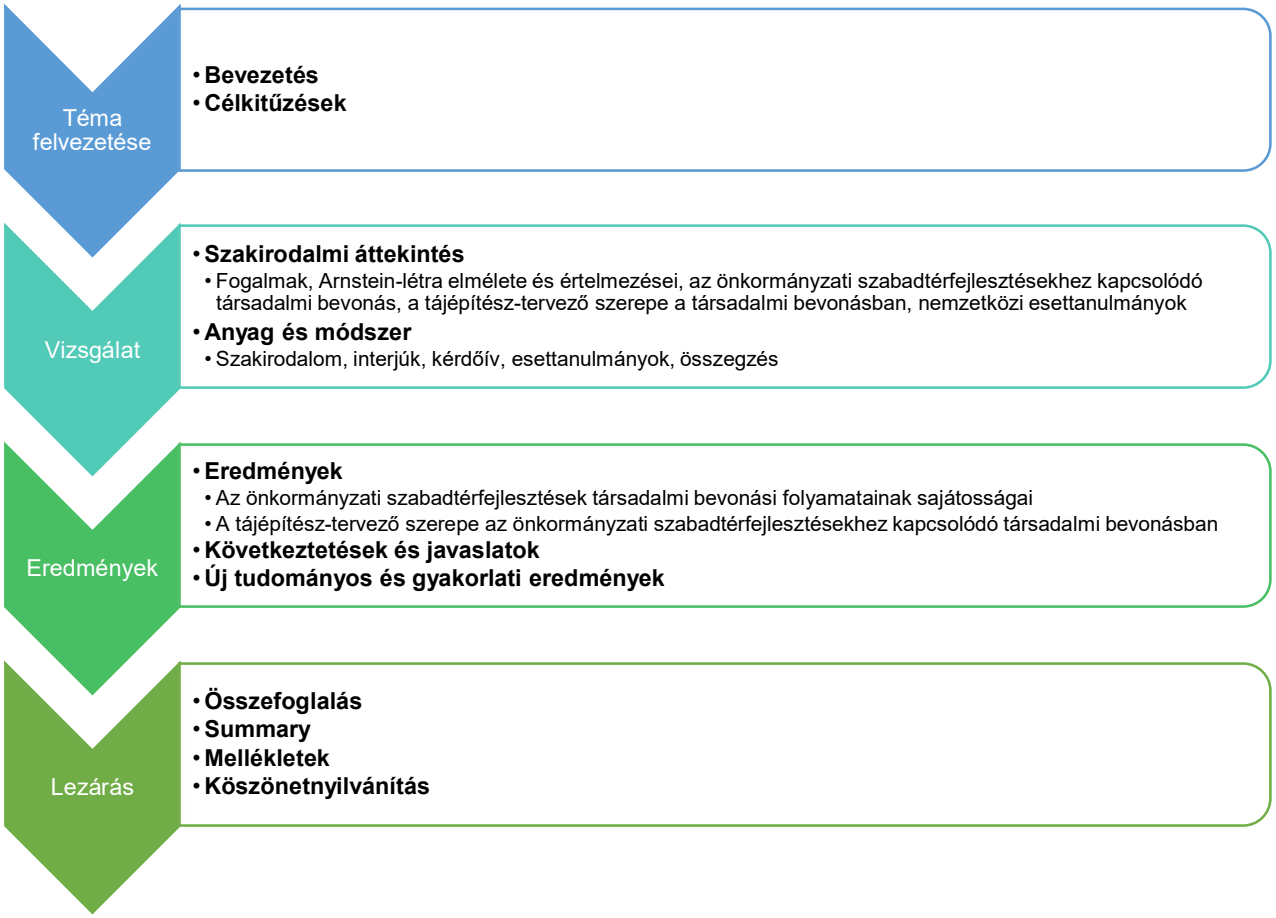
Cél		Kutatói kérdés	
I.	**Az önkormányzati szabadtér-fejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok sajátosságainak meghatározása**	**1**	Milyen fogalomhasználat jellemzi a társadalmi bevonást?
		2	Megfelel-e az Arnstein-létra elmélete a jelenkori szemléletnek és gyakorlatnak a bevonás szükségességét, formáját tekintve?
		3	Kötelező (szabályozott) feladata az önkormányzatoknak a társadalmi bevonás?
		4	Az önkormányzatnak (a közösségi tervezésen túl) milyen eszközei lehetnek a lakossággal való kapcsolatfelvételre a szabadtérfejlesztések során?
		5	Melyek a társadalmi bevonás előnyei?
		6	Milyen kihívásokkal, hátrányokkal jár a társadalmi bevonás?
		7	Mi az önkormányzat szerepe a társadalmi bevonásban?
			Mi a tájépítész-tervező szerepe a társadalmi bevonásban?
II.	**A társadalmi bevonásban résztvevő tájépítész-tervező személyiségének és szerepének meghatározása**	**8**	A társadalmi bevonás mely eszközeinek alkalmazásához szükséges tájépítész bevonása?
		9	A társadalmi bevonásban való részvétel során a tájépítésznek milyen (többlet) feladatai vannak??
		10	Milyen tájépítészeti hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?
		11	A társadalmi bevonásban való részvételhez a tájépítésznek milyen (többlet)képességekre van szüksége?
		12	Szükség van-e arra, hogy az oktatásba beépüljön a társadalmi bevonás gyakorlata és az ahhoz minimálisan szükséges kompetenciák fejlesztése?

2.2. Az értekezés szerkezete

Az értekezés 10 fejezetből áll, amelyek követik a tudományos írások előírt szerkezeti felépítését (1. ábra). A bevezető rész a témaválasztás indoklását és a kutatási téma aktualitásának kifejtését tartalmazza, majd ezt követik a célkitűzések és a szakirodalmi áttekintés. A negyedik fejezetben a kutatási eszközök és módszertan mentén mutatom be vizsgálatokat, és ezt követik az eredmények. A hatodik részben a következtetések és javaslatok kaptak helyet, melyet az új tudományos és gyakorlati

eredmények követnek. Az értekezés az összefoglalással, a mellékletekkel és a köszönetnyilvánítással zárul.

Fontos megjegyezni azonban, hogy mivel egy gondolatmenetet nehéz leképezni lineárisan, illetve mivel a kutatói eszközök és az elméleti fejtegetések a dolgozat különböző részeiben több ízben is megjelennek, ezért gyakran történnek előre-és hátra utalások, ismétlések is az értekezésben, amelyeket igyekeztem követhető módon megtenni. Az egyes fejezeteknél összegzések készültek, melyek a nagyobb összefüggésekre, eredményekre mutatnak rá, illetve a tézisekhez nyújtanak segítséget. A kutatás céljait, kérdéseit, eszközeit, eredményeit összesíti a M2. melléklet. A kutatás felépítése.

1. ábra. Az értekezés szerkezete

3. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS ÉS SZINTÉZIS

„Semmi sem annyira gyakorlati, mint egy jó elmélet.”
(Kurt Lewin)

A szakirodalmi áttekintés célja, hogy a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonás fogalmait, megalapozó elméletét, sajátosságait, szerepköreit, nemzetközi példáit bemutassa úgy, hogy jó alapot biztosítson a vizsgálatokhoz. Az Eredmények fejezetben a gyakorlattal való összevetés során bővebb kifejtés is szerepel az egyes témákról.

3.1. A témához kapcsolódó fogalmak

A kutatási témához szorosabban kapcsolódó fogalmak egyértelműsítése, értelmezése és azok gyakorlati alkalmazása érdekében, valamint, hogy a városfejlesztés egészébe való betagozódás is világos legyen, összeírtam a legfontosabb alapdefiníciókat, két csoportba tagolva az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez és a társadalmi bevonáshoz kapcsolódásuk szerint.

3.1.1. Az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó fogalmak

A települési zöldfelületekhez kapcsolódó fogalmak az elmúlt években sokat változtak és pontosított meghatározásuk révén a köztük lévő kapcsolatok is jobban látszanak. A települési önkormányzat a városmegújítási folyamatai során a szabadtérfejlesztési projektek keretében a zöldinfrastruktúrát fejleszti és módosítja.

Zöldinfrastruktúra

A zöldinfrastruktúra olyan természetes és fél-természetes elemek alkotta, egyéb környezeti tényezők által meghatározott térszerkezeti rendszer, amely lehetővé teszi, hogy az emberek minél több hasznát élvezzék az általa nyújtott ökoszisztéma-szolgáltatásnak. Települési, illetve urbánus környezetben a szociális, gazdasági és környezeti jólét ökológiai kereteit adja. Tehát a zöldinfrastruktúra magában foglal minden olyan városi víz- és zöldfelületet, amely teljesen vagy részben növényekkel borított, továbbá a városlakók életkörülményeinek javítását szolgálja az ökoszisztéma-szolgáltatások (ellátó, szabályozó és fenntartó, illetve kulturális szolgáltatások) és az általuk biztosított közhaszon révén. (European Comission, 2023b; ‘Urban Green Infrastructure’, 2018) A zöldinfrastruktúra részét képezik a teljesen vagy részben növényzettel fedett szabadterek is, és a fejlesztésükhöz kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok jó példái a kulturális ökoszisztéma szolgáltatásoknak. (Millennium Ecosystem Assessment, 2007; Pleasant et al., 2014)

Zöldhálózat

„A zöldhálózat korlátozások nélkül, vagy részbeni korlátozással mindenki számára hozzáférhető, növényzettel bíró szabadterek rendszere. Alakjától, fenntartástól, vagy feltárástól függetlenül minden nyilvános zöldtér beletartozik." (Almási, Báthoryné Nagy, 2006, p. 7) A fogalom jól összefoglalja a közterek összességét, viszont használatát korlátozza „zöld" szó, hiszen a városbelsőkben a szabadterek nem mindig rendelkeznek zöldfelülettel (Almási, Báthoryné Nagy, 2006; Almási, 2007).

Szabadtér

A városi szabadterek a be nem épített (*„felülről nyitott, külső tér"* (Jámbor, 2000)) *„települési tér („városi üres") tájépítészeti eszközökkel alakított, emberi használatra feltárt részei"*. (Balogh, 2004, p. 9)

Nyilvános tér/ Köztér

A nyilvános tér Jámbor Imre meghatározása szerint lehet belső és külső, *„amely bárki számára elérhető, és közfunkciókat szolgál."* (Jámbor, 2000)

A köztér Matthew Carmona megfogalmazása szerint a természetes és épített környezet azon publikus/nem publikus, belső/külső, városi/virtuális része, amelyhez a publikumnak szabad, de nem feltétlenül korlátlan hozzáférése van. (Carmona et al., 2008)

A „public space" (nyilvános tér vagy köztér) lényege a nyilvánossághoz kötődik, és a fenti két meghatározás pont ezt értelmezi különbözően. Carmona meghatározása szerint nyilvános terek, avagy közterek az utcák, terek, parkok, bevásárló áruházak, könyvtárak, templomok, vonatállomások is, de én az értekezésben a Jámbor Imre-féle megközelítést alkalmazom, miszerint a közterek korlátlan hozzáférésű szabadterek (persze ez nem zárja ki azokat a játszótereket, parkokat, amelyeket a közvagyon védelmében éjszakára bezárnak). (Tihanyi, 2012)

Városfejlesztés

A városfejlesztés a városi szövet egy új vagy megújult darabjának előállítását jelenti, és ezen belül értelmezhető a városrehabilitáció és a városmegújítás is. (Nemzeti Fejlesztési és Gazdaság Minisztérium – Területfejlesztésért és építésügyért felelős Szakállamtitkárság, 2009; Balogh, 2004)

Városmegújítás

Minden olyan komplex városfejlesztési beavatkozást, amely az adott kor elvárásainak és igényeinek kielégítése céljából egy, már előzőleg beépített területen folyik városmegújításnak hívunk. A városfejlesztésnek Magyarországon elterjedt használata szerint a rehabilitáció ettől abban tér el, hogy

a konzerváló jelleg („kíméletes átépítés”) dominál. (Balogh, 2004) *„A városmegújítás célja, hogy az érintett közösség bevonásával – amely egyszerre forrása és kedvezményezettje e tevékenységnek – úgy módosítsa a városfejlődési folyamatokat, hogy javuljon az érintettek társadalmi, pszichés és fizikai közérzete. A városmegújítás a nyilvánosságban zajló, a fenntarthatóságot (tartamosságot) célzó felelős folyamat.”* (S. Bardóczi, Giczey, 2010, p. 6)

Szabadtérfejlesztés

A szabadtérfejlesztések olyan kisléptékű, pontszerű beavatkozások, amelyek vagy egyedi fejlesztésként tekinthetők vagy „integrált” projektek, egy nagyobb stratégia, városmegújítási program részét képezik. Ezen projekteken belül többféle tevékenység valósulhat meg (közterületfejlesztés, humánfejlesztés stb.), és gyakran a részt vevő partnerek száma is jelentős. Ezen projektek hasznosságának megítélésekor a város vagy városrész fejlesztési stratégiája az irányadó. (Nemzeti Fejlesztési és Gazdaság Minisztérium – Területfejlesztésért és építésügyért felelős Szakállamtitkárság, 2009)

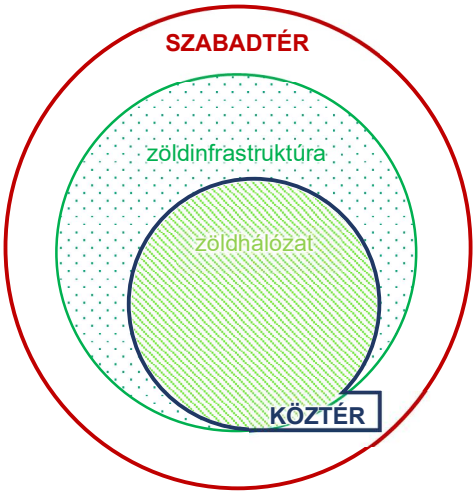
Integrált városfejlesztési stratégia (IVS)

„Az integrált városfejlesztési stratégia középtávú, stratégiai szemléletű, de megvalósítás orientált tervezési dokumentum, amely meghatározza a városok középtávú városfejlesztési tevékenységeit”, ennek megfelelően jó esetben a szabadtérfejlesztések ütemezését is ez kellene definiálja. *„Az integrált városfejlesztési stratégia tematikus szempontokat integráló, területi alapú tervezési szemlélettel készül. Területi alapon hangolja össze a különböző szakpolitikai megközelítéseket (pl. gazdaságfejlesztés, környezeti fejlesztés, közlekedésfejlesztés, társadalmi célok megvalósítása stb.), összefogja és ütközteti az érintett partnerek (üzleti szektor, civil szektor, közszféra szereplői, lakosság) céljait, elvárásait az önkormányzat városfejlesztésben meghatározó és döntéshozó szerepe mellett. Az integrált megközelítés további eleme, hogy a fejlesztési célokat, azok finanszírozási módját, megvalósítási és fenntartási módját is összefüggéseiben kezeli.”* (Nemzeti Fejlesztési és Gazdaság Minisztérium – Területfejlesztésért és építésügyért felelős Szakállamtitkárság, 2009, p. 9)

Összegzés

A települési zöldfelületekhez kapcsolódó fogalmak az elmúlt években sokat változtak és pontosított meghatározásuk révén a köztük lévő kapcsolatok is jobban meghatározhatók. (2. ábra) Így az értekezés témaválasztásakor fontos kérdés volt, hogy a társadalmi bevonás folyamatait milyen léptékben kívánom vizsgálni, és az fogalmak szintjén hogyan írható le. Munkatapasztalatom és érdeklődésem alapján a városmegújítási folyamatok kisebb egységét a szabadtérfejlesztéseket választottam, és

azoknak is az önkormányzatok által megvalósított pontszerű vagy komplex beavatkozásait, de nem volt feltétel egy nagyobb stratégiába való illeszkedés. Tudatosan nem a közterületek és a zöldhálózat fogalmakat használom, mert az önkormányzati fejlesztések gyakran intézményi vagy egyéb nem szabadon használható területre is kiterjednek. Ugyanakkor gyakran előfordul a zöldinfrastruktúra kifejezés az értekezésben, mert az általam vizsgált szabadterek közel egésze annak részét képezi (néhány kivételt csak azok a terek jelentenek, ahol a városközponti elhelyezkedés miatt nincs zöld növényzet).

2. ábra. Fogalmak közötti kapcsolat

3.1.2. Társadalmi bevonáshoz kapcsolódó fogalmak

Az Európai Uniós projektek kapcsán ismerté vált a „szoft" projektelemek fogalma, amelyek egy részét a társadalmi bevonás képezi. A bevonás mérhetetlen nagy eszköztára a köztudatban azonban sokszor csak a közösségi tervezés tevékenységére egyszerűsödik, ezért szükség van a fogalmak tisztázására, és egy széleskörű eszközrendszer ismeretére. A szakirodalom angolul is nagyon sokféleképpen hivatkozik a bevonásra, a Web of Science online bibliográfiai adatbázisban a kapcsolódó kulcsszavak megkülönböztetik a szereplőket (public – nyilvános(ság), social – társadalmi, citizen – állampolgár, community – közösség, stakeholder – érintett), a művelet formáját (engagement – elköteleződés, involvement – bevonás, inclusion – inklúzió, részvétel –, planning – tervezés , design – (forma)tervezés) és specifikus kifejezések is léteznek (pl. participatory planning – részvételi tervezés/ design – részvételi (formatervezés)/ budgeting – közösségi költségvetés, co-design – együtt-tervezés, co-creation – együtt-alkotás).

Szoft (puha) tevékenységek

A városrehabilitációs tevékenységek infrastrukturális beruházásaihoz közvetlenül vagy közvetve kapcsolódó, a műszaki jellegű projektelemeket kiegészítő, nem beruházási típusú tevékenységek gyűjtő fogalma a szoft projektelem. Szűkebb értelemben a puha tevékenységek alatt értjük egyrészt a komplex városrehabilitáció részét képező ágazati (program) típusú feladatokat, mint például a foglalkoztatási, szociális, oktatási, képzési, kulturális vagy éppen bűnmegelőzési projektelemeket, amelyek ideális esetben a keletkezéstől az utóéletig végig kísérik a teljes projektidőszakot. Tágabb értelemben a szoft tevékenységek közé tartoznak olyan horizontális tevékenységek, amelyek az adott városmegújítási projekt egészéhez, illetve egy projekten belül több részterülethez is kapcsolódhatnak, általános jellegű tevékenységek, amelyek a végrehajtáshoz nélkülözhetetlenek. Ilyen tevékenységek például a tervezés, a projektmenedzsment, a marketing és kommunikációs tevékenységek, amelyek az integrált városfejlesztés nélkülözhetetlen elemei. (Horváth et al., 2018)[6] Szoft elemek lehetnek a társadalmi bevonás eszközei is, amelyek a fejlesztés társadalmi elfogadását, a városi élet minőségének közvetlen javítását, a helyi identitás és közösség erősítését, a terület arculatának, vonzerejének javítását tűzik ki célul (Gábor, 2014; Nemzeti Fejlesztési és Gazdaság Minisztérium – Területfejlesztésért és építésügyért felelős Szakállamtitkárság, 2009), de közéjük soroljuk pl. az olyan közösségi kerteket is, amelyek megfelelő szervezettség mellett a társadalmi mozgósítás jól alkalmazható és pozitív zöldfelületi változással járó eszközei. (Fáczányi, 2018)

Érintettek (stakeholders)/ helyi közösségek

„Az érintettek azon személyek, illetve csoportok, akik életminősége, életkörülményei, lehetőségei a terv következtében érzékelhetően megváltoznak. A Stakeholder kifejezést néhol egy-egy érdekcsoport" (pl. helyi lakosság, civil szervezet, hivatal) „képviselőjeként is értelmezik. A részvételi folyamatok teljessége és hatékonysága érdekében ugyanis a különböző csoportok a tervezésben, egyeztetésben az általuk megbízott képviselőkön keresztül vesznek részt. Ebben az esetben talán zászlóvivőnek fordíthatnánk, de az angol kifejezés terjedt el a szaknyelvben." (Dömötör, 2008, p. 5)

A városfejlesztést tekintve a közösség fogalmát megfoghatjuk területi szempontból. Különösen közterületek, közösségi terek megújításánál vehetjük alapnak ezt a megközelítést, hiszen egy közösségi tervezésnél elsősorban az adott tér környezetében élők (helyiek) jelentik a célközösséget. De egy meghatározott területen élő emberek csoportján belül az egyének között nem biztos, hogy

[6] A TÉR_KÖZ Navigátor a Fővárosi Önkormányzat részére egy bővített változatban került átadásra, nyomtatásba azonban egy rövidített formája került, amely már nem tartalmazza ezt, a máshol nem publikált szövegrészt. (Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal, Óbuda-Békásmegyer Városfejlesztő Nonprofit Kft., 2018; Horváth et al., 2018)

létrejön a megfelelő minőségű kapcsolat, közösségi tudat. Az igazi közösséget elsősorban a kapcsolat minősíti, amely független például a lakóhelytől. (Horváth et al., 2018)[7] Egy társadalmi bevonási folyamat abban is segíthet, hogy az érintettek közösségé formálódjanak, de ez nem előfeltétele egy sikeres bevonásnak.

Facilitátor/ mediátor/ közösségfejlesztő

A facilitátor feladata tükörfordításban az, hogy a folyamatot, amelyben részt vesz könnyűvé vagy könnyebbé tegye, és ezt teheti világos, egyértelmű megfogalmazásokkal, csoportok együtt gondolkodásra motiválásával, vita kezdeményezésével, levezetésével (a beszélgetés mederben tartásával, konfliktuskezeléssel), következtetések összefoglalásával stb. (Dömötör, 2008, p. 5). Ez egy gyűjtőfogalom, amely magában foglal minden olyan segítőt, akik a közösségi tervezési alkalmak során részt vállalnak a folyamat gördülékennyé tételében. Ezek a személyek lehetnek pl. mediátorok vagy közösségfejlesztők, de nyilván szakterülettől függetlenül bárki (pl. tájépítész is), aki érzékenyen, nyitottan, de határozottan tudja az eseményeket koordinálni.

A mediátornak szakmája szerint az a feladata, hogy a felek között kialakult konfliktushelyzetet felszámolja, feloldja. (Dömötör, 2008, p. 6) A közösségfejlesztő részvételre ösztönöz, a szociális és állampolgári kulcskompetencia fejlesztését célozza, valamint a társadalmi tőke erősítését szolgálja. (Arapovics, 2016, p. 41)

Társadalmi/közösségi bevonás / társadalmasítás

A társadalmi bevonás (public – nyilvános/ citizen – állampolgár/ community – közösség/ stakeholder – érintett involvement – bevonás/ engagement – elköteleződés) alatt a helyi közösség tagjai számára a város fejlődését érintő ügyekről való értesülést és azok alakításába való beleszólás, részvétel lehetőségének biztosítását értjük. A bevonás egy széles jelentésspektrumot fed le, az önkormányzat felületes tájékoztatásától az interaktív közösségi tervezésen keresztül a civil megvalósításig. A társadalmasítás tartalma megegyezik a bevonás fogalmával, az Európai Uniós projektek kötelező elemeként vált ismertté, de a kezdeti rossz, manipulatív gyakorlatok miatt sok szakértő számára pejoratív a jelentése (pl. sokszor az önkormányzatok csak kifüggesztették, esetleg bemutatták a kész terveket, és nem volt cél, hogy visszajelzést kapjanak rá) (S. R. Bardóczi, 2017; Ferik, 2023).

Gyakran tévesen egymás szinonimájaként használja a közbeszéd a társadalmi bevonást és a társadalmi/közösségi részvételt. A bevonás azonban nem azonos a részvétellel, hanem egy nagyobb

[7] Megegyezik a 6. lábjegyzettel.

halmaz és magában foglalja azt, ugyanis nem minden bevonási kísérlet jelent valódi részvételt (pl. a kommunikációs eszközök nem mindig feltételeznek visszajelzést és kölcsönösséget, vagy egyes programok sem kívánnak komolyabb interakciót), sok esetben egy egyirányú folyamatról van szó az önkormányzat részéről. Egyes értelmezések a társadalmi vagy közösségi jelző között is különbséget tesznek, mert egy egész településre kiterjedő szabályozási terv legfeljebb társadalmi bevonással lehet érintett, ugyanakkor egy bérház udvarának zöldítéséről szóló tervezés és megvalósítás során már a közösségi jelleg, és a valós részvétel dominál. Az értekezésben ettől a dimenziótól eltekintek, a bevonás és részvétel közötti különbséget tekintem mérvadónak, miszerint a bevonás az egyirányú kapcsolódásokat (pl. tájékoztatás) is magában foglalja, míg a részvétel kölcsönösséget feltételez.

Az értekezésben a **bevonás** alatt minden olyan tevékenységet értek, a városfejlesztéshez kapcsolódó ötlet megszületésétől a projekt fenntartásáig bezárólag, amely azt segíti, hogy a helyi közösségek (lakosság, civil szervezetek, vállalkozások) informálódhassanak, bekapcsolódhassanak adott városrészek fejlesztésébe, részesei lehessenek és alakíthassák a megújulást célzó folyamatokat. (Horváth et al., 2018, p. 14)

Részvétel (participáció) / részvételi tervezés

A **részvétel (participáció)** *„közvetlen vagy informális képviseleti (azaz nem választott politikusokon keresztüli) részvételt jelent a döntéshozatalban. A participáció egy széles jelentésspektrumot fed le a jelképes párbeszédtől az önkéntes tevékenységig."* (Dömötör, 2008, p. 6) „*A gyakrabban használt társadalmi részvétel (public participation) fogalom a nyilvánosságot, általánosságot (értsd: mindenkire kiterjedő hatályt) hangsúlyozza amellett, hogy erős a közösségre utaló, valamint a népszerűségre (publikum, közönség) utaló jelentése is.*" (Dömötör, 2008, p. 6)

Az értekezésben a részvétel – és ezen belül különösen a közösségi tervezés – alatt a bevonásnak egy olyan speciális formáját értem, amely egy mélyrehatóbb együttműködést, a résztvevők közötti kölcsönös kapcsolatot, illetve a döntések és felelősségek megosztását feltételezi a különböző szereplők között. (Horváth et al., 2018, p. 14)

A részvételen alapuló tervezés (participatory planning) lényege a részvétel lehetőségének biztosítása a társadalmi és gazdasági élet szereplői, és főként az állampolgárok számára egy terv elkészítése során. A tervezésnek ebben a formájában a bevonás foka a tevékenységtől függően változhat: alacsony, ha egy már meglévő terv vagy koncepció megvitatásáról, konzultációról van szó, és magasabb, ha az állampolgárok lehetőséget kapnak a tervezési folyamatba való belépésre. A részvételi tervezés esetében nem elsődleges cél a közösség erősítése, elsősorban a helyi tudásra alapozó, társadalmilag

elfogadott terv készítése játssza a főszerepet. Speciális formájának, a közösségi tervezésnek a keretében viszont jóval nagyobb hangsúlyt kaphat a közösségformálás is. (Council of Europe, 2007)

Társadalmi egyeztetés

A társadalmi egyeztetés olyan konzultációs olyan folyamat, amelynek során az állampolgároktól kérnek véleményt közügyekkel kapcsolatban. Ez történhet mindenki számára nyitott nyilvános gyűléseken, írásban, valamint egyeztetési csoportokban. A felmérések és a egyeztetési csoportok végezhetők önként jelentkező civilekkel vagy a lakosság statisztikailag reprezentatív mintáival, ami lehetővé teszi a többségi vélemény meghatározását. ('Public consultation', 2024)

Közösségi tervezés

Közösségi tervezésnek nevezzük a bevonásnak azt a speciális részvételi formáját, ahol a tervezési folyamatba, már annak egészen korai szakaszába is ténylegesen bevonják az érintetteket. A közösségi tervezés kulcseleme egy mélyrehatóbb együttműködés érdekében a helyi érintettek, közösségek aktivizálása és bevonása egy közös tervezési program kialakításába, oly módon, hogy az valóban tükrözze a közösség szükségleteit, igényeit és szempontjait. A terv a közös gondolkodás során a tervező szakmai iránymutatásaira alapozva valamiféle konszenzussal jön létre (természetesen adott részletkérdésekben továbbra is külső szaktervezők, mérnökök bevonásával), így gyakorlatilag azt ismertetni, elfogadtatni, „társadalmasítani" sem kell, hiszen aki erre bármiféle késztetést érzett, remélhetőleg maga is részt vett annak megalkotásában, vagy legalábbis lehetőséget kapott rá. (Horváth et al., 2018, p. 16; Sain, 2010, p. 13, 2014, p. 3) Egyes szakirodalmak szerint a közösségi tervezés folyamatának közvetlenül vagy közvetve az is a célja, hogy a helyi közösség megerősödjön, vagy új közösségek jöjjenek létre (Horváth et al., 2018, p. 16), de véleményem szerint ez nem lehet cél, csak következmény, hiszen a közösségfejlesztésnek egyszerűbb és költséghatékonyabb módjai is vannak.

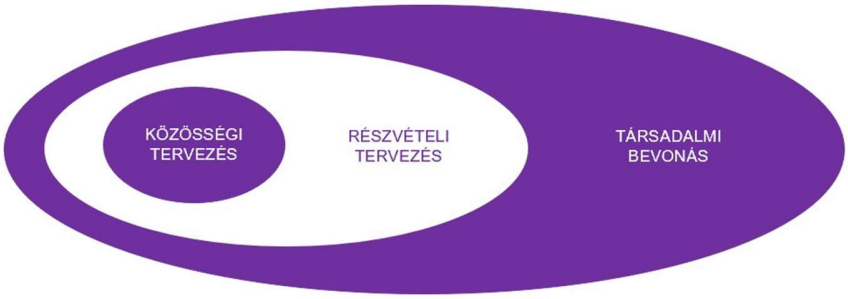
Alkalmazása országonként eltérhet. Van, ahol a területtervezéstől független, közösségi alapú problémákat is közösségi tervezéssel kezelik, pl. Nagy-Britanniában, Skóciában, az Egyesült Államokban vagy Ausztráliában olyan ágazatokra is kiterjed, mint a szociálpolitika, az egészségügyi szolgáltatások, az oktatás, a munkanélküliség, a lakáspolitika, a családpolitika, a nyugdíjpolitika, az ifjúságpolitika, a tömegközlekedési infrastruktúra és annak a fejlesztése. (Sindleryova et al., 2019)

Összegzés

A szakirodalom mellett a közbeszéd is elég esetlegesen hivatkozik a bevonáshoz kapcsolódó fogalmakra. Értelmezésem szerint különbséget kell tenni a bevonás és a részvétel kifejezések között,

mert a bevonás az egyirányú kapcsolódásokat (pl. tájékoztatás) is magában foglalja, míg a részvétel kölcsönösséget feltételez.

Az értekezésben a bevonás fogalmait egy három szintes hierarchiába rendezve használom (3. ábra) (Horváth et al., 2018). A három szintet saját értelmezésem szerint az különbözteti meg egymástól, hogy az érintettek és az önkormányzat között milyen típusú kapcsolat jön létre, bevonás esetén egyirányú, részvételnél kölcsönös és közösségi tervezés esetén együttműködő viszonyról beszélünk.

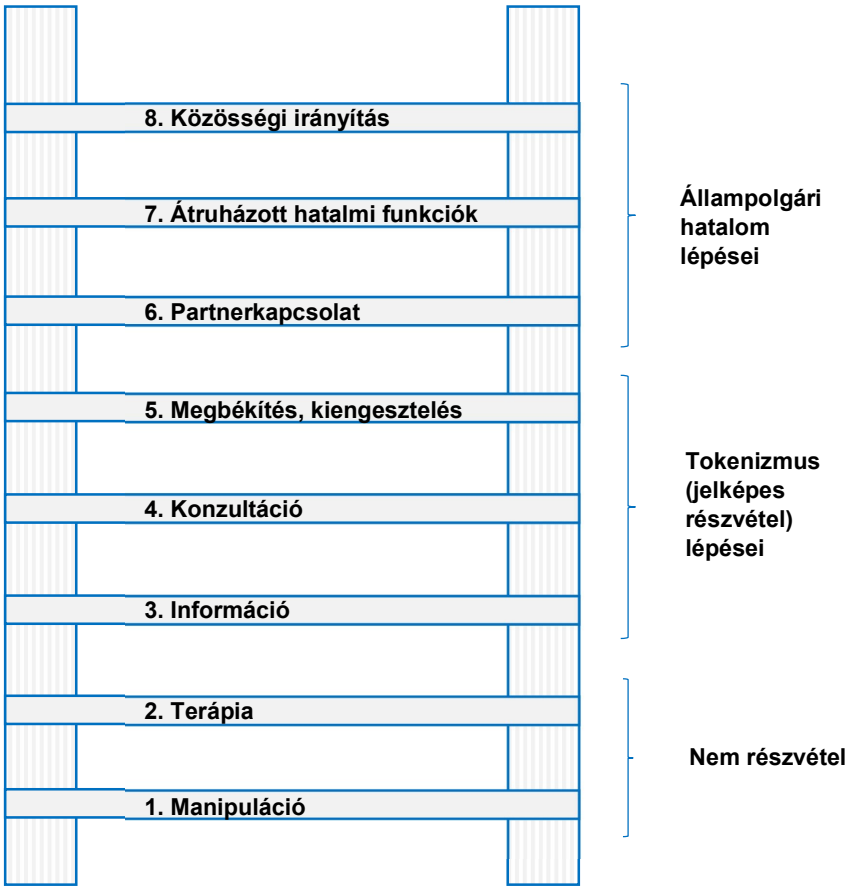

3. ábra. A társadalmi bevonás fogalmainak hierarchiája (Horváth et al., 2018)

Az értekezésben az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonással foglalkozom átfogó módon, és részletekbe menően a tájépítész-tervező részvételi tervezésben, és azon belül a közösségi tervezésben betöltött szerepét vizsgálom. A részvételi tervezés eszközeként a társadalmi egyeztetést is használom, melynek egyik megnyilvánulási formája a közösségi tervezés.

3.2. Az Arnstein-létra elmélete és annak értelmezései

A részvételi tervezés elmélete 1969-ben az Arnstein-féle részvételi létra elméletével (Arnstein, 1969) robbant be a köztudatba, Healey 1997-es „Együttműködő tervezés” című könyvével (Healey, 1997) erősödött meg, és azóta napjainkig fontos szerepet kap a szakirodalomban. (Haghani et al., 2023)

4. ábra. A részvétel létrája (Arnstein, 1969)

1969 júliusában Sherry R. Arnstein az American Institute of Planners folyóiratban közzétette “A Ladder of Citizen Participation” című írását. Arnstein, aki szociális és politikai téren is sok tapasztalattal rendelkezett, azt nyilatkozta, hogy tipológiáját úgy tervezte, hogy a hatalom újraelosztására összpontosítson, és provokatív legyen. (Connor, 1988) Az így megalkotott, nyolc lépcsőfokból álló részvételi létra (4. ábra)forradalmasította a társadalmi bevonás szemléletét, és azóta is annak egyik legfontosabb elméleti megközelítése. Lényege az, hogy minél nagyobb mértékű a lakosság szerepe a döntéshozatalban, annál magasabb lépcsőfokon állunk a képzeletbeli létrán. (Dömötör, 2008)

Arnstein létrája a bevonásra vonatkozóan határozott és provokatív iránymutatást ad, amely nem minden területen és megközelítés szerint alkalmazható megfelelően, illetve a későbbiekben ő maga részletezi elméletének korlátait: az állampolgári hatalom nem oszlik meg ilyen egyenletesen, rendezetten; nem tér ki néhány jelentős akadályra, pl. a rasszizmusra, a paternalizmusra, a hatalombirtoklók ellenállására, az alacsony jövedelmű közösségek tudatlanságára és szervezetlenségére; nyolc lépcsőfok helyett a valóságban százötven is lehet, illetve a szintek közötti haladás sem teljesen logikus. Arnstein az elmélet megjelenését követően azt nyilatkozza, hogyha tudta volna, hogy ilyen ismertté válik az írása, akkor még módosított, pontosított volna rajta. (Connor, 1988, p. 250) Mindezekkel együtt időtállót alkotott, és sikerült a bevonás lényegét úgy lemodelleznie, hogy az még ma is használható legyen.

De ahogy John May fogalmazott, az elméletnek az a szerepe, hogy összhangban legyen a gyakorlattal, és irányítsa azt növelve a nyilvánosság részvételének minőségét és mennyiségét. Annak érdekében, hogy az elmélet ne csak irreleváns tudományos absztrakció maradjon, hanem sikeres eszköz legyen (May, 2006, p. 305), sokan megpróbálták a saját tapasztalataik és egy-egy kiemelt szempont szerint értelmezni Arsntein elméletét, és más ábrával vagy részvételi típusokkal megfogalmazni a sajátjukat, melyek közül tizet összegyűjtöttem, és az átláthatóság érdekében Arnstein elméletével együtt táblázatba rendeztem. (2. táblázat)

Az Arnstein-féle elméletet a saját szakterületükön és a gyakorlatban tapasztaltak alapján sokféleképpen értelmezték a kutatók, és általában más-más részét illeték kritikával. A tíz megközelítésből hat tartalmazza a létra metaforát, kettő a piramis/háromszög formát, egy a koncentrikus köröket és egy a csillagot. A többség, heten az Arnstein által meghatározott lépcsőfokokkal azonos vagy hozzájuk hasonló kifejezéseket használtak, viszont Jules N. Pretty kivételével mindenki megszüntette az Arnstein által meghatározott két alsó létrafokot. A manipuláció veszélyét senki sem tagadja, de nem tekintik a bevonás lépcsőfokának, és nem is írnak róla bővebben. Ridder és munkatársai fogalmazzák meg a legtömörebben, ők csak három szintet használnak: 1. Informálás (együttmegismerés); 2. Konzultáció (együttgondolkodás); 3. Aktív részvétel (együttműködés). (Ridder et al., 2005)

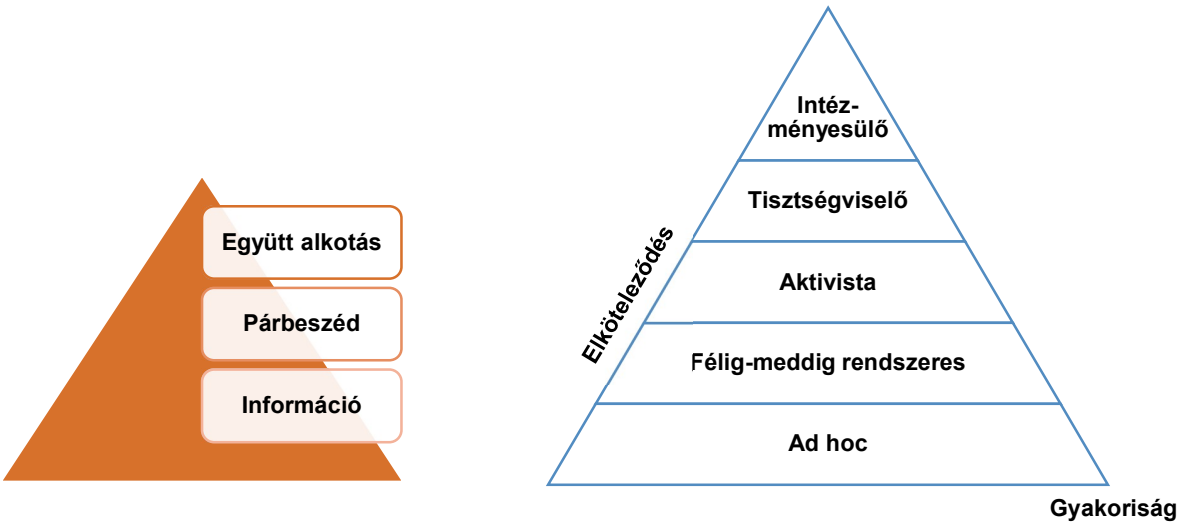
2. táblázat. Arnstein létrája és a kapcsolódó elméletek

Név/ Év/ Alakzat	**Rendezési elv (szintek száma)/ Szintek nevei**
0. Sherry R. Arnstein (1969) *létra*	***Az állampolgári részvétel létrája (8) – kritikus, a cél a legfelső szint*** *A lakosság szerepe a döntéshozatalban:* *1. Manipuláció; 2. Terápia; 3. Információ; 4. Konzultáció; 5. Megbékítés, kiengesztelés; 6. Partnerkapcsolat; 7. Átruházott hatalmi funkciók; 8. Közösségi irányítás (Arnstein, 1969)*
1. Desmond M. Connor (1988) létra	**A polgárok részvételének létrája (7) – a lépcsőfokok egymásra épülnek, nincs különbség a szintek között, mindegyik érvényes lehet az adott helyzetben** A különböző javaslatokkal kapcsolatos nyilvános viták megelőzésére és megoldására rendelkezésre álló számos megközelítés rendszere: 1. Oktatás; 2. Tájékoztató visszajelzés; 3. Konzultáció; 4. Közös tervezés; 5. Mediáció; 6. Vita; 7. Megoldás/megelőzés (Connor, 1988, p. 252)
2. Jules N. Pretty (1994) létra	**A részvétel tipológiája (7) – a részvételt mindig a típusával kell jellemezni, mert a 5. szintig inkább veszélyezteti, mint támogatja a fenntartható fejlődés céljait** Hogyan vesznek részt az emberek a fejlesztési programokban és projektekben: 1. Manipulatív részvétel; 2. Passzív részvétel; 3. Részvétel konzultáció útján; 4. Részvétel anyagi ösztönzőkért; 5. Funkcionális részvétel; 6. Interaktív részvétel; 7. Önmozgósítás (Pretty, 1994, p. 40)
3. David Wilcox (1994) létra	**A részvétel szintjei (5) – együttműködő, nem tesz különbséget a szintek között** A lakosság szerepe a döntéshozatalban: 1. Információ; 2. Konzultáció; 3. Együtt döntés; 4. Együtt cselekvés; 5. Független közösségi kezdeményezések támogatása (Wilcox, 1994, p. 4)
4. Karel Maier (2001) koncentrikus körök	**A kiválasztódó részvétel koncentrikus mintázata (6) – az érdekcsoportok viszonya a hatalommal változik: egyre bennebb lehet kerülni, dinamikus egyensúly van** A különféle érdekhordozók, érdekcsoportok szerepei a hatalmi központhoz képest a demokratikus rendszerben: 1. Csendes többség; 2. "Informáltak", de nem feltétlenül meghallgatottak; 3. "Küzdő" ellenzők és tiltakozók; 4. Tanácsadók és "intézményesített" ellenzők; 5. Partnerek; 6. Hatalmi központ (Maier, 2001, p. 717; Csanádi et al., 2010, p. 19)
5. Nazneen Kanji and Laura Greenwood (2001) létra	**A részvétel tipológiája (5) – a hangsúly a helyi embereken és részvételük lehetőségein van** A részvétel típusai: 1. Megfelelés; 2. Konzultáció; 3. Együttműködés; 4. Együtt tanulás; 5. Közösségi cselekvés (Kanji, Greenwood, 2001, p. 5)

6. Rosalind Eyben (2003) létra	**Jogokon alapuló részvételi létra (6) –a részvételhez való jog a legfontosabb, mert csak a részvételen keresztül lehet más jogokat prioritásként kezelni** Állam és társadalom viszonya természetének jogokon alapuló megközelítése: 1. Intézményes részvétel; 2. Polgári és politikai szabadságjogok; 3. Gazdasági jogok; 4. Szociális jogok; 5. Kulturális jogok; 6. Részvételi jogok (Eyben, 2003; Aylett, 2010, pp. 101–102)
7. D. Ridder, E. Mostert, H.A. Wolters és a HarmoniCOP csapat (2005) létra	**Az 1. számú döntési mátrix részeként (3) – eszközök osztályozása aszerint, hogy az adott részvételi szinten mennyire alkalmazhatók** Részvétel szintjei: 1. Információ (együtt megismerés); 2. Konzultáció (együtt gondolkodás); 3. Aktív részvétel (együttműködés) (Ridder et al., 2005, p. 22)
8. John May (2006) csillag	**A részvétel csillaga (5) – a csillag elforgatható, így nincs hierarchia, az egyes elemek nem épülnek egymásra, ez a rendszer szétválasztott, függetlenített, diszkontinuus tipológia** Egyformán érvényes lehetőségek a részvételre: 1. Információ; 2. Konzultáció; 3. Együtt döntés; 4. Együtt cselekvés; 5. Független közösségi kezdeményezések támogatása (May, 2006, p. 312)
9. John May (2007) háromszög	**Az elköteleződés háromszöge (5) – az elkötelezettség növekedésével a gyakoriság csökken: a szakemberek elhivatottsága és száma fordítottan arányos** A szakemberek és megbízottak elköteleződése a bevonásban: 1. Ad hoc; 2. Félig-meddig rendszeres; 3. Aktivista; 4. Tisztségviselő; 5. Intézményesülő (May, 2007, p. 70)
10. Lisbeth Iversen és Eugene Guribye (2020) piramis	**Az együtt alkotás piramisa (3) – a különböző eszközök/módszerek a polgárok bevonásának milyen szintjére alkalmasak** Az állampolgári részvétel fokozatai: 1. Információ; 2. Párbeszéd; 3. Együtt alkotás (Guribye, Iversen, 2020, p. 4)

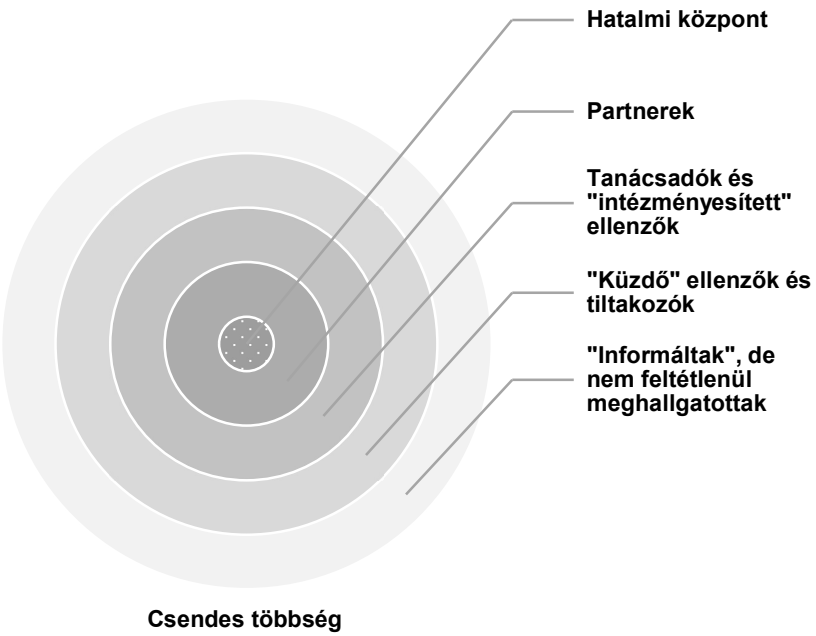
Fontos újdonság, hogy többen gondolják azt, hogy a „Közösségi irányítás” nem abszolút cél, hanem a többi lépcsőfok is releváns választ tud adni egy-egy adott helyzetben, viszont jellemzően megtartják a szintek közötti hierarchiát. Ezen a területen John May hozza a legnagyobb újdonságot, mert az ismert létrafokokat egy ötágú csillagon helyezi el, amely egy nem hierarchikus és diszkontinuus társadalmi modell, egyik szint nem épül a másikra, hanem a másikkal párhuzamosan létezik, és azt hangsúlyozza, hogy bevonás az adott helyzet igényeitől függ, nem pedig egy ideológiai beállítottságtól. (May, 2006) May felhívja a figyelmet Rowe és Shepherd megállapítására, hogy az is érthető és elfogadható, ha a nyilvánosság vonakodik attól, hogy nagyobb szerepet vállaljon a kollektív döntéshozatalban, azzal az

indokkal, hogy bizonyos szakembereket pontosan azért fizetnek, hogy ezt a feladatot vállalják. A nyilvánosság ilyenfajta vélekedése megkérdőjelezi Arnstein azon elképzelését, miszerint a társadalmi bevonás célja a közösségi irányítás. (May, 2006, p. 308; Rowe, Shepherd, 2002, p. 288)

5. ábra. Az együtt alkotás piramisa (Guribye, Iversen, 2020, p. 4) és Az elköteleződés háromszöge (May, 2007, p. 70)

Az ábrák terén újdonságként szolgálnak a háromszög és piramis formák (5. ábra), amelyek nem csak szinteket, hanem mennyiségeket is jelölnek: minél magasabb a bevonás/elköteleződés szintje, annál kisebb az előfordulás lehetősége. Koncentrikus körökkel (6. ábra) Karel Maier egy teljesen más szempont szerint, az egyének hatalomhoz való viszonya alapján ábrázolja a társadalmat. Egy hierarchikus, folyamatosan és dinamikusan változó modellt alkotott meg, ahol az olvasható le, hogy az egyes érdekcsoportokhoz tartozók és azt képviselők hogyan kerülhetnek egyre közelebb a hatalomhoz. *„Modelljében Maier ugyanakkor arra is utal, hogy a hatalmi központ körül megjelenő érdekhordozók nem feltétlenül jelentik a társadalom többségét, még csak nem is feltétlenül reprezentatívak. Egy-egy csoport felől nézve pedig a modell a korábbiaknál finomabban képes annak a hatalmi központhoz való viszonyát és annak változását megjeleníteni, sőt e modellben akár olyan helyzet is elképzelhető, hogy egy csoport különféle helyzetekben, illetve helyeken eltérő kapcsolatban legyen a hatalmi centrummal. Tehát az egyes szervezetek maguk is követhetnek valamiféle stratégiát a hatalmi központtal való kapcsolatuk alakításakor.”*(Csanádi et al., 2010, p. 19; Maier, 2001, p. 717) Az elméletek között a Maieren kívül ketten hoztak be új nézőpontot a részvétel értelmezésébe: Eyben a jogok alapján határozza meg a részvételi létráját és May a szakemberek bevonásban vállalt szerepüket modellezi le a bevonás háromszögével.

6. ábra. Maier modellje a hatalom és a különféle érdekhordozók komplex kapcsolatairól a demokratikus rendszerben (Maier, 2001, p. 717)

„A lakossági részvétellel kapcsolatban számos további, modellszinten is fontos kérdés vethető fel; közülük érdemes kiemelni a bevont népesség társadalmi összetételének kérdését (lásd pl. Lukovich 1997), illetve azt a tényt, hogy a modellek többsége kimondva vagy kimondatlanul normatív, a mind nagyobb mértékű társadalmi részvételt tekinti elérendő célnak. Ezzel összefüggésben a részvétel előnyeit emeli ki, miközben akár deduktív, akár induktív megközelítésben a részvétel számos lehetséges problémája is felsorolható (lásd pl. Lukovich 1992).” (Csanádi et al., 2010)

Összegzés

Arnstein létrája a megalkuvás nélküli „Közösségi irányítás” célját határozza meg, de ezáltal erősebb az ideológia jellege, mint a gyakorlathoz való kapcsolata. A feltárt értelmezések nagy százaléka arra hívja fel a figyelmet, hogy ugyan a lépcsőfokok jól leírják a valóságot, de nem jelenítik meg azt, hogy ezek párhuzamosan is létezhetnek. Véleményük szerint a gyakorlat azt mutatja, hogy a bevonás formája az adott helyzet igényeitől függ, nem pedig egy ideológiai beállítottságtól.

Összességében az is megállapítható, hogy a modellek nem térnek ki néhány, komplexitást szolgáló tényezőre (pl. hogy a bevonási folyamatokban résztvevők mennyire modellezik a társadalmat) és a társadalmi bevonás hátrányaira. Bár a manipuláció nagy mértékű előfordulására Arnstein felhívja a figyelmet, de ő megszüntetendő veszélyként kezeli, és nem egy vele járó hátrányként.

3.3. Az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonás

A KÖFOP-2.3.4-VEKOP-15-2016-00002 „Önkormányzati Fejlesztések Figyelemmel Kísérése II." címmel 2018-ban elkészült magyarországi települési önkormányzatoknak az átfogó vizsgálata, amely során igazolásra került az a hipotézis, hogy összefüggés van a lakosság nagyobb fokú bevonása és a települések sikeressége között. (Dr. Kocsis, Dr. Csanádi, 2018) Az önkormányzatok kiemelt célként megfogalmazott inkluzív működésének[8]egyik legfontosabb jellemzője, hogy milyen gyakran vonják be a lakosságot bizonyos döntések előkészítésébe. Az eredmények alapján úgy tűnik, hogy a nagyobb lélekszámú települések intenzívebben támaszkodnak a lakossági véleményekre, mint a kisebbek. (Miklós et al., 2019)

A vizsgálatból kiderült az is, hogy a bevonás tekintetében mind az informális, mind a formális módozatok fontos szerepet játszanak, de ezt a települések mérete is meghatározza. A kisebb közösségekben a személyes, mindennapi kapcsolattartás formális mechanizmusok hiányában is magas szintű inkluzív működést valósíthat meg, míg a nagyobb településeken a formális eljárások szerepe jóval meghatározóbb. Azonban itt is működhetnek informális csatornák, akár különböző lakossági és érdekcsoportok, akár véleményvezérek és helyi közösségek – szomszédságok – között. (Dr. Kocsis et al., 2018)

Mindezek értelmében az önkormányzatoknak érdekében áll a társadalmi bevonás gyakorlatát alkalmazni, illetve nagyobb városok, pl. Budapest esetében, mindenképp a formális eljárásokra érdemes támaszkodni, melyek sokszereplős folyamatok. A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonásban az önkormányzat tájépítész-tervezőkkel, facilitátorokkal és az érintettek körével dolgozik együtt, hogy közösen egymástól tanulva a a helyi igényeket jobban kiszolgáló terv jöhessen létre.

A kölcsönös bizalom alapján, melynek elengedhetetlen feltétele a folyamatos, kétirányú kommunikáció, a társadalmi bevonás eszközei jóval hatékonyabbak, több embert meg tudnak

[8]„Inkluzív önkormányzat az az önkormányzat, amely az innovatív és fenntartható működés és fejlesztések érdekében, a demokratikus alapelvek mentén megvalósítja a helyi hatóságok, a helyi szervezetek, vállalkozások és a lakosság közötti párbeszéd mechanizmusát, az érintettek minél szélesebb körben történő bevonásával, elvárásaik figyelembevételével és figyelemmel a marginalizálódott csoportok helyzetbe hozására. Kompetensen gazdálkodik a közösség erőforrásaival, és partnerségben alakítja ki, valósítja meg a helyi stratégiákat, a szolgáltatások szervezését, az inkluzív fejlődés elősegítése és a szegénység mérséklése mellett. A társadalmi tőke mozgósítása érdekében támogatja a közösségek fejlődését és bevonását, ezzel is hozzájárulva a helyi irányítás és a területi kohézió javításához." (Miklós et al., 2019)

szólítani, ez pedig pozitív hatással lesz a zöldfelület-fejlesztések minőségére és fenntarthatóságára. (Pleasant et al., 2014; Union, 2021). A helyi közösséget a bevonás által a zöldinfrastruktúra fejlesztések mellé lehet állítani (Lamond, Everett, 2019), olyannyira, hogy még a település felhagyott területeinek ideiglenes vagy hosszabb távú hasznosításában és fenntartásában is szerepet tud vállalni (Gobster, Hadavi, et al., 2020; Gobster, Rigolon, et al., 2020). Mivel a városokban lakók számára a természetes zöldterületek egyre fontosabbak (Bijker, Sijtsma, 2017), így komoly támogató bázis tud kialakulni, és egyre hatékonyabbak lesznek a fejlesztések (Lampinen et al., 2023).

3.3.1. Szabályozás

Nemzetközi szinten a társadalmi bevonás, a civilek jelenléte nagy figyelmet kap szabályozás és különböző jogi formák terén is (pl. az elsők között szerepel az 1997-ben aláírt az Amszterdami Szerződés (Európai Parlament, 1997), amely nevesítette az önkéntes szervezeteket, és rögzítette, hogy a törvénykezés előtt megfelelő időben lehetőséget kell biztosítania a Bizottságnak a társadalmi konzultációra; továbbá az 1998-ban elfogadott Aarhusi egyezmény (European Comission, 2001), amely környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szólt), és bár Magyarország mindezeknek részese, a gyakorlatba ültetés egy hosszabb folyamat. (Boda, 2008)

A helyi közösség érdekeinek és egyéni szintű véleménynyilvánítási lehetőségének szolgálata, valamint az egészséges környezetet jelentő zöldfelületekhez való jog Magyarország Alaptörvényében is megjelenik: a XV. CIKK (1) pontja szerint a törvény előtt mindenki egyenlő, és **minden ember jogképes**, a 34. CIKK (1) pontja szerint a helyi önkormányzat és az állami szervek **a közösségi célok elérése érdekében együttműködnek**, valamint a XXI. CIKK (1) pontja szerint Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az **egészséges környezethez**. (Magyar Országgyűlés, 2011b) Az elvek országos szintű jogszabályokban azonban csak bizonyos feladattípusokhoz kapcsolódóan valósulnak meg, mert míg a településfejlesztést és a hozzá kapcsolódó partnerséget[9] a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet (Magyar Országgyűlés, 2021) szabályozza, addig a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonás szükségessége és

[9] Az 59. § (1) b) pontja értelmében a településterv, kézikönyv és településképi rendelet véleményezése helyi partnerségi egyeztetés keretében is történik, ha az önkormányzat partnerségi rendeletében ezt előírja. (Magyar Országgyűlés, 2021) Meg kell jegyezni, hogy ez a paragrafus elég megengedő, mert nem minden áron kötelezi az önkormányzatot, hanem csak akkor írja elő, ha az önkormányzat is kötelezővé tette saját maga számára.

menete nem jelenik meg jogszabályban. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény is kimondja, hogy „az épített környezet alakítása és védelme során a közérdekű intézkedéseket és döntéseket megelőzően, illetőleg azok végrehajtása során biztosítani kell a nyilvánosságot és a közösségi ellenőrzés lehetőségét az e törvényben és más jogszabályokban meghatározott módon. Gondoskodni kell az érdekelt természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiség nélküli szervezetek megfelelő tájékoztatásáról, és lehetőséget kell adni részükre véleménynyilvánításra és javaslattételre." (3. § (2)) Bár a törvénynek ez a szövegrészlete értelmezhető a szabadtérfejlesztésekre is, de a konkrét intézkedéseket célzó kormányrendeletben (314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (Magyar Országgyűlés, 2012), mely az írja elő az önkormányzatok számára, hogy a településfejlesztési koncepciót, az integrált településfejlesztési stratégiát és a településrendezési eszközöket megállapításuk előtt véleményeztessék, illetve gondoskodjanak a rendezési eszközök nyilvánosságáról) már nem tér ki rá. (Magyar Országgyűlés, 1997; Sain, Rab, 2018)

Települési szinten az önkormányzati rendeletek és jogszabályok kitölthetnék ezt az űrt, mint ahogy településfejlesztési bizonyos terveinek kérdésében a partnerségi rendeletek teszik (pl. Budapesten 20/2022. (VI. 30.) számú rendelet (Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlése, 2022)), de még erre sem találtam példát. A partnerségi rendeleteket 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet szabályozza, előírja, hogy a területfejlesztési koncepciók és programok kidolgozásához készüljön partnerségi terv, kitér az eszközökre, és ami a legfontosabb, hogy kiemeli, a részvételi tervezést egy tudatosan megtervezett folyamatként kell értelmezni. (Magyar Országgyűlés, 2009; Sain, Rab, 2018)

Az Önkormányzati törvény (2011. évi CLXXXIX. Ötv.) (Magyar Országgyűlés, 2011a) kötelező települési feladatként az első helyen [10] a településfejlesztést és másodikként a településüzemeltetést említi, amely a közparkok és egyéb közterületek kialakítását és fenntartását is magában foglalja. Az alapvető rendelkezések[11] között pedig megjelenik, hogy az önkormányzat „támogatja a lakosság

[10] „13. § (1) A helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok különösen: 1. **településfejlesztés, településrendezés**; 2. településüzemeltetés (köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, **közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása**, gépjárművek parkolásának biztosítása)" (Magyar Országgyűlés, 2011a)

[11] „ALAPVETŐ RENDELKEZÉSEK 2. § (1) A **helyi önkormányzás** a település, valamint a megye választópolgárai közösségének joga, melynek során érvényre jut az állampolgári felelősségérzet, kibontakozik az **alkotó együttműködés a helyi közösségen belül**.
6. § A helyi önkormányzat **feladatai ellátása során**:
a) támogatja a lakosság önszerveződő közösségeit, **együttműködik e közösségekkel**, biztosítja a helyi közügyekben való széles körű állampolgári részvételt;" (Magyar Országgyűlés, 2011a)

önszerveződő közösségeit, együttműködik e közösségekkel, biztosítja a helyi közügyekben való széles körű állampolgári részvételt".

Ezeknek a törvényben előírt kötelező önkormányzati feladatok szemléletének, irányának és módszerének kijelölésében az önkormányzat döntéshozó testülete, illetve a polgármester szerepe és hozzáállása meghatározó. Így az önkormányzat döntéshozói rendelkeznek arról is, hogy a városfejlesztési beavatkozások során mennyire engednek teret a helyi társadalom bevonásának. Ha egy adott önkormányzatnál elkötelezett a képviselő-testület és a polgármester amellett, hogy az érintett lakosság be legyen vonva a fejlesztések előkészítésébe, megvalósításába és azok utókövetésébe, akkor van esély arra, hogy ez rendszerszinten, szabályozottan működjön, és ez a szemlélet hosszútávon határozza meg az adott település fejlődését. Az elkötelezett önkormányzati vezetésen múlik, hogy a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendeletben (Magyar Országgyűlés, 2012), továbbá a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendeletben (Magyar Országgyűlés, 2021) szereplő partnerségi folyamat kiterjed-e a szabadtérfejlesztésekre is, és ez milyen mélységben és minőségben valósul meg. A politikai vezetés társadalmi bevonás iránti elköteleződését fejezi ki a valós partnerségi folyamatok szükségességének és menetének rögzítése a Képviselő-testületi döntésekben (határozatok, rendeletek), valamint a hivatal és egyéb önkormányzati szereplők, dolgozók számára szóló belső utasításokban, szabályzatokban. (Horváth et al., 2018)

Önkormányzati hatáskörbe tartozik a városfejlesztési stratégiák, tervek, dokumentumok elkészítése is, amelyek közül a téma szempontjából nagy jelentőséggel bír a Zöld Infrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterv (továbbiakban: ZIFFA), amely a környezetminőség javításának, valamint az egészségesebb, klímabarát környezet kialakításának szándékát szem előtt tartva az adott település zöldfelületeinek jövőjét illetően fogalmaz meg célokat, előírásokat, hogy a rendszerben gondolkodás által növelje a hatékonyságot, a forrásteremtést és a költségvetési megtakarításokat. A ZIFFA megjelenése a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (továbbiakban: TOP) keretében megjelent TOP-6.3.2-15 „Zöld város kialakítása" pályázati felhíváshoz kapcsolódik, mert az arra beadott projektpályázatokat volt hívatott támogatni. (Miniszterelnökség, 2016) Az Európai Unió által támogatott program és a kapcsolódó ZIFFA rendkívüli jelentőséggel bír a települési zöldinfrastruktúra felelős, stratégia alapú fejlesztésében. azonban hátránya, hogy az önkormányzatok számára nem kötelező az elkészítése, és képviselő-testületi döntés hiányában a benne leírtak betartása sem.

A ZIFFA a társadalmi bevonás szabadtérfejlesztésekre vonatkozó népszerűsítésében is fontos szerepet játszhatna, mert mind saját elkészülte, mind a benne leírt projektek megvalósításához előírhatók és alkalmazhatók lennének a bevonás eszközei. Az Operatív Programhoz kapcsolódóan, 2016-tól kezdődően támogatásból megvalósult ZIFFÁ-k vizsgálata alapján[12] azonban az derült ki, hogy bár az elkészítési módszertani útmutató kiemeli, hogy ezen stratégia dokumentumoknak is az ITS készítéséhez előírt Partnerségi Tervnek megfelelően kell megvalósulniuk (Miniszterelnökség, 2016), mégis az értékelhető nyolc vidéki önkormányzat válasza alapján három városban nem történt társadalmi bevonás, és csak négy esetében szerveztek egynél több alkalmat. Jellemzően ezek is a tájékoztatás szintjén (online felületen informálás, lakossági felmérés stb. formájában), facilitátor segítsége nélkül, és főként a tervező feladataként valósultak meg. A TOP keretében elkészült, fellelhető és vizsgált ZIFFA dokumentumok, sajnos, a fejlesztések során alkalmazandó társadalmi bevonás és annak szabályozási lehetőségeiről egyáltalán nem írnak.

Budapest a TOP keretében nem pályázhatott ZIFFA elkészítésére, ezért saját hatáskörben és költségvetéssel 2017-ben elkészítette a Budapesti zöldinfrastruktúra koncepcióját, amely a leíráson túl már célként ki is emelte a helyi közösségek és a fővárosi, illetve kerületi önkormányzatok közötti együttműködés javítását. (BFVT Kft., Ormos Imre Alapítvány, 2017b, 2017a) A 2021-ben elkészült ZIFFA a Radó Dezső terv címet kapta, és a Fővárosi Közgyűlés határozatával jóváhagyta. Ebben már a projektszintű előírások is megvalósultak: a nagyvolumenű (100 millió Ft feletti értékű) zöldinfrastruktúra fejlesztések a Főváros által meghatározott társadalmi egyeztetési protokoll (ld. 3.3.4. fejezet) szerint kell megvalósuljanak, melyhez a Fővárosi Önkormányzat meghatározta a beruházás előkészítési, kivitelezési és monitoring ütemeinek konkrét feladatait. (BFVT Kft. et al., 2021)

Összegzés

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokat nem szabályozzák sem országos, sem települési szintű jogszabályok. Társadalmi egyeztetési protokollt a szabadtérfejlesztésekre vonatkozóan csak a Fővárosi Önkormányzat Radó Dezső tervében lehet találni.

[12] Az elkészült dokumentum még nem hivatkozható, ezért a tanulmány egyik készítőjének, Szabó Patríciának az írásbeli és szóbeli közlésére tudtam csak hagyatkozni.

3.3.2. Előnyök és kihívások

A társadalmi bevonásnak sok előnye ismert, ezért a szakirodalmi források általában hosszú listákat tartalmaznak, vannak olyan sajátosságok, amelyeket a legtöbb szakirodalom megemlít, de találunk olyanokat is, amelyek csak egy-két szakértőnek fontosak. Ezzel szemben a kihívások, hátrányok és veszélyek kisebb hangsúlyt kapnak, ezekből kevesebb összefoglalót írást lehet találni. A teljesség igénye nélkül mutatom be azokat az előnyöket és hátrányokat, amelyek a legtöbb szakirodalomban előfordulnak.

Előnyök

A társadalmi bevonás előnye, hogy egy projekt több fázisát egyesíti, hiszen a közösségi tervezés esetében az érintettek már a tervezési folyamat elején, a helyzetfeltárás, problémafelvetés során kapcsolatba kerülnek egymással, megismerik egymás érdekeit, szándékait, elképzeléseit, közösen elemezhetik a helyzetet, célkitűzéseket fogalmazhatnak meg, illetve általuk a tervek visszaellenőrzése is megvalósul. (Sain, 2014; Sindleryova et al., 2019) A sok ellentétes szempont találkozása és érvényesülése révén a résztvevők a folyamat során kölcsönösen tanulhatnak egymástól és a megélt tapasztalatokból (Boda, 2008; Demeter, 2012; European Commission, 2014; Glass, 1979; Horváth et al., 2018; Sanoff, 2006), így egy olyan széleskörű szemléletformálás tud megvalósulni, ahol az önkormányzati dolgozók, a tervezők, a facilitátorok, a helyiek és más érintettek is gazdagodnak. (Boda, 2008; Demeter, 2012; European Commission, 2014; Glass, 1979; Horváth et al., 2018; Miles et al., 1998; Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015; Sanoff, 2006; Thompson, 2003) Így a bevonás akár a civil vagy önkormányzati szervezetek belső fejlődéséhez és a komplex problémák integrált kezeléséhez is hozzájárulhat, hiszen a dolgozók a munka során közvetlen visszacsatolást kaphatnak a résztvevőktől. (Boda, 2008; European Commission, 2014; Horváth et al., 2018) Az önkormányzati szervezetek részéről nagyobb társadalmi bevonás iránti elköteleződés is elérhető, illetve arra is lehetőség nyílik, hogy az önkormányzat szövetségeket alakítson ki a közösségi vezetőkkel. (Demeter, 2012; Horváth et al., 2018; Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015) Hasonlóan hasznos lehet a helyi érdekű szervezetek számára is a társadalmi bevonás, mert a folyamatban résztvevőkkel megismertethetik a szervezetet, és szélesíthetik a társadalmi bázisukat. (Horváth et al., 2018)

A társadalmi bevonás hozzájárul a demokráciához, és általa növekszik a civil aktivitás, az önkéntesség, az információáramlás és a helyiek bizalma az önkormányzatban. A helyi közösségek megerősödhetnek, fejlődhetnek, és konkrét lépéseket tehetnek a fenntartható fejlődés irányába, illetve

a bevonásban résztvevők hasznosnak érezhetik magukat. (Boda, 2008; Demeter, 2012; European Commission, 2014; Ferreira et al., 2020; Glass, 1979; Horváth et al., 2018; Miles et al., 1998; Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015; Sanoff, 2006)

A bevonás során a terv, amely jobb, átgondolt és tükrözi a használók igényeit, a közös gondolkodás során valamiféle konszenzussal jön létre (természetesen adott részletkérdésekben továbbra is külső szaktervezők, mérnökök bevonásával), így gyakorlatilag azt ismertetni, elfogadtatni, „társadalmasítani" sem kell, hiszen aki erre bármiféle késztetést érzett, maga is részt vett annak megalkotásában. (Boda, 2008; Demeter, 2012; Horváth et al., 2018; Keleg et al., 2022; Sanoff, 2006; Thompson, 2003)

Az érintettek részéről tapasztalható elköteleződés, a tulajdonosi hozzáállás ebben az esetben sokkal erősebb, a helyiek jobban magukénak érzik a megvalósult fejlesztést, és a tervezőnek, a megrendelőnek sem kell attól tartania, hogy a terv megvalósítása során ellenállásba ütközik. (Boda, 2008; Demeter, 2012; European Commission, 2014; Ferreira et al., 2020; Horváth et al., 2018; Keleg et al., 2022; Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015; Sanoff, 2006; Thompson, 2003) Várhatóan a fenntartás is könnyebb lesz: kevesebb vandalizmus, a szemét stb. (European Commission, 2014; Horváth et al., 2018; Thompson, 2003)

A társadalmi bevonás és ezen belül a közösségi tervezés tehát nem egy még szélesebb körben, még alaposabban végzett társadalmi egyeztetés, hanem egy alapvetően más, eleve a helyi közösség képviselőinek bevonására és a velük való közös gondolkodásra építő tervezési módszer. (Sain, 2014; Sindleryova et al., 2019)

Kihívások

A társadalmi bevonás legnagyobb kihívását az erőforrások (idő, pénz és képzett szakember) előteremtése és az ezekkel való tudatos gazdálkodás jelenti. A társadalmi egyeztetés megnyújtja a tervezési folyamatot, viszont a kelleténél jobban elhúzódik a bevonás, mert pl. a bevont közösség bizalmatlan és képtelen a hatékony közös munkára, akkor az plusz kockázatot jelenthet a projekt megvalósulását illetően (pl. ha emiatt elesik támogatásoktól) (Kőszeghy, 2010; Unger, 2018; Wu et al., 2020)

Arnstein elsőként hívta fel a figyelmet a manipulációra, amelynek a veszélye még a fejlett demokráciájú városokban is előfordulhat egyrészt a bevonás bonyolultsága és összetettsége okán, másrészt az is fontos tényező, hogy a különböző helyi hatóságoknak nem csak a társadalmi érdekeket kell mérlegelni és képviselni, hanem egyéb gazdasági és szakmai szempontokat is, továbbá az egyes

folyamatok során az egyéni érdekek fölsejlése nem kiküszöbölhető. (Arnstein, 1969; Kotus, Sowada, 2017) A manipuláció esetében nincsen lehetőség a valós részvételre, a döntések befolyásolására. A részvétel a hatalom újraelosztása nélkül üres és frusztráló folyamat a hatalom nélküliek számára, mert lehetővé teszi a hatalom birtokosai számára, hogy azt állítsák, hogy minden oldalt figyelembe vettek, viszont csak egyesek, vagyis ők maguk húzzanak hasznot belőle. Az állampolgári részvételnek álcázott részvétel, a „terápia" Arnstein szerint egyszerre tisztességtelen és arrogáns. (Arnstein, 1969, pp. 216–219; Csanádi et al., 2010, p. 17)

Konfliktusmentes beruházás nem létezik. Minden fejlesztésnek vannak ellenérdekeltjei, hiszen sokféle érintett van, akiknek mind különböző szempontjai, vágyai, igényei vannak. Ha a társadalmi bevonás nincs jól előkészítve, és a megfelelő projektfázisban az egyes konfliktusok nincsenek kezelve, akkor nem megy végbe egy természetes szelektálódás, ahol az „érvek elfogynak" (vagyis azok, akik vesztesei egy döntésnek, kifogynak az érvekből, kisebbségben maradnak), és a konfliktuscsoportok közötti konszenzus nem születik meg (vagyis a közösség nem talál olyan megoldást, amely mellett már nem, vagy csak elfogadható mértékben sérülnek az egyes csoportok érdekei), továbbá olyan hatalmi konfliktusok alakulhatnak ki, melyek parciális érdekek érvényesítéséhez vezethetnek, a több erőforrással rendelkező csoportok „bekerülnek", mások pedig kimaradnak a döntés-előkészítésből, így bevonás helyett kizárás valósul meg. (Csanádi et al., 2010, p. 20; Horváth et al., 2018, p. 26)

Egy lengyel kutatás 2017-ben az önkormányzatok (tanácskozó, tanácskozó-irányító, irányító), a polgárok (visszahúzódó, együttműködő, lázadó) és a városi megmozdulások (megjátszott, együttműködő és radikális) lehetséges viselkedésmintáit egy mátrix segítségével összevetve arra a következtetésre jutott, hogy tényleges párbeszédet nehéz megvalósítani. A társadalmi bevonás sok „kommunikációs zajt", valamint valódi érdekellentéteket rejt magában, ezért a vizsgálat során kialakult modellben sok esetben aszimmetrikus interakciót és kevés tényleges együttműködést találtak. Az Arnstein által állampolgári hatalomnak (citizen power) nevezett részvételi szintek megvalósulását a kutatók a mátrix által leírt, huszonhét lehetséges kimenetből csak egyetlen egy esetben tudták kimutatni, amikor az állampolgárok és a városi mozgalmak is együttműködő, illetve az önkormányzatok tanácskozó típusú viselkedést mutattak. Egyéb esetekben hét különböző típusú lefutású bevonásra lehetett számítani: nem részvétel (nonparticipation), jelképes részvétel (tokenism), ráébredés (awakeness), polgári engedetlenség (civil disobedience), rendbontás (disorder), radikalizálódás (radicalisation), lázadás (rebel action). Például egy visszafogott állampolgár, egy

lázadó megmozdulás és irányító önkormányzat rendbontást eredményezett, de egy együttműködő állampolgár és megmozdulás egy tanácskozó-irányító önkormányzattal jelképes részvételt. (Arnstein, 1969, p. 217; Kotus, Sowada, 2017)

Összegzés

A társadalmi bevonás előnye, hogy hozzájárul a demokráciához, általa növekszik a civil aktivitás, az önkéntesség, az információáramlás és a helyiek bizalma az önkormányzatban, továbbá a folyamatban minden résztvevő (önkormányzat, tájépítész-tervező, érintettek) tanul, így jobb, a valós igényeken alapuló terveket születnek, és a helyiek még inkább a magukénak érzik a megvalósult fejlesztést.

Valódi bevonási folyamatokra azonban csak olyan helyzetekben kerülhet sor, amikor az önkormányzatok „nyitottak", tanácskozási és a hatalom újraelosztási szándékával vesznek részt a folyamatban, továbbá a megmozdulások és a polgárok együttműködően viszonyulnak. Emellett fontos a jó szervezés (a konfliktusok megfelelő időben való kezelése, az idők, források hatékony menedzselése) és az éberség a manipuláció megelőzésének és kiküszöbölésének érdekében.

3.3.3. Eszközök és projektfázisok

A társadalmi bevonás eszköztára hatalmas, és ezt csak tetézte az a robbanásszerű népszerűsége az online eszközöknek, amelyet COVID időszaka idézett elő. Ezek fontos jellemzője, hogy globalizált világunkban mondhatni bárhol megállják a helyüket (pl. az „Engage" elnevezésű online portál angol és kanadai városoknak is szolgáltatja felületét (Bazler, 2023; The City of Waterloo, 2024), de ehhez nagyon hasonló felület a magyarországi közösségitervezes.hu ('KözösségiTervezés', 2024)).

A szakirodalomban magasan felülreprezentált a PPGIS eszközök jelenléte, amelyek a szabadtértervezésen túl egyéb célokat is szolgálhatnak (pl. a nők magasabb számú részvételét segíthetik elő (Geropanta, Margarita Cornelio-Mari, 2022), vagy a közösségi tervezésben résztvevő segítségével adatokat gyűjthetnek a területekre vonatkozóan (Jiménez-Caldera et al., 2022)) (Ives et al., 2017; leBrasseur, 2022; Lehto et al., 2022; Stahl Olafsson et al., 2022), de megjelentek új virtuális eszközként a 3D vizualizációk – elsősorban a helyszíni tervezésben jelent segítséget, az online „térlátogatásban" egyelőre csak másodlagosan van szerepe (Jaalama et al., 2021; Eilola et al., 2023) – és a hanghatások – pl. hangtár segítségével modellezhető a fejlesztés hanghatása, és általa mérhető, hogy a területhasználathoz kötött zajhatárnak megfelel-e (Li et al., 2018), kedvelt és nem kedvelt helyek meghatározásában is segíthetnek a hang alapú eszközök (Korpilo et al., 2023).

Az igényfelmérés eszközrendszere is rendszeresen változik, pl. a közösségi média felületein, Twitteren lehet információkat begyűjteni a parkhasználati szokásokról (Huang et al., 2022); de informatikusokkal, kutatókkal együtt dolgozva lehet adatokat begyűjteni és elemezni azokat (Komossa et al., 2021); vagy ideiglenes építményekkel, programokkal lehet vizsgálni a közösség igényeit (Wanyue et al., 2020).

A társadalmi bevonás eszköztára végtelen, csak az emberi kreativitás szabhat határt neki. Néhány kollégámmal 2017-ben a Fővárosi Önkormányzat megbízásából a magyarországi gyakorlat ismeretében a városfejlesztési projektek társadalmi bevonási sajátosságait vizsgáltuk, és egy olyan mátrixot alkottunk meg, amely segítségével a projekt teljes időtartama elemezhető. A mátrix oszlopait a projektmenedzsmentből kölcsönzött, de a városfejlesztési projektek esetében is jól alkalmazható projektfázisok adják (előkészítés, tervezés, kivitelezés, utóélet) (Görög, 2016; Horváth et al., 2018), a sorokat egy olyan eszközrendszer, amely öt (hat) megközelítés alapján épül fel[13].

Projektfázisok

A. **Keletkezés:** során válik projektté egy adott probléma és annak megoldási javaslata. Ebben a fázisban kell tisztázni a megvalósítás kereteit (pl. műszaki, jogi, pénzügyi), köztük azt is, hogy milyen szintű lakossági bevonásra kerüljön sor. A tervezői szerződés megkötése is ekkor történik.

B. **Tervezés:** fázisában kell megtalálni és formába önteni a megoldást a problémára. Ekkor kerül nyilvánosság elé a probléma, és projekttípustól és vezetői döntéstől függően zajlik a fejlesztés kommunikációja, a társadalom bevonási folyamata.

C. **Kivitelezés:** során a papíron megszületett megoldást (tervet) kell megvalósítani. A kommunikáció új formát ölt, szélesebb körben kell tájékoztatni az érintetteket a kivitelezés menetéről, esetleges zavaró tényezőiről.

D. **Utóélet:** a kivitelezés utáni állapot, amely a használatot jelenti. Ebben az időszakban válnak nyilvánvalóvá az eredmények és a hibák, ez a fenntartás és a monitoring ideje.

[13] A projektfázisok és az eszközrendszer ismertetése teljes egészében a TÉR_KÖZ Navigátor szövegén alapszik, amelyet kollégáimmal együtt készítettünk a Fővárosi Önkormányzat számára. (Horváth et al., 2018)

Eszközrendszer

I. **Nyilvánosság**: a társadalmi bevonás egyik legfontosabb eszközcsomagja, mert a projekt sikeréhez következetes, őszinte, nyílt kommunikációra van szükség. A kommunikációs, tájékoztatási feladatok a modern városrehabilitációs projektek szerves részét képezik, és ideális esetben a keletkezéstől az utógondozásig végig kísérik a teljes projektidőszakot.
Eszközei: szórólap, hírlevél; plakát, tábla; kiadvány; honlap, applikáció; közösségi média; film; imázsépítés (pl. installáció); fórum, workshop.

II. **Szervezés:** minden olyan eszközt magában foglal, amely a szoft tevékenységek megvalósításához kapcsolódó irányítási, szervezeti, és együttműködési kérdések köré csoportosítható.
Eszközei: helyi erők összefogása; helyszíni projektiroda; helyszíni együttműködés; egyesület létrehozása; közösségi szabályzatok (pl. házirend); külső szakértők bevonása.

III. **Tervalkotás:** eszközcsomagja nem csak a műszaki tervezést jelöli, hanem minden olyan eszközt, amely kihat a későbbi megvalósításra (pl. pl. igényfelmérés)
Eszközei: meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia); igényfelmérés; lakossági ötletpályázat; tervpályázat; közösségi tervezési alkalom; szavazás; közösségi bevonás.

IV. **Közösségi akciók:** célja kifejezetten a közösségépítés, a helyi közösség aktivizálása, mozgósítása a megújításhoz kapcsolódóan. Időben, térben jól lehatárolható, rövid lefutású projektek, projektelemek, és gyakran ezek az akciók szemléletformáló tevékenységek is egyben, pl.: környezettudatos szemléletet erősítő események.
Eszközei: tesztelés, modellezés; közösségi megvalósítás; sportrendezvény; művészeti események; közösségi események; mobil berendezések; üzenőfelületek.

V. **Társadalmi programok:** olyan kulturális, szociális, sport, ifjúsági és egyéb tevékenységeket foglalnak magukba, amelyek leginkább egy városfejlesztési projekthez kapcsolódnak. Az akcióktól eltérően ezek jellemzően több alkalmas, komplex események, pl. városrehabilitációs projekthez kapcsolódóan zöldfelület-örökbefogadási programok.
Eszközei: városhasználati oktatások; közösségi-szociális programok; kulturális programok; környezetvédelmi programok; helytörténeti programok; városszépítő programok.

VI. **Egyéb bevonást segítő eszközök:** minden, ami nem szerepelt eddig.

Összegzés

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonás számtalan eszközzel rendelkezik, de ezek tipizálása által hat csoportból álló és mind a négy projektfázisban használható eszköztárat kapunk.

3.3.4. A társadalmi egyeztetés folyamata

A szabadtérfejlesztések során az érintettek bevonására azért van szükség, mert a települési társadalom belső helyzetét, szükségleteit senki nem ismeri náluk jobban, és a fejlesztési irányok meghatározása sem lehetséges a helyben élők legszélesebb körének bevonása, gondolataik, szándékaik, terveik ismerete nélkül. Az így kialakított közös célokért remélhetőleg több felelősséget éreznek majd a képviselőtestület és a helyi állami, önkormányzati intézmények mellett az egyes emberek, a civil közösségek és a vállalkozások is. Egy fejlesztési projekt esetében általában a társadalmi bevonás egy komplex társadalmi egyeztetési folyamat formájában valósul meg, amely különböző formákat ölthet attól függően, hogy milyen célból és milyen szakterületen zajlik, pl. településfejlesztés a bevonási munka egy közigazgatási tervezési folyamat részeként kell, hogy megvalósuljon, ezért vannak sajátosságai. (Ditzendy, 2016, pp. 32–33)

A szakirodalmi kutatás során négy különböző területre vonatkozó társadalmi egyeztetési folyamatleírást gyűjtöttem össze, hogy egymással összevethessem. A montréali városökológiai központ részvételi várostervezéssekkel foglalkozik, és azoknak hat fázisát nevezi meg (továbbiakban 1. példa). (Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015, pp. 16–44) Ditzendy Károly Arisztid főként településfejlesztési stratégiához kapcsolódó partnerségi egyeztetéssel foglalkozik, könyvében ennek tizenkét lépését mutatja be (továbbiakban 2. példa). (Ditzendy, 2016, p. 33) Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének Ázsiai és Csendes-óceáni Regionális Hivatala pedig a részvételi tervezéseket vizsgálja, és azok folyamatát írja le nyolc lépésben (továbbiakban: 3. példa). (Jain, Polman, 2003, pp. 33–35) Budapest Főváros Önkormányzata úgy határozott, hogy a szabadtérfejlesztések társadalmi bevonása során az érintettek széles körét szükséges megszólítani, és többlépcsős konzultáció, lehetőség szerint közösségi tervezési folyamat keretében meghatározni a fejlesztési célokat, megvalósítandó funkciókat, ezért részletesebb tervegyeztetési protokollt dolgozott ki 3 lépésben, 10 feladat mentén a nagyvolumenű (100 millió Ft feletti értékű) zöldinfrastruktúra (parkok, zöldfelületek) fejlesztések során (továbbiakban 4. példa). (BFVT Kft. et al., 2021, p. 44)

A négy, választott társadalmi egyeztetési folyamatot egy táblázat segítségével vetettem össze (M3.1. melléklet. A társadalmi egyeztetés folyamata négy szakirodalomban), hogy feltárjam a különbségeket és a közös elemeket. Elsőre szembetűnő a folyamatok fázisainak nagyon eltérő száma, amelyek 6 és 12 között változnak. A 2. példa tartalmazza a legtöbb lépést, amely a településfejlesztésekhez kapcsolódó jogszabályi kötöttségekből is adódhat, de az első 4 fázisa olyan fontos tartalmakat hordoz, amelyek a másik három példában nem lelhetők fel (pl. az érintettek elemzése kulcsfontosságú). Az

érintettekkel való partnerség kialakítása az 1. példában ugyan megjelenik, de az érintettek felkutatása külön lépésként már nem. A 2. példa ugyan csak 8 lépést tartalmaz, de a kiviteli tervekre vonatkozóan fontosnak tartotta kiemelni a költségvetés készítését is, mint külön lépést. Legrészletesebbnek a 4. példa bizonyult, és mivel szabadtérfejlesztési projekthez kapcsolódik, ezért ennek tartalma használható a kutatásban leginkább.

A négy folyamatleírást egyesítettem és szintetizáltam, hogy ezekből megalkothassam a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi egyeztetések modelljét. A kutatási területemhez, az önkormányzati szabadtérfejlesztések társadalmi bevonásához a Fővárosi Önkormányzat egyeztetési protokollja áll a legközelebb, ezért a szintézis során ezt tekintettem a folyamatábrám gerincének, amelyet a többi példa fázisaival pontosítottam és egészítettem ki. Az így összeállt folyamatmodellt (M3.2. melléklet. A társadalmi egyeztetés folyamata a négy szakirodalom szintézise alapján) a további elemzések során is használom.

Összegzés

A társadalmi bevonás gyakran komplex egyeztetési folyamatok formájában zajlik, amelyek tartalma szakterülettől függően változhat. Négy folyamatleírás szintézisével megalkottam a szabadtérfejlesztések társadalmi egyeztetési folyamatmodelljét (M3.2. melléklet. A társadalmi egyeztetés folyamata a négy szakirodalom szintézise alapján*)*.

3.3.5. Szerepkörök

A társadalmi bevonás kulcsszereplőiként azonosíthatjuk az illetékes önkormányzati vezetőket, a szakmailag érintett önkormányzati szakembereket, a tervezési feladatot elnyerő tervezőket, illetve a bevonást segítő facilitátort. A kulcsszereplők a bevonás első fázisában elvégzik az érintettek azonosítását és elemzését (stakeholder analysis), így kialakul az a kör, akik részt kell vegyenek az adott projektben. (Juhász, 2018; Sain, 2010; Wu et al., 2020) Az értekezésben a kutatási céloknak megfelelően a tájépítész-tervező szerepét vizsgálom mélyrehatóan (ld. 3.4. fejezet), de mivel az önkormányzatok a bevonás „házigazdái”, ezért az ő feladataikról is írok a következő pontban (ld. 3.3.6. fejezet).

3.3.6. Az önkormányzat szerepe

A hazai és nemzetközi szakirodalomban is megjelenő „inkluzív önkormányzat” fogalma azt a nézetet közvetíti, hogy szükséges egy folyamatosan és tudatosan működtetett települési–társadalmi

keretrendszer, amely cselekvésre, együttműködésre, közös gondolkodásra ösztönzi a közösséget a közösséggel a közösségért. (Dr. Kocsis et al., 2018) Tehát az önkormányzatoknak hangsúlyos feladatot kell vállalniuk a társadalmi bevonás terén, konstans kommunikációban kell lenniük a közösséggel (Báthoryné Nagy, 2023; Iversen, 2023; Reith, 2023), hogy szakértőkkel, tervezőkkel együttműködve jó gazdái legyenek a településnek és zöldfelületeinek.

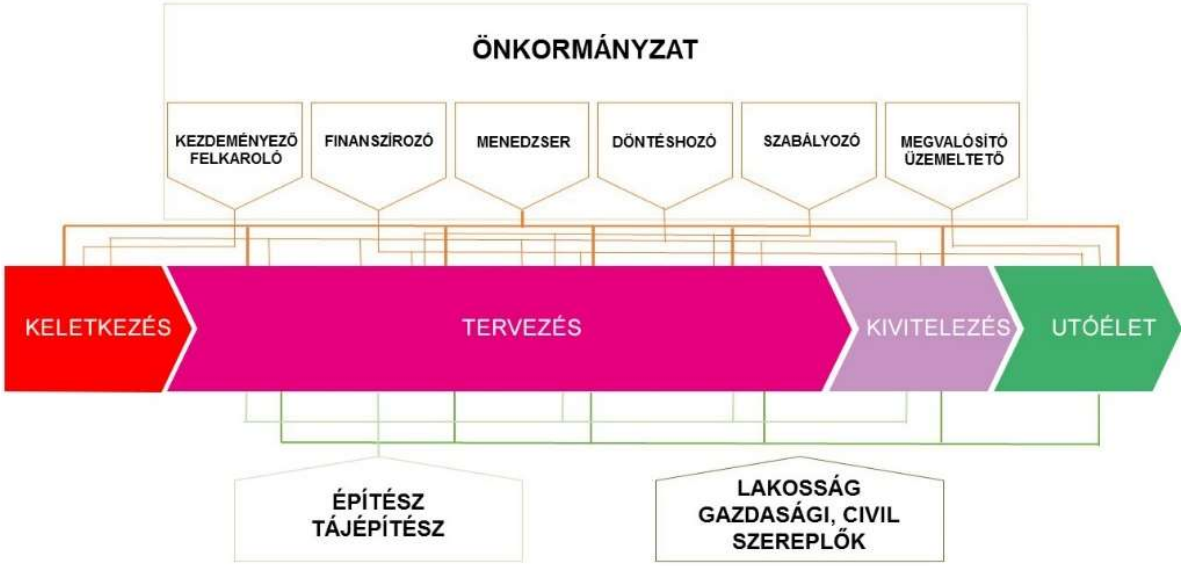
Ahhoz, hogy ez a közös munka hatékony legyen egy szabadtérfejlesztési projekt megvalósítása során az önkormányzatoknak több szerepet[14] is be kell tölteniük (7. ábra[15]):

- **Kezdeményező, felkaroló**: Ha a helyi közösség részéről megfogalmazódik egy igény, akkor az önkormányzatnak lehetőséget kell adni a párbeszédre, amely során egyértelművé válhat, hogy az alulról jövő kezdeményezés mennyire egyezik meg a politikai akarattal, és van-e lehetőség annak megvalósítására valamilyen módon. Ha az önkormányzattól indul a fejlesztési igény, akkor is elengedhetetlen a társadalmi egyeztetés.
- **Finanszírozó**: A társadalmi bevonás több időt és anyagi forrást vesz igénybe, mint egy hagyományos tervezés. Az így jelentkező többletköltségek a tervezés árát 5-10%-kal is megemelhetik, és ezt is az önkormányzatnak kell finanszíroznia.
- **Menedzser**: A társadalmi bevonás folyamatának a kulcsa egy olyan önkormányzati személy, aki átlátja és hatékonyan koordinálja azt.
- **Döntéshozó**: A társadalmi bevonásnak legalább az elindításánál és lezárásánál mindenképp szükség van a döntéshozói jelenlétre, de egy ideális partnerség esetén a polgármester/alpolgármester folyamatosan részt vesz benne, és becsatornázza a döntéshozói (politikai) elképzeléseket, valamint nyitott az érintett lakosság igényeire.
- **Szabályozó**: Az önkormányzatnak jogalkotói szerepben lehetősége van egy társadalmi bevonással érintett terület szabályozására. Rendeletekkel, határozatokkal tudja segíteni, hogy a legjobb megoldás szülessen, de így arra is van lehetősége, hogy a szakmailag nem indokolt lakossági igényeknek egy meglévő vagy új szabályozással határt szabjon.

[14] Az önkormányzat szerepeinek ismertetése teljes egészében a TÉR_KÖZ Navigátor szövegén alapszik, amelyet kollégáimmal együtt készítettünk a Fővárosi Önkormányzat számára. (Horváth et al., 2018, pp. 24–25)

[15] A TÉR_KÖZ Navigátor a Fővárosi Önkormányzat részére egy bővített változatban került átadásra, nyomtatásba azonban egy rövidített formája került, amely már nem tartalmazza ezt, a máshol nem publikált ábrát. (Horváth et al., 2018)

- **Megvalósító, üzemeltető**: A tervezés során a menedzsernek figyelmet kell szentelnie azoknak a szervezeti egységnek vagy szakembernek, akik a kivitelezést bonyolítják és az üzemeltetést végzik, hogy a terv gazdaságos és fenntartható legyen.

7. ábra. Az önkormányzat szerepei szabadtérfejlesztési projektekben (Horváth et al., 2018)

Összegzés

Egy társadalmi bevonási folyamatban az önkormányzat hat féle módon vehet részt: kezdeményező/felkaroló, finanszírozó, menedzser, döntéshozó, szabályozó és megvalósító/ üzemeltető szerepekben.

3.4. A tájépítész-tervező szerepe a társadalmi bevonásban

A sikeres társadalmi bevonáshoz fontos, hogy a részvételi folyamat szereplői világosan lássák, kinek, mikor, mi a feladata. Alapvetően a döntéshozók, az önkormányzat szerepe meghatározó a gyakorlatban, de a felelősség viselésének gyakori tisztázatlansága miatt a tervezők több szempont alapján árnyalt szerepeket kaphatnak, továbbá a bevonás eredményeinek feldolgozásakor és a terv készítésekor rajta áll vagy bukik a projekt. (Dömötör, 2008, p. 102) Egy szabadtérfejlesztési projekt társadalmi bevonási folyamata egy komplex eseménysorozat, és ahhoz, hogy egyértelművé váljon, a tájépítész-tervező milyen feladatokat kell ellásson, először meg kell vizsgálnunk a tájépítészeti tervezés folyamatát, majd a tervező identitását és végül a szerepeit.

3.4.1. Tájépítészeti tervezés

A tájépítészeti tervezés összetett folyamat, több, logikailag összefüggő fázisból álló „*szellemi tevékenység, amely meghatározott célok elérése érdekében, adatok, ismeretek birtokában a jövőbeni cselekvést, annak módját, idejét és folyamatát elemzi, értékeli, rendszerezi, majd mindennek optimális megoldását – terviratokban, rajzokban – rögzíti. Lényege: a lehetségesek sorozatából való választás.”*(Dalányi, 1998, p. 9) *„A tervezési folyamat végeredménye tömören úgy összegezhető: a terveknek választ kell adni arra a kérdéskörre, hogy a valós igények kielégítése érdekében kiknek, mit, mikor, hol és hogyan kell tenniük.”* (Dalányi, 1998, p. 10)

A tájépítészeti tervezés elméleti hátteréről sokan értekeztek, többféleképpen határozva meg a tervezési folyamat fázisait, tartalmát, résztvevőit. A különböző tervezői hozzáállások és értelmezések következtében számos tudományos igényű publikáció látott napvilágot. (Dee, 2012; Motloch, 2000; Van Etteger et al., 2016) Munkámban elsősorban Dalányi Lászlónak, a magyar tájépítészeti tervezés egyik úttörőjének szemléletét követem, mert egyetemi tananyagként a magyarországi gyakorlatra nagy hatással volt, illetve jelen kutatás fókuszában a tervezés fizikai folyamata van, nem a tervezéselmélet. Dalányi szerint az előkészítési és tervezési folyamat, amely során elkészül a tervdokumentáció összes tervtípusa, hét fázisba sorolható[16]. Az első az információs szakasz, amely a megbízó szándékának megismerését, a helyszín adottságainak és korlátainak feltárását, a hatósági, önkormányzati rendelkezések feltérképezését és a szakirodalmi tájékozódást célozza. A második szakaszban, az információk rendszerezése és értékelése során az összegyűjtött adatok alapján összeállítható a tervezési program, amely rögzíti a funkcionális, az ökológiai, a műszaki és az esztétikai jellegű megbízói követelményeket, továbbá a költségkeretet is tartalmazza. A harmadik a változatok kialakítása, amelyet a döntési szakasz követ. A megbízó döntése több irányú lehet: elfogadhatja a tervező javaslatát, vagy csak észrevételekkel fogadja el azt, vagy esetleg elbizonytalanodik, és kéri a munka szüneteltetését vagy lezárását, vagy ha egyáltalán nem elégedett, akkor a megbízást visszavonhatja. A megbízó pozitív döntésének esetében elkészül az elfogadott programterv-javaslat alapján a megvalósítási vagy beruházási program. Ezt követően az ötödik tervezési szakaszban, a megvalósítás szervezésének előkészítésekor elkészül a megrendelési/tenderterv. A hatodik szakasz a megvalósítás, az építés folyamatának ellenőrzése, amely során a tervező művezetés és kiviteli-megvalósítási tervek segítségével támogatja műszaki átadással

[16] A felsorolás Dalányi László Környezetarchitektúra című könyvéből származik. (Dalányi, 1998, pp. 10–17)

záruló (ilyenkor hibajegyzéket is felvesznek és elkészül a megvalósulási terv) kivitelezést. A hibajegyzék azt a célt is szolgálja, hogy ha a beruházást követően még felmerülnek problémák, akkor egyértelművé váljon, hogy mi tartozik a tervező felelősségi körébe (mi az, ami a terv tévedése volt), és mi a kivitelezőébe. A hetedik zárószakaszban az értékelésnek, a visszacsatolásnak van az ideje, amelynek lényegét Dalányi nagyon jól megfogalmazta: *„A tervezői alkotókészség fejlődésének biztató jele, ha adott feladatának befejezése után egyéniségén nem a teljes megelégedettség lesz úrrá, hanem azt újból áttekintve felfedezi, hogy mit és hogyan lehetett volna másként és jobban megoldani."* (Dalányi, 1998, p. 16) Ilyenkor jellemzően az építtető-megbízó vagy az általa felkért értékelő szervezet is készít egy beruházási hatékonysági vizsgálatot. (Dalányi, 1998, pp. 10–17)

A Magyar Építész Kamara (továbbiakban: MÉK) Táj- és kertépítészeti alkotások és szolgáltatások díjszámítási szabályzata az egyes tervezési dokumentumokhoz és feladatokhoz köti a tervezési fázisokat. Öt tervezési szakaszt különít el, és számos feladatot, tervet, dokumentumot sorol fel. (Magyar Építész Kamara, 2003, pp. 6–17)

A két tervezési folyamat két irányból közelíti meg a témát, hiszen Dalányi László tervezéselméleti szempontból, míg a MÉK a gyakorlat irányából. Hogy jobban láthatóvá váljanak a különbségek és a hasonlóságok a két megközelítés között, egy táblázat (M3.3. melléklet. A tájépítészeti tervezés folyamata két szakirodalomban és a szintézisük szerint). segítségével összevetettem őket. Jól látható, hogy nagyrészt átfedésben vannak, de megközelítésükből adódóan különböző részeket tartottak fontosnak részletezni. Dalányi az elmélet szempontjából fontos előkészítő szakaszt és a projektzárást követő értékelést, visszacsatolást fejti ki bővebben, ahol azokat a feladatokat részletezi, amelyek a tervező megfelelő hozzáállását, tájékozottságát alapozzák meg, és bizonyítják. A MÉK ehhez képest a jogszabályokban is meghatározott kiviteli terveket és a kivitelezésben vállalt sokrétű feladatokat részletezi, és a projektvégi értékelést meg sem említi. A két tervezési folyamatot egyesítettem és szintetizáltam, így egy részletesebb tájépítészeti tervezési folyamatleírás és feladattár alakult ki (M3.3. melléklet. A tájépítészeti tervezés folyamata két szakirodalomban és a szintézisük szerint)

Összegzés

A tájépítészeti tervezés folyamatát Dalányi László tervezéselméleti szempontból vizsgálta, míg a MÉK a gyakorlatot modellezte le, így a két megközelítés jól kiegészíti egymást. Dalányi az előkészítést fejti ki bővebben, és felhívja a figyelmet az értékelés, visszacsatolás fontosságára, míg a MÉK a kiviteli tervek és a kivitelezés esetében szolgáltat több részletet. A két folyamat szintetizáló

egyesítése által meg alkottam a tájépítészeti tervezés részletesebb folyamatleírását és feladattárát. (M3.3. melléklet. A tájépítészeti tervezés folyamata két szakirodalomban és a szintézisük szerint)

3.4.2. A tájépítész-tervező személyisége

Dalányi László 1998-ban a klasszikus tervezői személyiség sajátosságát az alapos szakmai tudásban és a széles körű, naprakész tájékozottságban látta. Véleménye szerint a tervező tudását két cél szerint kell gyarapítsa: egyrészt a szakmai munkához szükséges ismereteket kell megszerezze (mi az, amit tudnia kell), másrészt tájékozottság szintjén széles körű ismeretekre kell szert tennie (mi az, amiről tudnia kell), hogy képes legyen a másokkal való közös munka során együttműködni, és szükség szerint jó érvekkel megértő közreműködést elérni is. A tervező a tudást a veleszületett képességei révén megszerzett készségek formájában tudja a tervezés során hasznosítani. Dalányi véleménye szerint ehhez a tervezőnek három képességcsoporttal kell rendelkeznie: térlátás, alkotóképesség (kreativitás), esztétikai-formai képesség. Ezen felül a tervezőnek sikeres tevékenysége érdekében néhány személyes adottságra, sajátos magatartási vonásra is szüksége van: *megbízhatóság*, *beleélési képesség (empátia)*, meggyőző (agitatív) képesség, *megegyezési (kompromisszum) képesség*, ítélőképesség (kritikai hajlam). A tervező eredményes működéséhez még néhány más személyiségjellemzésre szüksége van: gazdasági és szociális érzékenységre, kommunikációs képességre, a közérthető és logikus előadókészségre, közösségi elkötelezettségre, illetve kulturált magatartásra. (Dalányi, 1998, pp. 18–21)

Az alapkészségek és képességek mellett Dömötör Tamás a közösségi részvételen alapuló tervezések esetében a következő kompetenciákat tartja fontosnak (néhány a Dalányi-féle meghatározásban is szerepel): objektivitás, szakmai tekintély, empátia, konfliktuskezelő képesség, jó kommunikációs készség, érvelőkészség, prezentációs technikák ismerete, jó előadókészség, meggyőzőképesség, döntőképesség, szociálpszichológiai ismeretek (csoportdinamika stb.), szervezőkészség, rendszerelvű gondolkodás, virtuális eszközök ismerete, kitartás, vezetői képességek. (Dömötör, 2008, p. 106)

A jelenkori kihívásokhoz való alkalmazkodás érdekében viszont plusz kompetenciákra is szükség lehet, két amerikai kutatás is erre keresett választ.

Az amerikai Természettudományos Oktatási Tanács szakértői tervezőbizottsága a természettudományok oktatása kontextusában új, XXI. századi, szakterülettől független képességek, készségek szükségére hívta fel a figyelmet: alkalmazkodóképesség; komplex kommunikációs/ szociális készségek; nem rutinszerű problémamegoldó készségek; önmenedzsment/ önfejlesztés;

rendszerszemléletű gondolkodás. (Hilton, National Research Council, 2010, p. 2) A tájépítészek számára is változásokat hozott ez az új időszak. A klasszikus tervezőre jellemző széles körű, rendszerszemléletű tudás jelenleg, 25 évvel később is fontos a szakma számára, mert a városok életminőségét jelző „élhetőség" elérése a jelenlegi éghajlati, környezeti, társadalmi és egyéb tényezők miatt rendkívül komplex feladat. (Steinitz, 2022; Yang et al., 2020) Ugyanakkor megjelentek és szükség van a részleteket jobban megismerő, társszakmákhoz közelítő „specialistákra" is, pl. látványtervkészítők, faápolók, közösségi tervezési facilitátorok stb.

Samuel Yang munkatársaival azt vizsgálta 2020-ban Amerikában, hogy a városi élhetőség megteremtéséhez milyen tervezői készségekre van szükség. Tizenkilenc készséget gyűjtöttek össze, amelyekből tízet az egyes tájépítészeti oktatási intézmények képzési tervében is megtaláltak (az aláhúzottak a tájépítészeti képzésben is megjelennek, de a két lehangsúlyosabb a kommunikáció és a problémamegoldás, stratégiaalkotás és célmeghatározás): együttműködés; kommunikáció; közösségi elkötelezettség; politikai készségek; rendszerszemléletű gondolkodás/ kritikus gondolkodás; adatgyűjtés -elérés és -elemzés; megfigyelés, hallgatás és kérdésfeltevés; facilitáció, tárgyalás és csapatmunka; bizonyítékalapú döntéshozatal és a tudás átültetése; demográfiai, környezetelemzés; stratégiai és projekttervezés; térképkészítés és területvizsgálat; forrásteremtés, fejlesztés és pénzügyi irányítás; problémamegoldás; vezetőképesség; értékelés és hatékonysági mérések; kulturális kompetencia; fontossági sorrend felállítása; népszerűsítés.

A programban résztvevőket megkérdezték, hogy mely készségeket tartják fontosnak az élhetőség megteremtéséhez, és a *kommunikáció*t, az *együttműködés*t, és a *közösségi elkötelezettséget* (community engagement) kapták eredményül. A kutatásukban az együttműködés minden olyan készségre utal, amely partnerség formális kialakítására képes, pl. hálózatépítés, konzorciumépítés, összefogás, közösségi hatás érvényesítése; a kommunikációhoz tartozik a vizuális, írásbeli és szóbeli kommunikáció, valamint az olyan speciális készségek, mint a közösségi média használata és a grafikai tervezés is; a közösségi bevonás a közösségi szerveződést, közösségi alapú részvételi módszereket és a nyilvánosság tájékoztatását jelenti, de a tevékenységek olyan széles skáláját foglalja magába, amelyek képesek a nyilvánosság, a társadalom bevonására. (Yang et al., 2020)

A kommunikáció fontosságát és a tájépítészeti képzésbe való komolyabb beágyazási lehetőségét vizsgálták Romániában. Kérdőív segítségével felmérték a hallgatói igényeket, megvizsgálták a képzési terveket, gyakorló szakemberekkel is egyeztettek, és arra jutottak, hogy a tájépítész képzés

keretében szükség van a speciális, a XXI. század igényeit kielégítő kommunikációs készségek fejlesztését célzó tantárgyra. (Palea et al., 2012)

Összegzés

A társadalmi bevonásban résztvevő tájépítész-tervezőnek a hagyományos tervezői képességeken és készségeken (pl. beleélési képesség (empátia); megbízhatóság; megegyezési (kompromisszum) képesség, rendszerszemléletű gondolkodás) kívül a XXI. század új igényeire választ adó képességekre és készségekre (pl. komplex kommunikációs és szociális készségek; jó előadókészség; alkalmazkodóképesség; nem rutinszerű problémamegoldó készségek; önmenedzsment/ önfejlesztés). is szüksége van. Bár a kommunikáció készség a hagyományos tervezői profilra is jellemző, a romániai kutatás arra mutatott rá, hogy a speciális kommunikációs eszközök és technikákra is szükség van (pl. online felületek, közösségi média).

3.4.3. A tájépítész-tervező szerepei és feladata

A tájépítész-tervezőknek a hagyományos és új készségekre is szükségük van a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban, hiszen amellett, hogy a tervezői feladatokat ők látják el, gyakran a facilitátor szerepébe is ők kerülnek.

Szerepe

Dömötör Tamás doktori értekezésében a közösségi részvételen alapuló tervezéshez szükséges nyolc féle tájépítész-tervezői szerepet különíti el, amelyek különböző készségeket feltételeznek az egyes tervezési fázisokban. (3. táblázat) Dömötör megállapítja, hogy a tervezői szerepek az alapvető tervezői kompetenciákon túl szükségeltetnek, és nem magától értetődő a meglétük, hiszen bizonyos személyes adottságoktól, illetve képzettségektől is függenek. Felhívja a figyelmet, hogy ha a tervező több szerepet is vállal, akkor mindenképp meg kell vizsgálni, hogy azok összeegyeztethetők-e (időben, érdekeltségben stb.). (Dömötör, 2008, pp. 102–106) A Dömötör által meghatározott szerepek specifikusan a táji léptékre lettek meghatározva, és jellemzően túlmutatnak a tervezői alapkompetenciákon. Az önkormányzati szabadtérfejlesztések esetében egy korábbi publikációnkban a tájépítész-tervezőkön túl tizenegy féle szakembert azonosítottunk, akik a társadalmi bevonás különböző eszközeinek megvalósításában részt vállalhatnak. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy minden esetben egy ekkora stáb dolgozik a háttérben, hiszen ezek a kompetenciaterületek átfedésben vannak, és akár egy személy is el tudja látni ezeket, ha rendelkezik a szükséges készségekkel. (Keresztes-Sipos et al., 2021) A bevonást tekintve van egy feladatkör, a facilitátori, amelyet többféle szakember is el tud látni, és a nemzetközi példák alapján (ld. 03.5.1. fejezetben, a Kanadai nemzetközi

esettanulmányban) a tájépítész-tervezőnek is feladata. A kutatás célját nem veszítve szem elől, viszont fontos azt is tudni minden esetben, hogy melyek azok a feladatok és kompetenciák, amelyeket csak a tájépítész-tervező tud ellátni, és a jelenlegi gyakorlat szerint is szükségesek. A későbbi elemzéseket segítendő Dömötör táblázatát kiegészítettem azzal, hogy az általa meghatározott tájépítész szerepek igényelnek-e szakmától független kompetenciákat – (P) jelölést használtam –, tartalmaz-e facilitátori feladatokat – (F) jelölést használtam –, illetve a szabadtérfejlesztések során milyen formában jelenhetnek meg – zárójelbe, dőlt betűvel írtam –, továbbá az önkormányzati szabadtérfejlesztésben résztvevő tájépítész-tervező felveheti-e azt a szerepet – aláhúztam.

A táblázatból jól látszik, hogy a szabadtérfejlesztések esetében a tájépítész-tervező (a kutatás erre a területre terjed ki) tanácsadó, mediátor, mérlegelő, facilitátor, közösségszervező és tájgazda – csak olyan sajátos esetben, amikor az önkormányzat alkalmazottjaként dolgozik a tervező – szerepeket tud felvállalni. Szakmától független kompetenciák hiányában csak tanácsadó és mérlegelő szerepeket tud betölteni, de érdeklődése alapján fejlesztheti kompetenciáit, és akkor más feladatokat is vállalhat. Ha a facilitáláshoz szükséges készségeket is megszerzi, akkor mediátorként, közösségszervezőként és facilitátorként is segítheti a társadalmi bevonási folyamatokat.

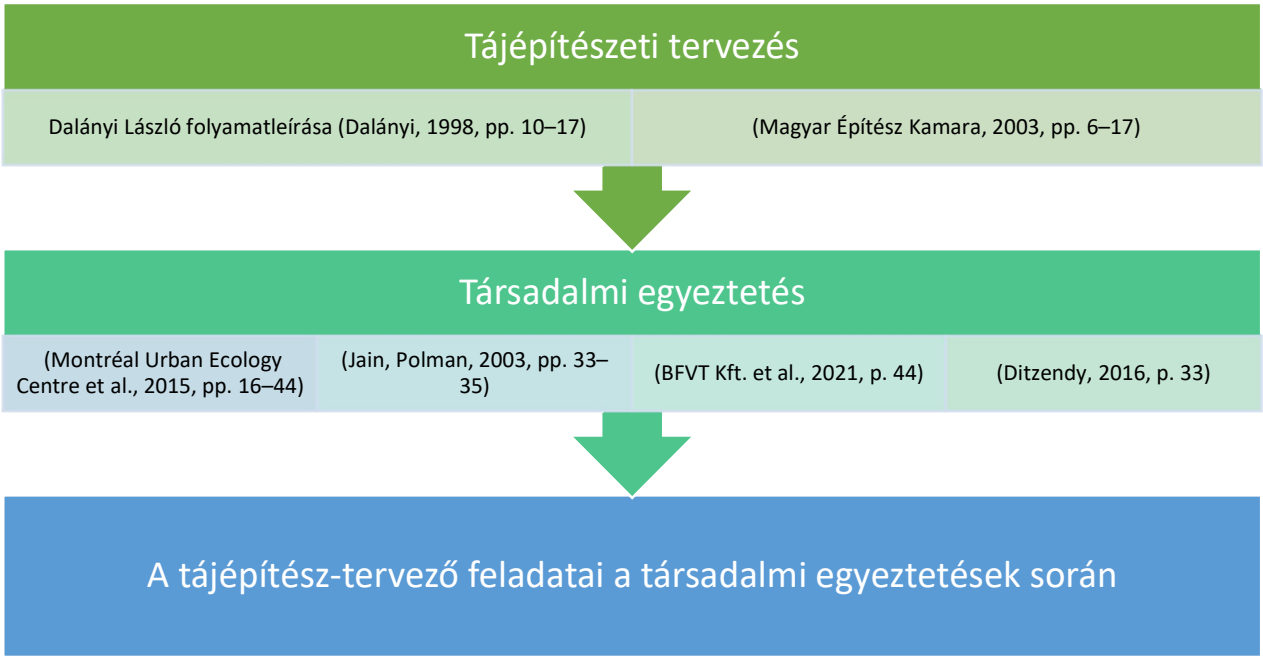
3. táblázat. Tervezői szerepek jellegzetességei (saját szerkesztés) (Dömötör, 2008, pp. 105–106)

Tervezői szerep	**Kompetencia-területek**	**Tervező kötődése**	**Projektfázisok** **1**. Előkészítés; **2.** Tervezés; **3.** Tervegyeztetés **4.** Megvalósítás; **5.** Működtetés				
			1	**2**	**3**	**4**	**5**
Tanácsadó *(külső szakértőként)*	objektivitás, szakmai tekintély	független		X	X		
Mediátor *(F) (P)*	empátia, konfliktuskezelő képesség, jó kommunikációs készség	független		(X)	X		
Szószóló (*egy érdekcsoport – civilek, cég stb. – alkalmazott tájépítészeként)*	jó kommunikációs készség, érvelőkészség	(helyhez kötődő) csoporthoz kötődő	(X)	X	X		
Mérlegelő	prezentációs technikák ismerete, jó előadókészség, meggyőzőképesség, döntőképesség	független	X	X	X		

Facilitátor *(F) (P)*	szociálpszichológiai ismeretek (csoportdinamika stb.), jó kommunikációs készség	független (helyhez kötődő) (csoporthoz kötődő)	X	X	(X)		
Közösségszervező *(F) (P)*	jó kommunikációs készség, szervezőkészség	helyhez kötődő csoporthoz kötődő	X	X	(X)	X	
Rendszergazda *(projektmenedzser,infókommunikációs szakember) (P)*	rendszerelvű gondolkodás, virtuális eszközök ismerete, szervezőkészség	(független) helyhez kötődő	X	X	(X)	(X)	(X)
Tájgazda *(önkormányzat tervezőjeként) (P)*	kitartás, vezetői képességek	helyhez kötődő csoporthoz kötődő helyben élő	X	X	X	X	X

Feladata

Ahhoz, hogy a tájépítész-tervező feladatait a társadalmi bevonásban meghatározzuk, ismernünk kell a társadalmi bevonás folyamatát és a tájépítészeti tervezés sajátosságait. A korábbi fejezetekben ugyanazzal a módszerrel megvizsgáltam a tájépítészeti tervezés (ld. 3.4.1. fejezet, M3.3. melléklet. A tájépítészeti tervezés folyamata két szakirodalomban és a szintézisük szerint) és a társadalmi egyeztetés (ld. 3.3.4. fejezet, M3.1. melléklet. A társadalmi egyeztetés folyamata négy szakirodalomban; M3.2. melléklet. A társadalmi egyeztetés folyamata a négy szakirodalom szintézise alapján) folyamatát, mindkét esetben több példát mutattam be, és azokat összevetettem, hogy komplex, részletes folyamatábrák alakuljanak ki. Végül a tájépítészeti tervezés és a társadalmi egyeztetés folyamatábráit is összevetettem (8. ábra), hogy világossá váljon, milyen fázisok vannak a folyamatban, és milyen feladatai lehetnek a tervezőnek (M3.4. melléklet. A tájépítészeti tervezés és a társadalmi egyeztetés).

8. ábra. A tájépítész-tervező társadalmi egyeztetési folyamatokban vállalt feladatainak vizsgálata (folyamatábra)

Az újonnan megjelenő tervezési fázisok egyértelműen jelzik, hogy a tájépítész-tervező tevékenysége új feladatkörökkel kell bővüljön. Mivel országonként eltérő a gyakorlat, hogy az egyes fázisokban, hogyan oszlik el a munka bevonás szereplői között, ezért szakértői interjúk, tájépítészeknek szóló kérdőívekkel és esettanulmányokkal igyekszem meghatározni a tájépítész-tervező egyes tervegyeztetési szakaszokban felmerülő feladatát.

Kiemelten fontos, hogy a közterületi beruházások a települési zöldfelületi rendszert és a helyiek igényeit is tiszteletben tartva valósuljanak meg, ezért a feladatok elvégzése során a projektben résztvevő tájépítész-tervezők felkészültségük mellett szociális, valamint szakmai érzékenységükről is bizonyságot kell tegyenek. Eriksson és társai azt is megállapították, hogy a közösségi tervezésen összegyűlt alapanyagok rendszerezése kulcsfontosságú feladat, hiszen, ha a tájépítész-tervező a feldolgozás során eltekint a közösen meghozott döntésektől, és felülírja azokat, akkor gyakorlatilag megsemmisítheti az egész folyamat lényegét. (Eriksson et al., 2021) Dalányi László a tervezés során elkövetett hibákról, tévedésekről így ír: „olyan ökológiai, műszaki, funkcionális és esztétikai fogyatékosságokhoz vagy károkhoz vezethetnek, amelyek később csak nagyobb anyagi áldozatok árán, vagy egyáltalán nem korrigálhatók.” (Dalányi, 1998)

Összegzés

A társadalmi bevonási folyamatokban a tájépítész-tervező nyolc féle szerepet tud betölteni, és ezek új kompetenciákat kérnek (ld. 3. táblázat. Tervezői szerepek jellegzetességei (saját szerkesztés) (Dömötör, 2008, pp. 105–106)), illetve hosszabb tervezési folyamattal és többletfeladatokkal járnak. (ld. M3.4. melléklet. A tájépítészeti tervezés és a társadalmi egyeztetés) A tájépítész-tervezők kulcsszerepet játszanak a társadalmi bevonási folyamatokban, hozzáállásuk jelentősen befolyásolja az egyes projektek társadalmi megítélését és a manipuláció megjelenését a szabadtérfejlesztések társadalmi bevonásai során, és hibájuk súlyos következményekkel is járhat.

3.5.Nemzetközi esettanulmányok

Két nemzetközi interjú révén önkormányzati gyakorlatokra hozok példát. A két működés nagyon sajátos, ezért egymással nem lehet összehasonlítani őket, de mindkettő tanulságait érdemes összesíteni és megszívlelni. Az egyik interjú egy Kanadában önkormányzati műszaki projektmenedzserként és tervezőként dolgozó tájépítésszel, Bazler Andreával készült, a második egy norvég építésszel, Lisbeth Iversennel, aki önkormányzati és egyetemi kötelékben városfejlesztéssel és bevonással foglalkozik.

3.5.1. Kanadai Waterloo város közösségi tervezési gyakorlata[17]

A Bazler Andreával folytatott 4 órás, online interjú során rengeteg hasznos információval gazdagodhattam; bebizonyosodott, hogy mennyire hasonlóan működnek ezek a folyamatok és résztvevők, kontinenstől függetlenül. A történelmi, társadalmi, szociális, gazdasági és politikai háttér nyilván nagyon különböző, és Kanadában a demokráciának és az állampolgári jogok érvényesítésének nagy múltja van, mégis ebben a globalizált világban ott is és itthon is mindenki nagyon elfoglalt, ezért csak akkor szán időt egy nagyobb volumenű, közösségi tervezési folyamatra, ha problémásnak érzi a fejlesztési irányt, és mindenképp el szeretné mondani a véleményét. Alapvetően az a tapasztalat, hogy sok állampolgár a korrekt tájékoztatáson kívül másra nem is vágyik. Andrea ezért is azon a véleményen van, hogy mindenkinek szabad akarata van, és senkit sem lehet jobban bevonni egy fejlesztésbe, mint ahogy szeretné, és ezt tiszteletben kell tartani.

Elengedhetetlen feladat azonban a fejlesztés érintettjeinek felkutatása és az előzetes egyeztetés mindenkivel. Ha ez a folyamat lezárult, akkor már láthatóvá válik, hogy mennyire vannak „forró kérdések”. Szembetűnő a különbség, hogy míg az összes érintett megkeresése és az előzetes

[17] Az esettanulmány leírása a Bazler Andreával készített interjú kivonata (Bazler, 2023), néhány apró kiegészítéssel a Bardóczi Sándor készített cikkbe foglalt interjúból (S. Bardóczi, 2008).

egyeztetés velük nagy hangsúlyt kap Kanadában, addig nálunk az önkormányzat ennyire szisztematikus felmérést és egyeztetési folyamatot nem valósít meg, és sokszor kimondatlanul a tervezőre hárul ez a feladat, vagy teljesen el is marad.

A Waterloo-i tapasztalatokat témánkét csoportosítva mutatom be.

Önkormányzati gyakorlat és szakemberek

Az önkormányzat mentes a pártpolitikától, így a felmerülő problémákat nem ideológiák, hanem a gyakorlat és a szükségletek alapján tudják megbeszélni. Mivel azok a politikusok, akik nem tartoznak párthoz, általában nem főállású politikusok, ezért Waterloonak volt már településtervező újságíró, építőmérnök, szociális munkás és nyugdíjas foglalkozású polgármestere is. A rendszer jól működik, a politikusnak is célja, hogy jól teljesítsen, hiszen nem egy pártot fognak az emberek a következő ciklusra megválasztani, hanem egy embert, aki tett a városért.

Az önkormányzat a közösségi tervezések során általában menedzserként van jelen, de néha előfordul az is, hogy a tervezői jogosultsággal rendelkező tájépítész kolléga tervez. Pl. a Waterloo park esetében a helyiek külön kérték, hogy az önkormányzat szakemberei tervezzék meg, mert az volt a véleményünk, hogy így születik a legjobb terv: alapos és minden véleményt figyelembe vevő.

A tájépítész-tervező feladata és a tervezés forgatókönyve

Az önkormányzat erőforrásait és idejét mérlegelve eldönti, hogy milyen típusú megbízást ad a tájépítész-tervezőnek. Esetenként az érintettek elemzését és a teljes előkészítő munkát az önkormányzat végzi, mert jobban ismeri a helyi viszonyokat, de néha ez is a közösségi tervezéssel megbízott tájépítész feladata. Neki kell moderálni a közösségi tervezést is, ezért mindenképp ismernie kell a facilitátori technikákat is a tervezői feladatokon felül.

A tervezési folyamat az érintettek felkutatása és megkeresése utána a közösségi tervezéssel folytatódik, általában három tervezési alkalommal:

1. Alkalom: A legfontosabb, hogy vegyen részt minden érintett. Itt a problémák átbeszélése és a tervezési program megfogalmazása a cél.
2. Alkalom: A tervező készül három változattal. Ez azért is kell, hogy legyen beszédtéma, és hogy minél több vélemény felszínre kerüljön, ugyanis az a tapasztalat, hogy látványterv vagy terv alapján jobban megnyílnak a civilek, több kérdés felmerül.
3. Alkalom: A vélemények alapján a tervező készít egy új tervet, és ennek a részleteiről lehet még együtt beszélni.

Minden projektnek van weboldala, információk, képek róla és elérhetőség a projektvezetőhöz. Kérdőív is készíthető online felületen, illetve bejegyzést is írhatnak mind a dolgozók, mind a civilek (The City of Waterloo, 2024), így a személyes kommunikáción túl online is kapcsolatot tud tartani a város a lakókkal.

Képzés

A közösségi tervezés szemléletét, technikáit néhány napos képzés keretében lehet tanulni, amelyeket a Nemzetközi Szövetség a Társadalmi Bevonásért (IAP2) Kanada (International Association for Public Participation (IAP2) Canada) szervez. Szakmától függetlenül fogadják a részvevőket, akiket érdekel a téma, vagy a munkakörükhöz tartozik. Az önkormányzatok általában elküldik az alkalmazottaik, hogy mindenki ismerje a folyamatokat és eszközöket.

3.5.2. Norvégiai Arendal város lakossági „együtt alkotás" gyakorlata[18]

A Lisbeth Iversennel folytatott interjú kevésbé tartalmazott konkrét információkat, mint az Andreával folytatott, de alapszemléletet és sok példát kaptam. Lisbeth elkötelezett híve az együtt-alkotásnak („co-creation"), 11 éve a norvég Arendal együtt-alkotó csoportjának tagja, és az utóbbi négy évben a kapcsolattartó-koordinátora is, aki folyamatosan tartja a kapcsolatot a helyi önkormányzattal.

Az együtt-alkotás fogalmának megértésében segít az az Arnstein létrájának mintájára készült egyszerűsített piramis forma, amely három szintjét a tájékoztatás, a párbeszéd és legfelsőként együtt-alkotás adja. Az elmélet nagyobb hangsúlyt fektet a kommunikációra, az együttműködésre, a szoft típusú projektelemekre. Lisbeth feladata sem egy projekt társadalmi bevonásának koordinálása, hanem egy olyan együttműködés megteremtése, amely által az önkormányzat folyamatosan kapcsolatban van a helyi lakossággal, civil és gazdasági csoportokkal. A cél az, hogy a felülről lefelé és az alulról felfelé jövő kezdeményezések egyensúlyba legyenek, és komoly forrásigény nélkül is erősítsék a helyi identitást. Az együttműködés nehézsége, hogy sok időt vesz igénybe, mert az önkormányzati működés más ritmusú, és kívülről túl bonyolult, ezért fontos, hogy a koordinátor vagy az önkormányzati dolgozók magyarázzák el a civileknek. Emellett tisztázni kell azt is, hogy az egyes projektek esetében kinek a kezében van a döntés, mert a felelősséget is annak a személynek kell majd

[18] A teljes szöveg a Lisbeth Iversennel készített interjú kivonata (Iversen, 2023), néhány olyan kiegészítéssel az általa írt cikkből, amelyekre az interjú rövidségére tekintettel csak utalt. (Eicken et al., 2021; Guribye, Iversen, 2020)

vállalnia, pl. bizonyos programok, feladatok esetében a civilek szabad kezet kapnak, ők döntenek a program részleteiről, más esetben csak partnerek az önkormányzati fejlesztésekben.

Sok idő és fáradságos munka az együtt-alkotás, de általa olyan művészeti és közösségi programok tudnak megvalósulni, amelyek kihasználják a helyi erőforrásokat és formálják a közösséget. Például Arendalban az együttműködés révén az önkormányzat egy régi iskolaépületét eladás helyett a város művészeti csoportjának adta egy évre ingyen bérbe azzal a feltétellel, hogy az épület fenntartását a használók rendezik.

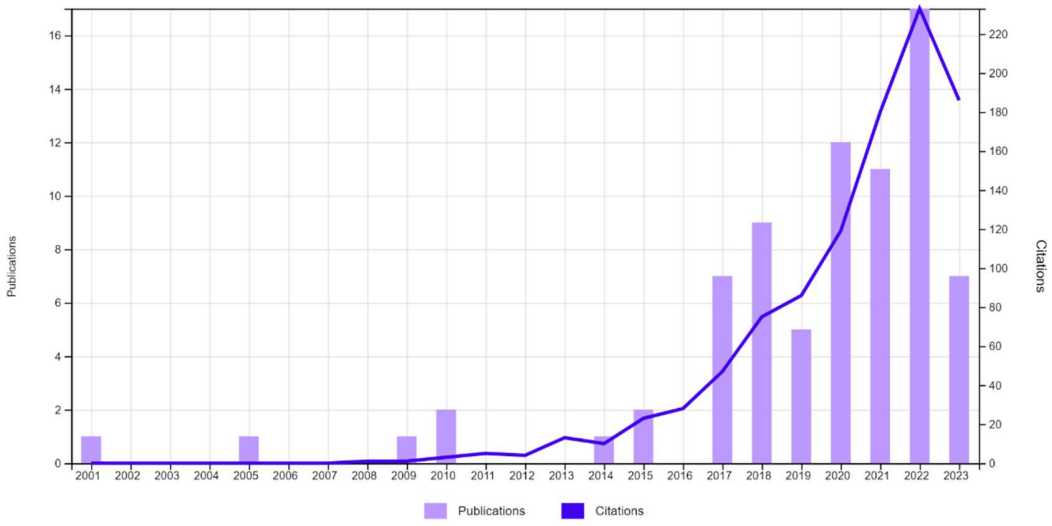
Lisbeth két fontos feltételét emelte ki annak, hogy többéves együtt-alkotási folyamat valósulhasson meg: tisztességes, őszinte és szünet nélküli kommunikáció (a rossz hír hallatán csak csalódottak lesznek, de az elhallgatott információk miatt mérgesek is), illetve egy csapat, megbízható emberekkel (akiket fel kell készíteni, különben minden feladat a koordinátorra marad).

4. ANYAG ÉS MÓDSZER

„Kimondottan felületes felfogás, hogy az igazsághoz úgy jutunk el, hogy tanulmányozzuk a tényeket. Felületes azért, mert még csak el sem indulhat semmiféle kutatás akkor, és addig, ha és ameddig fel nem merült valami nehézség egy gyakorlati vagy elméleti szituációban. Ez a nehézség vagy probléma irányítja kutatásunkat, amelynek célja megállapítani a tények között valamilyen rendet, hogy ennek révén kiküszöbölhessük a nehézségeket.”

Morris R. Cohen, Ernest Nagel

A társadalmi bevonás nagyon korai gyökerekkel (Arnstein, 1969) rendelkezik, azonban felívelése a 2000-2010-es évekre tehető (Haghani et al., 2023), ezért egy fiatal, alkalmazott tudományterületnek nevezhetjük. A gyakorlatban alakuló, csiszolódó elméleti háttere kutatási módszertanát is nagyon sajátossá teszi, hiszen sokkal inkább az esettanulmányokra, szóbeli, interjú típusú közlésekre épül. A téma szakirodalmi kutatása elsősorban digitálisan, internet segítségével történt, hiszen a források túlnyomó része 2000 után íródott, és digitális formában érhető el. Különösen igaz ez a kutatási területemre, hiszen a társadalmi bevonásban a tájépítész-tervező szerepére vonatkozóan a Web of Science világ szintű gyűjtőoldalon lefuttatott keresés csak 2001 és 2023 közötti tudományos írásokat jelenített meg, és ezen belül is csak 2017-ben látható jelentős növekedés, amikor már eléri az évi átlag 9-et a tudományos publikációk száma. (9. ábra)

9. ábra. A kutatási témához kapcsolódóan a Web of Science adatbázisban összegyűjtött szakirodalmi források időbeli eloszlása (forrás: Web of Science, saját keresés alapján)

A terepi és gyakorlatból leszűrt adatok alapján lehetőség van az elméletalkotásra a Grounded Theory (rövidítése GT, de magyarul Megalapozott elméletnek is nevezik) módszer segítségével, amellyel

kutatói attitűdöm is jellemezhető. Ez a módszer alulról felfelé építkezik, és körkörös, iteratív módon, újra és újra megvizsgálva a témát, nyeri ki az adatokat és juttatja el az elméleti absztrakció szintjére. Központi eleme az állandó összehasonlítás elve, az összehasonlítások mozzanata végig kíséri a kutatást az interjúfelvételtől a végső elméletépítésig, a tudományos eredményekig. (Sallay, Martos, 2018)

Kutatásom során két irányból közelítem meg a témát: a szakirodalmi áttekintés adja az egyik pillért, és a gyakorlat vizsgálata a másikat, amelyhez esettanulmányokat, különböző célú interjúkat és kérdőívet alkalmaztam. A szakirodalom és a gyakorlat összevetésével lehetőség nyílik arra, hogy a témát minél alaposabban körül járjam, és a jelenkori, hazai tervezési gyakorlaton alapuló következtetéseket vonjak le. A GT-módszert alkalmazva az elmélet is tartalmaz olyan megállapításokat (pl. a társadalmi bevonás eszközeit), amelyek még egy korábbi folyamat során, de az ismert gyakorlatból leszűrve fogalmazódtak meg, de alapvetően a hazai gyakorlat vizsgálatánál volt segítségemre a módszer. A kutatói kérdéseimből indultam ki, amiket néhány kiegészítéssel a szakértőktől megkérdeztem. Az interjúkészítés önmagában is folyamatos önreflexiót és a témakörök felülvizsgálatát feltételezte, hogy az értékes beszélgetőtársaktól az előzetesen összeállított kérdéseken túl minél gazdagabb adatmennyiség begyűjtése valósulhasson meg. Az interjúk során összegyűlt plusz információk és tapasztalatok alapján tovább bővítettem, finomítottam a kérdéseket, és kérdőív formájában egy szélesebb körnek, a tájépítészeknek is feltettem. Az így nyert eredményeket összehasonlítottam a szakértői interjúkkal, hogy a gyakorlat szintéziseként majd a szakirodalommal is összevethessem. Ez egészült ki esettanulmányokkal és egyéb interjúkkal, amelyek alapján le tudtam szűrni az eredményeket, és következtetéseket tudtam levonni.

A kutatáshoz felhasznált anyagokat, adatokat (a szakirodalmi források gyűjtése, az interjúk, a kérdőív és az esettanulmányok) és gyűjtésüknek módszertanát a következő pontokban fejtem ki.

4.1. Szakirodalmi források gyűjtése

A szakirodalmi kutatás forrásai három fő részből tevődnek össze, s igyekeznek átfogó képet nyújtani az értekezés témájáról. Az első két pillér szisztematikus keresések eredménye, a harmadik egy strukturálatlan gyűjtés:

1. A szakirodalmi kutatás első pillérét a témához kapcsolódó doktori disszertációk összegyűjtése és elemzése adja. A munka során bebizonyosodott, hogy a legnagyobb nehézséget az átfogó és jól kereshető adatbázisok hiánya jelenti, mind Magyarországon, mind külföldön. Emellett

általánosságban, szakterülettől függetlenül az is probléma, hogy az online megtalálható tézisfüzetek a nyilvános védésre összeállított anyagok, nem tartalmazzák a bizottság végső döntését, így például lehet, hogy a hivatkozott téziseket végül nem is fogadták el teljes mértékben új tudományos eredményként. (M4.1. melléklet. Doktori disszertációk adatbázisának vizsgálata)

2. A második pillért a konkrét kutatási témához kapcsolódó kulcsszavakkal két bibliográfiai adatbázisban – Web of Science és Scopus – lefuttatott keresések eredménye jelenti. Megállapítottam, hogy a Web of Science egyértelműen relevánsabb eredményeket hozott. (M4.3. melléklet. Online bibliográfiai adatbázisok vizsgálata)
3. A harmadik pillért a kutatásom kilenc éve alatt összegyűjtött, az egyes tematikákhoz, gyakorlati munkákhoz kapcsolódó szakirodalmi források képezik.

Az összegyűjtött forrásokat a szakirodalmi áttekintésnél használtam fel, a kutatói kérdések mentén társtam fel, hogy azokat szisztematikusan össze tudjam hasonlítani a gyakorlattal, és így az eredményekben levonhassam következtetéseimet.

4.2. Interjúk

A vizsgálataim legfontosabb eszközei az interjúk, amelyek a nem publikált, de a már egy ideje kialakult és meghonosodott hazai gyakorlatokat is képesek feltárni, és ezzel megfelelő szakmai hátteret biztosítanak a disszertációnak. Az interjúk egy része strukturált, kérdések mentén zajlott, viszont minden esetben fontos volt a kötetlenebb, de a témához szorosan kapcsolódó beszélgetés is. A kvantitatív módszerre azért is volt szükség, hogy az összesített szakértői vélemények összehasonlíthatók legyenek a kérdőíves válaszokkal. Ugyanakkor a kvalitatív interjúkészítés módszerét (J.Rubin, S.Rubin, 2005) is alkalmaztam néhány beszélgetés során, mert így a folyamatokhátteréről, mélyebb szakmai gondolatokról, személyes hozzáállásokról kaptam képet.

Négy kategóriába sorolhatók a szakemberekkel készült interjúcsomagok, vizsgálatuk pedig céltól függően összehasonlító elemzéssel, statisztikai módszerekkel és a jelentős közlések kiemelésével történik. Fontos megjegyezni, hogy az interjúkat énmagam készítettem személyesen vagy online formában (a TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó csomag kivételével, amelynek struktúráját és lebonyolítását a Főpolgármesteri Hivatal Városépítési Főosztályának Városmegújító csoportja vállalta magára; az interjúztatásban itt is részt vettem, és ezek hangfelvételeit megkaptam a vizsgálataim elkészítéséhez).

4.2.1. TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk

2017-ben a Főpolgármesteri Hivatal megbízásából az ÓBVF Kft. ügyvezetőjével és néhány alkalmazottjával együtt részt vettem a „TÉR_KÖZ navigátor" és „TÉR_KÖZ példatár" elnevezésű kiadványok elkészítésében. A releváns szakirodalom áttekintése mellett saját tapasztalataink és más szakmabeliekkel készült interjúk adták a kiadványok alapját. Ekkor a fővárosi kollégák előre összeállított kérdései mentén (M5.1. melléklet. TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk kérdései), és az ő irányításukkal, kötetlen formában, témacsoportonként összesen 15 darab interjú készült 24 szakemberrel: olyan önkormányzati dolgozókkal, tervezőkkel, civilekkel, akik a társadalmi bevonás valamilyen területén kiemelkedő tapasztalatokkal rendelkeztek, vagy részt vettek példaértékű TÉR_KÖZ projekt megvalósításában. (M5.2. melléklet. TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk alanyai) Ez az interjúcsomag keresztmetszetként szolgál a társadalmi bevonás 2017-beli budapesti állapotáról, és mivel 4 interjúalannyal 2023-ban is készült beszélgetés, ezért a változások is láthatóvá váltak. Az összes interjúról készült hangfelvétel, de azokból terjedelmi és személyiségi okokból (több olyan témát is érintettünk, amely nem tartozik a nagy nyilvánosságra, illetve szorosan nem kapcsolódik a kutatáshoz) az értekezésben csak a kivonatokat teszem közé (M5.3. melléklet. TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk kivonatai).

4.2.2. Kutatói kérdésekhez kapcsolódó szakértői interjúk

2023-ban megkerestem olyan szakembereket, akik szakmai tapasztalataik alapján méltán nevezhetők a társadalmi bevonás szakértőinek. Négy csoportot alakítottam ki, ebből három csak tájépítészekből állt: tervezők, oktatók-tervezők és önkormányzati szakemberek, akik facilitátorként is működtek vagy működnek. A negyedik csoportot olyan facilitátorok képezték, akik nem rendelkeznek tájépítész végzettséggel, hanem közösségszervezéssel és társadalmi bevonással foglalkoznak. Összesen 12 interjú készült 14 szakértővel (M6.1. melléklet. Szakértői interjúk alanyai).

Az interjúk a kutatói kérdéseimre és a felkutatott szakirodalomra épülő, előre összeállított kérdéssor mentén zajlottak, de mindig lehetőséget adtam a tágabb kontextus és a saját vélemény, észrevétel kifejtésére is. A Grounded Theory módszert használva, a kérdéssor az interjúk előrehaladtával kiegészült néhány témával (pl. nem mindenkinek tettem fel direktbe a kérdést, de szó volt róla), illetve a tapasztaltak alapján tovább fejlesztettem, hogy összeálljon egy tájépítészeknek szóló kérdőív.

Az interjúkat a Google kérdőívkészítő programjának segítségével dolgoztam fel, így egyrészt az interjúk kivonata is ilyen formában elérhető (M6.2. melléklet. Szakértői interjúk kivonatai), másrészt

az egyes kérdésekhez tartozó válaszokról már itt készültek diagramos kimutatások), illetve ez a rögzítés lehetővé tette azt is, hogy az interjúk a kérdőíves válaszokkal is összevethetőek legyenek. A konkrét válaszokon túl az egyes szakértők elhivatottságát, speciális tudását is megismerhettem, ami nagy hatással volt rám, és segítette a vizsgálataimat, így gondolataik esetenként konkrét idézetként is megjelennek az értekezésben, illetve egy összefoglalót is közzé tettem néhány számomra fontos kijelentésből. (M6.4. melléklet. Idézetek a szakértői interjúkból)

4.2.3. Nemzetközi interjúk

Két nemzetközi interjút készítettem annak érdekében, hogy a külföldi aktuális gyakorlatba is betekintést nyerjek, és a szakirodalmi áttekintésben esettanulmányként bemutassam azokat. Az egyik interjú egy Kanadában önkormányzati műszaki projektmenedzserként és tervezőként dolgozó tájépítésszel, Bazler Andreával készült, a második egy norvég építésszel, Lisbeth Iversennel, aki önkormányzati és egyetemi kötelékben városfejlesztéssel és bevonással foglalkozik.

Andrea Kanada Ontario államának egy közepes méretű városában, Waterlooban dolgozik tájépítészként több évtizede. Vele az önkormányzati működésről, a közösségi tervezések sajátosságairól és a tájépítészek szerepeiről beszélgettünk. Nagyon sok konkrét projektet követhetett végig, úgyhogy egy általánosabb képet is kaphattam, viszont mindig hangsúlyozta, hogy Kanadában az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások nincsenek törvényileg szabályozva, ezért nincs egy tartományokra vagy államra jellemző gyakorlat. Mindezek ellenére az általa elmondottak jól összevethetőek a magyarországi sajátosságokkal.

Lisbeth a norvég Arendal nevű település önkormányzatának megbízásából egy „együtt-alkotás” („co-creation”) elnevezésű program vezetője (Guribye, Iversen, 2020), illetve kapcsolatban van több település hasonló szerveződéseivel. A vele készült interjú (Iversen, 2023) és az általa írt tudományos cikkek (Eicken et al., 2021; Guribye, Iversen, 2020) arra mutattak rá, hogy a társadalmi bevonás átfogó, program szintű szervezése mennyivel másabb együttműködéseket tud létrehozni az önkormányzat és a helyiek között, illetve fejlesztések nélkül is van lehetőség a kapcsolati tőke gyarapítására és a város élhetővé tételére.

A két interjú kivonatát (külön nem készült összefoglaló, mert az esettanulmányokban a fontosabb témákat kifejtettem), mint két nemzetközi esettanulmányt dolgoztam fel (ld. 3.5.1. és 3.5.2. fejezetek), mert így kétféle lépték, két különböző nemzetközi régió gyakorlata is láthatóvá vált.

4.2.4. Tájépítész-tervezői készségekhez és oktatáshoz kapcsolódó interjúk

A tájépítész képzés a szakmai és piaci elvárások szerint folymatosan és dinamikusan változik. Ennek szükségét hangsúlyozzák az IFLA (International Federation of Landscape Architects – Tájépítészek Nemzetközi Szövetsége) és az ECLAS (European Council of Landscape Architecture Schools – Európai Tájépítész Iskolák Szövetsége) EuLand (2017-2020) illetőleg INNOLAND (2020-2022) elnevezésű programjai is, amelyek célja az európai tájépítész képzések tananyagainak harmonizációja mind alap, mind mesterszakon, illetve az innováción alapuló tájépítészetet támogató európai tájépítészeti képzési keretrendszer meghatározása volt. Ezek a programok a 1.2. fejezetben kifejtett LED, LED2LEAP és OLA projektekhez hasonlóan kiemelt figyelmet szentelnek a tájépítészek olyan irányú képzésének, hogy képesek legyen egy társadalmi bevonásban kellő szakértelemmel részt venni.

A szakirodalmi áttekintésben összegyűjtöttem a tájépítész-tervező személyiségjegyeit és azokra a készségekre is kitértem, amelyek a társadalmi bevonáshoz szükségesek. Az utóbbiak jellemzően olyan készségek (pl. empátia, nyitottság), amelyek oktatásba való illesztése nehéz vagy nem megoldható hagyományos módon. Bár sem a felsőoktatási kérdéskör komplexitása, sem az értekezés kerete nem ad teret átfogó oktatásfejlesztési javaslatok és megoldások kidolgozására, de fontosnak tartottam a téma érintését a disszertációban, ezért készítettem 5 db kvalitatív interjút (de egyszerűségük miatt inkább beszélgetésnek nevezném) oktatókkal, hallgatókkal (M7. melléklet. Oktatással kapcsolatos interjúk, beszélgetések), hogy összegyűjtsek néhány példát olyan képzési formákra, amelyek hagyományos módszerektől eltérő módon kívánták új készségek fejlesztésében segíteni hallgatóikat.

A Körmendy Imrével folytatott beszélgetésben előkerült, hogy a 3.4.2. pontban kifejtettek szerinti a XXI. században és a társadalmi bevonásban szükséges készségek hogyan fejleszthetők. Mivel ez a téma nagyon komplex, ezért a néhány összegyűjtött oktatói és gyakorlati példa nem megoldást kínál, hanem csak iránymutatást, ötletet kíván adni a jövőbeni kutatásokhoz.

Körmendy Imre egy sajátos vizsgáztatási módszeréről mesélt, amely keretében az összes hallgató jelen van (nyilván ez a kislétszámú mester évfolyamoknál megvalósítható meg leginkább), és így egy vizsgabeszélgetés jön létre, amely azt is felszínre hozza, hogy az előadások mennyire értek célt, a hallgatók összességében mit értettek meg, és a tanárnak esetleg mire kellene nagyobb hangsúlyt fektetnie. (Körmendy, 2023)

Smohayné-Körmendy Klára a Sophia Egyetemi Intézet (benntlakásos, közösség fókuszú egyetem) végzett hallgatója arról mesélt, hogy tanulmányai során a párbeszéd fontosságát tanulta meg. Az

interdiszciplináris képzés az egység kultúrájának alapjait és távlatait (ezen belül teológia, filozófia vagy politika szakirányokkal) tanítja úgy, hogy a nagyon különböző szakterületről érkező hallgatókat plenáris ülések keretében az egymás nézőpontjának megismerésére ösztönzi, hogy képesek legyen a kulturált vitára és sajátítsák a különböző tudományágakhoz kapcsolódó nyelvezet és gondolkodásmódot, pl. Smohayné-Körmendy Klára művészettörténészként az egyik plenáris ülésen olyan szakmai kiegészítést tudott tenni, amely a filozófiával foglalkozó professzornak újat mondott, és megváltoztatta egy filozófiai kérdésben a mondanivalóját). A program lényege, hogy nem csak az egyetemi órák alatt, hanem a bentlakásban vagy akár az ebédlőben is folytatódjon a tudomány diskurzus, ismerkedjenek egymással és egymás kultúrájával (különböző, Európán kívüli országokból is érkeznek) a hallgatók, hogy valóban jobban megérthessék egymást és a világ működését, megtanuljanak együttműködni és gazdagodhassanak a másik tudása által. (Smohai-Körmendy, 2023)

Körmendy Imre iránymutatásával a hazai képzésben a Budapesti Műszak Egyetemen találtam rá Építészmérnöki kar Urbanisztika Tanszékéhez kapcsolódó Önkormányzati főépítész szakirányú továbbképzésre, amely jelenleg is élő, csak most szünetel, és 2005-től 3 évfolyam végezte el. A képzés célja az volt, hogy olyan szakembereket képezzen, akik magas színvonalú önkormányzati főépítészi munka elvégzésére széleskörűen alkalmasak. Alapvetése pedig azt volt, hogy a főépítésznek a szakmai ismereteken túl olyan készségekre is szüksége van, amelyek képessé teszik őt arra, hogy vitás helyzetekben, több ember előtt felszólalva is képviselni tudja a szakmai álláspontját. Így a képzés 42%-ban tartalmazott általános főépítészi ismereteket, 30%-ban személyiségfejlesztést, 16%-ban környezetkultúrát és 12%-ban önkormányzati ismereteket.

A képzés innovációjának tekinthető a személyiségfejlesztési modul, amely önismereti és kommunikációs részt is tartalmazott. Ez az irány egy útkeresés is volt a képzés alapítói részéről. Az első évfolyam esetében olyan kommunikációval foglalkozó oktatót sikerült megbízni, aki klasszikus módszerekkel próbálta tudását átadni, és annyira nem nyerte el a szakmérnök képzés hallgatóinak tetszését, hogy végül leváltották. A továbbiakban olyan innovatív kommunikációs szakembert találtak, aki egy fajta coach képzést tartott, az önismeret, a kommunikáció, a csapatépítés és együttműködés is fontos célterülete volt.

A főépítész képzés három évfolyama nagyon sikeres volt, többen főépítészként praktizálnak, és gyakran tartották a kapcsolatot egymással a későbbiekben is. A képzés végét nem a népszerűségének csökkenése hozta, hanem egy törvényi szabályozás értelmében az önkormányzati főépítészeknek elegendő volt elvégezniük a közigazgatási vizsgát. Ugyan korábban sem volt kötelező a szakmérnöki

képzés elvégzése, de kialakításában az Országos Főépítészi Kollégium is részt vett, amely révén egy fajta presztízzsé és elvárássá is vált. ((Kissfazekas, 2023), M11.1. melléklet. Önkormányzati főépítész szakmérnöki képzés adatlapja)

Az értékes személyiségfejlesztési modult a későbbiekben az Urbanista szakmérnök képzés is alkalmazta, bár itt kisebb hangsúlyt kapott, és csak bevezető műhely alkalom (2 nap) szól hangsúlyosan erről. Több urbanista hallgatóval egyeztetve az is kiderült, hogy a személyiségfejlesztés rész nincs alaposan kifejtve a képzés során, és talán ennek is köszönhető, hogy ez a megközelítés nem arat töretlen sikert (pl. a képzést elvégző Fekete Anna arról számolt be, hogy az egyik hallgató azt érezte, hogy szakmailag számára ez nem hasznos, ezért az első műhely után kiiratkozott). (Adorján, 2023; Fekete, 2023)

A főépítész és urbanista képzések egy új irányt képviselnek az építészeti oktatásban, hiszen képzésükben az önismeret, a kommunikáció és az együttműködés is hangsúlyos elemek. Ezek nem egyértelműen kapcsolódnak a szakmai ismeretekhez, ezért ennek honosítása és elfogadottságának növelése sok és hosszadalmas munka. A képzések tapasztalatai segíthetnek új oktatási távlatok és stratégiák nyitásában és meghatározásában, amelyekben a jelenleginél határozottabban körvonalazódhat a társadalmi bevonás kérdésköre a tájépítészeti oktatásban is.

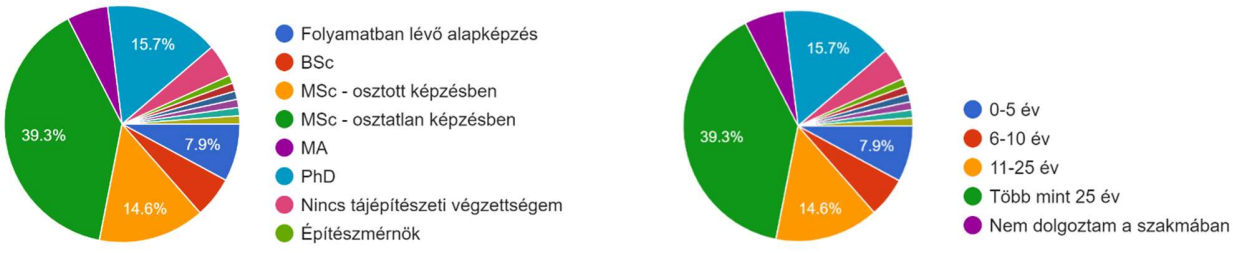
4.3. Kérdőív

Egy ritkaság számba menő együttműködés eredményeként született meg a kérdőív, amelyet közösen készítettünk el egy doktorandusztársammal. Szabó Patrícia azt vizsgálja, hogyan érinti Magyarországon a tájépítészeket az éghajlatváltozás kérdésköre, hogyan látják a saját szerepüket az éghajlatvédelem terén. A két témakört – az éghajlatvédelmet és társadalmi bevonást – a kérdőív által összekötöttük, de témánként, jól elkülöníthető módon fogalmaztunk meg egyéni és közös kérdéseket is. A közös munkának két oka volt. Az egyik nagyon kézen fekvő, mert mindketten szerettük volna megismerni a tájépítészek kutatásainkhoz kapcsolódó véleményét, és azt gondoltuk, hogy így az általánosabb kérdések összevonhatók; ezáltal a két kérdőív együttes kitöltése kevesebb munkával jár, mint külön-külön, és talán több tájépítészt is sikerül majd elérni (azokat is, akiket főként csak az egyik kutatás érdekel, és a másikról nem is tudnak). A második ok, amiért fontosnak tartottuk a közös kérdőívezést, az volt, hogy a szakirodalom szerint a hosszú távon fenntartható zöldfelületeknek fontos előfeltétele az éghajlatvédelem és a társadalmi bevonás, és szerettük volna, ha ezek kapcsolódásai ezen a fórumon is láthatóvá válnak. A két terület kölcsönhatására már korábban is végeztünk előzetes kutatásokat, de arra gondoltunk, hogy a kérdőív által ez most komplexebb módon is sikerülhet, és így

a tájépítészek hozzáállása, meglátásaik is hatékonyabb formában napvilágra kerülnek. Jelen értekezés kereteibe sajnos nem fér bele a két területre vonatkozó összehasonlító, statisztikai elemzés, arra egy későbbi kutatás keretében tervezünk sort keríteni.

A kérdőív négy fő egységből állt: általános, a kitöltő személyére vonatkozó kérdésekből (ezt közösen készítettük elő), klímavédelemmel kapcsolatos kutatásból (Patrícia egyéni munkarésze volt), a társadalmi bevonás vizsgálatából (saját egyéni munkarészem volt) és a két témakör kapcsolódásából (ezt is közösen készítettük elő). (M8. melléklet. Kérdőívkérdések és diagramos elemezésük)

A társadalmi bevonásra vonatkozó saját munkarészem alapját a kutatói kérdéseken és a felkutatott szakirodalmon alapuló interjú kérdések adták, de az előkészítésben nagy segítség volt a Ferge Zsuzsa és Cseh-Szombathy László által szerkesztett, „A szociológiai felvétel módszerei" című módszertani kiadvány. (Cseh-Szombathy, Ferge, 1975) Annak érdekében, hogy a szélesebb célközönségtől a lehető legtöbb információt tudjam begyűjteni, igyekeztem a kérdéssort a témában kevésbé jártasok számára is egyértelművé és érthetővé tenni, illetve arra is szükség volt, hogy az interjúalanyok bevonásban való gyakorlatára és jártasságára is fény derüljön. A finomhangolást a szakértői interjúk visszajelzései adták, pl. a feleletválasztós kérdések opciói közé az ő válaszaik is bekerültek, illetve a szociológiai területen jártas Dr. Fáczányi Zsuzsa, a kérdőívelemzésekkel foglalkozó Szovák Lilla és a statisztikai kérdések szakértője és oktatója, Dr. Ladányi Márta segítették a munkánkat (pl. az ő javaslatukra használtuk több esetben a Likert skálát, vagyis egy-egy válasz 1-6-ig történő pontozását, a legfeljebb három választási lehetőség helyett). Sajnos, még így is maradt egy-két pontatlanság, de azokat a válaszok szűrésekor könnyen lehetett korrigálni. A szakértők megerősítettek abban, hogy egy doktori kutatás keretében készülő kérdőív nem tud reprezentatív lenni, már csak a hiányzó pénzügyi háttér miatt se, viszont egy ilyen speciális populáció esetében, amikor csak a tájépítészeket kérdezzük, az összegyűlt adatok és azok eloszlása elég széles körű és jól használható. (10. ábra)

10. ábra. A kérdőívkitöltők legmagasabb végzettsége (balra), szakmai tapasztalata (jobbra)

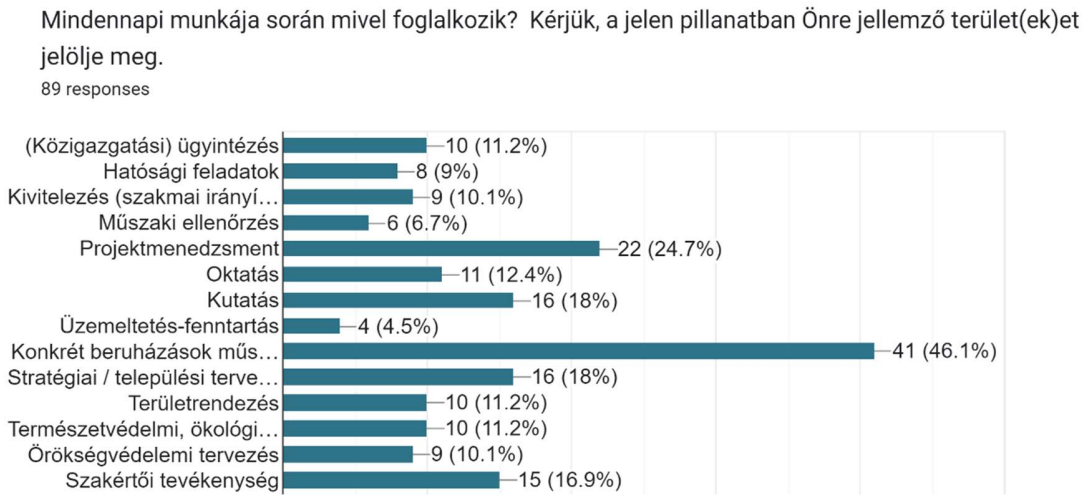
A kérdőívet többféle internetes felületen megosztottuk (pl. Magyar Tájépítészek Szövetségének Hírlevelében, egyetemi oktatói és hallgatói levelező listákon), mégis az látszott, hogy a személyes megszólítások működnek a legjobban. A mi esetünkben előnyt jelentett, hogy Szabó Patríciával más évfolyamon végeztünk, és más szakmai területeken dolgoztunk, így szélesebb szakmai körben tudtunk személyesen is megszólítani tájépítészeket. A kérdőívet végül 89-en töltötték ki, de a felhívás ellenére nem szakmabeliek is, így összesen 83 tájépítész által kitöltött kérdőív volt kiértékelhető.

A kitöltők többféle szakterületen, de még a szakmán kívül is dolgoznak, legnagyobb részük, 46,1% foglalkozik műszaki tervezéssel, őket követik a projektmenedzserek 24,7%-kal, és a harmadik helyen, azonos, 18% százalékkal szerepelnek a kutatók és a településtervezők. (11. ábra)

A beérkezett válaszok elemzése három féle módszerrel történt:

1. A Google kérdőívplatformján automatikusan elkészült diagramok által;
2. A kérdőívkészítő platformról kinyert excel tábla adatainak feldolgozása statisztikai elemzések és diagramok segítségével;

A vizsgálatokhoz a kérdőívnek mind a négy részét felhasználtam, így azon túl, hogy napjaink magyar társadalmi bevonási gyakorlatáról adatokat gyűjtöttem, még a saját kutatási területemen túlmutató érdekességek is felszínre kerültek, amelyek további kutatási témákra, feladatokra mutattak rá.

11. ábra. A kérdőívkitöltők szakmai tapasztalata

4.4. Esettanulmányok

Szakmai pályafutásomat a budapesti Főpolgármesteri Hivatal Városépítési Főosztályának Városmegújító csoportjában kezdtem, majd ezt követően a III. kerületi ÓBVF Kft.-nél helyezkedtem el, és azóta is ott dolgozom. E két munkahely révén közelről követhettem a TÉR_KÖZ közösségi célú városrehabilitációs pályázatot, és a III. kerület kiemelkedő társadalmi bevonási gyakorlatában is részt vehettem és vehetek a mai napig. Így az esettanulmányok sajátossága, hogy az interjúkon és adatszolgáltatásokon túl saját munkatapasztalataim is segítettek a projektek és az összefüggések ismertetésében, illetve a kétszintű önkormányzat közösségi bevonási aspektusaira is rámutattak. A TÉR_KÖZ pályázat általános vizsgálata után a III. kerületi működést és projekteket mutatom be, melyekből kettőt részletesebben az egyes kutatói kérdéseim mentén, összehasonlító módon elemeztem.

4.4.1. Budapesti TÉR_KÖZ pályázat

A fővárosi munka során belülről követhettem és részben alakíthattam a TÉR_KÖZ városrehabilitációs pályázatot, melynek fő célkitűzése volt, hogy a projektek lehetőség szerint a helyi közösségek kezdeményezésére, de legalábbis a helyiek bevonásával valósuljanak meg, mert így a közösségi terek fenntarthatóbb használata, magasabb szintű elfogadottsága válik lehetővé, illetve hozzájárulhat a helyi közösségek megerősítéséhez. A 23 kerület összesen 90 nyertes pályázata (ebből 85 valósult meg) és az azokból leszűrt tapasztalatok, tanulságok látleletként szolgálnak arról, hogy Budapest a 2013 és 2018 (de az utolsó projektek, csak 2023-ban zárultak le) közötti időszakban hogyan állt a társadalmi bevonással és a zöldinfrastruktúra fejlesztésével. (Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal, 2019)

4.4.1.1. Pályáztatás

TÉR_KÖZ néven először 2013-ban hirdette meg a Fővárosi Önkormányzat a városrehabilitációs programját, melynek előkészítését és bonyolítását a fővárosi főépítész koordinálásával a Városépítési Főosztály Városmegújító csoportjára bízta. A pályázat célja a korábbi lakássúlypontú Városrehabilitációs Program megváltoztatása és a Fővárosi Városrehabilitációs Keret felhasználása volt olyan módon, hogy összvárosi problémák megoldására fókuszáló, közösségi célú fejlesztések jöhessenek létre a Főváros minden kerületében. A pályázat hat alapelve az élhető városi környezet megteremtéséhez szükséges általános elvárásokat fogalmazta meg, és ezek megvalósulását kérte számon az egyes projektek során: partnerség, komplex programok, innovatív megoldások, gazdaságélénkítés, közösségi részvétel és fenntarthatóság. (Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal, 2019, pp. 11–13; Juhász, 2018, p. 37)

A TÉR_KÖZ pályázat a kerületi önkormányzatoknak szólt, akik fejlesztési terveikre tudtak forrást igényelni. A TÉR_KÖZ pályázatot a Fővárosi Önkormányzat írta ki, és bírálta el. A támogatást a kerületi önkormányzatok igényelhették és nyerhették el, akik a projektben érintett szereplőkkel összefogva valósították meg a fejlesztést. A támogatás felhasználásának lehetősége rugalmas volt, a kerület a saját tulajdonán kívül a projektbe más tulajdonú ingatlan fejlesztését is bevonhatta, és a támogatást az együttműködő partner is felhasználhatta.

A TÉR_KÖZ pályázat nagy sikert aratott, ezért a fővárosi vezetés, a megfogyatkozott Városrehabilitációs Keretet kiegészítve három újabb pályázati ciklust hirdetett meg 2014-ben, 2016-ban és végül 2018-ban. A TÉR_KÖZ pályázat teljes időtartama alatt a Fővárosi Önkormányzat 13,953 milliárd támogatást osztott szét, amelyet a kerületek önrészükkel egészítettek ki, így a megvalósult projektek tervezett összköltsége elérte a 90 milliárdot. Évről évre a visszajelzések és a tanulságok alapján módosult TÉR_KÖZ pályázat kiírása, amely az alapelvek megkerülését biztosító kiskapuk bezárását célozta (ld. az utolsó kiírást: M10.1. melléklet. A TÉR_KÖZ pályázat 2018. évi kiírása). A TÉR_KÖZ pályázat az Európai Unió által kiírt pályázatok szakmai iránymutatásait kívánta beépíteni gyakorlatába, ezért az elszámolások kifizetéséhez negyedéves beszámolókat, projektzáró indikátor táblázatot, a megvalósult társadalmi bevonást igazoló fotókat, videókat kellett leadniuk a kerületeknek.

Az összegeket és a projektek nagy részének jellegét (62% közterület-fejlesztés) tekintve megállapíthatjuk, hogy 2013 és 2018 között a fővárosi zöldinfrastruktúra nagyvolumenű fejlesztése valósult meg olyan egységes szakmai elvárások és iránymutatások mellett, amelyek alapelvárásként fogalmazták meg a széleskörű tájékoztatást, és a helyiekkel való együttműködést a beruházásokban. (Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal, 2019, pp. 14–16)

4.4.1.2.Projektek

A TÉR_KÖZ program keretében 90 nyertes pályázatból végül 85 projekt valósult meg (M10.2. melléklet. A TÉR_KÖZ pályázat projektjei). A projektek A táblázat összeállításához a Fővárosi Önkormányzat munkatársainak segítségét is kértem, hogy az egyes projektekben megvalósult bevonás formáit meg tudjam határozni. A szoft elemek beszámolói alapján írták össze a bevonás formáit, amelyeket végig nézve, én is sok hibát találtam. Pl. a II. és a III. kerületben is volt közösségi tervezés és ezzel együtt aktív részvétel a döntésben, ehhez képest a táblázat nem tartalmazta, továbbá minden projekthez fűződött tájékoztatási kötelezettség, amelyet fotókkal dokumentumokkal is igazolni kellett a kifizetés érdekében, ezért az összegyűjtött adatokkal ellentétben biztos, hogy mindenhol volt

informálás. Ezek alapján, sajnos, a táblázat nem ad teljeskörű választ minden projekt bevonási folyamatával kapcsolatban, tudományos értelemben nem használható a bevonásra vonatkozó része, de azért látható, hogy ahogy teltek az évek a tájékoztatás mellett a konzultáció és az aktív részvétel is megjelent.

A pályázatban minden kerület képviseltette magát, viszont meg kell jegyezni, hogy bár a pályázat szakmai értékelése komoly szempontok mentén valósult meg, mégis a politika gyakran felülírta azokat, és a Fővárosi Közgyűlés több, nem az ő politikai közösségébe tartozó kerületnek végül nem ítélt meg elegendő támogatást. Pl. a XIII. kerület csak 2016-ban és 2018-ban kapott támogatást 1-1 projektjére.

Az adatok begyűjtésének nehézsége rámutat arra is, hogy az Uniós pályázatokkal ellentétben a Fővárosi Önkormányzat keretrendszerét jóval lazábban kezelték a kerületek. Ez a politikai háttér (ugyanannak a pártnak voltak a tagjai a fővárosi és kerületi vezetők is) miatt is lehetett, illetve a 2019-es önkormányzati választások nagy változást hoztak, a fővárosban a kerületi és fővárosi vezetők nagy része lecserélődött, így a projektek fontossága és követése is kevésbé volt előtérben. Ez a nagy változás idézte elő a TÉR_KÖZ pályázat biztos végét is, helyette más programokat indított az új fővárosi vezetés, így a 2018-as projektek kifutását követően nem volt, és már nem is várható újabb pályázati ciklus.

4.4.1.3.Tanulságok

A TÉR_KÖZ pályázat lebonyolítói számára fontos volt a szemléletformálás, ezért több alkalommal workshopokat szerveztek, kiadványokat készítettek. 2013-ban a programot egy olyan eseménnyel indították, ahol az alulról jövő kezdeményezéseket, a civileket szerették volna összekötni a kerületi vezetőkkel, hogy a megvalósuló projektek tényleg a helyi igényekre épüljenek. Sajnos a lebonyolítóknak be kellett látniuk, hogy a civilek szervezetlensége és az önkormányzatok merevsége, nehezen összeegyeztethető, és komolyabb előkészítő munkára lenne szükség, hogy jól működjön. 2016-ban egy újabb pályázati kiírás kapcsán egy olyan workshop kapott helyet, amely a megvalósult jó példákból szemezgetett, hogy a kerületi vezetőknek bemutassák a pályázatban rejlő lehetőségeket. Ezt a folyamatot erősítette a 2018-ban kiadott TÉR_KÖZ Navigátor és Példatár, amelyek a társadalmi bevonás módszertanát és jó példáit igyekeztek népszerűsíteni. Ezeket követték a Zöldinfrastruktúra füzetek, amelyek társadalmi vonatkozásokat kiegészítve a klímavédelmet szolgáló műszaki megoldásokat mutatták be.

A TÉR_KÖZ pályázat szakmai szempontból könnyen támadható, hiszen a politika hozta meg a végső döntéseket, de fontos megjegyezni, hogy a lebonyolító csoport munkája, folyamatosan sulykolt szakmai elvárásai azért a megvalósuló projektek szintjén értek el sikereket. Az egyik legizgalmasabb példa a XIX. kerületi Kossuth tér volt, amely egy iskola és egy piac között helyezkedik el. A városvezetés eredeti célja egy parkolóépítés volt egy pár négyzetméteres zöldfelülettel és paddal, amely véleményük szerint kielégítette volna a közösségi igényeket. A Városmegújító csoport vezetőjének, Deák Krisztina határozottságának és segítő hozzáállásának köszönhetően, illetve a Lépték-Terv Tájépítész Iroda kitartó szakmai munkája révén egy Magyarországon még példa nélküli szabadtérfejlesztés valósulhatott meg. A piac hétvégi parkolását biztosító és a hétköznapokban az iskola diákjainak mozgásigényét kiszolgáló multifunkciós szabadtér jött létre úgy, hogy a hatóságok által jóváhagyott vegyes használatú terek és a csapadékvíz-visszatartást szolgáló zöldfelületek is létre jöttek. Az iskola diákjai a tervezés során is sok segítséget nyújtottak és a későbbi akcióknak és programoknak is oszlopos tagjai volt. Tehát egy társadalmi és műszaki szempontból is magas minőségű tér jött létre. Nyilván nem minden projekt zárult ekkora sikerrel, de részeredményekről mindegyik esetében be lehet számolni. Pl. a XXIII. kerületi vezetést nehéz volt jó irányba segíteni, a megvalósítás (mind tervezési, mind kivitelezési szempontból) nagyon alacsony minőségű volt, de a projekthelyszín és a cél legalább hasznos volt, hiszen nyári napközis táborok helyszínét újították fel.

A fővárosnak nem titkolt szándéka volt, hogy olyan területek is megújuljanak, amely fővárosi, vagy csak részben fővárosi tulajdonban vannak. Erre úgy próbálta ösztönözni az egyes kerületeket, hogy a fővárosi tulajdonú projektek nagyobb támogatást kaphattak. De ebből is voltak gondok, mert például a IX. kerületben található, de teljes egészében fővárosi tulajdonban lévő Nehru-parkot csak a főváros unszolására adta be a kerület, így a megvalósítás sem ment gördülékenyen.

A civilekkel és jó szakemberekkel való együttműködés sok kerületben mozdult előre, például a XVIII. kerület szerette volna becsatornázni a helyi igényeket, de nem volt rá eszköze, ezért válaszul később létre jött a Budapest Dialog városfejlesztő portál (későbbiekben Urban Dialog és varosfejleszto.hu néven), amely korábban a Smart City Lab Budapest pályázaton nyert támogatással valósult meg, és olyan PPGIS alapú online eszköz, amely lehetővé teszi a helyiek projektjavaslatainak eljuttatását az egyes kerületi vezetőkhöz. A Dialog később külön TÉR_KÖZ felülettel is bővült, hogy a lakossági tájékoztatás minél szélesebb körben valósuljon meg. Az XVIII. kerületben sok jó példát lehet találni, a Lakatos lakótelep nagy zöldfelületeinek hasznosítása céljából helyi civil egyesület is alakult, hogy a TÉR_KÖZ keretében közösségi kertet alapítson, illetve a Kossuth tér fejlesztésénél a szomszédos iskola diákjait is bevonták a megvalósításba.

A TÉR_KÖZ Navigátor készítésekor a projekt SWOT-analízisét is összeállítottuk[19], amelyet néhány kiegészítéssel közlök. (4. táblázat. A TÉR_KÖZ pályázat értékelése SWOT-analízissel)

4. táblázat. A TÉR_KÖZ pályázat értékelése SWOT-analízissel (Horváth et al., 2018)

Erősségek	**Gyengeségek**
szemléletváltás (a városrehabilitáció „aktualizálása”: partnerség, komplex programok, innovatív megoldások, funkcióbővítés és funkcióváltás, fenntarthatóság) *fókuszban a közösség* (közösségépítés, -fejlesztés helyi identitás megteremtése és erősítése, a kerületek figyelmének ráirányítása a témára, kétféle kategóriában pályázati lehetőség, ahol a B főként közösségformáló szoft projekteket támogat) *szerepvállalás* (egységes szemléletű fejlesztések fővárosi szinten, kerületek összekötése tervezőkkel, szakemberekkel, külföldi jó gyakorlatok terjesztése és követése, az egyes projekt szakmai követése, segítése, szemléletformáló rendezvények szervezése) *szakmai háttér* (pályázat kiírása több szakterületet érintő szakmai bizottság segítségével) *városkommunikáció* (BudapestDialog, TÉR_KÖZ honlap, szemléletformáló kiadványok)	*munkaerőhiány* (a szakmai felügyeletet és projektbonyolítást végző csapat kicsi és változó létszámú, illetve képzettségű, a folyamatos projektkövetés elmaradása) *különböző felkészültség* (a kerületek szakmai felkészültsége, gyakorlata eltérő) *eltérő prioritási sorrend* (kerületi szinten a fejlesztéseket tekintve más a prioritás, mint fővárosi szinten; kerületen belül sincs első helyen a közösségi célú fejlesztés) *saját fejlesztések támogatása* (fővárosi területtel pályáznak a kerületek – érdektelenség, könyvelési problémák) *közösségek hiánya* (kevés terület rendelkezik civil szervezettel vagy helyi közösséggel – nincs kit bevonni) *szoft programok hiánya* (átadó ünnepségeken kívül kevés közösségi program és bevonás)
Lehetőségek	**Veszélyek**
közösségfejlesztés (helyi közösségek, szervezetek kialakulása) *rugalmasság* (pályázati kiírás alakítása az aktuális városi problémákra és igényekre) *magán tőke* (magán szektor bevonása a közcélú fejlesztésekbe) *minőség* (magas minőségű építészet megjelenése közterületen, ökologikus és zöld megoldások, közcélú műemléki épületek megújulása) *szociális célú fejlesztések* (városrehabilitáció, intézmények, oktatás) *interaktív városkommunikáció* (városlakók visszajelzéseinek beépítése) *összfővárosi projekt* (kidolgozása, elindítása)	*öncélú fejlesztések* (külföldi példák másolása helyi igények figyelembevétele nélkül, a kiírásnak megfelelés valós támogatottság nélkül) *üres szlogenek* (presztízsfejlesztések tartalom és valós közösség nélkül) *közösségi bevonás hiánya* (szoft programok háttérbe szorulása az építéshez képest, civil ellenkezés, botrány) minőség hiánya (alacsony minőség a tervezés és kivitelezés során) *városrehabilitáció háttérbe szorulása* (szlömösödés, közbiztonság csökkenése, egyes városrészek elnéptelenedése) csak pénzosztási lehetőség

[19] A TÉR_KÖZ Navigátor a Fővárosi Önkormányzat részére egy bővített változatban került átadásra, nyomtatásba azonban egy rövidített formája került, amely már nem tartalmazza ezt, a máshol nem publikált táblázatot. (Horváth et al., 2018)

Összességében megállapítható, hogy a TÉR_KÖZ pályázat sok hibája ellenére nagy mennyiségű, magas minőségű szemléletformáló anyagával és pályázati feltételeivel nagyobb figyelmet tudott irányítani, és előre tudta mozdítani a gyakorlati alkalmazását a társadalmi bevonás különböző eszközeinek és szintjeinek. Bár az aktív, döntésben való részvétel még kis mértékben tudott megvalósulni a projektek során, de a tájékoztatás, mint kötelező elem és esetenként a konzultáció is megjelent az egyes projektek szintjén. Egyértelműen látszik azonban az is, hogy csupán szemléletformálással nem lehetett volna sikert elérni, az elnyerhető pályázati források és a folyamatos számonkérés (negyedéves elszámolások, tájékoztatási kötelezettség stb.) tudták ösztönözni az önkormányzatok arra, hogy nyitottá váljanak a helyi igényekre és a civilekkel való együttműködésre.

4.4.2. Budapest Főváros III. kerületének gyakorlata

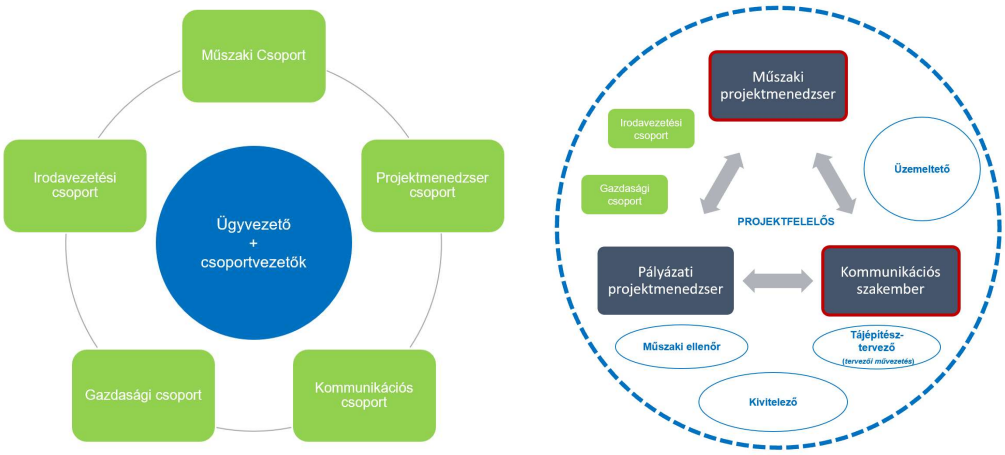
Budapest Főváros, III. kerület, Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat összesen öt TÉR_KÖZ projektet valósíthatott meg az ÓBVF Kft. által. A cég önkormányzati projektmenedzsmenttel foglalkozik, több éves, választási ciklusokon átívelő gyakorlattal rendelkezik (ez is jelzi a cég kulcsszerepét kerület életében, hiszen még a teljes önkormányzati vezetőség cseréjét követően sem szűntették meg, vagy módosították a működését politikai szándékkal), illetve a VIII. kerületi RÉV8 Zrt. és a XIII. Kerületi Közszolgáltató Zrt.-hez hasonlóan kiemelkedő társadalmi bevonási folyamatokat bonyolít le. Sok ilyen cég Európai Uniós pályázatok révén jött létre a polgármesteri hivataltól elkülönült szervezeti egységként (pl. RÉV8 Zrt.), azzal a céllal, hogy olyan szakmai döntések születhessenek, amelyek legalább részben függetlenek a politikától. Sok esetben, mint ahogy a Közép-Magyarországi Operatív Program 2007. 5.5.2/B „Funkcióbővítő rehabilitáció, Budapesti integrált városfejlesztési program, Budapesti kerületi központok fejlesztés” című pályázat öt, Gábor Péter doktori kutatásában vizsgált projektjének esetében, utólag ezeknek a cégeknek a többsége megszűnt (Gábor, 2014), pedig a városmegújításban fontos szerepük van.

4.4.2.1. Az Óbuda-Békásmegyer Városfejlesztő Nonprofit Kft. feladata

Az ÓBVF Kft. feladata minden kerületi fejlesztés megvalósítása a tervezéstől a kivitelezésig, illetve az uniós, állami, fővárosi pályázatok követése, pályázása, és siker esetén megvalósítása. A társaság tevékenységébe azonban nem tartozik bele az üzemeltetés, azt egy másik önkormányzati szervezeti egység végzi, így nehézkes a fejlesztés és fenntartás összeegyeztethetősége.

A cég öt csoportból tevődik össze (12. ábra, bal oldali ábra), melyek csoportvezetői az ügyvezetővel együtt alkotják a hatodik, vezetői „csoportot”, akik a fontosabb kérdésekről döntenek. A cég erősségét képezi a kommunikációs csoport, amely sokrétű feladatot lát el: a cég és a kerület tűzfalaként kezeli

a lakossági bejelentéseket, valamint kitalálja, megszervezi a fejlesztési projektek kommunikációját és társadalmi bevonási folyamatát. A csoport tagjai között találunk kommunikációs szakembereket, facilitátorokat és közösségfejlesztőket is. A kommunikációs szakemberek kézben tartják a lakossági kérdéseket, amennyiben lehetőségük van rá, saját hatáskörben megválaszolják azokat, és csak szükség esetén kérnek a szövegezéshez segítséget más szakmai csoportoktól, pl. műszaki csoporttól. A közösségfejlesztők a társadalmi bevonásért és a társadalmi egyeztetési folyamatokért felelnek.

12. ábra. ÓBVF Kft. szervezeti struktúrája (bal), illetve egy szabadtérfejlesztési projekt megvalósítása esetén kialakuló szervezeti háttér (jobb)

Az öt szervezeti egység szorosan együtt működik a beruházások során, minden projektben részt vesz egy-egy ember a kommunikációs, a műszaki és a projektmenedzser csoportból. (12. ábra, jobb oldali ábra) Hármuk közül egy projektfelelőst is választanak, attól függően, hogy milyen típusú projektről van szó: pályázat útján megvalósuló esetében a projektmenedzser, a főként társadalmi bevonási feladat esetében a kommunikációs szakember és a műszaki beruházásoknál a műszaki projektmenedzser tartja kézben a folyamatot. Jellemzően egy komplex szabadtérfejlesztési projektnél a keletkezési fázistól az utóéletig a kommunikációs és műszaki projektmenedzser folyamatosan jelen van, különösen a tervezés és a megvalósítás időszakában. Erre azért is van szükség, hogy képviseljék az önkormányzatot és az állandóságot egy-egy projekt során, hogy a társadalmi egyeztetés eredményeit tiszteletben tartsák és megvalósítsák a külső szereplők is (pl. kivitelező, műszaki ellenőr), mert ahogy a tájépítészeti-tervezés során, úgy a kivitelezés alatt is egy-egy döntés megsemmisítheti a fáradalmas társadalmi egyeztetési munkát. Általános probléma, hogy a szabadtérfejlesztési projektek esetében is csak útépítési szakterületről érkezik a műszaki ellenőr, így gyakran a társadalmi és

esztétikai szempontok is háttérbe szorulnak. Ugyan rövidesen hozhat valamiféle változást az, hogy a tájépítészeti műszaki ellenőri képzés elindult, illetve kötelezővé vált a szabadtérfejlesztési projektek kapcsán alkalmazásuk, de mivel általában nem engedélyköteles a szabadtérfejlesztés, ezért a megbízó hozzáállásán múlik, hogy kitart-e a tájépítészek alkalmazása mellett.

4.4.2.2.TÉR_KÖZ projektek

Az öt TÉR_KÖZ projekt evolúciója jól leírja azt a dinamikus fejlődést, amin 5-10 év alatt a kerület és ezen belül az ÓBVF Kft. társadalmi bevonást célzó szakmai munkája átment. a 2013-as projektnek a záróeseményeibe vonták be a helyi közösséget, de a 2016-ban már minden projekt közösségi tervezéssel volt előkészítve. A Holdudvar park közösségi tervezésével egy tájépítész irodát, az Újirány Tájépítész Kft.-t bízták meg, míg a Boldog Sándor István park esetében az ÓBVF Kft. a lebonyolításon túl a társadalmi bevonási folyamatot is kézben tartotta. Mindkét park a pályázat kiírásakor rendelkezett már kiviteli tervekkel (ld. 4.4.2.3. és 4.4.2.4. pontok) A 2018-as projektek esetében már nem volt kérdés, hogy az ÓBVF Kft. fogja a közösségi tervezést is bonyolítani, de ezeket a projekteket a módosított TÉR_KÖZ pályázati kiírásnak köszönhetően úgy is be lehetett adni, hogy még csak ötletek voltak. Ez azt jelentette, hogy a pályázati dokumentáció egy megalapozó tanulmányterv volt, amely ugyan egy fajta fejlesztési irányt megfogalmazott (pl. Kiscelli park esetében történeti kert jellegének erősítése, Kaszásdűlő esetében térrehabilitáció és a környékről hiányzó sport funkció elhelyezése), de egyértelmű volt, hogy a részletes programterv a pályázati forrás elnyerése esetén és közösségi tervezés keretében fog véglegesedni. A két projekt kijelölésekor fontos szempont volt, hogy olyan területet rendezzen a került, amelyet a főváros segítsége nélkül nem tudott volna, így a fővárosi tulajdonban lévő Kiscelli parkot és a vegyes tulajdonban lévő kaszásdűlői területet választotta.

Az esettanulmányként a Holdudvar park és a Boldog Sándor István park fejlesztését választottam, amelyek segítségével a társadalmi bevonás eszközeinek széles pallettája (köztük a közösségi tervezés működése) tárható fel, illetve a tájépítész-tervező lehetséges szerepeinek, feladatainak vizsgálataira is lehetőség nyílik. A projektek kiválasztásakor fontos szempont volt, hogy a TÉR_KÖZ pályázat (ld. 4.4.1. pont) része legyenek, amelynek a cékitűzései között volt a partnerség és a helyi identitás erősítése, így láthatóvá válik az is, hogy a fővárosi program mennyire tudta elérni a célját.

Az esettanulmányok társadalmi egyeztetése a közösségi tervezéssel indult, amely népszerűsítő programokat (pl. nyitópiknik, helyszíni közvéleménykutatás) és tervezési alkalmakat tartalmazta. A fejlesztési program és a koncepcióterv készítése a cél, melyeket a közösségi tervezésen a résztvevők

alakítanak ki. A kiviteli tervet, a műszaki részleteket már nem látták, de az előkészítésről (pl. TÉR_KÖZ pályázat sikere) és megvalósítás ütemezéséről folyamatosan értesültek, és a kivitelezés végéhez közeledve egy házirend készítési alkalomra is sor került. A Holdudvar park esetében egy organizációs tervezési alkalom is bekerült, amelynek az volt a célja, hogy az egy évig tartó beruházás a lehető legjobban illeszkedjenek a helyiek igényeihez (pl. a lehető legrövidebb ideig zárják le a népszerű közlekedési vonalakat). Mindkét projekt esetében bizonyos igények és problémák miatt egy, a kivitelezést követő egyeztetésre és építési munkára is sor került.

4.4.2.3. Holdudvar park fejlesztése

A Holdudvar park a kerület tulajdonában álló, az Óbudai lakótelepen a Bécsi és a Vörösvári úti panelépületek között elhelyezkedő többfunkciós zöldfelület. A park területe 23000 m2, amelyből a zöldfelületek nagysága 12000 m2. A fejlesztés eredményképpen csúszdaparkkal, kamaszpihenővel, sportterületekkel, játszóterületekkel, közösségi térrel és színpaddal gazdagodott. A területen található több intézményhez kapcsolódó funkcionális elvárások a projekt komplexitását csak fokozták.

A park tervezése 2015-ben kezdődött a helyiek bevonásával egy 9 alkalmas közösségi tervezés keretében. A kiviteli tervek 2017-ben készültek el, melyeket majd adaptálni kellett a pályázati forrás mértékéhez, így az egy évig tartó kivitelezés 2019 tavaszán kezdődhetett meg. A megvalósításban három szereplő vállalta a legtöbb feladatot: a közösségi tervezést is segítő Újirány Tájépítész Kft., a lebonyolítást és a társadalmi bevonást végző ÓBVF Kft. (melynek alkalmazottjaként a szerző is részt vett a munkában és rálátott a folyamatokra), illetve a kivitelező Pannon Park Forest Kft. (Holdudvar park blog, 2019) A projekt az utolsó azok közül, ahol a közösségi tervezési folyamatot nem az ÓBVF Kft. végezte csak, hanem segítséget is kért ebben facilitálásban jártas szakemberektől, jelen esetben az Újirány Tájépítész Kft.-től, akiknek a tervezői szerződése is tartalmazta ezt a plusz feladatot.
A Holdudvar park revitalizációjának megvalósítására Budapest Főváros III. kerület, Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata a Főváros 2016. évi TÉR_KÖZ pályázatán nyert támogatást. A projekt akkorra már a tervezési fázison – beleértve a közösségi tervezést és a kiviteli tervek elkészítését –túl volt, és valószínűleg a pályázaton is ennek köszönhette sikerét, hiszen a sok részletre kiterjedő társadalmi bevonási folyamatok láthatóvá váltak, és ezek teljes mértékben illeszkedtek a pályázati kiírásokhoz. A teljes beruházás kimenetelét befolyásoló tényező volt azonban az, hogy a pályázaton elnyert támogatás és az önkormányzat részéről rendelkezésre álló forrás nem fedezte a kivitelezésre előkészített projektet, ezért az építés előtt a kiviteli tervek racionalizására (értsd: „olcsósítására") volt szükség. A tervezők ugyan igyekeztek a megbeszélt funkciókat megtartani, és csak a méretűket csökkenteni, de volt, ahol komolyabb változás is történt (pl. a burkolat minősége változott:

zökkenőmentes betonburkolat helyett aszfalt, és a térkő burkolatok helyett vízáteresztő, tömörített szórt burkolat került). Mivel a helyi gyakorlat szerint a kiviteli tervek elkészítése már szakmai feladat, és a programterv nem sérült a módosítások során, ezért a kiviteli tervet közösségi tervezés során nem mutatták be újra. A döntést jelen esetben az önkormányzat hozta meg, de ez egy kulcsfontosságú kérdés, mert a társadalmi egyeztetés lényege és tisztasága sérülhet, ha olyan változás történik, amely befolyásolja a koncepció szintjét, és így a végeredmény nem tükrözi a tervezésben résztvevők nehéz, kompromisszumos döntéseit. Mind az önkormányzatnak és a tájépítész-tervezőnek feladata és felelőssége, hogy ilyen ne forduljon elő.

A társadalmi bevonás gyakorlatát szemléltetvén röviden bemutatom a folyamat során alkalmazott fontosabb eszközöket: leírásban és táblázatos formában is (ld. a 4.4.2.5. fejezetben található 5. táblázat).

Keletkezés

A projekt ötlete nem a helyiektől jött, hanem a városvezetés döntött a Holdudvar park felújításáról. A lakók részéről nem érkezett ellenvetés, hiszen a terület az eredeti kialakítása óta nem esett át nagyobb, átfogó felújításon.

Tervezés

A Holdudvar parkhoz kapcsolódó közösségi bevonás a tervezési időszakban volt a legintenzívebb, mert ilyenkor van lehetőség a helyiek megismerésére és egy komoly együttműködést igénylő munkára, a tervezésre. Előzetesen a kapcsolódó intézmények és A 9 alkalmas **közösségi tervezés** már önmagában is több bevonási eszközt tartalmazott, hiszen a teljes folyamat lekövethető és visszanézhető volt a tervezési alkalmakról készült és közzétett videók (**film**), a projekt blogja (**weboldal**), a Milyen legyen a Holdudvar? elnevezésű facebook oldal (**közösségi média**), a helyszínen kihelyezett **plakátok** és a szomszédos épületek postaládáiba szétosztott **szórólapok** által. A bevezető alkalomra részvételi tervezésben jártas szakembereket is meghívtak a szervezők (**külső szakértők bevonása**), a helyszínen térképen jelölhették a helyiek a kedvenc és a számukra nem kedves helyeket (ez az eszköz a későbbi projektekben PPGIS segítségével is megvalósulhatott), illetve kérdőíveken is rögzítették az igényeiket (**igényfelmérés**), a kutyatartó közösséget megszólítva egy külön tervezési és közösségi alkalom is helyet kapott az EB OVO Közhasznú Egyesület együttműködésével (**helyszíni tervezési alkalom**), illetve készült a projekthez logó és egy egész arculat is, amit a tervbe is beépítettek, ezzel is megerősítve a helyi identitást (**imázsépítés**). A közösségi tervezés alatt összeáll a tájépítészeti koncepcióterv, és ezt követően a tervezők elkészítették

a kiviteli terveket is. Ezek bemutatására külön nem került sor még azok után sem, hogy módosítani kellett a tervet (a koncepció lényegét nem érintette, csak az egyes funkciók kiterjedését és műszaki megoldásait), hogy beleférjen a pályázat miatt kialakult költségvetési keretbe. Ez egy fontos momentum: a lakóknak meg kellett volna ismerniük a terveket, mégha látványos változás nem is ment végbe, mert akkor nem a koncepciótervbeli álmokat (a látványtervek inkább művészi jellegűek, montázsoltak voltak, mint fotorealisztikusak) a valóság talaján is láthatták volna. Mivel ez nem történt meg, így a kivitelezés nagyobb csalódást tudott okozni, olyan kértek az önkormányzaton számon, amelynek nem volt valóságalapja (pl. a látványterv szerint a játszóteret egy faburkolat vette volna körbe, de ez inkább grafikai megoldásként került rá, mert műszakilag csak egy szigetszerű faburkolat volt reális), és komolyabb közelégedetlenséget is szült.

Kivitelezés

A kivitelezési időszak egy nagyon érzékeny időszak, hiszen a tervek végre valóra válnak, és kiderül, hogy amit terveztünk jól használható-e, a célját teljesíti-e. Ebben a szakaszban sok csalódás is érheti a tervezésben résztvevőket, hiszen műszaki vagy pénzügyi okokból is eltérhet a megvalósítás a tervtől (illetve a valóság mindig kicsit szürkébb, mint amit elképzelünk); így volt ez itt is. Hasonló esetekben sok kritikus és önkéntes "műszaki ellenőr" is kinővi magát az eredeti tervezői csapatból, és nagyon sok türelmet és állhatatós kommunikációt **(nyilvánosságot)** követel, hogy a tervezés alatt kialakult bizalom ne csorbuljon.

A kivitelezés által okozott kellemetlenségek (zaj, por, lezárások stb.) megnehezíthetik a helyiek életét, és ezért fontos ezeknek valamilyen szintű kiküszöbölése, illetve a helyiek felkészítése. Ezt szolgálta a Holdudvar esetében egy olyan **közösségi tervezési alkalom**, ahol a helyi lakók saját szempontjaikat is beleépíthették az organizációs tervekbe, pl. hol legyen a lehető legkevesebb ideig lezárás, melyek a főútvonalak, milyen időszakokban lehessen hangosabb munkát végezni. Sajnos az alkalomra nagyon kevesen jöttek el, de még így is lehetőség volt néhány fontosabb kérés figyelembevételére, és a kiviteli tervek bemutatására. A **közösségi média** segítségével a pillanatnyi kérdések és problémák is sokkal gyorsabban értek el az Önkormányzathoz, aki így lehetőségei szerint reagálni tudott a felvetésekre. Sok felesleges panaszkodás is volt ebben, viszont volt néhány olyan észrevétel is, ami valóban segített, pl. a kivitelezés során lakossági észrevétel alapján a könnyen felforrósódó közel fekete színű gumifelületet az utolsó pillanatban egy világosabb változatra cseréltek.

A kivitelezés indulását egy utolsó parkzáró piknikkel (**közösségi esemény**) ünnepelték a helyiek a felújításra váró területen. A munkálatok elindulását követően is több közösségi programra volt lehetőség: egy faápolási szakértő segítségével (**külső szakértők bevonása**) a lakók végig nézhették

és megtudhatták, hogy a park megmaradó fáit miért szükséges védeni, és bizonyos fákat (pl. beteg vagy más fa alá szorult) miért kell kivágni (tudatosítás, nevelés, szemléletformálás eszközei ezek). A tervezési terület szomszédságában található iskola számára is nyilt lehetőség a bevonódásra: Holdudvar témában rajzpályázatot (**művészeti esemény**) hirdettek a számukra, illetve a faültetésben is részt vehettek (**közösségi megvalósítás**).

A kivitelezés lezárásához közeledve egy újabb több alkalomból álló **közösségi tervezési** folyamat vette kezdetét, amely keretében a parkra vonatkozó házirendet (**közösségi szabályzat**) kellett megalkossák a résztvevők. Ez azért is fontos mozzanat, mert a közösen megalkotott szabályokot a résztvevők szívessebben tartják be, és figyelmeztetnek rá másokat is, ezért ez a park működőképességét és fenntarthatóságát is szolgálja.

Utóélet

A Holdudvar park ünnepélyes átadója 2019 nyarán sok közösségi, művészeti és környzetvédelmi programsorozattal valósult meg (**közösségi-szociális, kulturális, környezetvédelmi program**). Ezek, sajnos, nem tudtak meghonosodni, és tovább élni, mert a Covid mindent átírt, illetve az újonnan megválasztott önkormányzati vezetőség számára már más jelentett prioritást (pl. eredetileg tervben volt parkőr alkalmazása, hogy a megvalósult park gazdája lehessen, segítse az üzemeltetés gördülékenységét, de a választásokat követően ez már nem valósulhatott meg). A politikai harcok komoly hatással voltak a parkra, mert a játszótéren elhelyezett természetes kő elemeket néhányan nem látták jó szemmel, és az új vezetésnél komoly lobbitevékenység árán elérték, hogy közvéleménykutatást (**igényfelmérés**) követően bizonyos balesetveszélyesnek vélt köveket elbontsanak, továbbá a csúszdák fölé plusz árnyékolókat helyezzenek ki. Valós balesetveszély nem volt, hiszen a játszótér megkapta a szükséges tanusítványokat, és a megmaradt sziklák a későbbiekben nagyon nagy népszerűségnek örvendtek a gyerekek körében. Ezt az utólagos konfliktust részben megelőzhette volna a kiviteli tervek bemutatása vagy egy szemléletformáló esemény, de a politikai harcok nagy valószínűésggel még ezeket is felülírhatták volna.

Összegzés

Arnstein a részvételi létráját a politika kritikájának is szánta, ezért is hívta fel a figyelmet a társadalmi bevonások során megvalosuló manipulációra. Általában ilyen fajta bizalmatlansággal közelítenek a civilek a politika irányába, és sokszor mégha nem is szándékos, tényleg manipulatív tevékenységet végez az állami szerv, hiszen a folyamatokat emberek bonyolítják, és az emberi hibát, ami könnyen manipulációvá alakít egy folyamatot, teljesen kiküszöbölni nem lehet. Ezért fontos az, hogy

önkormányzat a tőle telhetőt megtegye: nyitott és átlátható kommunikációt folytasson, folyamatosan vizsgálja felül a működését és folyamatait, kellő önkritikát gyakorolva, hogy ezek a nem szándékos hibák kiküszöbölődhessenek.

A Holdudvar park esetében az önkormányzat is próbált minden tőle telhetőt megtenni, de persze hibákat is ejtett. Utólag nézve persze egyértelmű, hogy hol hibázott, de amikor egy projektfolyamat sűrűjében halomra jönnek a problémák (kisebb keretösszeg, a hibás költségvetés miatt forráshiány lép fel, pályázati határidők betartásával el kezdeni a kivitelezést stb.), akkor nehéz minden szempontra kiterjedően jól dönteni. A Holdudvar park esetén ez különösen nehéz feladat volt, hiszen egy kísérleti projektnek is tekinthető, hogy a kerületben elsők között egy gondosan megszervezett tervegyeztetési folyamat keretében valósult meg. Mindezzel együtt a kerületi tapasztalat azt mutatja, hogy rutinos szakemberek is tudnak hibázni, hiszen a 2023-ban a közösségi költségvetés tervezésekor a sietség miatt nem egyeztette le a lakókkal a kiviteli terveket, és nagy felháborodás és bizalomvesztés lett belőle.

Az önkormányzat a projekt keletkezését kivéve minden fázisban többféle eszközt alkalmazott, azonban a hibát ott ejtette, hogy ez nem volt folyamatos. A legnagyobb gondot a kiviteli tervek bemutatásának elmaradása jelentette, de a pályázati költségkeretekből eredő „olcsósítást" is fontos lett volna leegyeztetni. Ha a kiviteli tervek elkészültét követően is készült volna egy színes, jól olvasható kiviteli terv, illetve jól értelmezhető, a valósághoz közel álló (pl. „ilyen volt, ilyen lesz" típusú) látványtervek (ahogy a jelenlegi gyakorlatban a kerületben már elvárás), akkor az a későbbi problémákat megakadályozhatta volna, és talán a játszótéri kősziklákat sem kellett volna visszacsiszolni.

A projekt újdonsága volt az organizációs tervezés, amelyen kevés volt a résztvevő, pedig a gyakorló szakemberek sokszor viccesen azt mondják, hogy a legjobb kommunikációs eszköz az első kapavágás, a kivitelezés megkezdése. Ezért fordulhatott elő azonban az, hogy az organizációs tervezésre olyanok is érkeztek, akik addig nem is vettek részt a folyamatban. A hiba ebben az esetben az lehetett, hogy nem a helyszínen, hanem az önkormányzat egyik termében szervezték meg az organizációs alkalmat. Ha a helyszínen, és akár a kivitelező felvonulását követően történik meg, akkor több emberrel is lehetett volna egyeztetni a kivitelezés lebonyolítását illetően.

A kivitelezési időszakban nagyon fontos szerepet játszottak az ÓBVF Kft. munkatársai, a műszaki projektmenedzser és kommunikációs szakember, akik a heti rendszerességgel szervezett kivitelezési kooperációkon is részt vettek, illetve az egész tervegyeztetési folyamatot követték, vagy más munkatársaik révén értesültek az ott elhangzottakról. A projekt Facebook oldalának és minden más

kommunikációs csatornának köszönhetően a helyiekkel való kommunikáció közvetlen és gyors volt. A kommunikációs szakember kapcsolattartó szerepe révén olyan helyiek által megfogalmazott kritikák is eljutottak a kivitelezést szervezőkhöz, amelyek a tervi hibákat is tudták korrigálni, és segítségül szolgáltak (pl. a játszótéri távesen majdnem fekete színű gumiburkolat helyett egy világosabbat építettek be). Volt azonban olyan kritika is, amelyet valószínűleg a kommunikáció okán túl gyorsan reagált le műszaki értelemben az lebonyolítást végző csoport. Például a térkő helyett betervezett szórt burkolatot a helyiek nagyon nagy indulatokkal fogadták, pedig ez a vízáteresztő burkolat nagyrészt olyan helyen jelent meg, ahol eddig nem is volt járható útfelület, csak a tervezések során megjelent az igény. A vízáteresztő, szórt burkolat tervezési szempontból akár még jobb megoldásnak is bizonyulhatott volna a ritkábban használt útfelületeken, de előzetes szemléletformálás és kommunikáció hiányában ez a téma egyre inkább rossz hangulatkeltővé vált, és a lakók nem tudták elfogadni. A kivitelezések során sokszor az újításokat lassabban fogadják el, így volt ez itt is, mert bár a problémásabb, gyakrabban használt helyszíneken gyors megbízói döntés alapján lecserélték a szórt burkolatot aszfaltra, a kivitelezés lezárultakor a még megmaradtak már nem különösebben jelentettek problémát a lakóknak. Persze ennek az is lehet az oka, hogy elfogadták, a véleményünk nem számít, ez így viszont nagy hiba. A cél az lenne, hogy a szakmailag fontos műszaki megoldásokról (pl. a vízáteresztő burkolat a csapadékvíz helyben tartását) a tervegyeztetéseken is essen szó, így van lehetőség a szemléletformálásra, így tudjuk biztosítani azt, hogy a terv ne csak a helyiek igényét szolgálja ki, hanem a jelenkori szakmai kihívásokra is válaszoljon.

volt olyan lakó, aki az organizációs tervezésre úgy érkezett, hogy segyíthettrést koncepcióterv elékés az organizációs tervezés hogy bevonja a helyieket, a lakók tudjanak a fejlesztésről, fejezzék ki véleményüket, és részesei legyenek a folyamatnak, de már a projekt indításánál is ejtett hibákat.

A társadalmi bevonás legnagyon nehézsége az alacsony részvétel. A Holdudvar park esetében a teljes tervegyeztetési folyamat kb. 100 embert érhetett el, de az egyes tervezési alkalmakon hétről hétre kb. 20-an vették a fáradtságot, hogy kitartóan részt vegyenek. Ennek egyik oka a társadalmi szinten jelenlévő bizalmatlanság, a participáció iránti kevés igény, esetleg az érdektelenség lehet, amely – azt gondolnánk – Magyarország politikai és történelmi múltjának a hozadéka, de a kanadai esettanulmány cáfolta ezt, mert hasonló lakossági passzivitással küzdenek az önkormányzati szakemberek Waterlooban is. Másik oka viszont a megváltozott kommunikációs eszközökben is kereshető, hiszen sokkal könnyebb a közösségi média oldalakon vagy egyén online felületek kritikát megfogalmazni, mint személyesen konfrontálódni. Pl. A Holdudvar esetében a burkolatok miatt Facebookon sokan

hallatták a hangjukat, viszont az esti házirendalkotó workshopon már nem jelentek meg a panasztevők.

A bizalom kérdése az önkormányzatoknak nehéz téma, hiszen annak kialakítása folyamatos, fáradalmas kommunikáció és munka, de bizalmi szint pillanatok alatt lenullázható egy apró hibával is. A szakirodalom is kiemel, és mindenki azzal a reménnyel van, hogy ha a közösséget bevonják a fejlesztésbe, akkor a végeredményt jobban elfogadják az emberek, és kevesebb ellenállást szül. A III. kerületben, a Holdudvar park esetében is, az látszott, hogy bármennyire is van előkészítve a projekt, az elégedetlenek úgyis megjelennek projektzáráskor, amikor már nincs lehetőség a változtatásra. Ilyen esetben az önkormányzat kénytelen visszautalni a lefolytatott egyeztetési folyamatra, és felhívni a figyelmet, hogy a következő ilyen alkalmat már jobban kihasználhassák az érintettek. De a tapasztalt alacsony részvételi arányok okán akár manipulációnak is tekinthetjük ezt, hiszen 20 ember véleménye nem tükrözheti mindenkiét. Amennyiben az érdekeltek elemzése nem történt megfelelően, és nem is kaptak értesítést a folyamatról, akkor ez tényleg manipuláció, ezért is kell olyan nagy fugyelmet fordítani az előkészítő fázisra, ahogy a nemzetközi esettanulmányban is olvashattuk (ld. 3.5.1. pontban).

Mivel a demokrácia egyik fontos mutatója a kiszolgáltatottság érzésének csökkenése (amikor az állampolgárok hatni tudnak a politikára), ezért a társadalmi bevonás eszközei fontos szerepet tölthetnek be a bizalomépítésben, és általuk javulhat a kommunikáció az önkormányzatok és lakók között (Boda, 2013). De annak érdekében, hogy a bizalom növekedjen, és a bevonási eszközök még több emberhez jussanak el, az önkormányzatnak folyamatosan csiszolnia kell a módszerein, ki kell tartson az őszinte, nyílt kommunikációban, és ez eredményesebbé teszi a szabadtérfejlesztéseket. (Pleasant et al., 2014; Union, 2021)

4.4.2.4.Boldog Sándor István park fejlesztése

A Boldog Sándor István park (korábbi nevén, ahogy még a pályázati dokumentációban szerepelt: Derű utcai park) fejlesztése a Holdudvar parkhoz hasonlóan a Főváros 2016. évi TÉR_KÖZ pályázatán nyert támogatás, és a beadás időpontjában túl volt a tervezési fázison: a társadalmi egyeztetést követően elkészültek már a kiviteli tervek. A park 8350 m^2, amelyből a zöldfelületek nagysága 4700 m^2. A kerület tulajdonában áll, és a Szél utca – Derű utca – Vihar utca és a Katasztrófavédelem Budai telephelye határolja. Kis területe ellenére, több funkciót is rejt magában: játszó- és sportterületek, kutyafuttató és rekreációs tér kaptak helyet. (Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal, 2019)

A park tervezése 2015-ben kezdődött a helyiek bevonásával egy 3 alkalmas közösségi tervezés keretében. A kiviteli tervek 2017-ben készültek el, a kivitelezés pedig 2018. április 27-én zárult le a

park ünnepélyes átadójával egy közösségi piknik keretében. A megvalósításban itt is három szereplő vállalta a legtöbb feladatot: a tájépítészeti tervezést végző Platinium Group Kft., a lebonyolítást és a társadalmi bevonást végző ÓBVF Kft. (melynek alkalmazottjaként a szerző is részt vett a munkában és rálátott a folyamatokra), illetve Pannon Park Forest Kft., a kivitelező. A Boldog Sándor István park volt az első olyan a kerületben, amelynek közösségi tervezését teljes egészében az ÓBVF Kft. szervezte, és tartotta kézben. A tervező nem kapott facilitátori szerepet, de jelen kellett lennie a tervezési alkalmakon.

A társadalmi bevonás gyakorlatát szemléltetvén röviden bemutatom a folyamat során alkalmazott fontosabb eszközöket: leírásban és táblázatos formában is (ld. *a 4.4.2.5. fejezetben* található *5. táblázat*).

Keletkezés

Az önkormányzat sportparkot szeretett volna létesíteni, amelynek helyszínt keresett, így talált rá a parkra, ahol volt már egy leromlott, használaton kívüli aszfaltpálya. A helyszínjavaslatot a helyi, Óbudai újságban is közzé tették (**szórólap, hírlevél**), illetve a „Milyen legyen a Derű utcai sportpark?" online kérdőíves **igényfelmérést** is meghirdették (**honlap**), amelyre 180 db válasz érkezett. Az eredmények azt mutatták, hogy a helyiek nem csupán sportparkként képzelték el a területet, hanem kutyával és kisgyerekekkel is szerették volna használni. Így az önkormányzat, a lakók kezdeményezésére nyitottan, több funkció kialakítására döntött.

Tervezés

A társadalmi bevonás során közösségi tervezés is megvalósult, amely három alkalmat vett igénybe. Az első alkalom a helyszínen kihelyezett három állomáson zajlott, amelyek parkot határoló utcákról a Derű (pozitív témák), a Vihar (problémás témák) és a Szél (viták helyszíne) neveket kapták. Ezek forgószínpadszerűen működtek, és mindegyik asztalnál egy facilitátor segítségével az érdeklődökkel átbeszélték a fejlesztéshez kapcsolódó kérdéseket. (**helyszíni tervezési alkalom**). Az esemény nagy népszerűségnek örvendett (kb. 60-70 fő), mert sikerült egy olyan helyszínt és témákat találni, amelyben nagyon különböztek a nézőpontok. A parkban lévő dombon és környezetében szabadon tudtak kutyát sétáltatni a parkban, és a fejlesztéssel a kutyákat teljesen kitiltották volna. A sportpark részét képező futópálya az ablakok alatt kapott volna helyett, amit az ott lakók elutasítottak. A felszínre került témákat a tervezési alkalmakon próbálták orvosolni, és indulatokkal teli, hosszadalmas egyeztetések árán sikerült egy kompromisszumos megoldásra jutni: bár az üzemeltetés sokáig ellenezte a helyhiány miatt, végül mégis az a megoldás született, hogy a parkba kerüljön egy kutyafuttató, a futókör pedig kisebb ívben kanyarodva nem haladt el az ablakok alatt. A tervezés végén

egyetértés született abban, hogy a sportpálya, a zöld gyep, a domb és kutyás hely egyaránt fontos elemei kell legyenek a megújult parknak is. (**közösségi bevonás**)

Megvalósítás

A projekt kezdetétől többféle kommunikációs eszközt alkalmazott, **szórólap, plakát, honlap** és Facebook oldal (közösségi média) segítségével is kommunikált az önkormányzat. Az **imázsépítés**t segítendő logó és kisfilm is készült a projekthez, illetve ünnepélyesen megkapta a Boldog Sándor István park nevet és névadója szobrát. A helyieket bevonták a park új házirendjének (**közösségi szabályzatok**) megalkotásába, illetve közösségi fa- és cserjeültetésre is sor került (**közösségi megvalósítás**). A kivitelezés egy átadó rendezvénnyel zárult, ahol egy közösségi piknik keretében gyermek-, kézműves és kutyás programok (**közösségi események**) kaptak helyet.

Utóélet

A park átadását követően **sportrendezvények, közösségi eseményeket** szervezett az önkormányzat. A kutyás közösséggel konzultációkat folytattak (**igényfelmérés**) a kutyafuttatóval kapcsolatban, hogy a tapasztalatok beépítésével az önkormányzat további fejlesztéseket valósítson meg. A közösség megerősítésének céljából kutyás programokat szervezett (**közösségi - szociális programok**) az önkormányzat. A lebonyolítást ezúttal nem külső megbízott, hanem az ÓBVF Kft. kutyás témákban jártas kommunikációs szakembere végezte.

A park névadójához kapcsolódóan Szalézi udvar címen **családi és gyermekprogramokat** szervezett a helyszínen a Szalézi Társaság a rend életének és tevékenységeinek bemutatása céljából. A közösségi élet és a parkkal kapcsolatos **tájékoztatás** folyamatos, így pl. iskolásokkal történt faültetés (**közösségi megvalósítás**).

A parkkal kapcsolatosan folyamatosan érkeztek visszajelzések a kivitelezést követően: többen nehezményezték, hogy a járda stabilizált szórt burkolatát befújja a szél a lakásokba, illetve annak ellenére, hogy egy jóval stabilabb kerítésszerkezet lett beépítve, a kosárpálya túl hangos, ahányszor a labda a palánknak csapódik, a lakásokban hallható. Sok egyeztetés volt a konfliktussal kapcsolatban, míg végül kiderült, hogy ezúttal a lakóknak jogos a felháborodása, mert a kivitelezés során kimaradt egy hangcsillapító alkatrész a palánk tartóeleméből. Ahogy a Holdudvarnál itt is felmerült a szórt burkolat problémája, itt viszont igyekztek kommunikációs eszközökkel megoldani a problémát, felhívni az előnyeire a figyelmet.

Összegzés

A Boldog Sándor István park kis alapterülete és beruházási költsége ellenére képes volt egy olyan nagy vitát kirobbantani, amely felhívta a figyelmet a beruházásra, és példátlan mennyiségű érdeklődő érkezett a tervezési alkalmakra. Ez az eset rámutat arra, hogy a helyi lakosság bevonásának kérdése nem állapítható meg csupán a beruházás méretéből költségeiből. A helyszínhez kapcsolódó konfliktusok ugyanúgy okot adnak egy társadalmi egyeztetés lefolytatására.

A Holdudvarhoz hasonlóan itt is találunk olyan példát, hogy helyiek részvétele a folyamatban a beruházás minőségét javítja, jelen esetben egy kivitelezési hibára derült fény, amikor a kosárpálya palánkjának zajkibocsátását sérelmezték.

Örök vita, hogy a közösségi bevonásnak a tervezést kell segítenie, vagy az emberek közötti kapcsolatépítésben van szerepe. Ez a kérdés nem ilyen egyszerű, hiszen annyiféle folyamat zajlik egy bevonás során, annyiféle érdek és szándék találkozik, hogy a végeredmény csakis egy komplex válasz lehet. Az eddigi tapasztalataink azt mutatják, hogy mégha sokszor nem is kézzel fogható az eredmény, de mégis van értelme a bevonásnak: a politikusok rákényszerülnek a kommunikációra és a helyiek valódi meghallgatására, szolgálatára, továbbá a lakók megismerve az önkormányzati és tervezési folyamatokat, körültekintők és sokkal türelmesebbek lesznek.

4.4.2.5. A két projekt összehasonlítása

A 4.4.2.3. és a 4.4.2.4. pontokban bemutatott Holdudvar park és Boldog Sándor István park fejlesztését vizsgáltam meg a társadalmi bevonás jellegzetességeinek szemléltetése és a tájépítész-tervező szerepének meghatározása céljából. Léptéküket tekintve is különböznek a projektek, illetve a tájépítész-tervező szerepe szempontjából is.

Mindkét Budapest III. kerületében található projekt a TÉR_KÖZ pályázat 2016. évi pályázatában nyert támogatást a Fővárosi Önkormányzattól, és ugyanaz a csapat, az önkormányzat tulajdonában lévő ÓBVF Kft. koordinálta, így a tájépítészeti feladatvállalás különbözősége is könnyebben értelmezhető. A fejlesztési feladatokkal foglalkozó ÓBVF Kft.-nek alkalmazottjai között több bevonáshoz szükséges szakértő is dolgozik: közösségfejlesztő, kommunikációs szakember, grafikus, projektmenedzser, tájépítész, jogász. Mindkét projekt esetében a társadalmi bevonási folyamatokat ők irányították, és a tájékoztatási feladatatokat is ők látták el. Kivételt képzett a Holdudvar park esetében a tervezési fázisban a tervegyeztetés, amelyet a megbízott tájépítész iroda tartott kézben, azonban a

Megvalósítás és az Utóélet fázisokban az ÓBVF Kft. már ebben a projektben is átvette a részvételi tervezéssel kapcsolatos feladatokat.

Mindkét projekt esetében a társadalmi bevonás számos eszközzel és a projektek összes fázisában zajlott, az egyik legfontosabb elemük a helyszíni közösségi tervezés volt, amely a Holdudvar park esetében 2015 tavaszán 9 alkalom keretében zajlott, míg a Boldog Sándor István parknál 2015 őszén 3 alkalmat vett igénybe. (5. táblázat. A, B, C, D oszlopaiban az egyes projektfázisokban megvalósult eszközök láthatók)

5. táblázat. A társadalmi bevonás eszközeiben vállalt szerepe a tájépítész-tervezőnek és az önkormányzatnak a két projektet tekintve (saját szerkesztés) (Keresztes-Sipos et al., 2021; Lukácsházi, 2021)[20]

A társadalmi bevonás eszközei	**Szakértői javaslat: TT[5]**	**Boldog Sándor István park kialakítása**					**Holdudvar Park revitalizációja**				
		A[1]	**B[2]**	**C[3]**	**D[4]**	**Ö/TT[6]**	**A[1]**	**B[2]**	**C[3]**	**D[4]**	**Ö/TT[6]**
Nyilvánosság											
Szórólap, hírlevél	(X)	X		X	X	Ö		X	X		Ö, TT
Plakát, tábla	(X)			X	X	Ö		X	X	X	Ö, TT
Kiadvány	(X)	X	X	X	X	Ö		X	X	X	Ö
Honlap, Applikáció	(X)	X	X	X	X	Ö		X	X	X	Ö
Közösségi média	(X)			X	X	Ö		X	X	X	TT, Ö
Film	(X)			X		Ö		X	X		Ö, TT
Imázsépítés (pl. installáció)	(X)		X	X		Ö, TT		X	X	X	Ö, TT
Fórum, workshop	X		X		X	Ö, TT		X	X		TT, Ö
Szervezés											
Helyi erők összefogása											
Helyszíni projektiroda											
Helyszíni együttműködés	(X)										
Egyesület létrehozása											
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	(X)			X		Ö, TT		X	X		Ö, TT

[20] A társadalmi bevonásnak végtelen sok eszköze van, azonban jellegüket tekintve (egy-két kivétellel) csoportosíthatók úgy, ahogy egy korábbi, önkormányzati vezetőknek készült tanulmány alapján a 0 fejezetben bemutattam. A táblázat erre az eszközrendszerre épül, és kiegészülve a projektfázisokkal egy vizsgálati mátrixot ad. (Horváth et al., 2018)

	Külső szakértők bevonása	(X)				X	Ö		X	X		TT, Ö
Tervalkotás												
	Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	X		X			TT, Ö		X			TT, Ö
	Igényfelmérés	(X)	X	X		X	Ö, TT		X	X	X	TT, Ö
	Lakossági ötletpályázat	(X)										
	Tervpályázat	(X)										
	Helyszíni tervezési alkalom	X		X			Ö, TT		X			TT, Ö
	Szavazás	(X)							X	X		TT, Ö
	Közösségi bevonás	(X)		X		X	Ö, TT		X	X	X	TT, Ö
Akció												
	Tesztelés, modellezés	(X)										
	Közösségi megvalósítás	(X)			X	X	Ö			X		Ö
	Sportrendezvény					X	Ö					
	Művészeti események	(X)								X		Ö
	Közösségi események	(X)			X	X	Ö		X	X	X	Ö, TT
	Mobil berendezések	(X)										
	Üzenőfelületek	(X)										
Program												
	Városhasználati oktatások	(X)										
	Közösségi - szociális programok	(X)				X	Ö			X		Ö
	Kulturális programok					X	Ö			X	X	Ö
	Környezetvédelmi programok	(X)								X		Ö
	Helytörténeti programok	(X)								X		Ö
	Városszépítő programok	(X)										

Megjegyzés: [1]Keletkezés; [2]Tervezés; [3]Megvalósítás; [4]Utóélet; [5]A szakértői interjúk eredményei alapján azok a feladatok, eszközök, amelyekben a tájépítész mindenképp részt kell vállaljon – X, és azok amelyekben szükség szerint részt vehet – (X) [6]Eszközök, amelyeket esetenként a tájépítész-tervező és/vagy az önkormányzat tartott kézben

A Holdudvar park esetében a tájépítész-tervező arra kapott megbízást, hogy a közösségi tervezési alkalmakat is szervezze meg, így a teljes folyamatban facilitátori és tervezői szerepeket is ellátott. Bár az iroda több tervezője is részt vett a folyamatban, mégsem tettek különbséget a tervező és a facilitátor személye között: szükség szerint mindenki mindkét feladatot ellátta. A Boldog Sándor István park tájépítész-tervezője nem kellett részt vegyen a közösségi tervezés megszervezésében, hanem csak jelen kellett legyen, és készülnie kellett azokra szemléltető anyagokkal és tervváltozatokkal. A Holdudvar parkra vonatkozóan az M12.1. melléklet és a Boldog Sándor István park esetében az M13.1. melléklet mutatja be részletesebben a tájépítész-tervezők szerepvállalását. Ez a két melléklet a szakirodalmi kutatás során megalkotott társadalmi egyeztetési folyamatleírás (ld. M3.2. melléklet) mentén mutatja be az egyes projektekben a tájépítész feladatát szövegesen, táblázatban.

Azt, hogy a feladatok milyen formában oszlottak meg az önkormányzat és a tájépítész-tervezők között az 5. táblázat Ö/TT oszlopai (a sorrend azt jelzi, hogy ki irányította a feladatot) tartalmazzák. Az 5. táblázat az esettanulmányokat szintetizálja, és mindkét projekt esetében tartalmazza a társadalmi bevonás során alkalmazott eszközöket,[21] és azt, hogy az önkormányzat és a tájépítész-tervező közül ki vállalta az eszköz koordinálását (a szereplők sorrendje azt jelöli, hogy ki milyen mértékben vett részt a feladatban: az első irányította). A szakértői interjúk során megkérdeztem és összesítettem, hogy mely feladatok tartoznak tájépítész-tervezői hatáskörbe, illetve milyen szinten kell részt vállaljon bennük a tervező (a zárójel azt jelöli, ha nem kötelező módon, de vállalhat részt benne), így a jól összehasonlítható ez a projektenként megvalósult helyzettel.

A 5. táblázatból jól látható, hogy a szakértői véleményektől csak a Holdudvar park gyakorlata tért el, és tervező több olyan eszközben is részt vállalt, amely nem kizárólag tájépítészeti feladat. Megállapíthatjuk, hogy ha egy tervező facilitátori feladatokat is vállal egy társadalmi egyeztetési folyamatban, akkor olyan plusz feladatai keletkeznek, amelyeket más szereplők is el tudnak végezni. A Holdudvar park esetében az Újirány Tájépítész Kft.-nek a következő társadalmi bevonási eszközök teljesítésében keletkezett többletfeladata: szórólap, hírlevél; plakát, tábla; közösségi média; film; külső szakértők bevonása; igényfelmérés; szavazás; közösségi bevonás; közösségi események.

Az esettanulmányok is alátámasztják a szakirodalomban foglaltakat, miszerint egy bevonási folyamatban az önkormányzatnak kiemelt szerepe van, hiszen egy tervezőhöz képest ő képviseli az

[21] A társadalmi bevonásnak végtelen sok eszköze van, azonban jellegüket tekintve (egy-két kivétellel) csoportosíthatók úgy, ahogy egy korábbi, önkormányzati vezetőknek készült tanulmány alapján a 4.1.2. fejezetben bemutattam. A táblázat erre az eszközrendszerre épül, és kiegészül a projektfázisokkal egy vizsgálati mátrixot ad. (Horváth et al., 2018)

állandóságot, és átlátja a folyamatot. Egy projekt teljes élettartama hosszú időt tud felölelni, hiszen a tervezést követően még évek telhetnek el a fejlesztéshez szükséges forrás megszerzéséig, illetve az utóéletet sem egy lezárható fázis, hiszen a projektzárással az üzemeltetési időszak veszi kezdetét, amelyből a garanciális időszak végével a fejlesztő és a kivitelező végérvényesen kilép. Ennek következtében a projekthez tartozó információk több szereplő esetén (ha nincs ott biztos háttérként az önkormányzat egy kijelölt szervezete) elveszhetnek, és így a projekt társadalmi bevonásába fektett idő és energia kárba vész, hiszen ha az állampolgárok nem kapnak kielégítő válaszokat és folyamatos, átlátható tájékoztatást, újra/továbbra is bizalmatlanok lesz. Jó példa erre, hogy a Holdudvar park esetében az Újirány Tájépítész Kft. hozta létra a közösségi media oldalt, de a közösségi tervezés lezárultával, már nem frissítették azt, így az ÓBVF Kft. kellett átvegye az üzemeltetését, mert a tervezésben résztvevő lakók számon tartották, és azon keresztül is kommunikáltak. Visszás volt az a helyzet is, amikor Holdudvar park kivitelezését követően a lakókkal együtt közösségi tervezés keretében készült a park használata szempontjából nagyon fontos házirend, amely előzményeinek birtokában viszont a tervezők voltak, akik nem vettek részt az eseményen, hiszen pénzügyi okokból nem kaptak megbízást rá. Az Újirány Tájépítész Kft. munkatársai a velük készített interjú során elmondták hogy a társadalmi bevonás tájékoztatással járó feladatai olyan sok energiát igényelnek, hogy a tervezésre kevés idő marad, és ezért a későbbiekben szívesen dolgoztak együtt az ÓBVF Kft. közösségfejlesztőkből és kommunikációs szakemberekből álló csapatával. (Lukácsházi, 2021; Újirány Tájépítész Kft. – Kovács Árpád és Szohr Gábor, 2023)

A Boldog Sándor István park esetében a tapasztalat az volt, hogy azzal, hogy a folyamatot végig egy többféle szakértőből álló, önkormányzathoz kapcsolódó csapat koordinálta, több előny is járt: kevésbé adódtak kommunikációs problémák (pl. valami elhangzott a közösségi tervezésen, de senki nem tartotta számon); a projekt összes tervezési fázisában szükség szerint lehetett alkalmazni a bevonási eszközöket, nem kellett minden alkalommal újra megbízni a tervezőt a feladattal; a kommunikációs szakemberek nem a műszaki nyelvezetet, hanem a hétköznapi, „konyhanyelvet” használták, így érthetőbbé váltak a tervek a laikusok számára is. Ennél a projektnél kifejezetten előnyt jelentett, hogy helyi képviselő is részt vett a folyamatban, és ismerve a közösséget jól tudta képviselni az érdekeiket, és a tervező elképzeléseit is a kívánt irányba tudta igazítani.

Összegzés

A két különböző tájépítészeti – önkormányzati szerepvállalás bemutatásával érthetővé válik, hogy miért indult el az a gyakorlat, hogy nem a tájépítész kezében van a teljes közösségi tervezés, ugyanis

a tervező számára ez akkora többletterhelést jelent, hogy sok esetben a tájépítészeti, specifikus szakmai munka rovására is mehet.

5. EREDMÉNYEK – A magyarországi gyakorlat a szakirodalom tükrében

"A közösségben végzett hosszú és bonyolult munkafolyamat során, az adott, konkrét körülmények között sohasem történnek úgy a dolgok, ahogy azt előzetesen elterveztük."

(Dr. Balázsi Károly)

A fejezet szerkezete a kutatói kérdések mentén épül fel (M2. melléklet. A kutatás felépítése), a szakirodalmi elemzések és a vizsgálatok során felszínre került eredmények közlése a cél.

5.1. Az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok sajátosságai

5.1.1. Fogalmak

A szakirodalmi áttekintés 3.1.2. pontjában társadalmi bevonáshoz kapcsolódó fogalmakat vettem leltárba, és arra jutottam, hogy több pontatlanság is van a megfogalmazásokban. Ezért először is fontosnak tartom, hogy különbséget kell tenni a bevonás és a részvétel kifejezések között, mert a bevonás az egyirányú kapcsolódásokat (pl. tájékoztatás) is magában foglalja, míg a részvétel kölcsönösséget feltételez. A bevonás fogalmait egy három szintes hierarchiába rendezve használom (3. ábra) (Horváth et al., 2018), és a három szintet saját értelmezésem szerint az különbözteti meg egymástól, hogy az érintettek és az önkormányzat között milyen típusú kapcsolat jön létre, bevonás esetén egyirányú, részvételnél kölcsönös és közösségi tervezés esetén együttműködő viszonyról beszélünk.

A szakirodalomban és a magyarországi gyakorlatban használt fogalmak eltérnek, a szakmagyakorlók nem differenciálják tevékenységüket a bevonás mértékétől függően, és általánosan a legmagasabb minőséget képviselő „közösségi tervezés" kifejezést használják. A magyarországi gyakorlatban – a szakértőkkel készített interjúk és a tájépítészekkel által kitöltött kérdőív alapján (szignifikáns eltérés nem volt a két csoport véleménye között) – a „közösségi tervezés" kifejezést közel mindenki (szakértők 100%; kérdőíves kitöltők: 96%) ismeri, és a legtöbben (szakértők 100%; kérdőíves kitöltők: 67%) ezt használják is, továbbá a „társadalmi bevonás"-t is közel mindenki (szakértők 83%; kérdőíves kitöltők: 94%) ismeri, viszont csak a szakértők 33%-a és a tájépítészek 57%-a használja. A részvételi tervezés és a társadalmasítás kifejezések esetében csak azok használatát illetően volt egyetértés, mert mindkét esetben a vizsgált személyek kicsit kevesebb, mint fele (szakértők 50%; 50%; kérdőíves kitöltők: 35%; 28%) használja.

A szakértői interjúk és a tájépítészek által kitöltött kérdőívek alapján a magyarországi szakmagyakorlók nem tesznek különbséget kifejezések terén a társadalmi bevonás szintjei között, és mivel a „közösségi tervezés” kifejezés a legismertebb és leghasználtabb, így félrevezető lehet és a minőség rovására mehet a szóhasználat: olyan tevékenységekre is használják a kifejezést, amelyek valójában nem jelentenek magas részvételi szintet.

5.1.2. Az Arnstein-létra a gyakorlatban

Arnstein létrájának lépcsőfokai jól leírják a valóságot, azzal viszont, hogy a megalkuvás nélküli „Közösségi irányítás” célját határozza meg, erősebbé válik az ideológia jellege, mint a gyakorlathoz való kapcsolata. Kritikusai azon az elven vannak, hogy ezek a lépcsőfokok párhuzamosan, önmagukban is léteznek. Készítettem egy rövid táblázatot példákkal, hogy láthatóvá váljon, az Arnstein-létra minden lépcsőfoka megjelenik ma magyarországi gyakorlatban. (*6. táblázat*)

6. táblázat. Az Arnstein-létra fokainak megjelenése a gyakorlatban

Az Arnstein-létra lépcsőfokai	Példák
1. Manipuláció	TÉR_KÖZ pályázat – a kiírás és az elbírálás szakmai elvekről szól, de a végső döntést a politika hozza meg
2. Terápia	Óbuda-Békásmegyer Közösségi Költségvetés – a helyiek küldik be a javaslatokat, de műszaki felülvizsgálaton túl a politika is szűri feladatokat, és csak a neki tetszőket engedi megszavaztatni
3. Információ	Holdudvar park fejlesztése – szórólapozás, közlekedési útvonalak kitáblázása, facebook oldal stb.
4. Konzultáció	XIII. kerület információgyűjtő projekttáblái vagy kérdezőbiztosok révén igényfelmérés
5. Megbékítés, kiengesztelés	Óbuda-Békásmegyer Közösségi Költségvetés – előzetes egyeztetéseknek csak részben felelt meg a terv, mert költségcsökkentésre volt szükség, és így nagy felháborodás volt, de az önkormányzat a hiba kijavításáról döntött
6. Partnerkapcsolat	Budapest Dialog online felülete, amely segítségével a civilek kezdeményezhetnek projekteket, hogy az önkormányzat megvalósítsa azokat
7. Átruházott hatalm funkciók	III. kerületi Mészkő park – a Háromhegyek Egyesület felel részben az üzemeltetésért, így bizonyos témákban döntési lehetőségük is van (pl. ők engedélyezik a parkban kisebb rendezvényeket)
8. Közösségi irányítás	Közösségi kertek működése, pl. a TÉR_KÖZ-ös XVIII. Kerületi Lakatos lakótelepi, ahol külön egyesület létesült, és oktatási intézményekkel is felvették a kapcsolatot és együttműködnek velük

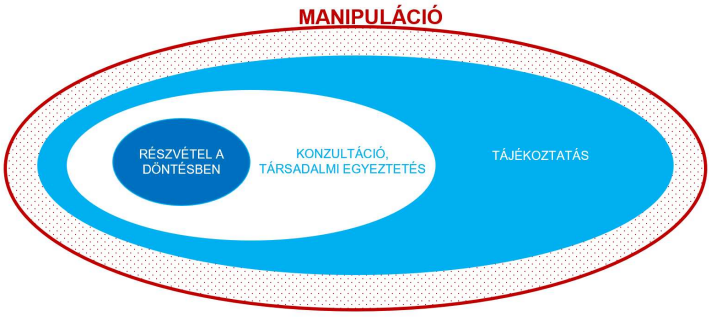
Arnstein modellje, a többitől eltérően, abban kiemelkedő, hogy fel tudta hívni a figyelmet a bevonás legnagyobb veszélyére, a manipulációra. A feltárt gyakorlat és az esettanulmányok azonban az elméletével ellentétben arra hívták fel a figyelmet, hogy a manipuláció nem csak egy megszüntetendő veszély, hanem egy vele járó hátrány, hiszen az emberi hiba kiküszöbölhetetlen, az önkormányzat, a tervező, a résztvevők minden jószándékuk ellenére is hibázni fognak. A feltárt és általam megismert gyakorlat alapján a társadalmi bevonásban a manipuláció megjelenésének három különböző formáját határoztam meg. (*7. táblázat*)

7. táblázat. A manipuláció megjelenési formái a gyakorlatban

A manipuláció megjelenési formái	Példák
Szereplők attitűdje	
Önkormányzat	pl. látszattevékenység – az önkormányzatnak nem célja, hogy megismerje a helyiek véleményét, ezért csak az elkerülhetetlen esetekben kérdezi meg őket
Állampolgárok	pl. erős lobbitevékenység – választások előtt kérések a politikusok irányába
Tervező	pl. saját ötletének elfogadtatása – a Jendrassik park formai koncepcióváltása a kiviteli terv során
Eszközök	pl. a megvalósítás során az egyes bevonási eszközök manipulatívvá válnak: III. kerületi Kaszásdűlői projekt esetében a túl konkrét előképek irányított ötletelési folyamatot eredményeztek
Helyzet	pl. kevés (nem reprezentatív) résztvevő – mégis rájuk kell és lehet hivatkozni egy későbbi panasz esetén

Minden elméletnek azt a célt kell szolgálnia, hogy a valóságot lemodellezze, ezért teljesen helyénvaló az, hogy szakemberek időről időre megpróbálják az Arnstein-létra elmélete mentén a saját társadalmi modelljüket is megalkotni. Arnstein részvételi létrája egy minőségi sorrendet állít fel a különböző lépcsőfokok között (Arnstein, 1969), azonban nekem a vizsgálataim során (pl. TÉR_KÖZ projektek bevonásának rendszerezése) egy olyan megközelítésre volt szükségem, amely minőségtől függetlenül tudja kategorizálni a társadalmi bevonás megjelenési formáit. Fogalmak meghatározásakor a társadalmi bevonás három szintjét különítettem el, így a megjelenési formákat is ahhoz a szakirodalomból kiemelt ábrához (26. oldalon lévő *3. ábra*) igazítottam.

Arnstein nyolc lépcsőfokát, és köztük az egyik legfontosabbat, a manipulációt nem a bevonás formájának, hanem a minőségének tekintem. A manipuláció gyakran rejtve marad, pedig sokszor a legmagasabb lépcsőfokon álló beruházásokban is megjelenik. A manipuláció jelenlétét és az általam megalkotott osztályozó rendszert (szintjeit tekintve majdnem megegyezik a 3.2. pontban kifejtett D. Ridder, E. Mostert, H.A. Wolters és a HarmoniCOP csapat által megalkotott három fokú részvételi létrával) a 13. ábrán mutatom be, miszerint a manipuláció áthatja az összes megjelenési formát.

13. ábra. A társadalmi bevonás megvalósulási formáinak kapcsolati rendszere

A társadalmi bevonás egy nagyon fontos, szakmai körökben sokszor felmerülő kérdése, hogy Arnstein elméletének megfelelően megjelölhető-e célként minden egyes fejlesztésnél az, hogy a bevonás érje

el a részvétel legnagyobb szintjét, a közösségi irányítást. A szakirodalmi áttekintésben kifejtettem Arnstein elméletének kritikáit, azokra alapozva, Connorhoz, Wilcoxhoz és Mayhez hasonlóan azt gondolom, és látom a gyakorlatban, hogy nincs különbség a szintek között, mert mindegyik érvényes lehet. Véleményük szerint a gyakorlat azt mutatja, hogy a bevonás formája az adott helyzet igényeitől függ, nem pedig egy ideológiai beállítottságtól. (Connor, 1988, p. 252; Wilcox, 1994, p. 4; May, 2006, p. 312)

Feltettem ezt a kérdést a hazai szakértőknek (83%) és a kérdőíven keresztül a tájépítészeknek (58%), és mindkét csoport első helyre tette, és konszenzus volt közöttük abban a tekintetben tekintve, hogy „általában szükséges a közösségi tervezés, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet". A szakirodalom, a nemzetközi és hazai esettanulmányok arra mutattak rá, hogy ez a felvetés akkor igaz, ha az önkormányzat tisztességes, őszinte és szünet nélküli kommunikációt folytat az állampolgárokkal (lásd: 3.5.1., (Bazler, 2023); 3.5.2, (Iversen, 2023); 4.4.1. pontban a TÉR_KÖZ pályázat alapkövetelménye a tájékoztatás; 4.4.2.1. pontban az ÓBVF Kft.-nél kulcsfontosságú a kommunikációs csoport szerepe, ők tartják folyamatosan a kapcsolatot a polgárokkal), ellenkező esetben bizalmatlanság alakul ki, és manipulatív folyamatok mennek végbe, így a látszólag magasabb szintű elköteleződés csak látszattevékenység marad, egy fajta „people-washing" folyamat megy végbe, amely a greenwashing jelenségéhez hasonlóan a megtévesztést szolgálja.

A kutatás során egyértelművé vált, hogy mind a tervezők, mind az önkormányzat a tervek egy fajta validálásaként is használja a közösségi tervezést. Ez azonban felveti azt a problémát, hogy mennyire reprezentatív annak a néhány embernek a véleménye egy projekt kapcsán, akik ráérnek és veszik a fáradságot, hogy részt vegyenek egy tervegyeztetési folyamatban. Erre kétféle megoldás lehet, az egyik olyan egyeztetési folyamat lefolytatása, amelybe mesterséges módon hívnak be résztvevőket, hogy az reprezentatív legyen, a másik lehetőség pedig az, hogy csak a szükséges esetekbe valósuljon meg közösségi tervezés, és azt mindig előzze meg egy alapos érintettelemezés.

Felmerül mindig az a kérdés is, hogy mi alapján dönthető el az, hogy mikor van szükség a tájékoztatáson kívül más egyeztetési eszközre, és esetleg közösségi tervezésre. A fővárosi Radó Dezső Terv egy összeghatárt (100 millió Ft) szab meg, amely fölött mindenképp szükség van társadalmi egyeztetésre. Ez alapvetően jó irány, de az esettanulmányok rámutattak arra, hogy projektmérettől függetlenül lehetnek konfliktusos helyzetek (pl. Boldog Sándor István park kutyás kérdései), amelyeket mindenképp fel kell tárni és oldani a kivitelezés megkezdése előtt. Erre megoldásként a

kanadai gyakorlatban nagyon jól működő, az érintettek elemzésének (stakeholder analysis) folyamata adhat választ. Ha minden érintettet előzetesen felkeres az önkormányzat, és megismeri az álláspontjukat, akkor már jobban láthatja azt is, hogy az adott fejlesztést mennyire terhelik konfliktusok. Ebből a célból használják a XIII. kerületben az információgyűjtő projekttáblákat, hogy a lakossági szinten problémás projektek a felszínre kerüljenek. (Gábor, 2017) Kiegészítő eszközként ez is hasznos lehet, de az alapos érintettelemzés nem hagyható el. Az elemzést követően célszerű egy 0. alkalmat is tartani az érintetteknek a szempontok egyeztetése céljából. Azonban, ha ezen nem vesznek részt elegendően, vagy nincsenek konfliktusok, akkor nem érdemes több időt és pénzt költeni fölöslegesen. Fontos szem előtt tartani, hogy egyrészt képviseleti demokráciában élünk, és a megválasztott képviselők által is „hallathatják" a helyiek a hangjukat, másrészt mindenkinek szabad akarata van, senkit sem lehet jobban bevonni egy fejlesztésbe, mint ahogy szeretné, és ezt tiszteletben kell tartani. (Bazler, 2023)

Tehát megállapítható, hogy a képviseleti demokrácia keretei között a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonás mindig kell tartalmazzon tájékoztatási eszközöket és alapos érintettelemzést, de ha a projekt nem ér el bizonyos értékhatárt (pl. 100 millió Ft), és komolyabb konfliktusok sem merültek fel, akkor nem indokolt társadalmi egyeztetés és közösségi tervezés lefolytatása.

5.1.3. Szabályozás

A hazai jogszabályokban felkutattam a társadalmi bevonásra vonatkozó rendelkezéseket, és arra jutottam, hogy a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokat nem szabályozzák sem országos, sem települési szintű jogszabályok. Társadalmi egyeztetési protokollt a szabadtérfejlesztésekre vonatkozóan csak a Fővárosi Önkormányzat Radó Dezső tervében lehet találni.

Felmerül tehát a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonás szabályozásának kérdése. Hiányát egy kínai esettanulmány nehézségnek titulálja, hiszen a szabályozatlan feladatok esetében nehéz meghatározni a különböző érdekelt felek hatáskörét, felelősségét, feladatait, jogait és érdekeit, és ez nehezíti az együttműködést, az átlátható kommunikációt – amely a bizalom feltétele lenne. Így a feladattal megbízott önkormányzati dolgozók bizonytalanok, és nem elég körültekintőek a bevonási folyamatok során, ami azt vonja maga után, hogy sok esetben a kiszolgáltatott csoportok érdekei nem jutnak megfelelően érvényre, és a fejlesztés sem hoz minden érdekelt számára valós megoldásokat. (Wu et al., 2020) A szabályozás hiánya azt is eredményezheti, hogy nem vagy rossz minőségben

valósulnak meg társadalmi bevonási folyamatok, illetve az elmaradottabb országrészek nem értesülnek róla, és nem is alkalmazzák a bevonás eszközeit.

A Magyarországi gyakorlatban tíz éve egy látványos felívelés van a bevonási folyamatokat tekintve, Budapesten különösen, ahol a TÉR_KÖZ pályázatok és a III. kerületi esettanulmányok is arra mutattak rá, hogy egyre több és egyre magasabb minőségű bevonási folyamatok zajlanak. Ebből arra következtethetnénk, hogy sem szabályozásra, sem ösztönzésre nincs szükség, hiszen szépen lassan a folyamat kiforrja magát, és egy normává válik. A TÉR_KÖZ pályázat tapasztalatai azonban arra mutattak rá, hogy nagyobb változást szemléletformálás és ösztönzők nélkül nem lehet elérni. A kerületek a komoly elszámolási rendszerben – ahol a támogatás elvesztésének is volt lehetősége – sem teljesítették az alapkövetelményeket, és megfelelő szakembert is nehezen találtak. A főváros szakmai mentorálása és irányítása sokat segített a program előmenetelén és a jobb minőségű megoldásokban.

A szabályozás azonban komoly veszélyekkel is jár, mert utat nyit a kiskapuknak és a manipulációnak. Ennek elejét venni csak az alapos előkészítéssel, pénzügyi ösztönzőkkel és széleskörű szemléletformálással lehet. Hogy jobban érthető legyen példaként a tájépítész műszaki ellenőrök esetét venném elő (ahogy már a III. kerületi gyakorlatnál kifejtettem), ugyanis a szabályozásba már bekerült, hogy szabadtérfejlesztés esetén tájépítész műszaki ellenőrt kell alkalmazni, viszont a képzésük csak a közelmúltban indult el. Emellett a jogszabályok a szabadtérfejlesztéseket nem engedélyköteles tevékenységként tartják számon, és így nem is kötelező esetükben műszaki ellenőr alkalmazása. Ez a nagyon bonyolult jogi helyzet viszont a jószándékú megbízó önkormányzatot is sarokba szorítja, hiszen a kevés, tapasztalatlan műszaki ellenőrből kellene választania. Ennek analógiájára a társadalmi bevonás szabályozása is csak kiskapukeresés lenne, ha képzett szakemberek és előkészítés nélkül valósul meg.

A szakirodalmi áttekintésben kifejtett szabályozási kérdések és a fentiek értelmében kijelenthetjük, hogy hosszú távon az Aarhusi egyezmény szabadtérfejlesztési szintű megvalósításának és a helyi közösségek közterület-fejlesztésekhez kapcsolódó igényeinek érvényesítése érdekében a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelethez (Magyar Országgyűlés, 2021) hasonlóan, amely a településfejlesztéshez kapcsolódó a partnerséget is szabályozza, országos szintű jogszabályban lenne célszerű a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó bevonás és a nyílt kommunikáció működésének feltételeit (mikor van rá szükség, milyen eszközöket kell és lehet használni stb.) rögzíteni. De ahhoz, hogy egy országos szintű jogszabály célt érjen, és ne

csak kiskapukeresés legyen az eredménye, előzetes szemléletformáló és pénzügyi ösztönzőkkel programokat kell indítani, a bevonáshoz szükséges szakemberek képzését meg kell erősíteni, és kísérleti szinten az alacsonyabb rendű jogszabályokba vagy stratégiai dokumentumokba el kell helyezni a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonás megvalósítására vonatkozó iránymutatásokat. Kezdeti lépésként a Fővárosi Önkormányzat Radó Dezső Tervének mintájára települési szinten az egyes önkormányzatok saját lehetőségeikhez, méreteikhez, igényeikhez illesztve a Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akciótervükben, illetve rendeleteikben kellene szabályozzák a bevonást.

5.1.4. Előnyök és kihívások

A társadalmi bevonás egyaránt jár előnyökkel és kihívásokkal, és ezeket a szempontokat egy szabadtérfejlesztés megkezdése előtt a beruházó önkormányzatnak jól át kell gondolnia, hiszen közpénzzel gazdálkodik, és felelősen kell használnia azt.

Előnyök

A szakirodalmi gyűjtést egy ábrába foglaltam: összehasonlítottam a forrásokat a szakértői interjúk során összegyűjtött, majd letisztázott listával, amely a kérdőívbe is belekerült. A kérdőíves válaszok alapján az előnyöket sorba állítottam aszerint, hogy mennyire tartották a kitöltők fontosnak, így az ábra alapján is jól látható és megállapítható, hogy a szakirodalmak listáján második (8. *táblázat*), továbbá a szakértők és a kérdőívet kitöltők esetében a listájuk első helyén szerepelt az a megállapítás, hogy „V98. A helyiek jobban magukénak érzik majd a megvalósult fejlesztést", ha bevonták az ott lakókat. (M9.2. melléklet) „A tájépítész tervező tanul belőle" kijelentés a szakirodalmi gyűjtés (*8. táblázat*) alapján első helyen van, a kérdőív kitöltők (M9.2. melléklet) szerint a harmadik helyre került, viszont a szakértők esetében csak a hatodik helyen végzett.

8. táblázat. A társadalmi bevonás előnyei

Előnyök a gyakorló szakemberek véleménye szerinti sorrendben	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
V98 A helyiek jobban magukénak érzik majd a megvalósult fejlesztést	■		■	■	■	■	■	■			■
V93 Szemléletformálás: a résztvevő helyiek tanulnak belőle	■	■			■					■	■
V94 A tájépítész tervező tanul belőle	■	■		■	■	■	■		■	■	■
V100 Közösségfejlesztő hatása van				■							
V96 Ha jól működik a közösségi bevonási folyamat, akkor jobb terv születik	■			■		■		■		■	■
V97 Kevesebb lakossági panasz érkezik a tervezést követően	■		■	■	■	■				■	■
V101 Erősíti a helyiek bizalmát az önkormányzatban	■	■	■	■		■	■			■	
V95 Sok ellentétes szempont találkozása és érvényesülése a tervben (empátianövelés)	■	■		■		■	■			■	
V99 Fenntartás könnyebb lesz (pl. kevesebb vandalizmus, szemét)	■						■				■

U1 Információáramlás	■	■	■	■							
U2 Önkormányzati szervezet részéről nagyobb elköteleződés	■			■							
U3 Helyi érdekű szervezetek megismertethetik a szervezetet és szélesíthetik a társadalmi bázisukat	■										
U4 A szervezetek belső fejlődéséhez és a komplex problémák integrált kezeléséhez hozzájárul	■					■	■				
U5 Civil aktivitás, önkéntesség növekszik; demokráciához való hozzájárulás				■	■	■					
U6 Önkormányzat szövetségeket alakíthat ki a közösségi vezetőkkel					■						
U7 Helyi közösségek konkrét lépéseket tehetnek a fenntartható fejlődés irányába							■				
U8 A résztvevő hasznosnak érzi magát									■		

Jelmagyarázat

Szakértők által fontosnak tartott előnyök: A – (Horváth et al., 2018);B – (Glass, 1979); C – (Ferreira et al., 2020); D – (Demeter, 2012); E – (Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015); F – (Boda, 2008); G – (European Commission, 2014); H – (Keleg et al., 2022); I – (Miles et al., 1998); J – (Sanoff, 2006); K – (Thompson, 2003)

Az eredményekből jól látható, hogy a társadalmi bevonás által a tájépítész-tervező is gazdagodik, illetve, ha jól végzi tevékenységét a közösségi tervezés során, akkor az arra is kihat, hogy a helyiek hogyan viszonyulnak majd hosszútávon a tervezéshez. Ez összefüggést mutat Zelenák Fruzsina helykötődést vizsgáló disszertációjának 5. tézisével, miszerint „*a komplex lakótelepi nyilvános szabadtérépítészeti megújítás esetében*" (az Országbíró sétányt vizsgálta, amely jól szervezett társadalmi bevonási folyamat keretében valósult meg) „*a kedvenc helyek jelentősen nagyobb százalékban jelennek meg a megújított szabadtereken"*. (Zelenák, 2018) Mivel a megújult közterülethez való kötődést vélhetően még jobban erősítheti a társadalmi bevonás, ezért a fejlesztést megelőzően, érdemes ezt a szempontot is mérlegelni.

Kihívások

A szakirodalmi áttekintés során fény derült arra, hogy a valódi bevonási folyamatokra csak olyan helyzetekben kerülhet sor, amikor az önkormányzatok „nyitottak", tanácskozási és a hatalom újraelosztási szándékával vesznek részt a folyamatban, továbbá a megmozdulások és a polgárok együttműködően viszonyulnak. Tehát ha mindkét félben nincs meg az együttműködési szándék, akkor a bevonás sikertelen lesz. Emellett elengedhetetlen a jó szervezés (a konfliktusok megfelelő időben való kezelése, az idők, források hatékony menedzselése) és az éberség a manipuláció megelőzésének és kiküszöbölésének érdekében.

A gyakorló szakemberek és szakértők véleménye alapján összeállítottam a társadalmi bevonás nehézségeinek, kihívásainak listáját is. (9. táblázat, ahol a zöld szín a szakértők és a kérdőívkitöltők megegyező sorszámú válaszait jelöli) Megvizsgáltam, és a megállapítottam, hogy a szakértők és a kérdőívet kitöltők esetében a listájuk első két helyén szerepelt az, hogy *Sok többletfeladattal jár (plusz munka, idő és pénz)* és *Egy jó moderátor/ facilitátor nélkül könnyen félresiklik, és sikertelen lesz (könnyen be lehet szorulni rossz vitahelyzetekbe)* a társadalmi bevonás. (M9.3. melléklet) Az első

kijelentést, miszerint a bevonás legnagyobb kihívása az erőforrások (idő, pénz és képzett szakember) előteremtése, tapasztalataim és szakirodalmi források is megerősítették. Ezen felül az elhúzódó bevonás akár kockázatot is jelenthet a projekt megvalósulását illetően (pl. ha emiatt elesik támogatásoktól), aminek az is hátráltató tényezője lehet, hogy a bevont közösség bizalmatlan és képtelen a hatékony közös munkára. (Kőszeghy, 2010; Unger, 2018; Wu et al., 2020) A társadalmi bevonás jelenségét a köztudatban a folyamat jellegétől függetlenül a demokráciával azonosítják, pedig a manipulatív, rosszul megvalósított és a tervezési célhoz alkalmatlan eszközökkel a bevonás nagyon sok kárt okozhat, nem beszélve arról, hogy csupán a megléte nem jelent inkluzív tervezést. (Glass, 1979; Vestbro, 2012; Grabowski et al., 2023) Egyrészt a különböző érdekeltségű csoportok egyenlőtlen jelenléte miatt a végeredmény, nem föltétlenül szolgálja ki ténylegesen a helyi igényeket (pl. nem egyedi eset az, hogy a III. kerületi Pók utcai lakótelepen megvalósult közösségi tervezésen az idősebb korosztály képviseltette magát, akik egyáltalán nem látták indokoltnak a felesleges zajterhelést okozó sportpálya elhelyezését), másrészt a társadalmi igazságosság sem tud megvalósulni. (Wolch et al., 2014; Grabowski et al., 2023) Ezt a félelmet támasztja alá az a kihívás is – *Egyenlőtlen erőviszonyok a bevonási folyamatban: a hangadók elviszik a fókuszt és agresszívan képviselik a véleményüket* –, amelyik a kialakult lista közepén kapott helyet mind a szakértők, mind a kérdőívkitöltők szerint. (9. táblázat; M9.3. melléklet))

9. táblázat. A társadalmi bevonás kihívásai

1	V103	Sok többletfeladattal jár (plusz munka, idő és pénz)
2	V107	Egy jó moderátor/ facilitátor nélkül könnyen félresiklik, és sikertelen lesz (könnyen be lehet szorulni rossz vitahelyzetekbe)
3	V113	A résztvevők nem szánják rá az idejüket (nehéz megszólítani őket, különösen a fiatalokat), és a több alkalmas eseményre gyakran teljesen új szereplők jönnek
4	V114	Érdektelen önkormányzati partner mellett egyedül marad a tervező a folyamatban
5	V112	Egyenlőtlen erőviszonyok a bevonási folyamatban: a hangadók elviszik a fókuszt és agresszívan képviselik a véleményüket
6	V109	Nincs jól megfizetve vagy ezen múlik az árverseny
7	V108	A politikai játszma része
8	V111	Élesben kap visszajelzést/kritikát a tervező
9	V110	A tervezési alkalmak a legrosszabb időpontokban vannak (pl. este, hétvége)
10	V106	Minden egyes projekt kiszámíthatatlan, benne van a kudarc lehetősége, stresszforrás lehet
11	V104	A tervező szakmai munkáját és kreativitását akadályozza a bevonás
12	V105	A tervező autonómiája sérül

A kihívások listájában második helyen szerepel a facilitátorral kapcsolatos kijelentés, és ez megerősíti azt, hogy a bevonás során szükség van a tájépítész-tervezőn és az önkormányzaton kívül egy másik, a folyamatot kézben tartó szereplőre. Fontos eredmény, mert ez a kijelentés összhangban van a tájépítész közösségi tervezési folyamatban betöltött szerepére vonatkozó kérdésre adott válaszokkal.

(9. táblázat; M9.1 melléklet) Ugyanakkor abszolút megnyugtató az a konszenzus, hogy sem a szakértők, sem a kérdőívkitöltők nem érzik a szakmai kiteljesedésüket akadályozva a közösségi tervezés által, ez a reális hozzáállás az előfeltétele annak, hogy a társadalmi bevonás jelentőségét mindenki felismerhesse a szakmán belül és kívül.

5.1.5. Eszközök és projektfázisok

A szakirodalomból kiemeltem a társadalmi bevonás hat eszközcsoportjából (nyilvánosság, szervezés, tervalkotás, közösségi akciók, társadalmi programok, egyéb bevonást segítő eszközök) és négy projektfázisából (előkészítés, tervezés, kivitelezés, utóélet) álló mátrixot, amellyel egy városfejlesztési projekt bevonási folyamata jól modellezhető. Ez a mátrix különböző kiegészítésekkel jó eszköz volt a projektek bemutatásához és összehasonlításához is (ld. 4.4.2.5. fejezetben 5. táblázat. A társadalmi bevonás eszközeiben vállalt szerepe a tájépítész-tervezőnek és az önkormányzatnak a két projektet tekintve (saját szerkesztés) (Keresztes-Sipos et al., 2021; Lukácsházi, 2021)).

A mátrix jól használható egy projekt keletkezésétől a zárásáig, azonban az esettanulmányok kapcsán felmerült a fejlesztés és az üzemeltetés erős kapcsolatának hiánya, és ezzel együtt a közös, átlátható nyilvántartásoké. Ezért a mátrixot kiegészítettem egy-egy ponttal, hogy az üzemeltetési időszakban felmerülő társadalmi bevonási akciók feltüntethetők legyenek. A projektfázisok kiegészültek az üzemeltetés fázissal, mert ugyan a szakirodalom szerint utóélet is tartalmazza azt, de egy projekt garanciális időszaka mind működési, mind bevonási szempontból eltér az általános üzemeltetési időszaktól. Az eszközök között pedig a tervalkotás eszközcsoporton belül megjelent a monitoring, hogy a működést segítő elégedettségi felmérések és egyéb, a monitorozást szolgáló eszközök is beilleszthetőek legyenek. (M14. melléklet) Természetesen az üzemeltetési időben a monitoringon kívül az összes többi bevonási eszköz is alkalmazható. pl. egy zöldfelület-örökbefogadási pályázat besorolható a városszépítő programok közé.

A III. kerületi gyakorlatban azt tapasztaltuk, hogy egy-egy fejlesztés során nagyon szoros kapcsolat tud kialakulni a helyiekkel, folyamatosan jelzik, ha problémájuk van, és a kéréseiket is megfogalmazzák. Ez a projektzárás után általában problémát jelent, mert a megoldás már nem a fejlesztő hatáskörében van, hanem az üzemeltetőében. Ezért, amennyiben a fejlesztés és az üzemeltetés nem egy szervezeti egységhez tartozik, akkor javasolt az üzemeltető részéről is valakit bevonni a kommunikációba már a kivitelezés során, hogy a fejlesztés során kialakult állampolgári bizalom ne sérüljön, és a felmerülő problémákra megoldás szülessen.

5.1.6. A társadalmi egyeztetés folyamata

A társadalmi bevonás gyakran komplex egyeztetési folyamatok formájában zajlik, amelyek tartalma szakterülettől függően változhat. A szakirodalmi áttekintés keretében négy folyamatleírás szintézisével megalkottam a szabadtérfejlesztések társadalmi egyeztetési folyamatmodelljét (M3.2. melléklet. A társadalmi egyeztetés folyamata a négy szakirodalom szintézise alapján), amelyet az esettanulmányok és a gyakorlatból leszűrt eredmények, tapasztalatok alapján véglegesítettem. (M15.1. melléklet) A szakirodalom (Horváth et al., 2018; Kotus, Sowada, 2017) és a gyakorlat (vö. (Báthoryné Nagy, 2023; Iversen, 2023) M9.1. melléklet) is kiemelte a folyamatos, nyílt kommunikáció szükségességét, ezért ezt nem egy lépésként, hanem a folyamaton átívelő feladatként tüntettem fel. Ugyanakkor fontosabb szerepet kellene kapjon az érintettek elemzése, mint ahogy a településfejlesztési egyeztetésekben (Ditzendy, 2016), hiszen ha alapos felmérés történt, akkor a projekt kimenete és a bevonás mértékének szükségességessége is világosabbá válik. Ezt a feladatot az önkormányzatok tudják a leginkább körültekintően elvégezni, hiszen a helyi közösségről, kapcsolati rendszerekről és szervezetekről neki van tudomása. A tervező igény esetén nyújthat ebben segítséget, de eredményeinek leszűrése, és ez alapján a folyamat többi részéről a döntéshozás az önkormányzatot terheli. (ld. Kanadai esettanulmány szerint egyes projekteknél a helyi lakosság jelezte, hogy jobban megbízik abban, ha az önkormányzat végzi a társadalmi bevonási feladatokat, mert akkor nagyobb figyelmet szentel az egyes érdekköröknek (Bazler, 2023)). Az igényfelmérés történhet online szöveges és PPGIS alapú (térképes és egyéb térinformatikai eszközökkel) módszerekkel (pl. egyes III. kerületi beruházásoknál, kozossegitervezes.hu online felületén keresztül (‘KözösségiTervezés’, 2024; Lukácsházi, 2023)), vagy személyes, kérdezőbiztosok segítsége által, ahogy a XIII. kerület gyakran eljár (Gábor, 2017).

Az egyik szakirodalomban talált, a budapesti tervegyeztetéshez (BFVT Kft. et al., 2021) képest arra a megállapításra jutottam a hazai és nemzetközi esettanulmányok (3.5.1. pont és 4.4.2. pont projektjei) alapján, hogy két esetet különböztethetünk meg: az első esetben az alaposan elvégzett érintettelemzés utáni egyeztetés során egyértelművé válik, hogy nincsenek komolyabb érdekellentétek, nincs szükség további egyeztetésekre a beruházás megvalósításához, a második esetben viszont, amikor felszínre kerülnek problémák, egyetnemértések, akkor legalább három körös egyeztetésre van szükség a szabadtérfejlesztés koncepciótervének elkészítéséhez. Ezen felül meghatároztam még egy kötelező és két opcionális lakossági egyeztetési alkalmat. A kiviteli terv elkészültét követően mindenképp fontos frissített színes tervlap és látványtervek bemutatása, hogy egyértelmű legyen mindneki számára, hogy milyen végeredményre számíthat. A beruházás megkezdése előtt, főleg hosszabb ideig tartó projektek

esetében, érdemes organizációs tervezési alkalmat is tartani (pl. 4.4.2.3. pontban a Holdudvar park fejlesztése esetén), hogy az építés ideje alatt a lehető legkevesebb legyen a kellemetlenség. A terület átadása előtt, ha a projekt jellege megengedi, házirendalkotási egyeztetés (pl. 4.4.2. pontban a Holdudvar park és Boldog Sándor István park fejlesztése esetén) segítheti a későbbi zavartalan működését a területnek. Ha ebben a folyamatban részt vesz az üzemeltető is, akkor a terület gondozását, figyelemmel követését illetően is születhet együttműködés, és ez rendkívül gyümölcsöző lehet a gyakran hiányzó monitorozásban is.

5.1.7. Szerepkörök

A szereplők körében – ahogy egy korábbi publikációmban megállapítottam – szakmájuk szerint többféle szakértőt találunk (pl. kommunikációs szakember, projektmenedzser, grafikus, közösségfejlesztő), akik a társadalmi bevonási folyamatban fontos szerepet játszanak. (Keresztes-Sipos, Fekete, et al., 2021, tbl. 2) A gyakorlatban viszont azt lehet tapasztalni, hogy ez a sokféle szakértő nem kerül bevonásra, és a teljes folyamatot egy szűkebb (szakértői) csoport bonyolítja le: az önkormányzat, a tájépítész és a facilitátor, különböző felállásban és munkamegosztásban. (Keresztes-Sipos, Reith, et al., 2021, fig. 2)

Az 5.1.6. pontban meghatározott társadalmi egyeztetési folyamathoz kapcsolódóan meghatároztam, hogy ez egyes feladatokat ki látja el (M15.2. melléklet). Mivel a folyamat szempontjából az a legelőnyösebb (ld. szakértői válaszok, M9.1. mellékletben), ha az önkormányzat végzi a facilitátori feladatokat is, ezért a feladatok az önkormányzat és a tájépítész-tervező között oszlanak meg. A részletesebb kifejtése a táblázatnak jelen fejezetben, illetve az 5.1.8., az 5.2.1. és az 5.2.3. pontokban található.

Érintettek elemzése

Ahogy a sok különböző szakértő nem vesz részt a munkában, úgy az érintettek körének vizsgálata sem történik meg alaposan. A szakirodalom (társadalmi egyeztetési folyamat része: M3.1. melléklet. *A társadalmi egyeztetés folyamata négy szakirodalomban*) és a nemzetközi példák (ld. 3.5.1. pont) az érintettek elemzését (stakeholder analysis) a társadalmi egyeztetés elhagyhatatlan kulcsfontosságú elemeként kezelik, ehhez képest az általam feltárt magyarországi gyakorlatban nem jellemző. Általában a helyi lakók és a szomszédos intézmények, kereskedelmi egységek kapnak értesítést egy projekttel kapcsolatban, de ennél részletesebb elemzésre, egyeztetésre nincs példa. A kanadai esettanulmányból az derül ki, hogy ők először feltérképezik alaposan az érintetteket, és utána

csoportonként mindenkivel előzetesen beszélnek is. A széleskörű egyeztetési alkalmakra csak ezután kerül sor. A magyar gyakorlatba is célszerű lenne beemelni ezt az alapos elemzési metódust, illetve az önkormányzat feladatkörébe kellene tartozzon kiterjedt helyismeret fontossága miatt. (ld. 5.1.2. pont)

Facilitátor kérdése

Magyarországon az első ismertebb, szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonásokat a tervezők irányították, pl. a XIII. kerületi Országbíró sétány 2011-ben elindított komoly bevonási folyamata (Gábor Péter, Bardóczi Sándor) vagy a VIII. kerületben az Újirány Tájépítész Kft. nevéhez kapcsolódó 2013-as Teleki téri közösségi tervezés. Általában külföldi gyakorlatok alapján önfejlesztés útján, főként elhivatásból és lelkesedésből vállalták magukra, és irányították ezeket a folyamatokat a tervezők. A tervezői szakma viszont nem feltétlen rendelkezik a facilitáláshoz szükséges tulajdonságokkal (pl. mediálási vagy jó kommunikációs készség), ezért közülük csak kevesen ismerték, értették és foglalkoztak a társadalmi bevonással.

Ezzel egyidőben a 2010-es évek jó gyakorlatai felkeltették az önkormányzati vezetők figyelmét is. Például a XIII. kerületben annyira jól sikerült az Országbíró sétány fejlesztése, hogy közvetlenül utána megalakult a XIII. Kerületi Közszolgáltató Zrt., amely sok évig egyedüli úttörőként végzett bevonást és alkotta meg a zöldhálózati stratégiáját, az AngyalZöld programot. A III. kerületi polgármester a Teleki téri közösségi tervezést tekintette mintának, és a városfejlesztő cég (jelenlegi formáját, szervezeti struktúráját ezután, 2017 környékén nyerte el) munkatársait megbízta, hogy tanulják meg a módszert, és a szabadtér fejlesztések során vonják be a helyi lakosságot. Az érdekesség az, hogy a vezetői döntés mellett akkor már a városfejlesztő szintjén is megjelent az igény és próbálkozás a helyiek bevonására. Az esettanulmányaim ezt az időszakot örökítik meg, hiszen az elsőt, a Holdudvar parkhoz kapcsolódó társadalmi bevonást még az Újirány Tájépítész Kft. szervezte, viszont a Boldog Sándor István park fejlesztése esetén már a Városfejlesztő munkatársai irányították a közösségi tervezést (ld. 4.4.2. pont).

Véleményem szerint a facilitátorok megjelenése ehhez a felívelő időszakhoz köthető, hiszen egy idő után az ismertebb irodák túlterheltté váltak (pl. Újirány Tájépítész Kft.), és nem volt elegendő tervező a feladatra, továbbá lehetőség sem volt újabb szakemberek képzésére. A III. kerületben egy háromfős csapat felelt először a feladatért, akik külön vezetői engedéllyel más településnek, kerületnek is segítettek saját erre szakosodott cégükkel (láthatóvá vált az igény a facilitátori munkára, ezért néhány kifejlesztvén a kerületben saját módszereiket, saját céget is alapítottak). Azóta egyikük, Lukácsházi Gergő már nem dolgozik az ÓBVF Kft.-nél, és külön vállalkozás keretében vállal közösségfejlesztő

és kommunikációs szakemberként társadalmi bevonási feladatokat. (Lukácsházi, 2023) A Völgyzugoly Műhely tevékenysége is ekkorra tehető: 2013-ban kezdett közösségi tervezésekkel foglalkozni (az ügyvezető, Ferik Tünde mediátorként és településfejlesztőként tartotta fontosnak), illetve 2019 óta képzéseket is tartanak a témában (Ferik, 2023).

A kérdőíves válaszok arra mutattak rá, hogy a facilitátor személye végeredményben lehet „bárki", önkormányzati dolgozó, külön cég alkalmazottja vagy tájépítész, de annak a feltételnek mindenképp teljesülnie kell, hogy ez a személy független szereplő kell legyen. A szakértői interjúalanyok is nagyon fontosnak tartották a facilitátor függetlenségét, Báthoryné Nagy Ildikó Réka külön kiemelte, hogy „egy személy nem hordhat egyszerre két sapkát", ezért ők nem is tartották jónak, hogy tájépítésziroda két külön személye tervezzen és facilitáljon. A legjobb megoldásnak azt tartották, hogy az önkormányzat tartsa kézben teljes mértékben a bevonást. (ld. M9.1. melléklet)

5.1.8. Az önkormányzat szerepe

Az inkluzív önkormányzatok egy folyamatosan és tudatosan működtetett települési–társadalmi keretrendszert valósítanak meg, és annak érdekében, hogy a szabadtérfejlesztések és kapcsolódó a társadalmi bevonás megvalósítása során az egyes projektekhez köthető társadalmi bevonásokban hatékonyak legyenek hét[22] szerepet kell betöltsenek. A feltárt szakirodalom és a gyakorlat alapján mutatom be ezeket[23].

Kezdeményező, felkaroló szerep

Egy projektötlet jöhet az önkormányzattól vagy a helyi közösségtől is. Mindkét esetben lehet a felek között véleménykülönbség, ezért fontos a széles körű kommunikáció, hogy mindenki számára elfogadható döntés születhessen. A nyílt párbeszéd kezdeményezése és fenntartása az önkormányzat feladata, így a saját hatáskörben meghozott döntései sem fognak konfliktust generálni, és az alulról jövő kezdeményezések is megvalósulhatnak. (Báthoryné Nagy, 2023; Horváth et al., 2018; Iversen, 2023; Reith, 2023) A budapesti TÉR_KÖZ pályázatban több, gyümölcsöző együttműködésre is volt példa: a XVI. kerületi önkormányzat a Magyar Freestyle BMX szövetség javaslatára és segítségével hozott létre egy ügyességi kerékpárpályát (pumpapályát)), amely azóta is nagy népszerűségnek örvend

[22] A feltárt szakirodalomban hat szerepkör szerepel, de én kiegészítettem egy hetedikkel, a tulajdonosi szereppel.

[23] Ez a felsorolás egy korábbi kiadványban, a TÉR_KÖZ navigátorban is megjelent, amit az óbudai városfejlesztőnél dolgozó kollégáimmal állítottunk össze a Fővárosi Önkormányzat számára. (Horváth et al., 2018) A tartalmát az interjúk és a szakirodalmi gyűjtés ide vonatkozó részeivel egészítettem ki.

a gyerekek és fiatalok körében (Pichler, 2017), és a XVIII. kerületben egy alulról jövő kezdeményezés nyomán közösségi kert és hozzá kapcsolódóan egyesület létesült (Császár Bíró et al., 2017).

Finanszírozó szerep

Egy projekt finanszírozási feltételeinek megteremtése nehéz és komplex folyamat, hiszen először is meg kell találni rá a forrást (lehet külső, pl. pályázati forrás, vagy az önkormányzat saját költségvetése), majd, ha szükséges, a terveket és a költségvetést össze kell hangolni az új feltételekkel úgy, hogy várhatóan a közbeszerzés során kapott megvalósítási átalányár se legyen jóval több az előirányzott összegnél. Ha társadalmi bevonást tervez az önkormányzat, akkor számolnia kell a felmerülő plusz költségekkel is. Ha saját hatáskörben végzi a bevonást az önkormányzat, akkor csak a tervezői díjak emelt összegével (pl. közösségi tervezési alkalmakon való részvétel, plusz előkészítő munkák finanszírozásának céljából)) kell számolnia, de ha a közösségi tervezést egy külön cég moderálja, akkor a facilitátor díjára, a tájékoztatásra és minden további feladatra el kell különíteni forrást. Ezek a járulékos költségek 5-10%-kal is megemelhetik az árat (Horváth et al., 2018; Lukácsházi, 2023), ezért is fontos, hogy az önkormányzat folyamatos kommunikációban legyen a helyiekkel, minden lehetséges eszközt felhasználva, és csak, amikor indokolt, akkor szervezze meg a bevonás egyik legköltségesebb formáját, a közösségi tervezést (Báthoryné Nagy, 2023; Gábor, 2023).

A TÉR_KÖZ pályázat keretében a társadalmi bevonás különböző finanszírozási formáira is találhatunk példát: a III. kerületben az önkormányzat saját cégével, az ÓBVF Kft.-vel végeztet minden fejlesztéssel (projektmenedzsment, pénzügyi elszámolások stb.) és bevonással (kommunikáció, közösségi tervezések stb.) kapcsolatos feladatot, így egy-egy projekt esetében csak a tervezői díj emelkedett összege jelent plusz költséget (Lukácsházi, 2023), míg a II. kerületben az önkormányzatnak nincs a közösségi tervezésre képzett szakembere, és az Újirány Tájépítész Irodát bízta meg azzal, hogy a tervezésen kívül a bevonási folyamatot is irányítsák, így egy jóval magasabb tervezői költséget kellett fizessen az Önkormányzat nekik (Újirány Tájépítész Kft. – Kovács Árpád és Szohr Gábor, 2023).

Menedzser szerep

A gyakorlat azt mutatja, hogy egy-egy projekt és a hozzá kapcsolódó bevonási folyamatok olyan nagy időtartamot ölelnek fel, hogy ha az önkormányzat részéről senki sem érti, és tartja kézben a projektet, akkor az információk elvesznek, és a lakók részéről bizalmatlanság alakulhat ki, és sikertelen lehet a folyamat. (Lukácsházi, 2021) Ezt fokozza, ha az önkormányzat kommunikációja nem átlátható, és a bevonás nem folyamatos, projekteken és választásokon átívelő. (Iversen, 2023) Ezt húzza alá Gábor

Péter doktori disszertációjának 7. tézise, amely kimondja, hogy az átalakuló városi területek megújításának jóval nagyobb hangsúlyt kell fektetni az alakítás eszközeire, a stratégiai tervezésre és a menedzsmentre. (Gábor, 2014) Az önkormányzat legfontosabb feladata a teljes városmegújítási folyamat menedzselése, hiszen így egy-egy pontszerű esemény, projekt is a városmegújítás stratégiájába tud illeszkedni, és a működés jóval hatékonyabb lesz, rendszerszintű, ahol láthatóvá válnak az eredmények. (Fredericks et al., 2019; Horváth et al., 2018; Újirány Tájépítész Kft. – Kovács Árpád és Szohr Gábor, 2023; Újirány Tájépítész Kft. – Tihanyi Dominika és Szohr Gábor, 2017) A menedzsment esetében a működés kulcsa egy olyan személy vagy szervezeti egység kijelölése, aki átlátja az egész folyamatot, az egyes projekteket, és hatékonyan adminisztrálja, koordinálja azokat.

A budapesti kerületek gyakorlatában különböző példákat látunk a menedzser szerepére. Van, hogy ez a munka egy-két emberre hárul a Polgármesteri Hivatalon belül, jellemzően a főépítészi, városépítési irodák keretében, de számos kerületben a vagyongazdálkodásért felelős önkormányzati gazdasági társaságokon belül létrehozott önálló szervezeti egység látja el a feladatot. Néhány kerület van csupán, ahol a városfejlesztési feladatok ellátása önálló gazdasági társaság formájában valósul meg. Ez azért is érdekes, mert az Európai Unió által támogatott funkcióbővítő rehabilitációs pályázatoknál követelményként szerepel városfejlesztési társaság létrehozása az adott projekt kapcsán. Gábor Péter disszertációjának 5. tézisében kudarcnak titulálja, hogy a KMOP 2007 5.5.2/B pályázatnál még ha mind az öt vizsgált önkormányzat létre is hozta a társaságokat, de csak négy esetében végezték valójában ezek a szervezetek a projektmenedzsmenti feladatokat, illetve ezek közül is hármat projektzárás után felszámoltak, és csak egy, a VIII. kerületi RÉV8 Zrt. működik azóta is. Ez nyilván azzal is összefüggésben van, hogy az önkormányzati kontrol kiterjesztése a független társaságok esetében nehezebb, viszont azt is mérlegelnie kellene a településeknek, hogy a közszolgálati tisztviselői törvény hatálya nem terjed ki az önálló szervezetekre, ezért itt rugalmasabb a munkakör mind munkavégzési időt, feladatmennyiséget és munkadíjat tekintve. Ez a rugalmasság különösen fontos a társadalmi bevonási feladatok esetében, mert a közösségi tervezési alkalmak rendszerint munkaidőn kívül, késői órákban vagy hétvégén tudnak megvalósulni, hogy minél több érintett jelen lehessen. (Alföldi, 2017; Gábor, 2014; Horváth et al., 2018; Perényi, Csete, 2017) Például a III. kerületi vezetés 2012-ben meglátta a lehetőséget az Óbudai Promenád projekthez kapcsolódóan kötelezően létrehozott társaságban, és az ÓBVF Kft. azóta is a kerületi fejlesztéseket koordinálja a tervezéstől a megvalósításig. A tapasztalat azt mutatja, hogy a kötetlen munkaidővel és a bértáblától független, jobb fizetéssekkel jól lehet motiválni a munkavállalókat is, és így megfelelően

dokumentált, hatékony munka tud zajlani, ami a társadalmi bevonási folyamatokat is ki tudja szolgálni: a helyiekkel a kommunikáció folytonos lesz, és a kölcsönös bizalom erősödik.

Tehát minden önkormányzatnál szükséges egy szervezeti egység létrehozása, amely a projektmenedzsment komplex (műszaki, pénzügyi, társadalmi) végrehajtási folyamatát a pénzügyi egyensúlyt fenntartva, eredményesen tudja irányítani. A legjobb, ha külön, a városfejlesztésnek dedikált társaság végzi ezt, de az önkormányzati fejlesztések volumenétől függően ez kisebb létszámmal és egy meglévő szervezeti struktúrába ágyazva is működhet. A TÉR_KÖZ pályázat révén megismert kerületi működések alapján azonban fontos kihangsúlyozni, hogy az eredményes, sikeres megvalósítás általában nagyobb mértékben függ a dolgozók felkészültségétől, elhivatottságától, mint a szervezeti struktúrától. (Horváth et al., 2018; Lukácsházi, 2021) Például a XX. kerületi TÉR_KÖZ projektben az önkormányzat nem vette fel a jó menedzseri szerepet, és a Csónakházak esetében, amikor a tervezők megpróbálták vírusvideókkal, művészeti projektekkel népszerűsíteni és felkarolni a programot, akkor az önkormányzat nem, hogy nem finanszírozta, de volt, hogy ellehetetlenítette az aktív csapat munkáját, és sok szakmai hibát (pl. műemlékvédelmi kérdésekben) is vétett. (Szakál, 2017)

Döntéshozó szerep

Egy szabadtérfejlesztési projekthez kapcsolódó közösségi tervezés elindításánál és lezárásánál mindenképp szükség van döntéshozói jelenlétre. Ideális esetben a bevonási folyamatba az önkormányzat is rendszeresen bekapcsolódik, így visszajelzéseket is tud adni a felmerülő kérdésekről és a megvalósíthatóságról. (Horváth et al., 2018)A magyarországi gyakorlatban két fő döntési mechanizmusra lehet példákat látni: a III. kerületben az előzetes tervezési program részét képezik az önkormányzati vezetők kérései, szempontjai (pl. szobor elhelyezése, parkolóhelyek száma stb.), de a tervezés lezárultával a politika nem módosít a helyiekkel közösen megalkotott terveken (Lukácsházi, 2021), csak elfogadja vezetői vagy képviselő-testületi döntéssel, míg a XIII. kerületben a polgármester és vele együtt a képviselő-testület nem mond le a vétójogáról, bár sok esetben nem kér módosítást a terveken. (Gábor, 2017)

Szabályozó szerep

Az önkormányzat jogalkotóként rendeletekkel, határozatokkal tudja befolyásolni területeinek fejlődését, ezért egy adott projekt esetén a szakmaiság megőrzése mellett szükség szerint jogilag is segítheti a megvalósulást (Horváth et al., 2018), pl. a TÉR_KÖZ pályázat keretében a III. kerületi

Kaszás projekt esetén módosult a szabályozási terv, hogy az új építési helyen egy közösségi ház kaphasson egyszer helyet, vagy például a XIII. kerület egy parkot, amelyet már amúgy is használtak kutyások, integrálttá nyilvánított, és táblával is jelölte, hogy kutya is bemehet. Amennyiben azonban sem a helyi szabályozásnak, sem szakmailag nem felel meg, amit a közösség szeretne, akkor a jogszabály megfelelő magyarázatot tud adni a lakosság számára. (Horváth et al., 2018) Egy zöldfelület-fejlesztés során például jellemzően sokan akarnak plusz parkolókat, és ilyenkor nagyon hasznos eszköz a szabályozási terv, amely ezeknek az igényeknek határt szab.

Megvalósító, üzemeltető szerep

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi egyeztetéseken a tervezőn és a facilitátoron kívül a majdani kivitelezés bonyolítója, illetve az üzemeltetést végző szervezet is részt kell vegyen. Minél szélesebb körben folyik az egyeztetés, annál elfogadottabbak, megalapozottabb, gazdaságos és fenntartható lesz a terv, a hibák felszínre kerülnek, és középtávon a fenntartási költségekben is jelentkezni fog ennek a pozitív hatása. Ahhoz, hogy ez az együttműködés megvalósuljon a projektet koordináló menedzsernek kell megteremteni a lehetőséget a találkozásra és érdekérvényesítésre. (Báthoryné Nagy, 2023; Horváth et al., 2018)

Végül bár a szakirodalom nem tartalmazza, de fontos kiemelni az önkormányzatnak a **tulajdonosi szerepét**, amely által a közterületnek nem csak házigazdája lesz, de felelősséggel is tartozik érte, hogy a megvalósuló fejlesztés és annak későbbi működése, üzemeltetése a köz javát szolgálja. Budapesten, a fővárosban nagyon sajátos tulajdonviszonyok tudnak kialakulni, hiszen egy látszólag egységes közterületen, akár 3-4 tulajdonosról is beszélhetünk, pl. fővárosi, kerületi, állami, magántulajdon. A 2018-as Kaszásdűlői TÉR_KÖZ pályázat esetében az volt a cél, hogy egy elhanyagolt területet, a bonyolult tulajdonviszonyai ellenére rendezni lehessen. Így a pályázatnak köszönhetően egy olyan területre épült sportpálya, amely négy részből tevődött össze, és ezekből hármat a Fővárosi Önkormányzat három különböző szervezete (kulturális, vagyongazdálkodási és közlekedési) és egyet a III. kerületi önkormányzat kezelt.

Az önkormányzat feladata tehát városfejlesztő cég alapítása, a stratégiaalkotás, a projektek abba való illesztése, a társadalmi bevonás folyamatosságának megteremtése, amelybe az egyes projektek plusz kommunikációs feladatai is illeszkednek. Jelen lenni, vezetni, irányítani a folyamatot: bizalom megteremtése és fenntartása. Kiemelt feladata az önkormányzatnak a bevonás során az egyes projektek érintettjeinek a felkutatása (angolul a „stakeholder analysis” kifejezésként ismert ez a

feladat) és a kapcsolatfelvétel, -tartás velük. Az érintettek és a kapcsolatrendeszük feltérképezése (Wu et al., 2020) nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a folyamat tényleg utólagos konfliktusok nélkül záruljon. A kanadai esettanulmányból az derült ki, hogy erre sok időt szánnak, és nagyon alaposan felmérést végeznek (Bazler, 2023), míg a magyar gyakorlatban ilyen mértékű felmérés nagyon ritka, a XIII. kerület reprezentatív felmérései jelenthetnek kivételt. (Gábor, 2017) Az esettanulmányok rámutattak arra is, hogy a kivitelezés során is fontos, hogy az önkormányzat tartsa a kapcsolatot a helyiekkel, hiszen olykor a műszaki kérdések esetében is tudnak segítséget, jó figyelmeztetést nyújtani, illetve az önkormányzat megbízott szervezeti egységének (pl. műszaki projektmenedzser és kommunikációs szakember) folyamatos jelenléte és kontrollja biztosíthatja a társadalmi egyeztetések eredményeinek megvalósítását.

5.2. A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonásban

5.2.1. Tájépítészeti tervezés

A szakirodalmi áttekintés 3.4.3. pontja szerint az M3.5.mellékletben összeírtam a tájépítész-tervező feladatait a társadalmi egyeztetéshez kapcsolódó tájépítészeti tervezés során. A gyakorlatban tapasztaltak alapján (ld. esettanulmányok, interjúk) összeállítottam ennek a táblázatnak a frissített változatát, amely a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok és tájépítészeti tervezés során jelentkező tájépítész-tervezői feladatokat listázza (M16.2. melléklet), kiemelve a többletfeladatként jelentkezőket, figyelembe véve az 5.2.3. fejezetben szereplő lehetséges tervezői szerepeket (saját döntése, hogy vállal-e facilitátori feladatokat, de alapvetően nem szükséges, csak részt kell vennie a folyamatban).

A szakirodalom mellett a szakértők és az esettanulmányok segítették az M16.2. melléklet összeállítását. A tájépítészeti kérdőívben is szerepelt az a kérdés, hogy milyen többletfeladatokra számíthat a tervező, ezért annak eredményeit (M9.4. melléklet) összevetve a kialakult feladatlistával, látható, hogy a gyakorló tájépítészek azt gondolják, hogy a társadalmi bevonásban való részvétel jóval több plusz feladattal jár, mint valójában. A több tervváltozatot is megjelölik, pedig a tájépítészeti tervezéseknek alapfeladata ez, de a lakossági igényfelmérést, tájékoztatás is ide sorolják, pedig az főként önkormányzati feladat, illetve a különböző érdekeltségű csoportok közötti konfliktusok kezelését is tájépítész-feladatnak tekintik, pedig az egyértelműen facilitátori tevékenység. Abban viszont konszenzus van a szakirodalom és a gyakorlat között is, hogy a társadalmi bevonás egyik legfontosabb többletfeladata a több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetéseken való részvétel.

A tájépítész-tervezők kulcsszerepet játszanak a társadalmi bevonási folyamatokban, hozzáállásuk jelentősen befolyásolja az egyes projektek társadalmi megítélését és a manipuláció megjelenését a szabadtérfejlesztések társadalmi bevonásai során, és hibájuk súlyos következményekkel is járhat, ezért kiemelten kell figyeljenek arra, hogy a folyamat segítői és ne akadályozói legyenek.

A szakirodalomban feltárt hibalehetőségeken túl (ha a feldolgozás során, nem tartja tiszteletben a közösen meghozott döntéseket, akkor megsemmisíti a folyamat lényegét (Eriksson et al., 2021)) a szakértőket is megkérdeztem. A tőlük beérkezett válaszokat, a kérdőívkitöltők az 1-től 6-ig terjedő Likert típusú skálán tudták értékelni, így nem csak a hibalehetőségekre, hanem azok fontossági sorrendjére is fény derült: a szakértők és kérdőívkitöltők is első helyen említik a nyitottság hiányát, de fontosnak tartották még a túlságosan szakmai nyelv alkalmazását (szakzsargont), a tervező nem megfelelő viszonyulását a résztvevőkhöz, (pl. lekezeli őket, nem veszi figyelembe, hogy néhányan lassabban értik meg a folyamatot), a félreérthető, magyarázatok nélküli látványtervet, előképet (pl. laikus számára nehezen értelmezhető), a megbízhatatlanságit (olyat ígér a tervező, amit nem lehet megvalósítani), a tervező ragaszkodását a saját koncepciójához, elképzeléséhez, a lojalitás hiányát a folyamathoz és a megbeszéltekhez (pl. folyamatában nem ellenőrzi szakmailag a bejövő véleményeket, javaslatokat, hanem utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket), a nagyon direkt előképek alkalmazását, amely túlságosan irányított folyamatot eredményezhet (manipuláció), a tervező rosszul időzített és nem megfelelő kérdéseit a résztvevők felé, azt, ha a tervező nem marad csendben, amikor kellene, a pontatlanságot (projektfolyamat során kitűzött határidőktől való eltérést).

Az esettanulmányok is megerősítették a szakértők által megfogalmazott hibalehetőségeket (pl. nem jól értelmezhető látványtervek), ugyanakkor felhívták a figyelmet, arra, hogy fontos a közérthetőség még a kiviteli tervek esetében is, ezért bár már műszaki jellegű dokumentum, mégis hasznos egy színes átnézeti tervrajz és frissített látványtervek készítése hozzá, hogy a kommunikációt segítsék. Ezekkel, mint több új, a bevonásból keletkező feladattal, már a megbízási vagy keretszerződésben is érdemes számolni. Mivel a feladatok nagysága a tervezés folyamán derül ki (pl. a 4.4.2.3. pontban a Holdudvar park esetében, ahol a szerződés legalább három egyeztetési alkalmat írt elő, de végül kilenc valósult meg), ezért , ha az önkormányzat lehetőségei engedik, akkor keretszerződést javasolt kötni, így a koncepciótervezést követően a kiviteli tervezési és művezetési feladatokra is könnyűszerrel megbízható a választott tervező.

Érdekes felvetése volt az egyik szakértőnek, Bardóczi Sándor Budapest főtájépítészének, hogy olyan látványterveket kellene készíteni, amelyek a fejlesztést közvetlenül azután ábrázolják, amikor levonult

a tervező, így kevesebb csalódás érné az embereket (pl. nem várnák, hogy a facsemeték már az első évben nagy árnyékot adjanak). Ugyanakkor ő kevésbé tartja fontosnak a látványterveket, mert azok mindig leszűkíti a valóságot, és így félreértések és a manipuláció melegágyai. (S. R. Bardóczi, 2023) Abban többen is egyetértettek, hogy ha készülnek látványtervek, akkor azoknak nem az esztétikuma, hanem a közérthetősége az elsődleges, sokszor egy egyszerű „ilyen volt – ilyen lesz" típusú gyorsmontázs többet mond, mint a profin megépített 3D-s terv.

5.2.2. A tájépítész-tervező személyisége

A tájépítész-tervezőnek szüksége van bizonyos alapkészségekre, amelyek segítségével a feladatát el tudja látni. (Dalányi, 1998; Yang et al., 2020) A társadalmi bevonás esetében ezek tovább bővülnek, és amennyiben facilitátori tevékenységet is vállal a tervező, akkor a szakmán kívüli plusz készségek elsajátítására lesz szüksége. (Dömötör, 2008)

Tájépítész kompetenciák

A kutatás során két irányból közelítettem meg a témát, először a szakirodalomban kerestem olyan forrásokat, amelyek a tájépítész készségeket gyűjtötték össze. A források alapján fény derült arra, hogy bizonyos alap- és a társadalmi bevonásban szükséges tájépítészeti készségek a városi élhetőség megteremtését is szolgálják, illetve a XXI. századi természettudományok területén nélkülözhetetlenek. Összesen 37 készséget, képességet gyűjtöttem össze, de ebből csak 30 vonatkozik tájépítészekre. Ezek közül 13 kompetencia kötődik a közösségi részvételen alapuló tervezéshez: (1. **beleélési képesség (empátia); 2. meggyőző (agitatív) képesség/ érvelőkészség; 3. (komplex) kommunikációs képesség; 4. közérthető és logikus előadókészség/ jó előadókészség; 5. naprakész, interdiszciplináris tudás és látásmód/ rendszerszemléletű gondolkodás; 6. bizonyítékalapú döntéshozatal és a tudás átültetése/ objektivitás/ döntőképesség; 7. szervezőkészség/projektmenedzsment; 8. facilitáció (szociálpszichológiai ismeret), tárgyalás, csapatmunka/ konfliktuskezelés (erre csak akkor van szüksége, ha tervezési alkalmak szervezését is vállalja); 9. vezetőképesség; 10. fontossági sorrend felállítása; 11. szakmai tekintély; 12. prezentációs technikák ismerete; 13. kitartás**. Ezekből csak az aláhúzott, utolsó 6 olyan, amely nem része a tájépítészek alapkészségeinek.

Ezt követően megkérdeztem a szakértőket, hogy milyen tulajdonságokat tartanak fontosnak a bevonásban való részvételhez, és amelyeket ők javasoltak, megkérdeztem a kérdőívben a tájépítészektől is. Ezeket összevetettem a szakirodalomból feltártakkal a 16.1. melléklet táblázatában, és arra jutottam, hogy a gyakorlatban összegyűjtött öt készség közül (kommunikációs, prezentációs

készségek, nyitottság, empátia, projektmenedzsment) egy, a **nyitottság** nem szerepelt a nemzetközi és hazai források alapján kialakított listán.

A vizsgálatok alapján megállapítható, hogy a társadalmi bevonásban résztvevő tájépítész-tervező a hagyományos tervezői képességeken és készségeken kívül 7 plusz kompetenciával kellene rendelkezzen, melyből egyre csak facilitálási feladatok mellett van szüksége. A hazai és nemzetközi szakirodalom, illetve a gyakorló szakemberek véleménye alapján a legfontosabb kompetencia, amely a társadalmi bevonásban, a XXI. századi természettudományok területén, valamint az élhető városok tervezésekor egyaránt szükség van, az a komplex kommunikációs képesség. Bár a kommunikációs készség a hagyományos tervezői profilra is jellemző, egy romániai kutatás arra mutatott rá, hogy a speciális kommunikációs eszközökre és technikákra is szükség van (pl. online felületek, közösségi média). A kommunikációs képesség mellett érdemes viszont megvizsgálni az M16.1. mellékletben szereplő egyéb személyiségjellemzőket is, hogy a jelenlegi tájépítészeti oktatás részét képezik-e, és lehetőség szerint beépíteni azokat. A szakmagyakorlók a szakértői interjúk és kérdőívek alapján fontosnak tartják, hogy az egyetemi képzésben bizonyos készségek (kommunikációs, prezentációs készség, empátia, nyitottság) alkalmazott módon, és külön tantárgy (pl. a kommunikáció elmélete és gyakorlata) keretében is helyet kapjanak.

Oktatás

Az 1.2. pontban röviden bemutattam, hogy a LED, LED2LEAP és OLA programok kapcsán a magyarországi tájépítész képzés kísérleti projekteket indított a társadalmi bevonás elméletének és gyakorlatának integrálása céljából. A képzési program a bevonáshoz szükséges készségek mellett a gyakorlati tapasztalatokra és eszközökre is hangsúlyt fektet, azonban még nem érte el a célját, mert az alapkészségek fejlesztése mellett kevés idő jut ezekre.

A szakértőkkel és szakmagyakorlókkal készült interjúk alapján felmerült, hogy a társadalmi bevonás oktatásba való integrálása az egyetemi képzés fejlesztésén túl külön szakképzés megalapítására is szükség lenne (pl. a főépítész vagy urbanista szakképzés mintájára (M11.1. melléklet), vagy esetleg magán cégek szervezésében a Kanadai gyakorlat szerint (International Association for Public Participation (IAP2) Canada, 2024)) Fontos megemlíteni, hogy a szakmérnöki képzés olyan plusz kompetenciák elsajátítására adhatna lehetőséget, amelyet az alapképzésbe nincs lehetőség beépíteni. Pl. a főépítész szakképzéshez hasonlóan kommunikációs és önfejlesztés is része lehetne, amelyek a XXI. századi természettudományos kompetenciák között is szerepelnek.

A társadalmi bevonásnak a szakmérnöki képzésbe és a tájépítészeti oktatásba való integrálása két külön célt kellene szolgálnia. A kérdőívek alapján kiderült, hogy csak azok a kitöltők voltak abszolút

negatív véleménnyel a bevonásról, akik még soha nem vettek részt közösségi tervezési alkalmon. Ez aláhúzza annak a fontosságát, amit a szakértők is kiemeltek az interjúk során, hogy a tájépítész oktatás keretében a hallgatók valamilyen mértékben rá kellene lássanak erre a módszerre, és legalább egyszer részt kellene vegyenek egy folyamatban. Ennek akkor lehet hátránya, ha túl nagy fókuszt kap, és más fontos témáktól veszi el az időt (pl. éghajlatvédelemi tervezés), vagy esetleg nem megfelelő szakemberek ismertetik (pénz és idő hiányában).

A társadalmi bevonásra való specializáció nem tud megvalósulni az oktatás keretében, de a főépítész vagy urbanista szakképzéshez hasonló szakmérnöki képzésben lenne rá lehetőség. Ennek előnye, hogy egy alaptudást és szemléletet lehetne átadni (fogalmak, szerepek, eszközök, valamint veszélyek (pl. manipuláció) lehetősége), illetve a pszichés működés témájára, önismeretre is ki lehetne térni, ami a főépítészképzésnek nagy újdonsága volt. Ha a képzés nem csak tájépítész elővégzettséggel lenne látogatható, akkor többféle szakterületről érkező hallgatók egymástól is tanulhatnának. A szakmérnöki képzés hátránya azonban, hogy plusz időt és pénzt igényel.

A kétféle képzés közötti átmenetet képviselheti a Völgyzugoly Műhely 3+3 napos alap- és haladóképzése, amely a mediáción alapuló levédett közösségi tervezési módszerüket mutatja be. Mivel létezik ez a képzés, ezért elsősorban a tájépítész oktatásban erősíteném meg a LED program keretében elindult folyamatokat: együttműködés önkormányzatokkal és civil szervezetekkel, tervezési tantárgyba rendszeresen szerepeljen bevonási folyamat, hogy minden végzős hallgató rendelkezzen a bevonással kapcsolatos alapismeretekkel, és csak ezt követően lenne érdemes elindítani a szakképzést. Elképzelhető, hogy ezek a képzések azt a hatást is elérnék, hogy több tájépítész-tervező vállalna facilitátori szerepet.

5.2.3. A tájépítész-tervező szerepei és feladata

Dömötör 2008-ban készült disszertációja óta a társadalmi bevonás egy közismertebb és elterjedtebb módszerré vált Magyarországon is, és sok gyakorlati tapasztalat összegyűlt ezen a téren. Legismertebb sikeres projektek: a VIII. kerületi Magdolna negyed program keretében a komplex Mátyás tér program (egykori kesztyűgyár közösségi térré alakítása) (Dömötör, 2008; S. Bardóczi, Giczey, 2010; Alföldi, 2017), a Balatonboglári integrált városfejlesztési stratégia (IVS) 2009-es közösségi tervezése (S. Bardóczi, Giczey, 2010; S. R. Bardóczi, 2017), a XIII. kerületi Országbíró sétány 2011-ben elindított

komoly bevonási folyamata[24] (S. R. Bardóczi, 2017; Gábor, 2017), valamint a szinten VIII. kerületi, de az Újirány Tájépítész Kft. nevéhez kapcsolódó 2013-as Teleki téri közösségi tervezés[25] (Újirány Tájépítész Kft. – Kovács Árpád és Szohr Gábor, 2023; Újirány Tájépítész Kft. – Tihanyi Dominika és Szohr Gábor, 2017).

A 2010-es évekkel kezdődően jelent meg az igény, hogy a tájépítésznek sok más szakma feladatát magára véve tovább kellene képeznie magát, hogy megfeleljen a kihívásoknak. Ezt a többletmunkát azonban bármelyik tervező nem tudja vállalni, mert a társadalmi bevonás nem való mindenkinek, hiszen egy jól kommunikáló, empatikus, higgadt emberi karaktert és hozzáállást kér, ami nem alapvető feltétele a jó tervezői attitűdnek. (Lukácsházi, 2021) Nem beszélve arról, hogy egy személy egyidőben minden szerepet nem tud betölteni, mert aki független tanácsadó az egyben nem tud a helyi közösség tagja is lenni, és a folyamatot segítő facilitátor sem, és ebben a szakértők és a kérdőívet kitöltők is egyetértettek. Ezeket a szerepeket egyidőben csak akkor lehet sikeresen betölteni, ha egy tervező cégen belül különböző személyek vállalják az egyes részfeladatokat. Ennek a megoldásnak a megítélésében azonban szignifikáns eltérés volt a szakértők véleménye és a kérdőív eredménye között: míg a tizenkét szakértő közül csak egy (8%) erősítette meg ezt, addig a kérdőíves válaszolók közül a legtöbben, a kitöltők 40%-a el tudja képzelni, hogy egy tervező iroda, de azon belül különböző személyek végezzék a bevonási és a tervezési feladatokat. (M9.1. melléklet)

A kérdőívkitöltők véleménye meglepő, mert alapvetően ők is egyet értettek azzal az új tendenciát mutató hozzáállással, hogy a társadalmi bevonásban és a közösségi tervezésben részt kell venniük, de a tervezésen túl nem kell vezető szerepet vállalniuk.

Konszenzus volt a szakértők és a kérdőíves válaszok között abban, hogy a tájépítész-tervezőnek a társadalmi bevonás során csak a tervezést érintő feladatokban kell részt vállalnia – ez főként a közösségi tervezést jelenti, mert például a nyilvánosság eszközeit az önkormányzatnak kell kézben tartania –, a többihez szükség esetén csak anyagot (pl. szöveg és kép) kell szolgáltatnia a többi résztvevő szakembernek (pl. grafikus, kommunikációs, projektmenedzser, marketinges). Abban is egyetértettek a megkérdezettek, hogy az önkormányzat és/vagy egy facilitátor (pl. mediátor,

[24] Annyira jól sikerült a folyamat, hogy közvetlenül utána megalakult a XIII. Kerületi Közszolgáltató Zrt., amely sok évig egyedüli úttörőként végzett bevonást és alkotta meg a zöldhálózati stratégiáját, az AngyalZöld programot. (S. R. Bardóczi, 2017; Gábor, 2017)

[25] Ennek a közösségi tervezésnek akkora hírértéke lett (valószínűleg 2013-ra már annyira bekerült a köztudatba, hogy ekkora elérte a vezetők ingerküszöbét is), hogy ezt követően több önkormányzat, többek között a III. kerületi is elhatározta, hogy a helyiek bevonásával tervezi meg a szabadtérfejlesztéseit. (Újirány Tájépítész Kft. – Tihanyi Dominika és Szohr Gábor, 2017; Lukácsházi, 2021)

közösségfejlesztő) szervezze és irányítsa a közösségi tervezést, de a tervező mindig vegyen részt, és amikor szükséges, szólaljon fel. Szignifikáns eltérés csak abban volt a vélemények között, hogy a szakértők negyede (25%) megengedő volt, és azt is elfogadhatónak tartják, hogy ha a tervező nem vesz részt minden közösségi tervezési alkalmon (pl. késői, munkaidőn kívüli időpontokra hivatkozva (S. R. Bardóczi, 2023)), viszont a kérdőívet kitöltők szigorúbbak voltak, közel senki (5%) nem értett egyet vele. (M9.1. melléklet)

A szakértői interjúk és kérdőíves eredmények alapján konszenzus volt (mindenki első helyre tette a listájában) abban is, hogy a társadalmi bevonás során a legfontosabb többletfeladatot a tájépítész számára a „Több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések" jelentik. A tájépítész-tervezőnek nagy felelőssége van egy közösségi tervezés során, és a folyamatot akadályozhatja, ha „Hiányzik a nyitottsága" (a szakértői interjúk és a kérdőív kitöltők listáján is első helyen szerepelt). Eriksson és társai azt is megállapították, hogy a közösségi tervezésen összegyűlt alapanyagok rendszerezése kulcsfontosságú feladat, hiszen, ha a tájépítész-tervező a feldolgozás során eltekint a közösen meghozott döntésektől, és felülírja azokat, akkor gyakorlatilag megsemmisítheti az egész folyamat lényegét. (Eriksson et al., 2021) A nyitottság és a társadalmi bevonás alapismeretei, (oktatásban is meg kellene jelenjen komolyabban) fontosságát húzza alá a kérdőívek alapján készített kimutatásom is, miszerint azok a kitöltők voltak abszolút negatív véleménnyel a közösségi tervezésről, akik még soha nem vettek részt közösségi tervezési alkalmon.

A magyarországi gyakorlat, a szakértői interjúk és a tájépítészeknek szóló kérdőív arra mutatott rá, hogy a tájépítész-tervezőknek a bevonásban nem kötelező felvenni a 3.4.3. pontban szereplő (3. táblázat. Tervezői szerepek jellegzetességei (saját szerkesztés) (Dömötör, 2008, pp. 105–106) szerepeket, viszont minden tervezőnek szükséges a bevonással kapcsolatban egy általános ismeret és néhány készség (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia és nyitottság) elsajátítása; a projektmenedzsmentet illetően viszont szignifikáns eltérés volt, mert a szakértőknek csak 42%, míg a kérdőívet kitöltőknek 77%-a gondolta szükségesnek. Ezen felül, igény szerint lehet, de nem kötelező specializálódni a mediátori, facilitátori, közösségszervezői szerepekre. Van olyan tervező, aki alaptulajdonságai és céljai révén alkalmas a társadalmi bevonási folyamatok levezetésére, de lehet olyan is, aki nem, vagy aki a tájépítészeti tervezésre szánna több időt. Ez utóbbinak a szakmához jóval közelebb álló tanácsadói, mérlegelő, rendszergazda szerepeket célszerű betölteni. Ebben az esetben, mivel a facilitálással és közösségszervezéssel kapcsolatos szerepet más szakemberek is át tudják venni (pl. a szakértői interjúk három alanya: a HROD Kft., akik főleg településfejlesztési stratégiák közösségi tervezésével foglalkoznak, vagy a Völgyzugoly Műhely Ferik Tündével, akik

településtervezéshez és szabadtértervezéshez kapcsolódó bevonásban is rendelkeznek már tapasztalatokkal, vagy Lukácsházi Gergő, aki önkormányzati szervezeten belül, az ÓBVF Kft.-nél is foglalkozott komplex bevonási folyamatok tervezésével és megvalósításával, de most önállóan dolgozik), a munka nem szorosan a szakmához, tervezéshez kapcsolódó feladatait részben vagy egészben más szakemberekre is rá lehet bízni, mint ahogy a 3. táblázatban is látható, ahol a bevonható szakértőket és a tervezői szerepeket vetettem össze.

Fontos megemlíteni, hogy nagyon sajátos az a tendencia Magyarországon, miszerint a tájépítész-tervező nem kötelező módon végez moderálást, és megjelennek az új szereplők a facilitálásra, míg pl. Kanadában alapvető elvárás egy tájépítész felé, hogy ismerje a közösségi bevonás eszköztárát, és képes legyen összefogni, moderálni egy ilyen folyamatot, illetve gyakran előfordul, hogy a tervező a megbízásakor a közösségi tervezési munkarészt is megkapja. Ez a különbség azért is meglepő, mert a társadalmi bevonás más aspektusait tekintve nagyon hasonló folyamatokat élünk, pl. a COVID előtérbe hozta az online felületek használatát, melyeken keresztül a város a lakókkal kommunikál, példa erre Waterloo város oldala, amelyet egy fejlesztő cég készít, de több város is hasonló felületen tud kommunikálni (The City of Waterloo, 2024), és eközben itthon a közösségitervezés.hu (‘KözösségiTervezés’, 2024) – korábban Budapest Dialog – felület tölt be hasonló szerepet (igaz, kevésbé sikeres); továbbá az emberek érdektelensége is nagyon erős, csak igazán problémás projektek esetén vesznek részt a közösségi tervezéseken, és ez a passzivitás Magyarországon is nagyon jól ismert jelenség. (Bazler, 2023)

6. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

„A város fejlődését az alulról és felülről jövő kezdeményezések összekapcsolásával lehet jó irányba vinni.”

Finta Sándor, Budapest egykori főépítésze

Az eredmények még több kérdést szülnek: a kérdőív talaján továbblépési lehetőség nyílik a klímavédelem és a társadalmi bevonás kapcsolatának vizsgálatában; ugyanakkor szükséges az eddig összegyűjtött anyagok (interjúk, kérdőív, esettanulmányok) tanulságainak terjedelmesebb kifejtése, amelyre jelen dolgozat keretei nem adtak lehetőséget.

Egyértelmű a kutatásban résztvevők azon jelzése is, amely az Arnstein-létra kritikákkal is összefügg, hogyha folyamatos és átlátható kommunikáció van az önkormányzat részéről, akkor nem szükséges minden esetben közösségi tervezés vagy társadalmi egyeztetés. Ennek viszont előfelvétele egy alapos érintettelemzés, melynek módszertanát fel kell kutatni, és adaptálni kell a hazai gyakorlathoz.

Magyarországon a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonás ugyan lassan szivárgott be a köztudatba, de a 2010-es évek környékén tapasztalható volt egy hirtelen népszerűségnövekedés. Ennek okán jelenleg is hiány van a bevonásra képzett szakemberekből, és olyan oktatási anyagból és képzésből is, amely az eszközöket, módszertanokat és a társadalmi bevonás lényegét adja át. Ahhoz, hogy a szabadterekhez adaptálható szakmai tudás alakuljon ki az oktatást is fejleszteni szükséges, a bevonáshoz kapcsolódó készségek tanítását, fejlesztését előtérbe helyezve. Ennek módját megtalálni komplex feladat, de európai szintű összehangolása már folyik.

Arra is szükség lenne, hogy Magyarországon gyökeret verjenek a jó gyakorlatok. Az önkormányzatokat először is szemléletformálással, anyagi ösztönzőkkel és csak ezeket követő szabályozással lehet segíteni, hogy fejlődjenek a bevonás terén, és inkluzív intézményekké váljanak. Ez a célt országos vagy fővárosi szintű programok segíthetik, melyek előzetes kutatásokat igényelnek.

A kutatás során felmerült néhány konkrét kérdés is, amelyek vizsgálatát fontosnak tartom:

a. Hogyan valósítható meg társadalmi egyeztetés, hogy az tényleg reprezentatív legyen? Kisebb léptékű szabadtérfejlesztések esetében is alkalmazható-e az a mesterséges csoportalakítás, mint amilyen nagygyűléseket a Fővárosi Önkormányzat szervez bizonyos tematikák köré?

b. A szabadtérfejlesztések sikerének egyik gátló tényezője a fejlesztők és üzemeltetők elégtelen együttműködése. Vizsgálni kellene annak lehetőségeit, hogy külföldön erre milyen megoldások születtek, illetve ezek hogyan adaptálhatók Magyarországon.

c. Zelenák Fruzsina doktori kutatásában kimutatta, hogy a komplex szabadtérfejlesztések elősegítik a helykötődést. Vizsgálataim azt mutatták, hogy a társadalmi bevonás is fontos szerepet játszhat a helykötődés kialakulásában. Javasolt lenne vizsgálni azt, hogy a pontszerű (nem komplex), de társadalmi bevonással előkészített beruházások esetében milyen helykötődés mutatható ki.

d. A társadalmi bevonási folyamatok visszaellenőrzése ritkán történik meg. A XIII. kerület úttörő ebben a kérdésben, ezért az ő gyakorlatukat kiterjesztve, érdemes lenne megvizsgálni, hogy a társadalmi egyeztetések mennyire érik el céljukat, a helyiek szeretik-e a megvalósult fejlesztést, illetve azt látják-e viszont, amit terveztek. A monitoring eszközeinek bővítése a későbbi egyeztetési folyamatokat is segítheti.

7. ÚJ TUDOMÁNYOS ÉS GYAKORLATI EREDMÉNYEK

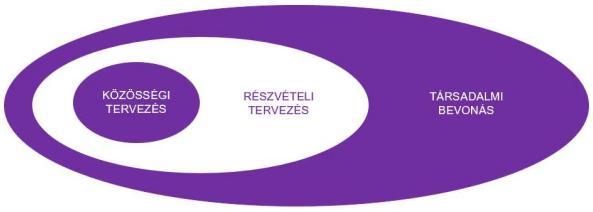
„Mióta a világ varázstalanítva lett
Mióta minden banális óraszerkezet
Megfejtett világból csak téged nem értelek
A megfejtett égbolt miattad maradt végtelen”
Cseh Tamás – Bereményi Géza

7.1.Tézisek

1. Tézis. Szakmai fogalmak használata

Összegyűjtöttem és pontosítottam a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó szakmai fogalmakat és definíciókat, és megállapítottam, hogy a szakirodalomban és a magyarországi gyakorlatban használt fogalmak alkalmazása eltér; míg a szakirodalomban a bevonás három szintjét különböztetjük meg, addig a szakmagyakorlók nem differenciálják tevékenységüket a bevonás mértékétől függően, és általánosan a legmagasabb minőséget képviselő „közösségi tervezés” kifejezést használják, ami félrevezető lehet.

Az értekezésben a bevonás fogalmait egy három szintes hierarchiába rendezve használom: társadalmi bevonás, részvételi tervezés és közösségi tervezés. (14. ábra) A három szintet saját értelmezésem szerint az különbözteti meg egymástól, hogy az érintettek és az önkormányzat között milyen típusú kapcsolat jön létre: bevonás esetén egyirányú, részvételnél kölcsönös és közösségi tervezés esetén együttműködő viszonyról beszélünk.

14. ábra. A társadalmi bevonás fogalmainak hierarchiája (Horváth et al., 2018)

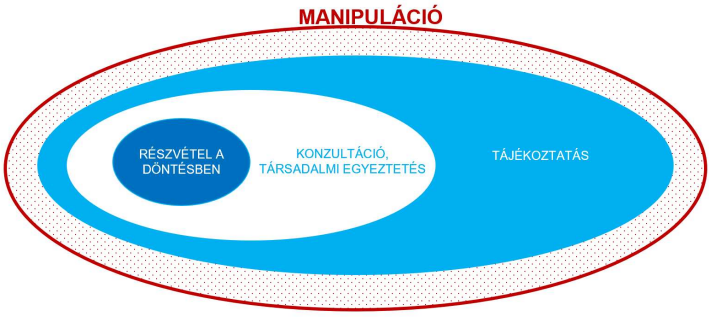
A szakértői interjúk és a tájépítészek által kitöltött kérdőívek statisztikai elemzése alapján a magyarországi szakmagyakorlók csak az alsó (közösségi tervezés) és a felső (társadalmi bevonás) szintjét ismerik a bevonásnak, használatban viszont már nem tesznek különbséget kifejezések terén, és csak a „közösségi tervezés” alkalmazzák. Mivel ez a legismertebb és leghasználtabb, így félrevezető lehet, és a minőség rovására is mehet a szóhasználat, hiszen olyan tevékenységekre is alkalmazzák a kifejezést, amelyek valójában nem jelentenek magas részvételi szintet. Fontos lenne a

gyakorló szakemberek körében is egy köztes szintet jelölő fogalom használata, pl. a részvételi tervezés vagy a társadalmi egyeztetés is.

2. Tézis. Arnstein-létrához kapcsolódó osztályozó rendszer

Az Arnstein-létra és a hozzá kapcsolódó elméletek segítségével megalkottam egy olyan objektív vizsgálati rendszert, amely a társadalmi bevonás folyamatait és azok eszközeit három csoportba rendezi a bevonás formája szerint: tájékoztatás, konzultáció (társadalmi egyeztetés) és részvétel a döntésben. A manipulációt minőségi jelzőként határoztam meg, amely az összes megjelenési formát jellemezheti.

Minden elméletnek azt a célt kell szolgálnia, hogy a valóságot lemodellezze. Arnstein részvételi létrája egy minőségi sorrendet állít fel a különböző lépcsőfokok között (Arnstein, 1969), azonban nekem a vizsgálataim során (pl. TÉR_KÖZ projektek bevonásának rendszerezése) egy olyan megközelítésre volt szükségem, amely minőségtől függetlenül tudja kategorizálni a társadalmi bevonás megjelenési formáit, eszközeit. A fogalmak meghatározásakor a társadalmi bevonás három szintjét különítettem el, a megjelenési formák a szakirodalomból kiemelt, 1. tézisben szereplő 14. ábrához igazodnak.
Arnstein nyolc lépcsőfokát, és köztük az egyik legfontosabbat, a manipulációt nem a bevonás formájának, hanem a minőségének tekintem. A manipuláció jelenlétét és az általam megalkotott osztályozó rendszert a 2. ábrán mutatom be, miszerint a manipuláció áthatja az összes megjelenési formát: a szereplők attitűdjében, a folyamatban, az eszközökben, a helyzetekben is jelen lehet. Mivel a társadalmi bevonást emberek irányítják, ezért az emberi hibát, ami könnyen manipulációvá alakít egy folyamatot, teljesen kiküszöbölni nem lehet, de figyelmen kívül sem szabad hagyni.

15. ábra. A társadalmi bevonás megvalósulási formáinak kapcsolati rendszere

3. Közösségi tervezés igénye a szabadtérfejlesztések során

A hazai és nemzetközi szakirodalom, valamint a gyakorlatban tapasztaltak alapján megállapítottam, hogy a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódóan mindig szükség van a folyamatos, nyílt kommunikációra, viszont a bevonás nem kell minden projekt esetében elérje az Arnstein-létra legfelső szintjét, a közösségi irányítást.

Az állítást három féle módon is alátámasztottam:

a. Többek között Desmond M. Connor, David Wilcox és John May az Arnstein-létra kritikusai is kijelentik azt, hogy a részvétel során nincs különbség a szintek között: mindegyik érvényes lehet egy adott helyzetben. (Connor, 1988; May, 2006; Wilcox, 1994)

b. A megállapítást megerősítették a nemzetközi esettanulmányokat szolgáltató interjúalanyok is: Lisbeth Iversen az önkormányzati tisztességes, őszinte és szünet nélküli kommunikáció szükségességére hívta fel a figyelmet (Iversen, 2023), illetve publikációjában az együtt-alkotás háromszögének bázisát a tájékoztatás adja, amely a leggyakrabban használt eszköz. Andrea Bazler pedig azzal indokolta meglátását, hogy a konfliktusmentes projektek esetében általában alacsony a részvétel a közösségi tervezésen. (Bazler, 2023)

c. A hazai szakértői interjúk (83%) és a kérdőíves eredmények (58%), között konszenzus volt azt tekintve, hogy „*általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet”*.

4. Társadalmi bevonás előnyei

Megállapítottam, hogy a magyarországi szakmagyakorlók és a nemzetközi szakirodalom szerint a társadalmi bevonás számos társadalmi előnnyel jár. Rangsoroltam ezeket, és kiderült, hogy a két legfontosabb előny az, hogy a tájépítész-tervező tanul a folyamat során, és a tervezési folyamatba bevont szereplők jobban magukénak érzik a megvalósult fejlesztést.

A hazai és nemzetközi szakirodalomban talált előnyöket előfordulási gyakoriságuk alapján rangsoroltam. A szakértői interjúk és a tájépítészek által kitöltött kérdőívek statisztikai elemzésével és összehasonlításával kialakítottam a szakmagyakorlók véleménye szerinti rangsorokat is. A szakirodalom és a gyakorlat szerinti rangsorok egymásra vetítése révén (5.1.4. pontban a 8. táblázat), ahol a szakirodalomban való előfordulást jelzik a fekete négyzetek) tettem megállapításomat, hogy a két legfontosabb előnynek tekinthetők azok, hogy:

a. „V98. A helyiek jobban magukénak érzik majd a megvalósult fejlesztést”, ha bevonták az ott lakókat, hiszen a szakértők és a kérdőívet kitöltők listáján első, továbbá a szakirodalmak esetében a

lista második helyén szerepelt ez. Ez összefüggést mutat Zelenák Fruzsina helykötődést vizsgáló disszertációjának 5. tézisével, miszerint „*a komplex lakótelepi nyilvános szabadtérépítészeti megújítás esetében*" (az Országbíró sétányt vizsgálta, amely jól szervezett társadalmi bevonási folyamat keretében valósult meg) „*a kedvenc helyek jelentősen nagyobb százalékban jelennek meg a megújított szabadtereken"*. (Zelenák, 2018) Mivel a megújult közterülethez való kötődést vélhetően még jobban erősítheti a társadalmi bevonás, ezért a fejlesztést megelőzően, érdemes ezt a szempontot is mérlegelni, és olyan esetben, helyen alkalmazni, ahol szükség van a kötődés kiépítésére (pl. szegregátumban vagy új építési területen).

b. „V94. A tájépítész-tervező tanul belőle" kijelentés a szakirodalmi gyűjtés alapján első helyen van, a kérdőívkitöltőknél a harmadik helyre került. A szakértők esetében csak a hatodik helyen végzett ez a mondat, de mivel ők szabad válaszokat is megadhattak, ezért a tájépítész végzettségű szakértők között 9-ből 8-an tesznek erre utal megjegyzéseket: sok hasznos tervezői információhoz jut a tervező, minden résztvevő tanul belőle, jobban megalapozott terv születik stb.

5. Tézis. Társadalmi bevonás folyamatának mátrixa

A szakirodalomból kiemeltem és továbbfejlesztettem egy olyan mátrixot, amely segítségével leírható, tervezhető és ellenőrizhető egy projekt társadalmi bevonási folyamata az egyes projektfázisokban használt eszközök által.

Egy korábbi kutatásban több kollégámmal együtt megalkottuk a társadalmi bevonásnak a hat eszközcsoportját (nyilvánosság, szervezés, tervalkotás, közösségi akciók, társadalmi programok, egyéb bevonást segítő eszközök), és a projektmenedzsmentből kölcsönzött négy projektfázissal (keletkezés, tervezés, kivitelezés, utóélet) összevetve egy olyan komplex mátrixot alkottunk meg, amely egy fejlesztési projekt társadalmi bevonási folyamatát modellezi: a projektötlettől a garanciális időszak végéig, a projektzárásig. (Horváth et al., 2018) A mátrix kétféle továbbfejlesztését valósítottam meg:

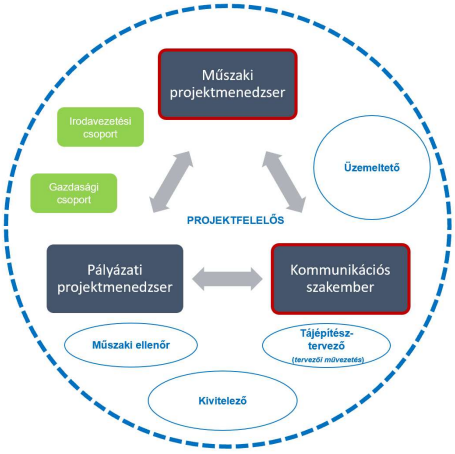
a. A kutatás során hiányként jelentkezett az üzemeltetési időszak, a projekt valódi „életének" a modellezési lehetősége, ami még inkább alá húzta azt a szabadtérfejlesztési hiányt, hogy általánosságban nincs együttműködés a fejlesztésért és a fenntartásért felelős szakemberek között. Az üzemeltetés projektfázist és a monitoring eszközcsomagot is tartalmazó mátrix ezt a hiányt kívánja ellensúlyozni. (M14. melléklet) Ettől a két kiegészítéstől eltekintve a mátrixot nem módosítottam, mert az üzemeltetés idején használt bevonási eszközök a meglévő gyűjtőcsoportokba jól illeszkednek: pl. egy zöldfelület-örökbefogadási pályázat besorolható a városszépítő programok közé.

b. A mátrix kiegészítve a szükséges szempontokkal jól használható több projekt folyamatának összehasonlítására (pl. a tájépítész és az önkormányzat közötti munkamegosztás szemléltetésére a két esettanulmányban).

6. Tézis. Az önkormányzat szerepei

Egy szabadtérfejlesztéshez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamat során az önkormányzat kezdeményező és/vagy felkaroló, finanszírozó, menedzser, döntéshozó, szabályozó, megvalósító, üzemeltető, tulajdonosi szerepeket kell betöltsön úgy, hogy folyamatos jelenléte, előkészítő és irányító tevékenysége révén sikeresen és magas minőségben tudjon megvalósulni az adott projekt.

A szakirodalomból kiemeltem, hogy a társadalmi bevonás során az önkormányzat hat különböző szerepet kell betöltsön: kezdeményező, felkarolóként segítenie kell az alulról jövő kezdeményezéseket, finanszírozóként a forráskeresés is feladata, menedzserként irányítania kell a projektmegvalósítást, döntéshozóként rendelkezik a tervek elfogadásáról, szabályozóként jogi eszközökkel segíti vagy szükség esetén gátolja a folyamatokat, megvalósítóként, üzemeltetőként a kivitelezésért és a hosszú távú működését felel. (Horváth et al., 2018) Ezt egészítettem ki a tulajdonosi szereppel, az önkormányzat a közterületek tulajdonosaként a köz javának szolgálatáért vállal felelősséget.

16. ábra. Egy szabadtérfejlesztési projekt megvalósítása esetén kialakuló szervezeti háttér

Ahhoz, hogy egy bevonás sikeres legyen, és a társadalmi egyeztetés eredményei meg is valósuljanak, különös jelentőséggel bírnak az utómunkák és a kivitelezés időszakai is, amelyek során mind az önkormányzatnak, mind a tájépítész-tervezőnek kiemelt szerepe és felelőssége van. A bemutatott

esettanulmányok és a szakirodalom egyértelműen felszínre hozták, hogy bár az önkormányzatot a társadalmi egyeztetés során képviselheti a megbízott facilitátor vagy tájépítész-tervező, de nem helyettesítheti egy olyan önkormányzati szervezeti egység (pl. delegált projektfelelős műszaki projektmenedzser, kommunikációs szakember stb. személy (16. ábra) jelenlétét, aki **a projekt minden fázisában jelen van, és folyamatosan képviseli a társadalmi egyeztetéseken elhangzottakat** (pl. a kivitelezési kooperációkon és egyéb egyeztetéseken).

7. A facilitátor személye

Megállapítottam, hogy a magyarországi önkormányzati szabadtérfejlesztési gyakorlatban az a tendencia, hogy a közösségi tervezéseket nagyrészt olyan facilitátorok segítik, akik nem rendelkeznek tájépítész végzettséggel, illetve fontos szemponttá kezd válni, hogy a facilitátor olyan független szereplő legyen, akinek a személye nem azonos a tervezőével.

Az a tendencia, hogy a Magyarországi gyakorlatban megjelentek, és fontos szerepet töltenek be a szakmafüggetlen facilitátorok, magyarázható a feltárt előzményekkel, illetve a szakértői interjúk és tájépítészeti kérdőívek eredményeivel:

a. Magyarországon az első ismertebb, szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonásokat a tervezők irányították, pl. a XIII. kerületi Országbíró sétány 2011-ben elindított komoly bevonási folyamata (Gábor Péter, Bardóczi Sándor) vagy a VIII. kerületben az Újirány Tájépítész Kft. nevéhez kapcsolódó 2013-as Teleki téri közösségi tervezés. Általában külföldi gyakorlatok alapján, önfejlesztés útján, főként hivatástudatból és lelkesedésből vállalták magukra, és irányították ezeket a folyamatokat a tervezők. A 2010-es évek témába vágó jó gyakorlatai felkeltették az önkormányzati vezetők figyelmét is, és többen előtérbe helyezték a szabadtérfejlesztések során az érintettek bevonását. A más szakterületekről érkező facilitátorok megjelenése a társadalmi bevonásnak ehhez a felívelő időszakához köthető, amikor a bevonási gyakorlatban jártasabb irodák túlterheltté váltak (pl. Újirány Tájépítész Kft.), és nem volt elegendő tervező a feladatra, továbbá lehetőség sem volt újabb szakemberek képzésére.

b. A szakértői interjúk és a tájépítészek által kitöltött kérdőív alapján a társadalmi bevonás nehézségeinek, kihívásainak listáján második helyen szerepelt, hogy „Egy jó moderátor/ facilitátor nélkül könnyen félresiklik, és sikertelen lesz (könnyen be lehet szorulni rossz vitahelyzetekbe)” a társadalmi bevonás. Ez ez megerősíti azt a feltételezést, hogy a Magyarországi gyakorlatban megjelentek, és fontos szerepet töltenek be a szakmafüggetlen facilitátorok.

c. A szakértők és a kérdőívet kitöltők azt a kérdést kapták, hogy a közösségi tervezés milyen szervezeti struktúrákkal működik jól, és több választ is megjelölhettek. A szakértők és a kérdőívkitöltők abban teljesen egyet értettek, hogy a facilitátor személye végeredményben lehet „bárki", önkormányzati dolgozó, külön cég alkalmazottja vagy tájépítész, de annak a feltételnek mindenképpen teljesülnie kell, hogy ez a személy független szereplő, és nem egyezhet meg a tervező személyével (pl. egy irodán belül különböző személyek kell vállalják az egyes részfeladatokat). Abban nem volt konszenzus, hogy a fenti megoldások közül melyik a legjobb: a szakértők 92%-kal az önkormányzatra bíznák a facilitálást, a kérdőívkitöltők legtöbben, 40%-kal arra döntöttek, hogy egy tervezőirodán belül egy másik személy legyen.

8. Tézis. A tájépítész-tervező társadalmi bevonáshoz szükséges kompetenciái

a) A szakirodalom és a gyakorlat alapján megállapítottam, hogy a tájépítész-tervezőnek a társadalmi bevonás során összesen hét plusz kompetenciára van szüksége a társadalmi bevonási folyamatokban való részvételhez: 1. facilitáció (erre csak akkor van szüksége, ha a tervezési alkalmak szervezését is vállalja a jelenleg kialakuló gyakorlat ellenére); 2. vezetőképesség; 3. fontossági sorrend felállítása; 4. szakmai tekintély; 5. prezentációs technikák ismerete; 6. kitartás és a 7., amely a szakirodalomban nem szerepelt, de a vizsgálataim során felszínre került, a nyitottság.

b) Megállapítottam, hogy a hazai és nemzetközi szakirodalom, illetve a gyakorló szakemberek véleménye alapján a legfontosabb tájépítészeti kompetencia a komplex kommunikációs képesség, amely ugyanúgy nélkülözhetetlen a társadalmi bevonásban (Dömötör, 2008), a XXI. századi természettudományos oktatás területén (Hilton, National Research Council, 2010), mint az élhető városok tervezésekor (Yang et al., 2020).

A szakirodalomból összegyűjtöttem a 30 tájépítész készséget, képességet, és megállapítottam, hogy ebből 13 kompetencia kötődik a közösségi részvételen alapuló tervezéshez, de ezekből csak 6 olyan van, amely nem tartozik hozzá a tájépítészek alapkészségeihez. A Grounded Theory módszerrel a gyakorló szakemberek véleményét is megvizsgáltam, és egy új, a társadalmi bevonásban résztvevő tájépítész-tervező számára szükséges készségre, a nyitottságra derült fény. A 7 plusz kompetencia közül az egyik a facilitálás készsége, amellyel természetesen csak akkor kell rendelkezzen a tervező, ha vállal is ilyen feladatot.

A hazai és nemzetközi szakirodalom szintézise során csak a komplex kommunikációs képesség volt az, amely minden vizsgált forrásban szerepelt, és a társadalmi bevonásban való részvételhez is szükséges.

9. Tézis. A tájépítész-tervező feladata a társadalmi bevonásban

Megállapítottam, hogy a magyarországi gyakorlatban a szabadtérfejlesztések társadalmi bevonása során a tájépítész-tervezőnek a tájépítészeti tervezés az elsőrendű feladata, de:

- **a. szükség esetén anyagot (pl. szöveg és kép) kell szolgáltatnia résztvevő szakembernek (pl. grafikus, kommunikációs, projektmenedzser, marketinges);**
- **b. a közösségi tervezési alkalmakon részt kell vennie, és szükség esetén felszólalnia;**
- **c. facilitátori szerepet is vállalhat, ha a személye különbözik a tervezőtől (ld. 7.c. tézis);**
- **d. jelentkezhetnek többletfeladatai (pl. az érintettekkel való közös tervezést segítő eszközökkel kell készülnie);**

Az esettanulmányok, valamint a szakértői interjúk és a tájépítészek által kitöltött kérdőívek a következő eredményeket hozták:

a. szakértői interjúk (8%) és kérdőíves eredmények (8%) alapján konszenzus volt abban, hogy az nem működő megoldás, hogy a tájépítész-tervező minden munkafolyamatban vegyen részt (tervezzen, moderáljon, projektet vezessen, kommunikációs és egyéb feladatokat is lásson el). A szakértők (67%) és a kérdőívkitöltők (37%) is első helyre tették azt a jó hozzáállást, hogy *a tájépítész „Csak a tervezést érintő feladatokban vállaljon részt, a többihez szükség esetén csak anyagot (pl. szöveg és kép) szolgáltasson a többi résztvevő szakembernek (pl. grafikus, kommunikációs, projektmenedzser, marketinges)”.*

b. a szakértői interjúk (75%) és a kérdőíves eredmények (67%) alapján konszenzus volt abban, hogy „*Az önkormányzat és/vagy egy facilitátor (pl. mediátor, közösségfejlesztő) szervezze és irányítsa a közösségi tervezést, de a tervező mindig vegyen részt, és amikor szükséges, szólaljon fel*”.

c. a szakértői interjúk és kérdőíves eredmények alapján konszenzus volt abban (mindenki első helyre tette a listájában) is, hogy a társadalmi bevonás során a legfontosabb többletfeladatot a tájépítész számára a „Több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések” jelentik, és ezt a szakirodalom is megerősítette.

10. Társadalmi egyeztetés folyamatleírása és a kapcsolódó tájépítészeti feladatok

A szakirodalom és a gyakorlat segítségével meghatároztam a társadalmi egyeztetés folyamatát, és azt, hogy a tájépítész-tervezőnek milyen (többlet)feladatai adódnak a tervezés során. Megállapítottam, hogy a szabadtérfejlesztések során a tájépítész-tervezőnek a tájépítészeti tervezés az elsőrendű feladata, de a társadalmi bevonási folyamat során jelentkeznek számára is többletfeladatok, amely főként a tervezési alkalmak szakmai anyagainak előkészítését és az alkalmakon való részvételt jelenti.

A szakirodalmi áttekintés szerint összeírtam a tájépítész-tervező feladatait a társadalmi egyeztetéshez kapcsolódó tájépítészeti tervezés során. A gyakorlatban tapasztaltak alapján (esettanulmányok, interjúk) összeállítottam ennek a táblázatnak a korrigált változatát, amely a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamat tájépítészeti tervezése során jelentkező tájépítész-tervezői feladatokat listázza (M.16.2.), kiemelve a többletfeladatként jelentkezőket, figyelembe véve a 7.c. tézist, miszerint a tervező döntése, hogy vállal-e facilitátori feladatokat, mert alapvetően csak részt kell vennie a folyamatban. A szakirodalom mellett a szakértők és az esettanulmányok segítették a táblázat összeállítását. A tájépítészeti kérdőívben is szerepelt az a kérdés, hogy milyen többletfeladatokra számíthat a tervező, ezért annak eredményeit összevetve a kialakult feladatlistával, látható, hogy a gyakorló tájépítészek azt gondolják, hogy a társadalmi bevonásban való részvétel jóval több plusz feladattal jár, mint ahogy a valóságban van.

7.2. Gyakorlati eredmények

1. Gyakorlati eredmény. Társadalmi bevonáshoz kapcsolódó tájépítészeti hibák listája

A szakirodalom és a gyakorlat alapján összegyűjtöttem a tizenegy legfontosabb hibalehetőséget, amelyekkel a tájépítész-tervező akadályozhatja a társadalmi bevonási folyamatot Ez a lista a tervezés során nyújthat segítséget: Nyitottság hiánya; Túlságosan szakmai nyelv alkalmazása (szakzsargon); A tervező nem megfelelő viszonyulása a résztvevőkhöz, pl. lekezeli őket, nem veszi figyelembe, hogy néhányan lassabban értik meg a folyamatot; Félreérthető, magyarázatok nélküli látványterv, előkép (pl. laikus számára nehezen értelmezhető); Megbízhatatlanság: olyat ígér a tervező, amit nem lehet megvalósítani; A tervező ragaszkodása a saját koncepciójához, elképzeléséhez; Lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. folyamatában nem ellenőrzi szakmailag a bejövő véleményeket, javaslatokat, hanem utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket; Nagyon direkt előképek alkalmazása, amely túlságosan irányított folyamatot eredményezhet (manipuláció); A tervező rosszul időzített és nem megfelelő kérdései a résztvevők felé; A tervező nem marad csendben, amikor kellene; Pontatlanság: projektfolyamat során kitűzött határidőktől való eltérés. (M9.5. melléklet. A szakértői interjúk és kérdőívek összehasonlítása: a tájépítész-tervező felelőssége, hibái)

2. Gyakorlati eredmény. A társadalmi bevonás beillesztése a felsőfokú tájépítészeti oktatásba

Megállapítottam, hogy a LED, LED2LEAP és OLA programok kapcsán a magyarországi tájépítész képzés kísérleti projekteket indított a társadalmi bevonás elméletének és gyakorlatának integrálása céljából. A szakmagyakorlók fontosnak tartják, hogy az egyetemi képzésben bizonyos készségek (pl. kommunikációs, prezentációs készség, empátia, nyitottság) alkalmazott módon és külön tantárgy (pl. a kommunikáció elmélete és gyakorlata) keretében is helyet kapjanak.

A szakértőkkel és szakmagyakorlókkal készült interjúk alapján felmerült, hogy a társadalmi bevonás oktatásba való integrálása érdekében a graduális egyetemi képzés fejlesztésén túl külön szakképzés megalapítására is szükség lehet (pl. a főépítész vagy urbanista szakképzés mintájára), vagy esetleg magán cégek szervezésében a Kanadai gyakorlat szerint (International Association for Public Participation (IAP2) Canada, 2024))

A társadalmi bevonáson alapuló tervezés, mint specializáció – elsősorban a rendelkezésre álló képzési időkeretek miatt nem tud megvalósulni a graduális oktatás keretében, de posztgraduális képzési formában lenne rá lehetőség.

3. Gyakorlati eredmény. Szabályozás lehetősége

A szakirodalmi áttekintésben kifejtett szabályozási kérdések és a fentiek értelmében kijelenthetjük, hogy hosszú távon az Aarhusi Egyezmény szabadtérfejlesztési szintű megvalósításának és a helyi közösségek közterület-fejlesztésekhez kapcsolódó igényeinek érvényesítése érdekében a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelethez (Magyar Országgyűlés, 2021) hasonlóan, amely a településfejlesztéshez kapcsolódó a partnerséget is szabályozza, országos szintű jogszabályban lenne célszerű a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó bevonás és a nyílt kommunikáció működésének feltételeit (mikor van rá szükség, milyen eszközöket kell és lehet használni stb.) rögzíteni. De ahhoz, hogy egy országos szintű jogszabály célt érjen, és ne csak kiskapukeresés legyen az eredménye, előzetes szemléletformáló és pénzügyi ösztönzőkkel programokat kell indítani, a bevonáshoz szükséges szakemberek képzését meg kell erősíteni, és kísérleti szinten az alacsonyabb rendű jogszabályokba vagy stratégiai dokumentumokba el kell helyezni a szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonás megvalósítására vonatkozó iránymutatásokat. Kezdeti lépésként a Fővárosi Önkormányzat Radó Dezső Tervének mintájára települési szinten az egyes önkormányzatok saját lehetőségeikhez, méreteikhez, igényeikhez illesztve a Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akciótervükben, illetve rendeleteikben kellene szabályozzák a bevonást.

4. Gyakorlati eredmény. Doktori disszertációk gyűjteménye

Megvizsgáltam a magyarországi doktori disszertációk gyűjteményét, és megállapítottam, hogy párhuzamosan több adatbázis is létezik, de ezek kevésbé rendszerezettek, ezért nehéz keresni bennük és többféle hibát is tartalmaznak (pl. a doktori.hu oldalon nem lehet téma szerint keresni; a Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola disszertációi közül 8 darab a tájépítészeti területről nem található meg a hivatalos listákon, csak a Corvinus egyetem disszertáció-gyűjteményében).

A doktori értekezések általános tartalmi problémája, hogy úgy az internetes felületeken, mint a nyomtatott disszertációkban azok a tézisek is megjelennek, amelyeket a bírálóbizottság nem fogadott el. Mivel azonban a disszertációk nem tartalmazzák az opponenciát, így olyan hibák kerülnek be a tudományos rendszerbe, amelyek kiküszöbölhetők lettek volna (pl. valaki az el nem fogadott tézisekre, mint új kutatási eredményekre hivatkozik).

8. ÖSSZEFOGLALÁS

„tanuljunk világot látni,
indulatainkkal bánni,
nem bújkálni, mint a gyermek,
viselni a ***közös terhet****,*
éljük át a mások részét,
legyen bennünk újra ***részvét****”*

(Szabó T. Anna: Az ég zsoltára)

A társadalmi bevonás önkormányzati feladat, de a városvezetésnek bizonyos eszközök esetében mindenképpen együtt kell működnie tájépítészekkel, akik a pontszerű fejlesztésekben és a stratégiaalkotásban is otthon vannak. A jó városmegújítás csak átlátható, hosszú távú stratégiák mellett tud megvalósulni, és ezt a szemléletet a társadalmi bevonásban is alkalmazni szükséges. A sok pontszerű, stratégiába illesztett esemény viszont csak úgy tud működni, ha folyamatos és átlátható a kommunikáció. Ezért különösen is igaz Alföldy György mondása: nem elég valamit jól csinálni, annak láthatóvá is kell válnia.

A társadalmi bevonás most már a mindennapjaink része, nem tehetjük meg, hogy nem foglalkozunk vele, és nem rendelkezünk az alapismeretekkel. Ehhez azonban az is fontos, hogy mi, tájépítészek világosan lássuk, hogy mi a feladatunk. A kutatási eredmények egyik nagy érdekessége, hogy míg Kanadában főként megmaradt a közösségi tervezés tervezői hatáskörben, addig Magyarországon elindult egy tendencia, miszerint a tervegyeztetéseket külön szakértők (facilitátorok) segítik. Kérdés, hogy ez a folyamat továbbra is tartja-e majd magát, de addig is a hazai gyakorlatban elegendő, ha a tájépítész-tervező tisztában van a társadalmi bevonás lényegével, és a fejlesztés során részt vesz a közösségi tervezés alkalmain úgy, hogy megismeri és nyitottan, tisztelettel kezeli a folyamatot, illetve majd az összegyűlt szempontok maximális figyelembevételével, a szakmai követelményeknek és jogszabályoknak megfelelően megtervezi az adott feladatot.

A tájépítész oktatásnak a gyakorlatot is ki kell szolgálnia, így a társadalmi bevonásra vonatkozóan is szükség van az alapismeretek átadására, hogy a tájépítész-tervező erősödjön a nyitottságban és kommunikációban. Fontos viszont, hogy a mélyebb tudás érdekében a szakképzések különböző formái is elérhetők legyenek, amelyek a speciális bevonási technikákat és gyakorlatokat is megismertetik a tervezőkkel. Ha elindul ez a fajta specializáció, akkor a szakmán belül mindenki megtalálhatja a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó helyét, és megismerve a működést képes lesz annak segítésére akadálygördítés nélkül.

Bízom benne, hogy ez az új szemlélet sok tervezőben lebontja a gátat és az ellenszenvet a társadalmi bevonás irányába, és egy gyümölcsöző együttműködés alakul ki a szakemberek, önkormányzatok és az állampolgárok között annak érdekében, hogy a zöldfelületeink ne csak szépek, hanem hosszútávon fenntarthatók, hasznosak és kedveltek legyenek, s így a települési zöldinfrastruktúra gazdagodjon.

9. SUMMARY

„help good people do good work together better"
(Jay Rothman)

Public involvement is a municipal task, but for certain assets, the city government should definitely work together with landscape architects, who are also familiar with local development and strategising. Good urban regeneration can only be achieved through transparent, long-term strategies, and this approach needs to be applied to public involvement. However, the numerous one-off events, integrated into a strategy, can only work if there is continuous and transparent communication. As I learned from György Alföldy: it is not enough to do something well, it must also become visible.

Public involvement is now part of our everyday lives, we cannot afford not to address it and to lack basic understanding. But it also requires us landscape architects to see clearly what our role is. One of the major interesting findings of the research is that while in Canada community planning has remained mainly in the hands of planners, in Hungary a process assisted by dedicated experts (facilitators) has begun. It remains to be seen whether this process will continue, but in the meantime in Hungarian practice, it is sufficient for the landscape architect-planner to be broadly aware of the essence of public involvement and to participate in community planning opportunities during the development process by learning about and treating the process with openness and respect, and then designing the task in accordance with professional requirements and legislation, taking maximum account of the collected perspectives.

The landscape architecture education has to address the practice, and the basic skills for public engagement have to be transferred: the landscape architect has to be equipped with openness, empathy, communication and presentation skills. It is important, however, to provide more in-depth knowledge through specialised training and courses (self-financed) to familiarise designers with the specific techniques. Once this type of specialisation begins, everyone within the profession will be able to find their place in public engagement and, by understanding how it works, will be able to facilitate it without hindrance.

I am confident that in many landscape architects this new approach will break down the barriers and reluctance to get involved, and that a fruitful collaboration between professionals will develop to ensure that our greenspaces are not only beautiful, but also sustainable, useful and popular in the long term, enriching the urban green infrastructure.

10. MELLÉKLETEK

M1. melléklet. Irodalomjegyzék

Könyvek, könyvfejezetek

BARDÓCZI, S., GICZEY, P. (EDS.) (2010): *Kézikönyv a részvételi városmegújításról – Gyakorlati útmutató*. Budapest: Közösségfejlesztők Egyesülete Városmegújító Munkacsoport. 120 p.

BEVK, T. (ED.) (2022): *Scales of change book of abstracts: commemorating 50 years of Landscape Architecture study programme at University of Ljubljana : ECLAS 2022, University of Ljubljana, conference.eclas.org, 12.-14. 9. 2022*. Ljubljana: Biotechnical Faculty. 1 p.

BFVT KFT., ORMOS IMRE ALAPÍTVÁNY (2017a): *Budapesti zöldinfrastruktúra koncepciója - Helyzetelemzés és -értékelés*. Budapest: BFVT Kft. 154 p.

BFVT KFT., ORMOS IMRE ALAPÍTVÁNY (2017b): *Budapesti zöldinfrastruktúra koncepciója - Koncepció*. Budapest: BFVT Kft. 56 p.

BFVT KFT., ORMOS IMRE ALAPÍTVÁNY, ECRS MAGYARORSZÁG KFT., BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL (2021): *Radó Dezső Terv | Budapest*. 126 p.

BODA Z. (2008): A civil szervezetek a közösségi döntéshozatalban: participáció és kormányzás. In: Bódi F. (Ed.), *A Területfejlesztés útjai az Európai Unióban című konferencia előadásainak szerkezett változata*. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia Politikai Tudományok Intézete. 159–168 pp.

BODA Z. (2013): *Legitimitás, bizalom, együttműködés kollektív cselekvés a politikában*. Budapest: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet. 204 p.

BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL (2019): *A fővárosi TÉR_KÖZ városrehabilitációs pályázat 2013 és 2019 közötti eredményei*. Budapest Főváros Önkormányzata

BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL, ÓBUDA-BÉKÁSMEGYER VÁROSFEJLESZTŐ NONPROFIT KFT. (2018): *TÉR_KÖZ Budapest Példatár: Jó gyakorlatok a társadalom bevonására*. Budapest: Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal. 133 p.

CARMONA, M., MAGALHÃES, C. de, HAMMOND, L. (2008): *Public Space: The Management Dimension*. Routledge. 241 p.

CATALANO, R. (2012): *Prakash Singh. Il mio vicino di casa*. Roma: Cittá Nouva Editrice. 64 p.

COUNCIL OF EUROPE (2007): *Spatial development glossary: European Conference of Ministers responsible for Regional/Spatial Planning (CEMAT) = Glossaire du développement territorial*. Presented at the European Conference of Ministers Responsible for Regional Planning. Strasbourg: Council of Europe Publ. 77 p.

CSEH-SZOMBATHY, L., FERGE, Z. (1975): *A szociológiai felvétel módszerei*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 430 p.

DALÁNYI L. (1998): *Környezetarchitektúra*. Budapest. 332 p.

DEE, C. (2012): *To design landscape: art, nature & utility*. London: Routledge. 270 p.

DEMETER A. (2012): *SURE - Közösségi tervezési eszköztár*. Európai Regionális Fejlesztési Alap - URBACT II. program. 48 p.

DIEDRICH, L., HENDRIKS, M., MOLL, C., FRIESEN, M., LINDGREN, C. (2018): *Care / Create / Act. Landscape Architecture Europe.* 336 p.

DITZENDY K. A. (2016): *Partnerségi egyeztetés, közösségi tervezés*. Kecskemét: HROD Kft. 92 p.

GEHRELS, H., BOSCH, P., BROLSMA, R., VAN DINTHER, D., GOOSSEN, M., JACOBS, C., DE JONG, M., KOK, S., MASSOP, H., OSTÉ, L., PÉREZ-SOBA, M., ROVERS, V., SMIT, A., VERWEIJ, P., DE VRIES, B., WEIJERS, E. (2016): *Designing green and blue infrastructure to support healthy urban living*. 109 p.

HEALEY, P. (1997): *Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies*. Macmillan. 360 p.

HILTON, M., NATIONAL RESEARCH COUNCIL (2010): *Exploring the Intersection of Science Education and 21st Century Skills: A Workshop Summary*. Washington, D.C.: National Academies Press. 144 p.

HORÁNYI, Ö. (2007): *A kommunikáció mint participáció*. Budapest: AKTI : Typotex. 332 p.

HORVÁTH, D., KERESZTES-SIPOS, A., LUKÁCSHÁZI, G., AVAR, Z., VIRÁG, D. B., HÁMORI, P. (2018): *TÉR_KÖZ Budapest Navigátor: Kézikönyv a társadalmi bevonáshoz*. Budapest: Budapest Főváros Önkormányzata Főpolgármesteri Hivatal. 39 p.

INTERNATIONAL FEDERATION OF LANDSCAPE ARCHITECTS (IFLA) (2023): *FUTURE OF LANDSCAPE ARCHITECTURE SERIES: Setting the Foundations for Resilient Landscapes and Communities*. International Federation of Landscape Architects (IFLA) &Te Herenga Waka—Victoria University of Wellington. 107 p.

J.RUBIN, H., S.RUBIN, I. (2005): *Qualitative Interviewing (2nd ed.): The Art of Hearing Data*. SAGE Publications, Inc.

MAGYAR ÉPÍTÉSZ KAMARA (2003): *Táj- és kertépítészeti alkotások és szolgáltatások díjszámítási szabályzata*. Budapest. 44 p.
MAKHZOUMI, J., EGOZ, S., PUNGETTI, G. (2011): *The Right to Landscape: Contesting Landscape and Human Rights*. Ashgate Publishing, Ltd. 340 p.
MINISZTERELNÖKSÉG (2016): *Módszertani útmutató a zöld infrastruktúra fejlesztési és fenntartási akcióterv készítéséhez*. Területrendezési és Településügyi Főosztálya. 47 p.
MONTRÉAL URBAN ECOLOGY CENTRE, JUILLET, A., RAJOTTE SAURIOL, G., ROCHETTE, A., BOUGIE, T., COELHO, A., CRAIG, O., GAUDETTE, I., SÈNE, M., GILBERT, P. (2015): *PARTICIPATORY URBAN - Planning the city with and for its citizens*. Montréal Urban Ecology Centre (MUEC)
MOTLOCH, J. L. (2000): *Introduction to Landscape Design*. John Wiley & Sons. 394 p.
NEMZETI FEJLESZTÉSI ÉS GAZDASÁG MINISZTÉRIUM – TERÜLETFEJLESZTÉSÉRT ÉS ÉPÍTÉSÜGYÉRT FELELŐS SZAKÁLLAMTITKÁRSÁG (2009): *Városfejlesztési kézikönyv – második, javított kiadás*. 148 p.
PETRIKOVA, D., JAŠŠO, M., HAJDUK, M. (2020): Social Media as Tool of SMART City Marketing. In: N. V. M. Lopes (Ed.), *Smart Governance for Cities: Perspectives and Experiences*. Cham: Springer International Publishing. 55–72 pp.
RIDDER, D., MOSTERT, E., CERNESSON, F., HARMONYCOP TEAM (2005): *Learning together to manage together : improving participation in water management*. Osnabrück: University of Osnabrück
SAIN, M. (2010): *Területfejlesztési füzetek 1. - Segédlet a közösségi tervezéshez*. Budapest: VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (VÁTI). 96 p.
SAIN, M. (2014): *Mini segédlet a közösségi tervezéshez*. Budapest
SAIN, M., RAB, J. (2018): *Részvételi tervezés a településfejlesztésben és településrendezésben*. 55 p.
STEINITZ, C. (2022): Scale, Size, Time and Complexity matter. In: T. Bevk (Ed.), *Scales of change book of abstracts: commemorating 50 years of Landscape Architecture study programme at University of Ljubljana : ECLAS 2022, University of Ljubljana, conference.eclas.org, 12.-14. 9. 2022*. Ljubljana: Biotechnical Faculty. Electronic version
THOMPSON, I. (2003): *Ecology, Community and Delight: An Inquiry Into Values in Landscape Architecture*. Routledge. 251 p.
UNITED NATIONS (2015): *TRANSFORMING OUR WORLD: THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMEN - A/RES/70/1*. 41 p.
UNITED NATIONS (2017): At the heart of sustainable development. In: United Nations, *The Asia-Pacific Disaster Report 2015*. UN. 140–175 pp.
WILCOX, D. (1994): *The Guide to Effective Participation*. Partnership

Folyóiratcikkek

ALMÁSI, B., BÁTHORYNÉ NAGY, I. R. (2006): Zöld mustra - kalandozás a definíciók dzsungelében. In: *4D TÁJÉPÍTÉSZETI ÉS KERTMŰVÉSZETI FOLYÓIRAT / JOURNAL OF LANDSCAPE ARCHITECTURE AND GARDEN ART*, *2* 3–12 pp.
ARAPOVICS, M. (2016): A közösségfejlesztés alapfogalmai és a kulturális közösségfejlesztés paradigmái. In: *Kulturális Szemle*, *6* 36–53 pp.
ARNSTEIN, S. R. (1969): A Ladder Of Citizen Participation. In: *Journal of the American Institute of Planners*, *35*(4) 216–224 pp.
AYLETT, A. (2010): Participatory Planning, Justice, and Climate Change in Durban, South Africa. In: *Environment and Planning A: Economy and Space*, *42*(1) 99–115 pp.
BENEDICT, M., MCMAHON, E., FUND, T., BERGEN, L. (2006): Green Infrastructure: Linking Landscapes and Communities. In: *Bibliovault OAI Repository, the University of Chicago Press*, *22* 587 pp.
BIJKER, R. A., SIJTSMA, F. J. (2017): A portfolio of natural places: Using a participatory GIS tool to compare the appreciation and use of green spaces inside and outside urban areas by urban residents. In: *Landscape and Urban Planning*, *158* 155–165 pp.
CONNOR, D. M. (1988): A new ladder of citizen participation. In: *National Civic Review*, *77*(3) 249–257 pp.
CSANÁDI G., CSIZMADY A., KŐSZEGHY L. (2010): Nyilvánosság és részvétel a településtervezési folyamatban. In: *Tér és Társadalom*, *24*(1) 15–36 pp.
EICKEN, H., DANIELSEN, F., SAM, J.-M., FIDEL, M., JOHNSON, N., POULSEN, M., LEE, O., SPELLMAN, K., IVERSEN, L., PULSIFER, P., ENGHOFF, M. (2021): Connecting Top-Down and Bottom-Up Approaches in Environmental Observing. In: *BioScience*, *71* pp.

EILOLA, S., JAALAMA, K., KANGASSALO, P., NUMMI, P., STAFFANS, A., FAGERHOLM, N. (2023): 3D visualisations for communicative urban and landscape planning: What systematic mapping of academic literature can tell us of their potential? In: *Landscape and Urban Planning*, *234* pp.

ERIKSSON, E., FREDRIKSSON, A., SYSSNER, J. (2021): Opening the black box of participatory planning: a study of how planners handle citizens' input. In: *European Planning Studies*, *30* pp.

EYBEN, R. (2003): The Rise of Rights: Rights-based Approaches to International Development. In: *IDS Policy Briefing 17: Brighton: IDS*

FERREIRA, V., BARREIRA, A. P., LOURES, L., ANTUNES, D., PANAGOPOULOS, T. (2020): Stakeholders' Engagement on Nature-Based Solutions: A Systematic Literature Review. In: *Sustainability*, *12*(2) 640 pp.

FLEET, B. (2017): PLOTINUS IN TRANSLATION - E.D. Perl (trans.) Plotinus Ennead V.1: On the Three Primary Levels of Reality. Pp. vi + 224. Las Vegas, Zurich and Athens: Parmenides Publishing, 2015. Paper, US$42. ISBN: 978-1-930972-91-9. In: *The Classical Review*, *67*(1) 46–47 pp.

FORS, H., MOLIN, J. F., MURPHY, M. A., VAN DEN BOSCHA, C. K. (2015): User participation in urban green spaces - For the people or the parks? In: *URBAN FORESTRY & URBAN GREENING*, *14*(3) 722–734 pp.

GEROPANTA, V., MARGARITA CORNELIO-MARI, E. (2022): Inclusiveness and Participation in the Design of Public Spaces: Her City and the Challenge of the Post-Pandemic Scenario. In: *INTERNATIONAL JOURNAL OF E-PLANNING RESEARCH*, *11*(1) pp.

GLASS, J. J. (1979): Citizen Participation in Planning: The Relationship Between Objectives and Techniques. In: *Journal of the American Planning Association*

GOBSTER, P. H., HADAVI, S., RIGOLON, A., STEWART, W. P. (2020): Measuring landscape change, lot by lot: Greening activity in response to a vacant land reuse program. In: *Landscape and Urban Planning*, *196* pp.

GOBSTER, P. H., RIGOLON, A., HADAVI, S., STEWART, W. P. (2020): The condition-care scale: A practical approach to monitoring progress in vacant lot stewardship programs. In: *Landscape and Urban Planning*, *203* pp.

GRABOWSKI, Z. J., MCPHEARSON, T., PICKETT, S. T. A. (2023): Transforming US urban green infrastructure planning to address equity. In: *Landscape and Urban Planning*, *229* pp.

HAGHANI, M., SABRI, S., DE GRUYTER, C., ARDESHIRI, A., SHAHHOSEINI, Z., SANCHEZ, T. W., ACUTO, M. (2023): The landscape and evolution of urban planning science. In: *Cities*, *136* 104261 pp.

HUANG, J.-H., FLOYD, M. F., TATEOSIAN, L. G., AARON HIPP, J. (2022): Exploring public values through Twitter data associated with urban parks pre- and post- COVID-19. In: *Landscape and Urban Planning*, *227* pp.

IVES, C. D., OKE, C., HEHIR, A., GORDON, A., WANG, Y., BEKESSY, S. A. (2017): Capturing residents' values for urban green space: Mapping, analysis and guidance for practice. In: *Landscape and Urban Planning*, *161* 32–43 pp.

JAALAMA, K., FAGERHOLM, N., JULIN, A., VIRTANEN, J.-P., MAKSIMAINEN, M., HYYPPÄ, H. (2021): Sense of presence and sense of place in perceiving a 3D geovisualization for communication in urban planning – Differences introduced by prior familiarity with the place. In: *Landscape and Urban Planning*, *207* pp.

JACOBS, N., LOVEDAY, F., MARKOVIC, M., COTTRILL, C. D., ZULLO, R., EDWARDS, P. (2022): Prototyping an IoT transparency toolkit to support communication, governance and policy in the smart city. In: *The Design Journal*, *25*(3) 459–480 pp.

JÁMBOR, I. (2000): Kertépítészeti tér, szabad tér, zöld tér. In: *Tájépítészet (Táj, Település, Kert) Tudományos Szakmai Folyóirat*, *1. évf.*(1. sz.) 8–11 pp.

JIMÉNEZ-CALDERA, J., SERRANO-MONTES, J. L., PÉREZ-ARÉVALO, R., RODRIGO-COMINO, J., SALVATI, L., CABALLERO-CALVO, A. (2022): A Conceptual Model for Planning and Management of Areas of Public Space and Meeting in Colombia. In: *Land*, *11*(11) 1922 pp.

KANJI, N., GREENWOOD, L. (2001): POLICY & PLANNING PROCESSES. In: , 37 pp.

KELEG, M. M., BUTINA WATSON, G., SALHEEN, M. A. (2022): A critical review for Cairo's green open spaces dynamics as a prospect to act as placemaking anchors. In: *URBAN DESIGN International*, *27*(3) 232–248 pp.

KERESZTES-SIPOS, A., FEKETE, A., BALOGH, P. I. (2021): A CASE STUDY ON THE POTENTIAL OF PUBLIC INVOLVEMENT IN GREEN SPACE DEVELOPMENT, REFLECTING TO ARNSTEIN'S LADDER OF CITIZEN PARTICIPATION. In: *6th Conference on Horticulture and Landscape Architecture in Transylvania*

KIM, J.-H., LI, W., NEWMAN, G., KIL, S.-H., PARK, S. Y. (2018): The influence of urban landscape spatial patterns on single-family housing prices. In: *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*, *45*(1) 26–43 pp.

KOMOSSA, F., WARTMANN, F. M., VERBURG, P. H. (2021): Expanding the toolbox: Assessing methods for local outdoor recreation planning. In: *Landscape and Urban Planning*, *212* pp.

KORPILO, S., NYBERG, E., VIERIKKO, K., NIEMINEN, H., ARCINIEGAS, G., RAYMOND, C. M. (2023): Developing a Multi-sensory Public Participation GIS (MSPPGIS) method for integrating landscape values and soundscapes of urban green infrastructure. In: *Landscape and Urban Planning*, *230* pp.

KOTUS, J., SOWADA, T. (2017): Behavioural model of collaborative urban management: extending the concept of Arnstein's ladder. In: *Cities*, *65* 78–86 pp.
LAMOND, J., EVERETT, G. (2019): Sustainable Blue-Green Infrastructure: A social practice approach to understanding community preferences and stewardship. In: *Landscape and Urban Planning*, *191* pp.
LAMPINEN, J., GARCÍA-ANTÚNEZ, O., LECHNER, A. M., STAHL OLAFSSON, A., GULSRUD, N. M., RAYMOND, C. M. (2023): Mapping public support for urban green infrastructure policies across the biodiversity-climate-society -nexus. In: *Landscape and Urban Planning*, *239* pp.
LEBRASSEUR, R. (2022): Cultural Greenspaces: Synthesizing Knowledge and Experience in Nova Scotia's African-Canadian Communities through Participatory Research and SoftGIS. In: *Social Sciences*, *11*(7) 281 pp.
LEHTO, C., HEDBLOM, M., ÖCKINGER, E., RANIUS, T. (2022): Landscape usage by recreationists is shaped by availability: Insights from a national PPGIS survey in Sweden. In: *Landscape and Urban Planning*, *227* pp.
LI, C., LIU, Y., HAKLAY, M. (2018): Participatory soundscape sensing. In: *Landscape and Urban Planning*, *173* 64–69 pp.
MAIER, K. (2001): Citizen Participation in Planning: Climbing a Ladder? In: *European Planning Studies*, *9*(6) 707–719 pp.
MAY, J. (2006): Ladders, Stars and Triangles: Old and New Theory for the Practice of Public Participation. In: *International Journal of Market Research*, *48*(3) 305–319 pp.
MAY, J. (2007): The Triangle of Engagement: An Unusual Way of Looking at the Usual Suspects. In: *Public Money & Management*, *27*(1) 69–75 pp.
MIKLÓS I., JUDIT T. N., RÓZA S. (2019): 21. SZÁZADI ÖNKORMÁNYZATI SIKERTÉNYEZŐK VIZSGÁLATA AZ ÖFFK II. PROJEKT KUTATÁSAINAK TÜKRÉBEN. In: , 141 pp.
MILES, I., SULLIVAN, W., KUO, M. (1998): Ecological restoration volunteers: The benefits of participation. In: *Urban Ecosystems*, *2* 27–41 pp.
PALEA, A., CIOBANU, G., KILYENI, A. (2012): Educational Skills in Training Landscape Architecture Students: Developing Communication Skills. In: *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, *46* 4672–4677 pp.
PALERM, J. R. (1999): Public participation in environmental decision making: examining the aarhus convention. In: *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, *01*(02) 229–244 pp.
PLEASANT, M. M., GRAY, S. A., LEPCZYK, C., FERNANDES, A., HUNTER, N., FORD, D. (2014): Managing cultural ecosystem services. In: *Ecosystem Services*, *8* 141–147 pp.
PRETTY, J. N. (1994): Alternative Systems of Inquiry for a Sustainable Agriculture. In: *IDS Bulletin*, *25*(2) 37–49 pp.
RAYAN, M., GRUEHN, D., KHAYYAM, U. (2022): Frameworks for Urban Green Infrastructure (UGI) Indicators: Expert and Community Outlook toward Green Climate-Resilient Cities in Pakistan. In: *Sustainability*, *14*(13) 7966 pp.
ROWE, R., SHEPHERD, M. (2002): Public Participation in the New NHS: No Closer to Citizen Control? In: *Social Policy & Administration*, *36*(3) 275–290 pp.
RUGGERI, D. (2019): The What, Why and How of Landscape Education for Democracy. In: *IN_BO. Ricerche e Progetti per Il Territorio, La Città e l'architettura*, *10*(4) 6-9-6–9 pp.
SALLAY V., MARTOS T. (2018): A Grounded Theory (GT) módszertana. In: *Magyar Pszichológiai Szemle*, *73*(1) 11–28 pp.
SANOFF, H. (2006): Multiple Views of Participatory Design. In: *Middle East Technical University Journal of the Faculty of Architecture*, *2* pp.
SINDLERYOVA, I. B., GARAJ, M., DANCISINOVA, L. (2019): Community planning perspective and its role within the social policy of the municipalities. In: *Social Sciences*, *8*(6) pp.
STAHL OLAFSSON, A., PURVES, R. S., WARTMANN, F. M., GARCIA-MARTIN, M., FAGERHOLM, N., TORRALBA, M., ALBERT, C., VERBRUGGE, L. N. H., HEIKINHEIMO, V., PLIENINGER, T., BIELING, C., KAARONEN, R., HARTMANN, M., RAYMOND, C. M. (2022): Comparing landscape value patterns between participatory mapping and geolocated social media content across Europe. In: *Landscape and Urban Planning*, *226* pp.
SULTANA, R., SELIM, S. (2021): Residents' perceptions of the role and management of green spaces to provide cultural ecosystem services in Dhaka, Bangladesh. In: *Ecology and Society*, *26*(4) pp.
SZCZEPAŃSKA, A., ZAGROBA, M., PIETRZYK, K. (2022): Participatory Budgeting as a Method for Improving Public Spaces in Major Polish Cities. In: *Social Indicators Research*, *162*(1) 231–252 pp.
TULLOCH, D. (2008): Public participation GIS (PPGIS). In: *Encyclopedia of Geographic Information Science*, *Thousand Oaks: SAGE Publications* 352–354 pp.
VAN ETTEGER, R., THOMPSON, I., VICENZOTTI, V. (2016): Aesthetic creation theory and landscape architecture. In: *Journal of Landscape Architecture*, *11* 80–91 pp.
VESTBRO, D. (2012): Citizen participation or representative democracy? The case of Stockholm, Sweden. In: *Journal of Architectural and Planning Research*, *29* 5–17 pp.

WANYUE, L. Y. U., WEI, G. U. O., BINXI, F., YIJIA, Z. (2020): URBAN REGENERATION WITH COMMUNITY BUILDING: DASHILANR MICROREGENERATION HANDBOOK. In: *Landscape Architecture Frontiers*, *8*(5) 166–179 pp.
WOLCH, J. R., BYRNE, J., NEWELL, J. P. (2014): Urban green space, public health, and environmental justice: The challenge of making cities 'just green enough'. In: *Landscape and Urban Planning*, *125* 234–244 pp.
WU, W., HE, F., ZHUANG, T., YI, Y. (2020): Stakeholder Analysis and Social Network Analysis in the Decision-Making of Industrial Land Redevelopment in China: The Case of Shanghai. In: *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *17*(24) 9206 pp.
YANG, S., EYLER, A., BROWNSON, R., SAMUELS, L., KYUNG, G., REIS, R. (2020): Developing livable cities: do we have what it takes? In: *Cities & Health*, *4*(3) 321–335 pp.
ZHANG, X., YANG, Y., LI, Y. (2023): Does Public Participation Reduce Regional Carbon Emission? In: *Atmosphere*, *14*(1) 165 pp.

Doktori értekezések

ALMÁSI B. (2007): *A zöldhálózat tervezés metodikai fejlesztése Budapest peremkerületének példáján (PhD)*. Budapesti Corvinus Egyetem, Tájépítészet és Döntéstámogató Rendszerek (4.6. Interdiszciplináris Agrártudományok). 142 p.
BALOGH P. I. (2004): *A szabadterek szerepváltozása a nagy európai városmegújításokban (PhD)*. Budapesti Corvinus Egyetem. 140 p.
DÖMÖTÖR T. (2008): *Közösségi részvétel a területi tervezésben (PhD)*. Budapesti Corvinus Egyetem, Tájépítészet és Döntéstámogató Rendszerek Doktori Iskola. 160 p.
DORICSÁK, O. (2014): *Tudománykommunikáció - A természet- és társadalomtudomány interdiszciplináris terület elméletének és gyakorlatának feltárása (MA)*. Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalomtudományi Kar, Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet, Budapest. 75 p.
FÁCZÁNYI Z. (2018): *Budapesti közösségi kertek tájépítészeti és szociológiai értelmezése (PhD)*. Szent István Egyetem, Tájépítészeti és Településtervezési Kar
GÁBOR P. (2014, April 23): *Városi területek megújítása - különös tekintettel a szabadterekre = Regeneration of urban areas - with a focus on public spaces (PhD)*. Budapesti Corvinus Egyetem, Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola. 173 p.
GÖRÖG M. (2016): *A szervezetek projektvezetési felkészültségének értékelése és fejlesztésének lehetősége (Akadémiai doktori értekezés)*. Budapest. 184 p.
JUHÁSZ G. A. (2018): *A közösségi tervezés szerepe a városfejlesztésben a fővárosi TÉR-KÖZ pályázat példáján (MA)*. Budapesti Corvinus Egyetem - Társadalomtudományi és Nemzetközi Kapcsolatok Kar. 91 p.
KŐSZEGHY, L. (2010): *A magyarországi várostervezés szociológiai elemzése (PhD)*. Eötvös Loránd Tudományegyetem - Társadalomtudományi Kar - Szociológia Doktori Iskola, Budapest. 187 p.
SZASZÁK, G. (2018): *Egyetemes szabadtértervezés (PhD)*. Szent István Egyetem, Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola. 315 p.
TAKÁCS D. (2016): *Városi szabadterek és szabadtér-fejlesztések ingatlanérték-befolyásoló hatásának elemzése Budapest példáján (PhD)*. Szent István Egyetem, Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola
TIHANYI, D. (2012): *Kreatív stratégiák és a köztéri művészet szerepe a városrehabilitációban (DLA)*. Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Doktori Iskola, Budapest. 230 p.
UNGER, A. R. (2018): *Demokrácia a képviseleten túl. A közvetlen demokrácia intézményrendszere és szerepe az Európai Unió demokratizációjában a demokrácia részvételi elmélete alapján (PhD)*. Eötvös Loránd Tudományegyetem
ZELENÁK, F. (2018): *Tájépítészet és környezetpszichológia : A szabadtéri minőség és a helykötődés összefüggései budapesti lakótelepeken (PhD)*. Szent István Egyetem. 159 p.

Tanulmányok, előadások

DR. KOCSIS J., DR. CSANÁDI G. (2018): *Kutatási jelentés - Helyi településfejlesztési fókuszú közszolgáltatások inkluzív faktorainak azonosítását célzó kutatás*. (KÖFOP-2.3.4-VEKOP-15-2016-00002 „Önkormányzati Fejlesztések Figyelemmel Kísérése II.") 284 pp.
DR. KOCSIS, J., DR. CSANÁDI, G., POLYÁK, T., MEZŐ, J., NOTHART, P., SIMON, M., SZAPU, J. S. (2018): *Ajánlások - Az inkluzív településmenedzsment megvalósításához*. Budapest: KÖFOP-2.3.4-VEKOP-15-2016-00002 „Önkormányzati Fejlesztések Figyelemmel Kísérése II."
GURIBYE, E., IVERSEN, L. (2020): *Methods and tools for Citizen Participation and Co-Creation.* (Report)Norwegian Research Centre AS (NORCE) https://doi.org/10.25607/OBP-1924

Elektronikus publikációk

Az EU és az ENSZ: közös célok a fenntartható jövőért - Európai Bizottság. In: (2024): https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-and-united-nations-common-goals-sustainable-future_hu. Lekérdezés időpontja: 2024. 1. 2.

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM (2023): Doktori Iskola - BCE Doktori disszertációk. In: http://phd.lib.uni-corvinus.hu/view/department/. Lekérdezés időpontja: 2023. 3. 19.

CZIGÁNY, T., PÁLL, A., PAPP, R. (2023, February 21): Veszprém: A Szent Mihály Főszékesegyház megújítása. In: https://epiteszforum.hu/veszprem-a-szent-mihaly-foszekesegyhaz-megujitasa-1. Lekérdezés időpontja: 2023. 12. 28.

ÉLŐ A. (2022, June 24): Közpénzből teszik tönkre az ezeréves székesegyházat Veszprémben | Válasz Online. In: https://www.valaszonline.hu/2022/06/24/veszprem-szent-mihaly-szekesegyhaz-udvardy-gyorgy-oroksegvedelem/. Lekérdezés időpontja: 2023. 12. 28.

EURÓPAI PARLAMENT (1997): Amszterdami Szerződés. In: https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hu/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam. Lekérdezés időpontja: 2024. 1. 19.

EUROPEAN COMISSION (2001): Public participation - Aarhus - Environment - European Commission. In: https://ec.europa.eu/environment/aarhus/public.htm. Lekérdezés időpontja: 2021. 6. 2.

EUROPEAN COMISSION (2023a): Cities and urban development. In: [Website] https://commission.europa.eu/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development_en. Lekérdezés időpontja: 2023. 2. 3.

EUROPEAN COMISSION (2023b, November 10): Green infrastructure. In: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/green-infrastructure_en. Lekérdezés időpontja: 2023. 11. 25.

EUROPEAN COMMISSION (2014): Inforegio - Guidance on European Structural and Investment Funds 2014-2020 - European Commission. In: https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/legislation-and-guidance/guidance_en. Lekérdezés időpontja: 2023. 12. 11.

EUROPEAN UNION - URBACT (2017): Playful paradigm makes the healthy choice the enjoyable choice | urbact.eu. In: https://urbact.eu/good-practices/playful-paradigm-makes-healthy-choice-enjoyable-choice. Lekérdezés időpontja: 2023. 2. 5.

HARGITA MEGYE TANÁCSA (2022): Részvételi költségvetés. In: https://hargitamegye.ro/reszveteli-koltsegvetes/. Lekérdezés időpontja: 2023. 2. 5.

HOLDUDVAR PARK BLOG (2019): A park története. In: http://holdudvarpark.blog.hu/2018/02/21/a_park_tortenete. Lekérdezés időpontja: 2021. 5. 26.

HVG.HU (2023, April 12): 24.hu: Elmérte a szakértő a zajhatárt, két focipályát fognak lebontani emiatt Cegléden. In: https://hvg.hu/itthon/20230412_cegled_focipalya_szakerto_hiba_meres. Lekérdezés időpontja: 2023. 12. 28.

INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR PUBLIC PARTICIPATION (IAP2) CANADA (2024): About IAP2 Canada. In: https://iap2canada.ca/about. Lekérdezés időpontja: 2024. 1. 19.

Következő LED események | Tájépítészeti és Településtervezési Kar. In: (2018): https://tajk.szie.hu/kovetkezo-led-esemenyek. Lekérdezés időpontja: 2024. 1. 1.

Közösségi költségvetés - Budapest. In: (2023, December 4): https://otlet.budapest.hu/. Lekérdezés időpontja: 2024. 1. 1.

Közösségi költségvetés 2023 - Óbuda-Békásmegyer. In: (2023): https://obuda.hu/kozossegikoltsegvetes/. Lekérdezés időpontja: 2024. 1. 1.

KözösségiTervezés. In: (2024): https://www.kozossegitervezes.hu. Lekérdezés időpontja: 2024. 1. 11.

LED (2021): Strategic Partnership Landscape Education for Democracy - Ledwiki. In: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=Strategic_Partnership_Landscape_Education_for_Democracy. Lekérdezés időpontja: 2021. 6. 19.

LED2LEAP Erasmus+ project - Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet - MATE. In: (2022): https://tajepiteszet.uni-mate.hu/led2leap-erasmus-project. Lekérdezés időpontja: 2024. 1. 1.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁR ÉS INFORMÁCIÓS KÖZPONT (2023): REAL-PhD - az MTA Könyvtár és Információs Központ országos PhD Dolgozat Repozitóriuma. In: http://real-phd.mtak.hu/. Lekérdezés időpontja: 2023. 3. 19.

MILLENNIUM ECOSYSTEM ASSESSMENT (2007): Linkages between ecosystem services and human well-being | GRID-Arendal. In: https://www.grida.no/resources/6075. Lekérdezés időpontja: 2021. 5. 20.

ORSZÁGOS DOKTORI TANÁCS (2017): Országos Doktori Tanács. In: https://doktori.hu/. Lekérdezés időpontja: 2023. 3. 19.

ORSZÁGOS DOKTORI TANÁCS (2023): Országos Doktori Tanács. In: https://tesztdoktori.plex.hu/. Lekérdezés időpontja: 2023. 3. 19.

RÓBERT B. (2023, May 20): A Kúriához fordul a ceglédi önkormányzat a bezárásra ítélt sportpályák ügyében. In: https://mandiner.hu/belfold/2023/05/cegled-bezart-sportpalya-zajhatas-birosagi-itelet-onkormanyzat-kuria. Lekérdezés időpontja: 2023. 12. 28.
Strategic Partnership LED2LEAP - Ledwiki. In: (2023): https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=Strategic_Partnership_LED2LEAP. Lekérdezés időpontja: 2024. 1. 1.
TENCZER G. (2023, March 2): Bírósággal zárattak be két lakótelepi focipályát, mert a labdapattogás zavart egy-egy lakót a környéken. In: https://telex.hu/belfold/2023/03/02/cegled-focipalya-bezaras-itelotabla-dontes. Lekérdezés időpontja: 2023. 12. 28.
THE CITY OF WATERLOO (2024): Engage Waterloo. In: https://engagewr.ca.engagementhq.com/. Lekérdezés időpontja: 2024. 1. 11.
Towards the Open Landscape Academy - Ledwiki. In: (2023): https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=Towards_the_Open_Landscape_Academy. Lekérdezés időpontja: 2024. 1. 1.
Understanding societal impact just got easier: We added the UN SDGs to the Document details page | Elsevier Scopus Blog. In: (2022): https://blog.scopus.com/posts/understanding-societal-impact-just-got-easier-we-added-the-un-sdgs-to-the-document-details. Lekérdezés időpontja: 2023. 2. 3.
UNION, P. O. of the E. (2021, May 4): Evaluating the impact of nature-based solutions : appendix of methods. In: [Website] http://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6da29d54-ad4e-11eb-9767-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF. Lekérdezés időpontja: 2021. 5. 10.
Urban Green Infrastructure: An Introduction. In: (2018, September 25): https://www.weadapt.org/knowledge-base/cities-and-climate-change/urban-green-infrastructure-an-introduction. Lekérdezés időpontja: 2021. 5. 19.
VINCZE (2023, April 7): Minimalistára átszabva nyílt meg újra a veszprémi Szent Mihály-főszékesegyház. In: https://telex.hu/belfold/2023/04/07/felujitas-megnyilt-minimalista-szent-mihaly-foszekesegyhaz-veszprem. Lekérdezés időpontja: 2023. 12. 28.
WORLD HEALTH ORGANIZATION (2024): Sustainable Development Goals. In: https://www.who.int/europe/about-us/our-work/sustainable-development-goals. Lekérdezés időpontja: 2024. 1. 2.

Interjúk és jogszabályok

ADORJÁN, A. (2023, November 8): A BME Urbanista Felsőfokú Továbbképzésének tapasztalatai. In: [Szerző által készített, részben strukturált szakértői interjú]
ALFÖLDI, G. (2017): TÉR_KÖZ pályázat és szoft elemek. In: [Főpolgármesteri Hivatal Városmegújító csoportjával közösen készített, részben strukturált interjú]
BARDÓCZI, S. (2008, 28): Kanadában kolbászból? In: *https://www.epiteszforum.hu*. interjú
BARDÓCZI, S. R. (2017): TÉR_KÖZ pályázat és szoft elemek. In: [Főpolgármesteri Hivatal Városmegújító csoportjával közösen készített, részben strukturált interjú]
BARDÓCZI, S. R. (2023, March 24): A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok és a tájépítésztervezők ezekben vállalt szerepe. In: [Szerző által készített, részben strukturált szakértői interjú]
BÁTHORYNÉ NAGY, I. R. (2023, May 4): A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok és a tájépítésztervezők ezekben vállalt szerepe. In: [Szerző által készített, részben strukturált szakértői interjú]
BAZLER, A. (2023, November 2): Önkormányzati társadalmi bevonási folyamatok. In: [Szerző által készített, részben strukturált nemzetközi szakértői interjú]
BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZATA KÖZGYŰLÉSEBudapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 20/2022. (VI. 30.) önkormányzati rendelete a partnerségi egyeztetés szabályairól. In: , Pub. L. No. 20/2022. (VI. 30.) (2022)
CSÁSZÁR BÍRÓ, C., HARTUNG, M., HEILAUF, Z., HENSCH, N., JANKOVITS, V., MOLNÁR, Z., VÁGVÖLGYI, E. (2017): TÉR_KÖZ pályázat és szoft elemek. In: [Főpolgármesteri Hivatal Városmegújító csoportjával közösen készített, részben strukturált interjú]
DOHNAL, J., DOHNALOVÁ, B. (EDS.) (2023): Book of Abstracts - Conference Guide, ECLAS 2023. In: *Book of Abstracts - Conference Guide, ECLAS 2023*. Brno-Lednice: Mendel University in Brno
FEKETE, A. (2023, November 8): A BME Urbanista Felsőfokú Továbbképzésének tapasztalatai. In: [Szerző által készített, részben strukturált szakértői interjú]
FERIK, T. (2023, March 24): A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok és a tájépítésztervezők ezekben vállalt szerepe. In: [Szerző által készített, részben strukturált szakértői interjú]
FREDERICKS, J., CALDWELL, G. A., FOTH, M., TOMITSCH, M. (2019): The City as Perpetual Beta: Fostering Systemic Urban Acupuncture. In: M. DeLange & M. DeWaal (Eds.), *HACKABLE CITY: DIGITAL MEDIA AND*

COLLABORATIVE CITY-MAKING IN THE NETWORK SOCIETY. Singapore: Springer-Verlag Singapore Pte Ltd. 67–92 pp.
GÁBOR, P. (2017): TÉR_KÖZ pályázat és szoft elemek. In: [Főpolgármesteri Hivatal Városmegújító csoportjával közösen készített, részben strukturált interjú]
GÁBOR, P. (2023, March 29): A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok és a tájépítésztervezők ezekben vállalt szerepe. In: [Szerző által készített, részben strukturált szakértői interjú]
IVERSEN, L. (2023, November 21): Önkormányzati társadalmi bevonási folyamatok. In: [Szerző által készített, részben strukturált nemzetközi szakértői interjú]
KISSFAZEKAS, K. (2023, November 3): A főépítészképzés során összegyűlt tapasztalatok. In: [Szerző által készített, részben strukturált szakértői interjú]
KÖRMENDY, I. (2023, March 13): Társadalmi bevonás és a tájépítészeti oktatás. In: [Szerző által készített, részben strukturált szakértői interjú]
LUKÁCSHÁZI, G. (2021, June 15): Önkormányzatok társadalmi bevonási lehetőségeinek és konkrét esettanulmányoknak a bemutatása. In: [Szerző által készített mélyinterjú]
LUKÁCSHÁZI, G. (2023, March 6): A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok és a tájépítésztervezők ezekben vállalt szerepe. In: [Szerző által készített, részben strukturált szakértői interjú]
MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről. In: , Pub. L. No. LXXVIII. (1997)
MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól - Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye. In: , Pub. L. No. 218/2009. (X. 6.) (2009)
MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól. In: , Pub. L. No. 189 (2011)
MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSMagyarország Alaptörvénye. In: (2011)
MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet - a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről. In: , Pub. L. No. 314/2012. (XI. 8.) (2012)
MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről *. In: , Pub. L. No. 419/2021. (2021)
PERÉNYI, L., CSETE, Z. (2017): TÉR_KÖZ pályázat és szoft elemek. In: [Főpolgármesteri Hivatal Városmegújító csoportjával közösen készített, részben strukturált interjú]
PICHLER, R. (2017): TÉR_KÖZ pályázat és szoft elemek. In: [Főpolgármesteri Hivatal Városmegújító csoportjával közösen készített, részben strukturált interjú]
Public consultation. In: (2024, February 16): *Wikipedia*.
REITH, A. (2023, March 3): A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok és a tájépítésztervezők ezekben vállalt szerepe. In: [Szerző által készített, részben strukturált szakértői interjú]
SMOHAI-KÖRMENDY, K. (2023, November 8): Az olaszországi, közösségi életen alapú Sophia egyetemen szerzett tapasztalatok. In: [Szerző által készített, részben strukturált szakértői interjú]
SZAKÁL, A. (2017): TÉR_KÖZ pályázat és szoft elemek. In: [Főpolgármesteri Hivatal Városmegújító csoportjával közösen készített, részben strukturált interjú]
ÚJIRÁNY TÁJÉPÍTÉSZ KFT. – KOVÁCS ÁRPÁD ÉS SZOHR GÁBOR (2023, March 2): A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok és a tájépítésztervezők ezekben vállalt szerepe. In: [Szerző által készített, részben strukturált szakértői interjú]
ÚJIRÁNY TÁJÉPÍTÉSZ KFT. – TIHANYI DOMINIKA ÉS SZOHR GÁBOR (2017): TÉR_KÖZ pályázat és szoft elemek. In: [Főpolgármesteri Hivatal Városmegújító csoportjával közösen készített, részben strukturált interjú]

M2. melléklet. A kutatás felépítése

Kutatói cél	Kutatói kérdés		Anyag	Módszer	Eredmény	Anyag	Módszer	Eredmény	Eredmény	Gyakorlati és tudományos eredmény
			Szakirodalom			Gyakorlat (GT módszer - elméletalkotás terepen)			Szakirodalom és gyakorlat	
Az önkormányzati szabadtér-fejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatok sajátosságainak meghatározása	1	Milyen fogalomhasználat jellemzi a társadalmi bevonást?	szakkönyvek, szakfolyóiratok, tudományos közlések, honlapok	forráselemzés	leíró eredmény, (fogalomtár), ábrák	kérdőív, szakértői interjúk, TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk	forráselemzés, statisztika	statisztikai adatok, leíró eredmény, táblázat	ábra, leíró eredmény	A gyakorlatból hiányzik a fogalomrendszer középső szintje (T1)
	2	Megfelel-e az Arnstein-létra elmélete a jelenkori szemléletnek és gyakorlatnak a bevonás szükségességét, formáját tekintve?	szakkönyvek, szakfolyóiratok, tudományos közlések, honlapok, nemzetközi esettanulmányok	forráselemzés, összehasonlító elemzés	leíró eredmény, táblázat, ábrák	kérdőív, szakértői interjúk, TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk, nemzetközi interjúk, esettanulmányok	forráselemzés, statisztika	statisztikai adatok, leíró eredmény, táblázatok, ábra	ábra, leíró eredmény	Kommunikációra mindig és folyamatosan szükség van, egyeztetésre csak bizonyos esetekben (T3); Eszköz osztályozó rendszer (manipuláció mindent áthat) (T2)
	3	Kötelező (szabályozott) feladata az önkormányzatoknak a társadalmi bevonás?	jogszabályok, stratégiák, tervezési dokumentumok	forráselemzés	leíró eredmény	nemzetközi interjúk, esettanulmányok	forráselemzés, statisztika	statisztikai adatok, leíró eredmény	leíró eredmény	Javaslat szabályozás lehetőségére és körülményére (GY3)
	4	Az önkormányzatnak (a közösségi tervezésen túl) milyen eszközei lehetnek a lakossággal való kapcsolatfelvételre a szabadtérfejlesztések során?	szakkönyvek, szakfolyóiratok, tudományos közlések, honlapok	forráselemzés	leíró eredmény, táblázat	szakértői interjúk, TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk, gyakorlati példák, esettanulmányok	forráselemzés, statisztika	táblázat	táblázat, leíró eredmény	Az eszközök és a projektfázisok mátrixa (T5)
	5	Melyek a társadalmi bevonás előnyei?	szakkönyvek, szakfolyóiratok, tudományos közlések, honlapok, nemzetközi esettanulmányok	forráselemzés, összehasonlító elemzés	leíró eredmény	kérdőív, szakértői interjúk, TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk	forráselemzés, statisztika, összehasonlító elemzés	statisztikai adatok, táblázat	táblázat, leíró eredmény	Előnyök listája (legfontosabbak: a tájépítész-tervező tanul belőle, a helyiek jobban magukénak érzik) (T4)
	6	Milyen kihívásokkal, hátrányokkal jár a társadalmi bevonás?	szakkönyvek, szakfolyóiratok, tudományos közlések, honlapok, nemzetközi esettanulmányok	forráselemzés	leíró eredmény	kérdőív, szakértői interjúk, TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk, nemzetközi interjúk, esettanulmányok	forráselemzés, statisztika, összehasonlító elemzés	statisztikai adatok, táblázat	táblázat, leíró eredmény	Hátrány, ha hiányzik a folyamatot levezető facilitátor (T7)
	7	Mi az önkormányzat szerepe a társadalmi bevonásban?	szakkönyvek, szakfolyóiratok, tudományos közlések, honlapok, nemzetközi esettanulmányok	forráselemzés, összehasonlító elemzés	leíró eredmény, ábra	kérdőív, szakértői interjúk, TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk, nemzetközi interjúk, esettanulmányok	forráselemzés, statisztika	statisztikai adatok, leíró eredmény	leíró eredmény	Az önkormányzat szerepei (T6, T7)
A társadalmi bevonásban résztvevő tájépítész-tervező személyiségének és szerepének meghatározása	8	A társadalmi bevonás mely eszközeinek alkalmazásához szükséges tájépítész bevonása?	szakkönyvek, szakfolyóiratok, tudományos közlések, honlapok, nemzetközi esettanulmányok	forráselemzés	leíró eredmény	kérdőív, szakértői interjúk, TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk, nemzetközi interjúk, esettanulmányok	forráselemzés, statisztika	statisztikai adatok, leíró eredmény, táblázat	leíró eredmény	A tájépítész-tervező feladatkörei a társadalmi bevonásban (T9, T7)
	9	A társadalmi bevonásban való részvétel során a tájépítésznek milyen (többlet) feladatai vannak?	szakkönyvek, szakfolyóiratok, tudományos közlések, honlapok, nemzetközi esettanulmányok	forráselemzés, összehasonlító elemzés	leíró eredmény, táblázat	kérdőív, szakértői interjúk, TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk, nemzetközi interjúk, esettanulmányok	forráselemzés, statisztika, összehasonlító elemzés	statisztikai adatok, táblázat	táblázat, leíró eredmény	Társadalmi egyeztetés folyamatának leírása; Tájépítész-tervezői feladatlista (T10, T9)
	10	Milyen tájépítészeti hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?	szakkönyvek, szakfolyóiratok, tudományos közlések, honlapok, nemzetközi esettanulmányok	forráselemzés	leíró eredmény	kérdőív, szakértői interjúk, TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk, nemzetközi interjúk, esettanulmányok	forráselemzés, statisztika, összehasonlító elemzés	statisztikai adatok, táblázat	táblázat, leíró eredmény	Hibalista (GY1)
	11	A társadalmi bevonásban való részvételhez a tájépítésznek milyen (többlet)képességekre van szüksége?	szakkönyvek, szakfolyóiratok, tudományos közlések, honlapok, nemzetközi esettanulmányok	forráselemzés, összehasonlító elemzés	leíró eredmény, táblázat	kérdőív, szakértői interjúk	forráselemzés, statisztika	statisztikai adatok, leíró eredmény	táblázat, leíró eredmény	Szükséges tájépítészeti-kompetenciák (nyitottság új, kommunikáció kiemelten fontos) (T8)
	12	Szükség van-e arra, hogy az oktatásba beépüljön a társadalmi bevonás gyakorlata és az ahhoz minimálisan szükséges kompetenciák fejlesztése?	szakkönyvek, szakfolyóiratok, tudományos közlések, honlapok, nemzetközi esettanulmányok	forráselemzés	leíró eredmény	kérdőív, szakértői interjúk, tájépítész-tervezői készségekhez és oktatáshoz kapcsolódó interjúk	forráselemzés, statisztika	statisztikai adatok, leíró eredmény	leíró eredmény	Irányvonalak meghatározása az oktatásfejlesztéshez (GY2)

M3.1. melléklet. A társadalmi egyeztetés folyamata négy szakirodalomban

A részvételi várostervezés fázisai (Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015, pp. 16–44)	**A részvételi tervezés folyamata** (Jain, Polman, 2003, pp. 33–35)	**Tervegyeztetési protokoll a nagyvolumenű (100 millió Ft feletti értékű) zöldinfrastruktúra (parkok, zöldfelületek) fejlesztések során során** (BFVT Kft. et al., 2021, p. 44)	**A településfejlesztési, illetve helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódó partnerségi egyeztetés folyamata**
			1) Meghatalmazás (Vezetői interjú)
			2) Felkészülés, előzetes elemezés (Desk research I.)
			3) Irányító csoport megalakítása (Együttműködő véleményformálók)
			4) Érintettek elemzése (stakeholder analysis)
I. Elindítás. Partnerség kialakítása a helyi érdekeltekkel és cselekvési terv kidolgozása.		**1. A beruházással kapcsolatos tájékoztatás a budapest.hu honlapon**	**5) Érintettek megszólítása, bevonása** (támogatók, közömbösök, kerékkötők; protokoll; személyes, közösségi kapcsolatok)
	i. A helyi igények azonosítása.	**2. Közvéleménykutatás a fejlesztéssel kapcsolatos előzetes vélemények, lakossági igények felmérésére**	**6) Problémák, erőforrások és kitörési pontok, fókuszok azonosítása**
II. Megértés. Diagnosztikai portré készítse a közterületek használatáról.	**ii. Alapadatok gyűjtése**		**7) Helyzetelemzés** (közösségi tudatosság pillérei; belső és külső elemzés (PEST/SWOT, ESEC/SWOT); desk research II.; eredmények megosztása és értékelése)
	iii. munkacsoportok megalakítása	**3. A fejlesztési igények priorizálása a közvélemény-kutatás eredményei, illetve workshopok és online egyeztetési platformok segítségével** (1. körös véleményezés)	
III. Felfedezés. Az igényeket kielégítő és a problémákat megoldó tervezési forgatókönyvek azonosítása.	**iv. A célkitűzések megfogalmazása**		**8) Jövőkép megfogalmazása, hitelesítése**
IV. Döntés. A kidolgozott megoldások javítása és validálása a különböző érdekelt felekkel	**v. A stratégia meghatározása**	**4. A részvételi tevékenységek eredményei alapján a tervezési program meghatározása, a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének elkészítése**	**9) Operatív tervezés** (problémafa, célfa; SWOT II.; stratégiai keretmátrix; erőforrástérkép; erőforrás-tervezés (feladatkiosztás); ütemezés stb.)
		5. A fejlesztéssel kapcsolatos döntési alternatívák bemutatása az érintettek részére (2. körös véleményezés)	
V. Cselekvés. A tervezési megoldások végrehajtása és a polgárok elképzeléseinek képviselete.	**vi. A megvalósíthatóság biztosítása**	**6. Kivitelezési tervek tervezési programjának véglegesítése a lakossági visszajelzések, tulajdonosi (önkormányzati), kezelői, illetve kapcsolódó ágazati visszajelzések alapján**	**10) Tervezési eredmények lejegyzése** (rendezés, rendszerezés; dokumentáció; harmonizálás a vonatkozó-kapcsolódó tervekkel, stratégiákkal stb.)
	vii. A munkaterv elkészítése	**7. Szabadtérépítészeti és szakági kiviteli tervek készítése**	
	viii. A költségvetés elkészítése		
		8. Kivitelezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatás budapest.hu honlapon és tájékoztató táblákon a helyszínen (tartalom, tervezett ütemezés, költség)	
		9. Kivitelezési munkák elvégzése	**11) A tervezés eredményeinek megosztása** („visszaolvasás” korrekció; eredmények megünneplése; nyilvánosság tájékoztatása)
VI. Felavatás. A projekt eredményeinek megünneplése		**10. Kivitelezést követő lakossági véleménykutatás a kivitelezés időtartamáról, minőségéről és a közterület alakítás eredményéről.**	
			12) A folytatás megtervezése, követés (stratégiai ciklus; monitoring; értékelés, újragondolás)

M3.2. melléklet. A társadalmi egyeztetés folyamata a négy szakirodalom szintézise alapján

Társadalmi egyeztetés (Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015, pp. 16–44; Jain, Polman, 2003, pp. 33–35; BFVT Kft. et al., 2021, p. 44; Ditzendy, 2016, p. 33)
1. Meghatalmazás (Vezetői interjú)
2. Felkészülés, előzetes elemezés (Desk research I.)
3. Irányító csoport megalakítása (Együttműködő véleményformálók)
4. Érintettek elemzése (stakeholder analysis)
5. A beruházással kapcsolatos tájékoztatás
6. Közvéleménykutatás a fejlesztéssel kapcsolatos előzetes vélemények, lakossági igények felmérésére
7. Alapadatok gyűjtése
8. Munkacsoportok megalakítása
9. A fejlesztési igények priorizálása a közvélemény-kutatás eredményei, illetve workshopok és online egyeztetési platformok segítségével (1. körös véleményezés)
10. A részvételi tevékenységek eredményei alapján a tervezési program meghatározása, a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének elkészítése
11. A fejlesztéssel kapcsolatos döntési alternatívák bemutatása az érintettek részére (2. körös véleményezés)
12. Kivitelezési tervek tervezési programjának véglegesítése a lakossági visszajelzések, tulajdonosi (önkormányzati), kezelői, illetve kapcsolódó ágazati visszajelzések alapján
13. Szabadtérépítészeti és szakági kiviteli tervek készítése, A költségvetés elkészítése
14. Kivitelezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatás honlapon és tájékoztató táblákon a helyszínen (tartalom, tervezett ütemezés, költség)
15. Kivitelezési munkák elvégzése
16. Felavatás. A projekt eredményeinek megünneplése
17. Kivitelezést követő lakossági véleménykutatás a kivitelezés időtartamáról, minőségéről és a közterület alakítás eredményéről.

M3.3. melléklet. A tájépítészeti tervezés folyamata két szakirodalomban és a szintézisük szerint

Tervezési szakaszok	Feladatok, tervek, dokumentumok
(Magyar Építész Kamara, 2003, pp. 6–17)	
(1) Előkészítő tervkészítési szakasz	Előkészítő terv, Előzetes költségbecslés
(2) Engedélyezési tervkészítési szakasz	Az engedélyezési eljárások, Az engedélyezési terv, Tervezői költségbecslés
(3) Kivitelezési tervkészítési szakasz	Teljes körű kivitelezési terv, Építési mennyiségek, Költségbecslés
(4) Vállalkozásba adási szakasz	A kivitelezési munkák előkészítési szakasza, Közreműködés
(5) Kivitelezés-felügyeleti szakasz	Műszaki felügyelet, Pénzügyi felügyelet, Átadás-átvétel felügyelet

Tervezési fázisok	Feladatok, tervek, dokumentumok
(Dalányi, 1998, pp. 10–17)	
I. Információs szakasz	Megbízó szándékának megismerése, A helyszín adottságainak és korlátainak feltárása, Hatósági, önkormányzati rendelkezések ismerete, Szakirodalmi tájékozódás
II. Az információ rendszerezése és értékelése	Tervezési program, Tervezői szerződés
III. Változatok kialakítása	Tervváltozatok
IV. Döntési szakasz	Programterv-javaslat, Megvalósítási vagy beruházási program
V. A megvalósítás szervezésének előkészítése	Megrendelési terv
VI. A megvalósítás, az építés folyamatának ellenőrzése	Művezetés, Kiviteli-megvalósítási tervek, Műszaki átadás, Hibajegyzék
VII. Értékelés, visszacsatolás	Beruházási hatékonysági vizsgálat

Tervezési fázisok	Feladatok, tervek, dokumentumok
(Magyar Építész Kamara, 2003, pp. 6–17; Dalányi, 1998, pp. 10–17)	
1. Információs szakasz	Megbízó szándékának megismerése, A helyszín adottságainak és korlátainak feltárása, Hatósági, önkormányzati rendelkezések ismerete, Szakirodalmi tájékozódás
2. Az információ rendszerezése és értékelése	Tervezési program, Tervezői szerződés
3. Változatok kialakítása	Tervváltozatok
4. Döntési szakasz	Programterv-javaslat, Megvalósítási vagy beruházási program - Előkészítő terv, Előzetes költségbecslés
5. Engedélyezési tervkészítési szakasz	Az engedélyezési eljárások, Az engedélyezési terv - Megrendelési terv, Tervezői költségbecslés
6. Kivitelezési tervkészítési szakasz	Teljes körű kivitelezési terv, Építési mennyiségek, Költségbecslés
7. Vállalkozásba adási szakasz	A kivitelezési munkák előkészítési szakasza, Közreműködés
8. Kivitelezés-felügyeleti szakasz	Művezetés - Műszaki felügyelet, Pénzügyi felügyelet, Kiviteli-megvalósítási tervek, Műszaki átadás - Átadás-átvétel felügyelet, Hibajegyzék
9. Értékelés, visszacsatolás	Beruházási hatékonysági vizsgálat - megbízó részéről; Tervezői hibák feltárása - tervezői részről

M3.4. melléklet. A tájépítészeti tervezés és a társadalmi egyeztetés összevetése

Társadalmi egyeztetés	Tájépítészeti tervezés	Tájépítészeti feladatok, tervek, dokumentumok
(Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015, pp. 16–44; Jain, Polman, 2003, pp. 33–35; BFVT Kft. et al., 2021, p. 44; Ditzendy, 2016, p. 33)	(Magyar Építész Kamara, 2003, pp. 6–17; Dalányi, 1998, pp. 10–17)	
1. Meghatalmazás (Vezetői interjú)	**1. Információs szakasz**	Megbízó szándékának megismerése, A helyszín adottságainak és korlátainak feltárása, Hatósági, önkormányzati rendelkezések ismerete, Szakirodalmi tájékozódás
2. Felkészülés, előzetes elemezés (Desk research I.)	**2. Az információ rendszerezése és értékelése**	Tervezési program, Tervezői szerződés
3. Irányító csoport megalakítása (Együttműködő véleményformálók)	**3. Változatok kialakítása**	Tervváltozatok
4. Érintettek elemzése (stakeholder analysis)	**4. Döntési szakasz**	Programterv-javaslat, Megvalósítási vagy beruházási program - Előkészítő terv, Előzetes költségbecslés
5. A beruházással kapcsolatos tájékoztatás	**5. Engedélyezési tervkészítési szakasz**	Az engedélyezési eljárások, Az engedélyezési terv - Megrendelési terv, Tervezői költségbecslés
6. Közvéleménykutatás a fejlesztéssel kapcsolatos előzetes vélemények, lakossági igények felmérésére	**6. Kivitelezési tervkészítési szakasz**	Teljes körű kivitelezési terv, Építési mennyiségek, Költségbecslés
7. Alapadatok gyűjtése	**7. Vállalkozásba adási szakasz**	A kivitelezési munkák előkészítési szakasza, Közreműködés
8. Munkacsoportok megalakítása	**8. Kivitelezés-felügyeleti szakasz**	Művezetés - Műszaki felügyelet, Pénzügyi felügyelet, Kiviteli-megvalósítási tervek, Műszaki átadás - Átadás-átvétel felügyelet, Hibajegyzék
9. A fejlesztési igények priorizálása a közvélemény-kutatás eredményei, illetve workshopok és online egyeztetési platformok segítségével (1. körös véleményezés)	**9. Értékelés, visszacsatolás**	Beruházási hatékonysági vizsgálat - megbízó részéről; Tervezői hibák feltárása - tervezői részről
10. A részvételi tevékenységek eredményei alapján a tervezési program meghatározása, a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének elkészítése		
11. A fejlesztéssel kapcsolatos döntési alternatívák bemutatása az érintettek részére (2. körös véleményezés)		
12. Kivitelezési tervek tervezési programjának véglegesítése a lakossági visszajelzések, tulajdonosi (önkormányzati), kezelői, illetve kapcsolódó ágazati visszajelzések alapján		
13. Szabadtérépítészeti és szakági kiviteli tervek készítése, A költségvetés elkészítése		
14. Kivitelezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatás honlapon és tájékoztató táblákon a helyszínen (tartalom, tervezett ütemezés, költség)		
15. Kivitelezési munkák elvégzése		
17. Felavatás. A projekt eredményeinek megünneplése		
18. Kivitelezést követő lakossági véleménykutatás a kivitelezés időtartamáról, minőségéről és a közterület alakítás eredményéről.		

M3.5. melléklet. A tájépítészeti tervezés és a társadalmi egyeztetés összevetésének szintézise

Tájépítészeti tervezés a társadalmi egyeztetés során		**Tájépítészeti feladatok, tervek, dokumentumok a társadalmi egyeztetés során**
(Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015, pp. 16–44; Jain, Polman, 2003, pp. 33–35; BFVT Kft. et al., 2021, p. 44; Ditzendy, 2016, p. 33; Magyar Építész Kamara, 2003, pp. 6–17; Dalányi, 1998, pp. 10–17)		
1. Információs szakasz	**1. Meghatalmazás** (Vezetői interjú)	Megbízó szándékának megismerése
	2. Felkészülés, előzetes elemezés (Desk research I.)	A helyszín adottságainak és korlátainak feltárása, Hatósági, önkormányzati rendelkezések ismerete, Szakirodalmi tájékozódás
	3. Irányító csoport megalakítása (Együttműködő véleményformálók)	
	4. Érintettek elemzése (stakeholder analysis)	
	5. A beruházással kapcsolatos tájékoztatás	
	6. Közvéleménykutatás a fejlesztéssel kapcsolatos előzetes vélemények, lakossági igények felmérésére	
	7. Alapadatok gyűjtése	A helyszín adottságainak és korlátainak feltárása, Hatósági, önkormányzati rendelkezések ismerete, Szakirodalmi tájékozódás
2. Az információ rendszerezése és értékelése	**8. Munkacsoportok megalakítása**	
	9. A fejlesztési igények priorizálása a közvélemény-kutatás eredményei, illetve workshopok és online egyeztetési platformok segítségével (1. körös véleményezés)	Tervezési program, Tervezői szerződés
3. Változatok kialakítása	**10. A részvételi tevékenységek eredményei alapján a tervezési program meghatározása, a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének elkészítése**	Tervváltozatok
4. Döntési szakasz	**11. A fejlesztéssel kapcsolatos döntési alternatívák bemutatása az érintettek részére** (2. körös véleményezés)	Programterv-javaslat, Megvalósítási vagy beruházási program - Előkészítő terv, Előzetes költségbecslés
5. Engedélyezési tervkészítési szakasz	**12. Kivitelezési tervek tervezési programjának véglegesítése a lakossági visszajelzések, tulajdonosi (önkormányzati), kezelői, illetve kapcsolódó ágazati visszajelzések alapján**	Az engedélyezési eljárások, Az engedélyezési terv - Megrendelési terv, Tervezői költségbecslés
6. Kivitelezési tervkészítési szakasz	**13. Szabadtérépítészeti és szakági kiviteli tervek készítése, A költségvetés elkészítése**	Teljes körű kivitelezési terv, Építési mennyiségek, Költségbecslés
7. Vállalkozásba adási szakasz	**14. Kivitelezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatás honlapon és tájékoztató táblákon a helyszínen** (tartalom, tervezett ütemezés, költség)	A kivitelezési munkák előkészítési szakasza, Közreműködés
8. Kivitelezés-felügyeleti szakasz	**15. Kivitelezési munkák elvégzése**	Művezetés - Műszaki felügyelet, Pénzügyi felügyelet, Kiviteli-megvalósítási tervek, Műszaki átadás - Átadás-átvétel felügyelet, Hibajegyzék
	16. Felavatás. A projekt eredményeinek megünneplése	
9. Értékelés, visszacsatolás	**17. Kivitelezést követő lakossági véleménykutatás a kivitelezés időtartamáról, minőségéről és a közterület alakítás eredményéről.**	Beruházási hatékonysági vizsgálat - megbízó részéről; Tervezői hibák feltárása - tervezői részről

M4.1. melléklet. Doktori disszertációk adatbázisának vizsgálata

Az adatbázis kutatások során magyarországi és nemzetközi adatbázisokat egyaránt kerestem. Magyarországon három internetes felületet sikerült felkutatni, amelyeken elméletileg a legteljesebb hazai doktori disszertáció-állomány megtalálható: az Országos Doktori Tanács által működtetett két honlap (https://doktori.hu/ és https://tesztdoktori.plex.hu/doktori-vedesek/) és Magyar Tudományos Művek Tára (https://www.mtmt.hu/). Ezeken felül vizsgáltam még a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ által üzemeltetett REAL-PhD – az MTA Könyvtár és Információs Központ országos PhD Dolgozat Repozitóriumát (http://real-phd.mtak.hu/), amely alapvetően az Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem, az Evangélikus Hittudományi Egyetem, a Kaposvári Egyetem, a Károli Gáspár Református Egyetem, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, az OR-ZSE, a Pannon Egyetem, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem és Testnevelési Egyetem által elhelyezett disszertációkat, de azokon túl szabadon feltöltött más magyarországi egyetemeken, akár külföldi egyetemeken megvédett disszertációk is megtalálhatóak. (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, 2023)

A doktori.hu honlapjának adatbázisa általánosságban tartalmazza a feltöltött disszertációkat és tézisfüzeteket, viszont nem lehet téma szerint keresni, csak intézményenként, tudományáganként, név szerint, dátum szerint és doktori iskolánként lehet kilistázni a disszertációkat. (Országos Doktori Tanács, 2017) A tesztdoktori.hu oldalon már téma szerint is lehet keresni, viszont az adatbázis nem tartalmazza a disszertációk szöveges anyagát, ezért ha bele szeretnénk olvasni, akkor külön rá kell keresni a doktori.hu-n. (Országos Doktori Tanács, 2023) A három adatbázis közül az MTMT bizonyult a leghasználhatóbbnak, hiszen ebben úgy téma, mint „bármi” egyéb (elég sokrétű keresőmotorral rendelkezik) szerint lehet keresni; itt viszont néhol hiányoznak a linkek, amelyek a disszertáció lelőhelyére mutatnak, ezért előfordul, hogy külön meg kell keresni az érdekesnek tűnő dokumentumot.

A kutatómunkát az adatbázisok jellegéhez kellett igazítanom, ezért kétféle metódussal dolgoztam, de mindegyik esetben a következő kulcsszavak szerinti keresést alkalmaztam: szabadtér, közösség, társadalom, önkormányzat, tervezés, demokrácia, zöldfelület, köztér/ közterület, részvétel, participáció.

A doktori.hu oldalról a Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola és két, a téma szempontjából releváns tudományág, a politikatudomány és a szociológiai tudományok keretében megvédett disszertációk listáját töltöttem le excel táblázatok formájában, amelyeket aztán kulcsszavas keresés

segítségével vizsgáltam át. Az így kiválasztott dolgozatokat cím és rövid leírás alapján átnéztem, és amelyeket kutatásom szempontjából hasznosnak ítéltem meg, azokból átolvasás céljából készítettem egy listát.

Az MTMT segítségével is készítettem egy kulcsszavas keresést, hiszen már a honlap felületén is van lehetőség rá, így nem csak azt a néhány tudományágat, hanem mindegyiket átfésültem ez által. Az így készült listákat is, elemző módon átnéztem és kiválogattam, és a releváns disszertációkat a doktori.hu-n találtakkal együtt kilistáztam, összesen 32 db, amelyből 8 db származik a tájépítészet szakterületéről. (*M4.2. melléklet. Témához kapcsolódó disszertációk listája*)

Fontos megjegyezni még, hogy a Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola disszertációi közül 8 darab a tájépítészeti területről nem található meg a hivatalos listákon, csak a Corvinus egyetem disszertáció-gyűjteményében. Ez a technikai hiba bizonyára abból is adódhat, hogy a Tájépítész képzés az évek alatt több egyetemhez (Szent István Egyetem, Budapesti Corvinus Egyetem és Magyar Agár- és Élettudományi Egyetem) és doktori iskolához is tartozott (Tájépítészet és Döntéstámogató Rendszerek Doktori Iskola, Tájépítészet és Környezetmodellezés Doktori Iskola, Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola). (Budapesti Corvinus Egyetem, 2023) Emellett általánosságban, szakterülettől függetlenül az is probléma, hogy **az online megtalálható tézisfüzetek a nyilvános védésre összeállított anyagok, nem tartalmazzák a bizottság végső döntését, így például lehet, hogy a hivatkozott téziseket végül nem is fogadták el teljes mértékben új tudományos eredményként**.

A kutatást a külföldi disszertációkra is szerettem volna kiterjeszteni, ezért próbáltam nemzetközi adatbázisokat is felkutatni. A legnagyobb nehézséget a közös nyelv hiánya okozta, hiszen míg a tudományos cikkek nagy részét angolul publikálják, addig a disszertáció általában a kutató anyanyelvén és a helyi sajátosságokat, problémákat feldolgozva készül el. A témám szempontjából, ahol az önkormányzati, helyi fejlesztések vannak a fókuszban különösen jó lett volna megismerni ilyen projekteket, de csupán elenyésző számú lényegileg kapcsolódó disszertációt sikerült felkutatnom, így mindössze néhány adatbázissal és kevés használható információval lettem gazdagabb. Összességében az volt a tapasztalat, hogy néhány oldal rendelkezik angol nyelvű menüvel is (bár itt is a disszertációk nagy része saját nyelven van), de általában az ország nyelvén van minden (mint ahogy nálunk is), így nehezen kereshető, és nehezen lehet információhoz jutni, megismerni a téziseket. A vizsgált magyarországi és nemzetközi adatbázisokból összegyűjtött dolgozatok és azok tézisei adják az irodalomkutatásom első pillérét.

M4.2. melléklet. Témához kapcsolódó disszertációk listája

Disszertációk

Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola
Tájépítészeti kar

	Téma	Név	Év	Szakterület
1	Szabadterek szerepváltozása a nagy európai városmegújításokban	BALOGH PÉTER ISTVÁN	2004	tájépítészet
2	Közösségi részvétel a területi tervezésben	Dömötör Tamás	2009	tájépítészet
3	Városi területek megújítása-különös tekintettel a szabadterekre	Gábor Péter	2014	tájépítészet
4	BUDAPESTI KÖZÖSSÉGI KERTEK TÁJÉPÍTÉSZETI ÉS SZOCIOLÓGIAI ÉRTELMEZÉSE	Fáczányi Zsuzsanna	2018	tájépítészet
5	EGYETEMES SZABADTÉRTERVEZÉS	Szaszák Gabriella	2018	tájépítészet
6	TÁJÉPÍTÉSZET ÉS KÖRNYEZETPSZICHOLÓGIA. A SZABADTÉRI MINŐSÉG ÉS A HELYKÖTŐDÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI BUDAPESTI LAKÓTELEPEKEN	Zelenák Fruzsina	2018	tájépítészet
7	Városi földszintek élhetőségének közösségi részvétellel történő vizsgálata	Szerdahelyi-Németh Klára	2022	tájépítészet
8	Városi szabadterek arculati tervezésének módszertana	Weiszer Ádám	2022	tájépítészet

Más egyetemek és doktori iskolák

	Téma	Név	Év
1	Pártok és civil szervezetek a helyi önkormányzatokban	Kákai László	2004
2	A jogállam és a civil szektor Magyarországon, különös tekintettel a helyi önkormányzatokra	Domaniczky Endre	2008
3	Democratisation of Science and Technology in Europe. Participation of Citizen in a Post-national Community	Király Gábor	2009
4	Helyi közösségek és helyi hatalom egy hazai középvárosban	Brachinger Tamás	2009
5	A közösségi rádiózás szerepe és funkciói a helyi kommunikációs rendszerben - Vas megyei esetleírásokon keresztül	Velics Gabriella	2010
6	Az önkormányzatok és civil ifjúsági szervezetek együttműködése az önkormányzati feladatellátásban	Csiha Tünde	2010
7	Társadalmi részvétel a helyi fejlesztéspolitikában – különös tekintettel a civil/nonprofit szervezetek szerepére	Reisinger Adrienn	2010
8	A helyi önkormányzatok és a civil szervezetek együttműködésének dimenziói, a kapcsolatrendszer funkcionális elemzésének és mérésének lehetőségei	Sebestény István	2011
9	A közmeghallgatás helyi önkormányzati jogintézménye	Kiss Mónika Dorota	2012
10	Az állampolgári kompetencia egyes összetevőinek és a közösségi tevékenységformák jellemzőinek vizsgálata 7. és 11. évfolyamos tanulók körében	Kinyó László	2012
11	Az ökoszisztéma szolgáltatások közösségi részvételen alapuló, ökológiai közgazdaságtani értékelése	Kelemen Eszter	2013
12	Az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok szerepvállalása a költségvetési szektoron kívüli feladatellátásban a Megyei Jogú Városok Önkormányzatainál	Szabó István	2013
13	Társadalmi részvétel helyi környezeti ügyekben	Glied Viktor Imre	2013

M4.2. melléklet. Témához kapcsolódó disszertációk listája

14	Diskurzusok, nexusok és politikai részvétel A politikai hálózatok és a politikai diskurzus szerepe a részvételben és a tömbösödésben	Kmetty Zoltán	2014
15	Magyar önkormányzatok részvétele az európai önkormányzati hálózatokban	Kovács Laura	2014
16	Demokrácia és politikai közösség. Retorikai-diszkurzív értekezés	Horváth Szilvia	2015
17	Társadalmi részvételi folyamatok értékelése környezeti ügyekben: A népszavazás és a közmeghallgatás értékelése hulladékos ügyekben a résztvevők szemszögéből	Kiss Gabriella	2015
18	A demokrácia új kérdései az Európai Unióban a gazdasági válság után	Varga András	2018
19	A magyar önkormányzati rendszer autonómiájának empirikus elemzése	Dobos Gábor	2018
20	Demokrácia a képviseleten túl. A közvetlen demokrácia intézményrendszere és szerepe az Európai Unió demokratizációjában a demokrácia részvételi elmélete alapján	Unger Anna Róza	2018
21	A nem területi autonómia magyar modellje. Értékelés a hatékony közéleti részvétel fogalmi aspektusai, régiós példái és a Magyarországon élő nemzetiségek parlamenti képviseletének szemszögéből	Pach János	2019
22	Between Hopes and Reality – About Civil Society and Political Participation in Hungary Between 1990 and 2010.	Gerő Márton	2019
23	Önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok működőképességének vizsgálata Magyarországon többváltozós statisztikai módszerekkel	Molnár Petronella	2021

M4.3. melléklet. Online bibliográfiai adatbázisok vizsgálata

A témámhoz kapcsolódó konkrét szakirodalmi források összegyűjtését úgy láttam célszerűbbnek, ha egy strukturált, függvénybe ágyazott kulcsszavas kereséssel oldom meg, mint ahogy a disszertációk esetében is dolgoztam. Két bibliográfiai adatbázist választottam, mert szerettem volna azt is megvizsgálni, hogy közülük melyik hoz több, számomra releváns eredményt. Mindkettő esetében ugyanazokat a kulcsszavakat, és azonos kereső függvényt használtam:

ALL = (("local government" OR "municipality" OR city) AND ("open space" OR "public space" OR "urban green space") AND ("community design" OR "community planning" OR "participatory planning" OR "participatory design" OR "public participation" OR "community engagement"))

A függvény összeállításánál fontos cél volt, hogy olyan szakirodalmak kerüljenek a felszínre, amelyek a kutatási témához szorosan kapcsolódnak, ezért AND (és) operátorral vannak összekapcsolva a nagyobb gyűjtőfogalmak (önkormányzat, szabadtér, társadalmi bevonás), és nem OR (vagy) művelettel. Többféle keresést lefuttattam, amíg megtaláltam a fenti függvényt, és alapvetően az volt a tapasztalatom, hogy a lazább feltételekkel megírt függvények ugyan nagyon sok eredményt szülnek, de lényegesen kevesebb a jól használható tartalom, hiszen a társadalmi bevonás témája nagyon szerteágazó, és sok szakmát érint.

A Scopus, az Elsevier Kiadó hivatkozáskereső bibliográfiai adatbázisa, a fenti keresésre 7656 találatot hozott. Annak érdekében, hogy a szakterületemnek megfelelő eredményeket nézzek át, tovább szűkítettem a **szabadon hozzáférhető** és **Landscape And Urban Planning** kategóriájú dokumentumokra a keresést, és így, ahogy az *M4.4. melléklet. Online bibliográfiai adatbázisok keresési eredményei – Scopus* is mutatja, 54 eredményt hozott.

all = (("local government" OR "municipality" OR city) AND ("open space" OR "public space" OR "urban green space") AND ("community design" OR "community planning" OR "participatory planning" OR "participatory design" OR "public participation" OR "community engagement")) AND (LIMIT-TO (EXACTSRCTITLE, "Landscape And Urban Planning")) AND (LIMIT-TO (OA , "all"))

Az 54 dokumentumból cím és absztrakt alapján 23-at választottam ki, melyekből 20 bekerült az értekezésbe, de ezekből csak 4 dokumentum jelentett tényleges újdonságot és nagyobb léptékű segítséget a téma szempontjából.

A Web of Science bibliográfiai adatbázisa természet- és társadalomtudományok, valamint a művészetek és a bölcsészettudományok területeken több mint 12 000 folyóiratot és 120 000 konferenciakiadványt tartalmaz, és a fentebb megadott keresési függvénnyel, ahogy a *M4.5. melléklet. Online bibliográfiai adatbázisok keresési eredményei – Web of Science* is mutatja, 77 szabadon hozzáférhető (ez itt nem a függvénybe kerül be, hanem egy gombbal állítható) dokumentumot talált. Ezek nagyrészt relevánsnak tűntek, ezért ezeket már cím és absztrakt alapján saját belátásom szerint szűrtem tovább, így 35 darab maradt fenn a rostán. A kiválasztottakból 23-at fel tudtam használni az értekezésben, és ezekből 11 (a Scopus hasonló találatainak majdnem háromszorosa!) tudományos írás rendkívül hasznosnak bizonyult.

17. ábra (forrás: Web of Science, saját keresés alapján)

A két adatbázis között minimális volt az átfedés, a találatok száma hasonló volt, viszont a téma szempontjából a Web of Science sokkal jobb arányban listázott ki releváns cikkeket, mint a Scopus. Mindkét adatbázisról letölthető a keresés eredménye excel formátumban, viszont a Web of Science sokkal jobban strukturált excelt ad. Mindkét felületen lehetőség van a találatok és azokhoz kapcsolódó irodalomjegyzékek elemzésére is, itt viszont a Scopusnak van extra funkciója, hiszen az összes cikk minden hivatkozásának elemzésére is lehetőséget ad. A Web of Science esetében a pluszt az jelenti, hogy grafikusan is megjeleníti az eredményeket különböző szempontok szerint (1., 2., 3. ábra), és rendkívül felhasználóbarát a felülete. A Scopuson keresztül elérhető Elsevier felületen is van egy nagyon hasznos bővítmény, hiszen bejelentkezés után láthatóvá válik az absztraktot követően egy rövid összefoglaló („highlights”) a tudományos dokumentum legfontosabb megállapításaiból.

18. ábra (forrás: Web of Science, saját keresés alapján)

Az irodalomkutatás sajátossága, hogy egy jó forrás nem csak önmagáért értékes, hanem a hivatkozásai miatt is. Nem volt ez másképp a jelen keresések esetében sem, hiszen a kilistázott dokumentumok hatványozott számú referenciákat eredményeztek, így a keresés folyamatát úgy lehet elképzelni, mint egy elfektetett homokórát, ahol a nagymennyiségű bejövő információ a keresés pillanatában leszűkül, de a feldolgozás után újra kibővül. Érdekesség még, hogy a megfelelő kereső függvény leírásáig többfélét ki kellett próbálnom, hogy mi hozhat eredményt, és nagy meglepetésemre a nagyon egyszerű, de AND-ekkel (vagyis kötelezően minden kulcsszót kellett volna tartalmazzon az eredmény) összekapcsolt keresés a Web of Science esetében egyetlen találatot sem eredményezett, míg a Scopus esetében 56 dokumentum felelt meg neki.

ALL (municipality AND participation AND engagement AND public AND space AND landscape AND architect)

M4.4. melléklet. Online bibliográfiai adatbázisok keresési eredményei – Scopus

kiválogatott		Authors,"Author full names","Author(s) ID","Title","Year","Source title",
	1	Haeffner M.; Jackson-Smith D.; Buchert M.; Risley J.,"Haeffner, Melissa
	2	Wang R.; Browning M.H.E.M.; Kee F.; Hunter R.F.,"Wang, Ruoyu (57202
x https://www.science	3	Stahl Olafsson A.; Purves R.S.; Wartmann F.M.; Garcia-Martin M.; Fager
	4	Albert C.; Fürst C.; Ring I.; Sandström C.,"Albert, Christian (2310217380
x https://www.science	5	Lehto C.; Hedblom M.; Öckinger E.; Ranius T.,"Lehto, Carl (5745831100
	6	Tulloch D.L.; Myers J.R.; Hasse J.E.; Parks P.J.; Lathrop R.G.,"Tulloch, Dav
	7	Kirby M.G.; Scott A.J.; Luger J.; Walsh C.L.,"Kirby, Matthew G (57222412
	8	Li D.; Zhai Y.; Xiao Y.; Newman G.; De Wang,"Li, Dongying (5718873491
x https://www.science	9	Huang J.-H.; Floyd M.F.; Tateosian L.G.; Aaron Hipp J.,"Huang, Jing-Huei
	10	McClintock N.; Cooper J.; Khandeshi S.,"McClintock, Nathan (3614635
	11	Lindquist M.; Lange E.; Kang J.,"Lindquist, Mark (36788604100)
	12	Gargiulo I.; Garcia X.; Benages-Albert M.; Martinez J.; Pfeffer K.; Vall-Cas
	13	Schwab E.; Caputo S.; Hernández-García J.,"Schwab, Eva (57195980030
x https://www.science	14	Jiang L.; Masullo M.; Maffei L.; Meng F.; Vorländer M.,"Jiang, Like (5672
x https://www.science	15	Mathers A.; Dempsey N.; Frøik Molin J.,"Mathers, Alice (24729461100)
x https://www.science	16	Komossa F.; Wartmann F.M.; Verburg P.H.,"Komossa, Franziska (571960
https://www.science	17	Samuelsson K.; Giusti M.; Peterson G.D.; Legeby A.; Brandt S.A.; Barthel
	18	Pineda-Pinto M.; Herreros-Cantis P.; McPhearson T.; Frantzeskaki N.; W
	19	Bubalo M.; van Zanten B.T.; Verburg P.H.,"Bubalo, Martina (5720539994
x https://www.science	20	Kyttä M.; Randrup T.; Sunding A.; Rossi S.; Harsia E.; Palomäki J.; Kajosaa
x https://www.science	21	Taylor L.; Hochuli D.F.,"Taylor, Lucy (55422806000)
	22	Calderón-Argelich A.; Benetti S.; Anguelovski I.; Connolly J.J.T.; Langeme
	23	Browning M.H.E.M.; Locke D.H.,"Browning, Matthew H.E.M. (57210751
x https://www.science	24	Lampinen J.; García-Antúnez O.; Lechner A.M.; Stahl Olafsson A.; Gulsru
	25	Kajosaari A.; Pasanen T.P.,"Kajosaari, Anna (57204785658)
x https://www.science	26	Korpilo S.; Nyberg E.; Vierikko K.; Nieminen H.; Arciniegas G.; Raymond
	27	Gerstenberg T.; Baumeister C.F.; Schraml U.; Plieninger T.,"Gerstenberg
x https://www.science	28	Li C.; Liu Y.; Haklay M.,"Li, Chunming (55154683200)
x https://www.science	29	Bijker R.A.; Sijtsma F.J.,"Bijker, Rixt A. (55321657500)
x https://www.science	30	Jaalama K.; Fagerholm N.; Julin A.; Virtanen J.-P.; Maksimainen M.; Hyyp
	31	Metzger M.J.; Keller R.; Lo V.; Filyushkina A.; Komossa F.; López-Rodrígu
	32	Gobster P.H.; Rigolon A.; Hadavi S.; Stewart W.P.,"Gobster, Paul H. (572
	33	Mullin K.; Mitchell G.; Nawaz N.R.; Waters R.D.,"Mullin, Karen (5718922
https://www.science	34	Ives C.D.; Oke C.; Hehir A.; Gordon A.; Wang Y.; Bekessy S.A.,"Ives, Chris
x https://www.science	35	Gobster P.H.; Rigolon A.; Hadavi S.; Stewart W.P.,"Gobster, Paul H. (572
	36	Samuelsson K.; Barthel S.; Giusti M.; Hartig T.,"Samuelsson, Karl (57197
x https://www.science	37	Eilola S.; Jaalama K.; Kangassalo P.; Nummi P.; Staffans A.; Fagerholm N.
	38	Kondo M.C.; Han S.H.; Donovan G.H.; MacDonald J.M.,"Kondo, Michelle
	39	Jo H.I.; Jeon J.Y.,"Jo, Hyun In (57195637085)
	40	Wartmann F.M.; Purves R.S.,"Wartmann, Flurina M. (35331414700)
	41	Grêt-Regamey A.; Altwegg J.; Sirén E.A.; van Strien M.J.; Weibel B.,"Grêt
	42	Steenberg J.W.N.; Duinker P.N.; Nitoslawski S.A.,"Steenberg, James W.N
x https://www.science	43	Lamond J.; Everett G.,"Lamond, Jessica (15044840300)
	44	Heikinheimo V.; Tenkanen H.; Bergroth C.; Järv O.; Hiippala T.; Toivonen
	45	Raney M.A.; Daniel E.; Jack N.,"Raney, Marcella A. (57195457259)
x https://www.science	46	Kronenberg J.; Łaszkiewicz E.; Sziło J.,"Kronenberg, Jakub (5628433740
x https://www.science	47	Grabowski Z.J.; McPhearson T.; Pickett S.T.A.,"Grabowski, Zbigniew J. (5
x https://www.science	48	Wolch J.R.; Byrne J.; Newell J.P.,"Wolch, Jennifer R. (6701401715)
	49	Moore H.E.; Hill B.; Siriwardena A.N.; Tanser F.; Spaight R.,"Moore, Harr
x https://www.science	50	Gobster P.H.; Hadavi S.; Rigolon A.; Stewart W.P.,"Gobster, Paul H. (572
	51	Foster A.; Newell J.P.,"Foster, Alec (56162548500)
	52	Matisziw T.C.; Nilon C.H.; Wilhelm Stanis S.A.; LeMaster J.W.; McElroy J.
	53	Santana M.V.; Zhang Q.; Nachabe M.H.; Xie X.; Mihelcic J.R.,"Santana, M
https://www.science	54	Hadavi S.; Rigolon A.; Gobster P.H.; Stewart W.P.,"Hadavi, Sara (564054
4/20/23/54		

M4.5. melléklet. Online bibliográfiai adatbázisok keresési eredményei – Web of Science

felhasznált	link	ALL =(("local government" OR "municipality" OR city) AND ("open space" OR "public space" OR "urban green space") AND ("community design" OR "community planning" OR "participatory planning" OR "participatory design" OR "public participation" OR "community engagement"))		
		Timespan:1975-2023.		
		Results found		77
		Sum of the Times Cit		1017
		Average Citations pe		13,21
		h-index		15
		Title	Authors	
x	https://onlinelibrary.v	1 Public Participation i	Rosol, Marit	
		2 Capturing residents' v	Ives, Christopher D.; Oke, Cathy; Hehir, Aili	
	https://www.sciencec	3 Understanding the us	Heikinheimo, Vuokko; Tenkanen, Henrikki;	
x	https://www.mdpi.co	4 Stakeholders' Engage	Ferreira, Vera; Barreira, Ana Paula; Loures,	
		5 Integrating communit	Middle, Isaac; Dzidic, Peta; Buckley, Amma	
x	https://www.sciencec	6 User participation in	Fors, Hanna; Molin, Julie Froik; Murphy, Me	
		7 Can community desig	Mason, Susan G.	
	https://www.tandfonl	8 The park and the con	Gilmore, Abigail	
x	https://journals.sagep	9 The influence of urba	Kim, Jun-Hyun; Li, Wei; Newman, Galen; K	
x	https://www.tandfonl	10 Mapping citizens' em	Panek, Jiri	
x	https://link.springer.c	11 The City as Perpetual	Fredericks, Joel; Caldwell, Glenda Amayo; F	
	https://onlinelibrary.v	12 Towards a nomadic g	Cupers, K	
		13 International approac	Ordonez-Barona, Camilo; Bush, Judy; Hurley	
		14 Association Pathway:	Zhou, Yuquan; Yuan, Yuan; Chen, Yujie; La	
	https://journals.sagep	15 The impact of policy	Dai, Guowen	
		16 Vegetation Structure,	Lahoti, Shruti; Lahoti, Ashish; Joshi, Rajendı	
	https://www.mdpi.co	17 Creating a Map of th	Laszkiewicz, Edyta; Czembrowski, Piotr; Kr	
		18 Stakeholder Analysis	Wu, Wendong; He, Fang; Zhuang, Taozhi; Y	
		19 Social Sustainability	Shah, Shimul; Roy, Anil Kumar	
x	https://www.ecologya	20 Residents' perception	Sultana, Rumana; Selim, Samiya Ahmed	
		21 Impossible nostalgia:	Mack, Jennifer	
		22 Exploring the Impact	Ma, Yuanyuan; Yang, Yunzi; Jiao, Hongzan	
	https://link.springer.c	23 Design control in pos	Deng, Zhaohua	
		24 An Exploration of Ps	Swierad, Ewelina M.; Huang, Terry T. K.	
		25 Spatial scale influenc	Ives, Christopher D.; Gordon, Ascelin; Oke,	
		26 SUSTAINED LIVE/	Hamza, Neveen; ElKerdany, Dalila; Pendlebı	
x	https://www.mdpi.co	27 Reshaping Publicnes:	Pan, Mengyao; Shen, Yangfan; Jiang, Qiaoch	
X	https://www.mdpi.co	28 UAV Mapping and 3	Skondras, Alexandros; Karachaliou, Eleni; T	
	https://www.mdpi.co	29 Evaluating the Effect	Cao, Yidan; Tang, Xiaomin	
		30 Heading in the Right	Hynes, Mike; Seoighthe, Eibhlin	
		31 COMPUTATIONAL	Wu, K. -L.; Hsieh, C. -M.	
		32 Towards a City in Na	Koh, Yi Fan; Loc, Ho Huu; Park, Edward	
X	https://www.ehu.eus/	33 New challenges in th	Garcia Castro, David; de Elizagarate Gutierr	
		34 Spatiotemporal Predi	Ho, Hung Chak; Abbas, Sawaid; Yang, Jinxi	
		35 INNOVATION ANI	Chen, Jing; Wang, Yue; Xiao, Ran; Zeng, Xi	
X	https://www.mdpi.co	36 Augmenting Commu	Hunter, Michael G.; Soro, Alessandro; Brow	
		37 Mapping demand anc	Schrammeijer, Elizabeth A.; Malek, Ziga; Ve	
X	https://link.springer.c	38 Participatory Budgeti	Szczepanska, A.; Zagroba, M.; Pietrzyk, K.	
		39 Tradeoffs of using pl	Jimenez, Miguel F.; Pejchar, Liba; Reed, Sar	

M4.5. melléklet. Online bibliográfiai adatbázisok keresési eredményei – Web of Science

		40	The research of gray	Gong, Cong; Hu, Changjuan
X	https://www.sciencec	41	The landscape and ev	Haghani, Milad; Sabri, Soheil; De Gruyter, C
X	https://www.mdpi.co	42	Frameworks for Urba	Rayan, Muhammad; Gruehn, Dietwald; Khay
X	https://www.sciencec	43	The advantage of mo	Schrammeijer, Elizabeth A.; van Zanten, Bor
		44	Complexities and cos	Curran-Groome, William; Hino, Miyuki; Ber
		45	Assessing Public Ope	Ahirrao, Pritam; Khan, Smita
		46	Close-To-Nature Heu	Mosler, Saruhan; Hobson, Peter
	https://link.springer.c	47	Building Roads Toge	Mawani, Farah N.; Ibrahim, Sureya
	https://www.tandfonl	48	Participatory design,	Leddy-Owen, Charles; Robazza, Guido; Sche
		49	Taking Play Seriousl	Amati, Marco; Stevens, Quentin; Rueda, Salv
X	https://link.springer.c	50	A critical review for (	Keleg, Merham M.; Watson, Georgia Butina;
x	https://www.mdpi.co	51	Cultural Greenspaces	leBrasseur, Richard
X	https://sciendo.com/a	52	INVOLVING PUBL	Widzisz-Pronobis, Sylwia
		53	The right to the city:	Wildemeersch, Danny; Lages, Joana Pestana
		54	Work, Labour and A(	Huybrechts, Liesbeth; Tassinari, Virginia; Rc
		55	What Would an Inclu	Duplan, Karine
		56	When Is a Park More	Mell, Ian; Sturzaker, John; Correia, Alice; Ge
X	https://www.tandfonl	57	Prototyping an IoT tr	Jacobs, Naomi; Loveday, Fi; Markovic, Mila
		58	Investigating the Imp	Mostafa, Lobna A.
		59	ACHIEVING SUST/	Rogina, Danijela; Dinulovic, Radivoje
X	https://journal.hep.co	60	URBAN REGENER/	Lyu Wanyue; Guo Wei; Fang Binxi; Zhang Y
		61	The landscapes of W	Martin, MD
		62	Characterising and m	Purves, Ross S.; Wartmann, Flurina M.
	https://www.webofsc	63	Tweets of Transform	Imam, Ayman; Hamad, Eradah O.
		64	The praxis of radical	Gonsalves, Kavita; Caldwell, Glenda Amayo
x	https://www.tandfonl	65	Initiatives in Urban C	Hughes, Michael; Newsome, David; Culverh
	https://www.mdpi.co	66	Analysis of the Influe	Zhou, Tiancheng; Zang, Tongguang; Jiang, J
		67	Green Belt Implemen	Zuniga-Teran, Adriana A.; Gonzalez-Mendez
x	https://www.mdpi.co	68	A Conceptual Model	Jimenez-Caldera, Juan; Serrano-Montes, Jose
		69	Thinking-feeling the	Escandon, Paula-Andrea; Valbuena, Widman
x	https://www.igi-globa	70	Inclusiveness and Pa	Geropanta, Vasiliki; Margarita Cornelio-Mar
		71	Street art in urban sp	Provotar, Nataliia; Olishevska, Yuliia; Mezer
		72	The role of public sp	Soto Caro, Marcela; Escobar Gueguen, Anne
	https://iopscience.iop	73	Involving Citizens th	Husar, Milan; Ondrejicka, Vladimir; Scacchi
		74	Architectural Design	Malgorzata, Balcer-Zgraja
		75	CHILDREN, MEDIA	Popa, Lavinia-Aniela
		76	The Impact of Taiwa	Chao, Jen-Chih; Hsu, Kuo-Wei
		77	BOWDEN MAIN PA	

11/23/35/77

X	http://www.wiete.com.au/journals	Participation as an innovative method in architectural education	
X	https://www.researchgate.net/prof	Participative planning	https://www.researchgate.net/profile/Maros-F
X	https://link.springer.com/chapter/1	Social Media as Tool	The aim of this chapter is to review the poten
x	https://www.tandfonline.com/doi/	Smart Cities: Definitions, Dimensions, Performance, and Initiatives	

M5.1. melléklet. TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk kérdései

A KIADVÁNY CÉLJA

A városmegújítás metodikájában az elvek szintjén szinte minden korszerű programban megjelenik a közösségi bevonás, társadalmasítás. A gyakorlatban mégis jellemző, hogy egy-egy kötelességből megrendezett lakossági fórum vagy feleslegesen pazarló átadó ünnepség fedi le a szoft projektelemek tartalmát. Annak érdekében, hogy üres formalitás helyett valódi értéke legyen ezeknek a projektelemeknek, szeretnénk egy étvágygerjesztő, inspiráló kiadvánnyal ösztönözni, hogy valós tartalommal teljenek meg ezek a projektelemek. Az elméleti, részletes fejtegetések helyett, amelyek a szoft elemek létjogosultságát, szerepét, szükségességét tárgyalják szeretnénk gyakorlati, valós, túlnyomó részt hazai példákon keresztül megmutatni, hogy különböző szituációkban milyen kreatív, egyedi megoldásokkal lehetett megtalálni és megszólítani az érintetteket, felmérni az igényeket, közösségé formálni a fejlesztésben érdekelteket, illetve a megfelelő használatot és fenntartást elősegíteni.

INTERJÚKÉRDÉSEK

- *Mi volt az a projektelem, amit szoft elemként számoltak el a beruházásban? Mi volt az a projekt részelem, ami a legsikeresebb volt ezek közül? Van-e olyan projektelem, amit szoft elemként nem tudtak elszámolni, vagy hivatalosan nem volt része a projektnek, mégis nagy mértékben támogatta a fejlesztés társadalmi részvételét, megismerését, népszerűsítését stb.?*
- *A projekt mely szakaszában valósult meg a szoft elem, együttműködés? (tervezés / kivitelezés / fenntartás)*
- *Voltak-e olyan elemei a projektnek, amelyek kifejezetten a projektbe bevont együttműködő partnerek hatására módosultak, kerületek bele, vagy kerültek ki a projektből?*
- *Hogyan találta meg az önkormányzat a projektbe bevont együttműködő szereplőket? Miért pont ők lettek kiválasztva erre? Hogyan húzták meg a projektben résztvevők körének határát?*
- *Volt-e meglévő egyesület, közösség, szervezet, aki proaktívan kezdeményezte az együttműködést?*
- *Van-e olyan egyesület, közösség, szervezet, ami a fejlesztés hatására jött létre?*
- *Kinek volt fontos, hogy a szoft elem megvalósuljon? Kinek a szándékán múlott, hogy a közösség részt vett a tervezésben / megvalósításban / fenntartásban? Ki volt a koordinátora, menedzsere a szoft elemeknek?*
- *Mennyire voltak kísérleti jellegűek a szoft elemek? Volt-e a szoft elemet megvalósítóknak korábbi gyakorlata ezen a téren? Volt-e korábban hasonló együttműködés a kerületi önkormányzat és a bevont partner között?*
- *Milyen anyagi vonzatai voltak a szoft elem megvalósításának? Milyen technikai eszközei voltak a megvalósításnak? Milyen online és offline eszközöket használtak?*
- *Milyen tanulságokkal járt a szoft elemek megvalósítása? Van-e követendő példa, jó gyakorlat? Mik az elkerülendő buktatók?*

M5.2. melléklet. TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk alanyai

	Interjúalany	Hangfelvétel dátuma	Szervezet (2017)
1	**Alföldi György**	2017.12.07	RÉV8 Zrt.
2	**Bardóczi Sándor**	2017.12.07	Közösségfejlesztők Egyesülete
3	**Furdan Mária**	2017.12.07	XVI. Kerületi Önkormányzat
4	**Gábor Péter**	2017.12.07	XIII. Kerületi Közszolgálató Zrt.
5	**Kalcsics Ferenc**	2017.12.07	Csepeli Városgazda Közhasznú Nonprofit Zrt.
6	**Kukucska Gergő**	2017.11.10	VaLyo - Város és Folyó Egyesület
	Varga Dávid		
7	**Nagy Ildikó Réka**	2017.11.10	Szent István Egyetem
8	**Perényi László**	2017.11.10	Civilek a Palotanegyedért Egyesület (CaPE)
	Csete Zoltán		RÉV8 Zrt.
9	**Pichler Róbert**	2017.12.07	Magyar Freestyle BMX Egyesület Elnöke
10	**Rumi Imre**	2017.11.03	XXII. Kerület Budafok-Tétény
11	**Szakács Barnabás**		Lépték-Terv Tájépítészeti Iroda
12	**Szakáll Andrea**	2017.11.03	BLOKK Építész Műhely
13	**Tihanyi Dominika**	2017.12.07	Újirány Tájépítész Kft.
	Szohr Gábor		
14	**Zelenák Sándor**	2017.12.07	XXII. Kerület Budafok-Tétény
15	**Császár Bíró Lilla**	2017.11.10	XVIII. Kerület
	Hartung Melinda		
	Heilauf Zsuzsa		
	Hensch Norbert		
	Jankovits Vera		
	Molnár Zsófia		
	Vágvölgyi Erika		

M5.3. melléklet. TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó interjúk kivonatai

1. Alföldi György (RÉV8 Zrt., BME)

Mandie – német példa alapján szerettek volna a Magdolna negyedről egy kiadványt csinálni, de nem jött össze

Magdolna negyed

Palotanegyed

- civilek kezdeményeztek sok mindent (pl. burkolattípust választottak)
- CAPE itt erősödött meg

2. Bardóczi Sándor (Budapest főtájépítésze, Közösségfejlesztők Egyesülete)

Balatonboglár

- Balatonparti akcióterületre készült a terv, de a tervezés eltolódott egy évvel – fókuszcsoportos beszélgetésekre volt idő
- a beszélgetések folyamatos fórumokká váltak
- szoft elem 15 %-a volt a projektnek
- régióban 2. legjobb terv
- házi tervpályázat (2 db) 2 x 500.000 Ft
- moderátorok, sajtókommunikációs dolgok
- a lakosságnak volt ideje felkészülni és relevánsan hozzászólni a tervekhez
- Sportegyesület, Lengyel-Magyar barátság civil szervezet stb. részt vettek

Országbíró lakótelep rehabilitáció 2009

- AngyalZöld születése
- nem pályázati pénz, hanem a közös képviselővel kipróbálták a közösségi tervezést
- 600 M Ft, kb 5 % a szoft
- 1 év a részvételi tervezés + fél év a kiviteli terv
- fedett foglalkoztatót szerettek volna

Pillangó park

- külső moderátorokat bíztak meg
- Év junior tájépítésze díj keretében 6 pályamunka érkezett be
- 150 embert 6 részre osztottak
- a közbeszerzést pedig az S-Tér Kft, nyerte

Bartók Béla út

- Gárdonyi tér, Hadik létrehozása
- Önkormányzati területek hasznosítása csak kulturális szempontból

Egyéb észrevételek

- szoft elem beintegrálása az idő rövidsége miatt nehéz
- optimális lenne: 1-1 pályázat a tervezésre, illetve a kivitelezésre
- Kanada: 8 lépcsős részvételi tervezés minden nagyobb közberuházásnál, nincs időkorlát, csak közmegegyezés utána mennek tovább, alapkoncepció van, 40 % a szoft
- Közösségfejlesztő kell a tervezőkön kívül
- Közösségfejlesztős Egyesülete
- Városrehabilitációs Kézikönyv (Balatonboglár)
- a legsikeresebbek a közösségi tervezéssel végzett projektek
- „Hogyan varázsoljunk újjá közteret?” Ny-i esettanulmányok

3. Furdan Mária (XVI. Kerületi Önkormányzat)

Nagyon szereti a TÉR_KÖZ-t – jó együttműködések

Szilas park

- bmx-esek – szükség hozta – addig problémásak voltak, de nagyon jól sikerült az együttműködés

- helyi vállalkozónak reklám (tüzép) – és adott földet
- nyitó- és zárórendezvények; másképp nem volt külön szoft – nagyon várták ezt az emberek, facebookon ment a kommunikáció
- közlekedésbiztonság a biciklipályán
- kresz pályát szerettek volna – azóta van is, velük egyeztettek, hogy milyen elemek legyenek
- pumpapályát kicsit az elmű miatt át kellett rendezni
- 14-ben lett átadva, azóta is jól működik
- ami igazán hiányzik az egy parkoló – esetleg egy következő ütem
- ők tervezték, építés közös (munkagépet irányították, és befejezték) – az egyesület önfenntartó, kis segítségek vannak, összehozzák helyi vállalkozókkal (minden fázisban volt együttműködés)
- együttműködési megállapodás – ha van hiba, akkor üzemeltetés
- sport- és ifjúsági irodával van szerződésük – támogatás
- van egy hamburgerező, a srácok üzemeltetik, nagyon népszerű, túl is nőtte az épületet
- egész télen is használják, a pályát is, nagyon népszerű
- a szilas patak és mentén a kerékpárút nagyon népszerű
- minden játszótér és közösségi tér tele van – délután trend, hogy családilag kimennek, együtt vannak
- street work out – szilasnál – megkereste az egyesület a kerületet, ezért a már majdnem kész terveken kicsit módosítottak, és berakták a kért elemeket – azóta vannak bemutatók is
- Szilas összeköti Árpádföldet, Cinkotát stb. több kerületrész
- fűzépítmény – kicsit problémás a fenntartás (tartóelemekkel van a hiba) , ezért a helyiekkel is volt utólag karbantartás (újrafonni) – építi a közösséget
- Madárvédő Egyesület – Pichler Róbert (BMX) – ők megkeresték az önkorit

<u>Önkormányzat tevékenysége</u>

- önkormányzat megkérdez mindenkit, hogy mit szeretne: postaládába kérdőív
- lakossági fórumon már lehet mondani
- névvel és címmel kell kitölteni, akár online is – így visszaellenőrizhető
- kerületi facebook – önkorinál sajtómegjelenésekkel foglalkozik (nem profi szakember)
- kommunikáció most már fontos
- minden beruházásnál kell lakossági fórum – mazochista klub, ide lőjjetek; mindenki panaszkodik, ha első fél óra után nem lehet megfordítani a hangulatot, akkor vége

4. Gábor Péter (XIII. Kerületi Közszolgáló Zrt.) – beszélgetés részleteinek átirata

Kerületi zöldinfrastruktúra fejlesztési program – AngyalZÖLD program keretében a társadalmasítás rendszerszerűen működik – nem projektszemléletű; ha csak egy projektre szól - a pontszerű beavatkozásban az a kockázat, hogy ad hoc projekt jellegű beavatkozás van, tök jó, nagyon fontos, hogy ez projektként induljon el, ebben a potenciál, a lehetőség az, hogy ebből egyszer rendszer lehet.
Éves szinten az utóbbi pár évben egymilliárd forint nagyságrendű beruházást valósítunk meg zöldhálózat fejlesztésben. Azóta van gyakorlatilag erre kapacitás, hogy az Országbíró lakótelepen 2012-ben kísérleti jelleggel egy ilyen közösségi tervezést átverekedtünk.

Azért támogatta ezt az önkormányzati vezetés, mert szembesült azzal a problémával, hogy ő hiába akar nagy pénzen jót tenni, nagy jót tenni a lakóközösséggel. Mari néni két perc után összeveszik Pista bácsival, hogy akkor a padot lerakjuk vagy nem. Viszont ezzel az országbíró egyeztetési módszertannal, amit mi azóta beemeltünk a stratégiánkba, mint protokollt. Létrejött egy olyan folyamat, ahol az ellentmondó vélemények közelíthetők egymással, egy konszenzus alakítható ki, és egy olyan hivatkozási alap lehet, hogyha utána bármilyen érdekcsoport ezt megkérdőjelezi, tudjuk mondani, hogy itt volt egy döntéshozatali folyamat. Hogyha összeálltak, és egy fejlesztés, utána jöttek, húszan petíciót írtak, akkor azt tudtuk mondani, de hogy másik 220-an meg azt mondják, hogy igen.

Nálunk ebben a protokollban az van benne, hogy a nagy beruházások, 100 millió forintnyi beruházások esetén a beruházást egy közvélemény-kutatás előzi meg, adott területre aktualizált kérdéssel, de alapvetően azzal, hogy mi az általános vélemény a közterületekről, és milyen fejlesztési igények vannak. Ezek a közvélemény-kutatások, amik dokumentálva is vannak az Országbírón is, meg a Vizafogón is. Az internet felmerül, és ugye a kérdőívnél megjelenik az internet, én nagyon kétélű dolognak tartom. A közvélemény-kutatásnál fontos, hogy releváns legyen, és hogy megalapozott legyen.

Az internetes közvélemény-kutatásban bárki beleszólhat, tényleg nagyon fontos, hogy az ott élőket szólítsuk meg, másrészt a minta nem lesz reprezentatív. Mi azt gondoljuk, hogy ez egy olyan technikai rendszer, ami túl könnyűvé teszi és elviszi ebbe az irányba. Én látok ebben kockázatot. Mi ezért a beruházásainknál kérdezőbiztosos lekérdezést kérdezünk. A feladatuk, hogy úgy állítsák össze a mintát, hogy nem, kor és iskolai végzettség szerint. Alapvetően nem is kor szerint reprezentálják a lakosságot, és mindig a helyszínen kérdezzük meg, tehát az érintetteket kérdezzük meg, nem a honlapra tévedőt. És akkor ebben vannak, hogy általában értékelje a közterület minőségét, fogalmazzon meg fejlesztési igényeket. Ebből csinálunk egy ilyen átlagot. Ez nekünk egy ilyen alapvető. Ettől eltérő eredmények jönnek, akkor nekünk van egy kontrollunk, hogy azért itt a fórumon résztvevők nem teljesen az egész lakosságot, hanem részérdeket képviseltek. Ez nem szokott probléma lenni. Ezt a kezdeményezést inkább a későbbi számonkérésben használjuk, hogy ha pl. tízen petíciót írnak, akkor elmondjuk, hogy igen, de megkérdeztük a többséget, és a 27 százalék ezt támogatja. Van egy ilyen kontroll, amire vissza tudunk menni. Tehát ez egy közvélemény-kutatás, ami ezt megalapozza, és utána nagy beruházásoknál mi tartunk tervezési workshopokat, ahol azzal kezdjük, hogy nincs terv, hanem ott elkezdjük megint, hogy fogalmazzák meg a problémákat, javaslatokat. Ezt először ilyen probléma, javaslat szinten egyeztetjük, és akkor egy következő alkalommal van az, amikor ezt megcsináljuk térképrajzolással. Ugye a tértervezésben az a nagy lehetőség, hogy egymásnak gyökeresen ellentmondó igényeket, hogy én akarok játszóteret, én meg kutyafuttatót akarok, vagy én nem akarok játszóteret, akkor ezeket ebben a térben tudom differenciálni, egymásnak ellentmondani látszó igények is kielégíthetők. A fórumokon a másik fontos elem, hogy az ott megjelentek azzal, hogy elmondják egymásnak az érveiket, egy kicsit meg is ismerkednek, és az empátiájukat növelik. Tehát nem az van, hogy én, amikor levelet írok, akkor jól elmondom a véleményemet, és mindenki más meg nem érdekel, hanem ott kénytelenek egymást meghallgatni. Ezt mi moderáljuk, ezt a mi szervezetünk, tehát a közszolgáltató, de azért irányítja még a tervező, az adott területnek a tájépítész tervezője, aki ezt megvalósítja. Nálunk a zöldhálózati fejlesztésnél mindig tájépítész a generáltervező. Még akkor is, hogyha a Dagály sétányról van szó, és a többi ágazat a szakági tervezője. Ezzel biztosítjuk, hogy a zöld szemléletet jelen legyen.

Amikor nekünk készül a költségvetés, de már gyakorlatilag az AngyalZÖLDben, mi négy évre előre megpróbáljuk meghatározni a fejlesztéseket, hogy ne évente kelljen lobbizni. EU könnyebben elővehető, és így lehet egy konzisztens program. Tehát mi már tudjuk, hogy milyen fejlesztések lesznek, és akkor arra a területre megbízunk egy tervezőt. Ha tavasz van, akkor az önkormányzat ezt a kérdőívezést elkezdi, és akkor abból, ami bejön, az része lesz a tervezési programnak. Tehát három csatornából jön be az információ, nagy projekteknél a tervezési programra, van a közvélemény-kutatás, van ez a lakossági workshop, amikor eljönnek, de ezzel kapcsolatban vannak kihívásaink, mert nem tudunk elég embert megszólítani. Az utóbbi években már próbáljuk nem intézményekben tartani, hanem kimegyünk a közterületre, tehát helyszíni workshopokat tartunk, de az a tanulság, hogy még sokkal többet kéne foglalkozni ezzel, hogy azokhoz is oda jussunk, akik nem állnak annyira könnyen szóba. A harmadik pedig, hogy kirakunk tájékoztató és véleményező táblákat. A tájékozott táblákon mindig az van, hogy a területen az önkormányzat fejlesztést tervez, le van határolva, hogy milyen területről van szó, és abban fel vannak tüntetve, hogy zöldterületi fejlesztésről van szó, tehát, hogy ez általában burkolatfelújítást, öntözőrendszert, növénykiültetést, játszótérfelújítást jelent. Tehát általánosságban ezt leírjuk, és azon kívül ikonokkal megjelenítjük a térképen a meglévő funkciókat. A túloldalára pedig lehet firkálni. Az volt, hogy amúgy is összefirkálták a tábláinkat, de így a túloldalára akkor lehetőséget teremtünk, hogy kifejezzék magukat. Szoktak oda mindenféle oda nem illő dolgok, meg rajzocskák is kerülni, de szoktak értelmes észrevételek is. Na, ennek is két funkciója van, hogy jelzi, hogy itt valami történni fog. Erre a táblára szoktuk aztán később felmatricázni, hogy a workshopot meg itt fogjuk tartani. Ezeket ilyen hirdető falnak is használjuk a későbbiekben. És a tér oldaláról meg tényleg lehet véleményeket is írni. Mi meg oda megyünk, és azt lejegyzeteljük.

Ebből a három eszközből lesznek összegyűjtve az adatok. Ezt a csomagot átadjuk a tervezőnek, hogy akkor ebből fogalmazzon meg tervezési programot, jelezze, hogy hol vannak konfliktusok, ellentmondások, és akkor egy következő konzultációnál pedig a felmerült ellentmondó vélemények figyelembevételével rajlozoljon meg két koncepciótervet. Tehát, hogy akkor oké, akkor ők kértek kutyafuttatót, ők nem, akkor legyen ilyen is, meg olyan is. Oké, ők szeretnék ezt a parkot körülkeríteni, mások nem, akkor készüljön új variáció, hogy elemeiben bemutassa a felmerült ötleteket. Ezen a workshopon még csak az önkormányzat emberei vannak ott, akkor még nincs tervező, tehát nem egy ilyen klasszikus közösségi tervezés. Általában 3 workshop szokott lenni. Majd a workshopokat a tervezővel is csináljuk, de megyünk mi is, és amúgy meg az én ágazatom koordinálja ezt. Nekem most hat közvetlen beosztott munkatársam van. De ezért van, hogy a tervezőket is igénybe vesszük, ők írják az emlékeztetőt, ők gyűjtik össze az anyagot. Ezt a tervezés részeként végzik. Van egy alkalom, ahol felvetik a problémákat javaslatokat. Következő alkalommal már rajzolunk, és a harmadik alkalom az, amikor visszajövünk a tervekkel, és azt mutatjuk be. Ez azért nagyon rövidre szabott az idő szűke miatt, a kapacitáshiány mellett. Ezen biztos lehet még dolgozni, de nálunk egyelőre ilyen ütemben zajlanak ezek.

Az a cél, hogy egy évvel a fejlesztés előtt elkezdjük már ezt egyeztetni, hogy a következő évre legyenek kiviteli terveink. Az ellenmondásos kérdésekben a döntés módja az idő függvényében alakul. Az országbíró lakótelepen volt egy szavazás, tehát ott fel voltak tüntetve az alternatívák, és akkor a megjelentek véleményezhették, hogy akkor ezt vagy azt a variációt szeretnék. Azért mi igyekszünk konszenzusra jutni. Az országbírónál ez végig ment alaposan, ott elég időnk volt, ott két alkalommal mentünk vissza a tervet bemutatni, és akkor a megjelentek mondtak véleményt.

Amit egy közösségi tervezésben egy moderátor meg közösségépítő vállal föl, meg adott esetben a tervező, azt gyakorlatilag itt az önkormányzat emberei végzik. Ami még nagyon fontos, hogy minden konzultációnál elmondjuk, hogy ez egy véleményező fórum. Tehát, hogy van ez a részvételi piramis, mert az elején lemondjuk, hogy ez egy konzultáció. A döntés az önkormányzat kezében marad, ők vannak megválasztva, ők vannak erre felhatalmazva. De mindenkinek az érdeke, hogy olyan beruházás szülessen, amivel az ott lakók elégedettek. Csak ezt mi szeretjük tisztázni, hogy a döntés nem adja át az önkormányzat. A bizalom, ami egy nagy kérdés. Tehát én azt gondolom, hogy amikor az ember egy ilyen dologba befog, akkor már az elején látnia kell a kifutást. És én láttam már olyan, meg olvastam olyan közösségi egyeztetésről, ahol menet közben derült ki, hogy a tervezők felé nincs meg a bizalom. Tehát, gyakorlatilag az ígéreteiket nem tudják betartani. Úgyhogy mi ezért akarjuk azt mondani, hogy egy konzultációról van szó. Egy egyeztetés során, ha minden igényt kielégítünk, olyan terv születik, ami nem biztos, hogy találkozik a költségvetési kerettel. És olyankor van az, hogy akkor most hogyan tovább. Vizafogón volt ez, hogy az elkészült koncepciót messze, tehát háromszor annyi volt, mint ami a rendelkezésre álló beruházás. És akkor jött a kérdés, hogy akkor most mindenhova egy kicsit, vagy csináljuk meg azt a minőséget, de akkor nem egyenletesen, és akkor volt annyi bizalom a kerület részéről, meg a lakók részéről is, hogy akkor azt mondjuk, hogy nem azt csináljuk, hogy egyenletesen elosztjuk, hanem akkor tényleg csináljuk meg azt a minőséget, ami a tervben van, és akkor több ütemben térjünk vissza. Ez még mindig nem egy sima út, tehát minden harcot meg kell újra vívni, de a Vizafogón egyszerűen ment, és ezt a MUT vissza is igazolta Nívódíjjal.

A következő évben, már kész kiviteli terveink vannak, tehát akkor nem kell újra csinálni. Tehát például, amikor idén csináltuk a Vizafogó a beruházásnak a másik ütemét, akkor ezt a közösségi egyeztetést már nem kellett lejátszani, mert ott volt mögöttünk egy kész konszenzus, és gyakorlatilag várták, hogy oké, amit a 17 előtt megcsináltatok, akkor ezt csináljátok meg előttünk is.

Nálunk. a Vizafogónál eredménynek azt tartom, hogy ragaszkodtunk a koncepciótervben lerajzoltakhoz, tehát nem butítottuk le. Így megcsináltuk a parfelújítást, de kimaradt a fitnesz tér, de a terület ott maradt szabado neki. Mi ilyenkor úgy csináljuk a kiviteli tervet, hogy oda vissza tudjunk menni a következő etapban.

A közvélemény-kutatásnak a másik fontos része, hogy miután megcsináltuk a beruházást, mi vissza tudunk menni, és akkor tudjuk monitorozni. Tehát, hogy gyakorlatilag tudjuk prezentálni, hogy amit itt csináltunk, annak milyen hatása van, és nem csak lemérjük, hogy hány padot raktunk ki, meg hány négyzetméter burkolatot csináltunk, meg hány hintát raktunk ki. Előtte is megkérdeztük, hogy mennyire szeret az országbíró lakótelepen élni, és akkor utána is megkérdeztük, hogy mennyire szeret, és akkor volt egy hatalmas változás. Én azt gondolom, hogy az, hogy a XIII. kerületben a lakótelepi programot ennyire bátran támogatja az önkormányzat, az azért van, mert mérhetővé tettük nemcsak az önkormányzati választáskor, de ekkor is már mérhető volt az önkormányzat számára, hogy ez a lakók szemében felértékelte a közterületet. Tehát ez nagyon fontos, hogy ugyanazokat a kérdéseket tesszük fel. Mindig van tovább, tehát nincs egy közparki beruházás soha befejezve. Tehát, hogy ott is vannak további javaslatok vagy igények, de ugyanúgy feltesszük azokat a kérdéseket, hogy milyen itt élni, mennyire elégedett a köztisztasággal, mennyire elégedett a játszóterek állapotával, hol tartózkodik ön a legtöbbet? Ezt vállalkozóval csináltatjuk, kérdezőbiztossal. Nem bedobáljuk a postaládába. Végig néztük, hogy milyen módszerek vannak. A telefonos az túl drága volt. Ezeket gyakorlatilag kérdezőbiztosokkal kérdeztetjük végig közterületen. Ez azért torzít a dolgon, mert akik otthon vannak, és sosem mennek ki, azoknak a véleménye biztos, hogy nem kerül bele, de nincs tökéletes. Viszont nincs közbiztonság, nem kell féltenünk a diákokat, akik felmennek lakásokba, tehát ez is egy alapvető szempont volt, hogy nem veszélyeztetünk senkit, és a közterületen látható, és ezáltal a használók is látják. Tehát ez is egy jel, meg jelzés a területhasználatban, hogy valami történni fog. A kikérdezés, elemzés 500 ezer forintos nagyságrend. Egy két-háromszáz fős mintát szoktunk mi megkérdezni.

Ha hirtelen jönnek igények, akkor azt is valahogy illesztjük az AngyalZÖLD-höz. Az AngyalZÖLD azért segít nagyon sokat, és abban kell majd fejleszteni a Fővárosi Zöld Hálózati Stratégiát, hogy projektek és programok vannak benne, költségvetéssel és felelőssel. Mi ezeket a programokat egy ilyen közterületi monitoringra építjük, és nagyon tudatosan az önkormányzati tulajdonú területekre fókuszálunk. Tehát, hogy míg a zöldhálózati stratégia egy általános zöldfelület-fejlesztési koncepció, de ez kimondottan az önkormányzati tulajdonú üzemeltetésű zöldterületekről szól, ahol nekünk tulajdonosként van kompetenciánk és kötelezettségünk is, hogy kezeljük a területet. Csinálunk ott egy minőségi értékelést

erre. Találtunk egy skót, nagyon egyszerű módszer. Ott is az a cél, hogy ne azt nézzük meg, hogy hány négyzetméter zöld van és hány négyzetméter burkolat, meg hány pad, hanem hogy milyen ennek a használhatósága, rekreációs, sport, közbiztonsági szempontból, arculati szempontból, úgyhogy ez eléggé szubjektív dolog, de ettől összehasonlíthatóvá teszi a nagy parkokat is a kis játszótérrel. Egy pontozás jön ki belőle. Létrejön egy minőségi potenciál, ez a skót, Greenspace Scotlandnak a módszere, de egy 4D kiadványban ezt lefordítottam, és bemutattam ott a kerületben alkalmazott módszerét. Tehát ez is publikált módszer, de ezt is nyilván mindenkinek magára kell szabnia. Tehát gyakorlatilag ebből létrejön egy olyan minőségi értékelés, hogy azt mondjuk, hogy ez a park az nagyon lepukkant, az meg jó, átlag feletti. És akkor onnantól kezdve, mert tudja az önkormányzat, hogy a gyengébb területeket fejleszteni kell, mert mindenki azonos környezetminőséget kell kapjon. De ehhez nem kell szociális területeken lenni, az ember, azt mondja, hogy igen, ez végül is logikus, ez a zöldhálózat tekintetében. Tehát, hogy akkor azt mondjuk, hogy a gyengébbeket fejlesszük, és akkor ez segít nekünk abban, hogy megfogalmazzunk egy négyéves programot, projektekkel, felelősökkel, és akkor az onnantól kezdve, mert odáig ugye nyilván jöttek a jóindulatú, vagy a jó értelemben vett lobbi érdekek, mert ez természetes dolog, hogy Mari néni lobbizik, meg a képviselő úr is lobbizik a saját választókerületéért, és akkor ezt szétcincálták a programot. Így volt, hogy ezt leírtuk, megvizsgáltuk, tudjuk, hogy jó lenne Újlipótvárosban a Ruttkai Éva Parkot is fejleszteni, de hát múlt évben költöttünk rá 80 millió forintot, és azért vannak sokkal rosszabb állapotban lévő parkok. Ezt a skót módszer alapján történő besorolást elfogadja mindenki alapnak. Ez a stratégiánk alapja. Mivel, hogy egy közügy, ezért a képviselő-testület határozottal fogadta el. A határozat nem kötelező, az évi költségvetés is megszabja az egészet, de azért a 4 évben ez alapján haladunk. Bár, most már öt éves lesz a ciklus.

Anagyon fontos, hogy a képviselő-testület elfogadta ezt az egyeztetési protokollt egy határozattal, tehát gyakorlatilag mi most már minden beruházásunkon ezt próbáljuk véghez vinni. Ahol nagyobb beruházás ott közösségi tervezés, kisebb beruházásoknál tájékoztató tábla van, véleményező tábla, és akkor a bejött e-maileket gyűjtjük össze, és adjuk át a tervezőnek, mint tervezési programot, mert ott jelenleg, tehát amit felírnak a táblára, meg mint beküldenek, kibélyegzik, azt gyűjtjük össze, és az alapján kell a programot megfogalmazni. De azért most már, mivel hogy azért sok konfliktusunk volt, ilyen kisebb beruházásoknál is legalább olyan fontos az alapoknak, mint egy nagy beruházás, hogy azért most már a helyszínen tervezhető workshopokat most már az 50 millió forintig, tehát az 50 és 100 millió forint körzeti beruházások is kimegyünk, és akkor ezt nem a közösségi tervezés részét, de a problémák és a javaslatok összegyűjtését egy ilyen workshop keretében a helyszínre is kimegyünk, és akkor ott ki van rá írva, hogy tervező műhelyre hova lehet tovább menni.

De egyre inkább szembesülünk azzal, hogy részt veszünk EU-s projektekben, hogy ez kevés, amit teszünk. Tehát, hogy az a megszokott. Jó, van egy 200 fős mintánk. A táblára felírnak valamilyen véleményt, a workshopokon részt vesz húsz-harminc ember, tehát ez a 100 ezres nagyságrendű lakossághoz képest mindig egy töredék. És amúgy nekünk van válaszunk, mert volt a közvélemény-kutatás, ami ha csak 200 emberrel is, de reprezentatív. El tudjuk mondani, hogy szakmailag megalapozott a véleményünk, de mégiscsak a cél az lenne, hogy több emberhez jussunk el, szólítsunk meg. Erre keressük a módszereket. Az Országbírón volt öt fórum, mindegyiken ilyen harminc-ötven fő jelent meg. Ötvenig eljutottunk a végén, tehát tényleg úgy volt, hogy folyamatosan emelkedett a látogatottsága a fórumoknak. Háromezer a lakótelep a lakossága. Nagyon nehéz a kamaszok, meg a gyerekek megszólítása. Meg a dolgozóknak tehát, a középkorúaknak. Az online kérdőívek szerintem kommunikációs és nem kutatási eszközök. Nem bíznék egy ilyen eredményben. Az életkorában sem bíznék. Akkor is hazudhat, ha mondja a kérdező, de azért szembe állnak, mégis más. Általában nem olyan területekről szólnak, ahol most semmi nincsen. Tehát annak az igénye ellenére a legfontosabb, hogy ténylegesen használja. Tehát ilyen alapon el lehetne várni, hogy az, aki hozzászól, az egyszer jelenjen meg ott a helyszínen. Mi azt láttuk. a levélnek kisebb a hatékonysága, mert az emberek nem mozdulnak meg. Tehát még egy eseményre is inkább eljönnek, mint az, hogy most visszaküldjön egy levelet, ami válaszborítékos, meg minden. A fenntartásban a partnerség az egy kardinális kérdés. Nálunk van egy zöldfelületvédnökségi pályázat, nálunk a kerületben rengeteg lakótelep van, a lakótelepi előkerteket vehetik a lakók bérbe. Ez már egy 2010-es, sőt 2005 óta folyamatos pályázat, most már 100 lakóközösséggel kötünk évente szerződést. Minden évben tavasszal az önkormányzat meghív egy pályázatot, ahol társasházak, lakásszövetkezetek jelentkezhetnek, és jelentkezhetnek az előkert védnökségére. Mindenki, aki jelentkezik, az támogatást nyer (ilyen 10 millió forintok vannak évente). Szétosztjuk a támogatási összeget ahhoz a felülethez arányítva, amit ő védnökségébe vállal, két dologgal, hogy van egy minimál díj, mert legalább 40 ezer forintot adunk azért, hogyha valaki csak egy fahelyet akar védnökségbe venni. Ezek a legnehezebb dolgok. Korábban az volt, hogy olyan keveset kap, amik simán területarányosan azt mondtuk el, hogy nem motiválta a kis pályázókat a belépésre, tehát 40 ezer a minimum, és van egy felső korlát is, pont azért, mert néha túlvállalták magukat, azért, hogy több pénzt kapjanak. Úgyhogy van egy olyan 400 ezer forintos maximális korlát, hogy ne legyen nekik érdekük többet vállalni.

Úgyhogy így van egy ilyen támogatási összeg. Ha van egy szerződés, akkor onnantól kezdve ezek a társasházak gondozhatják az előkertüket, miután megyünk, ellenőrizzük, pontozzuk. Olyan nem volt, hogy valakit kizártunk volna, de a legszebbeket díjazzuk. Tehát év végén van még egy, még egy öt, tehát ugye tízmillió az egész pályázat, és aztán a legszebbeket továbbra is egy jelentős összeggel támogatjuk, hogy érdemes legyen szépen fenntartani, és akkor ezt ellenőrizzük. Tehát, hogy van egy ilyen fenntartási együttműködés.

Tisztaságot kell biztosítani és a zöldfelületet ápolni. Fát nem ültethet. A faállományunkat szeretnénk kézben tartani. Voltak azért sokan, akik kiültették a karácsonyfájukat, ültetnek randomszerűen túl közel diókat az épülethez. Úgyhogy azt mondjuk, hogy a fa egy olyan különleges érték, amivel kapcsolatban mi akarunk dönteni. Hogyha elültet egy fát, akkor igen, tehát az ötven év múlva is ott kéne, hogy legyen, úgyhogy jó lenne, ha jó helyre ültetné, meg jó fajta. Az egyik a másik az, hogy ezeket a fákat nekünk kell üzemeltetni. Társasház vagy szövetkezet általában a partner. Mivel volt probléma, ahol a lakó nem volt jóban a szövetkezeti vezetővel, de nagyon akart kertészkedni, úgyhogy kidolgoztunk egy másik módszert, ez az ötlet a gondoksági pályázat. Ugyanaz az ötlet, csak más szót kellett használni. Gondozási megállapodás, arra bárki jelentkezhet, és bármiről megállapodhatunk. Tehát az AngyalZÖLDnek egy nagyon fontos üzenete a partnerség. Mi szeretnénk az emberekkel tudatni, hogy a közterület az a közé, az nem senkié, hanem mindenkié, tehát az övé is. A Pozsonyi úton küzdöttünk mi nagyon sokat, hogy ott voltak kis zöld kazettáink, amiket mi beültettünk, kutyák kihúzták, akkor mi újra beültettük, és akkor így mentek el évek. Most megpróbáltuk, kiraktuk oda, hogy fogadj örökbe táblát, évekig nem történt semmit aztán idén divatja lett. Ki volt rakva, hogy ez örökbefogadható. Ha eszedbe jutna esetleg, akkor itt kertészkedhetnél. És ezzel sokáig nem foglalkoztak, aztán most öt boltnak érdeke, hogy előtte szép legyen a zöldfelület. Fát nem ültethet, de egyébként bármit, zöldséget is. Lekerítheti. Negyven centis kell, persze.

Mi műszaki ellenőrök vagyunk a területünkön. A betelefonálás is működik a kerületben felhívják a figyelmünket a problémákra. Alapvetően ezek a védnökségek előkertekre szólnak. Most már van, hogy kutyafuttatott védnökségbe vette az egyik kutyás közösség, mert nem volt elégedett, ahogy mi ott gondoskodtunk, és akkor azt mondták, hogy inkább ők takarítanak, és mondták, hogy tök jó, akkor adunk eszközt, meg segítünk. Tehát gyakorlatilag mi bárkivel szövetkezünk. Itt nincs semmi anyagi kötelezettség. A zöldfelületi pályázatról el kell számolni, az önkormányzat támogatása az, nagyon szigorú előírások szerint megy. A zöldfelület gondozási megállapodásnál nincs anyagi szolgáltatás, ott lehetőséget adunk, seprűt, meg esetleg növényt. Tehát ott eszközzel, meg anyaggal, amit amúgy is oda kéne fordítanunk. Tehát, hogy ott gyakorlatilag anyaggal, meg eszközzel támogatjuk, és neki sincs semmi kötelessége. Mindegyik benne, hogy bárki bármikor felmondhatja ezt a megállapodást.

Azt szeretnénk, hogy a házimunka a kertészkedés lenne, mert nemcsak a tisztaságról, meg a zöldfelület-ápolásról szól, hanem ez szól az egészségről, mert akkor a házinéni egészségesebb, ha kertészkedik a közterületen. Szól a kohézióról is, mert akkor beszélgetnek egymással, és találkoznak, és van téma, hogy akkor már nézd már meg, hogy mit dobált itt a Klári az emeletről. Ez az azért nagyon sok kerületben működik, itt a mi különlegességünk az, hogy ezt tematikusan próbáljuk csinálni. Nem kell nagyon bonyolult dolgokat csinálni, csak kiszámítható legyen és előrelátható, hogy mi fog történni. Tehát nálunk, amikor megjelenik a tábla, most már tudják, hogy indul egy beruházás.

Meg szoktuk kérdezni a közvélemény-kutatáskor, hogy hallott-e már az AngyalZöldről. Ötről, most már azt hiszem, hogy 15 százalékra feljutottunk. Úgyhogy van még mit tenni. Mondjuk a kis helyi néninek nem igazán érdeke, neki mindegy is, hogy van-e program vagy nincs. Neki csak az a lényeg, hogy az ablak alatt zöld legyen.

Az egyeztetés nagy kockázata az, hogy ez a tervezési időt kitolja. Tehát nem lehet az, hogy akkor holnap csináljátok meg a parkunkat, de szerintem egyre kevésbé akarják, mert azért egyre többen futnak bele tiltakozásokba.Pl. az egyik téren minimál dolgot akartunk megcsinálni, és akkora hepaj lett, mert ilyen rohamtempóban volt jó szándékból, de lakossági tiltakozás, petíció és felháborodás lett. Se senki nem akarja már, senki, egy politikus se akarja ezt. Ezzel lehet érvelni az egyeztetés mellett. Pl. Vizafogón úgy csináltuk meg a felújítást, ami zajjal, porral járt, hogy nem jöttek a lakossági tiltakozó levelek, hogy azonnal hagyják a templomot.

A fejlesztési tájékoztató táblán, ami először megjelenik, az szerepel, hogy a terület fejlesztését tervezi az önkormányzat dátum nélkül. A közpark fejlesztését tervezi. Mi a véleménye, mit szeretne? Tervezzük meg közösen. Tervezzük meg közösen a Vizafogó lakótelep közterületeit. Milyen javaslatai vannak? Kirakunk egy filcet. Azt hiszem, mérjük, hogy a filc mennyi ideig maradt meg. Volt, ahol tényleg csak egy óra.

Tehát az önkormányzat nem adta át a döntés, a felhatalmazást, hogy egy beruházásról döntsön. Ez a képviselőtestületnek a joga. Mi csak azt mondjuk, és ezt hangsúlyozzuk meg az egyeztetéseken, hogy mi konzultálunk, de nem teszünk ígéretet

arra, hogy az itt lévő javaslatokat megfogadjuk. Meg, hogy a döntést, tehát ezt tolmácsolni fogjuk a döntéshozó felé, de a döntés az övé. Tudják, hogy ez egy konzultáció. Mi elmondjuk, hogy nem teszünk ígéretet, de mindenkinek az az érdeke, hogy az ott megfogalmazódott konszenzusos álláspontot valósítsuk meg. És egyelőre ez így működött, csak mindenkinek fontos, hogy tudják, hogy ez egy konzultáció, és nem hatalmaztuk fel őket a döntésre. Ez azért, mert ez a korrektség miatt fontos, de alapvetően az történik, amit ott megfogalmaznak. Az is a célunk, tehát azért egyeztetünk velük. De az önkormányzat nálunk ezt jelezte felénk is elvárás, hogy ők nem adnak nekünk át döntési kompetenciát. Mi megnézzük az elkészült terveket, és referálunk, hogy mi történt, és megnézzük a költségvetést, és akkor általában engedik, hogy azt csináljuk, ami a szakmai javaslat, ami az egyeztetések során megfogalmazódott.

5. **Kálcsics Ferenc (Csepeli Városgazda Közhasznú Nonprofit Zrt.)**

<u>Uniós projektek</u>

- 30% szoft!! szocrehab – 3 megvalósult, 1 folyamatban
- civilek bevonásával, egyesületek, intézmény
- szoft tevékenységeket fél évig futtatni kell, s csak utána lehet kivitelezés
- sok kommunikáció!! -pl. lakások felújításánál be kell jutni
- panelek – felújított távfűtéses épület – egyedi mérő használatát nem ismerték (érzékelőt lefedte a bútor) – oktatásra volt szükség
- előzetes fórum – javaslatok érkeztek be, pl. liftfelújítás sorban stb. – input a lakóktól! tájékoztatni a lakosságot, és tőlük visszajelzések
- nagyobb fórum előtt általános dolgok
- társasházban élőket, ha sokat elérünk, akkor egyúttal meg tudjuk, hogy milyen problémáik vannak, hogyan lehetne segíteni
- utcai mentorálás – szakértő team átmeneti irodába, a teljes megvalósítás alatt bevihettek embereket – neki most mi a problémája, miben tudnak segíteni – pl. álláskeresésben segítettek, projektben finanszírozott nyomtatóval készítettek neki CV-t stb. – komoly adatbázis erről
- utcai mentorálás – cipőtlen, családi problémás gyerek – utána a gyerek biztonságba lett helyezve
- felnőttképzések – kijött, hogy a kerületben milyen munkaerőhiány van, és ezekre ingyenes képzést indítottak
- CNC tanműhely – új pályázat – és ehhez munkaerőpiaci képzés, hogy legyen emberek – olyanokkal kellett, akik motiváltak legyenek – nyomon követni az embereket – pl. állást keresni is segítették őket; egy év után megkeresték őket, hogy hogy sikerült
- önkori saját forrásból nem tud ilyent, de ha kap pénzt, működik
- tanodát nyitottak egy kocsmából, egy alapítvány (Kompánia alapítvány) összerakott egy szakmai programot, és 5 évig nekik kell üzemeltetni saját költségvetéssel – szereztek pénzt is még más pályázatokból – 90%-os arány, akinek sikerült a pótvizsga – egy héten 200 gyerek

<u>TÉR_KÖZ</u>

- TÉR_KÖZ menedzsment most már nem elszámolható – de régebb az volt – Csepelnek nem volt probléma, de máshol nem biztos, hogy van elég ember a menedzselésre – ha van előírás a projektben erre, akkor pénz is kell, mert különben nem lesz jól megcsinálva
- ha nincs külön egy csapat, aki tapasztalt menedzsmentben, akkor meg kell bízni egy külsőst, ő pedig a pénzügyi keretek miatt is sokkal inkább a minimumra fog törekedni
- csepelen megvan a stáb rá (20-30 fős cég), soroksártól eltérően
- kötelező minimumot fog csinálni szoftokkal, ha nincs pénz a menedzsmentre
- csepeli városgazda – fenntartási projekt
- külön cég lett a fejlesztésre

Kis-Duna-part fejlesztése

- Kis-Duna-part fejlesztése – igény volt! olyan legyen, amint mindenki elérhet – de világítás nélkül veszélyes volt, senki nem állt ellen
- közvilágítás-fejlesztés – energiahatékony projekt, ledes, intelligens stb. (pl. tűzet is érzékeli, mozgásérzékelő, erősebb fény, ha valaki elsétál) – népszerűsíteni a fejlesztést – futóverseny! rajt után kapcsolódott fel a lámpa a laptopról; Prolán cég: 10 ezer Ft/érzékelő; műszaki problémát is érzékeli; csippan a rendszer (fenntartás)

- egy rendezvénnyel tudták népszerűsíteni és az infót átadni
- közvil. után területrendezése

TÉR_KÖZ polgármesteri hivatal
- homlokzat szigetelés stb.
- egy szervezett program fényjátékkkal, ahol el tudták mondani, hogy mennyivel kevesebb a fűtési költség így, ami ugyanúgy közpénzből megy

6. Kukucska Gergő / Varga Dávid (VaLyo - Város és Folyó Egyesület)

Általánosságban elmondja, hogy mivel kötelező a szoft elem, sokszor sajnos vmi hülyeséget találnak ki, hogy meg tudják nyerni a pályázatot. Erre példa:

<u>Ajka – közösségi fejlesztés - felnőtt játszótér</u>
- civil szervezet vezetői szervezték oda az embereket (trénerek, helyi lakók stb.)
- önkormányzati tulajdonú területen
- város lakótelepének a játszóterén tekét játszottak és aki arra járt, aláíratták vele, hogy részt vett egy közösségfejlesztési projektben

<u>Magdolna negyed projekt</u>
- használatlan földszinti terekbe funkciókat vinni + összekötni vmilyen szoc. tevékenységgel
- pl mosodák, családsegítő központ
- kutatás közösségi tervezés, tájékozódás keretében
- 99-es busz és környezete mint rehabilitációs eszköz
  - workshop is volt egy üres telken – beálltak a buszok, buszmegálló prototípusok is készültek, hozzászólhatott bárki, hogy milyen legyen a buszmegálló
  - elkészült a buszmegálló alacsony költségvetésből
  - szoft elem: a megnyitón a gyerekek festhették ki a jelzőtáblákat és a megállót is + madáretető meg mindenféle volt a buszmegállóban

    Kritika: Kétfarkú kutyapárt esernyőket rakott ki, mivel nem volt tető, azt ellopták, aztán vmi tetőt barkácsoltak. Átlátszó.hu interjú nélkül cikket írt erről. ↔ Egy bácsi meg mindig kijárt és vmit javított rajta.

<u>Kossuth tér – Fűszerkert</u>
- gimnázium biológia óráit kihelyezték – velük együtt találták ki ezt
- állatok, növényekről kis táblák, padok, oduk
- fűszerek tanulmányozása, felhasználása volt a cél
- szoft költség: 1,4 M kb.

<u>Brazília – hajléktalanok</u>
- bádogházakban lakók új otthon kaphassanak
- több éves oktatási projektben vettek részt – később munkahely, új tudások egy normális házban éléséhez

<u>Nehru bútorok</u>
- 2011 napozó ágyak
- 2012-ben első raklapbútorok Lánchíd tövénél, Vigadó térnél, Stég
- 2013 Nehru fekvő fa bútorok (Polyduct)
- az volt a baj, hogy kikopott körülötte a fű, alatta meg nem lehetett nyírni, takarítani, arrébb rakni nem lehetett - kettéfűrészelték
- fémkeretes fabútor lett helyette
- fekvő pad költségei: támogatás / egyesületi pénz: 1M-ból kijött 5 fekvő bútor

<u>Lánchíd ivókút</u>
- Főkert, Fővárosi Vízművekkel vették fel a kapcsolatot
- hordó alakú beton kút, Főkertes locsolócsatlakozással
- lehetett szavazni, hogy a kút készüljön e el, wifi legyen e – visszahozott poharakkal szavaztak
- volt kis büfé is

- Valyó elődje működtette, szervezte a kulturális programokat
- koncertek, jóga, foci, horgász workshop, árnyjáték, bringás workshop
- régi bútorokat újrahasznosították erre

Pallók + K projekt
- Mi kis falunk pályázat – 1 M
- Trafik Kör működteti
- 2 workshop, közös képviselő szervezte
- mindig valahova került: közösségi színjátszó, iskolába
- bérbe lehet venni, de van üzemeltetési költség

Szemétevő szeméthajó a Tiszán – Pet kupa
- palackokból van összetákolva, több is épült
- 120 ember
- a folyón úszó palackokat szedi össze
- komolyabb fejlesztés lesz a Life keretében
- közösségépítésnek is jó volt – környezetvédelem
- közadakozásból épült
- természetfilm.hu szervezte

Egyéb észrevételek:
- emberek jellemzően elzárkóznak az újítástól, nem szeretnének semmiben részt venni, de utána a negatív kritikák nagyon mennek
- bevonunk embereket és úgy fejlesztjük folyamatosan a területet / olyan elemeket tervezünk, amik képesek folyamatosan átalakulni az adott igények szerint
- lezárul a projekt és nincs visszajelzés, nincs monitoring, vagy működik, vagy nem

7. Nagy Ildikó Réka (MOL pályázatok, MATE)

MOL

Célja a közösség építés a zöldfelület építés által; Budapest – csak udvarok pályáztak eddig; Kistelepülések – közterületi zöld; legtöbben nem értik meg a Mol pályázatot, de egyéb pályázatokat sem
- 3 kategóriában lehet pályázni:
  - közterületi zöldterület (civil szervezet pályázhat) - legtöbb
  - udvar zöldítés (lakóközösség)
  - közösségi kert
- csak civil pályázhat, csak növénytelepítésre és minimális építésre – szakember, munkadíj nincs finanszírozva – meg van a veszélye, hogy szakmailag nem megfelelő dolog készül – illetve saját forrásból finanszírozható például egy kerttervező
- 600.000.- - sok kis projektet szeretne a Mol inkább
- közösségi tervezés kötelezően elvárt
- 2 fordulós a pályázat, a két forduló között **tréning**
- csak honos növényre lehet pályázni, meg van határozva, hogy az összegnek hány %-át kell növényre (fa, cserje, évelő) költeni
- közösségszervezést (hangosítás, rendezvény, étel-ital) is el lehet számolni
- 1. kör: szándéknyilatkozat, önkormitól támogató nyilatkozat, programtervezet (pénz, emberek, lakosság mozgósítása, szöveges leírás, fotók) 2. kör: tervek
- vállalni kell a közös fenntartást is, de nem monitorozza ezt a Mol
  - udvarok – meg szoktak bízni egy szakcéget a fenntartásra
  - közterületi zöld – civil szervezet biztosítja a fenntartást
- csak szépítés nem annyira vonzza az embereket, de ha játszóhely, sütögetés kapcsolódik hozzá, akkor motiváltabbak
- 1 év alatt kell elkészülni, legjobbak 500.000.- díjat kapnak
- Kik kellenek ehhez? = Projektmenedzsment

- közös képviselő
- aki a szakmai részt koordinálja és személyesen és motivált: építész/tájépítész/kertész/grafikus
- közösségépítő

o a pályázók felének ad pénzt

XIII. ker. Udvarzöldítés pályázat

o 2 forduló
o egyénileg bírálja el, hogy melyik udvarban mennyi növényre, építésre ad pénzt
o szakmai mentorálást költségileg elismeri
o a pályázókból csak max 3an nyernek, de ők **nagyobb összeg**et (össz. 3 M-t oszt el)
o **a két forduló között kerttervezőt biztosít saját költségen**

Környezetvédelmi pályázat 6 kategória

o udvarzöldítés, biciklitároló, komposztáló
o nem közösségtervezős
o kis összeg (300e) de könnyű megnyerni
o kiköti h abban az évben nem pályázhat az udvarzöldítést

Jó példák

o Főnix Ház (udvarzöldítés, majd MOL)
o Pannónia utca 54. (MOL)
o Garay utca
o Dembinszky utca

8. Perényi László (Civilek a Palotanegyedért Egyesület – CaPE), Csete Zoltán (RÉV8 Zrt.)

A legnehezebb a partnerek egymásra találása
szoft elem nehézsége: sok kis számla (3 ajánlat, mit kell összeszámítani, …)

CAPE

o 2008 - CAPE megalakulása
o határozott céllal alakultak meg: a Krúdy Gyula utca lezárása
o a CAPE akkori vezetőjének volt ebben érdekeltsége (étterme volt az utcában), és jó kapcsolatai voltak az önkormányzattal
o erős kereskedelmi lobbi
o konfliktus: a lezárás miatt az egész környék közlekedését át kell szervezni (kereskedelem < > lakók)
o 2010-ben megvalósult a Krúdy utca lezárása
o CAPE szerepe folyamatosan nő:
    - Krúdy utca lezárása kapcsán kialakul az ismerettség >> önkormányzati projektben civil kontroll szerepét tölti be a CAPE > > valódi partnerként részfeladatok átvállalása (kiadvány, rendezvények)
o a TÉR_KÖZ-ben már a kezdetektől benne volt a CAPE, a szoft elemek kitalálásában is részt vettek

RÉV8 Zrt.

o komplex gondolkozás fontos céljuk volt, erről sikerült meggyőzniük a politikát is, akinek meg jól jött (az EU-s pályázathoz úgyis kell valami szoft elem)

Programok, projektek

o „Mi büszke Bródy Sándor utcaiak”
    - közösségépítő programok
    - Bródy fesztivál
    - Krúdyban kis táblák, ennek a folytatása a Bródy Sándor utcában – történettel rendelkező üzletekről
    - az üzlettulajdonosok elmesélése alapján
o „Megélt Történelem Program”
    - a 24 megújult társasház feltérképezése (nem világhírű épületek, de mindegyikben vannak érdekes történetek)
    - gyűjtő és kutatómunka, lakók/közösség meghallgatása

- Imagine Budapest – együttműködő partner a kutatásban
- táblák a házakon, a ház történetéről (többnyire belső udvarban, hogy ne rongálják)
- kiadvány (összefoglalja a házak történetét)
- nagyon sikeres program, folytatása is lesz (várják, kérik a többi társasházak)
- a társasházak nyitottak a TÉR_KÖZ -ös programokra (kórusok éjszakája)
- városi séták, amin bárki részt vehet
- programok a házak udvarán (gesztenyesütés, koncert…)

- Belső Udvar Program (az EUB előtt volt, pilot projekt)
  - Pesten talán itt volt először
  - csak anyagköltséget támogatja az önkormányzat, tervezés és kivitelezés, munkadíjra nincs pénz közösségileg kell megcsinálni
  - feltétlen szükséges egy ebben tapasztalt moderátor, szakmai irányító
  - (ha van a házban egy profi, az a legjobb, ld. Lőrinc pap tér 3: Új Irány + Hello Wood + CAPE a házban)
  - RÉV8-at bízta meg az önkormányzat, ők vettek földet, kapát, stb.
  - tervezők valószínűleg ingyen vállalták a koordinációt
  - ugyanez azért nem tudott működni a TÉR_KÖZ-ben, mert nem volt egyértelmű a kommunikáció, azt hitték, kivitelezők fogják csinálni (3-ból 2-ten visszaadták, 1 megvalósult, de nem túl jó) a többi TÉR_KÖZ-ből megvalósult belső udvar esetében nem közösségi kivitelezés volt

- II. János Pál pápa tér
  - politika felől jött az igény, Népszínház Kör a Polgári Értékekért Egyesület bevonása adott volt (nem nagy múltú egyesület, mint pl. a CAPE)
  - a tervezést a RÉV8 csinálta, de nem vontak be senkit
  - se közösségi tervezés nem volt, se az egyesület nem nagyon lett bevonva (volt néhány beszélgetés, ahol felmerültek ötletek, pl. KRESZ-pálya, de nem valódi együttműködés)
  - kevesebb pénz > nem is az valósult meg, ami a tervben volt
  - a kivitelezésnél ki is jött a közösségi tervezés, helyiek megkérdezésének hiánya > miért ezt csinálták meg, miért nem azt…
  - programok: a végére beindultak, de az egyesület ügyesebben is csinálhatta volna
  - belterjes programok, mindig ugyanazok ülnek oda…
  - nagyon sok pénzt kaptak (16 millió Ft rendezvényekre) << >> CAPE ingyen dolgozik
  - csőszház, játékkölcsönzés jól működik, jó ötlet volt

<u>Fontos észrevételek civilekkel kapcsolatban</u>
- valamit fenntartani: nem a civilek feladata, mert pénzbe kerül
- civilektől ne várjuk el azt, hogy valami fizikailag megvalósult dolgot fenntartsanak
- programokat szervezni tud, illetve alkalomszerűen kap támogatást > kampányszerűen tud megvalósítani dolgokat
- példák:
  - Bródy ősz: a CAPE szeretné minden évben megszervezni; TÉR_KÖZ támogatás, amikor van, akkor abból csinálják; mivel az önkormányzat beleszeretett, amikor nincs TÉR_KÖZ, akkor önkormányzati pályázat finanszírozza; idáig még nem volt 1 millió forintnál nagyobb költségű projektjük (a Bródy ősz még kevesebb is)
  - fényfestés: esemény, a tartalmát közösen tervezik egy céggel; a házak nagyon jó háttér; régi épületek, a tér régi hangulatának megjelenítése, Józsefvárosi életképek megjelenítése

9. Pichler Robert (Magyar Freestyle BMX Egyesület – elnök)

<u>Centenáriumi lakótelep</u>
- magánszemélyként kezdeményezte oktatásra
- önkormányzat biztosított egy kis területet - rehabilitálták a lakótelepet és ennek keretében
- önkorm. földet, munkagépet adott és körbekerítette, Robi megcsinálta a pályát és karbantartotta

- ezt elbontották, mert zavarta a lakókat, helyette lett a Szilas-menti bringapálya

Szilas-menti bringapálya
- elkészült a pálya, de sokan használták és elkezdett romlani az állapota → kiírtak egy pályázatot az üzemeltetésre → megnyerte (karbantartás, hogy biztonságos legyen), kerületgazda meg üríti a kukákat, meg nyírja a növényt
- helyi tüzéptelep mint szponzor – murvautánpótlás
- fenntartás nem megoldható ekkora használat mellett – le kéne aszfaltozni
- kerékpárkölcsönző is jó lenne (szoft elemként elszámolható)
- idén a gyerekekkel együtt szervezte a karbantartást

Mogyoródi úti pálya
- földpálya + gördeszkapálya – kivitelezőnek segítettek szakmai javaslatokkal
- egy-két rendezvényt szervezett
- üzemeltetés Zugsport Kft
- gördeszka bérlést akarta elintézni – 3x2 órára bérli, ha történik valami, önk. intézi – de nem tudta elintézni ezt
- földpályát fel akarta újítani, de akadályozták

Boráros tér
- süllyesztett betonpálya lett tervezve, de nem jött össze
- kövi év: már nem ők, hanem ugyanazok kivitelezték, akik a Mogyoródit, akik ugyanúgy felhívták őt h segítsen a tervezésnél
- lámpák rossz helyen és most balesetveszélyes + egy-két elemet ki kéne cserélni
- üzemeltető: Főkert
- Országos bajnokságot szerettek volna itt, de nem valósult meg

Egyéb
- Egy pálya építése 6-7 M (munkagép, anyag, kivitelezés) – berendezés nincs benne
- ebből a tervezés, kivitelezés 1-1,5 M (1-2 hét)
- Problémát jelent a szemetelés (raktak már ki róla plakátot, ahogy szedi a szemetet) de nem segít
- BMX Cross (olimpiai) és Freestyle (ezek ők) - ennek 4 része van: Flatland (pörgős forgós) Street (lépcsőkön leugrálós), Dirt Jump (földből épített ugribugri), Park (Boráros tér) (olimpiai) és a gördeszka is olimpiai
- Nemzeti Kerékpáros Szövetségnek egyik ága lesznek, mint szakág
- Nagyon sokan használják, nem kell reklámozni soha

10. Rumi Imre (XXII. Kerület Budafok-Tétény)

Budafoki kálvária és biblia kert
- a kert bevonását a projektbe az tette lehetővé, hogy elhanyagolt önkormányzati telek volt, a Magyar Zarándokút mellette megy át, annak egyik nevesített helye a Kálvária, az egyesület egyik vezetője pedig a főépítész, aki a projektötletet is kezdeményezte az önkormányzatnál
- a Kálvária egyedi azért, mert közterületen, közforgalmat lebonyolító utcában van
- helyi tervezőt vontak be
- a SZE megvalósult tartalma: a zarándokút jelzésrendszerének megfelelő elemek elhelyezése – 6 mérföldkő és 8 útbaigazító tábla - továbbá a helyi egyházak igényei alapján kialakított stációkert
- tervezeték, de nem valósult meg az átadáskori zarándoklat, költsége pár százezer forint lett volna
- a stációkert pihenőkertként működik, de hiányoznak a speciálisan zarándokok igényeinek megfelelő elemek (pl. fedett nyitott hely)
- azt, hogy mely társadalmi szereplőket vonják be a tervezés folyamatába, az önkormányzat döntötte el, a társadalmi kapcsolatok felelőse tárgyalt velük
- a különböző ötleteket, igényeket a tervezők szintetizálták
- visszacsatolás, hogy minden megvan-e a kért dolgokból a tervben: nem volt
- a fenntartást és üzemeltetést egy gondnokon keresztül az önkormányzat végzi

- a zarándokút információs elemei mindig a közigazgatás szerinti önkormányzat tulajdonába kerülnek, így ők a fenntartók
- pozitívak a visszajelzések azoktól a zarándokoktól, akik eljutnak erre a helyre, örülnek a szép pihenőparknak
- az egyesületnek van ugyan honlapja, de a fejlesztésekről szóló híradások, amik nem érintik a zarándokút kiépítését nem jelennek meg rajta, az egyesület főként zarándoklatok működtetését biztosítja a szállások megszervezésével

11. Szakács Barnabás (Lépték-Terv Tájépítészeti Iroda)

XIX. Kossuth tér:

- a Trefort Ágoston Szakgimnázium volt az együttműködő partner
- két hétig fotózták a teret, ez az adatgyűjtéséhez nagy segítség volt a parkolási helyzet megítéléséhez,
- az iskola részéről bevonták az igazgatót és a HÖK vezetőjét, rajtuk keresztül a diákok véleményezték a tervet
- a tervezési program átgondolásakor a tervezők kezdeményezték ezt a szoft elemet, így nem volt külön költsége
- az iskola részt vesz a sportpálya működtetésében

X. Újhegyi sétány

- az „iránytű projekt" volt a szoft elem, pályázatot hirdettek helyi óvodásoknak a felújítás után azzal a címmel, hogy „mi hiányzik neked az új sétányról?" rajzos formában kellett pályázni,
- a zsűriben helyi egyesület és intézmények vettek részt, ők választották ki a nyerte ötletet, az iránytűt,
- az iránytűt SzB tervezte, és kiegészítette a programot azzal, hogy az iránytű körül 15 olyan kerületi helyszínt mutatnak meg, ahova egy év alatt az ovisok eljutnak, így további 15 gyerek rajzát is felhasználták
- később elbontották, és valamelyik óvodában áll (?)
- költsége 2 millió forint volt

Csepel, Darudomb

- együttműködő partner a Gördeszka Szövetség volt

Mi a szokft elem?

- minden olyan módszert, ami lehetővé teszi a társadalom bevonását, azt nevezzük szoft elemnek
- A tér használóit meg lehet szólítani – valami jobb szó a szoft elem helyett – pl. egyesületet is meg lehet szólítani!
- egy új fajta mentalitást és feladatot is kér a tervezőtől – ami a feladatává válik, és valahogy a szerződés részét kell képezze
- tervezés előtt szüksége lenne egy tanulmánytervre, ami a programalkotást segíti, ami feltérképezi, hogy van-e működő egyesület a területen, aki együtt tud működni a projektben
- nem nulláról indulnak az együttműködő partnerekkel, hanem először készítenek egy koncepciót, és mikor kialakul a tér szerkezete, akkor vonják be őket
- együttműködés elképzelhető lenne művészekkel is, hasznos lenne lehetőséget adni a tágabb környezetben élő művészeknek, hogy a helyre alakítva kihelyezzenek meglévő szobrot, képzőművészeti alkotást, szoft elem költsége lenne: honorárium, kiszállítás
- példák: Várfok galéria utcai kiállításai; Gálhidy Péter turbinalevelet ábrázoló képzőművészeti alkotása a XIII. kerületben; Baróti Anna Monor, Muki; Pécs, Európa kulturális főváros programban készítettek egy közterületi üveg bódét, ahol mindig kiállítás van, ami kívülről látható; Széll Kálmán tér – gördeszka akadály a mini csiga szobor stb.
- további ötlet, hogy nem statikus, hanem interaktív elemek lennének egy parkban (Csepel, Rákóczi kert)
- okos park koncepció, applikációt fejleszteni, amit minden park esetében használni lehetne
- Hazai példa szoftra – közösségi tervezés vagy kisebb szoft: közösségi megvalósítás, pályázat, pl. bútorokokat is lehet tervezni a lakókkal

Egyéb:

- az is jól működik, hogy táblát rakunk ki – de a személyes jelenlét egy elég erős szűrő, akárki nem jön el
- más társadalmi réteget is elérni – pl. kulturális csoport stb.
- minden kivitelezés a közéteren a lakókkal nehéz, mert elég sok szabványnak meg kell felelni
- A, B, C verzió – ehhez gyűjtenek vélemény! olyan szempontból jó, hogy nem megy el megvalósíthatatlan irányba
- közösségi tervezés - energia, idő és pénz

- 15 alkalom, a rákészülés, az utána lévő összefoglalás – milliós nagyságrendű tervezés
- Lakók javaslatait valaki kell moderálja! az nem jó, ha minden megvalósul!

12. Szakáll Andrea (BLOKK Építész Műhely)

Csónakházak, XX. kerület

- Weboldal, http://csonakhazak.hu/
  - tervezők kezdeményezték, ők rendelték meg a tervezés keretében, nem volt az önkormányzat részéről igazi partner, aki megrendelte volna, nem voltak valós igények,
  - költsége 2 millió forint
  - sok funkciót terveztek a területre, az volt a szándék, hogy minden online látható legyen, és mindent lehessen egyebn kezeli (épületek, helyek, programok)
  - összegyűjtötték a terület történetét,
  - leszűkítették, hogy milyen funkció jöhet szóba a hasznosításhoz
  - az elkészült weboldalt civil szervezeteken keresztül, valamint promóciós módszerrel (vírusvideo) kezdték terjeszteni,
  - két promóciós videó készült: tánc az épületben, piknik a területen, költség 2-300 000 forint
  - az önkormányzat nem vette át a saját honlapját, nem használja
- Önkormányzati működés
  - közösségi kert is szerepelt a pályázatban. de nem lett belőle semmi, pedig volt rá kezdeményezés, elkészült a lehetséges közösségi működtetés feltérképezése, aki megbízást kapott a kert létrehozására lenyúlta a projektet és nem csinált semmit,
  - nem volt projektmenedzser a folyamatban, nem volt gazdája az önkormányzatnál
  - nagyszerű adottságú rendezvényhelyszínnek szánták, amiben nagy gazdasági lehetőség van
  - létrehozott az önkormányzat egy sportszakosztályt az üzemeltetésre, de nincsenek egy üzemeltető kezében a területen működő funkciók
- Helyspecifikus művészeti események
  - az volt a szándék, hogy művészeti egyetemeket felkérve eseményekkel lehessen végigkísérni az átalakuló területet, amihez a változó épület az átalakuló díszlet (első videó: szerkezeten táncolnak)
  - nem valósultak meg, pedig volt rá költség is beállítva
  - Hajóépítő workshop: Hellowood szervezésében a részvételi díjak fedezték a költségeket 70 ezer/fő
  - egyéb rendezvény volt: alapkőletétel, a tervezett továbbiakra 50 ezer forinttal számoltak eseményenként – áram, wc, videó-fotó, catering, programozást végző személy díja -
  - a tematikai programösszeírás megtörtént, előzetes egyeztetések voltak egyetemekkel

Margit utca grill terasz

- Átmeneti hasznosítás, piacnak indult, nem kapott engedélyt, így grillterasz lett belőle
- 2011-ben indult az átmeneti használat egy színdarab megrendezésével, ami nagy siker volt, 400 fő vett részt, MOME hallgatói működtek közre, díszlettervezők hoztak installációt,
- a gondolat alapja, hogy az építkezés performanszok sora, amelyek bemutatják, hogyan alakul át a helyszín, jó ötlet és a beruházó részéről nyitottság szükséges
- 2012-től 2016-ig működött, a közösségszerzés első lépése volt a köztes használat, ma is külön közösséget képeznek a Margit utcaiak

Egyéb

- Almássy téri közösségi ház lehetséges hasznosítása (maker space), „Haver vagy" „Color" extra helyeken több ezres „közösségi" rendezvények

13. Tihanyi Dominika és Szohr Gábor (Újirány Tájépítész Kft.)

Palotanegyed

- Engedély nélkül készültek a felfestések, mert egy önkormányzat ilyenre nem tud, nem ad engedélyt
- Belső udvar – saját munkát rakták bele! – annyival olcsóbb, és jobban a sajátjuknak érezték
- Egy házban az emberek 10-20% - kevés, de ez a 10-20% miért ne kaphatna esélyt – miért
- VIII. ker.: Az a jó, hogy van a CaPE

Teleki tér
- Magdolnanegyed – 3 telek, amelyek közül egy a Teleki tér

Nyugati tér
- ortofotó matricázás – mentális térképet készíthettek a lakosok

Pollack Mihály tér
- felújítás után kihalttá vált, így telerakták nyugágyakkal

Ady-liget
- nehezen fogadták el a helyiek a tervezőket, az önkormányzat nem is nagyon volt jelen
- tájépítészek – jobb és szebb jövőt képzeljünk el! – kicsit próbáljuk elengedni a szokásos nehézségeket! (nem csak a hogy lesz majd, mit fognak tönkretenni stb. – fenntartás)
- Kevés hangos, de negatív – ki lehet védeni a közösségi tervezéssel – cél a konszenzus! végül itt is lett
- valamit mindig készített a tervező – minden, ami elhangzik, azét próbáljuk megérteni, elemezni, hogy az miért fontos, és arra kellett reagálni a tervvel – a végén mondták, hogy milyen szépen látszik

Holdudvar park
- Óbudán segítettek szórólapozni, nyomtatni! sok mindent átvállalták; minden találkozóra panaszláda!
- előzetes kérdőív, piknik, nagy beharangozó – mégsem jöttek el sokan – 10-20 ember jött el hetente

Meglátások
- egy esemény kell, hanem több, egy folyamat, ahhoz, hogy valami el tudjon indulni – ezt fontos lenne az Önkormányzatoknak megérteni!
- A szerethető dolgokat kevésbé rongálják meg az emberek – pl. orthofotó!
- Szerethetőségre szeretettel reagálnak
- Egy normál, klasszikus tájépítész iroda azzal szeretne foglalkozni, amihez ért
- Az irodák nem készültek fel erre, sehol nem tanulták. Nem is akarnak ezzel foglalkozni. Kevés tájépítész akar emberekkel foglalkozni.
- Egy tájépítész nem mindig tud jól kommunikálni – egy moderátor a tudást le kell fölözze, de nem föltétlen kell szaktudás!! – tök jó, ha van egy független moderátor
- Ez egy külön szerep lenne – konkrétan ezzel megbízni valakit, aki ehhez ért (Bardóczi is ezt mondta)
- 4 év alatt 12 projekt – nagyon kimerítő
- Hosszú távú tervezés
    - Ez akkor tudna működni, ha felállna egy projektiroda (3 ember fixen), hogy a hosszú távú koncepció alapján szervezzen
    - Önkormányzat – Projektiroda állítja fel a rendszert hosszú távra, és ők vannak kapcsolatban azokkal, akik az egyes kisebb projekteket megcsinálják.
    - Nem működik, hogy belerakják az újságba – ha megelőzte volna akciózás, akkor több ember jönne el
- Művészet ereje: önmagától tud működni: pl. Krúdy idézet, orthofotó! – ezt nem kell reklámozni, ezért megállnak az emberek
- Az orthofotónál jó ott lenni, beszélgetni az emberekkel
- Hétről hétre megtanulnak kommunikálni – a legnagyobb csúnyaszájúak is
- EU-s pénzeknél előre kell tervezés – pl. Ady-liget, Teleki tér – de a közösségi tervezésnél másképp alakultak a tervek, és fontos volt! A helyi tudást a tájépítész önmagától nem tudja megérezni
- A közösségek is másak – kritika – az önkormányzatot ezért fizetjük, hogy találja ki! (Óbuda)
- Kérdőív – mire használja, mit szeret és mit szeretne – demokrácia és köztérkultúra sem magas.. ötleteket kell felvetni! Az se rossz, ha valaki feldühödik – pl. az már pedig ne legyen!!

Közösségi tervezés és moderátor
- Fenntarthatóbb, ha van egy moderátor! – facilitátor
- Nagyon sok előkészület:
    - Kemény munka – papírhenger, pogácsa stb.
    - Minden alkalommal előadás van
    - Facebookra képek
    - Összefoglaló
    - Tervezni is kéne a sok minden mellett

- Hollandok – hónapokon át megy a dolog, mert mindenki nagyon aktív! sokáig elhúzódik
- New York High Line – input csoportok – kérdés, hogy ezeket ki vezényelte
- A tervezőn kívül legalább egy moderátor igénye van! Plusz egy szervező!
- Határozottság kell: különben nem figyelnek ránk! – tapasztalat, kor, kiállás
- Egyetemen foglalkozni ezzel – csak kevés a nyitottság!
- Ausztriában: csoportban, prezentálni, kommunikálni, hogy ne másfél óráig beszélj valamiről
- Kézzel fogható a közösségi tervezés, ezért jó! De azt nehéz megértetni, hogy hosszú távon, ha koncepció mellett csinálná ezt valaki, milyen hasznos lenne.
- Politikai haszon
- Az emberek is tudnak változni
- Az lenne a jó, ha egy teljes folyamat összeállna a sok eszközből. Hogy ne csak egyet alkalmazzanak.

14. Zelenák Sándor (XXII. Kerület Budafok-Tétény)

XVIII. kerület Szomszédok piaca

- Tervpályázat, majd vállalkozó pályázat – ezek nem sikerület, majd a TÉR_KÖZ keretében valósult meg
- főépítész kezdeményezte
- de a lakosság és a kereskedők részéről is igény volt rá
- Z. S. a meglévő állapotot és igényeket mérte fel (elektromosság, fűtés, árnyékolás..) + tulajdoni viszonyokat – legyen egységes jogi helyzet
- Kereskedők szervezetten még a tervezésnél sem voltak benne
- Volt egy arculati előírás, amit valamilyen szinten az önkormányzat megcsinált a kivitelezés költségére, de azon túl ezt betartva nekik kellett befejezni. Utólag is előbb egyeztetni kell, hogy mit szeretnének berakni.
- Kiválasztottak 3 nagy szereplőt (hentes, zöldséges, kenyeres) és nekik ők eldöntötték a helyüket, a többit meg konzultálva találták ki.
- 5 éves szerződés - Bérleti díj + közös költség
- Mindenki érdekelt, hogy a minőség megmaradjon, mert utólag kezelik a befektetett energiákat
- Kisebb nagyobb (főleg kulturális) rendezvények
- Klauzál ház (önkormányzat tulajdona) szervezi főleg
- de civilek (Nagytétényi Polgári Kör) is szoktak – nemzetiségi kiállítások pl.
- A kereskedők általában lusták kitelepülni :O
- Projektmenedzser vagy moderátor szerepe nagyon fontos – költsége havi szinten br. 600-800e Ft, kb fél évig – tervezői programnál kell kitalálni ki legyen
- Havonta volt egy összegyűlés, ahol mindenki el tudta mondani a nyűgét

15. Császár Bíró Lilla (Kondor Béla Közösségi Ház – igazgató), Hartung Melinda, Molnár Zsófia (XVIII. Kerületi Önkormányzat), Heilauf Zsuzsa (Tomory Lajos Múzeum), Hensch Norbert (Lakatos úti 2. sz. lakószövetkezet – elnök), Jankovits Vera (XVIII. Kerületi Önkormányzat – főépítész), Vágvölgyi Erika (Lakatos lakótelepi közösségi kert)

Lakatos lakótelep

- 1963-2013, a lakótelep az 50. születésnapjára készült (viták a kezdőnap kijelölése körül: első kapavágás / első épület alapkövének lerakása / átadás?) https://www.youtube.com/watch?v=LZyT56r4JHM
- Lakószövetkezet (Hensch Norbert)
  - a lakószövetkezet 1963. okt. 23-án lett bejegyezve; Lakatos ltp.: ~2700 lakás, ~6000 fő lakja
  - 478 lakás tartozik az 1. és 2. számú lakószövetkezethez (két nagy lakásszövetkezet) a maradék kb. 1800 lakást 8-10 lakásszövetkezet és társasház kezeli
  - a lakásszövetkezet hibrid, előző rendszerből maradt szervezet, jogi személynek nevezhető, de cégbíróságon is be van jegyezve
  - 2012 óta vezetik Norbiék a 2. sz. lakásszövetkezetet, 2013 elején elmentek a polgármesterhez bemutatkozni
  - tradicionálisan az első beköltöző, ma már idősebb generáció lakik a Lakatoson, mégis megszavazták, hogy legyen 3 fiatal a lakásszövetkezetet élén

- egymásra talált a polgi és a lakószövetkezet, ez után jött a TÉR_KÖZ
- a szoft programok megvalósításánál már volt pár év tapasztalata a lakószövetkezetnek (lakók panaszkodni járnak hozzájuk, dicsérni nem) > van gyakorlatuk a kommunikációban
- nyert a pályázat: a lakótelepen kijelöltek 3 pontot a beavatkozásra
- kommunikációs hiányosság, hiba: nem kommunikálták rendesen a lakók felé, hogy miről szól pontosan a megújítás
- pályázat anyag kialakítása: lakószövetkezet és az önkormányzat közösen alakította ki, de a lakók nem tudták
- lakossági fórum: 2-3 ember jelent meg (lett volna lehetőség a programalakításról értesülni, de érdektelenség
- nyert a pályázat >> ekkor indult az intenzív kommunikáció, kiplakátolták a házakban, cikkek >> elindult a tiltakozás, hogy ne legyen rendezvény, emlékpark, stb. mert felbolygatják az életüket >> „falusi" jellegű kisközösség, minden hír, téves híresztelés azonnal elterjed >> botrány - később sikerült kezelni ezt
- Miért állt az ötlet mellé a kerület, hogy ezzel pályázzon? – Összeértek a szálak, az 50. évforduló, a bemutatkozó új lakásszövetkezeti vezetők, és a TÉR_KÖZ pályázat megjelenése
- mielőtt a Lakásszövetkezet és a polgármester egymásra találtak, Gulyás Attiláék (felkutatta Brenner családot, az ő jóvoltából volt ott az özvegy az avatón) már megjelentek az évforduló kapcsán a Tomory Lajos múzeumnál, ill. Mártonffy Miklósnál – volt helyben olyan kezdeményezés, akik nem hivatalból szervezet nélkül, belső indíttatásból érdeklődött az után, hogy hogyan lehetne az 50. évfordulóról megemlékezni (ebben a kezdeti, nem szervezeti „csapatban" több építész is volt, fontos motor)
- 5-6 szervezet volt eleinte (civilek) akikkel tervezett együttműködni az önkormányzat a pályázat kapcsán, de saját belső konfliktusok / érdektelenség miatt ezek lemorzsolódtak. A legaktívabb, leginkább közreműködő szervezet volt a lakószövetkezet, akikkel így sikerült együttműködni. A pályázathoz kellett egy civil szervezet, így alakult az Egyesület, a programhoz alakítva (kb. a lakószövetkezet tagjaiból)
- ez a szervezet tudta koordinálni >>> az ötletek ide csatornázódtak be
- érdekes mikorközösség: egyszerre kerültek oda a lakók, egy iskolába jártak. Nincsen más típusú közösségi épület ezen a környéken (templom, művház nincs), nagyon zárt terület, sokan a kezdetektől ott öregszenek meg

o Tervezés (Vágvölgyi Erika)
- első kérdés volt, hogy mi az akcióterület, az összeghatár miatt nem lehetett mindent felújítani > lokális beavatkozások, az önkormányzati egyeztetéseken alakult, hogy mik ezek, 3 helyszín lett
- közösségi kert:
  - egyrészt a pályázati kiírásban is szerepelt, mint lehetőség, másrészt a lakótelepen korábban is látszódott nyoma, hogy a lakók kis kertecskéket gondoznak az ablakuk előtt
  - Kispesten már 2009 óta volt közösségi kert - már nem példa nélküli ez a közelben a közösségi kert; az önkormányzat megkereste azt az egyesületet is, aki Kispesten van, de elborzasztó árakat mondott (az egy üzleti vállalkozás), ezért inkább a saját egyesület alapítása mellett döntöttek
  - a lakótelep építésekor „felvonulási tér" volt a kert területe, ami az évek során tönkrement, használaton kívül volt: adott volt a helyszín a közösségi kertnek
  - agora, dendrológiai bemutató tábla: számozva meg lehet keresni a növényeket; a növények úgy vannak bemutatva, hogy hol találkozunk velük a hétköznapi életben (pl. ceruza, fakanál – milyen fából van?) - iskola, ovi tudja használni
  - a támogatási szerződés alá lett írva decemberben; januárban volt egy lakógyűlés, ami más (mindenkit érintő) témában (épületfelújítás kapcsán) lett összehívva, viszonylag nagy számban jelentek meg lakók
  - itt beszéltek először arról, hogy lesz egy közösségi kert
  - ez után előadássorozat (4-5 előadás) volt, tematizáltan a kert gondozásról (talajokról, vetőmagokról, stb. az alapoktól indulva) az iskolában voltak az előadások, megalakult a facebook oldal, helyi újságban (LaKeSz) is hirdették: https://hu-hu.facebook.com/kertelo.lorinci/ ; http://www.lakatosszovetkezet.hu/cikkek/lakesz/
- egyesület:
  - azért volt egyszerű megalakítani, mert volt egy meglévő közösség (lakószövetkezet) amire lehetett építeni, napi kapcsolatban vannak
  - 10 embert könnyű volt így összeszedni

- alapszabály (ügyvéd ismerős írta, nem kért érte pénzt, piaci alapon 30-50 ezer forint lehet); 3-4 hónap a bejegyzése; egyesületi tagdíj;
- kiválasztás (kb. 32 parcella van): az egyesületnél lehetett jelentkezni (van székhely, postaláda, fogadóóra)
- elindultak az előadások: szájhagyomány útján is terjedt, hogy lesz a kert
- előbb nyílt meg a kert, mint az egész ünnepélyes átadó meglett volna > már nem volt üres a kert az átadónál
- cégek (vetőmag, kerti eszközök) támogatását keresték, és találtak is támogatókat
- bérlők folyamatosan jelentkeztek; a jelentkezők többsége 50 feletti volt, emellett kisgyerekes családok
- kell homokozó a közösségi kertbe, hogy a kisgyerek, ha megunja, legyen hol játszani
- várólista van, amiről be lehet kerülni (üres parcellára nagy az igény, sok az érdeklődő) környéken sétálókat, nézelődőket beinvitálják (minden évben van cserélődés, úgy tűnik), nyitott a közösség, mindenki szívesen mesél a kiskertjéről
- a kert vezetőjének személye évente cserélődik
- házirend, szabályzat, bérleti szerződés: a többi közösségi kerttől volt már minta
- a parcellákat sorsolták, hogy ki melyiket kapja (nem egyformák a parcellák)
- Szivárvány Óvoda megkapta az egyes számú parcellát, óvodai programot építettek fel erre: minden héten minden csoport egyszer biztosan kijut a kiskertbe (ültetnek, gondoznak, fogyasztanak)
- ez a családokra is kihat, napi szinten tudnak a közösségi kertről az ovisok családjai is

- ’63-as emlékpark
  - az emlékpark táblája; http://muzeum18ker.hu/kiallitasok/lakatos/
  - az emlékezésbe az iskolán, facebookon, stb. keresztül vonták be a helyi lakókat; alakult egy csoport, akik folyamatosan dobálták fel a régi képeiket; (de pl. a Havanna lakótelepnél a kiállítási tárgyakat – retro bútorokat - is tudtak összegyűjteni a lakókkal egy kiállításra)
  - https://www.facebook.com/media/set/?set=a.405683319773288.1073741829.403368273338126&type=3
  - séták a településen > beleveszik a közösségi kertet is az útvonalba
  - piros padok: volt olyan kőműves, akinek még megvolt az eredeti sablon a beton lábakhoz
  - sakkasztalok, beton vázák – újragyártás
  - eredeti mosottkavicsos burkolatot nem hozták vissza, mert nagyon rossz tapasztalatok voltak vele
  - de az eredeti burkolatszegélyek vonalvezetését növény-kiültetésekkel jelezték, idézték fel (mert már máshol vannak az utak)

<u>Kossuth tér</u>

- Kondor Béla Műv. Ház
  - az önkormányzat kereste meg őket; https://kultbistro.hu/
- Előzmények, együttműködések, megvalósulás
  - a pályázat előtt már volt lakossági fórum, ill. intézményvezetőknek fórum
  - Pestszentimrének volt központi része, Lőrincnek nem (nem volt elhanyagolt a hely, de élettelen volt)
  - fenntartás megvolt, de megújítás nem
  - előtte többkörös fórum, hogy mit írjanak ki a pályázatban, mik a célok – programalkotás
  - különböző generációk megjelenhessenek a téren
  - központi tér: kevésbé volt jól megformált lakóközösség, inkább az intézmények igényeit lehetett figyelembe venni, elmondhatták az intézmények, hogy ők mire használnák a teret
  - pl. iskola – fűszernövénykert
  - ez után tervpályázat volt, amit a Sagra nyert
  - több helyen bemutatták a tervpályázat anyagát
  - később, amikor jött a TÉR_KÖZ, akkor lett forrás a tervhez
  - ekkor már kevésbé volt nyílt párbeszéd a lakossággal, már csak szűkebb, célzott megkereséssel kerültek bevonásra az egyház, iskola, műv.ház
  - amikor a teret körbekerítették az átépítéshez, akkor elindult a lakosság felhorgadása, és rémhír terjesztés, hogy itt mi lesz (kivágják az összes fát, …) > legalább a molinót ki kell tenni, hogy mi történik
  - minél jobban helyben, azonnal, fizikailag kell kommunikálni (facebookon, újságban nem keresik)
  - az egyház az összes programját a felújítás előtt csinálta, a többiek a felújítás után
  - a többi programnál is állandó küzdelem volt, hogy az átépítés csúszott folyamatosan >> így nagyon nehéz programot szervezni, az ütemezést folyton
  - voltak programok, amik elmaradtak (**biennálé** – nyilvános, nyitott kiállítás)

- tánc világnapja – az első szabadtéri rendezvény a téren,
- fellépések, tánctanítás, **flashmob**
- először furcsálták – új volt, hogy ezt a teret használni, de ez volt, ami elindította a szabadtéri rendezvényeket, ma már az egyik legfontosabb rendezvény helyszín (sörfesztivál, szüreti fesztivál, majális)
- fűszerkert megvalósítására technikailag kerültek be a Kondor Béla közösségi Ház (rajtuk keresztül lehetett kifizetni a pénzt)
- fűszerkertnél adott volt, hogy az iskolát vonják be, mert van egy jó, elhivatott, lelkes biológiatanárnője, aki beépíti a tananyagba, kijárnak, fenntartják; közösségi bútorokat is ők csinálták meg; közösségi egyen póló (biztos, hogy ez lakókkal nagyon nehéz lett volna, az iskola tanulói lelkesek, és ők a park használói is)
- nagyon jók az olyan fórumok, ahol a meglévő pályázatok tanulságait elmondhatják a szereplők
- probléma: a különböző civilek ill. bevont szereplők között nem volt párbeszéd, ez fontos lett volna
- a civilek nem látnak túl a saját feladataikon
- ezért szükséges civil kerekasztal hogy tudjanak egymásról, össze lehessen kötni a programokat, egy irányba terelni az erőket (ld. később)
- illetve kéne a térnek egy menedzser, hogy mindenki tudjon egymásról, hogy mikor milyen program lesz a téren
- térvezetések – bárkinek, de különösen iskoláknak: az iskoláknak érdekes az, hogy hogyan néz ki egy főtér, sok élmény, sok tanítható dolog van a téren
- városi séta, biciklitúra

o Tomory Lajos Múzeum

- kiállítótér – nagyon jó kiállítótér, budapesti szinten jönnek megkeresések, színvonalas kiállításokat lehet tartani, de beltéri megnyitót nem lehet tartani
- viszont kifelé látszik, a tér felé
- „kirakat" kiállítás, este kivilágítva is látszik a belső tér
- csoportprogram az iskolákban az osztályoknak: város, városközpont felfedezése, Kossuth tér…
- beépül a helyismeret, helyi művészeti alkotások, stb.
- vetélkedő: több ezer gyereket elérnek vele, de nem olyan látványos, mint egy nagy rendezvény (fesztivál, megnyitó) ugyanakkor nagyon fontos
- akár a helyi iskolák, tanárok vezethetnék a programot tovább, ha kifut a múzeum repertoárjából
- (próbálják „tananyagként" eladni
- múzeumpedagógia: http://muzeum18ker.hu/wp-content/uploads/2016/01/muzped-fuzet-16-17-honlapra.pdf
- Kossuth téri tekergés Hogyan kerültek a figurák a térre? Mire gondolnak a művészszobrok? Hol bújtak el az állatok? Kik a mai hősök? Minden kiderül az interaktív felfedezősétán.
- Miénk itt a tér! Rendhagyó séta a pestszentlőrinci Kossuth téren. A divatfotós, az esküvői fotós, a rendezvényszervező, a filmrendező szerepébe lépve gondolkodunk a park különböző közösségi hasznosítási lehetőségeiről.

o Kereskedelmi egység a Kossuth téren, a „kossuth -kifliben" - https://kultbistro.hu/

- amikor rendezvény van, ő csak egy szereplő a sok közül (bár itt van pl. vizesblokk nyitva a rendezvények alatt is)
- a kerület szigorú igényeket fogalmazott meg > jó minőségű, igényes bisztró lett
- (korábban lángosozó volt)
- van igény erre a típusú beülős helyre, a bisztró-kultúra most nagyon fut

o Utóélet

- most a Kossuth-téren évi 5 nagy rendezvény van (2-3 napos)
- nincs nagyon rongálás eddig, de a fűnek helyre kell állnia
- a kocsik állnak a füves részen (4 ponton áll le egy kocsi), hogy az emberek a lekövezett részeken járjanak
- csak azt a 4 pontot kell visszafüvesíteni
- kijönnek a családok pokróccal a rendezvény közben, kiülnek a fűbe
- célközönség itt igényesebb, mint a Havannán megszervezett rendezvényeké

<u>Egyéb</u>

o URBACT pályázat tapasztalata:

o minden helyen kell egy „motor" ember, akire lehet építeni, vagy kell egy megfelelően működő szervezet

o civilek jellemzően csak egy adott dologra szerveződnek,

- pl. Hoffer-Dutra társaság (a régi traktorgyár dolgozói) > egyetlen céljuk a „Hoffer-Dutra majális” megszervezése május 1-jén a Kossuth tér melletti Tündérkertben
- https://www.youtube.com/watch?v=M-YvVMUx7pM
- érdekes kuriózum, de semmi másba nem vonódnak be
- a civilek szemlélete csak a saját tevékenységük, céljaik megvalósítására terjed ki
- nem ismerik egymást, ÖSSZEHANGOLTSÁG HIÁNYA
- CIVIL KEREKASZTAL: szükséges leültetni egy asztal mellé a civileket, hogy megismerjék egymást
- nagyon jól működött, rácsodálkoztak egymásra, egymás értékeire
- itt fel lehetett mérni, hogy ki az, aki aktív, akit meg lehet keresni egy-egy pályázathoz
- ezt felülről kell szervezni (hivatal, polgármester = akitől a pénzt kapják, azoknak kell szervezni), önmagukat nem tudják összeszervezni
- legyen valaki, aki ismeri az összes civilt, ismeri, hogy mivel foglalkozik, keresse meg őket a projekt összeállításakor (az önkormányzatnál 1 civil referens van, ez nem elég

M6.1. melléklet. Szakértői interjúk alanyai

	Interjúalany	Feladatkör
1	**Reith Anita**	tervező - oktató
	Reith Anita önkormányzatoknál, majd hazai és kanadai tervező irodában eltöltött több mint egy évtizedes tapasztalattal a háta mögött jelenleg szabadúszóként dolgozik. Kanadai munkája során kiemelt figyelmet kapott a közösségi bevonás, lehetősége volt rálátni az ott kialakult folyamatokra és az alkalmazott módszerekre. Rendszeresen oktat az egyetemen, illetve részt vesz külföldi és hazai kurzusok koordinálásában, pl. 2019 és 2022 közötta Landscape Education for Democracy (LED) towards Leadership, Empowerment, Agency and Partnership (LEAP) elnevezésű nemzetközi program koordinátora volt, amelynek célkitűzései között szerepelt a részvételi tervezés gyakorlatának elmélyítése és az egyetemek társadalmi felelősségvállalásának elősegítése. Munkája mellett jelenleg a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézetének doktorandusz hallgatója, kutatási területe a részvételi tervezés, demokratikus tájépítészet és az iskolakörnyezet megújítása.	
2	**Báthoryné Nagy Ildikó Réka**	tervező - oktató
	Báthoryné Nagy Ildikó Réka a Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet Településépítészeti és Zöldinfrastruktúra Tanszékének vezetője és egyetemi docense, de sokrétű tervezői munkája mellett több fontos programban is szerepet vállal: a Virágos Magyarország mozgalom szakmai vezetője, a MOL Zöldvövezeti program tájépítészeti mentora, belső udvarok zöldítéséhez kapcsolódó közösségi tervezések felkarolója, stb. 2007-ben PhD fokozatot szerzett. Szakmai tevékenységét sok területen is elismerték már: 2008-ban az Év oktatója, 2017-ben a Kar érdemes dolgozója címet nyerte el, továbbá 2021-ben a Tájépítészeti nívódíjat is ő kapta.	
3	**Balogh Péter István**	tervező - oktató
	Balogh Péter István Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet Kert- és Szabadtértervezési Tanszékének vezetője és egyetemi tanára, de emellett az s73 Tájépítész Tervező Iroda Kft. alapítója, ügyvezetője és vezető tervezője. 2005-ben PhD, 2018-ban DLA fokozatot szerzett. 2013-ban tervezőtársával, Mohácsi Sándorral közösen elnyerte az Év Tájépítésze díjat, és 2015-ben az Év oktatója lett. Az eddigi két évtizedes oktatói tevékenysége során a szabadtérfejlesztések különböző léptékét, karakterét adta át a hallgatóknak, sok együttműködő partnert bevonva, pl. iskolaudvar tervezése közösségi tervezési módszerek megismerésével, önkormányzatok segítségével hallgatói ötletpályázatok megszervezése egy adott feladatra.	
4	**Lukácsházi Gergely**	facilitátor
	Lukácsházi Gergely jelenleg az Urban Dialog Kft. ügyvezetőjeként tanácsadással, közösségi tervezések levezetésével foglalkozik. Korábban a III. kerületi Óbuda-Békásmegyer Városfejlesztő Nonprofit Kft. kommunikációs vezetőjeként dolgozott, és ő irányította a kerület sokrétű társadalmi bevonási folyamatait, kollégáival számtalan projekt közösségi tervezési metodikáját és annak előkészítését találta ki, valósította meg. Néhány munkatársával együtt részt vett a Főváros által kiadott, a közösségi bevonást bemutató és népszerűsítő TÉR_KÖZ kiadványok megvalósításában.	

	Interjúalany	Feladatkör
5	**Völgyzugoly - Ferik Tünde**	facilitátor
	Ferik Tünde településtervező és okleveles építészmérnök, az 1997-ben alakult, majd 2005-ben megújult Völgyzugoly Műhely Kft. ügyvezetője, szakmai vezetője. A cég fő profilja kezdetektől a településtervezés és a településfejlesztés, azonban Tünde szívügye a közösségi tervezés, ami mára fontos szolgáltatásukká vált. Sok településsel, önkormányzattal dolgoztak már együtt az általuk levédett VZM közösségi tervezés® módszer segítségével, amelyet egy saját szervezésű képzés keretében oktatnak. Elhivatottságukat jelzi, hogy a témában konferenciákat szerveznek, és a tudásukat más, erre nyitott szakmai közösségek és önkormányzatok számára is elérhetővé teszik.	
6	**HROD Emberi Erőforrás és Szervezetfejlesztési Kft. - Ditzendy Károly Arisztid és Ditzendyné Frank Mariann**	facilitátor
	A HROD Emberi Erőforrás és Szervezetfejlesztési Kft. (ügyvezetői: Ditzendy Károly Arisztid - társadalomkutató, közösségi tanácsadó, településfejlesztő, okl. közösségi gazdaság szakértő és Ditzendyné Frank Mariann - személyügyi szervező, közösségi fejlesztő, tréner), egy olyan társadalmi vállalkozás, amely a 2005-ben alakult HROD Közösségi Gazdaság- és Társadalomfejlesztési Központból (a személy, a közösség, a társadalom sokoldalú fejlesztése mellett elkötelezett szakemberek szabad műhelyéből) nőtte ki magát 2007-ben. A cég feladatának tekinti, hogy segítsék a közösségek képessé válását önmaguk és környezetük fenntartható fejlesztésére, ezért többek között szervezetfejlesztéssel, településfejlesztéssel foglalkoznak, és mindehhez a közösségi tervezés módszerét alkalmazzák. A témában, Partnerségi egyeztetés, közösségi tervezés címmel kézikönyvet is írt Ditzendy Károly Arisztid.	
7	**Újirány Tájépítész Kft. - Kovács Árpád és Szohr Gábor**	tervező
	Az Újirány csoport 2000 októberében alakult, a Millenáris Park tervezésére tájépítészekből és építészekből, de 2010-től az építész csoportról teljesen leválva Újirány Tájépítész Kft.-ként (alapítótagok: Kovács Árpád, Szohr Gábor, Tihanyi Dominika) működik. A tervezőiroda kiemelt figyelmet szentel a társadalmi bevonásnak, a méltán híres VIII. kerületi Teleki tér közösségi tervezését teljes mértékben ők vezették le (facilitátori és tervezői feladatokat is magukra vállalva), de két TÉR_KÖZ projekt közösségi és tájépítészeti tervezését is végezték. A VIII. kerületi Palotanegyed lakosságának művészetek általi aktivizálására kitalált programjuk elnyerte a Landscape Architecture Europe kiadvány szerkesztőségének elismerését, és 2015-ben bekerült az általuk kiadott tájépítészeti szakkönyvbe.	
8	**Szakács Barnabás**	tervező
	Szakács Barnabás a Lépték-Terv Tájépítész Iroda Kft. egyik alapítója, ügyvezető igazgatója és vezető tervezője. A 20-22 fővel dolgozó nagy tájépítészirodát 2002-ben többedmagával alapította, ezért tervezőként rendkívül tapasztalt. A társadalmi bevonásban sokrétű gyakorlata van: a XIII. Kerületi Közszolgáltató Zrt. Közterületi Divíziójának előremutató munkájába is sokszor bekapcsolódott, több TÉR_KÖZ projektet a helyiekkel (lakók, iskolák stb.) együttműködve tervezett, és jelenleg is folyamatban van a Római part közösségi tervezése, ahol a Völgyzugoly Műhely Kft.-vel dolgoznak együtt. Ezeken túl sokrétű, mindig megújuló szakmai karakterét bizonyítja, hogy a növényi alapú, kreatív anyagokat gyártó Viaplant Kft. megálmodója és cégvezetője.	

	Interjúalany	Feladatkör
9	**Vastagh Gabriella**	tervező
	A Garten Studio Kft. Táj- és kertépítész tervezőiroda tájépítész vezető tervezője és ügyvezetője. A 20-25 fővel dolgozó nagy tájépítészirodát 1995-ben többedmagával alapította, ezért tervezőként rendkívül tapasztalt. A társadalmi bevonásban is van gyakorlata, Budapest III. kerületében a Lékai bíboros tér és a Flórián tér tervezése során, illetve a Városliget tervezésekor.	
10	**Sain Mátyás**	önkormányzat - facilitátor
	Sain Mátyás közösségi tervezési, részvételiségi szakértő, jelenleg a Főpolgármesteri Hivatal „Nyitott Budapest” Társadalmi Együttműködési Osztályán dolgozik, de korábban a Lechner Tudásközpontban is tevékenykedett. A közösségi tervezés témája átszővi szakmai munkáját, több kiadványa, írása is ismert a témában, illetve a Közösségfejlesztők Egyesületének is aktív tagja.	
11	**Gábor Péter**	önkormányzat - facilitátor
	Gábor Péter jelenleg a Főpolgármesteri Hivatal Várostervezési Főosztályának újonnan alakult Tájépítészeti Osztályán vezeti a zöldinfrastruktúra-fejlesztési csoportot. Korábban, 2012-2020 között, környezetgazdálkodási ágazatvezetőként koordinálta a XIII. kerület AngyalZÖLD stratégiájának megvalósítását. PhD fokozatát a Corvinus Egyetemen szerezte, a városi területek megújítási lehetőségeit vizsgálta a közterületek példáján. Tervezőként szabályozási, területrendezési tervek készítésével, zöldhálózati stratégia alkotással foglalkozott. Minden munkája során kiemelt figyelmet kapott a részvételiség, pl. a XIII. kerületben szervezett formában zajlott a társadalmi bevonás: a helyiekkel való kommunikáció, a közösségi tervezések.	
12	**Bardóczi Sándor Róbert**	önkormányzat - facilitátor -
	Bardóczi Sándor jelenleg Budapest főtájépítésze, ami azért is kiemelt szerep, mert ő az első, aki ilyen tisztséget betölthet. Ebben a pozícióban a csapata által készített professzionális szakmai dokumentumok, programok és tájékoztatások, valamint az egyedülálló közösségi bevonási események (pl. közösségi gyűlések, közösségi költségvetések) által az évek során előremutató szemléletváltozást sikerült elősegítenie. Bardóczi korábban is több közösségi tervezési folyamatban (Pl. Balatonboglár településfejlesztési koncepciójának, valamint a Budapesti XIII. kerületi Országbíró lakótelep és sétány felújítási terveinek elkészítésében) részt vett, illetve az Építészfórumnál végzett munkája során a nagyszámú cikkek jelentős része kiemelt figyelmet szentelt a részvételiségnek.	

M6.2. melléklet. Szakértői interjúk

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban - interjúk

Név

Vastagh Gabriella

Munkakör

- (●) tervező
- ( ) facilitátor
- ( ) önkormányzati szakember - facilitátor
- ( ) tervező-oktató

Szakmai háttér

A Garten Studio Kft. Táj- és kertépítész tervezőiroda tájépítész vezető tervezője és ügyvezetője. A 20-25 fővel dolgozó nagy tájépítészirodát 1995-ben többedmagával alapította, ezért tervezőként rendkívül tapasztalt. A társadalmi bevonásban is van gyakorlata, Budapest III. kerületében a Lékai bíboros tér és a Flórián tér tervezése során, illetve a Városliget tervezésekor.

Interjú időpontja

MM DD YYYY

10 / 12 / 2023

Társadalmi bevonást vizsgáló kérdések

Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

	ismeri	használja	nem ismeri, nem használja	1	2	3	4
társadalmasítás	☑	☐	☐	☐	☐	☑	☐
közösségi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
részvételi tervezés	☑	☐	☐	☑	☐	☐	☐
társadalmi bevonás	☑	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Melyik kifejezés alatt mit ért (társadalmasítás, közösségi tervezés, részvételi tervezés. társadalmi bevonás)? Van esetleg egyéb észrevétele?

társadalmasítás - tájékoztatni az embereket a változásról, digitális módon stb.; közösségi tervezés - legdirektebb (konkrét tervező bevonásával - egy projekt levezénylése, előre megtervezett, több alkalmas; részvételi és közösségi tervezés - szinonimák

Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

- ☐ a tervező tanul belőle (folyamat, helyzetek stb.)
- ☐ kevesebb lakossági panasz van később
- ☑ résztvevők tanulnak belőle (oktatási célzat, pl. önkormányzati folyamat megismerése)
- ☐ hasznos tervezési információkhoz jut a tervező
- ☑ a helyiek jobban magukénak érzik
- ☐ a fenntartás később könnyebb
- ☑ ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik
- ☐ rengeteg kreatív energia szabadul fel
- ☐ hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)
- ☑ Other:
  formálni kell a lakosságot is; nagyon sokan nem értesülnek róla, hogy mit hogy kell használni - okosan használni!! hajlamos a tervező eldesignkodni; ha a lakók úgy érzik, hogy beleszólhattak, jobban látják, hogy mi miért lett, akkor kevesebb a panasz; hasznost tervezési infók - nem biztos, hogy a beruházó mindent tud; a fenntartás nem biztos, hogy kevesebb lesz, de ez is egy szempont - a beruházó tudomására hozni ez mivel jár; jobb terv - de ehhez okos tervezőnek kell lenni - mindenki elképzelése benne legyen nem lehet - ötvözni kell, mérlegelni, súlyozni; kreatív energiák - azon múlik, hogy a tervező csapat mennyire lelkes és elhivatott, plusz milyen közösség alakul ki

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein létra legfelső szintjének?)

- [ ] mindig kellene közösségi tervezés
- [ ] általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán, csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- [ ] csak a nagy vagy problémás projekteknél szükséges
- [ ] nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- [ ] nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem előzetes tájékoztatásra
- [x] Other: alapvetően hasznos

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

	ismeri	megvalósításban részt vett	nem ismerem, és nem vettem részt	1	2	3
Szórólap, hírlevél	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Plakát, tábla	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Kiadvány	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Honlap, Applikáció	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi média	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Film	☑	☐	☐	☑	☑	☑
Imázsépítés (pl. installáció)	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Fórum, workshop	☑	☐	☐	☐	☑	☑
Helyi erők összefogása	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni projektiroda	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni együttműködés	☑	☐	☐	☐	☐	☑
Egyesület létrehozása	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	☑	☐	☐	☐	☐	☐
Külső szakértők bevonása	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	☑	☐	☐	☐	☐	☑
Igényfelmérés	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Lakossági ötletpályázat	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Tervpályázat	☑	☐	☐	☐	☐	☑
Helyszíni tervezési alkalom	☑	☐	☐	☐	☐	☑
Szavazás	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi bevonás	☐	☐	☑	☐	☐	☐
Tesztelés, modellezés	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi megvalósítás	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Sportrendezvény	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Művészeti események	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi események	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Mobil berendezések	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Üzenőfelületek	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Városhasználati oktatások	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi - szociális programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Kulturális programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Környezetvédelmi programok	☑	☐	☐	☐	☐	☑
Helytörténeti programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Városszépítő programok	☑	☐	☐	☐	☐	☑

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások eszközeivel kapcsolatban van egyéb észrevétele?

szórólap, hírlevél - általános tájékoztatás - anyagot adni; honlap, applikáció - kiemelten fontos, elsődleges; közösségi tervezési alkalom - mindenképp kell moderátor, előtérbe kell a tervezőt rakni, szakmailt dolgokat a tervező tud átadni - moderátor csak keretet ad; de van, aki átveszi a szerepet - 20% tervező - 80% moderátor - projekt kapcsán derül ki az arány; legyen nyitott a tájépítész, és vonjon be másokat

Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét róla)

- [ ] lehetőleg mindenben vegyen részt
- [x] minden olyan eszközben vállaljon szerepet, amely a vizualitást (pl. plakát), tervezést szolgálja
- [ ] csak szorosan a tervezést érintő feldatokban vállaljon részt, a többi feladatot hagyja a kommunikációs szakemberekből és projektmenedzserekből álló teamre
- [ ] jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette megcsinálja a kommunikációs és projektmenedzseri feladatokat
- [ ] nem az ő feladata, a megbízó kell a közösségi tervezés eredményét közvetítse
- [x] Other: a vizuális dolgoknál elég, ha csak anyagot szolgáltat - ha vannak jó kommunikációs és egyéb szakemberek

Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

- [ ] az önkormányzat a megbízó, de a tájépítész a tervezést és közösségi tervezést is végzi
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést is szervezi, a tájépítész tervez
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést külső cég szervezi, tájépítész tervez
- [x] Other: projektfüggő, a beruházó ott kell álljon, mert attól lesz hiteles; a közösségnek jó, ha látják, hogy a megbízó és a tervező között van egy összhang; mindenki magáénak érzi, de közös munka; előre tisztázni, hogy mik a szerepek, hogy ne legyen vita helyszínen; önkori mindig kell!!

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak? *

- [ ] sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl
- [ ] akadályozva érzi magát a szakmai munkájában
- [ ] tervezői autonómiája sérül
- [ ] kreativitását akadályozza
- [ ] mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan
- [ ] kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes)
- [x] politikai játszma része
- [ ] kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet
- [ ] lavírozni a jó és rossz között
- [ ] nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége
- [ ] folyamattervezés
- [ ] nincs rá keret (nincs jól megfizetve)
- [x] Other: több alkalmas eseményre teljesen új szereplők jönnek - plusz energia mindig elölről kezdeni!! Ők is rászánják az idejüket!!!; különböző érdekeltségű csoportok közötti konfliktusok kezelés - helyes irány, ami mindenkinek jó - élesben kapsz visszajelzést; plusz tervezői feladat, mert egy csapatban is nem mindenki nyitott rá, plusz nehézség - könnyebb egy döntést meghozni magunk között - van, aki azt gondolja, hogy mindenki véleményét figyelembe kell venni - belső nézeteltérések; elképesztő feszes tempó, egy előre meghatározott ütemtervet figyelembe kell venni, követni kell; politika - lehet problémás - a teljes beruházást nehéz elszakítani a parkfejlesztéstől; pl. lékainál a szobor tény volt - nehéz helyzet, nem lehet rajta változtatni

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak? *

- [x] hosszabb tervezési folyamat
- [x] több kommunikációs helyzet
- [ ] többet kell prezentálni
- [ ] látványtervek emelt száma
- [ ] más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
- [x] több tervi opció, tervváltozat
- [ ] lakossági tájékoztatás, kérdőívezés
- [x] több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
- [x] események előkészítő munkái - pl. előkép gyűjtés, tervjavaslat
- [x] folyamattervezés: miben vesz részt, és mivel kell készüljön az eseményekre
- [x] sok szereplővel kell egyeztetni
- [ ] sok szakértőt kell bevonni, meghívni
- [x] Other: szakértő - csak, ha szükséges; folyamattervezés - előre át kell gondolni

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lenne	Nem tudom
kommunikációs készség	☑	☐	☑	☐
prezentációs készség	☑	☐	☑	☐
empátia, nyitottság	☑	☑	☑	☐
projektmenedzsment	☑	☐	☑	☐

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

kommunikáció, prezentáció - fiatalok ügyesebbek, de a tervezés rosszabb, szakmaiság is kéne kövesse; nyitottságot tanulták régen, de a komm. és prezi kevésbé - pl. most jó, hogy van; projektmenedzsmentet nem tanítottak - pl. egy engedélyezési terv összerakása kezdőként nagyon nehéz volt

Hogyan lehetne fejleszteni az egyetemen ezeket a kompetenciákat (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia, nyitottság, projektmenedzsment)?

kérdés, hogy tanítják-e mi egy tervező feladata egy projekt folyamatában - ez fontos lenne!! Milyen tervlapokból áll stb.

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

- [x] félreérthető látványterv
- [x] határidőktől való eltérés
- [x] túlságosan szakmai nyelv alkalmazása
- [x] nyitottság hiánya
- [ ] szakmai alázat hiánya
- [x] pontatlanság, megbízhatatlanság, olyant ígérni, amit nem lehet megvalósítani
- [x] lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
- [x] túl direkt előképek alkalmazása (túl irányított folyamat)
- [x] saját koncepcióhoz való ragaszkodás
- [ ] Other: _____

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot? Van egyéb észrevétele?

látványterv - akadályozhatja - de fel kell mérnie, hogy nem művészeknek készül-e vagy a közösségnek - egyszerű kell legyen, nem design (nem önmegvaltás); szakmai nyelv - fontos a közérthetőség: latin, habitus stb.; szórt kavicsburkolat.. mindenki arra gondol, hogy murva, és elsüllyednek benne - ha nem lát fizikai példát, akkor másra gondol; nyitottság hiánya - nem mindenki pozitív (kollégák); saját koncepció akadályozhat, de lehet valami nagyon jó ötlet, és akkor terelgetni kell - úgyis látszik majd, hogy működik, vagy nem - ne önmegvalósítás legyen!; lojalitás - utólag nem lehet kommunikálni, időben kell jelezni, hogy nem jó irány; veszélyes - ne készpénznek vegyék, hogy ilyen lesz - nehéz elvonatkoztatni - pl. egy házvásárlásnál is; egyszerűbb szóban konkrétan magyarázattal kiserni, mintha csak tálalsz valamit - ha csak tablón van külön fontos jól választani!

Hallott-e már a Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kiírt TÉR_KÖZ pályázatról? A pályázat kiemelt célja volt, hogy az önkormányzatokat segítse a helyi lakosság bevonásában. (konkrétan nem hangzott el a kérdés)

- ( ) igen, hallottam róla
- (•) igen, részt vettem TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában
- ( ) nem, soha nem hallottam róla
- ( ) Other: _____

Ha van más, a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése, kérjük, ide írja:

Városliget - tervezést segítő fórumok (tematikus egyeztetés) - tervező vezette, de a projektfelelős, megbízó ott volt; megbízói részről általános tájékoztató - inkább fórum, megbízó szervezte

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban - interjúk

Név

Sain Mátyás

Munkakör

- ○ tervező
- ○ facilitátor
- ◉ önkormányzati szakember - facilitátor
- ○ tervező-oktató

Szakmai háttér

Sain Mátyás közösségi tervezési, részvételiségi szakértő, jelenleg a Főpolgármesteri Hivatal „Nyitott Budapest" Társadalmi Együttműködési Osztályán dolgozik, de korábban a Lechner Tudásközpontban is tevékenykedett. A közösségi tervezés témája átszövi szakmai munkáját, több kiadványa, írása is ismert a témában, illetve a Közösségfejlesztők Egyesületének is aktív tagja.

Interjú időpontja

MM DD YYYY

03 / 09 / 2023

Társadalmi bevonást vizsgáló kérdések

Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

	ismeri	használja	nem ismeri, nem használja	1	2	3	4
társadalmasítás	☑	☐	☐	☐	☐	☐	☐
közösségi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
részvételi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
társadalmi bevonás	☑	☑	☐	☐	☐	☐	☑

Melyik kifejezés alatt mit ért (társadalmasítás, közösségi tervezés, részvételi tervezés. társadalmi bevonás)? Van esetleg egyéb észrevétele?

Társadalmasítás - pejoratív - ha kész, akkor tartunk lakossági fórumot; közösségi = részvételi - szabályrendszere van! Kritériumai is vannak: kék kiadvány!!; társadalmi bevonás - tágabb - minden szereplő: civil és gazdasági is, bevonás: első fázis, hogy majd részt vegyenek; a részvételi talán a részvét szó miatt nem tudott megtapadni.

Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

- ☐ a tervező tanul belőle (folyamat, helyzetek stb.)
- ☑ kevesebb lakossági panasz van később
- ☐ résztvevők tanulnak belőle (oktatási célzat, pl. önkormányzati folyamat megismerése)
- ☑ hasznos tervezési információkhoz jut a tervező
- ☐ a helyiek jobban magukénak érzik
- ☐ a fenntartás később könnyebb
- ☐ ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik
- ☐ rengeteg kreatív energia szabadul fel
- ☐ hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)
- ☑ Other:

legfontosabb: mire megrajzolod, már tudod, hogy az emberek mit akarnak!! - és nem a kész tervet szedik szét; tök jó érzés együtt dolgozni a lakókkal - élmény!; felelősség megoszlik! - ha a hintát mégsem használják, akkor is vissza lehet mutatni

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein létra legfelső szintjének?)

- [ ] mindig kellene közösségi tervezés
- [ ] általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán, csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- [ ] csak a nagy vagy problémás projekteknél szükséges
- [ ] nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- [ ] nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem előzetes tájékoztatásra
- [ ] Other: _____

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

	ismeri	megvalósításban részt vett	nem ismerem, és nem vettem részt	1	2	3
Szórólap, hírlevél	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Plakát, tábla	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Kiadvány	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Honlap, Applikáció	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi média	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Film	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Imázsépítés (pl. installáció)	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Fórum, workshop	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Helyi erők összefogása	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni projektiroda	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni együttműködés	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Egyesület létrehozása	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Külső szakértők bevonása	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Igényfelmérés	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Lakossági ötletpályázat	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Tervpályázat	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Helyszíni tervezési alkalom	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Szavazás	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi bevonás	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Tesztelés, modellezés	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi megvalósítás	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Sportrendezvény	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Művészeti események	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi események	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Mobil berendezések	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Üzenőfelületek	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Városhasználati oktatások	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi - szociális programok	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Kulturális programok	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Környezetvédelmi programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Helytörténeti programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Városszépítő programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások eszközeivel kapcsolatban van egyéb észrevétele?

fórum - valaki előad; workshop - műhelymunka; workshop - el akarunk érni valamit!; ha jól érti a részvételiséget, akkor mindenképp jó benne legyen

Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét róla)

- [ ] lehetőleg mindenben vegyen részt
- [ ] minden olyan eszközben vállaljon szerepet, amely a vizualitást (pl. plakát), tervezést szolgálja
- [x] csak szorosan a tervezést érintő feldatokban vállaljon részt, a többi feladatot hagyja a kommunikációs szakemberekből és projektmenedzserekből álló teamre
- [ ] jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette megcsinálja a kommunikációs és projektmenedzseri feladatokat
- [ ] nem az ő feladata, a megbízó kell a közösségi tervezés eredményét közvetítse
- [x] Other: a tervezések kívül az események és programok szakirányú feladataiba is besegíthet

Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

- [ ] az önkormányzat a megbízó, de a tájépítész a tervezést és közösségi tervezést is végzi
- [ ] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést is szervezi, a tájépítész tervez
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést külső cég szervezi, tájépítész tervez
- [ ] Other:

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak? *

- [ ] sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl
- [ ] akadályozva érzi magát a szakmai munkájában
- [x] tervezői autonómiája sérül
- [ ] kreativitását akadályozza
- [x] mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan
- [ ] kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes)
- [ ] politikai játszma része
- [ ] kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet
- [ ] lavírozni a jó és rossz között
- [ ] nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége
- [ ] folyamattervezés
- [ ] nincs rá keret (nincs jól megfizetve)
- [x] Other:
  nem látják át a módszertant és a hatékonytalanságtól félnek!! - lakossági fórum szindróma - nem működik jól, és ettől félnek!; konfliktustól való félelem - mindig vannak ellentétes érdekeltségek - milyen jó, hogy előre kirobbant..

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak? *

- [ ] hosszabb tervezési folyamat
- [ ] több kommunikációs helyzet
- [x] többet kell prezentálni
- [x] látványtervek emelt száma
- [ ] más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
- [ ] több tervi opció, tervváltozat
- [ ] lakossági tájékoztatás, kérdőívezés
- [x] több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
- [ ] események előkészítő munkái - pl. előkép gyűjtés, tervjavaslat
- [ ] folyamattervezés: miben vesz részt, és mivel kell készüljön az eseményekre
- [ ] sok szereplővel kell egyeztetni
- [ ] sok szakértőt kell bevonni, meghívni
- [ ] Other:

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lenne	Nem tudom
kommunikációs készség	☑	☑	☐	☐
prezentációs készség	☑	☑	☐	☐
empátia, nyitottság	☑	☑	☐	☐
projektmenedzsment	☐	☐	☐	☑

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

nyitottság, annak az elfogadása, hogy nem biztos, hogy a tervező tud mindent, a te szakmai kompetenciád nem csorbul, komunikációs képesség (vizuális és verbális), kérdés, hogy mi az ami elvárható: korrektül le tudod prezentálni a te tervedet, nem elvárható, de hasznos, ha tud beszélgetni az emberekkel, tud nyitott és szimpatikus lenni, minden korosztályhoz szólni; facilitációs módszertan - műhelymunka módszertan - legalább 1 alkalom már jól kommunikáció!!! Nehezen megy az embereknek - figyelemmel hallgatni és bátoritani!!! rögtön meg akarja mondani a szakértői véleményét - csak csendl; tanultuk: beszélgetés a megrendelővel, igényei és jövőbeli tervei - párhuzam a közösségi tervezéssel! ; objektívnek maradni, és az érzelmeket eltenni a fiókba - higgadtság!! Szakmai profizmus, objektív látásmód!

Hogyan lehetne fejleszteni az egyetemen ezeket a kompetenciákat (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia, nyitottság, projektmenedzsment)?

alapelvárás a tájépítésztervezőknek
a megrendelőtől függ – a tájépítész feladata lesz, ha a megrendelő kéri kötelező elemként
esetleges az, hogy a tantervben benne van-e
féléves tantárgy kellene legyen
szoft rész – nehezen tud beépülni a tantervbe – szemlélet – de ez bele tartozik?
tanári hozzáállás is fontos

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

- [x] félreérthető látványterv
- [ ] határidőktől való eltérés
- [x] túlságosan szakmai nyelv alkalmazása
- [ ] nyitottság hiánya
- [ ] szakmai alázat hiánya
- [ ] pontatlanság, megbízhatatlanság, olyant ígérni, amit nem lehet megvalósítani
- [ ] lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
- [x] túl direkt előképek alkalmazása (túl irányított folyamat)
- [x] saját koncepcióhoz való ragaszkodás
- [x] Other: rossz kérdések a bevont embereknek (pl. mit szeretnél a parkba? Szeretnél-e szökőkutat? - jó kérdés: mit szeret csinálni!!)- az időzítése is lehet rossz; félreérthető látványterv magyarázat nélkül, előképből is kiemelni azt, ami fontos!, ne ígérj olyan, ami nem valósítható meg!! Magyarázat nélkül bemutatni az előképeket!!; túl direkt manipuláció!! - sugallni sem kéne;

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot? Van egyéb észrevétele?

Előképeket mindig magyarázni!!! Ha nem nyitott, akkor könnyen megsértődik :(

Hallott-e már a Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kiírt TÉR_KÖZ pályázatról? A pályázat kiemelt célja volt, hogy az önkormányzatokat segítse a helyi lakosság bevonásában. (konkrétan nem hangzott el a kérdés)

- ( ) igen, hallottam róla
- (•) igen, részt vettem TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában
- ( ) nem, soha nem hallottam róla
- ( ) Other:

Ha van más, a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése, kérjük, ide írja:

bevonás legjobb eszköze az első kapavágás!; akkor kockázatos, ha valamit akarsz - prekoncepciód van! - ha azt akarod, hogy a legjobb legyen, akkor bátrabban mész bele; nagyobb kockázat egy konfliktusos parkot létrehozni; a tájépítész kockázata - az önkori nem tisztán kommunikál és az ő munkájában csapódik le; nyernek - ha a közösség magáénak érzi, akkor jobban vigyáz rá; szemlélet - egy darabig nagyon funkciókban és szükségletekben kell gondolkodni! És nem terekben; közérthető kommunikáció!; facilitátor már az elejétől legyen!!! - akár már a plakátnál!! komplex csapat!! Holdudvarban szakértőként részt vett!

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban - interjúk

Név

Szekács Barnabás

Munkakör

- (●) tervező
- ( ) facilitátor
- ( ) önkormányzati szakember - facilitátor
- ( ) tervező-oktató

Szakmai háttér

Szekács Barnabás a Léptékterv Tájépítész Iroda Kft. egyik alapítója, ügyvezető igazgatója és vezető tervezője. A 20-22 fővel dolgozó nagy tájépítészirodát 2002-ben többedmagával alapította, ezért tervezőként rendkívül tapasztalt. A társadalmi bevonásban sokrétű gyakorlata van: a XIII. Kerületi Közszolgáltató Zrt. Közterületi Divíziójának előremutató munkájába is sokszor bekapcsolódott, több TÉR_KÖZ projektet a helyiekkel (lakók, iskolák stb.) együttműködve tervezett, és jelenleg is folyamatban van a Római part közösségi tervezése, ahol a Völgyzugoly Műhely Kft.-vel dolgoznak együtt. Ezeken túl sokrétű, mindig megújuló szakmai karakterét bizonyítja, hogy a növényi alapú, kreatív anyagokat gyártó Viaplant Kft. megálmodója és cégvezetője is.

Interjú időpontja

MM DD YYYY

03 / 14 / 2023

Társadalmi bevonást vizsgáló kérdések

Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

	ismeri	használja	nem ismeri, nem használja	1	2	3	4
társadalmasítás	☑	☑	☐	☐	☐	☐	☑
közösségi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
részvételi tervezés	☑	☐	☐	☑	☐	☐	☐
társadalmi bevonás	☑	☐	☐	☐	☐	☐	☑

Melyik kifejezés alatt mit ért (társadalmasítás, közösségi tervezés, részvételi tervezés. társadalmi bevonás)? Van esetleg egyéb észrevétele?

Társadalmasítás = társadalmi bevonás - ez még nem jelent tervezést - játékos konzultáció is ide tartozik; részvételi tervezés = közösségi tervezés - hosszadalmasabb, fehér lappal induló dolog

Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

- ☐ a tervező tanul belőle (folyamat, helyzetek stb.)
- ☐ kevesebb lakossági panasz van később
- ☐ résztvevők tanulnak belőle (oktatási célzat, pl. önkormányzati folyamat megismerése)
- ☐ hasznos tervezési információkhoz jut a tervező
- ☐ a helyiek jobban magukénak érzik
- ☐ a fenntartás később könnyebb
- ☐ ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik
- ☐ rengeteg kreatív energia szabadul fel
- ☐ hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)
- ☑ Other: validálja az egész folyamatot - a helyi lakosság kell kimondjon fontos döntéseket; de minden igaz

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein létra legfelső szintjének?)

- [ ] mindig kellene közösségi tervezés
- [x] általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán, csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- [ ] csak a nagy vagy problémás projekteknél szükséges
- [ ] nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- [ ] nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem előzetes tájékoztatásra
- [x] Other:
  projekt nagyságrendjétől függ, hogy kell-e bevonás – de főleg az átalakítás mértékétől is függ; lehet olyan kérdés is, hogy melyik játszóteret újítsuk fel, utána pedig azt is meg lehet kérdezni, hogy milyen játszóeszköz legyen (étlap eszközökből) – árakkal viszont nehéz, mert a kivitelező másképp áraz (esetleg segíthet az egységár, de a játékok abban is egyedi értékek); közterület – közpénz – közösség – megkerülhetetlen, hogy legyen valamiféle bevonás!!

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

	ismeri	megvalósításban részt vett	nem ismerem, és nem vettem részt	1	2	3
Szórólap, hírlevél	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Plakát, tábla	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Kiadvány	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Honlap, Applikáció	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi média	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Film	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Imázsépítés (pl. installáció)	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Fórum, workshop	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Helyi erők összefogása	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni projektiroda	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni együttműködés	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Egyesület létrehozása	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Külső szakértők bevonása	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Igényfelmérés	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Lakossági ötletpályázat	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Tervpályázat	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Helyszíni tervezési alkalom	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Szavazás	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi bevonás	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Tesztelés, modellezés	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi megvalósítás	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Sportrendezvény	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Művészeti események	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi események	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Mobil berendezések	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Üzenőfelületek	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Városhasználati oktatások	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi - szociális programok	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Kulturális programok	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Környezetvédelmi programok	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Helytörténeti programok	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Városszépítő programok	☐	☐	☐	☑	☐	☐

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások eszközeivel kapcsolatban van egyéb észrevétele?

Ha a tájépítész a generál szereplő, akkor mindenben benne kell legyen, még a filmben is. Ha kézbe veszi, és profin le akarja bonyolítani, akkor beleszól. Viszont az akciók és a programok már a megbízó feladatát képezik, de jó ha részéről tájépítész is közreműködik.

Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét róla)

- [ ] lehetőleg mindenben vegyen részt
- [ ] minden olyan eszközben vállaljon szerepet, amely a vizualitást (pl. plakát), tervezést szolgálja
- [ ] csak szorosan a tervezést érintő feldatokban vállaljon részt, a többi feladatot hagyja a kommunikációs szakemberekből és projektmenedzserekből álló teamre
- [ ] jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette megcsinálja a kommunikációs és projektmenedzseri feladatokat
- [ ] nem az ő feladata, a megbízó kell a közösségi tervezés eredményét közvetítse
- [x] Other: Ha a tájépítész a generál szereplő, akkor mindenben benne kell legyen, még a filmben is. Ha kézbe veszi, és profin le akarja bonyolítani, akkor beleszól.

Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

- [ ] az önkormányzat a megbízó, de a tájépítész a tervezést és közösségi tervezést is végzi
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést is szervezi, a tájépítész tervez
- [ ] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést külső cég szervezi, tájépítész tervez
- [x] Other: önkori nélkül halotttt!

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak? *

- [ ] sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl
- [ ] akadályozva érzi magát a szakmai munkájában
- [ ] tervezői autonómiája sérül
- [ ] kreativitását akadályozza
- [ ] mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan
- [ ] kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes)
- [ ] politikai játszma része
- [x] kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet
- [ ] lavírozni a jó és rossz között
- [ ] nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége
- [ ] folyamattervezés
- [ ] nincs rá keret (nincs jól megfizetve)
- [x] Other: ellentmondások kezelése és feloldása (nincs egyetértés - nem mindig rossz, mert a tervező szabadkezet kap); egymással ellentétes érdekeltség - mindenki mondja el, hogy mit szeretne, és beszéljük meg! - facilitátor dolga ; idő!; plusz ember: szervezés és szakmai oldalról (közösségi tervezős ember)!

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak? *

- [x] hosszabb tervezési folyamat
- [x] több kommunikációs helyzet
- [x] többet kell prezentálni
- [x] látványtervek emelt száma
- [ ] más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
- [ ] több tervi opció, tervváltozat
- [ ] lakossági tájékoztatás, kérdőívezés
- [x] több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
- [ ] események előkészítő munkái - pl. előkép gyűjtés, tervjavaslat
- [ ] folyamattervezés: miben vesz részt, és mivel kell készüljön az eseményekre
- [ ] sok szereplővel kell egyeztetni
- [ ] sok szakértőt kell bevonni, meghívni
- [ ] Other:

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lenne	Nem tudom
kommunikációs készség	☑	☐	☑	☐
prezentációs készség	☑	☐	☑	☐
empátia, nyitottság	☑	☐	☑	☐
projektmenedzsment	☑	☐	☑	☐

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

Ezek közösségi tervezéstől függetlenül fontosak! Legyen benne a képzésben!

Hogyan lehetne fejleszteni az egyetemen ezeket a kompetenciákat (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia, nyitottság, projektmenedzsment)?

közösségi tervezés tantárgy lehetne – meghívni szakembereket, pl. Ybl-es óra

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

- [x] félreérthető látványterv
- [ ] határidőktől való eltérés
- [ ] túlságosan szakmai nyelv alkalmazása
- [x] nyitottság hiánya
- [x] szakmai alázat hiánya
- [x] pontatlanság, megbízhatatlanság, olyant ígérni, amit nem lehet megvalósítani
- [ ] lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
- [ ] túl direkt előképek alkalmazása (túl irányított folyamat)
- [x] saját koncepcióhoz való ragaszkodás
- [ ] Other:

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot? Van egyéb észrevétele?

látványterv kivitelihez mindenképp!; túlos saját koncepcióhoz ragaszkodni!! Csak közösségi inputok!; megbeszélteket szívfájdalom nélkül felülbírálom :D; le kell kommunikálni, ha módosítjuk! latin növényneveket ne használjunk; a határidőket jól kell megállapítani az elején! organizáció - önkorm + kivitelező feladata

Hallott-e már a Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kiírt TÉR_KÖZ pályázatról? A pályázat kiemelt célja volt, hogy az önkormányzatokat segítse a helyi lakosság bevonásában. (konkrétan nem hangzott el a kérdés)

- ( ) igen, hallottam róla
- (•) igen, részt vettem TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában
- ( ) nem, soha nem hallottam róla
- ( ) Other:

Ha van más, a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése, kérjük, ide írja:

közterület – közpénz – közösség – megkerülhetetlen, hogy legyen bevonás!! lakossági tájékoztatás - tábla! - kiderülhet, hogy van-e nagyobb probléma, kell-e komolyabb részvételi folyamat; mi határozza meg, hogy mennyire kell bevonni? - projekt nagyságrendje: átalakítás; minden esetben be lehet vonni a közösséget, ha olyan beruházás van, hogy ők fognak használni, legyenek csomagok (közösségi tervezéskor): pl. 150 milliós - ha van hozzá forrás, akkor indítsuk; önkori nélkül halottt!! önkormányzat - helyi képviselő is fontos, hogy ott legyen!!!

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban - interjúk

Név

Ferik Tünde

Munkakör

- ( ) tervező
- (•) facilitátor
- ( ) önkormányzati szakember - facilitátor
- ( ) tervező-oktató

Szakmai háttér

Ferik Tünde településtervező és okleveles építészmérnök, az 1997-ben alakult, majd 2005-ben megújult Völgyzugoly Műhely Kft. ügyvezetője, szakmai vezetője. A cég fő profilja kezdetektől a településtervezés és a településfejlesztés, azonban Tünde szívügye a közösségi tervezés, ami mára fontos szolgáltatásukká vált. Sok településsel, önkormányzattal dolgoztak már együtt az általuk levédett VZM közösségi tervezés® módszer segítségével, amelyet egy saját szervezésű képzés keretében oktatnak. Elhivatottságukat jelzi, hogy a témában konferenciákat szerveznek, és a tudásukat más, erre nyitott szakmai közösségek és önkormányzatok számára is elérhetővé teszik.

Interjú időpontja

MM DD YYYY

03 / 24 / 2023

Társadalmi bevonást vizsgáló kérdések

Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

	ismeri	használja	nem ismeri, nem használja	1	2	3	4
társadalmasítás	☑	☐	☑	☐	☐	☐	☐
közösségi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
részvételi tervezés	☑	☐	☐	☑	☐	☐	☐
társadalmi bevonás	☐	☐	☑	☐	☐	☐	☐

Melyik kifejezés alatt mit ért (társadalmasítás, közösségi tervezés, részvételi tervezés. társadalmi bevonás)? Van esetleg egyéb észrevétele?

A szavaknak semmi értelme :D Nyitott fórumoknak hívják az alkalmakat. (lakossági fórum nagyon nem, jövőműhely elhalt); Településtervezésben van egy kötelező kommunikáció.

Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

- ☐ a tervező tanul belőle (folyamat, helyzetek stb.)
- ☑ kevesebb lakossági panasz van később
- ☐ résztvevők tanulnak belőle (oktatási célzat, pl. önkormányzati folyamat megismerése)
- ☐ hasznos tervezési információkhoz jut a tervező
- ☑ a helyiek jobban magukénak érzik
- ☐ a fenntartás később könnyebb
- ☐ ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik
- ☐ rengeteg kreatív energia szabadul fel
- ☐ hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)
- ☑ Other: validálásként is jó lehet, de nem mindenki használja! elképzeléssel jött, de azt látja, hogy jól működik és jó lett, úgyhogy nem ragaszkodik a saját dolgához; közösségépítő hatása van (olyan tereket akarunk létrehozni, hogy ezek a közösségek használják és működtessék is); társadalmi kontroll - vagyonvédő helyzet; sok feladat - de sok mindent leegyszerűsít - utána ki kell printelni; Párbeszéd - szemléletformálás! Lakók szemléletét! De igazából oda-vissza

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein létra legfelső szintjének?)

- [ ] mindig kellene közösségi tervezés
- [x] általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán, csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- [ ] csak a nagy vagy problémás projekteknél szükséges
- [ ] nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- [ ] nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem előzetes tájékoztatásra
- [x] Other: közössége válogatja (nem tudnám megmondani) - a döntéshozóknak is van egy bölcsessége, és fogják érezni, hogy hol és mikor van szükség - sokszor nincs rá pénz vagy idő (annak kell örülni, ami van)

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

	ismeri	megvalósításban részt vett	nem ismerem, és nem vettem részt	1	2	3
Szórólap, hírlevél	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Plakát, tábla	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Kiadvány	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Honlap, Applikáció	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi média	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Film	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Imázsépítés (pl. installáció)	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Fórum, workshop	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Helyi erők összefogása	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Helyszíni projektiroda	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Helyszíni együttműködés	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Egyesület létrehozása	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Külső szakértők bevonása	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Igényfelmérés	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Lakossági ötletpályázat	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Tervpályázat	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Helyszíni tervezési alkalom	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Szavazás	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi bevonás	☐	☐	☐	☐	☐	☑
Tesztelés, modellezés	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi megvalósítás	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Sportrendezvény	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Művészeti események	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi események	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Mobil berendezések	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Üzenőfelületek	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Városhasználati oktatások	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi - szociális programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Kulturális programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Környezetvédelmi programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Helytörténeti programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Városszépítő programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások eszközeivel kapcsolatban van egyéb észrevétele?

Egyenként nem mondok véleményt, de nyilván jó, ha benne van mindenben, mert lehet jó ötlete, hozzá tudna szólni. Nem árt, ha ott van.

Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét róla)

- [ ] lehetőleg mindenben vegyen részt
- [ ] minden olyan eszközben vállaljon szerepet, amely a vizualitást (pl. plakát), tervezést szolgálja
- [ ] csak szorosan a tervezést érintő feldatokban vállaljon részt, a többi feladatot hagyja a kommunikációs szakemberekből és projektmenedzserekből álló teamre
- [ ] jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette megcsinálja a kommunikációs és projektmenedzseri feladatokat
- [ ] nem az ő feladata, a megbízó kell a közösségi tervezés eredményét közvetítse
- [x] Other: nem lehet elmondani a tervezőnek!! - ott kell legyen minden alkalommal!! nincsen olyan, hogy nincs tervező!! Lássa a problémákat!!! nem vállalunk olyan munkát, ahol nincs a tervező (nem az van, hogy a lakosság üzen) - ő le tudja reagálni a kérdéseket

Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

- [ ] az önkormányzat a megbízó, de a tájépítész a tervezést és közösségi tervezést is végzi
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést is szervezi, a tájépítész tervez
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést külső cég szervezi, tájépítész tervez
- [x] Other: facilitátor lehet önkorinál, csak az a fontos, hogy külön személy legyen mindhárom feladatra: önkori, facilitátor, tervező az önkoris munka nem spórolható meg – ők tudják megszólítani az embereket

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak? *

- [x] sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl
- [ ] akadályozva érzi magát a szakmai munkájában
- [ ] tervezői autonómiája sérül
- [ ] kreativitását akadályozza
- [ ] mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan
- [ ] kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes)
- [ ] politikai játszma része
- [ ] kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet
- [ ] lavírozni a jó és rossz között
- [ ] nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége
- [ ] folyamattervezés
- [ ] nincs rá keret (nincs jól megfizetve)
- [x] Other: plusz feladat, pénz, idő és munka; nagyon nehéz az embereket meg szólítani (főleg, hogy a lakossági fórum rossz képet fest rá)

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak? *

- [x] hosszabb tervezési folyamat
- [x] több kommunikációs helyzet
- [x] többet kell prezentálni
- [x] látványtervek emelt száma
- [x] más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
- [x] több tervi opció, tervváltozat
- [x] lakossági tájékoztatás, kérdőívezés
- [x] több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
- [x] események előkészítő munkái - pl. előkép gyűjtés, tervjavaslat
- [x] folyamattervezés: miben vesz részt, és mivel kell készüljön az eseményekre
- [x] sok szereplővel kell egyeztetni
- [x] sok szakértőt kell bevonni, meghívni
- [x] Other: kb. mindegyik

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lenne	Nem tudom
kommunikációs készség	☑	☐	☐	☐
prezentációs készség	☐	☐	☐	☑
empátia, nyitottság	☑	☐	☐	☐
projektmenedzsment	☐	☐	☐	☑

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

Abszolút a kommunikáció!! Érzékenyítés fontos!!!

Hogyan lehetne fejleszteni az egyetemen ezeket a kompetenciákat (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia, nyitottság, projektmenedzsment)?

képzés – alap kommunikációs és konfliktuskezelés – szituációs gyakorlat
megerősíteni az embereket abban, amiben jók!
Anglia – mentor, hogy az egyetemen megállja a helyét, valakire számíthatsz! ez az egyetemen is és a suliban is
ha a hozzáállás megvan a tájépítész tervező részéről, az már jó!
amit megtapasztalsz, az beépül

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

- [ ] félreérthető látványterv
- [ ] határidőktől való eltérés
- [ ] túlságosan szakmai nyelv alkalmazása
- [ ] nyitottság hiánya
- [ ] szakmai alázat hiánya
- [ ] pontatlanság, megbízhatatlanság, olyant ígérni, amit nem lehet megvalósítani
- [ ] lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
- [ ] túl direkt előképek alkalmazása (túl irányított folyamat)
- [ ] saját koncepcióhoz való ragaszkodás
- [x] Other: Tájépítész szándéka fontos!!! Tájépítész szándéka megvolt - az sokat segít!!! - kell alázat.. Hogy lehetne jobban csinálni - hogyan tudom azt a munkát segíteni!

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot? Van egyéb észrevétele?

A tájépítészet egy szakma!!

Hallott-e már a Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kiírt TÉR_KÖZ pályázatról? A pályázat kiemelt célja volt, hogy az önkormányzatokat segítse a helyi lakosság bevonásában. (konkrétan nem hangzott el a kérdés)

- ( ) igen, hallottam róla
- ( ) igen, részt vettem TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában
- ( ) nem, soha nem hallottam róla
- (•) Other: nem volt szó róla

Ha van más, a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése, kérjük, ide írja:

Szemléletformálás!! Az oktatásba bele kellene kerüljön, ezért indítottuk mi is a képzést. 0. alkalom ventilálás. Elképzeléssel jött, de azt látja, hogy jól működik és jó lett, úgyhogy nem ragaszkodik a saját dolgához; Első alkalom - kit lehetne még hívni? És egyre többen lesznek, mert valós párbeszéd van, számít a véleményük. Kommunikálni az emberek felé, hogy mi fog megvalósulni és mikor, lehet sorrendet is felállítani, hogy mi a prioritás. Ha vezetsz egy folyamatot, akkor nem tudsz tervezésre figyelni: mi ezt mindig két emberrel csináljuk legalább. Az önkormányzat tudja megszólítani az embereket!! Előkészítés és tervezésnél van többletmunka. Párbeszéd - szemléletformálás! Lakók szemléletét! De igazából oda-vissza

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban - interjúk

Név

Bardóczi Sándor Róbert

Munkakör

- ○ tervező
- ○ facilitátor
- ◉ önkormányzati szakember - facilitátor
- ○ tervező-oktató

Szakmai háttér

Bardóczi Sándor jelenleg Budapest főtájépítésze, ami azért is kiemelt szerep, mert ő az első, aki ilyen tisztséget betölthet. Ebben a pozícióban a csapata által készített professzionális szakmai dokumentumok, programok és tájékoztatások, valamint az egyedülálló közösségi bevonási események (pl. közösségi gyűlések, közösségi költségvetések) által az évek során előremutató szemléletváltozást sikerült elősegítenie. Bardóczi korábban is több közösségi tervezési folyamatban (pl. Balatonboglár településfejlesztési koncepciójának, valamint a Budapesti XIII. kerületi Országbíró lakótelep és sétány felújítási terveinek elkészítésében) részt vett, illetve az Építészfórumnál végzett munkája során nagyszámú cikkei jelentős része kiemelt figyelmet szentelt a részvételiségnek.

Interjú időpontja

MM DD YYYY

03 / 24 / 2023

Társadalmi bevonást vizsgáló kérdések

Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

	ismeri	használja	nem ismeri, nem használja	1	2	3	4
társadalmasítás	☑	☐	☐	☐	☐	☐	☑
közösségi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
részvételi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
társadalmi bevonás	☑	☐	☐	☐	☐	☑	☐

Melyik kifejezés alatt mit ért (társadalmasítás, közösségi tervezés, részvételi tervezés. társadalmi bevonás)? Van esetleg egyéb észrevétele?

társadalmasítás - műszó! De sokan használják - településrendezésben kifüggeszted vagy honlapra kirakod!; részvételi tervezés - szívesebben ezt használja- de a fővárosnál az irány a közösségi tervezés; társadalmi bevonás - társadalmasítás és részvételiség között; citizen power - legfelső - közösségi költségvetés, közösségi gyűlés dönt a projektekről, reprezentatív közösség összegyűjtése (szakmailag megvan szűrve előre, de ők döntenek abból!! - kampány időszak is van, hogy a saját projektet!!)

Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

- ☐ a tervező tanul belőle (folyamat, helyzetek stb.)
- ☑ kevesebb lakossági panasz van később
- ☑ résztvevők tanulnak belőle (oktatási célzat, pl. önkormányzati folyamat megismerése)
- ☑ hasznos tervezési információkhoz jut a tervező
- ☑ a helyiek jobban magukénak érzik
- ☐ a fenntartás később könnyebb
- ☑ ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik
- ☐ rengeteg kreatív energia szabadul fel
- ☐ hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)
- ☑ Other:

benefit 1. – közösségi tervezés – nem esztétika, hanem egy jó tervezési program!! benefit 2. – ha előre beszélgetünk, akkor az csökkenti a konfliktust; tervezőnek azért éri meg, mert jó infók – több terv lakó – róla is szól, meghallgatták a véleményét döntéshozó – hosszabb folyamat, de a végeredmény jobban elfogadott oktatási célzat – mi mennyibe kerül – közterületi, tartósság más a bekerülési érték közösségfejlesztő hatás – sokszor házirend vagy egyesület igazolható, hogy jobban szeretik, odafigyelni a lakók – jó értelemben vett tulajdonosi szemlélet

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein létra legfelső szintjének?)

- [ ] mindig kellene közösségi tervezés
- [ ] általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán, csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- [x] csak a nagy vagy problémás projekteknél szükséges
- [ ] nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- [ ] nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem előzetes tájékoztatásra
- [x] Other: ARNSTEIN létra – nem is lehet mindig a maximumot elérni részvételi tervezés - 100 millió fölötti kötelező – Radó Dezső terv

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

	ismeri	megvalósításban részt vett	nem ismerem, és nem vettem részt	1	2	3
Szórólap, hírlevél	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Plakát, tábla	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Kiadvány	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Honlap, Applikáció	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi média	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Film	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Imázsépítés (pl. installáció)	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Fórum, workshop	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Helyi erők összefogása	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni projektiroda	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni együttműködés	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Egyesület létrehozása	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	☑	☐	☐	☐	☐	☑
Külső szakértők bevonása	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	☑	☐	☐	☐	☐	☑
Igényfelmérés	☑	☐	☐	☐	☐	☐
Lakossági ötletpályázat	☑	☐	☐	☐	☐	☐
Tervpályázat	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Helyszíni tervezési alkalom	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Szavazás	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi bevonás	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Tesztelés, modellezés	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi megvalósítás	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Sportrendezvény	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Művészeti események	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi események	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Mobil berendezések	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Üzenőfelületek	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Városhasználati oktatások	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi - szociális programok	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Kulturális programok	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Környezetvédelmi programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Helytörténeti programok	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Városszépítő programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások eszközeivel kapcsolatban van egyéb észrevétele?

A tervezőnek az elején és a végén van fontos szerepe: az elején segít, hogy jó úton induljon el, szakmailag mi a helyes út, és a végén abban tud segíteni, hogy visszajelezzen, reflektáljon. Nem feltétlenül kell minden WS-on részt venni, inkább egyéni érdeklődés. Lehet, hogy csak azt kéri, hogy mi a tervezési program. Megértem, ha nem tud minden alkalmon részt venni.. este és el is tud nyúlni.)időrabló tevékenység - a tervező tájépítésznek nem, de a hivatali tájépítésznek jelen kell lenni; tájépítész iroda legyen a megszólaltatott szakértő! Tud csinálni kalkulációkat, visszacsatolás, hogy jó-e a program - legelején és a legvégén: realitások közé terelje, visszacsatolási szakértői, minek mi a következménye: választási helyzetek: ha ezt csináljuk, ennyibe kerül, szakmai dillemmáknál jó ha benne van; gyárthat hozzá grafikai anyagokat - de nem neki kellene összefognia!! Erre vannak más szakemberek - őket kell kiszolgálja; az önkormányzat nem vitte el a fókuszt!! Az jó! - de ez akkor jó, ha végig passzív - az lesz, amit szeretnétek!; szakértőként!! Szakmai szempontok felvetése, pl. fenntartás; megfigyelőként !! Pl. beszélgetésből le tudja szűrni a gondolkodást, irányt! - olvassa, hogy mi volt!! Ebből tud a legtöbbet tanulni; szavazás - ha előtte elmondjuk, hogy mi az előnye vagy a hátránya, akkor előadóként fontos - jó, ha ott van - pro, kontra; Programok - ha bármi olyan, amit neki kell megtervezni, akkor igen, de nem neki kéne csinálni

Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét róla)

- [ ] lehetőleg mindenben vegyen részt
- [ ] minden olyan eszközben vállaljon szerepet, amely a vizualitást (pl. plakát), tervezést szolgálja
- [x] csak szorosan a tervezést érintő feladatokban vállaljon részt, a többi feladatot hagyja a kommunikációs szakemberekből és projektmenedzserekből álló teamre
- [ ] jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette megcsinálja a kommunikációs és projektmenedzseri feladatokat
- [ ] nem az ő feladata, a megbízó kell a közösségi tervezés eredményét közvetítse
- [x] Other: amihez szükséges, adjon anyagot, tanácsot stb.

Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

- [ ] az önkormányzat a megbízó, de a tájépítész a tervezést és közösségi tervezést is végzi
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést is szervezi, a tájépítész tervez
- [ ] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést külső cég szervezi, tájépítész tervez
- [x] Other: ha van szakmebere, akkor saját szakember! De ha nincs, akkor olyan céget bízzon meg, aki le tudja bonyolítani!

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak? *

- [x] sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl
- [ ] akadályozva érzi magát a szakmai munkájában
- [ ] tervezői autonómiája sérül
- [ ] kreativitását akadályozza
- [ ] mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan
- [ ] kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes)
- [ ] politikai játszma része
- [ ] kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet
- [ ] lavírozni a jó és rossz között
- [ ] nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége
- [ ] folyamattervezés
- [ ] nincs rá keret (nincs jól megfizetve)
- [x] Other:
  többlet munka - árajánlat készítéskor nem gondol rá, vagy az árversenyben ezen múlik; sok jelenlét nem munkaidőben - este, hétvégén!!! - mert akkor lehet nagyobb közösséget bevonni - ezt küldön be kell árazni!!! - közalkalmazottakat érint, akkor lecsüsztathassa, nagyon rossz, ha munkaidőben van!!!

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak? *

- [ ] hosszabb tervezési folyamat
- [x] több kommunikációs helyzet
- [ ] többet kell prezentálni
- [ ] látványtervek emelt száma
- [ ] más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
- [x] több tervi opció, tervváltozat
- [ ] lakossági tájékoztatás, kérdőívezés
- [x] több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
- [x] események előkészítő munkái - pl. előkép gyűjtés, tervjavaslat
- [ ] folyamattervezés: miben vesz részt, és mivel kell készüljön az eseményekre
- [ ] sok szereplővel kell egyeztetni
- [ ] sok szakértőt kell bevonni, meghívni
- [x] Other: Fontos, hogy előre gondoljon a pluszokra és árazza be (pl. esti fórum)

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lenne	Nem tudom
kommunikációs készség	☑	☐	☑	☐
prezentációs készség	☑	☑	☐	☐
empátia, nyitottság	☑	☐	☑	☐
projektmenedzsment	☑	☐	☑	☐

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

Nyitottság!!! előadni a gondolataidat, megértetni magad laikusokkal!! éles helyzetekben nehéz!!!

Hogyan lehetne fejleszteni az egyetemen ezeket a kompetenciákat (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia, nyitottság, projektmenedzsment)?

retorika régebb komoly volt - Csemez Attila - itt van ez a szó: felkészülés nélkül 5 perces előadás - helyzetgyakorlatok!!!; kommunikációs felületek megjelentek - ezért be kéne építeni a képzésbe; elfelejt jól beszélgetni az átlagemberrel - elefántcsonttorony lesz - érthetően fogalmazni!!! - felsőbbrendűség, elit tudatot erősítik - az a jó, ha nem ért engem senki..

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

- [x] félreérthető látványterv
- [ ] határidőktől való eltérés
- [ ] túlságosan szakmai nyelv alkalmazása
- [ ] nyitottság hiánya
- [ ] szakmai alázat hiánya
- [ ] pontatlanság, megbízhatatlanság, olyant ígérni, amit nem lehet megvalósítani
- [ ] lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
- [ ] túl direkt előképek alkalmazása (túl irányított folyamat)
- [x] saját koncepcióhoz való ragaszkodás
- [ ] Other:

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot? Van egyéb észrevétele?

félreérthetőség!!! Túlságosan szakmai terv és nyelv!! félreérthetőség! látvány – designerek által uralt—totál káros – megvalósulás utáni állapotról is legyen kép - pici fák, növények stb.; Látványterv dolgot újra kellene gondolni!!! - tájépítészeti tervezésben 50 éves állapotot mutatják be - megvalósítás utáni állapotról is készüljön látvány!!!; két irány a jó: fotórealisztikus terv ne (szabadkézi rajz!!!), a másik irány: elfelejtünk látványtervezni; megbízóval úgy beszélt Mőcsényi, hogy kiment a tervbe és elmondta, hogy mi hol lesz - a terv csak a tervezőnek kell; tervolvasás!!! Kiküszöbölni; ilyen volt - ilyen lett; megvalósult műről kép - sokat segít, hogy hogy nézett ki korábban a tervezéskor már kell gondolni - jelent fotózni!!! - ugyanabból a szögből

Hallott-e már a Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kiírt TÉR_KÖZ pályázatról? A pályázat kiemelt célja volt, hogy az önkormányzatokat segítse a helyi lakosság bevonásában. (konkrétan nem hangzott el a kérdés)

- ( ) igen, hallottam róla
- ( ) igen, részt vettem TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában
- ( ) nem, soha nem hallottam róla
- (•) Other: nem volt szó arról, hogy vett-e részt benne;

Ha van más, a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése, kérjük, ide írja:

A minimum, amire szükség van, hogy levetkőzni az alaptervezői attitűdöt, hogy előre eldöntjük, hogy mi kell - támaszkodjunk az igényekre, legyünk nyitottak!!!
főváros oldaláról – a fejlesztési projektek 2/3 közösségi költségvetésből megy – fontos, hogy fejlesztés, 250 millió Ft/per év; TÉR_KÖZ jó – kár, hogy a vezetőség nem akarta tovább vinni – politika nem jó; - külön beárazni (elfelejti vagy az árversenyben ezen forog minden), közalkalmazott lecsúsztathassa! – olyan időben legyen, amikor a lakóknak is jó
rugalmas munkarend vagy fókuszcsoportok – kismamák, nyugdíjasok délelőtt stb. homogén csoport, de pl. a kutyások heterogén társaság
itt nem elég egy terv, több változat kell,

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban - interjúk

Név

HROD Emberi Erőforrás és Szervezetfejlesztési Kft. - Ditzendy Károly Arisztid és Ditzendyné Frank Mariann

Munkakör

- [ ] tervező
- [x] facilitátor
- [ ] önkormányzati szakember - facilitátor
- [ ] tervező-oktató

Szakmai háttér

A HROD Emberi Erőforrás és Szervezetfejlesztési Kft. (ügyvezetői: Ditzendy Károly Arisztid - társadalomkutató, közösségi tanácsadó, településfejlesztő, okl. közösségi gazdaság szakértő és Ditzendyné Frank Mariann - személyügyi szervező, közösségi fejlesztő, tréner), egy olyan társadalmi vállalkozás, amely a 2005-ben alakult HROD Közösségi Gazdaság- és Társadalomfejlesztési Központból (a személy, a közösség, a társadalom sokoldalú fejlesztése mellett elkötelezett szakemberek szabad műhelyéből) nőtte ki magát 2007-ben. A cég feladatának tekinti, hogy segítsék a közösségek képessé válását önmaguk és környezetük fenntartható fejlesztésére, ezért többek között szervezetfejlesztéssel, településfejlesztéssel foglalkoznak, és mindehhez a közösségi tervezés módszerét alkalmazzák. A témában, Partnerségi egyeztetés, közösségi tervezés címmel kézikönyvet is írt Ditzendy Károly Arisztid.

Interjú időpontja

MM DD YYYY

10 / 18 / 2023

Társadalmi bevonást vizsgáló kérdések

Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

	ismeri	használja	nem ismeri, nem használja	1	2	3	4
társadalmasítás	☑	☑	☐	☐	☐	☐	☑
közösségi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
részvételi tervezés	☑	☐	☐	☐	☐	☐	☐
társadalmi bevonás	☐	☐	☑	☐	☐	☐	☐

Melyik kifejezés alatt mit ért (társadalmasítás, közösségi tervezés, részvételi tervezés. társadalmi bevonás)? Van esetleg egyéb észrevétele?

társadalmasítás - szélesebb kör, nem a mi feladatkörünk, önkori végzi, max. partnerként hívja; közösségi tervezés (partnerség , együttműködés) - szűkebb kör, érintettek beazonosítása, partner ebben az önkori, civil, intézmény, egyházi.. Ezek együttműködésével érintettek listája, gazdasági szektor; közösségfejlesztők - a lakóterület egészét akarják elérni; részvételi tervezés - tanulmányban igen, az embereknek nem

Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

- [ ] a tervező tanul belőle (folyamat, helyzetek stb.)
- [ ] kevesebb lakossági panasz van később
- [ ] résztvevők tanulnak belőle (oktatási célzat, pl. önkormányzati folyamat megismerése)
- [ ] hasznos tervezési információkhoz jut a tervező
- [x] a helyiek jobban magukénak érzik
- [ ] a fenntartás később könnyebb
- [ ] ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik
- [ ] rengeteg kreatív energia szabadul fel
- [ ] hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)
- [x] Other:

1- mert azok döntenek róla, akik majd használják és nap mint nap; 2 - beke pali - méltóságkereső - az emberek méltóságát erősíti, hogy a saját környezetük alakításában saját maguk dönthetnek - saját életterükhöz való hozzájárulás; 3- helybeli kapcsolatokat is erősíti - párbeszéd, olyan ról beszélnek, amiről általában nem; pl. ezt nem tudtam, hogy ti ezt így érzitek; egymás mellett ülők nagy felismerésekkel gazdagodtak; olyan alkalmat teremt, amikor az emberek olyan kérdésekről is tudnak beszélni, amiről általában nem (pl. időjáráson és hogy vagyon kívül)

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein létra legfelső szintjének?)

- [ ] mindig kellene közösségi tervezés
- [ ] általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán, csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- [ ] csak a nagy vagy problémás projekteknél szükséges
- [ ] nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- [ ] nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem előzetes tájékoztatásra
- [x] Other: nem volt konkrét válasz, de mivel a közösségfejlesztés is a cél részükről, ezért kb. mindig jónak tartanák a közösségi tervezést

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

	ismeri	megvalósításban részt vett	nem ismerem, és nem vettem részt	1	2	3
Szórólap, hírlevél	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Plakát, tábla	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Kiadvány	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Honlap, Applikáció	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi média	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Film	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Imázsépítés (pl. installáció)	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Fórum, workshop	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Helyi erők összefogása	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni projektiroda	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni együttműködés	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Egyesület létrehozása	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Külső szakértők bevonása	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Igényfelmérés	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Lakossági ötletpályázat	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Tervpályázat	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Helyszíni tervezési alkalom	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Szavazás	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi bevonás	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Tesztelés, modellezés	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi megvalósítás	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Sportrendezvény	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Művészeti események	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi események	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Mobil berendezések	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Üzenőfelületek	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Városhasználati oktatások	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi - szociális programok	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Kulturális programok	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Környezetvédelmi programok	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Helytörténeti programok	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Városszépítő programok	☐	☐	☐	☑	☐	☐

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások eszközeivel kapcsolatban van egyéb észrevétele?

ha van egy jó háttércsapat, akkor ők elegek, max. csak segítség a tervező részéről, pl. helyrajzi szám, besorolás - ők adják az infót; szervezési feladatok - minél jobb bevonás miatt a helyiekre bízzuk; személyes meghívás: polgármester stb.; jó, hogyha ott van a tervező; de sajnos, nem sokszor van ott - azért nincsenek ott, mert nincs ember; zöld városok terveztünk, milyen funkciókat, és hogy néz ki, az már a tervezőé;

Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét róla)

- [ ] lehetőleg mindenben vegyen részt
- [ ] minden olyan eszközben vállaljon szerepet, amely a vizualitást (pl. plakát), tervezést szolgálja
- [x] csak szorosan a tervezést érintő feldatokban vállaljon részt, a többi feladatot hagyja a kommunikációs szakemberekből és projektmenedzserekből álló teamre
- [ ] jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette megcsinálja a kommunikációs és projektmenedzseri feladatokat
- [ ] nem az ő feladata, a megbízó kell a közösségi tervezés eredményét közvetítse
- [x] Other: ha van egy jó háttércsapat, akkor ők elegek, max. csak segítség a tervező részéről, pl. helyrajzi szám, besorolás - ők adják az infót; jó, hogyha ott van a tervező; de sajnos, nem sokszor van ott

Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

- [ ] az önkormányzat a megbízó, de a tájépítész a tervezést és közösségi tervezést is végzi
- [ ] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést is szervezi, a tájépítész tervez
- [ ] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést külső cég szervezi, tájépítész tervez
- [x] Other:
  általában a tájépítész -személyétől függ - nem biztos, hogy jó facilitátor; mindenik megoldás lehet jó - csak attól is függ, hogy milyen emberek vannak benne; a közösséget hagyja tervezni - nem települjön rá; a település állapotától is függ - vannak-e települési konfliktusok stb. sok minden meghatráozhatja , hog ymilyen embereket tudsz összehozni; pl. milyen a közösség, kaszával-kapával; ha belsős vagy, mennyire fogadnak el téged - pl, mi kecskeméten nem

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak? *

- [ ] sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl
- [ ] akadályozva érzi magát a szakmai munkájában
- [ ] tervezői autonómiája sérül
- [ ] kreativitását akadályozza
- [ ] mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan
- [ ] kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes)
- [x] politikai játszma része
- [ ] kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet
- [ ] lavírozni a jó és rossz között
- [ ] nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége
- [ ] folyamattervezés
- [ ] nincs rá keret (nincs jól megfizetve)
- [x] Other:
  szervezés: az emberek elérése és mozdítása a legnagyobb kihívása - különösen a fiatal generációk tekintetében; megvalósítás: vannak az agresszívan a saját véleményüket képviselő emberek, pl. kocsmáros asszony verte az asztalt - nem megy el innen senki, amíg a végére nem jártunk; vannak a lassúbb felfogásúak - a közösségfejlesztés - mindig a leglassúbbnak megfelelően kell haladni.. Ez nehézkes lehet. Én ezt nem értem, miért így kell stb. A résztvevők pozíciója is súlyozza ezt.. Erős pozícióból le is tudja nyomni - pl. ha függőségek is vannak benne - volt pedagógus, szakképzési centrum vezetője - fiatalok elmondták a problémákat, és ő meg elmondta, hogy ez hülyeség, mert ő felülről megmondja - megmondó ember nem tartja partnernek a fiatalokat - akkor hogy vond be őket; megfelelő konszenzus a különböző személyiségek között; politika - van hatása, nagyon talpon kell lenni, hogy kezelni tudd; politikai ellenoldal, ha ott van születik közös nevező: ha külsős csinálja, és látja, hogy együttműködés van: nem mondhatja azt, hogy ez így rossz - mindenkit beírnak a dokumentumban, aki részt vesz

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak? *

- [ ] hosszabb tervezési folyamat
- [x] több kommunikációs helyzet
- [ ] többet kell prezentálni
- [ ] látványtervek emelt száma
- [ ] más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
- [ ] több tervi opció, tervváltozat
- [ ] lakossági tájékoztatás, kérdőívezés
- [x] több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
- [x] események előkészítő munkái - pl. előkép gyűjtés, tervjavaslat
- [ ] folyamattervezés: miben vesz részt, és mivel kell készüljön az eseményekre
- [ ] sok szereplővel kell egyeztetni
- [ ] sok szakértőt kell bevonni, meghívni
- [x] Other: részvétel + összegzés, visszacsatolás a tervező közösségnek

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lenne	Nem tudom
kommunikációs készség	☑	☐	☐	☐
prezentációs készség	☑	☐	☐	☐
empátia, nyitottság	☑	☐	☐	☐
projektmenedzsment	☑	☐	☐	☐

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

ahhoz, hogy megértsd helyben miért mondják azt, miért tervezik; rugalmasság, kommunikációsképesség - akkor is ott állj, ha éppen bunkó; csoportvezetői képesség kell hozzá, prezi - sok szövegek a ppt-re - érthetővé egyszerűvé, amit akarunk

Hogyan lehetne fejleszteni az egyetemen ezeket a kompetenciákat (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia, nyitottság, projektmenedzsment)?

gyakorlattal lehet fejleszteni!! Részt venni műhelyekkel mint Tündiék - gyakornokként, önkéntesként részt venni (mint virágkötő gyakorlat - saját megjegyzés); nincs sablon, mindenhol máshogy kell csinálnod; az emberi oldala, a velük való bánás!; az ő szava is számított - úgy menjen el valaki!!

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

- ☐ félreérthető látványterv
- ☐ határidőktől való eltérés
- ☐ túlságosan szakmai nyelv alkalmazása
- ☑ nyitottság hiánya
- ☐ szakmai alázat hiánya
- ☐ pontatlanság, megbízhatatlanság, olyant ígérni, amit nem lehet megvalósítani
- ☐ lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
- ☐ túl direkt előképek alkalmazása (túl irányított folyamat)
- ☑ saját koncepcióhoz való ragaszkodás
- ☑ Other: ha nem figyel a leglassabb teve effektusra - aki leglassabb felfogású ember, de neki is meg kell érteni, hogy miért van itt; az emberi oldala, a velük való bánás!; az ő szava is számított - úgy menjen el valaki!!

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot? Van egyéb észrevétele?

ha van határozott elképzelése és nem kiugraszthato - alapoknál csúszhat; Balázsik Károly - ösközösségfejlesztő - nem közösségi tervezés (Beke Palival voltak nagy barátok) - hogyan zajlik, mire figyelj oda, humor, sztorik :) leglassabb teve effektus - aki leglassabb felfogású ember, de neki is meg kell érteni, hogy miért van itt

Hallott-e már a Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kiírt TÉR_KÖZ pályázatról? A pályázat kiemelt célja volt, hogy az önkormányzatokat segítse a helyi lakosság bevonásában. (konkrétan nem hangzott el a kérdés)

- ○ igen, hallottam róla
- ○ igen, részt vettem TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában
- ○ nem, soha nem hallottam róla
- ◉ Other: nem került szóba, de valószínűleg nem, mert főként vidéki munkáik vannak

Ha van más, a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése, kérjük, ide írja:

mindenkit beírnak a dokumentumban, aki részt vesz; árazás - van, hogy vissza kell menni; szerződés sincsen, és menjünk le; potyára utazások - szakértői díjban határozod meg: közösségi tervezés, szakértői dokumentum, koncepció stb. - uniós pályázatoknál a tervezői szakértői díj 12 ezer Ft; konkrét óradíj nem működik - vagy alá lőssz, és nem jön ki nyereség; vagy uniós pályázatban megvan adva a költségátalány, akkor esetleg lehet jobban járni; pl. stratégiára ad bruttó 5 millió Ft-ot; ITS régebb 10 millió körül; beszereztetés.. Nehéz ügy!; az adott önkormányzat beszerzési szabályzatától is függ - indikatív árajánlat stb.; ajánlatot specifikálni kell - az én döntésem, hogy a plusz alkalmat bevállalom-e

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban - interjúk

Név

Újirány Tájépítész Kft. - Kovács Árpád és Szohr Gábor

Munkakör

- (●) tervező
- ( ) facilitátor
- ( ) önkormányzati szakember - facilitátor
- ( ) tervező-oktató

Szakmai háttér

Az Újirány csoport 2000 októberében alakult, a Millenáris Park tervezésére tájépítészekből és építészekből, de 2010-től az építész csoportról teljesen leválva Újirány Tájépítész Kft.-ként (alapítótagok: Kovács Árpád, Szohr Gábor, Tihanyi Dominika) működik. A tervezőiroda kiemelt figyelmet szentel a társadalmi bevonásnak, a méltán híres VIII. kerületi Teleki tér közösségi tervezését teljes mértékben ők vezették le (facilitátori és tervezői feladatokat is magukra vállalva), de két TÉR_KÖZ projekt közösségi és tájépítészeti tervezését is végezték. A VIII. kerületi Palotanegyed lakosságának művészetek általi aktivizálására kitalált programjuk elnyerte a Landscape Architecture Europe kiadvány szerkesztőségének elismerését, és 2015-ben bekerült az általuk kiadott tájépítészeti szakkönyvbe.

Interjú időpontja

MM DD YYYY

03 / 02 / 2023

Társadalmi bevonást vizsgáló kérdések

Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

	ismeri	használja	nem ismeri, nem használja	1	2	3	4
társadalmasítás	☑	☐	☐	☐	☐	☑	☐
közösségi tervezés	☑	☐	☐	☑	☐	☐	☐
részvételi tervezés	☑	☐	☐	☐	☐	☐	☐
társadalmi bevonás	☑	☐	☐	☐	☐	☐	☑

Melyik kifejezés alatt mit ért (társadalmasítás, közösségi tervezés, részvételi tervezés. társadalmi bevonás)? Van esetleg egyéb észrevétele?

comminity planning, community based planning; közösségi tervezés - nagyon egzakt; közösségi tervezés (nagyon egzakt) – ez mennyire hasznos és milyen időtávon kellene működjön – pl. egy kerület megújítása ne egy konkrét terület megújításáról szóljon, hanem pl. 2. kerület Margitliget program – egy szemlélet mellett, hosszabb távon program, folyamat legyen – több esemény, kitelepülés helyszínen stb. (széna téren beszélgetés sorozat); termenedzsment – legyen önkormányzati szervezet - közösségi terek, programok – egy folyamatszerű dolognak gazdája is kellene legyen

Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

- [x] a tervező tanul belőle (folyamat, helyzetek stb.)
- [x] kevesebb lakossági panasz van később
- [x] résztvevők tanulnak belőle (oktatási célzat, pl. önkormányzati folyamat megismerése)
- [x] hasznos tervezési információkhoz jut a tervező
- [ ] a helyiek jobban magukénak érzik
- [ ] a fenntartás később könnyebb
- [ ] ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik
- [ ] rengeteg kreatív energia szabadul fel
- [ ] hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)
- [x] Other:
  a tájékoztatás értelme – informálás, nem a fejük fölött – még ez is segíthet, hogy elvegye az élét; pl. fakivágás kertésszel, aki elmondja, hogy miért – ez azért fontos, mert pozitív pletyka!!!; nem az emberek tervezik, hanem a tervező – de a folyamatot is már megértik a lakók, és a tervet is el kell mondani, hogy mikor kezdődik a kivitelezés!!

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein létra legfelső szintjének?)

- [ ] mindig kellene közösségi tervezés
- [x] általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán, csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- [ ] csak a nagy vagy problémás projekteknél szükséges
- [ ] nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- [ ] nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem előzetes tájékoztatásra
- [x] Other:
  a közösségi tervezés is kérdés – mi számít annak? Amikor teljes folyamat lemegy vagy a hibrid, mint a XIII-ban, amikor kb. igényfelmérés van, és a kész tervekkel kimennek a tervezők is – lehet, hogy ez megint a projekt méretétől függ

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

	ismeri	megvalósításban részt vett	nem ismerem, és nem vettem részt	1	2	3
Szórólap, hírlevél	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Plakát, tábla	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Kiadvány	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Honlap, Applikáció	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Közösségi média	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Film	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Imázsépítés (pl. installáció)	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Fórum, workshop	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Helyi erők összefogása	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Helyszíni projektiroda	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Helyszíni együttműködés	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Egyesület létrehozása	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Külső szakértők bevonása	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Igényfelmérés	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Lakossági ötletpályázat	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Tervpályázat	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Helyszíni tervezési alkalom	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Szavazás	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Közösségi bevonás	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Tesztelés, modellezés	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Közösségi megvalósítás	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Sportrendezvény	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Művészeti események	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Közösségi események	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Mobil berendezések	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Üzenőfelületek	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Városhasználati oktatások	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Közösségi - szociális programok	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Kulturális programok	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Környezetvédelmi programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Helytörténeti programok	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Városszépítő programok	☑	☑	☐	☐	☑	☐

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások eszközeivel kapcsolatban van egyéb észrevétele?

a közösségszervező elmondja, hogy mi volt – de nem tudja, mi hasznos a tervezőnek – a Tervezőnek legalább 1 személyben ott kell lenni!!! be is tud segíteni, de érzékeli is, hogy milyen az alaphangulat!!! mi hangzott el stb.
tervezővel a közösségszervezőnek szoros viszonyt jelent akkor is, ha a PlAR, komm, marketing, menedzsmentet átvesznek
az nem működik, hogy van egy érdektelen tájépítész!!!
a tájékoztatás azért fontos, mert olyan, mint egy pozitív pletyka
kérdőív: mit szeret? mit nem? mit javítana/változtatna? mit nem?

Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét róla)

- [ ] lehetőleg mindenben vegyen részt
- [x] minden olyan eszközben vállaljon szerepet, amely a vizualitást (pl. plakát), tervezést szolgálja
- [ ] csak szorosan a tervezést érintő feldatokban vállaljon részt, a többi feladatot hagyja a kommunikációs szakemberekből és projektmenedzserekből álló teamre
- [x] jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette megcsinálja a kommunikációs és projektmenedzseri feladatokat
- [ ] nem az ő feladata, a megbízó kell a közösségi tervezés eredményét közvetítse
- [x] Other: nem működik úgy, hogy a tervező nincs jelen - mindenre lásson lá, még akkor is, ha van projektmenedzser és grafikus; kell egy összefogó: közösségfejlesztő - ez nem tájépítészeti feladat; az a jó, ha van valaki, aki megszervezi!! kapcsolatot tartja a lakókkal, és főszabályokat meghozza; el is úszhat esemény, ha a lakók kizökkentenek! (tervező egyedül van a helyzetben); a tájépítészek a tervezéssel tudjanak foglalkozni! - kapcsolatot és szabályokat tartsa a lakókkal – közösségszervező – bokszzsák!! elúszik a projekt és az idegeik..

Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

- [ ] az önkormányzat a megbízó, de a tájépítész a tervezést és közösségi tervezést is végzi
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést is szervezi, a tájépítész tervez
- [ ] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést külső cég szervezi, tájépítész tervez
- [x] Other: olyan jó, ha végre a tervező tervezhet :) az önkori elviszi a felelősséget - boxzsák

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak? *

- [x] sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl
- [ ] akadályozva érzi magát a szakmai munkájában
- [ ] tervezői autonómiája sérül
- [ ] kreativitását akadályozza
- [ ] mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan
- [x] kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes)
- [ ] politikai játszma része
- [x] kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet
- [x] lavírozni a jó és rossz között
- [x] nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége
- [x] folyamattervezés
- [x] nincs rá keret (nincs jól megfizetve)
- [ ] Other:

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak? *

- [x] hosszabb tervezési folyamat
- [x] több kommunikációs helyzet
- [ ] többet kell prezentálni
- [x] látványtervek emelt száma
- [ ] más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
- [ ] több tervi opció, tervváltozat
- [ ] lakossági tájékoztatás, kérdőívezés
- [ ] több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
- [x] események előkészítő munkái - pl. előkép gyűjtés, tervjavaslat
- [x] folyamattervezés: miben vesz részt, és mivel kell készüljön az eseményekre
- [x] sok szereplővel kell egyeztetni
- [x] sok szakértőt kell bevonni, meghívni
- [x] Other: előkép meg van alapozva – előtte irodában történetről, helyszínről beszélgetnek; egy koncepció elindul már az előképekkel – mert olyan hozunk; elnyúló egyeztetési folyamat; látványtervek emelt száma – módosított tervekné is kell!!! alaprajz frissítése is kell, kivitelinél nincs színes terv, mert ez befektetett munka és tervezési díj!!! (külön árazás); tervezéshez képest milyen többletfeladat – készülni kell rá (nyomtatás, vetítés), jó ha van jó grafikus, de véleményezhetik a folyamatot (ne teljesen külső szereplő legyen a tájépítész, valamennyire lásson rá a folyamatra); előző alkalom összefoglalása, vizuálás, hova haladni tovább (aktuális téma előkészítése) – de kéne tervezni is - részt venni, készülni, de hozzáállás kérdése, hogy ezt mélyíted-e

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lenne	Nem tudom
kommunikációs készség	☑	☐	☑	☐
prezentációs készség	☑	☐	☑	☐
empátia, nyitottság	☑	☐	☑	☐
projektmenedzsment	☐	☐	☐	☐

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

Megértés, empátia, határozott fellépés, hangerő, prezentálás, lelkesedés :) tud vinni a kommunikációt tovább; stratégiai gondolkodás

Hogyan lehetne fejleszteni az egyetemen ezeket a kompetenciákat (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia, nyitottság, projektmenedzsment)?

Csemezzel időre kellett prezentálni;
empátia – lehet tanítani és kell is
pszichodráma
bme – környzetpszichó – nem kell föltétlenül külsős, hanem valaki szakosodhat is rá, pl. Eplényi Anna, Fruzsi
szerepjáték – te vagy a lakó, a zöldséges stb.
(minta – YBL előadás - saját megjegyzés)

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

- ☑ félreérthető látványterv
- ☐ határidőktől való eltérés
- ☑ túlságosan szakmai nyelv alkalmazása
- ☐ nyitottság hiánya
- ☑ szakmai alázat hiánya
- ☐ pontatlanság, megbízhatatlanság, olyant ígérni, amit nem lehet megvalósítani
- ☐ lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
- ☐ túl direkt előképek alkalmazása (túl irányított folyamat)
- ☐ saját koncepcióhoz való ragaszkodás
- ☑ Other: amikor a lakók beszélnek - csendben maradni - ha nem, hiba!!; szakmai alázat - Neked tervezek;

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot? Van egyéb észrevétele?

előkép meg van alapozva – előtte irodában történetről, helyszínről beszélgetnek
egy koncepció elindul már az előképekkel – mert olyan hozott
elnyúló egyeztetési folyamat
látványtervek emelt száma – módosított terveknél is kell!!
alaprajz frissítése is kell, kivitelinél nincs színes terv, mert ez befektetett munka és tervezési díj!!! (külön árazás)
céltudat- mi megvalósítható

Hallott-e már a Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kiírt TÉR_KÖZ pályázatról? A pályázat kiemelt célja volt, hogy az önkormányzatokat segítse a helyi lakosság bevonásában. (konkrétan nem hangzott el a kérdés)

- ○ igen, hallottam róla
- ◉ igen, részt vettem TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában
- ○ nem, soha nem hallottam róla
- ○ Other:

Ha van más, a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése, kérjük, ide írja:

Felmondtak az MA-s hallgatók – szakmát is váltott – design thinking, egy másik 'csak' grafikus lett; utóélet is kell! - pl. a Holdudvarnál is kéne legyen gazdája, parkőr, programok

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban - interjúk

Név

Reith Anita

Munkakör

- ○ tervező
- ○ facilitátor
- ○ önkormányzati szakember - facilitátor
- ◉ tervező-oktató

Szakmai háttér

Reith Anita önkormányzatoknál, majd hazai és kanadai tervező irodában eltöltött több mint egy évtizedes tapasztalattal a háta mögött jelenleg szabadúszóként dolgozik. Kanadai munkája során kiemelt figyelmet kapott a közösségi bevonás, lehetősége volt rálátni az ott kialakult folyamatokra és az alkalmazott módszerekre. Rendszeresen oktat az egyetemen, illetve részt vesz külföldi és hazai kurzusok koordinálásában, pl. 2019 és 2022 közötta Landscape Education for Democracy (LED) towards Leadership, Empowerment, Agency and Partnership (LEAP) elnevezésű nemzetközi program koordinátora volt, amelynek célkitűzései között szerepelt a részvételi tervezés gyakorlatának elmélyítése és az egyetemek társadalmi felelősségvállalásának elősegítése. Munkája mellett jelenleg a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézetének doktorandusz hallgatója, kutatási területe a részvételi tervezés, demokratikus tájépítészet és az iskolakörnyezet megújítása.

Interjú időpontja

MM DD YYYY

03 / 03 / 2023

Társadalmi bevonást vizsgáló kérdések

Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

	ismeri	használja	nem ismeri, nem használja	1	2	3	4
társadalmasítás	☑	☐	☐	☐	☐	☐	☑
közösségi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
részvételi tervezés	☑	☑	☐	☐	☑	☐	☐
társadalmi bevonás	☑	☐	☐	☐	☐	☑	☐

Melyik kifejezés alatt mit ért (társadalmasítás, közösségi tervezés, részvételi tervezés. társadalmi bevonás)? Van esetleg egyéb észrevétele?

társadalmasítás - túl általános; összemosódnak a fogalmak

Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

- ☐ a tervező tanul belőle (folyamat, helyzetek stb.)
- ☐ kevesebb lakossági panasz van később
- ☐ résztvevők tanulnak belőle (oktatási célzat, pl. önkormányzati folyamat megismerése)
- ☐ hasznos tervezési információkhoz jut a tervező
- ☑ a helyiek jobban magukénak érzik
- ☐ a fenntartás később könnyebb
- ☑ ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik
- ☑ rengeteg kreatív energia szabadul fel
- ☑ hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)
- ☑ Other: ezt Anita mondta: ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik; rengeteg kreatív energia szabadul fel - ezért is jesz jobb hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkori- lakók) - bizalom

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein létra legfelső szintjének?)

- [ ] mindig kellene közösségi tervezés
- [ ] általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán, csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- [ ] csak a nagy vagy problémás projekteknél szükséges
- [ ] nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- [ ] nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem előzetes tájékoztatásra
- [ ] Other: _____

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

	ismeri	megvalósításban részt vett	nem ismerem, és nem vettem részt	1	2	3
Szórólap, hírlevél	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Plakát, tábla	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Kiadvány	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Honlap, Applikáció	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi média	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Film	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Imázsépítés (pl. installáció)	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Fórum, workshop	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Helyi erők összefogása	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Helyszíni projektiroda	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Helyszíni együttműködés	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Egyesület létrehozása	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Külső szakértők bevonása	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Igényfelmérés	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Lakossági ötletpályázat	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Tervpályázat	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni tervezési alkalom	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Szavazás	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Közösségi bevonás	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Tesztelés, modellezés	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Közösségi megvalósítás	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Sportrendezvény	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Művészeti események	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Közösségi események	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Mobil berendezések	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Üzenőfelületek	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Városhasználati oktatások	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Közösségi - szociális programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Kulturális programok	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Környezetvédelmi programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Helytörténeti programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Városszépítő programok	☑	☑	☐	☐	☑	☐

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások eszközeivel kapcsolatban van egyéb észrevétele?

Az önkormányzat a fő kapcsolattartó. A folyamat fontos, és ha nem, akkor manipulálás!! Ha csak egy esemény és nincs következmény, akkor még károsabb - hosszú távú koncepció!!!
He nincs visszacsatolás, nem épül be az - ha a nő a bizalom, akkor sikeres a folyamat, hanem, akkor nem.

Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét róla)

- [ ] lehetőleg mindenben vegyen részt
- [x] minden olyan eszközben vállaljon szerepet, amely a vizualitást (pl. plakát), tervezést szolgálja
- [ ] csak szorosan a tervezést érintő feldatokban vállaljon részt, a többi feladatot hagyja a kommunikációs szakemberekből és projektmenedzserekből álló teamre
- [ ] jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette megcsinálja a kommunikációs és projektmenedzseri feladatokat
- [ ] nem az ő feladata, a megbízó kell a közösségi tervezés eredményét közvetítse
- [x] Other: nem neki kell kézben tartani, de szolgáltathat anyagot a vizuális feladatokhoz

Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

- [ ] az önkormányzat a megbízó, de a tájépítész a tervezést és közösségi tervezést is végzi
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést is szervezi, a tájépítész tervez
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést külső cég szervezi, tájépítész tervez
- [x] Other: 3szög: 2 irányú (önkormányzat - használó - konstans kommunikációban vannak - s ha van egy tervezési folyamat, akkor belelép a tervező! - projekt alapon!! - WIN-WIN szituáció kell legyen!!; hasznos dolgok a háromszög valamelyik irányának jót tesznek - pl. oktatás, kevesebb fenntartás - jó az önkormnak, oda-vissza nyílak

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak? *

- [x] sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl
- [ ] akadályozva érzi magát a szakmai munkájában
- [ ] tervezői autonómiája sérül
- [ ] kreativitását akadályozza
- [x] mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan
- [ ] kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes)
- [x] politikai játszma része
- [x] kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet
- [x] lavírozni a jó és rossz között
- [x] nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége
- [x] folyamattervezés
- [x] nincs rá keret (nincs jól megfizetve)
- [x] Other: ezeket Anita mondta, úgy kerültek bele: kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet; lavírozni a jó és rossz; nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége; folyamattervezés; nincs rá keret (nincs jól megfizetve)

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak? *

- [x] hosszabb tervezési folyamat
- [x] több kommunikációs helyzet
- [x] többet kell prezentálni
- [ ] látványtervek emelt száma
- [x] más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
- [ ] több tervi opció, tervváltozat
- [ ] lakossági tájékoztatás, kérdőívezés
- [ ] több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
- [ ] események előkészítő munkái - pl. előkép gyűjtés, tervjavaslat
- [x] folyamattervezés: miben vesz részt, és mivel kell készüljön az eseményekre
- [x] sok szereplővel kell egyeztetni
- [x] sok szakértőt kell bevonni, meghívni
- [x] Other: közérthető kommunikáció; látványtervre is fel kell írni, hogy mit nézzen - felirat, magyarázó szöveg!!! - prezentáció!!; büdzsé miatt fotómontázsszerű előkép; vizuális kommunikáció közérthető legyen; sokkal jobb, ha meglévő képre van rá montázsolva; látvány - nem a darabszám számít, hanem az, hogy megépíted-e 3D-ben

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lenne	Nem tudom
kommunikációs készség	☑	☑	☐	☐
prezentációs készség	☑	☑	☐	☐
empátia, nyitottság	☑	☑	☐	☐
projektmenedzsment	☐	☐	☐	☐

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

nyitottság, annak az elfogadása, hogy nem biztos, hogy a tervező tud mindent, a te szakmai kompetenciád nem csorbul, kommunikációs képesség (vizuális és verbális), kérdés, hogy mi az ami elvárható: korrektül le tud prezentálni a te tervedet, nem elvárható, de hasznos: ha tud beszélgetni az emberekkel, tud nyitott és szimpatikus lenni, minden korosztályhoz szólni
szakértő mindenki valamiben - lakosok is expertek a helyismeretben, konfliktus -alaphozzáállás

Hogyan lehetne fejleszteni az egyetemen ezeket a kompetenciákat (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia, nyitottság, projektmenedzsment)?

Ha a tanárok ezt értik, és erre nyitottak. - kommunikációs készség
Műhelyek!! Projektszinten is!! Elmélet mindenképp meg kellene jelenjen - BSC-en belül a diplomatervezésen belül - tárgyfelelősön múlik; az a minimum, hogy erről van szó, kérdőívezésen túl valami - sokszor az is elég, hogyha kimész, konzulensek sincsenek képben!!! tananyagfejlesztés - tankönyvszerű!! szakdolgozatkészítés alatt - késő!! társadalomtudományok szakmákhoz kapcsolódóan - társszakmákkal együtt dolgozni a projektekben, szociális érzékeny témákkal így foglalkozni!! Safe city környezetpszichosókkal dolgoztak együtt a hallgatóink; legalább a prezin látták egymás munkáit - közös projekt + tananyag (LED most véget ért, és harmadik ciklus: Open Landscape Academy); tájépítészeknek és másoknak is nyitva tartani!!
Fontos lenne megtanulni: objektívnek maradni, és az érzelmeket eltenni a fiókba - higgadtság!! Szakmai profizmus, objektív látásmód

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

- [x] félreérthető látványterv
- [ ] határidőktől való eltérés
- [ ] túlságosan szakmai nyelv alkalmazása
- [x] nyitottság hiánya
- [ ] szakmai alázat hiánya
- [ ] pontatlanság, megbízhatatlanság, olyant ígérni, amit nem lehet megvalósítani
- [x] lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
- [x] túl direkt előképek alkalmazása (túl irányított folyamat)
- [x] saját koncepcióhoz való ragaszkodás
- [x] Other:
  azt gondolja, hogy ő tudja a legjobban, nem hajlandó változtatni, nem rugalmas, a folyamatba később lép be - sértődés!! A lakók is ; rossz kérdések a bevont embereknek, (de lehet időben is rossz a kérdésfeltevés)

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot? Van egyéb észrevétele?

Hallott-e már a Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kiírt TÉR_KÖZ pályázatról? A pályázat kiemelt célja volt, hogy az önkormányzatokat segítse a helyi lakosság bevonásában. (konkrétan nem hangzott el a kérdés)

- ( ) igen, hallottam róla
- (•) igen, részt vettem TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában
- ( ) nem, soha nem hallottam róla
- ( ) Other:

Ha van más, a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése, kérjük, ide írja:

3szög: 2 irányú (önkormányzat - használó - konstans kommunikációban vannak - s ha van egy tervezési folyamat, akkor belelép a tervező! - projekt alapon!! - WIN-WIN szituáció kell legyen!!
hasznos dolgok a háromszög valamelyik irányának jót tesznek - pl. oktatás, kevesebb fenntartás - jó az önkormnak, oda-vissza nyilak; társadalmasítás - minden kérdést! Minden kérdést közüggyé kéne tenni- de a szintje már kérdéses!! Minden kérdést kell társadalmasítani, de szakmai kérdés, hogy mennyire szólhatnak bele!;
tervezés - szakmai feladat, de annak az előkészítése már a bevonás!! Többi fázis minél részvételibb, annál jobb lesz
van-e aki megfelelően előkészítse? - kell szakmeber legalább a háttérben - Kaszásnál például egy koncepció össze volt rakva!! - az a jobb, ha több szerződése van a tervezőnek is!! Vagy legalább keret!!
előkészítő konzultációt is be kéne tudni árazni - azért nem egyes az előkészítés, mert nincs rá keret; pl. igényfelmérés nem egyértelmű
mezei tervező nem biztos, hogy megkérdezi.. Az igényfelmérés..
Magyarországon - informálás
A folyamat számít - az egész rendszer nem lehet informálás - mindig a legmagasabb szint
többség dönt - popularizmus - a modernkori demokrácia - mindig van lehetőség arra, hogy bele szóljj, nem simán delegáció! - informálás - ha adhatsz feedbacket, akkor megfelel a magas szintnek!! - folyamat!!
LED - honlap! Landscape Education for Democracy - demi ruggeri - előadások
seem in consultation - ki legyen pipálva!! Nem egy valódi lehetőség!! És valódi odafigyelés - a folyamat fontos, és ha nem, akkor manipulálás!! Ha csak egy esemény és nincs következmény, akkor még károsabb - hosszú távú koncepció!!!
ha nincs visszacsatolás, nem épül be az - ha a nő a bizalom, akkor sikeres a folyamat, hanem, akkor nem
a bizalommal mérhető a sikeresség - de nyilván nehéz - kutatási lehetőség
egy első alkalom tisztán a ventilálásról szól - azon nem is kell részt vegyen egy tervező!! - hasznos tud lenni tervező nélkül is, és nem lehet ezt spórolni - elmondhassák a hasfájást

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban - interjúk

Név

Lukácsházi Gergely

Munkakör

- ( ) tervező
- (•) facilitátor
- ( ) önkormányzati szakember - facilitátor
- ( ) tervező-oktató

Szakmai háttér

Lukácsházi Gergely jelenleg az Urban Dialog Kft. ügyvezetőjeként tanácsadással, közösségi tervezések levezetésével foglalkozik. Korábban a III. kerületi Óbuda-Békásmegyer Városfejlesztő Nonprofit Kft. kommunikációs vezetőjeként dolgozott, és ő irányította a kerület sokrétű társadalmi bevonási folyamatait, kollégáival számtalan projekt közösségi tervezési metodikáját és annak elökészítését találta ki, valósította meg. Néhány munkatársával együtt részt vett a Főváros által kiadott, a közösségi bevonást bemutató és népszerűsítő TÉR_KÖZ kiadványok megvalósításában.

Interjú időpontja

MM DD YYYY

03 / 06 / 2023

Társadalmi bevonást vizsgáló kérdések

Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

	ismeri	használja	nem ismeri, nem használja	1	2	3	4
társadalmasítás	☑	☑	☐	☐	☐	☐	☑
közösségi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
részvételi tervezés	☑	☐	☐	☑	☐	☐	☐
társadalmi bevonás	☑	☑	☐	☐	☐	☑	☐

Melyik kifejezés alatt mit ért (társadalmasítás, közösségi tervezés, részvételi tervezés. társadalmi bevonás)? Van esetleg egyéb észrevétele?

önkormányzat - hivatalos név (átfogó fogalom) - nem annyira ijesztő (önkormányzatból is kétféle: nyitott és retteg) - kötelező elem, ami kézben van tartva - pályázatnál is sokszor elő van írva, lehet megúszós;
bevonás - itt már valamilyen szinten az állampolgárnak is szava is;
társadalmasítás (bármi benne van, a népszerűsítő rendezvény is, nem kell interakció, lehet csak egy kérdőív) - bevonás - közösségi (részvételiség kevésbé van)
más szavakat használsz, amikor el akarod adni.. !
társadalmasítás - eus pályázatban egy sorként benne van - ismerem is a fogalmat, de utálom is
bevonás - egy attitűdöt is jelent!

Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

- ☐ a tervező tanul belőle (folyamat, helyzetek stb.)
- ☑ kevesebb lakossági panasz van később
- ☐ résztvevők tanulnak belőle (oktatási célzat, pl. önkormányzati folyamat megismerése)
- ☐ hasznos tervezési információkhoz jut a tervező
- ☑ a helyiek jobban magukénak érzik
- ☐ a fenntartás később könnyebb
- ☐ ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik
- ☐ rengeteg kreatív energia szabadul fel
- ☐ hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)
- ☑ Other:

4 haszna van: jobb terv készülhet (lehet haszna benne, de nem biztos - tervezői zseni korlátozva van, és nem biztos, hogy a közfelkiálítással a legjobb jön ki), közösségfejlesztés (vitakészségüket növelheti, kapcsoaltok alakulnak ki), politikai haszon (ha jól van össze rakva a program és sikeres) + 1 igazi haszon - projekthaszon!!: jól megalapozott folyamat végén nem kell attól félni, hogy vissza kell táncolni - amit lehettett kihoztunk belőle, nehéz folyamat kompromisszumos döntés! - az egész folyamatot így végig lehet hajtani, nem kell félni, hogy közben leállítják; érdekes a folyamat;A tervezési haszna a közösségi tervezésnek: 10 hozzászólásból csak 2 jó, de az jó, és a többit is kell kezelni! Holdudvar - gumi!!

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein létra legfelső szintjének?)

- [ ] mindig kellene közösségi tervezés
- [x] általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán, csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- [ ] csak a nagy vagy problémás projekteknél szükséges
- [ ] nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- [ ] nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem előzetes tájékoztatásra
- [x] Other:
  közösségi tervezés fő célja, hogy olyan terv szülessen meg, ami megoldja a konfliktusokat - mint a mediális - ha nem volt probléma, nincs szükség rá!! - ha a közösségfejlesztés a cél, akkor az elsődleges cél más; ha nincs ellenérdekelt, és mindenkinek jó, akkor majdnem felesleges is - plusz energia, pénz - mindig csak utólag derül ki, ha konfliktus van!!

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

	ismeri	megvalósításban részt vett	nem ismerem, és nem vettem részt	1	2	3
Szórólap, hírlevél	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Plakát, tábla	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Kiadvány	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Honlap, Applikáció	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Közösségi média	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Film	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Imázsépítés (pl. installáció)	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Fórum, workshop	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Helyi erők összefogása	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Helyszíni projektiroda	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Helyszíni együttműködés	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Egyesület létrehozása	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Külső szakértők bevonása	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Igényfelmérés	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Lakossági ötletpályázat	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Tervpályázat	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Helyszíni tervezési alkalom	☑	☑	☐	☐	☐	☑
Szavazás	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Közösségi bevonás	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Tesztelés, modellezés	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Közösségi megvalósítás	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Sportrendezvény	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Művészeti események	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Közösségi események	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Mobil berendezések	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Üzenőfelületek	☑	☑	☐	☐	☑	☐
Városhasználati oktatások	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Közösségi - szociális programok	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Kulturális programok	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Környezetvédelmi programok	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Helytörténeti programok	☑	☑	☐	☑	☐	☐
Városszépítő programok	☑	☑	☐	☑	☐	☐

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások eszközeivel kapcsolatban van egyéb észrevétele?

Film - jó, ha meg tud szólalni benne
Imázsépítés (pl. installáció) - lehet, olyan, amihez semmi köze
Fórum, workshop - nem föltétlenül kell mindig mindenhol ott lennie! De nem rossz, ha ott van - de kell egy fehér köpenyes - pl. 15-ből 7-re is elég elmennie - pl. érdekegyeztetés jellegű!
Közösségi szabályzatok (pl. házirend) - neki jó, ha eljön, hogy hallja, hogy mi történik - a tervezőnek visszacsatolás!! - abból tud fejlődni a tervező, ha látja!! -
Külső szakértők bevonása - nem csak ő, hanem más is, de persze ő is annak számít
Igényfelmérés - a produktuma fontos neki, de lehet olyan, hogy az önkormányzat megbízza ezzel - de hozhat ő is olyant, hogy mit szeretne tudni (erős kettes ;))
Tervpályázat - ha ő pályáz, de kiírásához nem igazán van rá szükség - ha van tervező, nincs tervpályázat
Helyszíni tervezési alkalom - 2? Ha a kutyás probléma, akkor lehet, hogy el sem kell jöjjön - akkor 1-es, ha ő kell beszéljen! - mert különben közvetve megkaphatja az infókat - szerencsés ott lenni azért, mert más a folyamatban részt venni! Lehet olyan, hogy a tervező "magyar hangja" valaki, de mégis csak jó ott lenni!; olyan dolgokat tud elmondani, amit más nem biztos; mindenkinek megvan a szerepe!! A tervező csendben ott van - megfigyelőként!! És ha van konkrét kérdés, akkor felszólal - pl. megvalósítható-e - segíthet! Lehet vagy sem - helyszínen gamechanger!!! - más irányt ad a beszélgetésnek! olyan dolgokat tud elmondani, amit más nem biztos; mindenkinek megvan a szerepe!! A tervező csendben ott van - megfigyelőként!! És ha van konkrét kérdés, akkor felszólal - pl. megvalósítható-e - segíthet! Lehet vagy sem - helyszínen gamechanger!!! - más irányt ad a beszélgetésnek!
Szavazás - attól függ, hogy miről: 1-3 - az Új irány nehéz szerepben van - két kalappal!! Moderátornak mindegy, csak döntsék el!! - a tájépítész mérnök és szakértő!! - nem kell összepiszkolni a kezét!
Üzenőfelületek - nem muszáj, de lehet!
Programok - nem az ő dolga, de esetleg beleszállhat

Eszközök csoportosítása: milyen csatornák!! - hogy tudsz kommunikálni - fórum - személyes, mint csatorna
nem volt tervező - fűzespark (Tóth Eszter hallgatóként), Sztaravodai úti park (Lóránt) - fehérköpenyes, mérnök úr! - ezt megcsinálták - valaki a kiviteli tervet.. - más lett mint a koncepció, csak az alapjelleg és a szellem maradt meg - egy kertész csinálta meg - kivitelezői terv
ha az embereket össze akarjuk hozni - akkor persze jó - de itt más a cél!! - de más eszköz is lehet erre, pl. közös jógázás! Pl. Flórián , ahol ugyan kötöttük a projekthez, de önmagában is elég lenne - közösségi tervezés fő célja, hogy olyan terv szülessen meg, ami megoldja a konfliktusokat - mint a mediális - ha nem volt probléma, nincs szükség rá!! - ha a közösségfejlesztés a cél, akkor az elsődleges cél más

Egy első alkalom tisztán a ventilálásról szól - azon nem is kell részt vegyen egy tervező!! - hasznos tud lenni tervező nélkül is, és nem lehet ezt spóroln i - elmondhassák a hasfájást

Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét róla)

- [ ] lehetőleg mindenben vegyen részt
- [ ] minden olyan eszközben vállaljon szerepet, amely a vizualitást (pl. plakát), tervezést szolgálja
- [x] csak szorosan a tervezést érintő feldatokban vállaljon részt, a többi feladatot hagyja a kommunikációs szakemberekből és projektmenedzserekből álló teamre
- [ ] jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette megcsinálja a kommunikációs és projektmenedzseri feladatokat
- [ ] nem az ő feladata, a megbízó kell a közösségi tervezés eredményét közvetítse
- [x] Other: alapvetően maradjon meg a kaptafánál, de anyagot szolgáltathat, és jelen lehet az eseményeken, hogy segítsen

Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

- [ ] az önkormányzat a megbízó, de a tájépítész a tervezést és közösségi tervezést is végzi
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést is szervezi, a tájépítész tervez
- [ ] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést külső cég szervezi, tájépítész tervez
- [x] Other:
legjobb, ha az önkorinak van erre keretel! - olyan feltételek kellenek, amit nem minden önkormányzat képes megteremteni - Obvf; ideális, mert a kerületet tudjuk egészben látni (tudás!), nagyon jó az, hogy bármilyen kérdésre tudok válaszolni a kerülettel kapcsolatban!!! - rugalmasság!! kiküszöböli azt, hogy nehéz jó ajánlatot adni - az ideális egy keretmegállapodás lenne!!, de nehéz, mert a pénzügy is nehezebben fogadja be; kell plusz 1-2 alkalom: vagy kifizetik, vagy megcsinálod ingyen.. ha olyan a hozzáállásod. De a Völgyzugoly, ennyi idő alatt ennyit csinál - nem akar nagy kompromisszumot - konfliktust felterjesztik a megrendelőnek, ha úgy alakul - maradhat azért valaki elégedetlen és "bolond"; 130 ezres önkormányzatnál beleférhet - egy önkormányzat össze tud-e olyan embert szedni, aki szívesen is csinálja - esti programok!! - kell egy rugalmasság és attitűdben távolság az önkormányzattól - hogy ezt akard és tud is csinálni - sok feltétel kell, hogy ez működjön: nagy önkormányzat sok projekttel, külsős cég: optimális esetben részt kellene vennie az önkormányzat; egyrészt szívás másrészt nem zavar! Nem tragédia: ezzel foglalkozzunk máskor!! - az önkori mást érez fontosnak! Túl jelentős szereplője lehet ennek a folyamatnak!! De lehet, hogy csak elüldögél! tiszta dolog, ha nincs benne az önkormányzat - ha csak elüldögél az kellemetlen - az jön le, hogy az önkori ezt leszraja, de pedig pont az lenne a lényeg, hogy bizalom épüljön ki az önkori felé!!! (nem csak elvesz!!) - számít az önkori háttér - diplomatikus válaszok kellenek!! pl. egyszerű válasz is lehet rá más tapasztalat alapján, de persze jelezni is lehet, ohgy megkérdezzük

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak? *

- [x] sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl
- [ ] akadályozva érzi magát a szakmai munkájában
- [x] tervezői autonómiája sérül
- [ ] kreativitását akadályozza
- [ ] mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan
- [x] kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes)
- [ ] politikai játszma része
- [ ] kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet
- [ ] lavírozni a jó és rossz között
- [ ] nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége
- [ ] folyamattervezés
- [ ] nincs rá keret (nincs jól megfizetve)
- [x] Other: Főkert - tervbemutató - Gazdagrét - üvöltözés.. A végén a terv szar, de ti ügyesek vagytok ;) lelkileg a filmező nem bírta.. - felzaklatta

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak? *

- [x] hosszabb tervezési folyamat
- [ ] több kommunikációs helyzet
- [ ] többet kell prezentálni
- [ ] látványtervek emelt száma
- [ ] más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
- [ ] több tervi opció, tervváltozat
- [ ] lakossági tájékoztatás, kérdőívezés
- [x] több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
- [x] események előkészítő munkái - pl. előkép gyűjtés, tervjavaslat
- [ ] folyamattervezés: miben vesz részt, és mivel kell készüljön az eseményekre
- [ ] sok szereplővel kell egyeztetni
- [ ] sok szakértőt kell bevonni, meghívni
- [x] Other:
  előkészítésben nem kell részt vegyen, ha van rá ember (pl. önkorinál tájépítész) van-e aki megfelelően előkészítse? - kell szakmeber legalább a háttérben - Kaszásnál például egy koncepció össze volt rakva!! - az a jobb, ha több szerződése van a tervezőnek is!! Vagy legalább keret!!

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lenne	Nem tudom
kommunikációs készség	☐	☐	☐	☑
prezentációs készség	☑	☐	☐	☑
empátia, nyitottság	☑	☐	☐	☑
projektmenedzsment	☐	☐	☐	☑

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

pszichológiai kérdés - stressztűrés; képes vagy-e olyanokkal beszélni, akik másképp gondolkodnak; moderátor - feladat, senki ne sértődjön meg, mert akkor lezárnak - kritikát sértés nélkül adni és sértődés nélkül fogadni - hibák nem baj!!
pszichológia kérdés is - érti-e, hogy mi érdekli a lakót, és mi fontos!! Ne mutasson többet - pl. meglévő állapot
mik azok a terhek, amiket rárak a közösségi tervezés - emberek nem értenek veled egyet, de képes vagy-e ügyis beszélni tovább vele, és továbbhaladni a tervezésben - szakmabeli és nem szakmabelivel kooperálva (aki nem ért hozzá, nem ugyanazt a nyelvet beszélitek)
mik azok a terhek, amiket rárak a közösségi tervezés - emberek nem értenek veled egyet, de képes vagy-e ügyis beszélni tovább vele, és továbbhaladni a tervezésben - szakmabeli és nem szakmabelivel kooperálva (aki nem ért hozzá, nem ugyanazt a nyelvet beszélitek)
ha kell képes legyen csendben is maradni - nem kezd el önmaga konfliktust generálni!! Hagyja hogy kijöjjenek maguktól!!
gyakorlatok, mint az iskolaudvaros! - miből tanul az ember! Sztorik vannak!! Kellenek az élmények!!! Valós szituáció kell!! Ilyen típusú feladatot generálni.. Egy alkalmon részt venni!! Mert most már állandóak az ilyen alkalmak!!
ál fehér köpenyes - mindent a lakóknak kellett eldönteni - mérnök nehezen látja be, hogy a laikusnak lehet igaza!! Pedig sokszor tévednek!! És megsértődnek! Jó, ha kisebb az arc!! A tervezési haszna a közösségi tervezésnek: 10 hozzászólásból csak 2 jó, de az jó, és a többit is kell kezelni! Holdudvar - gumi!!

Hogyan lehetne fejleszteni az egyetemen ezeket a kompetenciákat (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia, nyitottság, projektmenedzsment)?

Gyakorlatok - mint az iskolaudvar - sztorik vannak, ezért fontos megnézni élőben is;

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

- [ ] félreérthető látványterv
- [ ] határidőktől való eltérés
- [ ] túlságosan szakmai nyelv alkalmazása
- [x] nyitottság hiánya
- [ ] szakmai alázat hiánya
- [x] pontatlanság, megbízhatatlanság, olyant ígérni, amit nem lehet megvalósítani
- [ ] lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
- [ ] túl direkt előképek alkalmazása (túl irányított folyamat)
- [ ] saját koncepcióhoz való ragaszkodás
- [x] Other:
  azt hiszi a mérnök úr, hogy megoldjuk egy ilyen válasszal; megsértődik vagy hülyének nézi az embereket, nem tudja befogadni az infókat - ez csökkenti a bizalmat; manipuláció - sugallni sem kéne; valóság feltupírozása nem szabad!! inkább kevesebbet ábrázolj.

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot? Van egyéb észrevétele?

túl direkt manipuláció!! - sugallni sem kéne; látványtervre ráírni, hogy mondjuk koncepciótervhez készült, hogy ha önálló életet él a terv, akkor is mindenki tudja, hogy miről van szó; látványtervet is nehezen olvassák
nem egy tény, hanem egy erős vélemény!!! Rossz kommunikáció is ebből jön: sértődés stb. egyáltalán nem viszi bele az ötleteket, ami mögött konszenzus van; csökkentik a bizalmat; látványterv örök kérdés.. Az volt a baj, hogy a koncepciótervhez készült - és kivitelihez kell - ráírni, hogy mikori és milyen állapot, ha terjesztik; színezett kertterv!!! nehezen olvassák az emberek! VR pontok egy-egy helyen csinálni - nem kezeli a változásokat!!
félreérthető látványterv magyarázat nélkül, előképből is kiemelni azt, ami fontos!, ne ígérj olyan, ami nem valósítható meg!! Magyarázat nélkül bemutatni az előképeket!!
el kell dönteni, hogy hány csúszda! - valóság!!!! - jpg kisebb formátum

Hallott-e már a Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kiírt TÉR_KÖZ pályázatról? A pályázat kiemelt célja volt, hogy az önkormányzatokat segítse a helyi lakosság bevonásában. (konkrétan nem hangzott el a kérdés)

- ○ igen, hallottam róla
- ◉ igen, részt vettem TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában
- ○ nem, soha nem hallottam róla
- ○ Other: _____

Ha van más, a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése, kérjük, ide írja:

Egy első alkalom tisztán a ventilálásról szól - azon nem is kell részt vegyen egy tervező!! - hasznos tud lenni tervező nélkül is, és nem lehet ezt spórolni - elmondhassák a hasfájást
Benedek Elek tündéri kert: játszótér kell a hegyre - kevesen jöttek el - kéne játszótér, de nem ide! Tehát a koncepció változott, és az Ilonka utca lett – 620 ezer Ft – nettóban - Csernus Lőrinc, Kő Boldizsár - olcsón kijöttünk belőle! - le lehetett út közben fújni!! – fontos volt, hogy kiderült, más az igény!!!

ha jó, ami épül, akkor megkérdezés nélkül is jó
tök jó, ha van beleszólásod, van információd, a te pénzed!
műleírás - könnyített verzió - benne vannak a részletek is, hogy miért csináljuk
egy darab kérdőívből is ki tud valami jönni
azzal van baj, ha szar van a palacsintában ;) - ha nincs ellenérdekelt, és mindenkinek jó, akkor majdnem felesleges is - plusz energia, pénz - mindig csak utólag derül ki, ha konfliktus van!!
ideális menetrend - adott területen már csinálunk felmérést – annak az eredményeiből tudok javaslatot tenni az önkormányzatnak, hogy milyen folyamatot tudok csinálni - amíg nincs infó, addig egy sötét doboz – nem mindegy, hogy 12 alkalom forrongó vagy 3 alkalom unalmas
eredménykényszer!! - ha nincs felmérve!
előzetes felmérés – külön megbízás kellene legyen!! - tájépítész tudja, hogy hol vannak a fejlesztés határai - Ilonka – környező úthálózat – mindig tágul! A megrendelőnek tudnia kell, hogy mit akar - Ilonka lakók helyszínjavaslatokkal
edukációra is szükség van, de más fajta programmal is el lehet érni!
közösségi tervezés - városfejlesztési célfoci - jó dolog szülessen meg, és minél kevésbé fordulhasson elő, hogy út közben le kell állítani, vagy nagy konfliktus van
közösségfejlesztő - nincs benne a folyamatban - projekt szinten vannak csak jelen - nem vezet sehova
megalapozott megrendeléshez - ahol mindenki jól be tudja árazni - kellenének előzetes infók!!
Ilonka - jó ITS segíthetne! Egy egy projektkijelölésben! - ha szakmailag jól megalapozott lenne, akkor sok előzetes munkát megspórolna
Kőfe - táj, település, tér - Beke Márton és a felesége rajzolja a folyamatot; Csikai Mari
Lépték és Völgyzugoly - minimummal ajánlat és meg is elégedik (interaktív lakossági fórum – workshop technikák – kevésbé cél orientált – körítéssel nem akar foglalkozni - jobban elválasztódik, hogy ő egy külső szakértő) – cégműködés szempontjából ez így hatásosabb

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban - interjúk

Név

Báthoryné Nagy Ildikó Réka

Munkakör

- ○ tervező
- ○ facilitátor
- ○ önkormányzati szakember - facilitátor
- ◉ tervező-oktató

Szakmai háttér

Báthoryné Nagy Ildikó Réka a Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet Településépítészeti és Zöldinfrastruktúra Tanszékének vezetője és egyetemi docense, de sokrétű tervezői munkája mellett több fontos programban is szerepet vállal: a Virágos Magyarország mozgalom szakmai vezetője, a MOL Zöldövezeti program tájépítészeti mentora, belső udvarok zöldítéséhez kapcsolódó közösségi tervezések felkarolója, stb. 2007-ben PhD fokozatot szerzett. Szakmai tevékenységét sok területen is elismerték már: 2008-ban az Év oktatója, 2017-ben a Kar érdemes dolgozója címet nyerte el, továbbá 2021-ben a Tájépítészeti nívódíjat is ő kapta.

Interjú időpontja

MM DD YYYY

05 / 04 / 2023

Társadalmi bevonást vizsgáló kérdések

Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

	ismeri	használja	nem ismeri, nem használja	1	2	3	4
társadalmasítás	☑	☑	☐	☐	☐	☐	☑
közösségi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
részvételi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
társadalmi bevonás	☑	☑	☐	☐	☐	☑	☐

Melyik kifejezés alatt mit ért (társadalmasítás, közösségi tervezés, részvételi tervezés. társadalmi bevonás)? Van esetleg egyéb észrevétele?

társadalmasítás - mindenki tudjon róla, és tudjon becsatlakozni, kommunikációs szakember - széles körben legyen hír! Valamilyen fajta interakció; település komm. Csapata - hír a lényeg!!! Akkor sikeres, ha folyamatos; nem feltételez kétoldalúságot; minden településen van, különböző minőségben; főépítész nem kommunikátor; kabinetben van!! szakmai tartalom kell adni! folyamatos és kiterjedt kommunikáció - lényege hír
közösségi tervezés - ezt értik Magyarországon; konkrét aktus!! Közreműködve a résztvevőkkel alakul a program.. Tartalomfejlesztés
részvételi - valójában erről beszélünk - stakeholderek bár nem a közösség részei, de érdekeltté tehetik - tervezés!! Kevesebben értik; szinonima - közösségi civil szó, részvételi - megszólít cégeket, for profit participatory design- elveszi a szűk stakeholder kör kiszélesíti
társadalmi bevonás - sokféle bevonás van - el is mondom, de várhatok is- az önk. Mindenbe bevonja - nagyon általános; eu soha nem mondta, hogy tervezzen, csak legyen aktív részese - bevonásnak ezerféle módja van - bevonás kell!!

Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

- ☐ a tervező tanul belőle (folyamat, helyzetek stb.)
- ☑ kevesebb lakossági panasz van később
- ☐ résztvevők tanulnak belőle (oktatási célzat, pl. önkormányzati folyamat megismerése)
- ☐ hasznos tervezési információkhoz jut a tervező
- ☑ a helyiek jobban magukénak érzik
- ☑ a fenntartás később könnyebb
- ☑ ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik
- ☐ rengeteg kreatív energia szabadul fel
- ☐ hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)
- ☑ Other:
  minél szélesebb körben alapozzuk meg annál elfogadottabbak - minél többen értik, annál jobban elfogadják!! Még azok is, akikről nem gondoltuk; olcsóbb a megalapozottabb!!! Az összes lehetséges érdek beépül, kevesebb hiba!! Középtávon visszajön - fenntartót elfelejtik :(ha nincs beleszólása, akkor katasztrófa.. Nem működő csobogók, nem gazolt növénykiültetés; kell figyelje a folyamatot!!

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein létra legfelső szintjének?)

- [ ] mindig kellene közösségi tervezés
- [x] általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán, csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- [ ] csak a nagy vagy problémás projekteknél szükséges
- [ ] nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- [ ] nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem előzetes tájékoztatásra
- [x] Other: mindig fontos a híradás, a jó kommunikáció

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

	ismeri	megvalósításban részt vett	nem ismerem, és nem vettem részt	1	2	3
Szórólap, hírlevél	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Plakát, tábla	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Kiadvány	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Honlap, Applikáció	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi média	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Film	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Imázsépítés (pl. installáció)	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Fórum, workshop	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Helyi erők összefogása	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni projektiroda	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni együttműködés	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Egyesület létrehozása	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Külső szakértők bevonása	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	☑	☐	☐	☐	☐	☑
Igényfelmérés	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Lakossági ötletpályázat	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Tervpályázat	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni tervezési alkalom	☑	☐	☐	☐	☐	☑
Szavazás	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi bevonás	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Tesztelés, modellezés	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi megvalósítás	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Sportrendezvény	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Művészeti események	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi események	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Mobil berendezések	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Üzenőfelületek	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Városhasználati oktatások	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi - szociális programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Kulturális programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Környezetvédelmi programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Helytörténeti programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Városszépítő programok	☑	☐	☐	☐	☑	☐

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások eszközeivel kapcsolatban van egyéb észrevétele?

tájépítészeti tartalomfejlesztés a feladata!! Pl. 3 fő üzenet!!stb. Azt mondják el, amit akarok a kommunikációsok!! Tájépítész műszaki tartalom, mások politikai, közéleti tartalom;

kiadvány - az a kérdés, hogy mi a cél! Ha projektösszefoglaló, akkor a tájépítész!;
közösségi média - nem dolga, de a saját tervezési munkáját reklámozhatja - nagy hiba lenne - kabinetiroda nem is engedi!! Csak műszaki tartalom - a város dönt, hogy mit kommunikál;

film - az önkormányzatnak más a célja valószínűleg! Mit akarunk üzenni? Mi a cél? Tervező - az egó kiteljesedése ;) ;szereplő! Mi a cél, miről készül? Ha projektbemutató, akkor esetleg;

imázsépítés - a tartalom a céltól függ!;

fórum, workshop - a tájépítész feladata a műszaki tartalom, még ha érzékeny is a közösségre, konfliktust generálhat, ha valaki nem a szerepében van!! - más sapka.. Pl. főváros - ha valaki valamilyen szerepben tetszeleg, feladata, hogy legmagasabb szinten képviselje a szakmáját, feladatát; sérül a tartalom, hogy ha nem a saját sapkájában van!!! a közösség nem tudja, hogy most mi van - a tatalom sokszor megkérdőjelezhető; a bölcsészek sokkal jobbak, mert semmilyen prekoncepció nincs a fejükben! mert nem ért hozzá!! a mediátor jó, hogy nem ért hozzá, mert irányítja a gondolkodást!!! fontos, hogy megfelelően higgadtan vessen alá magát a folyamatban - szélesebb körben jön a problémafelvetés és megoldás is - tervező!!! fontos, hogy prekoncepció nélkül! Leválogatni a kérdéseket jobban tudnak a bölcsészek segíteni! - a tervező már előre belelátja a megoldást; közösségfejlesztő! - ha igazi, akkor jobb kérdésfelvetéssel indul; ha mérnökök csinálják, akkor hamar beterelődik a vályúba;

nemzetközi módszertan! Facilitálás - függetlennek kell lennie - önkormányzat embere sem kell legyen - csak akkor ha van saját közösségfejlesztője - ha az önkormányzat embere - pl. kabinetvezető, az nem jó!! - közösségtől és témától független legyen;

dönteni az önkormányzatnak kell! A projektet vinni is neki kell! Ő egy fontos szereplő! Ha belsős ember facilitál, akkor csak egy szereplő - egyenrangú szereplő a részvételi tervezés asztalánál az önkori - az a legjobb, ha a pénzt nem az önkori adja, hanem mindenki csak része és összeadják - az önkormányzatnak külföldön csak a keretadás, házigazdaság szerepe - segítő partner - az engedélyezési egyéb folyamatokat segíti; Mo-on a civilek sem civilek, mert az önkoritól kapnak pénzt, ők pedig az EU-tól, amit a kormány határoz meg - agyament finanszírozási rendszer;

az önkormányzat - egyenrengú partner, segítő kezet nyújt, képviselő stakeholder, van saját büdzséje!!! Közterületi dolgokra küldi el! Székesfehérváron közterületi fejlesztés!! Folyamatsegítő ember - ő dönt és hoz pénzt, ezért ott kell üljön az asztalnál;

ventillálás - egymásra hangolódás - úgy kezdjük, hogy neki megyük egymásnak!;

portugália - socialising - kulturális menedzserek vannak - milyen műfaj legyen! Ők találják ki, és a tájépítész segít benne! Ha ez így indul - akkor mindenki tudja, hogy kinek mi a feladata!! Ha tudja, hogy kivel kell megtárgyalnia! Nem szabad belemenni ebbe a szereptévesztésbe. Olyan folyamat, amiben senki nem

Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét róla)

- [ ] lehetőleg mindenben vegyen részt
- [ ] minden olyan eszközben vállaljon szerepet, amely a vizualitást (pl. plakát), tervezést szolgálja
- [x] csak szorosan a tervezést érintő feldatokban vállaljon részt, a többi feladatot hagyja a kommunikációs szakemberekből és projektmenedzserekből álló teamre
- [ ] jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette megcsinálja a kommunikációs és projektmenedzseri feladatokat
- [ ] nem az ő feladata, a megbízó kell a közösségi tervezés eredményét közvetítse
- [x] Other:
  a tervezésen kívül csak anyagot szolgáltasson; a tájépítész feladata a műszaki tartalom, még ha érzékeny is a közösségre, konfliktust generálhat, ha valaki nem a szerepében van!! - más sapka.. Pl. főváros - ha valaki valamilyen szerepben tetszeleg, feladata, hogy legmagasabb szinten képviselje a szakmáját, feladatát; sérül a tartalom, hogy ha nem a saját sapkájában van!!! a közösség nem tudja, hogy most mi van - a tatalom sokszor megkérdőjelezhető; a bölcsészek sokkal jobbak, mert semmilyen prekoncepció nincs a fejükben! mert nem ért hozzá!! a mediátor jó, hogy nem ért hozzá, mert irányítja a gondolkodást!!! fontos, hogy megfelelően higgadtan vessen alá magát a folyamatban - szélesebb körben jön a problémafelvetés és megoldás is - tervező!!! fontos, hogy prekoncepció nélkül! Leválogatni a kérdéseket jobban tudnak a bölcsészek segíteni! - a tervező már előre belelátja a megoldást; közösségfejlesztő! - ha igazi, akkor jobb kérdésfelvetéssel indul; ha mérnökök csinálják, akkor hamar beterelődik a vályúba

Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

- [ ] az önkormányzat a megbízó, de a tájépítész a tervezést és közösségi tervezést is végzi
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést is szervezi, a tájépítész tervez
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést külső cég szervezi, tájépítész tervez
- [x] Other:
  nemzetközi módszertan! Facilitálás - függetlennek kell lennie - önkormányzat embere sem kell legyen - csak akkor ha van saját közösségfejlesztője - ha az önkormányzat embere - pl. kabinetvezető, az nem jó!! - közösségtől és témától független legyen; dönteni az önkormányzatnak kell! A projektet vinni is neki kell! Ő egy fontos szereplő! Ha belsős ember facilitál, akkor csak egy szereplő - egyenrangú szereplő a részvételi tervezés asztalánál az önkori - az a legjobb, ha a pénzt nem az önkori adja, hanem mindenki csak része és összeadják - az önkormányzatnak külföldön csak a keretadás, házigazdaság szerepe - segítő partner - az engedélyezési egyéb folyamatokat segíti; Mo-on a civilek sem civilek, mert az önkoritól kapnak pénzt, ők pedig az EU-tól, amit a kormány határoz meg - agyament finanszírozási rendszer;

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak? *

- [x] sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl
- [ ] akadályozva érzi magát a szakmai munkájában
- [ ] tervezői autonómiája sérül
- [ ] kreativitását akadályozza
- [ ] mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan
- [ ] kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes)
- [ ] politikai játszma része
- [ ] kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet
- [ ] lavírozni a jó és rossz között
- [ ] nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége
- [ ] folyamattervezés
- [ ] nincs rá keret (nincs jól megfizetve)
- [x] Other:
  minél szélesebb a bevonási kör, annál hosszabb folyamat - 2-3* hosszabb; legrosszabb időpontokban - hétvége, este; beszorulsz rossz vitahelyzetekbe; az önkormányzat még nem érti, hogy ez neki miért jó - megúszósban játszik - tervezőn csattan; partnerválasztás fontos!! Olyan önkormányzattal, akivel tudunk!; akin játszik, hogy helyén kezeli!!!

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak? *

- [x] hosszabb tervezési folyamat
- [ ] több kommunikációs helyzet
- [ ] többet kell prezentálni
- [ ] látványtervek emelt száma
- [ ] más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
- [ ] több tervi opció, tervváltozat
- [ ] lakossági tájékoztatás, kérdőívezés
- [ ] több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
- [ ] események előkészítő munkái - pl. előkép gyűjtés, tervjavaslat
- [ ] folyamattervezés: miben vesz részt, és mivel kell készüljön az eseményekre
- [x] sok szereplővel kell egyeztetni
- [ ] sok szakértőt kell bevonni, meghívni
- [x] Other: az a jó, hogy sok érv előkerül, ami később is tud hasznosulni!! Sok érv kerül az asztalra, ami a közös életet befolyásolja!! Mindenki hozakodjon elő a saját érveivel!!

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lenne	Nem tudom
kommunikációs készség	☑	☑	☐	☐
prezentációs készség	☑	☑	☐	☐
empátia, nyitottság	☑	☐	☐	☐
projektmenedzsment	☐	☐	☐	☑

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

az érzelmi hullámzásokat lefordítani!!!

Hogyan lehetne fejleszteni az egyetemen ezeket a kompetenciákat (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia, nyitottság, projektmenedzsment)?

apor vilmosos hackaton - momesok is csinálnak ilyent - közösségfejlesztők egyesülete? Van egy egyesület, aki segíti, hogy ilyen folyamatok létrejöjjenek - 24 óra a szereplők együtt - a problémát milyen irányokban lehet megoldani; csapatok dolgozzák ki - Miskolc - településfejlesztés; MOME

szerepjáték!! Együttműködés felafatban különböző feladatkörökben, szerepcserével!!! Valós helyzetű feladat!! Pechakuccha, infografika, miro gondolattérkép; kérdésfelvetés módja adott, megoldáskeresés; az a kérdés, hogy a való életben beindul-e erre, és van-e fogadókészség; átmegy rajta! más kommuniációs csatorna; kap felkészítését

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

- [ ] félreérthető látványterv
- [ ] határidőktől való eltérés
- [ ] túlságosan szakmai nyelv alkalmazása
- [x] nyitottság hiánya
- [x] szakmai alázat hiánya
- [ ] pontatlanság, megbízhatatlanság, olyant ígérni, amit nem lehet megvalósítani
- [ ] lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
- [ ] túl direkt előképek alkalmazása (túl irányított folyamat)
- [x] saját koncepcióhoz való ragaszkodás
- [x] Other: tájépítész kizökkenjen a belső tervezői szemléletéből - élő embereknek tervezünk; egó le tud szállni..

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot? Van egyéb észrevétele?

Hallott-e már a Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kiírt TÉR_KÖZ pályázatról? A pályázat kiemelt célja volt, hogy az önkormányzatokat segítse a helyi lakosság bevonásában. (konkrétan nem hangzott el a kérdés)

- ○ igen, hallottam róla
- ○ igen, részt vettem TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában
- ○ nem, soha nem hallottam róla
- ◉ Other: nem volt róla szó, de valószínűleg szegről-végről részt is vett benne, nem csak hallott róla

Ha van más, a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése, kérjük, ide írja:

az önkormányzat még nem érti, hogy ez neki miért jó - megúszósban játszik - tervezőn csattan; partnerválasztás fontos!! Olyan önkormányzattal, akivel tudunk!; akin látszik, hogy helyén kezeli!!
az a jó, hogy sok érv előkerül, ami később is tud hasznosulni!! Sok érv kerül az asztalra, ami a közös életet befolyásolja!! Mindenki hozakodjon elő a saját érveivel!!

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban - interjúk

Név

Gábor Péter

Munkakör

- [ ] tervező
- [ ] facilitátor
- [x] önkormányzati szakember - facilitátor
- [ ] tervező-oktató

Szakmai háttér

Gábor Péter jelenleg a Főpolgármesteri Hivatal Várostervezési Főosztályának újonnan alakult Tájépítészeti Osztályán vezeti a zöldinfrastruktúra-fejlesztési csoportot. Korábban, 2012-2020 között, környezetgazdálkodási ágazatvezetőként koordinálta a XIII. kerület AngyalZÖLD stratégiájának megvalósítását. PhD fokozatát a Corvinus Egyetemen szerezte, a városi területek megújítási lehetőségeit vizsgálta a közterületek példáján. Tervezőként szabályozási, területrendezési tervek készítésével, zöldhálózati stratégia alkotással foglalkozott. Minden munkája során kiemelt figyelmet kapott a részvételiség, pl. a XIII. kerületben szervezett formában zajlott a társadalmi bevonás: a helyiekkel való kommunikáció, a közösségi tervezések.

Interjú időpontja

MM DD YYYY

03 / 29 / 2023

Társadalmi bevonást vizsgáló kérdések

Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

	ismeri	használja	nem ismeri, nem használja	1	2	3	4
társadalmasítás	☑	☑	☐	☐	☐	☐	☑
közösségi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
részvételi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
társadalmi bevonás	☑	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Melyik kifejezés alatt mit ért (társadalmasítás, közösségi tervezés, részvételi tervezés. társadalmi bevonás)? Van esetleg egyéb észrevétele?

társadalmasítás - projekttel kapcsolatos kommunikáció összessége;

közösségi tervezés - olyan folyamat, tervezés teljes folyamatában részt vesznek a külsős partnerek;

részvételi tervezés - szinonima;

társadalmi bevonás - tervezés bizonyos pontjaiban és nem végig van bevonás - kétirányú kommunikáció, de nem a teljes projektben; ez nem része a rendszernek, külön kategória

collaboratory planning - informálás!!!

Radó terv - társadalmi bevonás kötelezettség! Társadalmi egyeztetési protokoll van! - 100 millió Ft fölött egyeztetés - társadalmi részvétel is nagyon fontos, prioritás - pl. közösségi költségvetés; felületet adunk a kommunikációnak

arnstein - terápia is fontos! - próbálom megoldani a problémát
konzultáció - meghallgatjuk, véleményezzük, de mi döntünk, pl. Római part közgyűlés fog dönteni
lehet formai döntés is lehet - pl. a bíráló bizottság javaslata alapján dönt

Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

- [ ] a tervező tanul belőle (folyamat, helyzetek stb.)
- [ ] kevesebb lakossági panasz van később
- [ ] résztvevők tanulnak belőle (oktatási célzat, pl. önkormányzati folyamat megismerése)
- [ ] hasznos tervezési információkhoz jut a tervező
- [x] a helyiek jobban magukénak érzik
- [x] a fenntartás később könnyebb
- [x] ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik
- [ ] rengeteg kreatív energia szabadul fel
- [ ] hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)
- [x] Other:
  jó tervek születnek! Sok szempont összedolgozása! - azért fontos, mert egymásnak ellentmondó igényeket lehet kielégíteni - pl. térben és időben lehet úgy elhelyezni, hogy ez mindenkinek jó legyen; empátianövelés!!; helyiek jobban a magukénak érzik - tapasztalat! - visszaköszöntek az általa mondottak a megvalósításban - korrekt kommunikációs folyamat; igénybevétel nagy és sokan használják - ezért nehéz - Mester utcai fák! - részt vegyen a fenntartásban is - mérhető!!

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein létra legfelső szintjének?)

- [ ] mindig kellene közösségi tervezés
- [x] általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán, csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- [ ] csak a nagy vagy problémás projekteknél szükséges
- [ ] nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- [ ] nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem előzetes tájékoztatásra
- [ ] Other: _____

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

	ismeri	megvalósításban részt vett	nem ismerem, és nem vettem részt	1	2	3
Szórólap, hírlevél	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Plakát, tábla	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Kiadvány	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Honlap, Applikáció	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi média	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Film	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Imázsépítés (pl. installáció)	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Fórum, workshop	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Helyi erők összefogása	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Helyszíni projektiroda	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni együttműködés	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Egyesület létrehozása	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Külső szakértők bevonása	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Igényfelmérés	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Lakossági ötletpályázat	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Tervpályázat	☐	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni tervezési alkalom	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Szavazás	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi bevonás	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Tesztelés, modellezés	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi megvalósítás	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Sportrendezvény	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Művészeti események	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi események	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Mobil berendezések	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Üzenőfelületek	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Városhasználati oktatások	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi - szociális programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Kulturális programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Környezetvédelmi programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Helytörténeti programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐
Városszépítő programok	☐	☐	☐	☐	☑	☐

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások eszközeivel kapcsolatban van egyéb észrevétele?

Helyszíni projektiroda - jellemzően ingatlanépítéshez kapcsolódik - településfejlesztéshez is lehetne;
mindenki igényeit! - római part saját kommunikáció vagy főváros oldalán
meglévő tudás felhasználása - Római - arculati elemeket a tervező megkapta - és ő rakta össze a plakátokat - ez persze pénzügyi kérdés is, hogy hol van pénz - ezt még jóvá kell hagyatni
igényfelmérés - főváros nagyon nagy szervezet, sokan érzik magukat érintettnek - menedzselés
lakossági ötletpályázat - nem az ő feladata, de előbb-utóbb bekerül
tervpályázat - pályázóként , de előkészítésben tájépítész
helyszíni tervezés - egy tervezésnek a része, részt kell vennie - volt olyan alkalom, amikor nélküle - a tervező megbízási díja van, sokkal inkább ott kell lennie mint a hivatali dolgozónak
szavazás - ideális, ha konszenzusos döntés van!!! Veszély, ha szavazás van! Fontos a kisebbség igénye is! Egymás iránti empátia - jó közösségi tervezésben konszenzus alakul ki - szavazáson vegyen részt!
közösségi bevonás - módszerek közösen!

Akciók, programok - mindegyikben részt vesz a tervező; nincs kategorikus igen vagy nem

üzenőfelületek - nem biztos, hogy tájépítész kell legyen az alvállalkozó - tájépítészt bármivel meg lehet bízni, de nem a tervezéshez tartozó feladat

kulturális program - ha projekthez kapcsolódik, akkor részt vesz benne a tervező

Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét róla)

- [ ] lehetőleg mindenben vegyen részt
- [ ] minden olyan eszközben vállaljon szerepet, amely a vizualitást (pl. plakát), tervezést szolgálja
- [x] csak szorosan a tervezést érintő feladatokban vállaljon részt, a többi feladatot hagyja a kommunikációs szakemberekből és projektmenedzserekből álló teamre
- [ ] jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette megcsinálja a kommunikációs és projektmenedzseri feladatokat
- [ ] nem az ő feladata, a megbízó kell a közösségi tervezés eredményét közvetítse
- [x] Other: szolgáltasson anyagot, ha szükséges vegyen részt mindenben, de alapvetően maradjon meg tervezőnek

Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

- [ ] az önkormányzat a megbízó, de a tájépítész a tervezést és közösségi tervezést is végzi
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést is szervezi, a tájépítész tervez
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést külső cég szervezi, tájépítész tervez
- [x] Other: résztvevők érezzék, hogy ki a projekt gazdája!! az önkormányzat részt akar venni - tervezővel közösen - figyelni akarják! - pl. Római partnál is lehet segíteni

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak? *

- [ ] sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl
- [ ] akadályozva érzi magát a szakmai munkájában
- [ ] tervezői autonómiája sérül
- [ ] kreativitását akadályozza
- [ ] mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan
- [ ] kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes)
- [x] politikai játszma része
- [x] kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet
- [x] lavírozni a jó és rossz között
- [ ] nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége
- [x] folyamattervezés
- [ ] nincs rá keret (nincs jól megfizetve)
- [x] Other: többletmunkát igényel - de ez nem tervezésen túli munka - ahhoz, hogy egy jó terv szülessen kell egyeztetés, mert saját fejéből nem tud jót csinálni - ez sok egyeztetés, de ez van; családi háznál is kell egyeztetni!! Megbízó szempontja a fontos!

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak? *

- [x] hosszabb tervezési folyamat
- [x] több kommunikációs helyzet
- [ ] többet kell prezentálni
- [ ] látványtervek emelt száma
- [ ] más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
- [ ] több tervi opció, tervváltozat
- [ ] lakossági tájékoztatás, kérdőívezés
- [x] több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
- [ ] események előkészítő munkái - pl. előkép gyűjtés, tervjavaslat
- [x] folyamattervezés: miben vesz részt, és mivel kell készüljön az eseményekre
- [x] sok szereplővel kell egyeztetni
- [ ] sok szakértőt kell bevonni, meghívni
- [ ] Other: _____

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lenne	Nem tudom
kommunikációs készség	☑	☐	☐	☐
prezentációs készség	☑	☐	☐	☐
empátia, nyitottság	☑	☐	☐	☐
projektmenedzsment	☑	☐	☐	☐

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

lakossági workshop levezetése külön képesség - saját feladatok érthető megfogalmazása fontos; - moderátori feladat

Hogyan lehetne fejleszteni az egyetemen ezeket a kompetenciákat (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia, nyitottság, projektmenedzsment)?

gyakorlat!

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

- [ ] félreérthető látványterv
- [ ] határidőktől való eltérés
- [ ] túlságosan szakmai nyelv alkalmazása
- [x] nyitottság hiánya
- [ ] szakmai alázat hiánya
- [ ] pontatlanság, megbízhatatlanság, olyant ígérni, amit nem lehet megvalósítani
- [ ] lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
- [ ] túl direkt előképek alkalmazása (túl irányított folyamat)
- [x] saját koncepcióhoz való ragaszkodás
- [ ] Other: _____

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot? Van egyéb észrevétele?

_____

Hallott-e már a Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kiírt TÉR_KÖZ pályázatról? A pályázat kiemelt célja volt, hogy az önkormányzatokat segítse a helyi lakosság bevonásában. (konkrétan nem hangzott el a kérdés)

- ○ igen, hallottam róla
- ◉ igen, részt vettem TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában
- ○ nem, soha nem hallottam róla
- ○ Other: _____

Ha van más, a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése, kérjük, ide írja:

sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl - többletmunkát igényel - de ez nem tervezésen túli munka - ahhoz, hogy egy jó terv szülessen kell egyeztetés, mert saját fejéből nem tud jót csinálni - ez sok egyeztetés, de ez van
akadályozva érzi magát a szakmai munkájában - családi háznál is kell egyeztetni!! Megbízó szempontja a fontos!
tervezői autonómiája sérül - nem járhat el a saját igénye alapján - de ezt a fizikai környezet is akadályozza
kreativitását akadályozza - pont az ellenkezője!
mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan - mindent terv egyedi, ezért minden tervezési folyamat is egyedi
kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes) - megbízó ellenére nem történhet a tájépítész önmegvalósítása nélkül - ha nem reagál a megbízó igényeire az sem jó összes szintű hasznosságában a tájépítészeti tervezésnek mindenki
egyetért; tájépítész tervezés azért jó, mert ad lehetőség a konszenzus lehetőségére!! Társadalmi részvétellel tudunk egy olyant csinálni, ami mindenkinek tetszik
politikai játszma része - igen, de ez jó értelemben - várospolitikai esemény és folyamat - nem pártpolitikai, hanem az érintettek a saját érdekeiket próbálják érvényesíteni
kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet - projektmenedzsment fontos!! Össze kell hangolni -hiba, ha a tervező feladata!! - helyismerete és a partnerek ismerete sem olyan
lavírozni a jó és rossz között - kompromisszumok között
folyamattervezés - folyamattervezés kell!!
nincs rá keret (nincs jól megfizetve) - egyre inkább van rá keret - az első tervezési munka így jött össze - módszer - pénz elköltésére, hogy tudom jól használni - nem szégyen, hogy azért csinálja, hogy szavazatot szerezzen; képviselő tényleg jót akarja;
ha önkormányzat szisztematikusan csinálja - akkor az emberek meg tudják "szokni"

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

A tájépítész-tervező szerepe az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokban - interjúk

Név

Balogh Péter István

Munkakör

- ○ tervező
- ○ facilitátor
- ○ önkormányzati szakember - facilitátor
- ◉ tervező-oktató

Szakmai háttér

Balogh Péter István Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet Kert- és Szabadtértervezési Tanszékének vezetője és egyetemi tanára, de emellett az s73 Tájépítész Tervező Iroda Kft. alapítója, ügyvezetője és vezető tervezője. 2005-ben PhD, 2018-ban DLA fokozatot szerzett. 2013-ban tervezőtársával, Mohácsi Sándorral közösen elnyerte az Év Tájépítésze díjat, és 2015-ben az Év oktatója lett. Az eddigi két évtizedes oktatói tevékenysége során a szabadtérfejlesztések különböző léptékét, karakterét adta át a hallgatóknak, sok együttműködő partnert bevonva, pl. iskolaudvar tervezése közösségi tervezési módszerek megismerésével, önkormányzatok segítségével hallgatói ötletpályázatok megszervezése egy adott feladatra.

Interjú időpontja

MM DD YYYY

03 / 29 / 2023

Társadalmi bevonást vizsgáló kérdések

Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

	ismeri	használja	nem ismeri, nem használja	1	2	3	4
társadalmasítás	☑	☑	☐	☐	☐	☐	☑
közösségi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
részvételi tervezés	☑	☑	☐	☑	☐	☐	☐
társadalmi bevonás	☑	☑	☐	☐	☐	☑	☐

Melyik kifejezés alatt mit ért (társadalmasítás, közösségi tervezés, részvételi tervezés. társadalmi bevonás)? Van esetleg egyéb észrevétele?

társadalmasítás - szakmapolitikai szinten - tájépítészet
közösségi és részvételi tervezés - nagyon közel állnak- tervezési szint - objektum - közegfüggő
társadalmi bevonás - az egész akció

laikus befolyás nehéz, hogy mit kezdjünk vele - a jól irányítottnak minden projektben helye van -> jól kezelhető és kezelendő

Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

- ☑ a tervező tanul belőle (folyamat, helyzetek stb.)
- ☑ kevesebb lakossági panasz van később
- ☐ résztvevők tanulnak belőle (oktatási célzat, pl. önkormányzati folyamat megismerése)
- ☐ hasznos tervezési információkhoz jut a tervező
- ☑ a helyiek jobban magukénak érzik
- ☑ a fenntartás később könnyebb
- ☐ ha jó a folyamat, akkor jobb terv születik
- ☐ rengeteg kreatív energia szabadul fel
- ☐ hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)
- ☑ Other: jó visszajelzés - direkt helyzet - face to face; oktatási célzata mindennek van és semminek :D - demokráciát tanulni; helyi közösség állapotáról tudsz meg a legtöbbet - helyi tudás miatt fontos!! ha kényes a téma, kirobban

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein létra legfelső szintjének?)

- [ ] mindig kellene közösségi tervezés
- [x] általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán, csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- [ ] csak a nagy vagy problémás projekteknél szükséges
- [ ] nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- [ ] nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem előzetes tájékoztatásra
- [x] Other: valamilyen jól becsatornázott formájára - kell bevonás - pl. kérdőív! A közösségi bevonás formáját igazítani a karakteréhez!!! Mindig megkérdezem!!; ha van, akkor lehet mutatni, hogy megkérdeztük - védhetőség!

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

	ismeri	megvalósításban részt vett	nem ismerem, és nem vettem részt	1	2	3
Szórólap, hírlevél	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Plakát, tábla	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Kiadvány	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Honlap, Applikáció	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi média	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Film	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Imázsépítés (pl. installáció)	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Fórum, workshop	☑	☐	☐	☐	☐	☑
Helyi erők összefogása	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni projektiroda	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Helyszíni együttműködés	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Egyesület létrehozása	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi szabályzatok (pl. házirend)	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Külső szakértők bevonása	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia)	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Igényfelmérés	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Lakossági ötletpályázat	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Tervpályázat	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Helyszíni tervezési alkalom	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Szavazás	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi bevonás	☑	☐	☐	☐	☐	☐
Tesztelés, modellezés	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi megvalósítás	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Sportrendezvény	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Művészeti események	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Közösségi események	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Mobil berendezések	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Üzenőfelületek	☑	☐	☐	☐	☑	☐
Városhasználati oktatások	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Közösségi - szociális programok	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Kulturális programok	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Környezetvédelmi programok	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Helytörténeti programok	☑	☐	☐	☑	☐	☐
Városszépítő programok	☑	☐	☐	☑	☐	☐

A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások eszközeivel kapcsolatban van egyéb észrevétele?

Szórólap, hírlevél - alapanyaggyártás!! - produktum a plakát lesz, ha a tájépítész felvállalja, akkor több szerepkört kell ellásson
Plakát, tábla - anyagot átadom, de a szempontokat nem! - szakmai tartalmak tőle jönnek ki, de a moderátor feladata az, hogy a közösség számára érthetőre le kell kell fordítani!

Mentális rugalmasság fontos, lelkileg kibírjak egy lakossági fórumszerűt: skillek. Önreflektív, moderátor elfogadása, nyitottság vágya! - tájépítészeti munkájára fog vissza hatni - értelmezni - ha ott van, de nem vesz részt

szakmai feladat, ne politikai - csak görcsölni fog.. A szervező értelmezze ezeket a dolgokat!! - a szervező a közösség támogatására gyúr - nem értéksemleges - szerezzük meg a közösség támogatását - nem a tervező feladata

szakmailag furcsa arányok használata is lehet! - át kell helyezkedni egy másik helyébe

Meglévő tudás felhasználása (pl. koncepció, stratégia) - együttműködés a szervező és tájépítész között! Türnie kell a tájépítésznek, hogy a jó salesman! csinálja a dolgát
Igényfelmérés - a szakmai tartalomban igen, de utána jól lehet automatizálni, vagy kérdező biztos
Tervpályázat - sokkal szakmaibb!! - fontosak a szakkifejezések!!
Közösségi bevonás - szervező és szervező között is van különbség - stílusfüggő - ha odaengedem a tervezőt, moderátor leszek, de ha nem, akkor én irányítok - én begyűjtöm a közösségtől az ötleteket - nem kell a tervező - limitáló (ötleteknél még nincs!!) tényező
Programok - ha meghívják, akkor részt vesz
konkrét hely és annak megalkotása, és abban részt venni, ami ehhez kapcsolódik
akárkit hívhatok!

az is jó, ha az önkormányzati tájépítész csinálja ezeket!!! - olyan ember csinálja, aki ért hozzá: társadalmasítás + tájépítészet
ha az önkormányzatnak hosszú távú stratégiája van, akkor lehet az is, hogy a társadalmi bevonós embere állandó, és a tervezőt meg mindig újra megbízza - nem fontos, hogy a tervező bent legyen
rendszerben gondolkodunk

Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (nem volt konkrét kérdés, de legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét róla)

- [ ] lehetőleg mindenben vegyen részt
- [ ] minden olyan eszközben vállaljon szerepet, amely a vizualitást (pl. plakát), tervezést szolgálja
- [x] csak szorosan a tervezést érintő feladatokban vállaljon részt, a többi feladatot hagyja a kommunikációs szakemberekből és projektmenedzserekből álló teamre
- [ ] jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette megcsinálja a kommunikációs és projektmenedzseri feladatokat
- [ ] nem az ő feladata, a megbízó kell a közösségi tervezés eredményét közvetítse
- [x] Other:
  szolgáltasson anyagot, de maradjon meg tervezőnek; szervező és szervező között is van különbség - stílusfüggő - ha odaengedem a tervezőt, moderátor leszek, de ha nem, akkor én irányítok - én begyűjtöm a közösségtől az ötleteket - nem kell a tervező - limitáló (ötleteknél még nincs!!) tényező

Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

- [ ] az önkormányzat a megbízó, de a tájépítész a tervezést és közösségi tervezést is végzi
- [x] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést is szervezi, a tájépítész tervez
- [ ] az önkormányzat projektvezető, a közösségi tervezést külső cég szervezi, tájépítész tervez
- [x] Other:
  az is jó, ha az önkormányzati tájépítész csinálja ezeket!!! - olyan ember csinálja, aki ért hozzá: társadalmasítás + tájépítészet ha az önkormányzatnak hosszú távú stratégiája van, akkor lehet az is, hogy a társadalmi bevonós embere állandó, és a tervezőt meg mindig újra megbízza - nem fontos, hogy a tervező bent legyen - rendszerben gondolkodunk

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak? *

- [x] sok elő- és utómunkával jár a tervezésen túl
- [ ] akadályozva érzi magát a szakmai munkájában
- [ ] tervezői autonómiája sérül
- [ ] kreativitását akadályozza
- [ ] mindig új helyzet - túl sok újdonság, kiszámíthatatlan
- [x] kockázatos, benne van a kudarc lehetősége (stresszes)
- [x] politikai játszma része
- [x] kell valaki aki összefogja - ha nincs, akkor sikertelenség lehet
- [ ] lavírozni a jó és rossz között
- [ ] nincs folyamatként kezelve, hanem csak események összessége
- [ ] folyamattervezés
- [ ] nincs rá keret (nincs jól megfizetve)
- [x] Other:
  kalkulálható plusz munka; akit akadályoz, ne csináljon ilyent, túl nagy az egója; aki nem tudja megoldani.. Az nem elég kreatív - igazából serkenti - többszempontnak, helyzetnek való megfelelés; kiviszi a bőrét a vásárra - olyan mint egy pályázat - nem csak ülök az elefánttoronyban; projektmenedzser össze kell fogja

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak? *

- [x] hosszabb tervezési folyamat
- [x] több kommunikációs helyzet
- [x] többet kell prezentálni
- [ ] látványtervek emelt száma
- [ ] más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
- [ ] több tervi opció, tervváltozat
- [ ] lakossági tájékoztatás, kérdőívezés
- [x] több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
- [ ] események előkészítő munkái - pl. előkép gyűjtés, tervjavaslat
- [ ] folyamattervezés: miben vesz részt, és mivel kell készüljön az eseményekre
- [x] sok szereplővel kell egyeztetni
- [ ] sok szakértőt kell bevonni, meghívni
- [x] Other: nagyjából mindegyik jó! közérthetőség! Van egy segítő is, mint organizátor

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lenne	Nem tudom
kommunikációs készség	☑	☑	☐	☐
prezentációs készség	☑	☑	☐	☐
empátia, nyitottság	☑	☐	☐	☐
projektmenedzsment	☐	☐	☐	☐

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

önkritika - rugalmasság, önreflexió

mentális rugalmasság fontos, lelkileg kibírjak egy lakossági fórumszerűt: skillek Önreflektív, moderátor elfogadása, nyitottság vágya! - tájépítészeti munkájára fog vissza hatni - értelmezni - ha ott van, de nem vesz részt; át kell helyezkedni egy másik helyébe

projektmenedzsment - nem a tervező feladata, hanem az organizátoré

Hogyan lehetne fejleszteni az egyetemen ezeket a kompetenciákat (kommunikációs készség, prezentációs készség, empátia, nyitottság, projektmenedzsment)?

10-15 ember - kiscsoportban!! Általános emberi hozzáállás BSC is átjön, de mesterin lehet igazán - valós megbízóval - MA - 13; MSc - 25-30; diplomázás - pl. egy tanszéken 8-an!!
alkalmazott tudás! mindenkinek kell beszélnil!
ez nem egyetemi feladat! - kiskorban kell elkezdeni - mirelitből akármit nem lehet csinálni - kérdés, hogy mennyire tudsz belenyúlni - a társadalmat mintázza a hallgató is - hangos kisebbség bezárat sportpályákat! HVG
ombudsman - kedves, mint egy szabvány
az egyén joga erősebb, mint a közösséggé.. - ez a világhangulat - csak önmagad, és senki más nem számít!
nem azt tanították, hogy együttműködni jó, nagyobb közösség identitását is fontos, atomizált, virtuális közösségek valódi közösségek helyett, valódi mindig hülyébb lesz, mint a virtuális - neten mindenki jófej!
az emberek elszoknak attól, hogy ott a másik ember - szaga van, más - biztonság vágyra alapoz - pedig nem veszélyeztet! Hanem pont, hogy segít..
egy vélemény - szikraként terjed!

valós vélemények!

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

- [ ] félreérthető látványterv
- [ ] határidőktől való eltérés
- [x] túlságosan szakmai nyelv alkalmazása
- [x] nyitottság hiánya
- [x] szakmai alázat hiánya
- [ ] pontatlanság, megbízhatatlanság, olyant ígérni, amit nem lehet megvalósítani
- [ ] lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
- [ ] túl direkt előképek alkalmazása (túl irányított folyamat)
- [ ] saját koncepcióhoz való ragaszkodás
- [x] Other: a szakmaisághoz ragaszkodni kell - minden bejövő véleményt szigorúan ellenőrizni kell; a szakmaiság viszont nem nem az én véleményem!

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot? Van egyéb észrevétele?

szakmaiasághoz ragaszkodni kell!!!! Minden bejövő véleményt szakmailag kell ellenőrizni - a szakmaiság nem egyenlő a véleményemmel
itt létezik emberi, szakmai párbeszéd - az egón túl!
nincs jó szakmagyakorlat szakmai alázat nélkül

Hallott-e már a Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kiírt TÉR_KÖZ pályázatról? A pályázat kiemelt célja volt, hogy az önkormányzatokat segítse a helyi lakosság bevonásában. (konkrétan nem hangzott el a kérdés)

- ○ igen, hallottam róla
- ◉ igen, részt vettem TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában
- ○ nem, soha nem hallottam róla
- ○ Other:

Ha van más, a társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése, kérjük, ide írja:

bevonás minőségén múlik, hogy hogy ér össze - tervezés már csak a műszaki megvalósítás?
jóváhagyási tervtől a tervkészítés ugyanannyi - de ha a jóváhagyást mélyre engedem be, akkor beleér a tervezésbe

összekeveredik a tájépítész és a tervező fogalma!! nem szabad!!! ez fontos!!

tájépítészek rendszerben gondolkodnak az individuum helyett – a nagy egész!
tervező – a közösséget szolgálja, a több embernek direkt megfelelés serkenti a kreativitást

amúgy van, hogy valaki alkalmasabbra a közösségi tervezésre!!
negatívum – bedobják a tervezőt a helyzetbe, és nincs moderátor – az nehezebb, mint a folyamat
szakág – be kell tervezni a költségekbe a bevonásban részvétel

semmi közösség, kompromisszim – egyénen túl nem up to date

tájépítészek között létezik szakmai, emberi párbeszéd

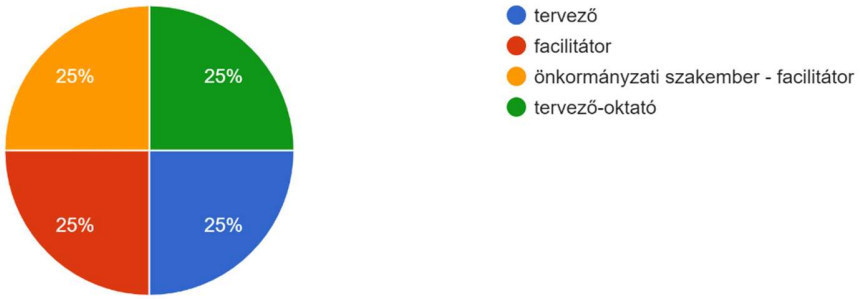
This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

M6.3. melléklet. Szakértői interjúk diagramos elemzése

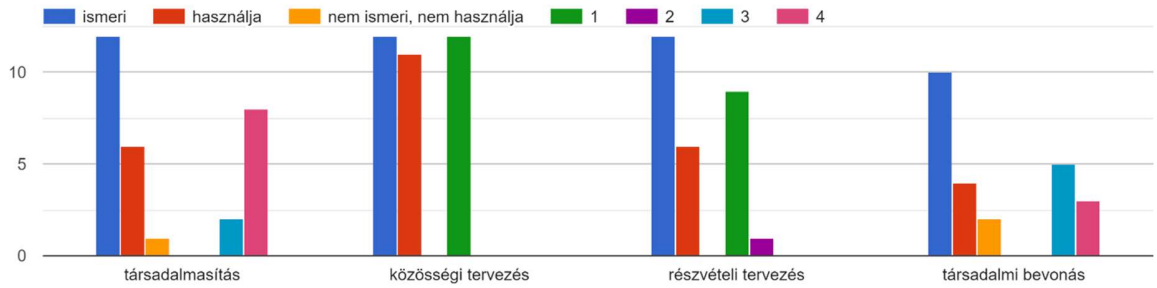
Munkakör

12 responses

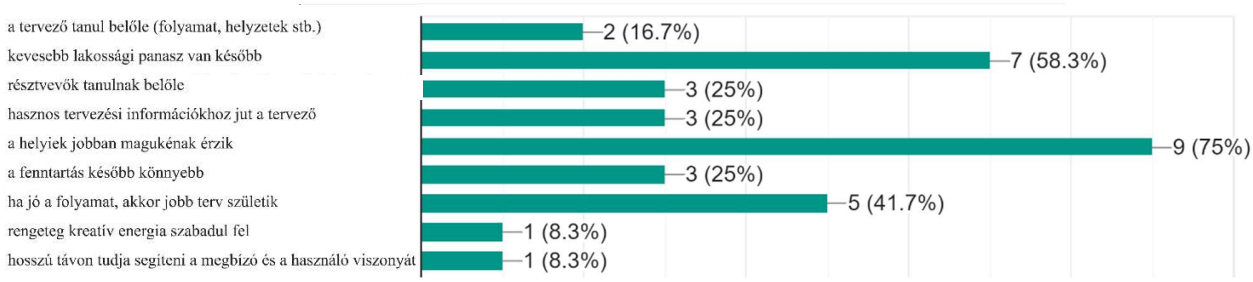
Melyik kifejezéseket ismeri és használja?

Milyen hierarchia szerint rendezné őket? 1-től 4-ig jelölje!

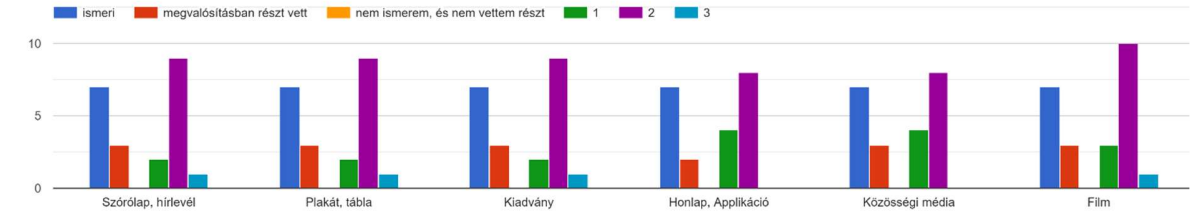

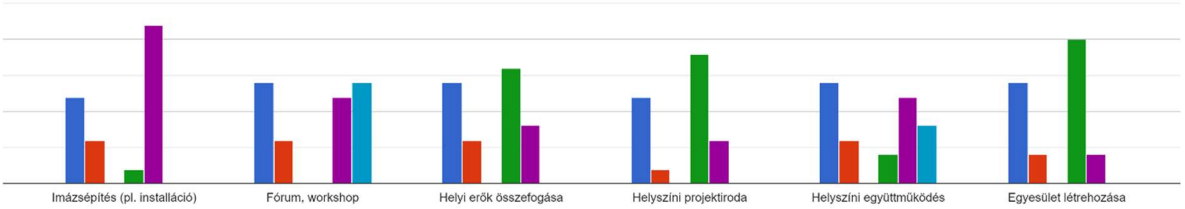
Fontosnak tartja a helyiek bevonását a közterek megvalósítási folyamataiba? Melyik 3 érvet tartja leginkább helyénvalónak?

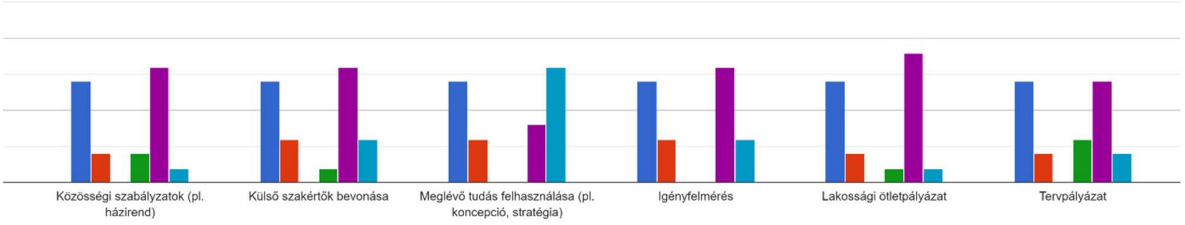
12 responses

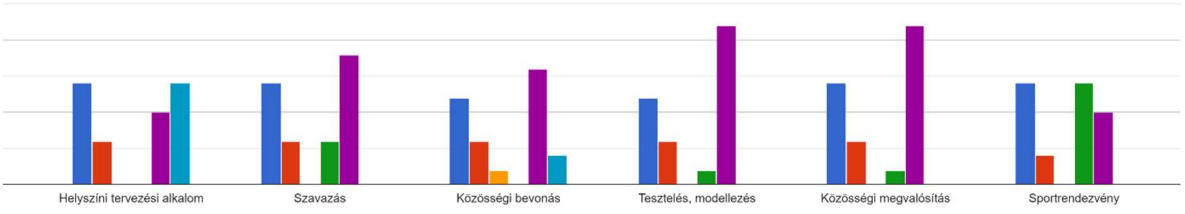

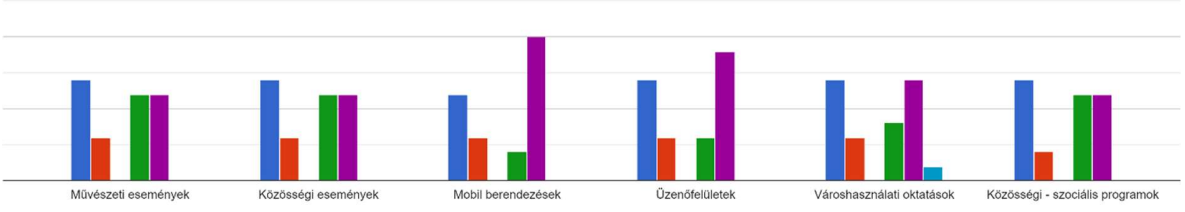
A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonások mely eszközeit ismeri a gyakorlatból, és melyek megvalósításában vett már részt?

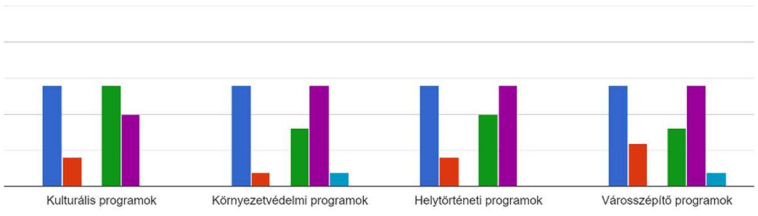

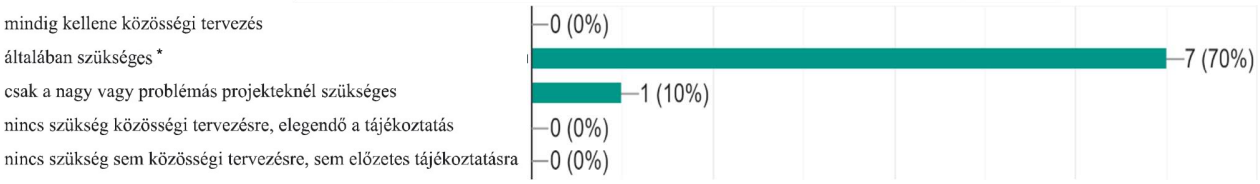
Az előző kérdésben felsorolt eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész tervező? (Nem volt konkrét kérdés, de a legtöbb interjúalany megfogalmazta a véleményét.)

12 responses

Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni? (Nem volt konkrét kérdés, de a legtöbb esetben beszéltünk róla: Szükséges-e, hogy minden bevonási folyamat és eszköz megfeleljen az Arnstein-létra legfelső szintjének?)

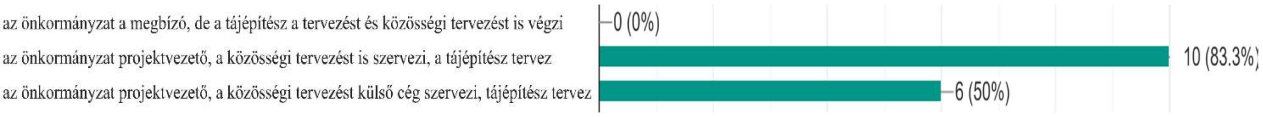
10 responses

*általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet

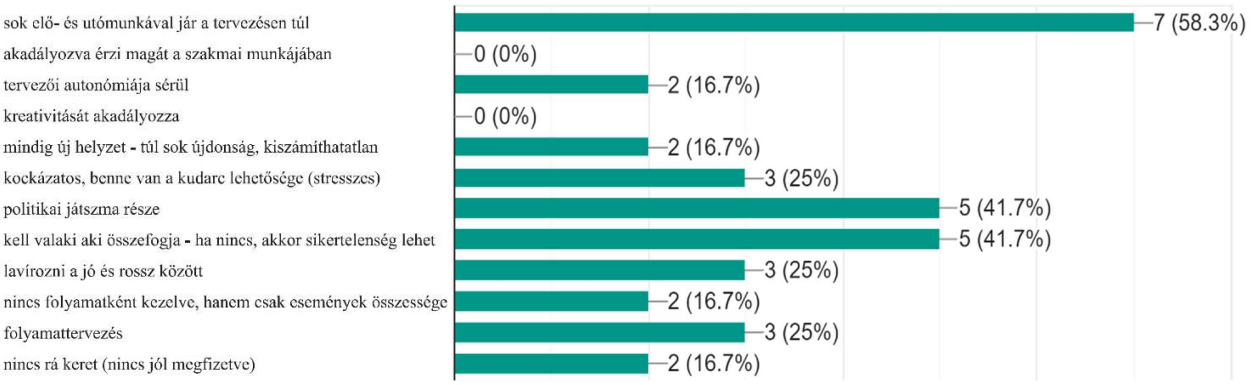
Mi az ideális feladatelosztás az önkormányzat és a tájépítész között egy közösségi tervezés során? Ki a projekt vezetője?

12 responses

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak?

12 responses

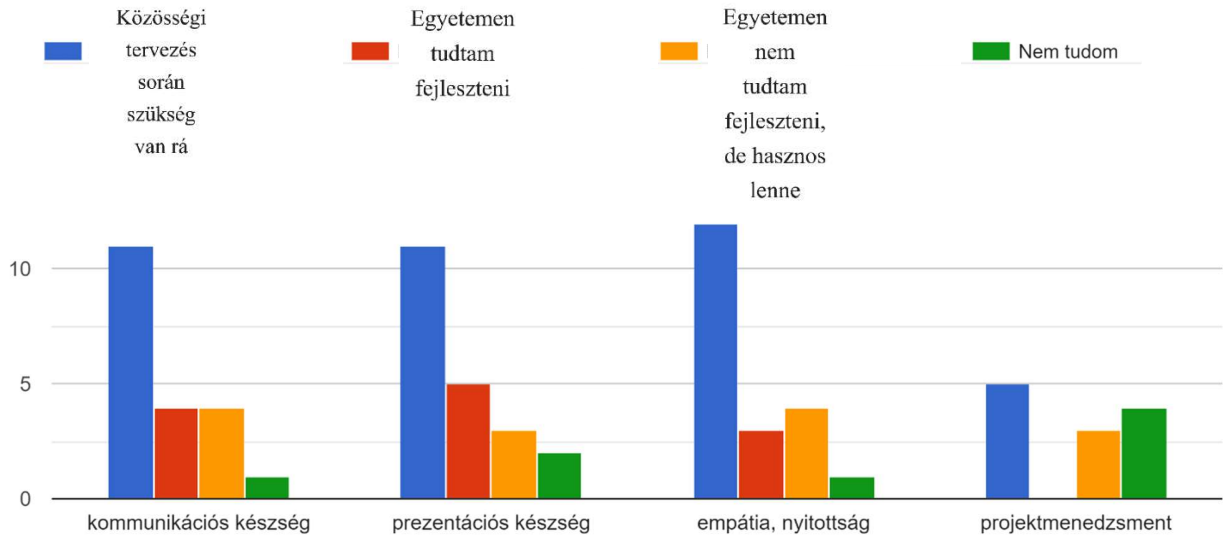

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok plusz feladattal is jár. Tervezői szempontból Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak?

12 responses

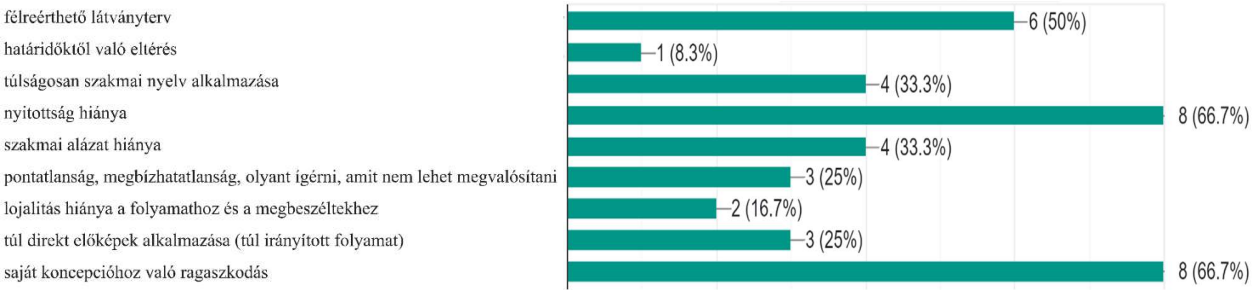

Milyen típusú plusz kompetenciákra van szükség a tájépítészeti tervezés során, hogyha a közterek megvalósítási folyamataiba a helyi közösségeket is bevonjuk? Melyik kompetenciát tudta az egyetemen fejleszteni, melyikhez kapott támogatást a tantárgyak keretében, illetve melyiket kellene?

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a társadalmi bevonási folyamatot?

12 responses

M6.4. melléklet. Idézetek a szakértői interjúkból

1. Reith Anita

„Egy háromszöget alkot az önkormányzat, a tervező és a használó. Alapvetően az önkormányzat konstans kommunikációban van a használóval, és ha van egy tervezési folyamat, akkor belelép ebbe a tervező projekt alapon. A cél, hogy egy WIN-WIN szituáció legyen. A hasznos dolgok a háromszög valamelyik irányának jót tesznek. Pl. oktatás, kevesebb fenntartás, információ tervezéshez.

„Minden kérdést közüggyé kéne tenni, de a szintje már kérdéses. Minden ügyet kell társadalmasítani, de szakmai kérdés (önkormányzat hatásköre), hogy ki mennyire szólhat bele."

„Az, hogy valami mennyire kerül be az oktatási anyagba az sokszor az egyes tárgyfelelősökön múlik."

2. Báthoryné Nagy Ildikó Réka

„Akkor sikeres, ha folyamatos és kiterjedt a kommunikáció!"

„A tájépítész feladata a műszaki tartalom, még ha érzékeny is a közösségre. Konfliktust generálhat, ha valaki nem a szerepében van! Kell egy független szereplő."

„Ventilálás: Egymásra hangolódás. Úgy kezdjük, hogy neki megyünk egymásnak."

„Olcsóbb a megalapozottabb fejlesztés. Az összes lehetséges érdek beépül (fenntartóé is), kevesebb hiba."

„Minél szélesebb körben alapozzuk meg, annál elfogadottabbak a projektek, minél többen értik, annál jobban elfogadják. Még azok is, akikről nem gondoltuk."

Az a jó, hogy sok érv előkerül, ami később is tud hasznosulni. Sok érv kerül az asztalra, ami a közös életet befolyásolja. Mindenki hozakodjon elő a saját érveivel."

3. Balogh Péter István

„A mentális rugalmasság fontos, hogy lelkileg kibírja a tervező a lakossági fórumszerűt. Ez egy „skill" – készség."

„Ha egy tervező önreflektív, el tudja fogadni a moderátort, benne van a nyitottság vágya, akkor az a tájépítészeti munkájára fog vissza hatni."

„Egy közösségi tervezésen akkor is fontos, hogy ott legyen, ha úgymond nem vesz részt, mert értelmezni tudja a folyamatokat."

„Egy közösségi tervezés a helyi tudás miatt fontos, mert a helyi közösség állapotáról tudsz meg a legtöbbet."

„A bevonás a védhetőség miatt is fontos: ha van, akkor lehet mutatni, hogy megkérdeztük."

Mirelitből akármit nem lehet csinálni, ezért nem mindegy, hogy milyen társadalomban élünk, milyen hallgatók érkeznek az oktatásba."ű

„Az emberek elszoknak attól, hogy ott a másik ember – szaga van, más. A biztonság utáni vágy beindul, és vészhelyzetnek titulálja, pedig a másik pont, hogy segít."

„Egy vélemény szikraként terjed!"

„Az a világhangulat, hogy az egyén joga erősebb, mint a közösséggé: csak önmagad, és senki más nem számít."

„Atomizált, virtuális közösségekben élünk a valódi közösségek helyett, mert az élő ember mindig hülyébb lesz, mint a neten a barátom."

„A szakmaisághoz ragaszkodni kell: minden bejövő véleményt szakmailag kell ellenőrizni. De a szakmaiság nem egyenlő a véleményemmel."

„Csak az egon túl létezik emberi, szakmai párbeszéd.”

4. **Ferik Tünde**

„A közösségi tervezés egy párbeszéd, amihez tér és keret kell.”

„A párbeszéd szemléletformalás. Oda-vissza formáljuk egymást: nagyon szép felismerések születnek.”

„Ha valami kötelező, és nincs belső indíttatás, akkor abból nem lesz semmi.”

„Ha az apám vesz egy házat, örülök, de ha azt is megkérdezi, hogy milyen legyen, akkor azt sokkal jobban fogom értékelni.”

„A közösségi tervezésnek közösségépítő hatása is van, ezért olyan tereket próbálunk létrehozni, ahol a közösségek működni és azt működtetni tudják.”

„Ha nekünk készül, akkor meg is őrizzük azt. Ez a társadalmi kontroll lényege.”

„Az érzékenyítés az életben is fontos. Erre vannak technikák.”

5. **Lukácsházi Gergő**

Mik azok a terhek, amiket rárak a közösségi tervezés a moderátorra? Az emberek nem értenek veled egyet, de képesnek kell lenni tovább beszélni velük, és haladni a tervezésben.”

„Szakmabeli és laikus kooperálása: aki nem ért hozzá, nem ugyanazt a nyelvet beszéli.”

„A tervező képes kell legyen csendben is maradni, ha szükség van rá. Ne kezdjen el önmaga konfliktust generálni, hagyja, hogy kijöjjenek maguktól a résztvevők.”

„A tanuláshoz gyakorlat kell. Miből tanul az ember? Ha sztorik vannak: kellenek az élmények, valós szituációk.”

„A mérnök nehezen látja be, hogy a laikusnak lehet igaza. A közösségi tervezésnek a terv szempontjából az a haszna, hogy tíz hozzászólásból van kettő jó. Fontos, hogy kettő jó mellett a többi rosszat is kell kezelni.”

„Ne ígérj olyant, ami nem valósítható meg!”

„A látványtervre mindig rá kell írni, hogy mikor és milyen állapotú tervhez készült, hogy, ha terjesztik, akkor is világos legyen. Nem elég a koncepciótervhez a kivitelihez is kell készüljön. Mivel a terveket nehezen olvassák az emberek, ezért színezett kiviteli terv is kell.”

„Jó, ha van a műleírásnak egy „könnyített verziója”: benne vannak a részletek is, hogy miért csináljuk.”

„Tök jó, ha van beleszólásod, van információd, mert a te pénzed!”

6. **HROD Emberi Erőforrás és Szervezetfejlesztési Kft. - Ditzendy Károly Arisztid és Ditzendyné FrankMariann**

„Ha van egy jó háttércsapat, akkor ők maximum csak segítség kell a tervező részéről.”

„A szervezést, a meghívást minél jobban a helyiekre bízzuk, annál jobb lesz.”

„Egy jó moderátor a közösséget hagyja tervezni, nem települ rá.”

7. **Újirány**

„A kerületi fejlesztés ne projekteken múljon, hanem hosszú távú program, folyamat legyen, ami azok beleilleszkednek.”

„A tervezőnek a közösségszervezővel szoros kapcsolatban kell lennie, még ha a menedzsment részét mások át is veszik.”

A közösségfejlesztés nem tájépítészeti feladat. Az a jó, ha aki szervezi a közösségi tervezést, a kapcsolatot is tartja a résztvevőkkel. A közösségszervező egy jó bokszzsákként is tud működni.”

8. **Szakács Barnabás**

„Az önkormányzat jelen kell legyen, mert ő a megbízott vezető, a közpénz és a közterületek felett ő diszponál. Az önkormányzat, a helyi képviselő is fontos, hogy ott legyen. Az önkormányzat nélkül halott.”

„A bevonás validálja az egész folyamatot: a helyi lakossággal mondatsz ki fontos döntéseket.”

9. **Vastagh Gabriella**

„Plusz tervezői feladat, hogy egy tervező irodában sem mindenki nyitott a bevonásra. Ez plusz nehézség, mert könnyebb lenne egy döntést meghozni magunk között.”

„Mindenképp kell moderátor, de előtérbe kell a tervezőt rakni, mert szakmai dolgokat a tervező tud átadni. -A moderátor csak keretet ad.”

10. **Sain Mátyás**

„A közösségi tervezésen mindig félünk a konfliktustól, pedig mindig vannak ellentétes érdekeltségek, és milyen jó, hogy a beruházás előtt kirobbant ez a vita.”

„A legfontosabb az, hogy mire megrajzolod, már tudod, hogy az emberek mit akarnak, és így biztos nem a kész tervet szedik szét.”

11. **Gábor Péter**

„Hogy melyik beruházás mennyire sikeres? Közvéleménykutatással a projekt sikeressége mérhető. Ha magukénak érzik, akkor jó.”

„A tájépítészt bármivel meg lehet bízni, de nem a tervezéshez tartozó feladat a moderálás.”

„Többletmunkát igényel a bevonás, de ez nem tervezésen túli munka. Ahhoz, hogy egy jó terv szülessen, kell egyeztetés, mert saját fejéből senki nem tud jót csinálni. Ez sok egyeztetéssel jár, de ez van.”

„Társadalmi részvétellel tudunk egy olyant csinálni, ami mindenkinek tetszik.”

„A projektmenedzsment fontos: össze kell hangolni a folyamatokat, a hely és a partnerek ismerere is fontos. Hiba, ha ez a tervező feladata.”

„A bevonás a politikai játszma része, de jó értelemben. Nem pártpolitikai, hanem árospolitikai esemény és folyamat, ahol az érintettek a saját érdekeiket próbálják érvényesíteni.”

„A bevonással jó tervek születnek. Azért fontos, mert egymásnak ellentmondó igényeket lehet kielégíteni, és a sok szempont összedolgozása által térben és időben úgy lehet elhelyezni funkciókat, hogy az mindenkinek jó legyen.”

„Az a tapasztalat, hogy a helyiek jobban magukénak érzik a projektet, mert az az általa mondottak visszaköszönnek – ha korrekt kommunikációs folyamat volt.”

„A társadalmi bevonás azért is jó, mert empátianövelő.”

12. **Bardóczi Sándor**

„A fővárosi közösségi nagygyűlések és költségvetés során az Arnstein-létra legfelső szintje, az állampolgári irányítás valósul meg. Az összegyűjtött reprezentatív közösség dönt.”

„A bevonás révén jobban odafigyelnek a térre, rászólnak másokra. Kialakul a tulajdonosi szemlélet.”

„Közösségfejlesztő hatása abban is megnyilvánul, hogy sokszor egy jó egyesület vagy házirend alakul.”

„A tervező könnyen elfelejt jól beszélgetni az átlagemberrel az elefántcsonttoronyba elvonul.”

„A haszon az, hogy egy jó tervezési program születik. Ha fejlesztés előtt beszélünk az emberekkel, akkor az csökkenti a feszültséget: felkészíti őket és a programot alakítja.”

„Túlságosan szakmai terv és nyelv: félreérthető. A látványterv dolgot újra kellene gondolni, mert a tájépítészeti tervezésben az 50 éves állapotot mutatják be. Fontos lenne, hogy közvetlen megvalósítás utáni állapotról is készüljön látványterv.”

„Mőcsényi Mihály úgy beszélt a megbízóval, hogy kiment a tervbe és elmondta, hogy mi hol lesz. A terv csak a tervezőnek kell.”

M7. melléklet. Oktatással kapcsolatos interjúk, beszélgetések alanyai

	Interjúalany	Interjú időpontja	Szervezet (2023)
1	**dr. Adorján Anna**	2023.11.08	Urbanista Felsőfokú Szakirányú Továbbképzés végzett hallgatója (kezdés éve: 2013)
2	**dr. Kissfazekas Kornélia**	2023.11.03	Budapesti Műszaki Egyetem - Építészmérnöki kar, Urbanisztika Tanszék - Önkormányzati főépítész szakirányú továbbképzés felelőse
3	**Fekete Anna**	2023.11.08	Urbanista Felsőfokú Szakirányú Továbbképzés végzett hallgatója (kezdés éve: 2020)
4	**Körmendy Imre**	2023.03.13	Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
5	**Smohayné-Körmendy Klára**	2023.11.08	Sophia Egyetemi Intézet (benntlakásos, közösség fókuszú egyetem) végzett hallgatója

M8. melléklet. Kérdőívkérdések és diagramos elemezésük

Éghajlatvédelem és társadalmi bevonás a tájépítészeti gyakorlatban

Kedves Tájépítészek!

Nagy kíváncsisággal hívunk minden tájépítészt az egyetem keretei között spontán alakult kétfős kutatócsoportunk kérdéseinek megválaszolására: **az éghajlatvédelem és a társadalmi bevonás hátterére, valamint a tájépítészek ezekhez való viszonyulására, szerepére vonatkozóan**. Abból indultunk ki, hogy az éghajlatvédelem és a társadalmi bevonás egyaránt feltétele a **hosszú életű szabadterek** létrehozásának. Közös kutatásunkban arra keressük a választ, hogy ez a két terület hogyan hat egymásra, illetve hogyan tudná egymást segíteni abban, hogy a szabadtérfejlesztések minél inkább klímatudatosak és a közösség által is megbecsültek legyenek.

Bár a téma összetett, törekedtünk arra, hogy a kérdőívet észszerű keretek között tartsuk. Kitöltése kb. 45 percet vesz igénybe, ami elsőre talán soknak tűnik, viszont egyszerre két kutatást gazdagít! 😊

A kérdőív négy fő egységből áll:
(A) általános, a kitöltő személyére vonatkozó kérdések,
(B) klímavédelemmel kapcsolatos kutatás,
(C) a társadalmi bevonás vizsgálata,
(D) a két témakör kapcsolódása.

A válaszadásra **2023. november 15-ig** van lehetőség. A kitöltés önkéntes és anonim, az adatokat csak a kutatásunkhoz fogjuk felhasználni. A kérdésekre nincs "helyes" vagy "helytelen" válasz, ezért arra biztatunk és kérünk mindenkit, hogy a saját tapasztalataihoz, meglátásaihoz legközelebb álló válaszokat adja.
Zárásként lehetőséget biztosítunk arra is, hogy jelezzék, ha szeretnének naprakészek maradni a kutatás fejleményeivel kapcsolatban.
Minden egyes kitöltésnek nagyon örülünk. Hálásan köszönjük, ha munkatársaik, tájépítész ismerőseik körében továbbküldik, és más fórumokon is megosztják a kérdőívet!

Köszönjük közreműködésüket:

Szabó Patrícia és Keresztes-Sipos Andrea
szabo.ptr.cia@gmail.com / keresztessiposandreaszie@gmail.com

Rólunk
Keresztes-Sipos Andrea
A MATE Tájépítészeti és Tájökológia Doktori Iskola doktorandusz hallgatójaként az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó társadalmi bevonási folyamatokat, ezen belül a közösségi tervezéseket és a tájépítész abban vállalt szerepét vizsgálom. A közel 10 évnyi kutatás mellett folyamatosan dolgoztam önkormányzati kötelékben, és több közösségi bevonási folyamatot is végig követhettem. Kutatásomat ezzel a komplex kérdőívvel szeretném zárni, hogy a felmerült kérdésekre szélesebb körben is választ kaphassak, illetve fény derülhessen az éghajlatvédelemmel való kapcsolódási pontokra is.

Szabó Patrícia
Doktori kutatásomban azzal foglalkozom, hogy hogyan érinti Magyarországon a tájépítészeket az éghajlatváltozás kérdésköre, hogyan látják a saját szerepüket az éghajlatvédelem terén, akár tervezőként, akár más területen dolgoznak. Amilyen változatos szakmai kihívásokat rejt magában a téma, olyan sokféle hozzáállás, körülmény, értékrend nyilvánulhat meg a vele való munka során. A kérdőívvel ezt a sokszínűséget szeretném feltárni, hogy kiegészítse a kutatás tájépítészeti alkotásokat vizsgáló részét, valamint a tájépítészekkel készített interjúkat.

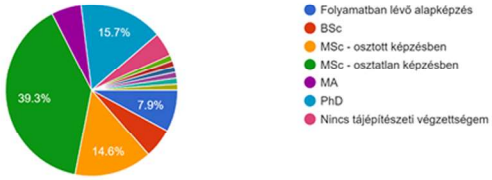
* Indicates required question

(A) A válaszadó tájépítész szakmai háttere

1. Mi a legmagasabb tájépítészeti végzettsége? *

Mark only one oval.

- ◯ Folyamatban lévő alapképzés
- ◯ BSc
- ◯ MSc - osztott képzésben
- ◯ MSc - osztatlan képzésben
- ◯ MA
- ◯ PhD
- ◯ Nincs tájépítészeti végzettségem
- ◯ Other: _____

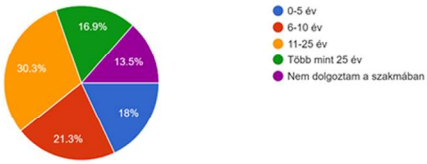

2. Ha a tájépítészeten kívül rendelkezik más felsőfokú végzettséggel is, annak megnevezése és szintje (alap/mester/szakmérnöki/stb.):

3. Hány évet dolgozott a szakmában, tájépítészként? *

Mark only one oval.

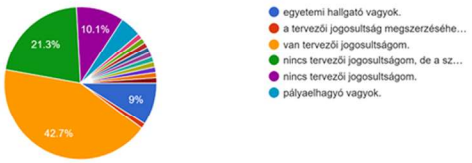
- ◯ 0-5 év
- ◯ 6-10 év
- ◯ 11-25 év
- ◯ Több mint 25 év
- ◯ Nem dolgoztam a szakmában

4. Tájépítészként jelenleg... *

Mark only one oval.

- ◯ egyetemi hallgató vagyok.
- ◯ a tervezői jogosultság megszerzéséhez szükséges gyakorlati időszakot töltöm.
- ◯ van tervezői jogosultságom.
- ◯ nincs tervezői jogosultságom, de a szakmai tevékenységemhez nem is szükséges jogosultság.
- ◯ nincs tervezői jogosultságom.
- ◯ pályaelhagyó vagyok.
- ◯ Other: _____

5. Ha van tervezői jogosultsága, kérjük jelölje az összes Önre vonatkozót típust.

Check all that apply.

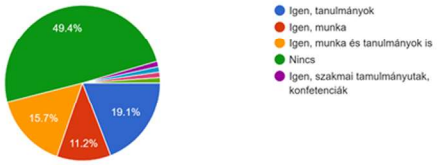
- [ ] TK
- [ ] K
- [ ] SZT
- [ ] TT
- [ ] TR
- [ ] SZÉSZ-K
- [ ] ME-É-K
- [ ] Other: _____

6. Van-e külföldi szakmai tapasztalata? *

Mark only one oval.

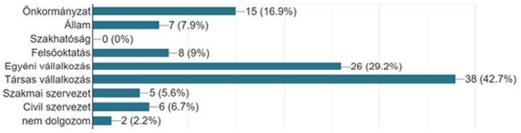
- ◯ Igen, tanulmányok
- ◯ Igen, munka
- ◯ Igen, munka és tanulmányok is
- ◯ Nincs
- ◯ Other: _____

7. Milyen szervezet(ek)nél dolgozik? *
Kérjük, a jelen pillanatban Önre jellemző(ke)t jelölje meg.

Check all that apply.

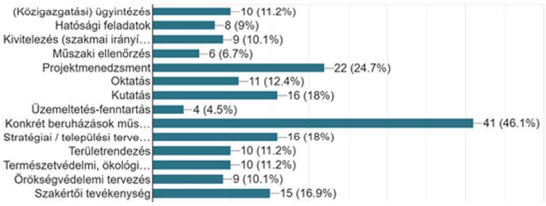
- [ ] Önkormányzat
- [ ] Állam
- [ ] Szakhatóság
- [ ] Felsőoktatás
- [ ] Egyéni vállalkozás
- [ ] Társas vállalkozás
- [ ] Szakmai szervezet
- [ ] Civil szervezet
- [ ] Other: _____

8. Mindennapi munkája során mivel foglalkozik? *
Kérjük, a jelen pillanatban Önre jellemző terület(ek)et jelölje meg.

Check all that apply.

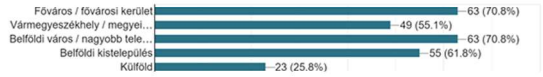
- [ ] (Közigazgatási) ügyintézés
- [ ] Hatósági feladatok
- [ ] Kivitelezés (szakmai irányító, projektvezető stb.)
- [ ] Műszaki ellenőrzés
- [ ] Projektmenedzsment
- [ ] Oktatás
- [ ] Kutatás
- [ ] Üzemeltetés-fenntartás
- [ ] Konkrét beruházások műszaki tervezése (objektum)
- [ ] Stratégiai / települési tervezés
- [ ] Területrendezés
- [ ] Természetvédelmi, ökológiai tervezés
- [ ] Örökségvédelemi tervezés
- [ ] Szakértői tevékenység
- [ ] Other: _____

9. Az alábbiak közül hol vannak/voltak megbízásai? *
Több választ is megjelölhet. Ha nem Magyarországon él, kérjük, az "egyéb" sorban jelezze.

Check all that apply.

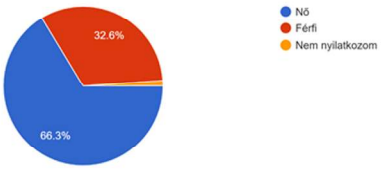
- [ ] Főváros / fővárosi kerület
- [ ] Vármegyeszékhely / megyei jogú város
- [ ] Belföldi város / nagyobb település
- [ ] Belföldi kistelepülés
- [ ] Külföld
- [ ] Other: _____

10. Neme: *

Mark only one oval.

- ◯ Nő
- ◯ Férfi
- ◯ Nem nyilatkozom

B) Éghajlatvédelem és tájépítészet

A kérdőív értelmezésében az **éghajlatvédelem** az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásmérséklését és az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodást jelenti.

Klímatudatos tervezés alatt a kibocsátásmérséklésre és az alkalmazkodásra hangsúlyt fektető tervezési szemléletet és megoldásokat értjük.

11. Az IFLA (Tájépítészek Nemzetközi Szövetsége) az alábbi listában foglalta össze a tájépítészet aktuális feladatait. Ön melyeket tartja ezek közül **a következő 20 év legfontosabb tájépítészeti kihívásainak Magyarországon**? *
Kérjük, az egyes soroknál jelölje meg az Önhöz legközelebb álló választ!

Mark only one oval per row.

	1 - Egyáltalán nem tartom fontosnak	2	3	4	5	6 - Nagyon fontosnak tartom	Nem tudom
Az éghajlatváltozást figyelembe vevő tervezési stratégiák alkalmazása	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Beépített területek gyors növekedésének ellensúlyozása és élhető településI környezet biztosítása	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Az építés káros környezeti hatásainak mérséklése, a természeti erőforrások védelme és ökológiai kapcsolatok biztosítása	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Közösségi bevonás és hozzájárulás a társadalmi igazságosság megvalósulásához	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Digitális technológiai újítások átültetése a tervezési gyakorlatba	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Jogszabályok és szabályozók területén érvényesíteni a szakma és a táj érdekeit	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A tájépítészeti képzés folyamatos fejlesztése, a szakma elismertségének növelése	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Etikai, társadalmi felelősségvállalás	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Folyamatos szakmai fejlődés, továbbképzés	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯

12. Ha a fentiekhez mást is hozzátenne, kérjük fogalmazza meg, milyen feladatra, kihívásra gondol, és 1 (nem tartom fontosnak) - 6 (nagyon fontosnak tartom) között rendeljen hozzá egy értéket:

_____

_____

_____

_____

_____

B) Éghajlatvédelem és tájépítészet

A kérdőív értelmezésében az **éghajlatvédelem** az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásmérséklését és az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodást jelenti.

Klímatudatos tervezés alatt a kibocsátásmérséklésre és az alkalmazkodásra hangsúlyt fektető tervezési szemléletet és megoldásokat értjük.

13. Véleménye szerint tájépítészként a **munkájával milyen mértékben járulhat hozzá** az **éghajlatvédelemhez**? *

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	6	
Tájé	◯	◯	◯	◯	◯	◯	Tájépítészeti tervek nem járulnak hozzá az éghajlatvédelemhez

14. Mennyire jellemző, hogy mindennapi **munkájában az éghajlatváltozás és** várható **hatásai befolyásolják a döntéseit?** *

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	6	
Egy:	◯	◯	◯	◯	◯	◯	Teljes mértékben jellemző

15. Az **éghajlatváltozással kapcsolatban** mit tart a **legfontosabb tájépítészeti feladatoknak Magyarországon?** *
Kérjük, az egyes soroknál jelölje meg az Önhöz legközelebb álló választ!

Mark only one oval per row.

	1 - Egyáltalán nem tartom fontosnak	2	3	4	5	6 - Nagyon fontosnak tartom	Nem tudom
ÜHG kibocsátás mérséklése	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Szén-dioxid megkötése	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Tervezési léptékeken átívelő stratégiaalkotás	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Biológiai sokféleség megőrzése és biztosítása településiés környezetben	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Városi hősziget-hatás mérséklése	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Egészséges életmód, egészségmegőrzés támogatása	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Villámárvizek, elöntések negatív hatásainak megelőzése	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Reagálás a szárazságra	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Mezőgazdasági termelés feltételeinek biztosítása	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Hozzájárulás az élet- és vagyonbiztonsághoz	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Társadalmi szemléletformálás	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Táji és kertépítészeti örökség védelme	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Zöldfelület-fenntartás és -gazdálkodás	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Hatékony együttműködés a társszakmákkal	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯

16. Ha a fentiekhez mást is hozzátenne, kérjük, fogalmazza meg, milyen feladatra, kihívásra gondol, és 1 (nem tartom fontosnak) - 6 (nagyon fontosnak tartom) között rendeljen hozzá egy értéket:

_____

_____

_____

_____

_____

B) Éghajlatvédelem és tájépítészet

A kérdőív értelmezésében az **éghajlatvédelem** az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásmérsékletét és az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodást jelenti.

Klímatudatos tervezés alatt a kibocsátásmérséklésre és az alkalmazkodásra hangsúlyt fektető tervezési szemléletet és megoldásokat értjük.

17. Tapasztalata szerint egy **közterületi** szabadtérépítészeti beruházás során **mely tényező(k)nek köszönhető**, hogy az **éghajlatvédelmi szempontok jobban érvényesülnek**? *
Kérjük, legfeljebb 5 választ jelöljön meg!

Check all that apply.

- [ ] Gazdaságosabb forrásfelhasználás (pl. drága műszaki infrastruktúra kiváltása, anyagi károk mérséklése)
- [ ] Pályázati forrás igénybevételénél kötelező vele foglalkozni
- [ ] Települési stratégiákból levezetett intézkedések
- [ ] Problémamegoldás (pl. elöntés, hőhullám)
- [ ] Esztétikai érték
- [ ] Előnyösebb üzemeltetési lehetőségek
- [ ] Lakossági szemléletformálás
- [ ] Lakossági nyomás, igény
- [ ] A megbízó környezeti elköteleződése
- [ ] Jogszabályi kötelezettségek
- [ ] Tudományos megalapozottság
- [ ] A megbízó támogatottságának növelése (politikai játszma)
- [ ] A tervező elkötelezettsége
- [ ] Összekapcsolhatóság más fejlesztési szándékokkal
- [ ] Értékes a közösség számára
- [ ] Other: _____

18. Tapasztalata szerint egy **közterületi** szabadtérépítészeti beruházás során **mely tényezők akadályozzák** leggyakrabban az **éghajlatvédelmi szempontok** érvényesítését? *
Kérjük, legfeljebb 5 választ jelöljön meg!

Check all that apply.

- [ ] Műszaki kötöttségek nem teszik lehetővé
- [ ] A tervezési feladatkiírás nem tartalmazza őket
- [ ] Rugalmatlan jogszabályalkalmazás
- [ ] A megbízó nem tartja őket fontosnak
- [ ] Társszakágak tervezői nem támogatják
- [ ] Kevés háttértudás érhető el velük kapcsolatban
- [ ] Kevés jó gyakorlatot lehet példaként hozni
- [ ] A megszokott megoldásokhoz képest nagyobb a kockázat
- [ ] Kivitelezéskor felülbírálják a tervezői döntést
- [ ] Nincs megfelelő üzemeltetői háttér
- [ ] Other: _____

19. Meglátása szerint **milyen léptékű** tájépítészeti **munkák** járulnak hozzá az **ÜHG kibocsátás mérsékléséhez**? *
Több választ is megjelölhet. Amennyiben a kérdéssel kapcsolatban további észrevétele van, kérjük, az "egyéb" sorba írja.

Check all that apply.

- [ ] Objektum / telek
- [ ] Tömb/ településrész
- [ ] Település
- [ ] Térség / több település
- [ ] Mindegyik
- [ ] Egyik sem
- [ ] Other: _____

20. Meglátása szerint **milyen léptékű** tájépítészeti **munkák segítik** az **éghajlatváltozás hatásaihoz** való **alkalmazkodást**? *
Több választ is megjelölhet. Amennyiben a kérdéssel kapcsolatban további észrevétele van, kérjük, az "egyéb" sorba írja.

Check all that apply.

- [ ] Objektum / telek
- [ ] Tömb / településrész
- [ ] Település
- [ ] Térség / több település
- [ ] Mindegyik
- [ ] Egyik sem
- [ ] Other: _____

B) Éghajlatvédelem és tájépítészet

A kérdőív értelmezésében az **éghajlatvédelem** az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásmérséklését és az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodást jelenti.

Klímatudatos tervezés alatt a kibocsátásmérséklésre és az alkalmazkodásra hangsúlyt fektető tervezési szemléletet és megoldásokat értjük.

21. Az alábbi **éghajlatvédelemre irányuló tervezési feladattípusokban** mennyire érzi **magabiztosnak** a tudását? *

Mark only one oval per row.

	1 - Egyáltalán nincs benne magabiztos tudásom	2	3	4	5	6 - Teljes mértékben magabiztos a tudásom
Növényalkalmazási stratégiák						
Biológiai sokféleség megőrzése, növelése						
Csapadékvíz gazdálkodás és helyben hasznosítás						
Építőanyag-használat hőtechnikai tulajdonságok szerint						
Építőanyag-használat kivitelezési technológiák környezetterhelése szerint						
Hatékony erőforrásgazdálkodás						
Árnyékolási stratégiák						
Körkörösség elvének alkalmazása						
Társadalmi bevonás						
Vízarchitektúrák alkalmazása						
Stratégiaalkotás						
Településklíma modellezés						
Mikroklíma modellezés						
Települési zöldinfrastruktúra tervezés						
Zöldfelületi arány növelése						
Burkoltság csökkentése						
Kísérletező, újító megoldások						
Öntözés biztosítása						
Egészséges talajélet biztosítása						

22. Ha a fenti felsoroláshoz hozzátenne még, kérjük, fogalmazza meg, milyen feladattípus(ok)ra gondol, és az 1 (nincs magabiztos tudásom) – 6 (teljes mértékben magabiztos a tudásom)-ig tartó skálán rendeljen hozzá egy értéket:

23. **Milyen forrásokból tájékozódik** az éghajlatvédelem tájépítészeti vonatkozásairól? *
Kérjük, sorolja fel azokat, amelyeket a **leghasznosabbnak** tart (lehetőleg pontos megnevezéssel)!

B) Éghajlatvédelem és tájépítészet

A kérdőív értelmezésében az **éghajlatvédelem** az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásmérsékését és az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodást jelenti.

Klímatudatos tervezés alatt a kibocsátásmérséklésre és az alkalmazkodásra hangsúlyt fektető tervezési szemléletet és megoldásokat értjük.

24. A futó/korábbi **munkái** között vannak célzottan **éghajlatvédelemmel foglalkozók**? *

Mark only one oval.

- ◯ Igen
- ◯ Nem
- ◯ Other: _____

25. Ha a fenti kérdésre igennel válaszolt, kérjük, adja meg a **munka nevét, helyszínét, megbízó típusát** (magánszemély/beruházó/önkormányzat stb.), és hogy **kibocsátás mérséklés és/vagy alkalmazkodás** történt.

26. Ismer Magyarországon **éghajlatvédelmi szempontból példaértékű** megvalósult tájépítészeti alkotást? *

Mark only one oval.

- ◯ Igen
- ◯ Nem

27. Ha a fenti kérdésre igennel válaszolt:
Kérjük, adja meg az **alkotás/ok helyét, tervezőjét, típusát** (kibocsátás mérséklés/alkalmazkodás/stb.)!

28. Ha van más, **a témához kapcsolódó észrevétele, megjegyzése**, kérjük, ide írja:

29. Ha részt venne a kutatás következő szakaszában (**személyes vagy online beszélgetés** a klímavédelem tájépítészeti vonatkozásairól), kérjük, adja meg azt az **elérhetőségét**, amelyen fölvehetjük Önnel a kapcsolatot:

_____

C) Társadalmi bevonás és tájépítészet

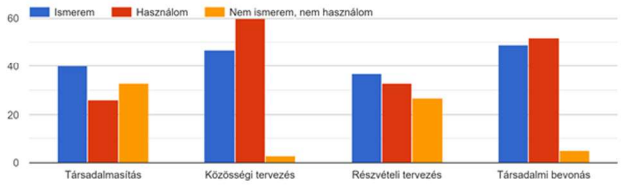
A kérdőív értelmezésében a **társadalmi bevonás** minden olyan eszközt
magában foglal, amelyet az önkormányzat alkalmazhat annak érdekében, hogy a helyi közösséggel kapcsolatot teremtsen (pl. programok, események), a város fejlődését érintő ügyekről informálja őket (pl. plakát, fórum), és lehetőséget adjon nekik a visszajelzésre (pl. közösségi tervezési alkalom).

A **közösségi tervezést** a társadalmi bevonás magában foglalja, és a bevonásnak egy konkrét eszköze, amely keretében a helyiek lehetőséget kapnak, hogy részt vegyenek a közterek fejlesztési irányainak kijelölésében.

30. Melyik kifejezéseket ismeri és használja? *

Check all that apply.

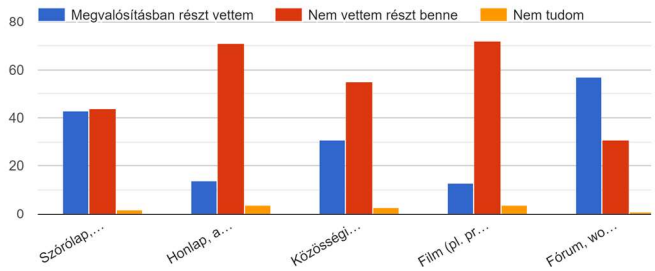
	Ismerem	Használom	Nem ismerem, nem használom
Társadalmasítás	☐	☐	☐
Közösségi tervezés	☐	☐	☐
Részvételi tervezés	☐	☐	☐
Társadalmi bevonás	☐	☐	☐

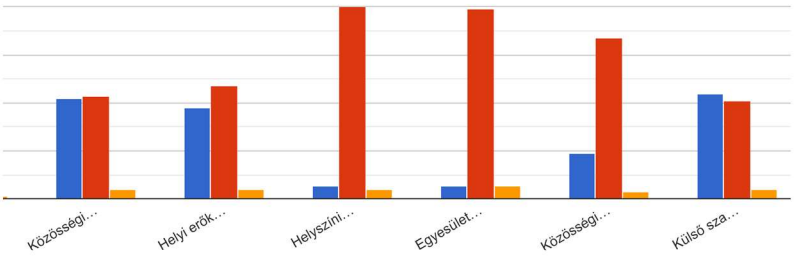

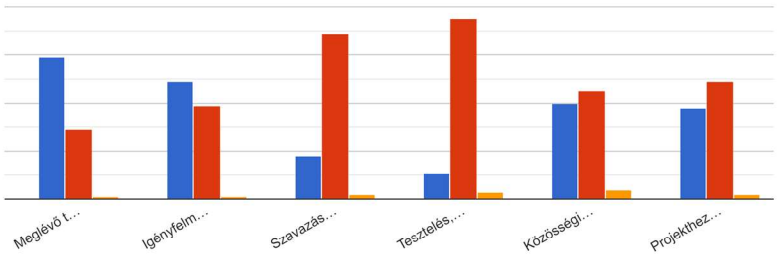
31. A szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó **társadalmi bevonások** mely eszközeinek megvalósításában **vett már részt**? *

Mark only one oval per row.

	Megvalósításban részt vettem	Nem vettem részt benne	Nem tudom
Szórólap, hírlevél, plakát, tábla, kiadvány, imázsépítés (pl. logó megalkotása stb.)			
Honlap, applikáció projekthez kapcsolódóan			
Közösségi média (pl. Facebook oldal projekthez kapcsolódóan)			
Film (pl. projektről készülő)			
Fórum, workshop			
Közösségi tervezés helyszíni alkalma			
Helyi erők összefogása (pl. tervezésben érintett csoportok beazonosítása, meghívása)			
Helyszíni projektiroda (pl. információs pontként is működő iroda)			
Egyesület létrehozása egy projekt érintettjei számára			
Közösségi szabályzatok (pl. házirend) kialakítása			
Külső szakértők bevonása, meghívása			
Meglévő tudás, tervek, anyagok felhasználása (pl. koncepció, stratégia)			
Igényfelmérés (pl. online vagy helyszíni kérdőív)			
Szavazás leszervezése (pl. projekt kapcsán felmerült kérdés esetében)			
Tesztelés, modellezés, mobil berendezések előkészítése (pl. installációk, üzenőfelületek, ideiglenes építmények alkalmazása)			
Közösségi megvalósítás (pl. kivitelezés keretében lakossági ültetés)			
Projekthez kapcsolódó események, programok előkészítése (pl. sportrendezvény, művészeti, közösségi, környezetvédelmi, helytörténeti, városszépítő események és programok)			

32. Az előző kérdésben felsorolt **társadalmi bevonási eszközök** megvalósítása során **milyen szerepet** kell vállaljon a **tájépítész tervező**? *

Mark only one oval.

- ◯ Mindenben vegyen részt
- ◯ Minden olyan eszközt tartson kézben, amely a tervezést, vizualitást (pl. plakát, imázsépítés) szolgálja
- ◯ Csak a tervezést érintő feladatokban vállaljon részt, a többihez szükség esetén csak anyagot (pl. szöveg és kép) szolgáltasson a többi résztvevő szakembernek (pl. grafikus, kommunikációs, projektmenedzser, marketinges)
- ◯ Csak a tervezést érintő feladatokban vállaljon részt, a többit hagyja a különböző szakemberekből (pl. grafikus, kommunikációs, projektmenedzser, marketinges) álló szervező csapatra
- ◯ Jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette elvégezné a kommunikációs, projektmenedzseri és egyéb plusz feladatokat
- ◯ Egyik sem az ő feladata, a megbízónak kell a közösségi tervezés eredményét közvetítenie a tervező felé
- ◯ Nem tudom
- ◯ Other: _____

33. A **közösségi tervezés** társadalmi bevonási eszköz, amely során egy szabadtérfejlesztéshez kapcsolódóan folynak egyeztetések a lakókkal több alkalmon keresztül. A **tájépítész tervező milyen szerepet** kell vállaljon benne? *

Mark only one oval.

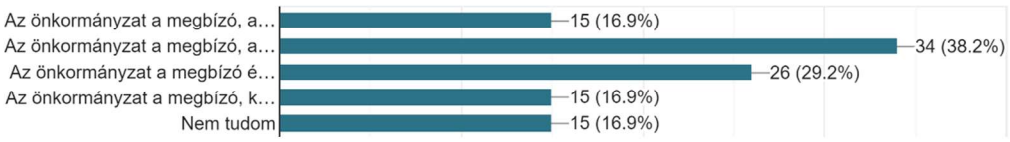
- ◯ Megbízói szándék hiányában a tervező hivatástudatból keresse a lehetőséget a közösség bevonására
- ◯ Önkormányzati megbízásból a tervező szervezze és irányítsa a közösségi tervezés menetét
- ◯ Az önkormányzat és/vagy egy facilitátor (pl. mediátor, közösségfejlesztő) szervezze és irányítsa a közösségi tervezést, de a tervező mindig vegyen részt, és amikor szükséges, szólaljon fel
- ◯ A tervező néhány közösségi tervezési alkalmon vegyen részt
- ◯ A tervezőnek nem szükséges részt vennie a közösségi tervezési alkalmakon, mert a megbízó önkormányzat tájékoztatja az eredményekről
- ◯ Nem tudom
- ◯ Other: _____

34. Az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó **közösségi tervezés** milyen **szervezeti struktúrákkal** működik jól? *

Check all that apply.

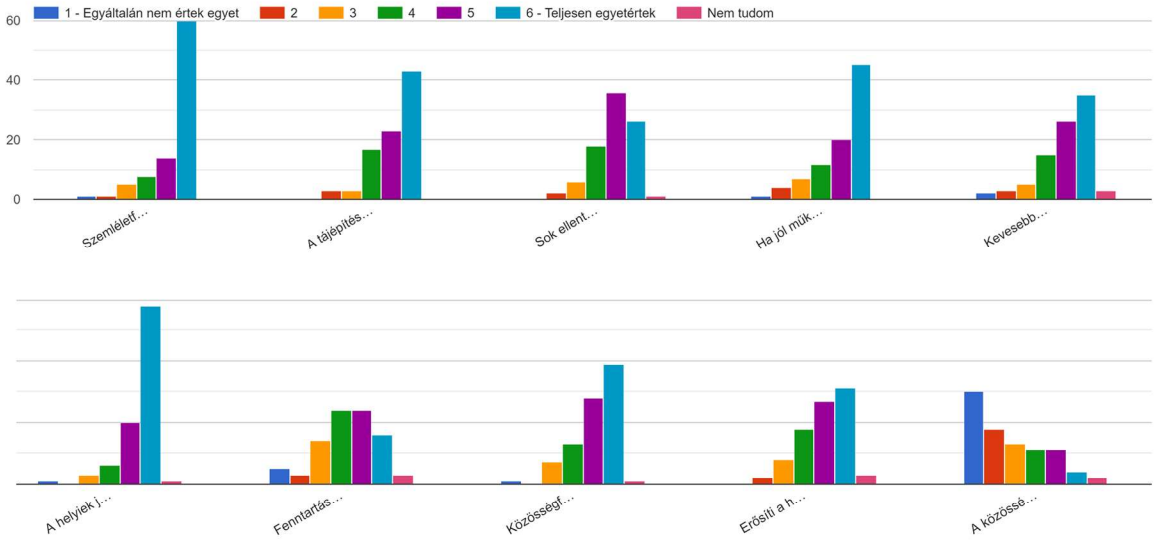
- ☐ Az önkormányzat a megbízó, a tájépítész a projektvezető, aki a tervezést és a közösségi tervezést is végzi egy személyben
- ☐ Az önkormányzat a megbízó, a tájépítész a projektvezető, aki a tervezést és a közösségi tervezést is végzi úgy, hogy a cégen belül külön személyek tartják kézben a közösségi tervezés folyamatát és a tájépítészeti tervezést
- ☐ Az önkormányzat a megbízó és a projektvezető, saját hivatala vagy cége szervezi a közösségi tervezést is, a tájépítész tervez
- ☐ Az önkormányzat a megbízó, külső cég a projektvezető, aki a közösségi tervezést szervezi, a tájépítész tervez
- ☐ Nem tudom
- ☐ Other: _____

35. Az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó **közösségi tervezéseknek milyen előnye** lehet? Kérjük, az 1-től 6-ig terjedő skálán jelölje, hogy melyik érv mennyire fontos! *

Mark only one oval per row.

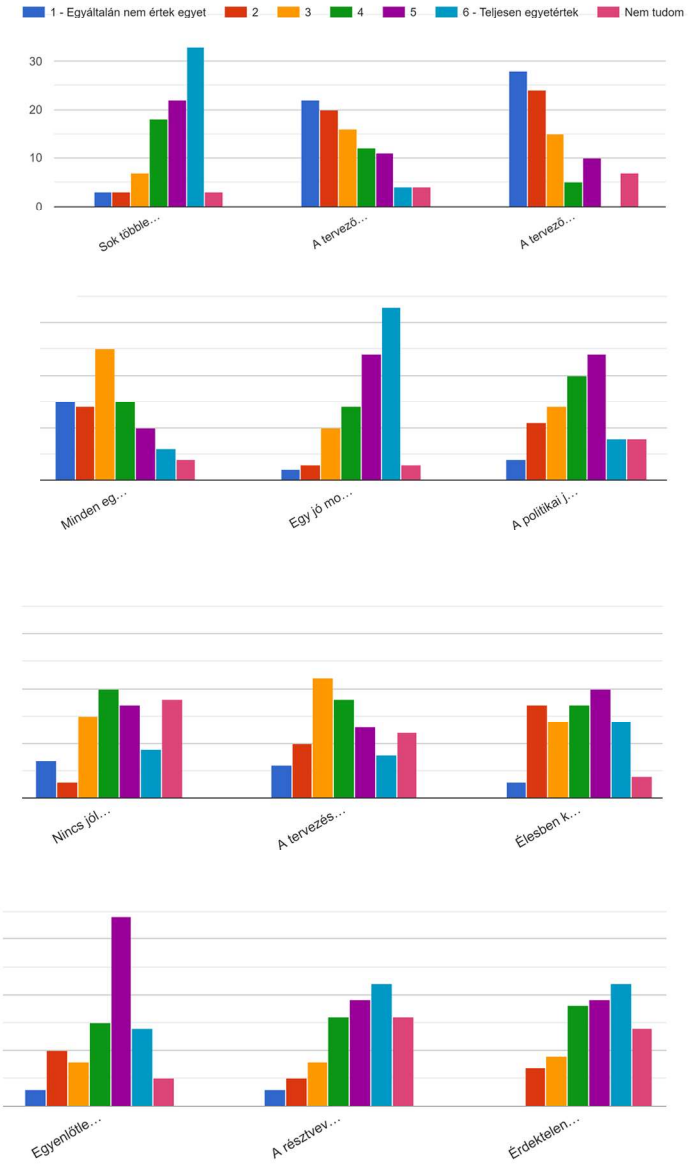
	1 - Egyáltalán nem értek egyet	2	3	4	5	6 - Teljesen egyetértek	Nem tudom
Szemléletformálás: a résztvevő helyiek tanulnak belőle (pl. a tájépítész szakma vagy az önkormányzati folyamatok megismerése)	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A tájépítész tervező tanul belőle (pl. direkt visszajelzések, tervezéshez hasznos helyi tudás)	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Sok ellentétes szempont találkozása és érvényesülése a tervben (empátianövelés)	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Ha jól működik a közösségi bevonási folyamat, akkor jobb terv születik	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Kevesebb lakossági panasz érkezik a tervezést követően (validálja a folyamatot)	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A helyiek jobban magukénak érzik majd a megvalósult fejlesztést	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Fenntartás könnyebb lesz (pl. kevesebb vandalizmus, szemét)	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Közösségfejlesztő hatása van	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Erősíti a helyiek bizalmát az önkormányzatban	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A közösségi bevonás akadályozza a tájépítészeti tervezést	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯

36. A önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó **közösségi tervezés** a haszon mellett sok gonddal, kihívással is járhat. Értékelje egy 1-től 6-ig terjedő skálán, hogy Ön mit tart igazán **nehézségnek**! *

Mark only one oval per row.

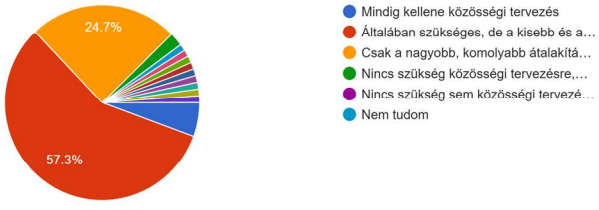
	1 - Egyáltalán nem értek egyet	2	3	4	5	6 - Teljesen egyetértek	Nem tudom
Sok többletfeladattal jár (plusz munka, idő és pénz)	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A tervező szakmai munkáját és kreativitását akadályozza a bevonás	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A tervező autonómiája sérül	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Minden egyes projekt kiszámíthatatlan, benne van a kudarc lehetősége, stresszforrás lehet	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Egy jó moderátor/ facilitátor nélkül könnyen félresiklik, és sikertelen lesz (könnyen be lehet szorulni rossz vitahelyzetekbe)	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A politikai játszma része	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Nincs jól megfizetve vagy ezen múlik az árverseny	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A tervezési alkalmak a legrosszabb időpontokban vannak (pl. este, hétvége)	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Élesben kap visszajelzést/kritikát a tervező	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Egyenlőtlen erőviszonyok a bevonási folyamatban: a hangadók elviszik a fókuszt és agresszívan képviselik a véleményüket	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A résztvevők nem szánják rá az idejüket (nehéz megszólítani őket, különösen a fiatalokat), és a több alkalmas eseményre gyakran teljesen új szereplők jönnek	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Érdektelen önkormányzati partner mellett egedül marad a tervező a folyamatban	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯

37. Szükséges-e **minden szabadtérfejlesztési projekt** megvalósításakor **közösségi tervezést** is szervezni? *

Mark only one oval.

- ◯ Mindig kellene közösségi tervezés
- ◯ Általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet
- ◯ Csak a nagyobb, komolyabb átalakítással járó vagy problémás projekteknél szükséges
- ◯ Nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás
- ◯ Nincs szükség sem közösségi tervezésre, sem tájékoztatásra
- ◯ Nem tudom
- ◯ Other: _____

C) Társadalmi bevonás és tájépítészet

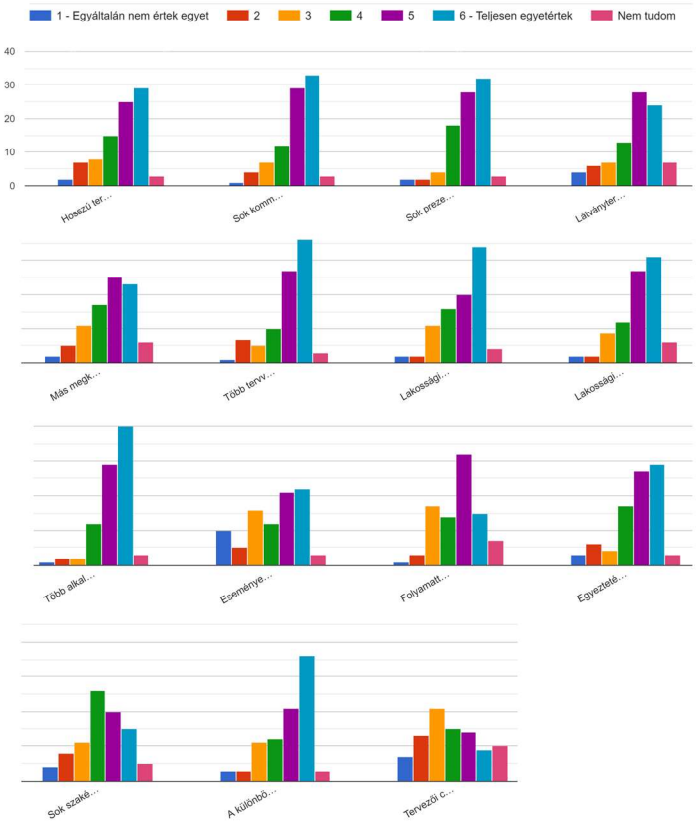
A kérdőív értelmezésében a **társadalmi bevonás** minden olyan eszközt magában foglal, amelyet az önkormányzat alkalmazhat annak érdekében, hogy a helyi közösséggel kapcsolatot teremtsen (pl. programok, események), a város fejlődését érintő ügyekről informálja őket (pl. plakát, fórum), és lehetőséget adjon nekik a visszajelzésre (pl. közösségi tervezési alkalom).

A **közösségi tervezést** a társadalmi bevonás magában foglalja, és a bevonásnak egy konkrét eszköze, amely keretében a helyiek lehetőséget kapnak, hogy részt vegyenek a közterek fejlesztési irányainak kijelölésében.

38. A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba a **tájépítész tervező** számára sok plusz feladattal jár. Kérjük, értékelje egy 1-től 6-ig terjedő skálán, hogy Ön melyeket gondolja a **közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak**! *

Mark only one oval per row.

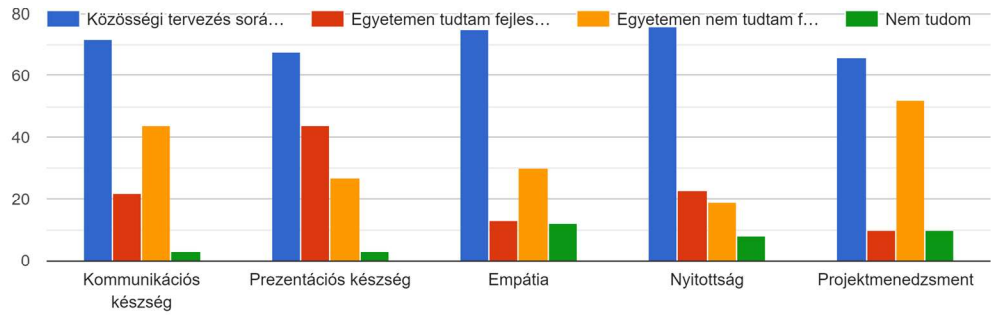
	1 - Egyáltalán nem értek egyet	2	3	4	5	6 - Teljesen egyetértek	Nem tudom
Hosszú tervezési folyamat	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Sok kommunikációs helyzet	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Sok prezentálás	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Látványtervek emelt száma	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Több tervváltozat és tervi opció	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Lakossági tájékoztatás	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Lakossági igényfelmérés, pl. kérdőívezés	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Események előkészítő munkái - pl. előképgyűjtés, tervjavaslat	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Folyamattervezés: a tervező miben vesz részt, és mivel készül az eseményekre, egy meghatározott ütemterv követése feszes tempóban	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Egyeztetés sok szereplővel	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Sok szakértő bevonása, meghívása	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A különböző érdekeltségű csoportok közötti konfliktusok kezelése, és a mindenki számára megfelelő tervezési irány meghatározása	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Tervezői csapaton belüli feszültségek kezelése, mert mindenki másként viszonyul a közösségi tervezéshez	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯

39. Milyen típusú **plusz kompetenciákra** van szüksége egy közösségi tervezésben résztvevő **tájépítész tervezőnek**? Melyik kompetenciát tudta az **egyetemen a tantárgyak keretében erősíteni,** illetve melyik **fejlesztésére lett volna szükség**? *

Check all that apply.

	Közösségi tervezés során szükség van rá	Egyetemen tudtam fejleszteni	Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lett volna	Nem tudom
Kommunikációs készség	☐	☐	☐	☐
Prezentációs készség	☐	☐	☐	☐
Empátia	☐	☐	☐	☐
Nyitottság	☐	☐	☐	☐
Projektmenedzsment	☐	☐	☐	☐

41. A Fővárosi Önkormányzat 2013 és 2018 között kerületi önkormányzatok számára közösségi célú, TÉR_KÖZ pályázatot hirdetett. Ha **részt vett TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában**, milyen tapasztalatokat szerzett? *

Mark only one oval.

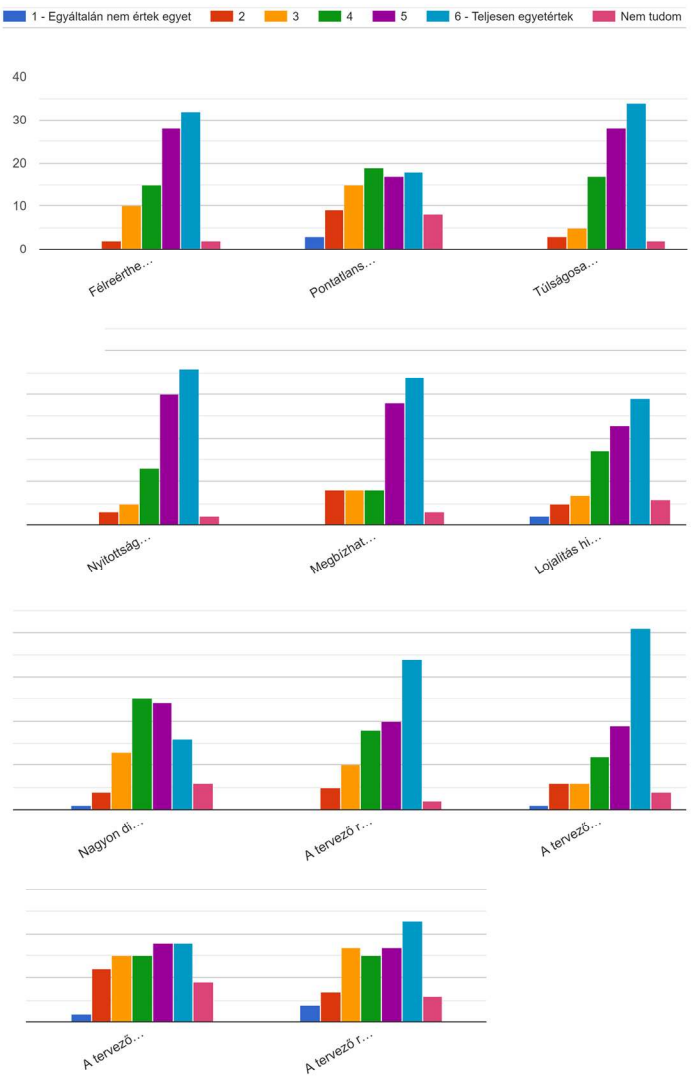
- ◯ Nem hallottam róla, és nem vettem részt projektben
- ◯ Hallottam róla, de nem vettem részt projektben
- ◯ Részt vettem, és nem különbözött semmiben egy átlagos projekttől
- ◯ Részt vettem, és érezhető volt, hogy elvárás a helyi közösségek bevonása, de meg lehetett oldani kevés erőbefektetéssel
- ◯ Részt vettem, és érezhető volt, hogy elvárás a helyi közösségek bevonása, ezért komoly többletmunkát jelentett
- ◯ Other: _____

40. Milyen **tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a közösségi tervezés folyamatát**? Kérjük, értékelje egy 1-től 6-ig terjedő skálán! *

Mark only one oval per row.

	1 - Egyáltalán nem értek egyet	2	3	4	5	6 - Teljesen egyetértek	Nem tudom
Félreérthető, magyarázatok nélküli látványterv, előkép (pl. laikus számára nehezen értelmezhető)	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Pontatlanság: projektfolyamat során kitűzött határidőktől való eltérés	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Túlságosan szakmai nyelv alkalmazása (szakzsargon)	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Nyitottság hiánya	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Megbízhatatlanság: olyat ígér a tervező, amit nem lehet megvalósítani	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. folyamatában nem ellenőrzi szakmailag a bejövő véleményeket, javaslatokat, hanem utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
Nagyon direkt előképek alkalmazása, amely túlságosan irányított folyamatot eredményezhet (manipuláció)	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A tervező ragaszkodása a saját koncepciójához, elképzeléséhez	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A tervező nem megfelelő viszonyulása a résztvevőkhöz, pl. lekezeli őket, nem veszi figyelembe, hogy néhányan lassabban értik meg a folyamatot	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A tervező nem marad csendben, amikor kellene	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯
A tervező rosszul időzített és nem megfelelő kérdései a résztvevők felé	◯	◯	◯	◯	◯	◯	◯

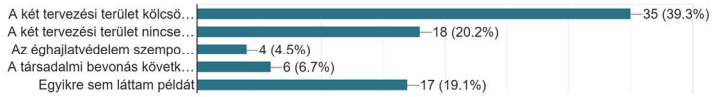
42. Ha van más, a **társadalmi bevonáshoz kapcsolódó észrevétele, megjegyzése**, kérjük, ide írja:

(D) Záró kérdések - az éghajlatvédelem és a társadalmi bevonás kapcsolódásai

43. Tapasztalata szerint, ha egy projektnek része a **társadalmi bevonás**, akkor az **hogyan hat** a tervezés **éghajlatvédelmi szempontjaira**? *
Több választ is megjelölhet.

Check all that apply.

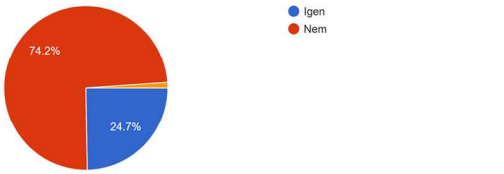
- [ ] A két tervezési terület kölcsönösen erősíti egymást
- [ ] A két tervezési terület nincsen hatással egymásra
- [ ] Az éghajlatvédelem szempontjai a társadalmi bevonás mértékét gyengítik / korlátozzák
- [ ] A társadalmi bevonás következtében csorbulnak az éghajlatvédelmi törekvések
- [ ] Egyikre sem láttam példát
- [ ] Other: _____

44. Vett már részt olyan munkában, ahol a **társadalmi bevonás és a klímatudatos tervezés** egyaránt **megbízói elvárás** volt? *

Mark only one oval.

- ◯ Igen
- ◯ Nem
- ◯ Other: _____

45. Ha a fenti kérdésre igennel válaszolt:
Tapasztalata szerint **milyen súllyal** szerepelt a **társadalmi bevonás és a klímatudatos tervezés** a projekt alakulásában?

Mark only one oval.

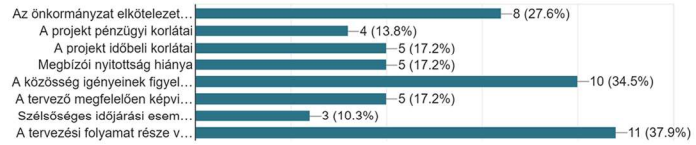
- ◯ Azonos súllyal szerepelt a két terület
- ◯ A társadalmi bevonás nagyobb hangsúlyt kapott
- ◯ A klímatudatos tervezés nagyobb hangsúlyt kapott
- ◯ Other: _____

46. Ön szerint mi volt ennek az **oka**?
Több választ is megjelölhet.

Check all that apply.

- [ ] Az önkormányzat elkötelezett szerepvállalása
- [ ] A projekt pénzügyi korlátai
- [ ] A projekt időbeli korlátai
- [ ] Megbízói nyitottság hiánya
- [ ] A közösség igényeinek figyelembe vétele
- [ ] A tervező megfelelően képviselte a téma fontosságát
- [ ] Szélsőséges időjárási esemény felhívta a figyelmet a téma fontosságára
- [ ] A tervezési folyamat része volt a szemléletformálás
- [ ] Other: _____

47. Ha választhatna, **melyik speciális tervezési feladatot vállalná szívesebben** külső kényszer nélkül és a megbízási díj mértékétől függetlenül? *

Mark only one oval.

- ◯ Közösségi tervezéssel egybekötött nagyobb szabadtérfejlesztés tájépítészeti tervezése
- ◯ Az éghajlatvédelemre kiemelt figyelmet szentelő nagyobb szabadtérfejlesztés tájépítészeti tervezése
- ◯ A két feladat közül egyiket sem vállalnám szívesen
- ◯ Mindkét tervezési feladatot szívesen elvállalnám
- ◯ Nem tudom
- ◯ Other: _____

Köszönjük a kitöltést és a rá szánt időt, energiát!

Az IFLA hivatkozott dokumentuma ezen az oldalon érhető el.
A társadalmi bevonásról a TÉR_KÖZ Navigátorban és a TÉR_KÖZ Példatárban olvashat.

48. Ha szeretne tájékoztatást kapni a kutatásaink további alakulásáról, kérjük, adja meg az e-mail címét:

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

M9.1. melléklet. A szakértői interjúk és kérdőívek összehasonlítása (Z-teszttel)

Kétmintás Z-teszt

Két független populációban mért azonos tulajdonság előfordulási valószínűségeinek összehasonlítása.

H0: p1=p2

szignifikáns eltérés: 0,05 alatt

30. Melyik kifejezéseket ismeri és használja?	Szakértők	Kérdőív	Szakértők	Kérdőív	Szakértők	Kérdőív	
Társadalmasítás	%	%	gyakoriság1	gyakoriság2	n1	n2	**Sig=p**
Használom - fele, negyede	50	28	6	23	12	82	**0,1241**
Ismerem - mindenki, 2/3	100	63	12	52	12	82	**0,0111**
Nem ismerem	0	37	0	30	12	82	**0,0111**
Közösségi tervezés	%	%					
Használom - mindenki, 2/3	100	67	12	56	12	83	**0,0195**
Ismerem - mindenki, közel mindenki	100	96	12	80	12	83	**0,5033**
Nem ismerem. - senki, közel senki	0	4	0	3	12	83	**0,5033**
Részvételi tervezés	%	%					
Használom - fele, 1/3	50	35	6	29	12	83	**0,3121**
Ismerem - mindenki, 2/3	100	69	12	57	12	83	**0,0229**
Nem ismerem . Senki, 1/3	0	31	0	26	12	83	**0,0229**
Társadalmi bevonás	%	%					
Használom - 1/3, fele	33	57	4	47	12	83	**0,1304**
Ismerem - közel mindenki, közel mindenki	83	94	10	78	12	83	**0,1872**
Nem ismerem - közel senki, közel senki - facilitátorok nem ismerik!	17	6	2	5	12	83	**0,1872**

32. A társadalmi bevonási eszközök megvalósítása során milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész-tervező?	Szakértők %	Kérdőív %	Szakértők gyakoriság1	Kérdőív gyakoriság2	Szakértők n1	v n2	**Sig=p**
Mindenben vegyen részt (ha ő a generál - interjú) - közel senki, közel senki	8	8	1	7	12	83	**0,9907**
Minden olyan eszközt tartson kézben, amely a tervezést, vizualitást (pl. plakát, imázsépítés) szolgálja - senki, közel senki	0	10	0	8	12	83	**0,2611**
Csak a tervezést érintő feladatokban vállaljon részt, a többihez szükség esetén csak anyagot (pl. szöveg és kép) szolgáltasson a többi résztvevő szakembernek (pl. grafikus, kommunikációs, projektmenedzser, marketinges) - 2/3, 2/5	67	37	8	31	12	83	**0,0536**
Csak a tervezést érintő feladatokban vállaljon részt, a többit hagyja a különböző szakemberekből (pl. grafikus, kommunikációs, projektmenedzser, marketinges) álló szervező csapatra - közel senki, közel senki	17	12	2	10	12	83	**0,6526**
Jó lenne, ha nem minden az ő feladata lenne, de általában nincs más szereplő, aki helyette elvégezné a kommunikációs, projektmenedzseri és egyéb plusz feladatokat - közel senki, közel senki	8	16	1	13	12	83	**0,5032**
Egyik sem az ő feladata, a megbízónak kell a közösségi tervezés eredményét közvetítenie a tervező felé - senki, közel senki	0	2	0	2	12	83	**0,5868**
Nem tudom - senki, közel senki	0	7	0	6	12	83	**0,3359**
Egyéb - nem mérhető	0	7		6	12	83	

Javítva a bejövő adatok az alapján, hogy aki használja, ismeri is!

Egyszerűsítve 3 csoportra:

ismeri	2
ismeri, használja	1
nem ismeri, nem használja	4

33. A közösségi tervezésben milyen szerepet kell vállaljon a tájépítész-tervező?	Szakértők %	Kérdőív %	Szakértők gyakoriság1	Kérdőív gyakoriság2	Szakértők n1	v n2	Sig=p
Megbízói szándék hiányában a tervező hivatástudatból keresse a lehetőséget a közösség bevonására - senki, közel senki	0	6	0	5	12	83	**0,3824**
Önkormányzati megbízásból a tervező szervezze és irányítsa a közösségi tervezés menetét - senki, közel senki (kevesen)	0	14	0	12	12	83	**0,1588**
Az önkormányzat és/vagy egy facilitátor (pl. mediátor, közösségfejlesztő) szervezze és irányítsa a közösségi tervezést, de a tervező mindig vegyen részt, és amikor szükséges, szólaljon fel - 3/4, közel 3/4	75	67	9	56	12	83	**0,5999**
A tervező néhány közösségi tervezési alkalmon vegyen részt - 1/4, közel senki	25	5	3	4	12	83	**0,0124**
Nem tudom - senki, közel senki	0	4	0	3	12	83	**0,5033**
Egyéb - nem mérhető	0	4		3	12	83	

34. A közösségi tervezés milyen szervezeti struktúrákkal működik jól?	Szakértők %	Kérdőív %	Szakértők gyakoriság1	Kérdőív gyakoriság2	Szakértők n1	Kérdőí v	Sig=p
Az önkormányzat a megbízó, a tájépítész a projektvezető, aki a tervezést és a közösségi tervezést is végzi egy személyben - senki, 1/5	0	18	0	15	12	83	**0,1085**
Az önkormányzat a megbízó, a tájépítész a projektvezető, aki a tervezést és a közösségi tervezést is végzi úgy, hogy a cégen belül külön személyek tartják kézben a közösségi tervezés folyamatát és a tájépítészeti tervezést - közel senki, 2/5	8	40	1	33	12	83	**0,0338**
Az önkormányzat a megbízó és a projektvezető, saját hivatala vagy cége szervezi a közösségi tervezést is, a tájépítész tervez - közel mindenki, 1/4	92	28	11	23	12	83	**0,0000**
Az önkormányzat a megbízó, külső cég a projektvezető, aki a közösségi tervezést szervezi, a tájépítész tervez - fele, 1/5	58	16	7	13	12	83	**0,0007**
Nem tudom - senki, 1/5	0	18	0	15	12	83	**0,1085**
Egyéb - nem mérhető	0	8		7	12	83	

37. Szükséges-e minden szabadtérfejlesztési projekt megvalósításakor közösségi tervezést is szervezni?	Szakértők %	Kérdőív %	Szakértők gyakoriság1	Kérdőív gyakoriság2	Szakértők n1	v n2	Sig=p
Mindig kellene közösségi tervezés - közel senki, közel senki	17	5	2	4	12	83	**0,1148**
Általában szükséges, de a kisebb és a lakosság számára nem ellentmondásos projektek kapcsán csak egy egyszerűbb folyamat vagy nyílt kommunikáció is elég lehet - 5/6, közel 2/3	83	58	10	48	12	83	**0,0904**
Csak a nagyobb, komolyabb átalakítással járó vagy problémás projekteknél szükséges - senki, 1/4	0	25	0	21	12	83	**0,0484**
Nincs szükség közösségi tervezésre, elegendő a tájékoztatás - senki, közel senki	0	2	0	2	12	83	**0,5868**
Nem tudom - senki, közel senki	0	1	0	1	12	83	**0,7023**
Egyéb - nem mérhető	0	8		7	12	83	

39. Milyen típusú plusz kompetenciákra van szüksége egy közösségi tervezésben résztvevő tájépítész tervezőnek?	Szakértők	Kérdőív	Szakértők	Kérdőív	Szakértők	Kérdőív	
Kommunikációs készség	%	%	gyakoriság1	gyakoriság2	n1	n2	**Sig=p**
Közösségi tervezés során szükség van rá - közel mindenki, 5/6	92	83	11	69	12	83	**0,4486**
Egyetemen tudtam fejleszteni - 1/3, 1/4	33	27	4	22	12	83	**0,6200**
Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lett volna - 1/3, fele	33	49	4	41	12	83	**0,2975**
Nem tudom - közel senki, közel senki	8	2	1	2	12	83	**0,2727**
Prezentációs készség	%	%					
Közösségi tervezés során szükség van rá - közel mindenki, közel 5/6	92	77	11	64	12	83	**0,2476**
Egyetemen tudtam fejleszteni - közel fele, fele	42	52	5	43	12	83	**0,5114**
Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lett volna - 1/4, közel 1/3	25	30	3	25	12	83	**0,7161**
Nem tudom - 1/6, közel senki	17	2	2	2	12	83	**0,0215**
Empátia	%	%					
Közösségi tervezés során szükség van rá - mindenki, 7/8	100	87	*12*	72	12	83	**0,1799**
Egyetemen tudtam fejleszteni - 1/4, 1/8	25	14	*3*	12	12	83	**0,3492**
Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lett volna - 1/3, 1/3	33	36	*4*	30	12	83	**0,8494**
Nem tudom - közel senki, közel 1/8	8	12	*1*	10	12	83	**0,7070**
Nyitottság	%	%					
Közösségi tervezés során szükség van rá - mindenki, 7/8	100	87	*12*	72	12	83	**0,1799**
Egyetemen tudtam fejleszteni - 1/4, 1/3	25	28	*3*	23	12	83	**0,8439**
Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lett volna - 1/3, közel 1/4	33	23	*4*	19	12	83	**0,4299**
Nem tudom - közel senki, közel senki	8	7	*1*	6	12	83	**0,8911**

Az interjúk során a nyitottság és az empátia egy csoportként szerepelt.

Ezért mindkettőnél ugyanazokat az értékeket tüntettem fel.

Projektmenedzsment	%	%					
Közösségi tervezés során szükség van rá - közel fele, közel 5/6	42	77	5	64	12	83	**0,0101**
Egyetemen tudtam fejleszteni - nem válaszoltak, 1/9	0	11		9	12	83	**0,2306**
Egyetemen nem tudtam fejleszteni, de hasznos lett volna - 1/4, közel 4/6	25	60	3	50	12	83	**0,0216**
Nem tudom - 1/3, 1/10	33	10	4	8	12	83	**0,0209**

41. Ha részt vett TÉR_KÖZ pályázathoz kapcsolódó projekt megvalósításában, milyen tapasztalatokat szerzett?	Szakértők %	Kérdőív %	Szakértők gyakoriság1	Kérdőív gyakoriság2	Szakértők n1	v n2	**Sig=p**
Nem hallottam róla, és nem vettem részt projektben		24		20	12	83	**0,0556**
Hallottam róla, de nem vettem részt projektben		58		48	12	83	**0,0002**
Részt vettem, és nem különbözött semmiben egy átlagos projekttől		1		1	12	83	**0,7023**
Részt vettem, és érezhető volt, hogy elvárás a helyi közösségek bevonása, de meg lehetett oldani kevés erőbefektetéssel		7		6	12	83	**0,3359**
Részt vettem, és érezhető volt, hogy elvárás a helyi közösségek bevonása, ezért komoly többletmunkát jelentett		7		6	12	83	**0,3359**
Egyéb - nem mérhető		2		2	12	83	
Részt vettem - 2/3, 1/5	67	18	8	15	12	83	**0,0002**
Részt vettem - 2/3, 1/4	73	26	8	15	11	58	**0,0025**

Az interjúk során nem hangzott így el a kérdés.

A részvétel összehasonlítása egy külön sorban.

Fővárosi pályázat: fővárosban dolgozók esetében nézem csak a részvételt.

De még így is szignifikáns az eltérés.

M9.2. melléklet. A szakértői interjúk és kérdőívek összehasonlítása: a bevonás előnye

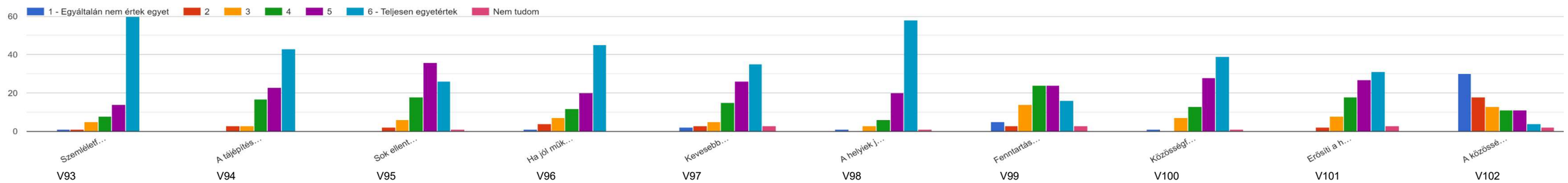
Az önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó **közösségi tervezéseknek milyen előnye** lehet? Kérjük, az 1-től 6-ig terjedő skálán jelölje, hogy melyik érv mennyire fontos!

Kérdőíves válaszok

	Az önkorm	Az önkorm	Az önkorm	Az önkorm	Az önkorm	Az önkorm	Az önkorm	Az önkorm	Az önkorm	Az önkorm
	V93	V94	V95	V96	V97	V98	V99	V100	V101	V102
sorrend (átlag)	2	3	8	5	6	1	9	4	7	10
sorrend (6)	1	4	8	3	6	2	9	5	7	10
össz	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83
1	1	0	0	1	2	1	5	1	0	27
2	0	3	2	4	3	0	3	0	1	18
3	4	3	5	6	4	2	12	7	7	13
4	8	16	18	12	12	5	23	11	17	11
5	14	22	33	18	26	19	23	27	26	9
6	56	39	24	42	33	55	14	36	29	3
nem tudom	0	0	1	0	3	1	3	1	3	2
ellenőrzés össz	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83
0 nélküli össz	83	83	82	83	80	82	80	82	80	81
átlag	5,433735	5,096386	4,878049	5,024096	4,95	5,512195	4,225	5,085366	4,9375	2,580247
sorrend (átlag)	2	3	8	5	6	1	9	4	7	10
sorrend (6)	1	4	8	3	6	2	9	5	7	10

Szakértői interjúk

Eredmények

Kérdőív

sorrend (átlag)			
5,51	1	V98	A helyiek jobban magukénak érzik majd a megvalósult fejlesztést
	2	V93	Szemléletformálás: a résztvevő helyiek tanulnak belőle (pl. a tájépítész szakma vagy az önkormányzati folyamatok megismerése)
	3	V94	A tájépítész tervező tanul belőle (pl. direkt visszajelzések, tervezéshez hasznos helyi tudás)
	4	V100	Közösségfejlesztő hatása van
	5	V96	Ha jól működik a közösségi bevonási folyamat, akkor jobb terv születik
	6	V97	Kevesebb lakossági panasz érkezik a tervezést követően (validálja a folyamatot)
	7	V101	Erősíti a helyiek bizalmát az önkormányzatban
	8	V95	Sok ellentétes szempont találkozása és érvényesülése a tervben (empátianövelés)
4,23	9	V99	Fenntartás könnyebb lesz (pl. kevesebb vandalizmus, szemét)
2,58	10	V102	A közösségi bevonás akadályozza a tájépítészeti tervezést
Kérdőív			
sorrend (6)			
56	1	V93	Szemléletformálás: a résztvevő helyiek tanulnak belőle (pl. a tájépítész szakma vagy az önkormányzati folyamatok megismerése)
	2	V98	A helyiek jobban magukénak érzik majd a megvalósult fejlesztést
	3	V96	Ha jól működik a közösségi bevonási folyamat, akkor jobb terv születik
	4	V94	A tájépítész tervező tanul belőle (pl. direkt visszajelzések, tervezéshez hasznos helyi tudás)
	5	V100	Közösségfejlesztő hatása van
	6	V97	Kevesebb lakossági panasz érkezik a tervezést követően (validálja a folyamatot)
	7	V101	Erősíti a helyiek bizalmát az önkormányzatban
	8	V95	Sok ellentétes szempont találkozása és érvényesülése a tervben (empátianövelés)
	9	V99	Fenntartás könnyebb lesz (pl. kevesebb vandalizmus, szemét)
3	10	V102	A közösségi bevonás akadályozza a tájépítészeti tervezést
Szakértők			
9	1	V98	A helyiek jobban magukénak érzik majd a megvalósult fejlesztést
7	2	V97	Kevesebb lakossági panasz érkezik a tervezést követően (*validálja* a folyamatot)
5	3	V96	Ha jól működik a közösségi bevonási folyamat, akkor jobb terv születik
3	4	V99	Fenntartás könnyebb lesz (pl. kevesebb vandalizmus, szemét)
3	4	V93	Szemléletformálás: a résztvevő helyiek tanulnak belőle (pl. a tájépítész szakma vagy az önkormányzati folyamatok megismerése)
2	6	V94	*A tájépítész tervező tanul belőle (pl. direkt visszajelzések, tervezéshez hasznos helyi tudás) - egyesített válasz: tájépítész tanul belőle és hasznos tervezési információk*
2	6	V101	*Hosszú távon tudja segíteni a megbízó és a használó viszonyát (pl. önkormányzat és lakók közötti bizalom)*
2	6	V100	*Közösségfejlesztő hatása van*
1	9		Rengeteg kreatív energia szabadul fel
1	9		Azok döntenek róla, akik használni fogják
1	9		Az emberi méltóságot erősíti meg

Módszertan

Sorrend (átlag)
1. A kérdőív egyes válaszlehetőségeihez tartozó pontszámok (1-6-ig terjedő értékek) átlagának kiszámítása
2. Kérdőíves válaszok sorba tétele átlag szerint

Sorrend (6)
1. A kérdőív egyes válaszlehetőségei számának összesítése aszerint, hogy hányan adták rá a maximális 6 pontot
2. Kérdőíves válaszok sorba tétele 6-os pontszám szerint

Szakértők
1 A szakértői interjúk egyes válaszlehetőségei számának összesítése (figyelembe véve, hogy bizonyos válaszok akár több kérdőív válaszlehetőséget is magukba foglalhatnak, vagy eltérhetnek azoktól, hiszen ezek szabad válaszokból lettek összesítve, és a minél jobb adatgyűjtés érdekében módosítva lettek a kérdőívben)
2 Szakértői interjús válaszok sorba tétele 6-os pontszám szerint
3 Megkeresni az egyes válaszlehetőségek helyiértéke hol azonos (erősebb zöld)
4 Megkeresni az egyes válaszlehetőségek helyiértéke hol közel azonos (halványabb zöld)
5 Következtetések levonása

M9.3. melléklet. A szakértői interjúk és kérdőívek összehasonlítása: a bevonás kihívásai

A önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó **közösségi tervezés** a haszon mellett sok gonddal, kihívással is járhat. Értékelje egy 1-től 6-ig terjedő skálán, hogy Ön mit tart igazán **nehézségnek**!

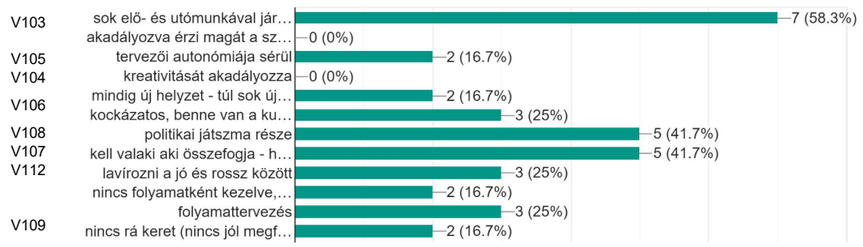
Kérdőíves válaszok

	V103	V104	V105	V106	V107	V108	V109	V110	V111	V112	V113	V114
sorrend (átlag)	1	11	12	10	2	7	6	9	8	5	3	4
sorrend (6)	1	11	12	9	2	8	7	9	6	5	3	3
össz	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83
1	2	19	25	14	2	4	6	6	2	2	3	0
2	3	18	23	13	3	9	2	9	16	10	4	6
3	6	16	14	23	9	14	13	20	14	7	7	9
4	18	12	5	15	14	18	20	17	17	12	14	18
5	20	11	9	8	22	23	17	13	19	34	19	15
6	31	3	0	6	30	7	8	6	11	13	21	21
nem tudom	3	4	7	4	3	8	17	12	4	5	15	14
ellenőrzés össz	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83
0 nélküli össz	80	79	76	79	80	75	66	71	79	78	68	69
átlag	4,8	2,835443	2,342105	3,101266	4,7625	3,906667	3,969697	3,56338	3,860759	4,346154	4,544118	4,521739
sorrend (átlag)	1	11	12	10	2	7	6	9	8	5	3	4
	1	11	12	10	2	7	6	9	8	5	3	4
sorrend (6)	1	11	12	9	2	8	7	9	6	5	3	3

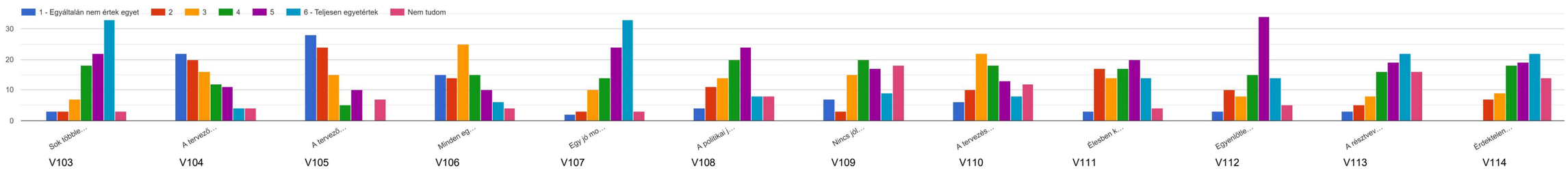
Szakértői interjúk

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba sok nehézséggel jár. Melyik 3 kihívást tartja a legfontosabbnak?

12 responses

A önkormányzati szabadtérfejlesztésekhez kapcsolódó közösségi tervezés a haszon mellett sok gonddal, kihívással is járhat. Értékelje egy 1-től 6-ig terjedő skálán, hogy Ön mit tart igazán nehézségnek!

Eredmények

Kérdőív sorrend (átlag)			
4,8	1	V103	Sok többletfeladattal jár (plusz munka, idő és pénz)
	2	V107	Egy jó moderátor/ facilitátor nélkül könnyen félresiklik, és sikertelen lesz (könnyen be lehet szorulni rossz vitahelyzetekbe)
	3	V113	A résztvevők nem szánják rá az idejüket (nehéz megszólítani őket, különösen a fiatalokat), és a több alkalmas eseményre gyakran teljesen új szereplők jönnek
	4	V114	Érdektelen önkormányzati partner mellett egyedül marad a tervező a folyamatban
	5	V112	Egyenlőtlen erőviszonyok a bevonási folyamatban: a hangadók elviszik a fókuszt és agresszívan képviselik a véleményüket
	6	V109	Nincs jól megfizetve vagy ezen múlik az árverseny
	7	V108	A politikai játszma része
	8	V111	Élesben kap visszajelzést/kritikát a tervező
	9	V110	A tervezési alkalmak a legrosszabb időpontokban vannak (pl. este, hétvége)
	10	V106	Minden egyes projekt kiszámíthatatlan, benne van a kudarc lehetősége, stresszforrás lehet
2,91	11	V104	A tervező szakmai munkáját és kreativitását akadályozza a bevonás
2,41	12	V105	A tervező autonómiája sérül
Kérdőív sorrend (6)			
30	1	V103	Sok többletfeladattal jár (plusz munka, idő és pénz)
	2	V107	Egy jó moderátor/ facilitátor nélkül könnyen félresiklik, és sikertelen lesz (könnyen be lehet szorulni rossz vitahelyzetekbe)
	3	V114	Érdektelen önkormányzati partner mellett egyedül marad a tervező a folyamatban
	3	V113	A résztvevők nem szánják rá az idejüket (nehéz megszólítani őket, különösen a fiatalokat), és a több alkalmas eseményre gyakran teljesen új szereplők jönnek
	5	V112	Egyenlőtlen erőviszonyok a bevonási folyamatban: a hangadók elviszik a fókuszt és agresszívan képviselik a véleményüket
	6	V111	Élesben kap visszajelzést/kritikát a tervező
	7	V109	Nincs jól megfizetve vagy ezen múlik az árverseny
	8	V108	A politikai játszma része
	9	V106	Minden egyes projekt kiszámíthatatlan, benne van a kudarc lehetősége, stresszforrás lehet
	9	V110	A tervezési alkalmak a legrosszabb időpontokban vannak (pl. este, hétvége)
3	11	V104	A tervező szakmai munkáját és kreativitását akadályozza a bevonás
0	12	V105	A tervező autonómiája sérül
Szakértők			
7	1	V103	Sok többletfeladattal jár (plusz munka, idő és pénz)
5	2	V107	Egy jó moderátor/ facilitátor nélkül könnyen félresiklik, és sikertelen lesz (könnyen be lehet szorulni rossz vitahelyzetekbe)
5	2	V108	A politikai játszma része
5	2	V106	Minden egyes projekt kiszámíthatatlan, benne van a kudarc lehetősége, stresszforrás lehet
3	5	V112	Lavírozni jó és rossz között: Egyenlőtlen erőviszonyok a bevonási folyamatban: a hangadók elviszik a fókuszt és agresszívan képviselik a véleményüket
3	*5*		*Nincs folyamatként kezelve*
2	7	V106	Minden egyes projekt kiszámíthatatlan, benne van a kudarc lehetősége, stresszforrás lehet
2	7	V109	Nincs jól megfizetve vagy ezen múlik az árverseny
2	7	V105	A tervező autonómiája sérül
0	10	V104	A tervező szakmai munkáját és kreativitását akadályozza a bevonás

Módszertan

Sorrend (á
1. A kérdőív egyes válaszlehetőségeihez tartozó pontszámok (1-6-ig terjedő értékek) átlagának kiszámítása
2. Kérdőíves válaszok sorba tétele átlag szerint

Sorrend (6
1. A kérdőív egyes válaszlehetőségei számának összesítése aszerint, hogy hányan adták rá a maximális 6 pontot
2. Kérdőíves válaszok sorba tétele 6-os pontszám szerint

Szakértők
1. A szakértői interjúk egyes válaszlehetőségei számának összesítése (figyelembe véve, hogy bizonyos válaszok akár több kérdőív válaszlehetőséget is magukba foglalhatnak, vagy eltérhetnek azoktól, hiszen ezek szabad válaszokból lettek összesítve, és a minél jobb adatgyűjtés érdekében módosítva lettek a kérdőívben)
2. Szakértői interjús válaszok sorba tétele 6-os pontszám szerint
3. Megkeresni az egyes válaszlehetőségek helyiértéke hol azonos (erősebb zöld)
4. Megkeresni az egyes válaszlehetőségek helyiértéke hol közel azonos (halványabb zöld)
5. Következtetések levonása

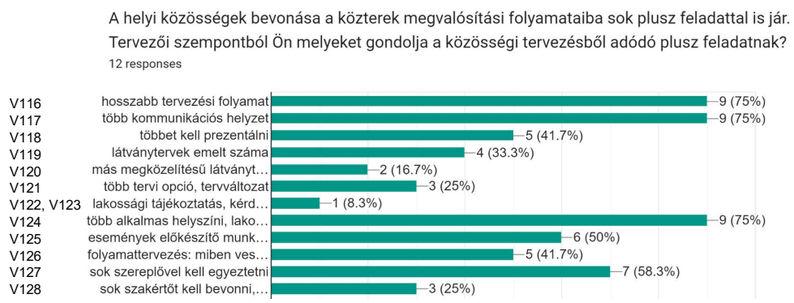
M9.4. melléklet. A szakértői interjúk és kérdőívek összehasonlítása: a tájépítész-tervező többletfeladatai

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba a **tájépítész tervező** számára sok plusz feladattal jár. Kérjük, értékelje egy 1-től 6-ig terjedő skálán, hogy Ön melyeket gondolja a **közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak**!

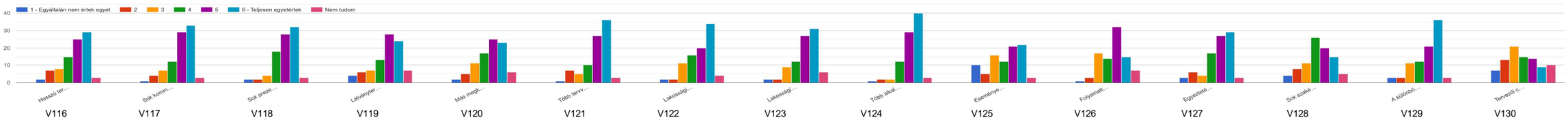
Kérdőíves válaszok

	V116	V117	V118	V119	V120	V121	V122	V123	V124	V125	V126	V127	V128	V129	V130
sorrend (átlag)	9	4	2	10	11	3	7	5	1	14	12	8	13	6	15
sorrend (6)	8	4	5	10	11	2	5	5	1	12	13	8	14	3	15
össz	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83
1	2	1	1	2	2	1	1	1	1	8	0	2	3	2	6
2	5	3	1	5	4	5	2	1	1	4	3	5	7	3	11
3	7	6	4	7	10	5	10	9	2	16	15	4	10	11	20
4	14	12	18	12	16	10	16	11	11	12	14	17	26	11	15
5	25	27	26	28	24	25	20	25	27	20	29	25	19	19	13
6	27	31	30	22	21	34	30	30	38	20	15	27	13	34	8
nem tudom	3	3	3	7	6	3	4	6	3	3	7	3	5	3	10
ellenőrzés össz	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83
0 nélküli össz	80	80	80	76	77	80	79	77	80	80	76	80	78	80	73
átlag	4,7	4,925	4,9625	4,644737	4,545455	4,9375	4,797468	4,922078	5,2	4,15	4,5	4,7375	4,153846	4,8	3,575342
sorrend (átlag)	9	4	2	10	11	3	7	5	1	14	12	8	13	6	15
	9	4	2	10	11	3	7	5	1	14	12	8	13	6	15
sorrend (6)	8	4	5	10	11	2	5	5	1	12	13	8	14	2	15
sorrend (6)	8	4	5	10	11	2	5	5	1	12	13	8	14	3	15

Szakértői interjúk

A helyi közösségek bevonása a közterek megvalósítási folyamataiba a tájépítész tervező számára sok plusz feladattal jár. Kérjük, értékelje egy 1-től 6-ig terjedő skálán, hogy Ön melyeket gondolja a közösségi tervezésből adódó plusz feladatnak!

Eredmények

sorrend (átlag)

5,2	1	V124	Több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
	2	V118	Sok prezentálás
	3	V121	Több tervváltozat és tervi opció
	4	V117	Sok kommunikációs helyzet
	5	V123	Lakossági igényfelmérés, pl. kérdőívezés
	6	V129	A különböző érdekeltségű csoportok közötti konfliktusok kezelése, és a mindenki számára megfelelő tervezési irány meghatározása
	7	V122	Lakossági tájékoztatás
	8	V127	Egyeztetés sok szereplővel
	9	V116	Hosszú tervezési folyamat
	10	V119	Látványtervek emelt száma
	11	V120	Más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
	12	V126	Folyamattervezés: a tervező miben vesz részt, és mivel készül az eseményekre, egy meghatározott ütemterv követése feszes tempóban
	13	V128	Sok szakértő bevonása, meghívása
	14	V125	Események előkészítő munkái - pl. előképgyűjtés, tervjavaslat
3,67	15	V130	Tervezői csapaton belüli feszültségek kezelése, mert mindenki másként viszonyul a közösségi tervezéshez

sorrend (6)

37	1	V124	Több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
	2	V121	Több tervváltozat és tervi opció
	3	V129	A különböző érdekeltségű csoportok közötti konfliktusok kezelése, és a mindenki számára megfelelő tervezési irány meghatározása
	4	V117	Sok kommunikációs helyzet
	5	V118	Sok prezentálás
	5	V122	Lakossági tájékoztatás
	5	V123	Lakossági igényfelmérés, pl. kérdőívezés
	8	V116	Hosszú tervezési folyamat
	8	V127	Egyeztetés sok szereplővel
	10	V119	Látványtervek emelt száma
	11	V120	Más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
	12	V125	Események előkészítő munkái - pl. előképgyűjtés, tervjavaslat
	13	V126	Folyamattervezés: a tervező miben vesz részt, és mivel készül az eseményekre, egy meghatározott ütemterv követése feszes tempóban
	14	V128	Sok szakértő bevonása, meghívása
8	15	V130	Tervezői csapaton belüli feszültségek kezelése, mert mindenki másként viszonyul a közösségi tervezéshez

szakértők

9	1	V124	Több alkalmas helyszíni, lakossági egyeztetések
9	1	V117	Sok kommunikációs helyzet
9	1	V116	Hosszú tervezési folyamat
7	4	V127	Egyeztetés sok szereplővel
6	5	V125	Események előkészítő munkái - pl. előképgyűjtés, tervjavaslat
5	6	V118	Sok prezentálás
5	6	V126	Folyamattervezés: a tervező miben vesz részt, és mivel készül az eseményekre, egy meghatározott ütemterv követése feszes tempóban
4	8	V119	Látványtervek emelt száma
3	9	V121	Több tervváltozat és tervi opció
3	9	V128	Sok szakértő bevonása, meghívása
2	11	V120	Más megközelítésű látványterv, pl. ilyen volt - ilyen lett típusú
1	12	V123, V122	Lakossági igényfelmérés, pl. kérdőívezés

Módszertan

Sorrend (á
1. A kérdőív egyes válaszlehetőségeihez tartozó pontszámok (1-6-ig terjedő értékek) átlagának kiszámítása
2. Kérdőíves válaszok sorba tétele átlag szerint

Sorrend (6
1. A kérdőív egyes válaszlehetőségei számának összesítése az erősebb hányan adták rá a maximális 6 pontot
2. Kérdőíves válaszok sorba tétele 6-os pontszám szerint

Szakértők
1. A szakértői interjúk egyes válaszlehetőségei számának összesítése (figyelembe véve, hogy bizonyos válaszok akár több kérdőív válaszlehetőséget is magukba foglalhatnak, vagy eltérhetnek azoktól, hiszen ezek szabad válaszokból lettek összesítve, és a minél jobb adatgyűjtés
2. Szakértői interjús válaszok sorba tétele 6-os pontszám szerint
3. Megkeresni az egyes válaszlehetőségek helyiértéke hol azonos (erősebb zöld)
4. Megkeresni az egyes válaszlehetőségek helyiértéke hol közel azonos (halványabb zöld)
5. Következtetések levonása

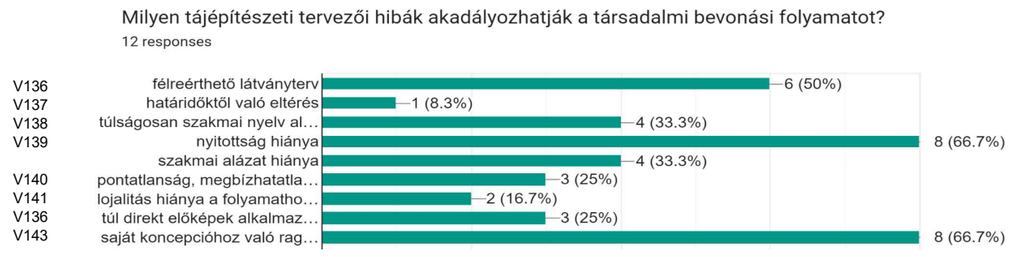
M9.5. melléklet. A szakértői interjúk és kérdőívek összehasonlítása: a tájépítész-tervező felelőssége, hibái

Milyen **tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a közösségi tervezés folyamatát? Kérjük, értékelje egy 1-től 6-ig terjedő skálán!**

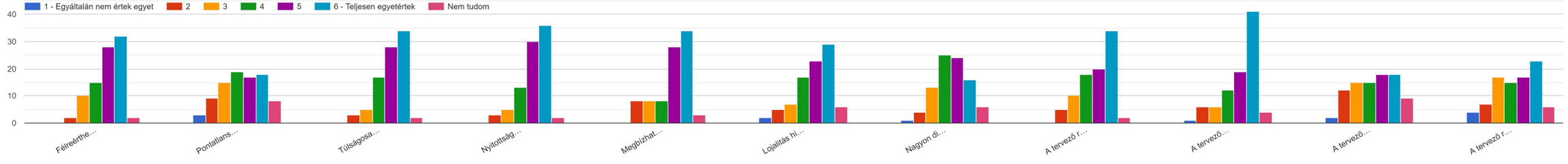
Kérdőíves válaszok

	V136	V137	V138	V139	V140	V141	V142	V143	V144	V145	V146
sorrend (átlag)	4	11	2	1	5	7	8	6	3	10	9
sorrend (6)	6	11	3	2	3	7	10	3	1	9	8
össz	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83
1	0	3	0	0	0	1	1	0	1	2	4
2	2	8	3	3	8	5	4	4	5	10	7
3	10	14	4	4	6	7	10	9	6	13	14
4	15	19	17	12	8	16	23	18	12	15	15
5	26	16	26	28	27	21	23	19	18	17	16
6	28	15	31	34	31	27	16	31	37	17	21
nem tudom	2	8	2	2	3	6	6	2	4	9	6
ellenőrzés össz	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83
0 nélküli össz	81	75	81	81	80	77	77	81	79	74	77
átlag	4,839506	4,093333	4,962963	5,061728	4,8375	4,714286	4,441558	4,790123	4,924051	4,162162	4,233766
sorrend (átlag)	4	11	2	1	5	7	8	6	3	10	9
	4	11	2	1	5	7	8	6	3	10	9
sorrend (6)	6	11	3	2	3	7	10	3	1	9	8

Szakértői interjúk

Milyen tájépítészeti tervezői hibák akadályozhatják a közösségi tervezés folyamatát? Kérjük, értékelje egy 1-től 6-ig terjedő skálán!

Eredmények

sorrend (átlag)

1	V139	Nyitottság hiánya
2	V138	Túlságosan szakmai nyelv alkalmazása (szakzsargon)
3	V144	A tervező nem megfelelő viszonyulása a résztvevőkhöz, pl. lekezeli őket, nem veszi figyelembe, hogy néhányan lassabban értik meg a folyamatot
4	V136	Félreérthető, magyarázatok nélküli látványterv, előkép (pl. laikus számára nehezen értelmezhető)
5	V140	Megbízhatatlanság: olyat ígér a tervező, amit nem lehet megvalósítani
6	V143	A tervező ragaszkodása a saját koncepciójához, elképzeléséhez
7	V141	Lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. folyamatában nem ellenőrzi szakmailag a bejövő véleményeket, javaslatokat, hanem utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
8	V142	Nagyon direkt előképek alkalmazása, amely túlságosan irányított folyamatot eredményezhet (manipuláció)
9	V146	A tervező rosszul időzített és nem megfelelő kérdései a résztvevők felé
10	V145	A tervező nem marad csendben, amikor kellene
11	V137	Pontatlanság: projektfolyamat során kitűzött határidőktől való eltérés

sorrend (6)

1	V144	A tervező nem megfelelő viszonyulása a résztvevőkhöz, pl. lekezeli őket, nem veszi figyelembe, hogy néhányan lassabban értik meg a folyamatot
2	V139	Nyitottság hiánya
3	V138	Túlságosan szakmai nyelv alkalmazása (szakzsargon)
3	V140	Megbízhatatlanság: olyat ígér a tervező, amit nem lehet megvalósítani
3	V143	A tervező ragaszkodása a saját koncepciójához, elképzeléséhez
6	V136	Félreérthető, magyarázatok nélküli látványterv, előkép (pl. laikus számára nehezen értelmezhető)
7	V141	Lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. folyamatában nem ellenőrzi szakmailag a bejövő véleményeket, javaslatokat, hanem utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
8	V146	A tervező rosszul időzített és nem megfelelő kérdései a résztvevők felé
9	V145	A tervező nem marad csendben, amikor kellene
10	V142	Nagyon direkt előképek alkalmazása, amely túlságosan irányított folyamatot eredményezhet (manipuláció)
11	V137	Pontatlanság: projektfolyamat során kitűzött határidőktől való eltérés

szakértők

8	1	V139	Nyitottság hiánya
8	1	V143	A tervező ragaszkodása a saját koncepciójához, elképzeléséhez
6	3	V136	Félreérthető, magyarázatok nélküli látványterv, előkép (pl. laikus számára nehezen értelmezhető)
4	4	V138	Túlságosan szakmai nyelv alkalmazása (szakzsargon)
4	4		Szakmai alázat hiánya
3	6	V142	Nagyon direkt előképek alkalmazása, amely túlságosan irányított folyamatot eredményezhet (manipuláció)
3	6	V140	Megbízhatatlanság: olyat ígér a tervező, amit nem lehet megvalósítani
2	8	V141	Lojalitás hiánya a folyamathoz és a megbeszéltekhez, pl. folyamatában nem ellenőrzi szakmailag a bejövő véleményeket, javaslatokat, hanem utólag felülbírálja a közösen meghozott döntéseket
1	9	V137	Pontatlanság: projektfolyamat során kitűzött határidőktől való eltérés
1	10	V144	A tervező nem megfelelő viszonyulása a résztvevőkhöz, pl. lekezeli őket, nem veszi figyelembe, hogy néhányan lassabban értik meg a folyamatot
1	11	V146	A tervező rosszul időzített és nem megfelelő kérdései a résztvevők felé
1	12	V145	A tervező nem marad csendben, amikor kellene

Módszertan

Sorrend (á

1. A kérdőív egyes válaszlehetőségeihez tartozó pontszámok (1-6-ig terjedő értékek) átlagának kiszámítása
2. Kérdőíves válaszok sorba tétele átlag szerint

Sorrend (6

1. A kérdőív egyes válaszlehetőségei számának összesítése aszerint, hogy hányan adták rá a maximális 6 pontot
2. Kérdőíves válaszok sorba tétele 6-os pontszám szerint

Szakértők

1. A szakértői interjúk egyes válaszlehetőségei számának összesítése (figyelembe véve, hogy bizonyos válaszok akár több kérdőív válaszlehetőséget is magukba foglalhatnak, vagy eltérhetnek azoktól, hiszen ezek szabad válaszokból lettek összesítve, és a minél jobb adatgyűjtés érdekében módosítva lettek a kérdőívben)
2. Szakértői interjús válaszok sorba tétele 6-os pontszám szerint
3. Megkeresni az egyes válaszlehetőségek helyiértéke hol azonos (erősebb zöl
4. Megkeresni az egyes válaszlehetőségek helyiértéke hol közel azonos (halványabb zöld)
5. Következtetések levonása

M10.1. melléklet. A TÉR_KÖZ pályázat 2018. évi kiírása

TÉR_KÖZ 2018

Budapest Főváros Önkormányzatának városrehabilitációs pályázata

PÁLYÁZATI KIÍRÁS

Tartalomjegyzék

1. Bevezető 2
2. Pályázati alapelvek 2
3. A pályázók köre 2
4. A pályázatok keretében elnyerhető támogatás 3
5. A programok részletes ismertetése 3
   5.1 „A" jelű program: Városrehabilitáció keretében megvalósuló közterületek komplex megújítása 3
      5.1.1 Az „A" jelű programban támogatható munkák 3
   5.2 „B" jelű program: Közösségi célú városrehabilitációs programok 4
      5.2.1 A „B" jelű programban támogatható munkák 5
6. A támogatások mértéke 5
   6.1 Az egyes célokra nyújtható támogatások mértéke 5
   6.2 A támogatott munkák projekten belüli arányainak meghatározása 6
7. A pályázat benyújtása 6
   7.1 A benyújtott pályázatoknak legalább az alábbiakat kell tartalmaznia: 6
   7.2 A pályázatok benyújtásának módja 7
8. A pályázat ütemezése: 7
9. A pályázatok elbírálása 8
   9.1 Formai vizsgálat és hiánypótlás 8
   9.2 Tartalmi értékelés 8
   9.3 A tartalmi értékelés szempontjai 8
10. Együttműködési Megállapodás megkötése 9
11. Támogatási Szerződés megkötése 9
   11.1 A Támogatási Szerződés megkötéséhez szükséges mellékletek: 9
12. Elszámolási rend 10
   12.1 Együttműködő partnerek bevonása 10
   12.2 Támogatás kifizetése 11

Mellékletek 11

1. Bevezető

Budapest Főváros Önkormányzata (továbbiakban Kiíró) „TÉR_KÖZ 2018" címmel pályázatot ír ki kerületi önkormányzatok (továbbiakban Pályázó) városrehabilitációs munkáinak támogatására.
A pályázatot a Kiíró a Fővárosi Városrehabilitációs Keret felhasználásának szabályairól szóló, 27/2013. (IV.18.) számú Főv. Kgy. rendeletben (továbbiakban Rendelet) biztosított jogkörében eljárva az alábbi programokra hirdeti meg:

„A" Program: Városrehabilitáció keretében megvalósuló közterületek komplex megújítása
„B" Program: Közösségi célú városrehabilitációs programok.

A pályázat keretében támogatás vehető igénybe a városkép és a városi környezet javítását, az épített, természeti és kulturális örökség megőrzését, valamint a helyi identitás erősítését célzó programok megvalósítására, amelyek hozzájárulnak a városi élet minőségének javításához.

2. Pályázati alapelvek

Általános elvárás mind az „A" és mind a „B" program esetében, hogy

2.1. az önkormányzatok fejlesztései széleskörű együttműködéssel valósuljanak meg, ami a helyi érintettek, közösségek tervezésben, megvalósításban és fenntartásban megnyilvánuló részvételét is jelentheti (ld. részletesebben 5.1.1. A4);
2.2. a fejlesztések révén a területről hiányzó, olyan új funkció is létesüljön, amelynek megvalósítása igazoltan valós társadalmi igényeken alapul, a szükséges felújításokon túl hozzájárul a terület leértékelődésének, szlömösödésének megszüntetéséhez, és kialakítását a városi életformából adódó új szokások az adott helyen megkövetelik;
2.3. innovatív, előremutató, példaértékű terv, magas építészeti minőség legyen;
2.4. a projekt a rendelkezésre álló erőforrások hatékony felhasználásával és a teljes életciklust szem előtt tartva alkalmazza a környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból fenntartható megoldásokat;
2.5. olyan integrált beruházás legyen, amelynek keretében a területen érintett szolgáltatók és kezelők szükséges közműfejlesztései, és az egyéb ágazatai fejlesztések költségei önálló forrásként hozzáadódnak a pályázati forrásból megvalósítani kívánt fejlesztés költségeihez, és a szükséges beavatkozások összehangoltan valósulnak meg.

3. A pályázók köre

A támogatásra Budapest Főváros kerületi önkormányzatai pályázhatnak. Egy pályázó több pályázatot is benyújthat.

4. A pályázatok keretében elnyerhető támogatás

A meghirdetett pályázat anyagi forrását a Rendelet 3. § (2) bekezdése alapján a Fővárosi Városrehabilitációs Kereten fenntartott pénzeszközök fedezik.
A támogatásokra összesen 2 000 millió Ft fordítható.

A pályázatonként elnyerhető támogatás
- „A" jelű program esetében legfeljebb 350 millió Ft,
- „B" jelű program esetében legfeljebb 250 millió Ft lehet.

Pályázni vissza nem térítendő, utólagos pénzbeli finanszírozás formájában nyújtott támogatásra lehet.

5. A programok részletes ismertetése

5.1 „A" jelű program: Városrehabilitáció keretében megvalósuló közterületek komplex megújítása

A program olyan fejlesztéseket kíván támogatni, amelyek keretében a projektgazda önkormányzatok a közterület vagy közösségi használatra átadott terület, és a hozzá funkcionálisan kapcsolódó egyéb ingatlanok (intézmények, kereskedelmi létesítmények, lakóingatlanok stb.) megújítását összehangoltan és a helyi közösség bevonásával valósítják meg, pozitív hatást gyakorolva a helyi társadalmi folyamatokra.

5.1.1 Az „A" jelű programban támogatható munkák

Az „A" jelű programokkal szemben támasztott elvárás a komplexitás, amely az alább felsorolt tevékenységek közül minél több, egymást erősítő elem együttes alkalmazásával valósul meg a terület rehabilitációja során. A pályázatra benyújtott programoknak az A1, A2, A3, A4 jelű tevékenységcsoportok mindegyikéből legalább 1-1 elemet kötelező tartalmaznia.

A1) Közterületek infrastrukturális elemeinek megújítása:
- új gyalogos sétányok, közlekedő felületek, terek kialakítása,
- meglévő utak átalakítása a gyalogos-kerékpáros közlekedést előnyben részesítő módon (pl.: vegyes forgalmú utakká történő alakítás),
- kerékpáros közlekedéshez szükséges létesítmények kialakítása (pihenők, tárolók, kapcsolódó szolgáltatások),
- ökologikus szemléletű közterület felújítás keretében csapadékvíz helyben tartása (pl.: vízáteresztő burkolatok, elszivárogtató rendszer kiépítése, zöldfelületek csapadékvíz megtartó-képességének kihasználásával),
- szelektív hulladékgyűjtők elhelyezése a városképbe való illesztés figyelembe vételével,
- információs rendszerek kiépítése, felújítása.

A2) Közterületek tájépítészeti elemeinek megújítása:
- utcabútorok, berendezési eszközök elhelyezése (pl.: sport- és játszóeszközök, pad stb.),
- zöldfelületi rehabilitáció, fásítás, növénytelepítés,
- táji, városképi elemek (pl.: támfal, lépcső, kerítés stb.) kialakítása, felújítása, pótlása.

A3) Közterülethez kapcsolódó épületek, épületrészek és helyiségek teljes vagy részleges felújítása, bontása, építése:

- használaton kívüli ingatlan, telek hasznosítása közösségi funkció (pl.: kert, sportlétesítmény stb.) céljából, vagy a közterületi hálózat bővítése érdekében,
- a fejlesztendő közterülethez funkcionálisan kapcsolódó használaton kívüli vagy alulhasznosított épületek vagy épületrészek, földszinti üres helyiségek felújítása közösségi funkciót szolgáló célokra,
- közterülettel határos térképző elemek felújítása, homlokzat rehabilitációja, vagy a homlokzat felújítása az épület energetikai korszerűsítésének keretében (pl.: kültéri zöldfal),
- a felújítandó közterülethez kapcsolódó városképet rontó épületek vagy épületrészek, vagy egyéb városképi elemek, berendezések, bontása, felújítása,
- lakóépületek közös tulajdonú épületrészeinek felújítása,
- közterület funkcióbővítő megújítását szolgáló, új, közösségi funkció elhelyezése (pl.: közösségi fórum, játszótér, sportterület, alkalmi piac, épület, építmény stb.),

A Közterületek infrastrukturális és tájépítészeti elemei, valamint a kapcsolódó épületek megújítása keretében ajánlott ökológikus zöldfelületi megoldásokról további részletes tájékoztatás szerezhető be a http://terkoz.budapest.hu/hasznos oldalon lévő tervezési segédletekből.

A4) Nem beruházási célú, közösségformáló, kiegészítő elemek:

- a **nyilvánosság** megteremtését szolgáló kommunikációs és tájékoztatási eszközök (pl.: analóg és digitális tájékoztatási eszközök, honlap, kiadvány, közösségi média, multimédiás tartalmak, imázsépítő eszközök, okos eszközök, lakossági találkozók),

- a **tervalkotás** társadalmasítását szolgáló eszközök (pl.: pályáztatás, igényfelmérés, szavazás, kitelepülés, közterületeket érintő közösségi tervezés),

- a hatékony együttműködés érdekében irányítási és szervezeti kérdéseket kezelő **szervezési** eszközök (pl. helyszíni projektiroda kialakítása, szakértők bevonása, helyi egyeztető fórum, munkacsoport, közösségi tanács, civil kerekasztal, egyesület vagy szövetség létrehozása, helyi intézmények bevonása, közösségi szabályzat létrehozása),

- a helyi közösség létrehozása, aktivizálása és megerősítését célzó **közösségi akciók** (pl.: interaktív köztéri elemek, tesztelés, modellezés, sprotrendezvények, művészeti akciók – kiállítás, köztéri installáció, street art, szemléletformáló akciók, közösségi események, speciális piac, közösségi építőtábor, közösségi megvalósítás),

- a projekthez kapcsolódó, társadalmi kérdésekre komplexen reagáló **társadalmi programok** (pl. városhasználati oktatás, közösségi-szociális programok, kulturális programok, helytörténeti programok, városszépítő programok).

A nem beruházási célú, közösségformáló, kiegészítő projektelemekről további részletes tájékoztatás szerezhető be a http://terkoz.budapest.hu/hasznos oldalon lévő tervezési segédletből.

5.2 „B" jelű program: Közösségi célú városrehabilitációs programok

Közösségi célú városrehabilitációs programok célja olyan kisléptékű közösségi projektek megvalósítása köztéren, vagy közösségi használatú ingatlanokon, amelyek a területről hiányzó funkciót pótolnak, és egy jellegzetes városi problémára megoldást adva mintaként szolgálhatnak más, hasonló esetekben.

A program olyan fejlesztéseket kíván támogatni, amelyek hozzájárulnak a helyi közösségek erősítéséhez, segítik az alulhasznosított területek (foghíjak, ingatlanok) átmeneti hasznosítását, a városmegújítás helyspecifikus, innovatív módjainak alkalmazásával előmozdítják a terület gazdasági aktivitásának növelését, szolgáltatások megjelenését, javítják az adott településrész ellátottságát, a városi mikrokörnyezet minőségét.

5.2.1 A „B" jelű programban támogatható munkák

A „B" programok keretében megvalósuló projekteknek az alábbi, B1 és B2 jelű tevékenységcsoportok mindegyikéből legalább 1-1 elemet kötelező tartalmaznia.

B1) Közösségi funkciót megvalósító építési munkák:

- épületek, építmények létesítése, felújítása (pl.: piac, közösségiház, szabadidős sportlétesítmény, helytörténeti vagy kulturális szalon stb.),
- lakóépületek belső udvarai, kertek innovatív felújítása,
- üres, vagy alulhasznosított épületek, helyiségek átépítése, felújítása új funkcióval,
- ökologikus szemléletű épület-felújítások (pl.: zöld tetők, zöld falak létesítése az épületek energia felhasználásának javítására, ehhez kapcsolódó épület-felújítási munkák), csapadékvíz mikro térségi megtartása,
- foghíjak átmeneti hasznosítása (pl. közösségi kertek létrehozása, játszóterek létesítése),
- alulhasznosított területek időszakos, átmeneti hasznosítása,
- korábbi TÉR_KÖZ pályázati támogatást nyert projektek kiegészítése új funkcióval (pl.: gyalogos-híd, kültéri sport/játszó felületek, parképületek, multifunkcionális felületek stb.),

B2) Építési munkához kapcsolódó nem beruházási célú, közösségformáló, kiegészítő elemek:

- a projekt társadalmasítását szolgáló eszközök (lásd: 5.1.1. A4.)

6. A támogatások mértéke

6.1 Az egyes célokra nyújtható támogatások mértéke

Az **építési és eszközbeszerzési munkák** kötelező elemeinek (A1, A2, A3, illetve B1) megvalósítására

- Fővárosi Önkormányzat tulajdonában lévő közterületek, épületek és helyiségek esetén a költségek legfeljebb **75%**-áig,

- állami, ill. kerületi önkormányzati tulajdonában lévő közterületek, épületek és helyiségek esetén a költségek legfeljebb **65%**-áig,

- egyházi, vagy közhasznú alapítványi tulajdonban lévő épületek és helyiségek esetén a költségek legfeljebb **50%**-áig,

- közterülethez kapcsolódó magántulajdonban (ideértve a társasházi és lakásszövetkezeti tulajdonformát) lévő épületek és helyiségek esetén a költségek legfeljebb **50%**-áig

nyerhető támogatás.
A **nem beruházási célú közösségformáló**, kiegészítő kötelező elemek (A4, B2) megvalósítására

- a nem beruházási elemek költségeinek legfeljebb **50%**-áig nyerhető támogatás.

A **projekt előkészítésére** (tervezés, engedélyeztetés, tanulmányok készítése)

- az előkészítési munkák költségének legfeljebb **50%**-áig nyerhető el a támogatás. A projekt előkészítési költségének a támogatás keretén belüli elszámolása nem kötelező elem.

6.2 A támogatott munkák projekten belüli arányainak meghatározása

A nem beruházási tevékenységekre (A4, B2) eső támogatás a projekt teljes támogatásának legfeljebb **5%**-a lehet, és a 10 millió forintot meghaladó támogatások esetében legalább **1%**-a kell legyen.

A projekt előkészítésére (tervezés, engedélyeztetés, tanulmányok készítése) eső támogatás a projekt támogatásának legfeljebb **8%**-a lehet.

A projekt lebonyolítása (pl.: közbeszerzés, projektmenedzsment, műszaki ellenőrzés) a támogatásból nem számolható el.

7. A pályázat benyújtása

A programok kidolgozása és lebonyolítása a pályázó önkormányzat feladata. A pályázatok összeállításához a Kiíró a pályázati időszak alatt szakmai segítséget nyújthat, továbbá a http://terkoz.budapest.hu/ oldalon tervezési segédleteket és szakmai útmutatókat, kiadványokat, gyűjteményeket bocsát a pályázók rendelkezésére.

7.1 A benyújtott pályázatoknak legalább az alábbiakat kell tartalmaznia:

- **Pályázati adatlap:** a pályázati felhívás 1. számú melléklete
- **Helyszínrajz:** a beavatkozásokkal érintett ingatlanok e-hiteles helyszínrajza
- **Tulajdoni lap:** a tulajdonviszonyok bemutatására e-hiteles tulajdoni lap
- **Igazolás:** a tervező megnevezése, a tervező (koncepció és/ vagy engedélyes terv készítője) kiválasztásáról és a tervezői szerződés megkötéséről szóló nyilatkozat, a tervezőkiválasztás módjának megjelölésével (beszerzés, referencia alapján történő megbízás, meghívásos pályázat, nyílt tervpályázat)
- **Képviselő-testületi határozat:** az önkormányzat határozata arról, hogy nyertes pályázat esetén a költségvetésében biztosítja a projekthez szükséges önrészt, vállalja, hogy az érintett ingatlanokat a projekt lezárásától számított 5 éven belül nem idegeníti el, vállalja, hogy a pályázat keretében megvalósított funkciókat legalább 5 éven át működteti, és a beruházást fenntartja, nyertes pályázat esetén felhatalmazás a támogatásról szóló megállapodások megkötésére
- **Együttműködő partnerek nyilatkozata:** a fővárosi és a kerületi önkormányzaton kívül a projektben érintett ingatlanok tulajdonosainak, vagy a tulajdonnal rendelkező jogosultaknak (szükség esetén vagyonkezelőjének) nyilatkozata a projektben való együttműködésről
- **Nyilatkozat**: a pályázó nyilatkozata a beérkezett pályaművek publikálásához való hozzájárulásról.

- **Szakmai dokumentáció:**
  - a projekt kiválasztásának indoklása, rövid bemutatása,
  - a jelenlegi állapot bemutatása fotókkal (legalább 300 dpi felbontás) és szöveges leírással
  - a területre vonatkozó érvényes szabályozási terv kivonata,
  - legalább koncepcióterv szintű programleírás, a tervezett, vagy folyamatban lévő, illetve már megvalósított társadalmi bevonás bemutatásával,
  - a projekt bemutatását, értelmezését segítő vizualizáció (magyarázó ábra, helyszínrajz vagy látványterv a megértést segítő léptékben),
  - amennyiben a projekt már előkészített műszaki tervekkel rendelkezik (pl.: koncepciótervek, vázlattervek), akkor a már rendelkezésre álló magasabb szintű terveket kell benyújtani a megvalósult társadalmi bevonás bemutatásával együtt,
  - a beruházás tervezett ütemezése,
  - a projekt költségbecslése.

7.2 A pályázatok benyújtásának módja

Papír alapon a pályázatokat A4 formátumban összefűzve a fenti sorrendnek megfelelően, (nagyobb térképek, rajzok behajtva), tartalomjegyzékkel és folyamatos oldalszámozással ellátva, a pályázó hivatalos képviselője által minden oldalon szignálva, színes, egy eredeti példányban kell benyújtani.
Elektronikus formában az összefűzött, szignált dokumentumot szkennelve egy fájlban, pdf formátumban kérjük benyújtani. Ezen kívül a „Szakmai dokumentáció" szöveges részét egy szerkeszthető fájlban, a fotókat képformátumban, a rajzokat a rajzprogramból mentett eredeti (nem szkennelt) formátumban is be kell benyújtani pendrive-on.

A Pályázati Kiírás és mellékletei a Fővárosi Önkormányzat honlapjáról (www.budapest.hu) tölthetők le. A pályázattal kapcsolatos kérdéseket írásban, e-mailen (ter_koz@budapest.hu) lehet feltenni.
A pályázatokat a Fővárosi Önkormányzat Főpolgármesteri Hivatalához (Budapest, V. ker. Városháza u. 9-11.) kell benyújtani postai úton, vagy személyesen az Ügyfélszolgálati Irodában.
A zárt csomagolásra kérjük ráírni: „TÉR_KÖZ 2018. – Budapest Főváros Önkormányzatának városrehabilitációs pályázata", továbbá a pályázó kerület nevét, valamint a pályázati projekt címét is fel kell tüntetni.
A benyújtás határidejének a Fővárosi Önkormányzat Főpolgármesteri Hivatalába történő érkeztetés dátuma tekintendő. A késve érkezett pályázatok elbírálás nélkül érvénytelennek minősülnek.

8. A pályázat ütemezése:

Jelen felhívás alapján a pályázat az alábbi ütemezés szerint zajlik:

Pályázatok meghirdetése:	**2018. május 2.**
Pályázattal kapcsolatos kérdések beküldése:	2018. május 25-ig
Pályázatok benyújtása:	**2018. július 4-ig**
Hiánypótlási határidő:	2018. július 23-ig
Döntés a pályázatokról:	**2018. szeptember 30-ig**
Támogatás felhasználásának határideje:	2021. december 15.

A munkák elvégzésének és pénzügyi elszámolásának határidejét a felek az egyes Támogatási Szerződésekben rögzítik.

9. A pályázatok elbírálása

9.1 Formai vizsgálat és hiánypótlás

A benyújtott pályázatok formai vizsgálata során Kiíró ellenőrzi, hogy a Pályázó a pályázati dokumentációt hiánytalanul, megfelelően kitöltve és a pályázatban előírt módon nyújtotta-e be, illetve a szükséges mellékleteket csatolta-e. A Kiíró egy alkalommal a formai vizsgálat alapján hiánypótlási lehetőséget biztosít.

9.2 Tartalmi értékelés

A formai vizsgálat alapján megfelelően benyújtott pályázatokat tartalmilag a Kiíró részéről a Főpolgármesteri Hivatal Városépítési Főosztálya vizsgálja meg. A pályázatok egyes szakmai szempontok szerinti vizsgálatához a Kiíró további független szakértői csoportok segítségét is kérheti (pl. közműszolgáltató cégek, Főpolgármesteri Hivatal további érintett főosztályai, szakértői), és az értékelést a véleményüket figyelembe véve alakítja ki. A tartalmi értékelés javaslatot tesz a kulcsfontosságú – projektből el nem hagyható – projektelemekre, amelyek az Együttműködési Megállapodásban kerülnek rögzítésre. A tartalmi értékelés alapján a pályázatok támogatásáról és a támogatás mértékéről a Fővárosi Közgyűlés dönt. A nyerteseket írásban, a döntést követő 30 napon belül értesíti a Kiíró.

9.3 A tartalmi értékelés szempontjai

A Kiíró a tartalmi értékelés során az alábbi szempontokat veszi figyelembe kiemelten:

- tartalmi **indokoltság**
- a tervezési **terület adottságai** (fejlesztésre alkalmas, lehetőségeket rejtő)
- a **tervezők/tervek kiválasztásának gondossága**, szakmai szempontokat legjobban érvényesítő módja (pl. tervpályázat, ötletpályázat)
- a **társadalmi bevonás** megvalósulása (pl. alulról jövő helyi kezdeményezés felkarolása, vagy önkormányzati kezdeményezés alapján közösségi bevonás megvalósítása)
- **pénzügyileg is együttműködő magánszereplők** bevonása a projekt megvalósításába
- **kapcsolódás más ágazati forrásból támogatható projektekhez** (pl. közszolgáltató cégek fejlesztései)
- **építészeti minőség vizsgálata** az előkészített tervek esetén (a városépítészet innovatív megoldásait felmutató, magas színvonalú terv)
- **általános városi problémára példaértékűen reagáló terv** az előkészített tervek esetén (újszerű, egyedi elemek alkalmazása)
- **környezettudatos szemlélet** megjelenése (vízáteresztő burkolatok, vízérzékeny tervezés, fák)
- **gazdaságilag fenntartható** megoldások alkalmazása a működési időszak figyelembevételével
- a pályázó kerület a Városrehabilitációs keret folyamatos befizetője,

A Pályázók az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet 102/D. §-ában foglaltak alapján a támogatási döntés ellen kifogást nyújthatnak be.

10. Együttműködési Megállapodás megkötése

A támogatást elnyert Pályázókkal (továbbiakban Kedvezményezett) a Kiíró (továbbiakban Támogató) Együttműködési Megállapodást köt, a fővárosi **támogatás mértékének** és a **kulcsfontosságú projektelemeknek a** megjelölésével.

11. Támogatási Szerződés megkötése

Az Együttműködési Megállapodást követően kerülhet sor az egyes projektelemek részletes kidolgozására, melynek alapján a felek Támogatási Szerződést kötnek. A Támogatási Szerződés megkötésének feltétele, hogy a Kedvezményezett a terveket folyamatosan, de **legalább két alkalommal** (legalább egy alkalommal a vázlattervi szintű koncepciót, valamint szintén legalább egy alkalommal a tervek véglegesítése előtt, az engedélyezési szintű tervdokumentációt) egyeztesse a Támogatóval, valamint a Szerződés megkötéséhez szükséges, alább felsorolt mellékleteket benyújtsa. A terveket az egyeztetések előtt a Támogatónak előre meg kell küldeni. Az egyeztetéseken elhangzott észrevételeket a Kedvezményezett jegyzőkönyvben rögzíti, amit a Támogató részére is megküld.
A Kedvezményezettnek úgy kell a terveztetést bonyolítania, hogy az általa megbízott tervező a Támogató véleményét érdemi módon tudja kezelni, vázlattervi és végleges terv szintjén is lehetősége legyen a Támogató véleményének, észrevételeinek beépítésére.
A terveket csak akkor lehet véglegesíteni, engedélyezésre benyújtani, ha azt a Támogató pozitívan bírálta el.

11.1 A Támogatási Szerződés megkötéséhez szükséges mellékletek:

1. **sz. melléklet:** **Projekt költségvetési táblázata** tevékenységi körök alapján **(lásd: sablon)**
   - építés és eszközbeszerzés: a pályázatban szereplő A1, A2, A3, illetve B1 csoportban felsorolt tevékenységcsoportok;
   - nem beruházási tevékenységek (a pályázatban szereplő A4, illetve B2 csoportban felsorolt tevékenységcsoportok;
   - előkészítés
2. **sz. melléklet:** **Megvalósítás ütemezése (lásd: sablon)**
3. **sz. melléklet:** **Tételes költségvetés kiírás, beárazott, részletes költségvetéssel**
4. **sz. melléklet:** **Érintett ingatlanok eredeti, a benyújtás időpontjában 60 napnál nem régebbi, hiteles tulajdoni lapja és hiteles helyszínrajza**
5. **sz. melléklet:** **A Projektben érintett ingatlanok felújítására és támogatására vonatkozó valamennyi tulajdonosi hozzájárulás (megvalósítási és fenntartási időszakra)**
6. **sz. melléklet:** **Kedvezményezett nyilatkozata az államháztartásról szóló törvényben meghatározott költségvetési támogatásra vonatkozó szabályoknak való megfelelésről**

7. sz. melléklet: **Szükséges jogerős hatósági engedélyek és nyilatkozat (lásd: sablon)**

építési (épület rekonstrukcióra, felújításra, építésre, bontásra, telekalakításra jogosító) engedélyhez kötött tevékenység esetén a jogerős hatósági engedélyek másolata,

a kerületi önkormányzat rendelete szerint településképi bejelentési eljáráshoz kötött tevékenység esetén településképi bejelentés tudomásul vételéről szóló igazolás másolata,

építési engedélyhez nem kötött közterületrendezés esetén hatósági hozzájárulások,

és Kedvezményezett nyilatkozata, hogy valamennyi szükséges hozzájárulás és engedély rendelkezésre áll.

8. sz. melléklet: **Tervdokumentáció**

Eredeti állapotot ismertető dokumentumok, tervezett munkák részletes bemutatása, látványtervek és a részletes tervek az alábbiak szerint:

építési engedélyhez kötött tevékenység esetén a jogerős hatósági engedéllyel rendelkező épület tervdokumentációja

a kerületi önkormányzat rendelete szerint településképi bejelentési eljáráshoz kötött tevékenység esetén a legalább építési engedély szintű tervdokumentáció építészeti munkarésze,

építési engedélyhez nem kötött közterület rendezés esetén (pl. parkrekonstrukció, térfelújítás) M=1:200 léptékű felszínrendezési kiviteli tervek

9. sz. melléklet: **Együttműködő partnerekkel kötött megállapodások**

Amennyiben az önkormányzat a támogatást más kedvezményezettnek továbbadja, az érintettek között szükséges együttműködéséről szóló megállapodást és kötelezettségvállalását is mellékelni kell.

A szükséges mellékleteken kívül a Támogatóval legalább két alkalommal történt projektegyeztetésről készült jegyzőkönyv / emlékeztető másolata is benyújtandó.

12. Elszámolási rend

12.1 Együttműködő partnerek bevonása

A projekt megvalósításába bevont együttműködő partnerek esetében felmerülő projekt költségek forrását a Kedvezményezett az együttműködő partnernek továbbadott támogatás formájában is biztosíthatja.

A nyertes pályázatok lebonyolítása során a kerületi önkormányzatok projektgazdaként felelősek a projekt teljes körű megvalósulásáért, a támogatások felhasználásért, és kihelyezéséért, az egyes projektelemek végső kedvezményezettjei számára.

12.2 Támogatás kifizetése

A pályázat nyertese Kedvezményezettként működési támogatásnak nem minősülő, visszafizetési kötelezettség nélküli végleges juttatásban (vissza nem térítendő támogatás) részesül.

A projekt összköltségén belül a támogatás összegén felüli önrészt a Kedvezményezett tetszőleges forrásból biztosíthatja.

Támogató a Kedvezményezett részére előleget nem biztosít. A támogatások pénzeszközeinek átadására csak a Támogatási Szerződés megkötése után elvégzett, a szerződés mellékleteiben rögzített munkák elvégzéséről szóló, tételesen kiállított és ellenjegyzett számlák alapján kerül sor, a szerződésben megállapított támogatási intenzitás mértékében.

A projekt előkészítési költségeinek keretében a pályázati kiírás megjelenését követően felmerült költségek számolhatóak el.

Az 50 millió Ft-ot meghaladó támogatási összeg elnyerése esetén Kedvezményezett időközi kifizetési igényt nyújthat be a Támogatási Szerződés hatálybalépésétől számított negyedévente, ha a benyújtandó számlák támogatástartalmának összege eléri az 50 millió Ft-ot, valamint amennyiben a támogatás összegének legalább 10%-a fennmarad a záróelszámolásra. Az 50 millió Ft alatt támogatási összeget elnyert projektek esetében az elszámolás egyszeri, a projekt lezárásakor esedékes.

A Kedvezményezett a Támogatási Szerződés hatálybalépésétől számított negyedévente köteles szakmai beszámolót készíteni, továbbá Támogató a projektek előrehaladását és az igénybe vett támogatás felhasználását helyszíni ellenőrzések során is ellenőrizheti.

A támogatásban részesült beruházás számviteli előírásoknak megfelelő nyilvántartásáról, aktiválásáról, az ezzel kapcsolatos beszámolási kötelezettségről, a közbeszerzési eljárások szabályszerűségéről Kedvezményezett köteles gondoskodni.

Kedvezményezett az elnyert támogatást a Támogatási Szerződésben meghatározott befejezési határidőt követően 90 napon belül, de legkésőbb 2021. december 15-ig veheti igénybe. A megjelölt határidőig fel nem használt támogatást Kedvezményezett elveszíti. Az így megmaradó pénz a Városrehabilitációs Keretre kerül vissza, ahonnan további pályázat útján válik ismét felhasználhatóvá.

Mellékletek

1.sz. melléklet: Pályázati Adatlap
2.sz. melléklet: Együttműködési Megállapodás MINTA
3.sz. melléklet: Támogatási Szerződés MINTA

M10.2. melléklet. A TÉR_KÖZ pályázat projektjei

SORSZÁM	ÉV	KERÜLET	PROJEKT MEGNEVEZÉSE	TERVEZŐ	1Ξ Tájékoztatás	2Ξ Konzultáció	3Ξ Részvétel a döntésben
1	2013	II.	A fonódó villamoshálózat externális hatásait tompító, szociális kohéziót erősítő lakásfelújítások a II. kerület Felhévíz városrészében	nincs tervező	x		
2	2013	III.	Multifunkciós közösségi tér kialakítása Békásmegyeren - A Heltai Jenő tér melletti lakóterület rehabilitációja	Pákozdi Réka (Platinium Group Kft.)			
				Törőcsik Ferenc (Platinium Group Kft.)			
3	2013	IV.	"Találkozzunk többször" új közösségi terek kialakítása a Szent István tér rehabilitációja során	Firka Építész Stúdió Kft.			
4	2013	V.	V. kerület Szervita tér megújítása	ALAKart Ipar- és Képzőművészeti Kft.	x		
				Balogh Péter István (S73 Studio Kft.)			
5	2013	VI.	Nyugati tér, a Skála Metró előtti terület megújítása	Koszorú Lajos (Város-Teampannon Kft.)	x		
6	2013	VII.	Klauzál tér - Kreatív Belváros Szíve	Dallmann Péter (DaArt Építész Iroda Kft.)	x		
7	2013	VIII.	Európa Belvárosa Program II., a Palotanegyed Kulturális Városmegújítása	-	x		
8	2013	VIII.	"JÁTSZÓTÁRSAK" - A II. János Pál pápa téri játszótér közösségi célú fejlesztése	Révb Zrt.			
9	2013	IX.	Nehru-projekt	Főkert Mérnökiroda Kft.	x		
				Sándor Tamás (S-Tér Kft.)			
				D1618 műhely			
10	2013	IX.	Boldogasszony Iskolanővérek Kolostori Kávéház kialakítása	Farkas András Tóth András (A3. Művek Építészeti és Belsőépítészeti Tervező Iroda)			
11	2013	X.	A kőbányai Újhegyi sétány komplex megújítása	MŰ-HELY Zrt.		x	
				Szakács Barnabás (Lépték-Terv Tájépítész Iroda)			
12	2013	XII.	Hegyvidéki Városháza tér kialakítása és környezetének rehabilitációja	Törőcsik Ferenc (Platinium Group Kft.)	x		
13	2013	XIV.	Mogyoródi úti közösségi sportpálya funkcióbővítő fejlesztése	R-124 Studio Kft.	x		
14	2013	XVI.	Szilas-patak kerékpáros közösségi park-közösségi zöldterület rehabilitációja	CONSOLE-BAU Mérnöki Vállalkozó és Tervező Kft.	x		
15	2013	XVII.	Litera-tér multifunkcionális közösségi felület kialakítása Rákoscsaba régi piacterén és környezetében	Andaházy László (Panda-pont Kft.)			
16	2013	XVII.	Egészség-kert - a Rákoskerti régi piactér tereprendezése és tér-rehabilitációja	Andaházy László (Panda-pont Kft.)	x		
17	2013	XVIII.	Kossuth tér közösségi célú komplex megújítása	Urban Concept Kft.		x	x
				SAGRA Építész Kft.			
18	2013	XVIII.	Lakatos lakótelep közösségi célú város rehabilitációs programja	Pagony táj-és kertépítész iroda	x		

M10.2. melléklet. A TÉR_KÖZ pályázat projektjei

19	**2013**	**XIX.**	A Kispesti Jézus Szíve Templom környezetrendezése	Liget Terv Környezettervező Bt.			
20	**2013**	**XIX.**	A Kossuth tér rehabilitációja	Szakács Barnabás (Lépték-Terv Tájépítész Iroda)			
21	**2013**	**XX.**	A Pesterzsébeti Hullám csónakházak szabadidős és turisztikai célú komplex fejlesztése és szerves gyalogos összeköttetés kialakítása a városközponttal	BLOKK Építész Műhely Kft.			
22	**2013**	**XXI.**	Csepel Városközpont integrált rehabilitációja, 2. ütem	Kocsis Ágnes (K.S. Stúdió)			
				POLY-LINE Építész Stúdió Kft.			
23	**2013**	**XXI.**	RSD csepeli partszakaszának közvilágítás fejlesztése	BDK Budapesti Dísz- és Közvilágítás Kft.	x	x	
24	**2013**	**XXI.**	A csepeli Sport-, Szabadidő- és Rendezvényközpont korszerűsítése	4 plusz Építész Stúdió Kft.	x		
25	**2013**	**XXII.**	A Stáció lépcső és a budafoki Kálvária és környezete rehabilitációs jellegű megújítása	RI-ZA-LIT KFT.			
26	**2013**	**XXII.**	Budafok-Belváros új piac létesítése és közterületi rehabilitációs program a Játék utca térségében	Andor Anikó (LAN D-A Táj- és Környezettervezési Műterem Kft.)	x		
				Avant-Garde Építész Stúdió Kft.			
27	**2013**	**XIII.**	Molnár-szigeti volt napközis tábor és környezetének komplex rehabilitációja	Pesterzsébet Városfejlesztő Kft.	x		
				KASIB Mérnöki Manager Iroda			
28	**2014**	**IV.**	Újpesti belső kertek- az Újpesti lakótelep közterület-rehabilitációjának III. üteme	Objekt Tájépítész Iroda Kft.	x		
29	**2014**	**VI.**	Nyugati tér, a Skála Metró előtti terület megújítása II.	Koszorú Lajos (Város-Teampannon Kft.)			
30	**2014**	**X.**	Helytörténeti közösségi tér kialakítása a kőbányi Füzér utca 32-ben	Káva Építő, Vállalkozó és Szolgáltató Kft.	x		
31	**2014**	**XII.**	Hegyvidéki Kulturális Szalon	Lenzsér Péter (Lenzsér és Társa Építészeti és Mérnöki Kft.)			
32	**2014**	**XVI.**	Napközis tábor felújítása	Építészet: Nagy András Tájépítészet: Kerekliget Kft.	x		
33	**2014**	**XVII.**	Nemzetiségek tere - Többfunkciós tér kialakítása Rákoskeresztúron	Andaházy László (Panda-pont Kft.)	x		
34	**2014**	**XIX.**	Zöldfelület rendezése a Kosárfonó utcában	Szakács Barnabás (Lépték-Terv Tájépítész Iroda)	x		
35	**2014**	**XX.**	A Pesterzsébeti Hullám csónakházak szabadidős és turisztikai célú komplex fejlesztése II. ütem - A 2-es számú csónakház építészeti felújítása	BLOKK Építész Műhely Kft.			
36	**2014**	**XXI.**	A Csepeli Daru domb közterületi fejlesztései	Szakács Barnabás (Lépték-Terv Tájépítész Iroda)	x		
37	**2014**	**XXIII.**	Molnár-sziget volt napközis tábor és környezetének továbbfejlesztése	KASIB Mérnöki Manager Iroda	x		
38	**2016**	**I.**	Batthyány tér	Balogh Péter István (S73 Studio Kft.)			
39	**2016**	**I.**	Horváth-kert - nem valósult meg	Ligetvári István (Trafik Kör)			
40	**2016**	**II.**	Adyliget park megújítása	Kovács Árpád, Szohr Gábor (Újirány Tájépítész Kft.)			x
41	**2016**	**III**	Holdudvar park revitalizációja	Kovács Árpád, Szohr Gábor (Újirány Tájépítész Kft.)			
42	**2016**	**III.**	Derű utcai park rehabilitációja	Törőcsik Ferenc, Pákozdi Réka (Platinium Group Kft.)			
43	**2016**	**IV.**	A Szigeti József sétány funkcióbővítő megújítása	Vertebrata Kft.			
				Objekt Tájépítész Iroda Kft.			
44	**2016**	**IV.**	Innovatív közösségerősítés és életminőség javítás a Szilas park komplex fejlesztésével	Vertebrata Kft.	x		
				Objekt Tájépítész Iroda Kft.			

M10.2. melléklet. A TÉR_KÖZ pályázat projektjei

45	**2016**	**V.**	Podmaniczky tér felújítása	Koszorú Lajos (Város-Teampannon Kft.)			
46	**2016**	**VI.**	Jókai tér komplex megújítása	Szakács Barnabás (Lépték-Terv Tájépítész Iroda)	x		
47	**2016**	**VII.**	Kisdiófa Közösségi Kert ökologikus szemléletű fejlesztése	Barlang Műhely		X	
48	**2016**	**VII.**	Erzsébetvárosi Kerületfejlesztési Tájékoztatási Pont kialakítása	Barlang Műhely	X		
49	**2016**	**VIII.**	Palotanegyed, Európa Belvárosa Program III	-		X	
50	**2016**	**VIII.**	TÉR_ÉPÍTŐK	Terhes Dénes (Korzó Tervezési Stúdió Kft.)	X		
51	**2016**	**IX.**	Bakáts projekt	Garten Stúdió Kft. Táj- és Kertépítész Iroda			
52	**2016**	**X.**	A kőbányai Újhegyi sétány komplex megújítása 2. ütem	Szakács Barnabás (Lépték-Terv Tájépítész Iroda)	x		
53	**2016**	**XI.**	A Gazdagréti tér megújítása	Balogh Péter István (S73 Studio Kft.)	X		
54	**2016**	**XII.**	A Hegyvidék főutcája	Trenecon Tanácsadó és Tervező Kft.	X		
				Create Value Kft.			
				Fehérvári és Fekete Kft.			
				Urban Concept Kft.			
55	**2016**	**XIII.**	A Rákos-patak Béke utca - Göncöl utca közötti szakaszának komplex közparki felújítása	Szakács Barnabás (Lépték-Terv Tájépítész Iroda)		X	x
56	**2016**	**XIV.**	Mindenki sportpályája - nem valósult meg	Massány Edina (Open Air Design Kft.)			
57	**2016**	**XIV.**	Megújuló zöld folyósó - nem valósult meg				
58	**2016**	**XV.**	Rákos út terei	MCS 93 Kft.	x		
59	**2016**	**XVI.**	Szilasmenti kerékpárút közösségi tereinek bővítése	Szabó Gábor (TÉR-TEAM Kft.)	x		
				Építészet: Lane Fabrika Kft.			
				Kilátó: Gutowski Építész Kft.			
60	**2016**	**XVII.**	Új közösségi ház létrehozása Rákoshegyen és a Szent István park rekonstrukciója	Nagy Gergely (Pannonterv Kft.)	X		
61	**2016**	**XVII.**	Kerékpárforgalmi nyomvonal kialakítása a Naplás út mentén	Pej Kálmán (Tandem MérnökirodaKft.)			
62	**2016**	**XVIII.**	Kossuth tér közösségi célú komplex megújítása II.	Urban Concept Kft.	x		
				SAGRA Építész Kft.			
63	**2016**	**XVIII.**	Havanna piac közösségi célú megújítása	Keller Ferenc (Keller Műterem Kft. - Modulárt Studió)			
64	**2016**	**XIX.**	A wekerlei kispiac felújítása	Füzes András			x
65	**2016**	**XX.**	Hullám csónakházak funkcióbővítő fejlesztése II. ütem, I. csónakház	BLOKK Építész műhely			
66	**2016**	**XXI.**	Napközis tábor komplex megújítása				
67	**2016**	**XXI.**	Csepeli Rákóczi kert megújítása, közösségi tervezés keretében	Szakács Barnabás (Lépték-Terv Tájépítész Iroda)	x		
68	**2016**	**XXII.**	Hajó utca - Duna parti sétány környezetének fejlesztése	Jilling Ákos (AddVal Kft.)			
69	**2016**	**XXII.**	Szent István tér komplex fejlesztése	Sándor Tamás (S-Tér Kft.)			
				Kő Boldizsár (Tekintet Bt.)			
70	**2016**	**XXIII.**	Molnár-szigeti volt napközis tábor és környezetének továbbfejlesztése - III. ütem	Sándor Tamás (S-Tér Kft.)			
				BLOKK Építész Műhely			

M10.2. melléklet. A TÉR_KÖZ pályázat projektjei

71	**2018**	**II.**	Közösségi Liget megvalósítása	Kovács Árpád (Újirány Tájépítész Kft.) Zsuffa és Kalmár Építész Műterem		X	
72	**2018** **2018**	**III.**	Kaszásdűlő-Szérűskert utca menti közösségi célú fejlesztések	Sándor Tamás (S-Tér Kft.) Enviro? BLOKK Építész Műhely		X	
73	**2018**	**III.**	Kiscelli kastély környezetének közösségi célú rehabilitációja	Open Air Design Kft.			x
74	**2018**	**IV.**	Dinamik Park városrehabilitációs célú környezetrendezése	Garas Csilla (Káta Parképítő Kft.)			
75	**2018**	**VIII.**	DériM Projekt	Andor Anikó (LAN D-A Táj- és Környezettervezési Műterem Kft.) Terhes Dénes (Korzó Tervezési Stúdió Kft.)			x
76	**2018**	**IX.**	Főtér kialakítása a József Attila-lakótelepen - nem valósult meg	AU.ROOM Építész Műhely Kft.			
77	**2018**	**X.**	Kőbányai Újhegyi sétány komplex megújítása III. ütem	Szakács Barnabás (Lépték-Terv Tájépítész Iroda)	x		
78	**2018**	**XI.**	Villányi út- Ciszterci templom előtti tér rendezése - nem valósult meg	Tóth Attila Gábor (TP-Terv Mérnöki Iroda Kft.)			
79	**2018**	**XII.**	Tállya utcai játszótér és park fejlesztése	Törőcsik Ferenc (Platinium Group Kft.)	x	x	
80	**2018**	**XIII.**	Kubala László park komplex megújítása	Főkert Mérnökiroda Kft.			x
81	**2018**	**XIV.**	Rákos patak revitalizációja	Szakács Barnabás (Lépték-Terv Tájépítész Iroda) Szabó Gábor (TÉR-TEAM Kft.)	x		
82	**2018**	**XVII.**	Rákosmenti csúszdapark és helytörténeti sétaút kialakítása	Andaházy László (Panda-pont Kft.)			
83	**2018**	**XVIII.**	Havanna piac közösségi célú megújítása II. ütem	Keller Ferenc, Láris Barnabás (Keller Műterem Kft. - Modulárt Studió)			
84	**2018**	**XVIII.**	Gyermekorvosi rendelő környezetének fejlesztése	Molnár G. Levente (DOS Studio Tervező Iroda Kft.)			
85	**2018**	**XIX.**	Többfunkciós KRESZ és közösségi park kialakítása	Törőcsik Ferenc (Platinium Group Kft.)	x		
86	**2018**	**XX.**	Dunai sétány	Törőcsik Ferenc (Platinium Group Kft.)			
87	**2018**	**XXI.**	Brenner János tér közterületi rehabilitációja	Remeczki Rita (Open Air Design Kft.)			
88	**2018**	**XXI.**	Napközis Tábor komplex megújítása II. ütem				
89	**2018**	**XXII.**	Budafoki Művészeti és Helytörténeti Galéria	Kertész András (Avant-Garde Építész Stúdió Kft.)			
90	**2018**	**XXIII.**	Molnár-szigeti volt napközis tábor környezetének fejlesztése IV. ütem	Sándor Tamás (S-Tér Kft.)	x		

M11.1. melléklet. Önkormányzati főépítész szakmérnöki képzés adatlap-

ÖNKORMÁNYZATI FŐÉPÍTÉSZ SZAKMÉRNÖKI KÉPZÉS

AZ INTÉZMÉNY NEVE
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Építészmérnöki Kar
Urbanisztika Tanszék

A SZAK MEGNEVEZÉSE
Önkormányzati főépítész szakmérnök

A KÉPZÉS SZINTJE
Posztgraduális

A SZAK OKTATÁSI FORMÁJA
Levelező tagozatos

A KÉPZÉS IDŐTARTAMA:
Kontakt órák száma: 480 óra. A képzés négy szemeszter időtartamú, félévenként 120 kontakt órával, a negyedik félév elvégzése után folyamatos konzultációk igénybevételével elkészítendő szakdolgozattal és a tanulmányokat befejező záróvizsgával.

A KÉPZÉS ELSŐ CIKLUSA
2007. tavasz – 2009. tavasz

A MÁSODIK CIKLUSRA JELENTKEZNI LEHET
2008. november 30-ig

A MÁSODIK CIKLUS INDUL
2009. február

AZ OKLEVÉLBEN SZEREPLŐ SZAKKÉPZETTSÉG
Önkormányzati főépítész szakmérnök

A FELVÉTELHEZ SZÜKSÉGES ELŐKÉPZETTSÉG
A képzésben részt vehetnek mindazok, akik egyetemi szintű építészmérnöki-, építőművész oklevéllel, vagy építészmérnöki-, településmérnöki MSc végzettséggel rendelkeznek.

HALLGATÓI LÉTSZÁM
30 fő kétévente

A SZAK LÉTREHOZÁSÁNAK INDOKOLÁSA
Az épített- és természetes környezet felelős alakítása, illetve védelme Magyarországon minden építész alkotmányban rögzített kötelessége. Az önkormányzati főépítészre, aki egy egész település, sőt adott esetben még ennél is nagyobb területnek a felelőse, ez fokozottan érvényes. Az ország kevés településén működik a közérdekeket érvényesíteni akaró és tudó, erős önkormányzat és azt képviselő polgármester. Azok közül is kevés alkalmaz érdemben

főépítészt, aki pedig a szaktudásával a helyi önkormányzatnak az építési törvényben meghatározott, az épített környezettel kapcsolatos feladatainak ellátását hatékonyan segíthetné elő, és az önkormányzat, s a polgármester szakértője lehet.
Magyarországon 3100 feletti a települések száma. A számon tartott főépítészeké 300 alatti, ez kevesebb, mint 10%. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a felkészültségük, alkalmasságuk, elhivatottságuk tekintetében pedig rendkívül nagy a szórás. Településeink arculatának többségét napjainkban - hatékonyan működő főépítész hiányában - nem a közérdeket szolgáló egységes építészeti-városépítészeti koncepció, hanem az ingatlanpiacba befektetett tőke minél hatékonyabb megtérülésére törekvő, egyéni érdekek határozzák meg.

Korunk túlzottan átpolitizált világában nagyon nehéz a hiteles szakmaiság képviselete az önkormányzatoknál. Egyre nagyobb szükség van a szakmájukért minden körülmények között felelősséget vállaló, jó szakemberekre. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a legmagasabb szintű szakmai végzettség és jogosultság garancia arra, hogy valakiből jó főépítész is lesz. A főépítészi hivatásra való alkalmasságnak a szakmai felkészültségen kívül számos egyéb, emberi tényezője is van, mint például a közügyek iránti érzékenység, a kommunikációs képesség, az érdekérvényesítő képesség, a tárgyalóképesség. A főépítész képzés nagy súlyt fektet ezen képességek fejlesztésére is.

A főépítész szakmérnöki képzés feladatai:

- a praktizáló főépítészek képességének fejlesztése, alkalmasságának javítása;
- a főépítészi állásra pályázó személyek felkészítése;
- a közvetlen szakmai információ- és tapasztalatcsere segítése;
- az érdeklődés felkeltése a főépítészi hivatás iránt.

Azok az önkormányzatok, ahol a település jövőjének alakításában számítanak a főépítész aktív közreműködésére, nagy valószínűséggel támogatni fogják a szakemberük továbbképzését anyagilag, és tanulmányi szabadsággal egyaránt. Az érdeklődés a jövőben még tovább fokozódhatna, ha megfelelő törvényi háttérrel a főépítészi állások egy idő után csak ***főépítész szakmérnöki*** végzettséggel lennének betölthetők.

A főépítész jogszerű működésének feltételei az 1998. január elsejétől érvénybe lépett új ***építési törvény***, és a megjelent rendeletek által már biztosítottak.

A szabályozott jogi keretek ellenére a polgármesteri hivatalok szervezete - és ezzel a főépítész szerepének a megítélése - nem egységes, a helyi szabályzatok szerint változó. A főépítész - ha egyáltalán alkalmazzák - sokféleképpen kapcsolódhat a hivatali szervezetbe, de a ***legfontosabb feladata a szakmai szempontok érvényesítése, ezért a képzésnek erre a feladatra kell a főépítészt elsősorban felkészítenie.***

A fent vázolt jogi háttér alapján elmondható, hogy az érvényben lévő jogszabályok által a *„forma”* – a főépítészi munkakör – már biztosított, a főépítész szakmérnöki szakon folyó képzésnek ezt a formát kell

tudással, *„tartalommal”* megtölteni azért, hogy a főépítészek a természetes- és épített környezetünk alakításának valóban meghatározó pozitív szereplőivé válhassanak.

A KÉPZÉSI CÉL

A cél olyan szakemberek képzése, akik magas színvonalú önkormányzati főépítészi munka végzésére, széles körűen alkalmasak. A széles körű alkalmasság egyrészt igaz „horizontális” értelemben: azaz a területfejlesztés, a területrendezés, a településfejlesztés, a településrendezés, az épített- és természeti környezet alakítása, valamint azok védelme, mint alapfeladatok elvégzésére való alkalmasságon túl vonatkozik a személyiségfejlesztésre, és a kommunikáció szakterületeire is. Másrészt igaz ”vertikális” értelemben is, azaz az országos-, a regionális-, a megyei-, a kistérségi- és a települési szintekre egyaránt érvényes.

A széleskörűség jelenti továbbá a főépítészi munkához kapcsolódó szakágak munkáinak átlátását, lényegi megértését, azok integrálását, valamint a folyamatok irányításának képességét, és a társszakmák generálását. A széleskörűség egyben jelenti az egyes folyamatok átlátását és kézbentartását az előkészítéstől (vizsgálatok, programalkotás, koncipiálás, alternatívaképzés, stb.), a megvalósításon keresztül (problémaelemzés, formálás, kiértékelés, stb.), a végleges formába öntésig.

Végül a magas szakmai (és emberi) színvonalú főépítészi munka pedig csak jól képzett, és a szükséges képességekkel rendelkező főépítészektől várható el.

A KÉPZÉS FŐBB TANULMÁNYTERÜLETEI

1. **Általános főépítészi ismeretek** **42 %**

Településtörténet, területfejlesztés, területrendezés, településfejlesztés,
településrendezés, építészeti elmélet és gyakorlat, urbanisztika

2. **Személyiségfejlesztés** **30 %**

A hatások, a reakciók, a kommunikáció

3. **Környezetkultúra** **16 %**

Integrált értékvédelem, tájépítészet, közterületek építészete

4. **Önkormányzati ismeretek** **12%**

Közigazgatási ismeretek, településrendezési és építési jog, közgazdasági ismeretek

TANTÁRGYI PROGRAMOK

Kötelező tantárgyak

Általános főépítészi ismeretek

Településtörténet
Magyar települések
Területfejlesztés és rendezés
Településfejlesztés és rendezés
Építészet
Urbanisztika

Személyiségfejlesztés

Hatások
Reakciók
Kommunikáció

Környezetkultúra

Integrált értékvédelem
Tájépítészet
Közterületek építészete
Önkormányzati ismeretek
Közigazgatási ismeretek
Településrendezési és építési jog
Közgazdasági ismeretek

Kötelezően választható tantárgyak

Kommunikációs gyakorlatok
Vizuális kommunikáció
Verbális kommunikáció
Építészeti informatika
Településelméleti ismeretek
Építészet és urbanisztika
Városépítészeti elemzés és kritika
Közérdek és magánérdek

A KÉPZÉS SZEMÉLYI FELTÉTELEI

Településtörténet	**Locsmándi Gábor PhD** (dr. F. Körner Zsuzsa PhD)
Magyar települések	**Ihrig Dénes** (dr. F. Körner Zsuzsa PhD, Kissfazekas Kornélia)
Területfejlesztés – területrendezés	**Dr Szaló Péter** (Búzásné Szőke Zsuzsanna, Dr. Faragó László, Dr. Gerzanics Annamária, Dr. Kovács Katalin, Magó Erzsébet, Paksy Gábor, Salamin Géza, Schuchmann Péter, Dr Tompai Géza)
Településfejlesztés – településrendezés	**Dr. Nagy Béla** (Dr. Tóth Zoltán)
Építészet	**Cságoly Ferenc DLA** (Vukoszávlyev Zorán)
Urbanisztika	**Dr. Meggyesi Tamás** (Dr. Vidor Ferenc, Lukovich Tamás, Korompay Attila, Markos György, Miklóssy Endre)
Hatások	**Dr. Dúll Andrea** (Jármi Éva)
Reakciók	**Dr. Dúll Andrea** (Jármi Éva)
Kommunikáció	**Jármi Éva, Philipp Frigyes** (Berényi András, Gömöry János, Kiss Lajos)
Integrált értékvédelem	**Erő Zoltán** (Alföldi György, Bajnai László, Furu Árpád, Dr. Fejérdy Tamás, dr. Korompay Katalin, Sárkány Csilla, Sebestyén

	József, Dr. Sersliné Kócsi Margit)
Tájépítészet	**Dr.Csima Péter** (Dr. Illyés Zsuzsanna)
Közterületek építészete	**Pálfy Sándor DLA** (Dr. Dúll Andrea, Dr. Balogh Péter István, Fleischer Tamás, Kapitány Balázs)
Közigazgatási ismeretek	**Dr. Kara Pál** (Gelencsér József)
Településrendezési és építési jog	**Körmendy Imre** (Menczingerné Dr. Bokor Andrea, Dr. Szalay Éva)
Közgazdasági ismeretek	**Dr. Illés Iván**
Vizuális kommunikáció	**Molnár Csaba** (Töreky Ferenc, Tari Gábor Phd, Répás Ferenc, Váli István)
Verbális kommunikáció	**Kissfazekes Kornélia** (Acél Gábor, Alföldi György, Kovács Bence, Dr. Nagy Béla, Wesselényi-Garay Andor)
Építészeti informatika	**Dr. Szoboszlai Mihály**
Építészet és urbanisztika	**Pálfy Sándor DLA** (Dr. Vidor Ferenc)
Városépítészeti elemzés és kritika	**Szalay András**
Közérdek és magánérdek	**Baross Pál**
Szakdolgozat	

A KÉPZÉSSEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK

- a tanszék honlapja (www.urbanisztika.eszk.bme.hu)
- a főépítészek honlapja (www.foepiteszek.hu)
- Kissfazekas Kornélia - szakmai titkár

  tel:06/30-2849577

  email: k_f_k@freemail.hu

  kissfazekas@t-online.hu

Pálfy Sándor DLA
BME Urbanisztika Tanszék
tanszékvezető

Philipp Frigyes
Országos Főépítészi Kollégium
elnök

Kissfazekas Kornélia
BME Urbanisztika Tanszék
szakmai titkár

M11.2. melléklet. Urbanista felsőfokú szakirányú továbbképzés kommunikációs, csapatépítési tréningjének programja

BME Urbanisztika Tanszék
URBANISTA FELSŐFOKÚ SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS 2020-2022

I. konferencia

K O M M U N I K Á C I Ó, C S A P A T É P Í T É S

2020. augusztus 31. hétfő

10.00 – 10.15 Üdvözlünk az Urbanisztika Tanszéken!
Szabó Árpád DLA tanszékvezető és Szabó Julianna PhD, a képzés vezetője
BME Urbanisztika Tsz.
10.15 – 10.45 **Adminisztrációs és COVID tudnivalók, szerződések, számlák**
Etlinger Marianna irodavezető
BME Urbanisztika Tsz
11.00 – 16.00 **Csapatépítő tréning: ismerkedés**
Trencsényi Judit független fejlesztő, tréner, coach, mediátor
11.00 – 12.30 Bemutatkozás különböző nézőpontokból
14.00 - 16.30 Ismerkedés egymással, a helyzettel, a csoportunkkal
Motivációk megismerése

2020. szeptember 1. kedd

9.00 – 16.30 **Csapatépítő tréning: kommunikáció és csapatműködés**
Trencsényi Judit független fejlesztő, tréner, coach, mediátor
9.00 – 12.00 Különböző helyzetekben való közös feladatmegoldások
Hatékony kommunikáció
13.30 – 16.30 Működési mechanizmusok
Hogyan legyünk együtt a legjobban, a leghatékonyabban?

2020. szeptember 2. szerda

9.00 – 15.00 Csapatépítő tréning: egyén és csoport (75 perc ebédszünettel)
Csapatban való működésünk,
Csapatkeretek megbeszélése
Egyéni vállalások, hozzájárulások a csoportmunkához
Csapat feladat

M12.1. melléklet. A tájépítész-tervező szerepvállalása a Holdudvar park társadalmi tervegyeztetési folyamatában

Tájépítészeti tervezés a társadalmi egyeztetés során (Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015, pp. 16–44; Jain, Polman, 2003, pp. 33–35; BFVT Kft. et al., 2021, p. 44; Ditzendy, 2016, p. 33; Magyar Építész Kamara, 2003, pp. 6–17; Dalányi, 1998, pp. 10–17)	**A projekt társadalmi egyeztetési folyamatának leírása és tájépítész ezekben vállalt szerepe** **Holdudvar park fejlesztése**
1. Meghatalmazás (Vezetői interjú)	A megbízási szerződésben, amely a koncepcióterv elkészítését célozta, a tájépítész-tervező feladatai között a közösségi tervezés ("legalább 3 alkalommal tervegyeztető fórum megtartása") is megjelent. Végül 9 közösségi tervezési alkalom volt, ami jóval több a szerződésben előírtnál, pedig egy megbízásnál átalány ár van, és tartalmazza azt a mondatot, hogy a tervezői díj magában foglalja minden személyi és tárgyi feltétel biztosításának költségét.
2. Felkészülés, előzetes elemezés (Desk research I.)	A tervezők felvették a kapcsolatot a park korábbi tervezőjével, Andor Anikóval, hogy a koncepció kialakításánál figyelembe vegyék az ő szempontjait, és az önkormányzat saját döntése alapján tiszteletdíjat (kvázi szerzői jogdíjat) is fizetett. A tervezők orthofotós játékot készítettek elő a helyiek számára, hogy a kedvelt és nem kedvelt helyeket összegyűjtsék (társadalmi bevonáshoz kapcsolódó plusz feladatkörük okán).
3. Irányító csoport megalakítása (Együttműködő véleményformálók)	Az ÓBVF Kft. alkalmazottjaival együtt összehívtak olyan szakembereket, akik az első tervezési alkalmakat szakmailag meg tudták erősíteni (pl. Sain Mátyás részételiséggel foglalkozó tájépítész szakembert).
4. Érintettek elemzése (stakeholder analysis)	Az érintettek elemzése csak a tervezői szinten alkalmazott módszerekkel történt meg, főként a helyhez való szoros kötődés alapján. Természetesen az önkormányzat felkereste a helyi lakosságon kívül a szomszédos intézmények és kereskedelmi egységek vezetőit is, de ennél részletesebb elemzés (pl. olyan személy, aki nem itt lakik, de érdeke fűződik a felújításhoz, vagy esetleg lakossági csoportok), amely az érdekelteket gyűjti össze nem volt.
5. A beruházással kapcsolatos tájékoztatás	A helyszíni tájékoztatás a tájépítész-tervezők végezték: figyelemfelkeltő táblákat, orthofotó játékot és kikérdezésen alapuló igényfelmérést végeztek.
6. Közvéleménykutatás a fejlesztéssel kapcsolatos előzetes vélemények, lakossági igények felmérésére	A helyszíni orthofotós játékot és igényfelmérést a tevezők valósították meg, más igényfelmérés nem készült.
7. Alapadatok gyűjtése	A közösségi tervezési alkalmak előtt nagy mennyiségű információt és előképet gyűjtöttek össze a tervezők, hogy az egyes tematikák szerint fel lehessen majd dolgozni őket. Ezek egy fajta oktatási anyagként is működnek, hiszen a helyi lakosság úgy válik "tervezővé" a folyamat során, hogy a tájépítészeti tervezés és az önkormányzati működés alapjait, folyamatát is megismeri (pl. a hatóságok és közműszolgáltatókkal kapcsolatos tapasztalatok, az önkormányzat lehetőségei forrásszerzésre).
8. Munkacsoportok megalakítása	A közösségi tervezés első alkalmán résztvevőkből tervezőcsoportokat alakítottak ki, hogy mindenki szóhoz jusson, és hatékonyabb legyen a közös munka. Az egyes csoportokat az iroda tervezői moderálták.
9. A fejlesztési igények priorizálása a közvélemény-kutatás eredményei, illetve workshopok és online egyeztetési platformok segítségével (1. körös véleményezés) **10. A részvételi tevékenységek eredményei alapján a tervezési program meghatározása, a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének elkészítése** **11. A fejlesztéssel kapcsolatos döntési alternatívák bemutatása az érintettek részére** (2. körös véleményezés)	A tervegyeztetés komplex módon kilenc alkalmon keresztül valósult meg, amelyek során a tájépítészeti-tervezés egyes kérdéseiről beszéltek és hoztak döntéseket. Pl. járófelületek, növények, játszótér stb. Tehát itt nem kétkörös egyeztetés volt, hanem egy hosszú, 9 alkalmas folyamat eredményeként született meg az a terv, amit mindenki el tudott fogadni. Ezekre az alkalmakra tematikák szerint készültek a tervezők, és az egyeztetés menetét is ők irányították.
12. Kivitelezési tervek tervezési programjának véglegesítése a lakossági visszajelzések, tulajdonosi (önkormányzati), kezelői, illetve kapcsolódó ágazati visszajelzések alapján	A tervezők a folyamat eredményeként a koncepciótervet és a látványterveket készítettek el. A tervezői stílus látványtervek esetében fontos szerepet játszik, hiszen a civilek tapasztalatlanok, és nehezen olvasnak tervet, ezért csak azokra tudnak hagyatkozni. Itt ez problémát is jelentett, mert olyan művészien összemontázsolt látványok készültek, amelyek inkább a hangulatot szerették volna átadni, de a résztvevők a konkrétumokat keresték rajtuk.
13. Szabadtérépítészeti és szakági kiviteli tervek készítése, A költségvetés elkészítése	A tervezők újabb megbízást kaptak az önkormányzattól a kiviteli tervekre vonatkozó tervezői szerződéssel. Mikor elkészültek, akkor az önkormányzat részéről egy tervellenőr átvizsgálta azokat, és a hibákat kilistázta. A tervezők az iránymutatások és a TÉR_KÖZ pályázat miatt rendelkezésre álló keretösszeg alapján átdolgozták a terveket, ami a későbbiekben szakmai szempontból is sok gondot okozott, mert a részletterveknél és a mennyiségeknél is maradtak pontatlanságok. Ezeket kivitelezés keretében fedvénytervekkel kellett javítani, illetve a fapótlás kapcsán olyan nagy hiba maradt a költségvetésben, amely miatt a tervezői felelősségbiztosítást is igényelni kellett.
14. Kivitelezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatás honlapon és tájékoztató táblákon a helyszínen (tartalom, tervezett ütemezés, költség)	A tervezők az organizációs tervezésen és a tájékoztatásban már nem kellett részt vegyenek, viszont a kezdeti feladatelosztás okozott visszásságot, hiszen a Milyen legyen a Holdudvar? Facebook oldalt ők hozták létre, és ők voltak az adminisztrátorok, így később meg kellett oldani, hogy az ÓBVF munkatársai átvegyék azt.
15. Kivitelezési munkák elvégzése	A tervezők újabb megbízást kaptak az önkormányzattól a művezetés feladatára vonatkozóan. A kivitelezés során a művezetés és az áttervezésből adódó pontatlanságok okán közel 60 fedvényterv elkészítése volt a tervezőnek a feladata, illetve a szakmai és társadalmi bevonási kérdések esetén is az övé volt a felelősség. Ebben ÓBVF tájépítész és kommunikációs munkatársaitól kapott segítséget, hogy a műszaki ellenőr és a kivitelező irányába erőteljesebben tudják képviselni a szakmai álláspontjukat és a közösség szempontjait (pl. a lakókkal született egyezségek tiszteletben tartása: nem túl eszétikus kiskertek elbontása ellenében cserje és évelőültetést terveztek, de majdnem elmaradt). Szemléletformálás és tájékoztatás céljából faápolási szakértőket kért fel az ÓBVF a tervezők közreműködésével, hogy egy helyszíni bejárás keretében a lakók értesülhessen arról, hogy melyik fa milyen okból került kivágásra.
16. Felavatás. A projekt eredményeinek megünneplése	Az átadó ünnepséget az önkormányzat rendezvényszervezői tartották kézben, az ÓBVF kommunikációs csapata csak segített, a tervező pedig nem vett részt benne.
17. Kivitelezést követő lakossági véleménykutatás a kivitelezés időtartamáról, minőségéről és a közterület alakítás eredményéről.	A beruházást követően lakossági nyomásra meg kellett vizsgálni a játszótéren elhelyezett természetes kősziklák elfogadottságát. Ekkor, egy évvel a kivitelezés lezárása után készült egy elégedettségi felmérés, amely nem csak a sziklák elbontását vagy csiszolását erősítette meg, hanem az is kiderült, hogy a kitöltők 54,4% szívesebben látogat el a parkba a felújítás óta, 33,7% a teljes park kialakításával elégedett, a többiek bizonyos részeivel, illetve 40,8% azt gondolja, hogy pozitívan hatott a park környékén élők közösségi életére. A koncepciótervhez készültek csak látványtervek, és azokon még nem szerepeltek a sziklák, így a lakók csak saját negatív elképzeléseikre tudtak támaszkodni, így kérésükre a politika egyes sziklák elbontása és csiszolása mellett döntött. Ezen kívül azonban más mérések, monitoring nem történt, és az üzemeltetésben is voltak fennakadások a kommunikáció szakadozottsága miatt (pl. a fejlesztés lezárását t követően átadásra került a terület az üzemeltetésnek, de az ügyintézés lassan ment végbe, így a közművekkel adódtak félreértések).

M12.2. melléklet. A Holdudvar park tervei és megvalósulása

19. ábra. A Holdudvar park elhelyezkedése a III. kerületben (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.)

20. ábra. A Holdudvar park a fejlesztés előtt (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.)

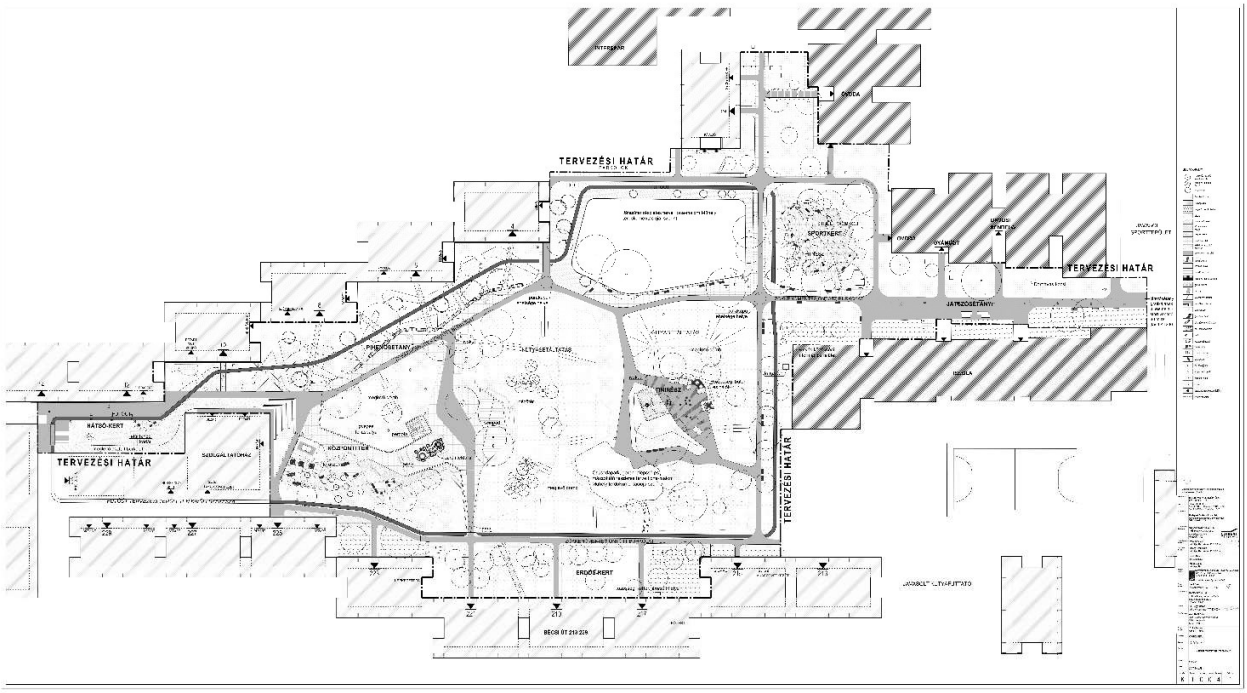
21. ábra. Képek a Holdudvar park közösségi tervezésről (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.)

22. ábra. A Holdudvar park fejlesztésének koncepciótervéhez készült látványtervek: csúszdapark és tinirész (felső két kép), központi tér pihenővel és színpaddal (középső két kép), holdraszállás játszótér (alsó két kép), (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft., Újirány Tájépítész Kft.)

23. ábra. A Holdudvar park fejlesztésének koncepcióterve és a lakossági kérések (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.)

24. ábra. A Holdudvar park fejlesztésének kiviteli terve (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.)

25. ábra. A Holdudvar park a fejlesztést követően: a park madártávlatból (fent, forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.), a park a '70-80-as években az Andor Anikó által tervezett vízjátékkal (balra lent, forrás: Andor Anikó), a park az új építésű vízjátékkal (jobbra lent. forrás: forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.)

M13.1. melléklet. A tájépítész-tervező szerepvállalása a Boldog Sándor István park társadalmi tervegyeztetési folyamatában

Tájépítészeti tervezés a társadalmi egyeztetés során (Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015, pp. 16–44; Jain, Polman, 2003, pp. 33–35; BFVT Kft. et al., 2021, p. 44; Ditzendy, 2016, p. 33; Magyar Építész Kamara, 2003, pp. 6–17; Dalányi, 1998, pp. 10–17)	**A projekt társadalmi egyeztetési folyamatának leírása és tájépítész ezekben vállalt szerepe**
	Boldog Sándor István park fejlesztése
1. Meghatalmazás (Vezetői interjú)	A tájépítész-tervező megbízási szerződésében csak a koncepciótervezésre kapott feladatot.
2. Felkészülés, előzetes elemezés (Desk research I.)	
3. Irányító csoport megalakítása (Együttműködő véleményformálók)	Az ÓBVF a helyi képviselők révén a projekt kezdetekor észlelte, hogy a kutyás kérdések komoly konfliktusforrást jelentenek, ezért a kommunikációs csoport fás, kutyás, kerékpáros szakértője is részt vett a munkában a tervezők és szokásos szakmai háttér (műszaki, pályázati projektmenedzserek és kommunikációs munkatárs) mellett.
4. Érintettek elemzése (stakeholder analysis)	Az érintettek elemzése itt komplexebb volt, hiszen az önkormányzat egy kerületrészben felmerült igénynek, sportpályának keresett helyet, továbbá a kutyás terület kialakításával is szélesebb körű volt az érintettség, így nem csak a közvetlen közetlen közeli lakókkal, hanem nagyobb körben kellett egyeztessen, illetve a képviselők is segítették a munkát. Ez a későbbiekben előhozta a NIMBY (not in my backyard - ne az én kertembe) szintdróma problémáját, hiszen azzal mindenki egyetértett, hogy legyen sportterület, csak azt nem szerették volna, hogy az ablakuk alatt.
5. A beruházással kapcsolatos tájékoztatás	A tájékoztatást az ÓBVF végezte a teljes projektfolyamat során.
6. Közvéleménykutatás a fejlesztéssel kapcsolatos előzetes vélemények, lakossági igények felmérésére	Az előzetes online igényfelmérést az ÓBVF végezte.
7. Alapadatok gyűjtése	A tájépítész-tervező a közösségi tervezéshez és a koncepcióterv megalkotásához szükséges alapanyagokat összegyűjtötte, és előzetesen az egyeztetés menetét is átbeszélte, ötletelt a kommunikációs szakértővel.
8. Munkacsoportok megalakítása	egyeztetéseket. Az első alkalom a helyszínen zajlott, három forgószínpadszerűen működő sátrat állítottak fel a parkot határoló három utcanévvel, ahol a tervezéssel
9. A fejlesztési igények priorizálása a közvélemény-kutatás eredményei, illetve workshopok és online egyeztetési platformok segítségével (1. körös véleményezés)	Az egyeztetés második és harmadik alkalma során az ÓBVF vezette a beszélgetéseket, és ott már nem oszlottak csoportokra a résztvevők. Mivel kisebb méretű a Boldog Sándor István park, ezért a tematikák szerinti egyeztetés hamar lezárult. Komolyabb konlfiktust a kutyasétáltatásra alkalmas hely kijelölése jelentette, hiszen korábban szabadon is lehettek a kutyák, de végül azt a kompromisszumot mindenki elfogadta, hogy a kis terület ellenére helyezzenek el egy kutyafuttatót is parkban.
10. A részvételi tevékenységek eredményei alapján a tervezési program meghatározása, a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének elkészítése	A folyamat végeredményeként elkészült a koncepcióterv és a látványtervek, amelyet még az ÓBVF irányításával, de a tervező közreműködésével bemutattak a lakosságnak.
11. A fejlesztéssel kapcsolatos döntési alternatívák bemutatása az érintettek részére (2. körös véleményezés)	
12. Kivitelezési tervek tervezési programjának véglegesítése a lakossági visszajelzések, tulajdonosi (önkormányzati), kezelői, illetve kapcsolódó ágazati visszajelzések alapján	A tervező újabb megbízást kapott az önkormányzattól a kiviteli tervekre vonatkozó tervezői szerződéssel. A TÉR_KÖZ pályázat költségkeretei nem okoztak problémát, a projektköltségek nem lépték át, így a kiviteli terv alapján elindulhatott az előkészítés.
13. Szabadtérépítészeti és szakági kiviteli tervek készítése, A költségvetés elkészítése	
14. Kivitelezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatás honlapon és tájékoztató táblákon a helyszínen (tartalom, tervezett ütemezés, költség)	A tájékoztatást az ÓBVF végezte a teljes projektfolyamat során.
15. Kivitelezési munkák elvégzése	A tervező újabb megbízást kapott az önkormányzattól a művezetés feladatára vonatkozóan. A kivitelezés a bevonást tekintve nagyobb problémák nélkül zárult le, az építéssel kapcsolatos közérdekű információkat a ÓBVF osztotta meg a lakossággal. A projektzárásként egy közösségi program keretében a helyiek részt vehettek a fa- és cserjeültetésben. A művezetésen és a fedvénytervek elkészítésén túl más feladatot, amely a társadalmi bevonáshoz kapcsolódik, a tájépítész-tervező nem kapott. A bevonáshoz kapcsolódóan arra kellett figyelnie, hogy a megbeszéltek célok és alapelvek ne sérüljenek, de ebben az ÓBVF munkatársai is a segítségére voltak.
16. Felavatás. A projekt eredményeinek megünneplése	A park avató ünnepsége egy nagy családi és gyermekprogram, a park névadójához kapcsolódó Szalézi udvar címen valósult meg. Ennek szervezése az ÓBVF és az önkormányzat rendezvényekért felelős szervezeteit terhelte, a tervezőnek nem volt feladata benne.
17. Kivitelezést követő lakossági véleménykutatás a kivitelezés időtartamáról, minőségéről és a közterület alakítás eredményéről.	A monitoring tevékenység főként a kutyafuttatót érintette, amely kialakítása kísérleti módszerekkel történt, mert az volt a cél, hogy a használókkal közösen megtalálják a legjobb megoldást. Később a felmerült üzemeltetői igény okán a területen öntözőrendszert is elhelyeztek, de ebben amunkában már egy másik szaktervező vett részt.

M13.2. melléklet. A Boldog Sándor István park tervei és megvalósulása

26. ábra. A Boldog Sándor István park elhelyezkedése a III. kerületben) (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.)

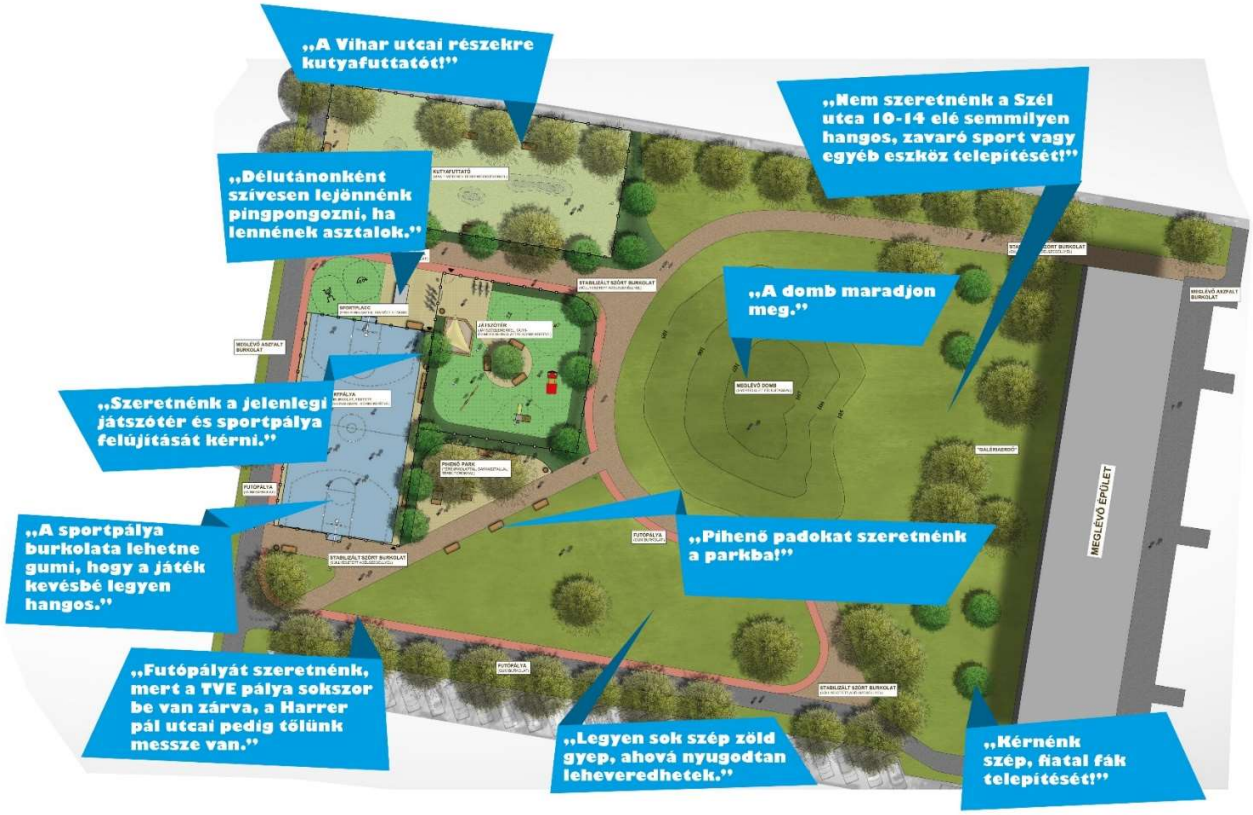
27. ábra. A Boldog Sándor István park a fejlesztés előtt) (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.)

28. ábra. Képek a megvalósult Boldog Sándor István parkról: igényfelmérés az újonnan kialakított kutyafuttatóban (bal kép), szórt burkolatú sétány és környezete (középső kép), játszótér (jobb kép) (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.)

29. ábra. A Boldog Sándor István park fejlesztésének koncepciótervéhez készült látványtervek: madártávlati (felső két kép), a pihenő övezet látványtervei (második sor képei); a kutyafuttató kívülről és belülről (harmadik sor képei), a sportpálya és a játszótér a dombról és a kutyafuttató melletti sétányról nézve (alsó két kép)(forrás: ÓBVF Nonprofit Kft., Platinium Group Kft.)

30. ábra. A Boldog Sándor István park fejlesztésének koncepcióterve és a lakossági kérések (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft., Platinium Group Kft.)

31. ábra. A Boldog Sándor István park fejlesztésének kiviteli terve (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft., Platinium Group Kft.)

M14. melléklet. A szabadtérfejlesztési projekt társadalmi bevonási eszközeinek és fázisainak mátrixa

		Keletkezés	Tervezés	Megvalósítás	Utóélet	Üzemeltetés
A társadalmi bevonás eszközei	**Nyilvánosság**					
	Szórólap, hírlevél					
	Plakát, tábla					
	Kiadvány					
	Honlap, Applikáció					
	Közösségi média					
	Film					
	Imázsépítés (pl. installáció)					
	Fórum, workshop					
	Szervezés					
	Helyi erők összefogása					
	Helyszíni projektiroda					
	Helyszíni együttműködés					
	Egyesület létrehozása					
	Közösségi szabályzatok (pl. házirend)					
	Külső szakértők bevonása					
	Tervalkotás					
	Meglévő tudás felhasználása (pl. stratégia)					
	Igényfelmérés					
	Lakossági ötletpályázat					
	Tervpályázat					
	Helyszíni tervezési alkalom					
	Szavazás					
	Közösségi bevonás					
	Monitoring					
	Akció					
	Tesztelés, modellezés					
	Közösségi megvalósítás					
	Sportrendezvény					
	Művészeti események					
	Közösségi események					
	Mobil berendezések					
	Üzenőfelületek					
	Program					
	Városhasználati oktatások					
	Közösségi - szociális programok					
	Kulturális programok					
	Környezetvédelmi programok					
	Helytörténeti programok					
	Városszépítő programok					

M15.1. melléklet. A szabadtérfejlesztéshez kapcsolódó társadalmi egyeztetés folyamata a szakirodalom és a gyakorlat szintéziseként

Társadalmi egyeztetés (Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015, pp. 16–44; Jain, Polman, 2003, pp. 33–35; BFVT Kft. et al., 2021, p. 44; Ditzendy, 2016, p. 33; Magyar Építész Kamara, 2003, pp. 6–17; Dalányi, 1998, pp. 10–17)	
Rendszeres tájékoztatás (online és nyomtatott formában)	**1. Meghatalmazás** (Vezetői interjú, szerződéskötés)
	2. Felkészülés, előzetes elemezés (Az igényfelmérés és érintettelemzés előkészítése)
	3. Irányító csoport megalakítása (Önkormányzati szereplők, tervezők és egyéb szakértők kiválasztása, első találkozása)
	4. Érintettek elemzése (Stakeholder analysis - helyismeret miatt javasolt az önkormányzatnak elvégezni)
	5. A beruházással kapcsolatos tájékoztatás (Online és nyomtatott formában vagy kitelepülés által a projektindulásról)
	6. Közvéleménykutatás a fejlesztéssel kapcsolatos előzetes vélemények, lakossági igények felmérésére (Online (szöveg vagy PPGIS alapú) és/vagy személyesen)
	7. Alapadatok gyűjtése (A tervezési alkalmak előkészítése: előképek, közműadatok stb.)
	8. Munkacsoportok megalakítása (Opcionális - abban az esetben szükséges, ha közösségi tervezés keretében valósul meg)
	9. A fejlesztési igények priorizálása a közvélemény-kutatás eredményei, illetve workshopok és online egyeztetési platformok segítségével (1. körös véleményezés - ha érintettelemzésen sem merült fel komolyabb konfliktus, és kevés a résztvevő, akkor a folyamat lezárható, egyébként legalább 3 körös egyeztetés javasolt a koncepcióterv megalkotásához)
	10. A részvételi tevékenységek eredményei alapján a tervezési program meghatározása, a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének elkészítése
	11. A fejlesztéssel kapcsolatos döntési alternatívák bemutatása az érintettek részére (2. körös egyeztetés, tervváltozatok)
	12. A részvételi tevékenységek eredményei alapján a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének véglegesítése
	13. A végleges koncepcióterv bemutatása az érintettek részére (3. körös egyeztetés)
	14. Kivitelezési tervek tervezési programjának véglegesítése a lakossági visszajelzések, tulajdonosi (önkormányzati), kezelői, illetve kapcsolódó ágazati visszajelzések alapján
	15. Szabadtérépítészeti és szakági kiviteli tervek készítése, A költségvetés elkészítése
	16. A végleges kiviteli tervek bemutatása az érintettek részére (4. körös egyeztetés - ha nagyobb módosításra volt szükség, akkor ezeket egyeztetni is kell (akár több alkalommal is), nem csak bemutatni
	17. Kivitelezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatás online, tájékoztató táblákon, illetve organizációs egyeztetés keretében a helyszínen (tervezett ütemezés, tartalom, költség - 5. körös opcionális egyeztetés)
	18. Kivitelezési munkák elvégzése (folyamatos kapcsolattartás a tervezésben résztvevőkkel online)
	19. Házirendkészítés (6. körös opcionális egyeztetés)
	20. Felavatás. A projekt eredményeinek megünneplése
	21. Kivitelezést követő lakossági véleménykutatás a kivitelezés időtartamáról, minőségéről és a közterület alakítás eredményéről.

M15.2. melléklet. A szabadtérfejlesztéshez kapcsolódó társadalmi egyeztetés folyamata, illetve az önkormányzat és a tájépítész-tervező ebben vállalt feladatai

Társadalmi egyeztetés		Feladatok, tervek, dokumentumok a társadalmi egyeztetés során
(Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015, pp. 16–44; Jain, Polman, 2003, pp. 33–35; BFVT Kft. et al., 2021, p. 44; Ditzendy, 2016, p. 33; Magyar Építész Kamara, 2003, pp. 6–17; Dalányi, 1998, pp. 10–17)		
Rendszeres tájékoztatás (online és nyomtatott formában) - önkormányzat	**1. Meghatalmazás** (Vezetői interjú, szerződéskötés)	Az önkormányzat a megbízó, szándékát ismerteti, tájépítész-tervezővel szerződést köt (megbízási vagy keretszerződés: koncepcióterv vagy kiviteli is)
	2. Felkészülés, előzetes elemezés (Az igényfelmérés és érintettelemzés előkészítése)	A helyszín adottságainak és korlátainak feltárása, hatósági, önkormányzati rendelkezések megismerése, szakirodalmi tájékozódás - tájépítész-tervező; Érintettek felkutatása - önkormányzat
	3. Irányító csoport megalakítása (Önkormányzati szereplők, tervezők és egyéb szakértők kiválasztása, első találkozása)	Társadalmi bevonást menedzselő csoport összeállítása - önkormányzat; Szakértők delegálása, részvétel az egyeztetésen - tájépítész-tervező
	4. Érintettek elemzése (stakeholder analysis - helyismeret miatt javasolt az önkormányzatnak elvégezni)	Érintettek elemzése, egyeztetések az érdekeltségi csoportokkal - önkormányzat, de igény szerint a tájépítész-tervező is bevonható
	5. A beruházással kapcsolatos tájékoztatás (online és nyomtatott formában vagy kitelepülés által a projektindulásról)	Tájékoztatás - önkormányzat
	6. Közvéleménykutatás a fejlesztéssel kapcsolatos előzetes vélemények, lakossági igények felmérésére (online (PPGIS vagy szövegalapú) és/vagy személyesen)	Közvéleménykutatás - önkormányzat; Anyagok a közvéleménykutatáshoz - tájépítész-tervező
	7. Alapadatok gyűjtése (a tervezési alkalmak előkészítése: előképek, közműadatok stb.)	Helyszíni vizsgálatok elkészítése, problémák feltárása; Előképek, tervezést segítő eszközök az egyeztetési alkalmakra - tájépítész-tervező
	8. Munkacsoportok megalakítása (opcionális - abban az esetben lehet szükséges, ha közösségi tervezés keretében valósul meg)	Közösségi tervezés keretében munkacsoportok megalakítása - önkormányzat, de igény szerint a tájépítész-tervező is bevonható
	9. A fejlesztési igények priorizálása a közvélemény-kutatás eredményei, illetve workshopok és online egyeztetési platformok segítségével (1. körös véleményezés - ha érintettelemzésen sem merült fel komolyabb konfliktus, és kevés a résztvevő, akkor a folyamat lezárható, egyébként legalább 3 körös egyeztetés javasolt)	Társadalmi egyeztetés - önkormányzati; Részvétel az egyeztetésen és szakmai kérdésekben felszólalás, támogatás - tájépítész-tervező; Tervezési program megalkotása - önkormányzat, tájépítész-tervező és a résztvevők
	10. A részvételi tevékenységek eredményei alapján a tervezési program meghatározása, a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének elkészítése	Tervezési program véglegesítése - önkormányzat és tájépítész-tervező; Tervváltozatok készítése - tájépítész-tervező
	11. A fejlesztéssel kapcsolatos döntési alternatívák bemutatása az érintettek részére (2. körös egyeztetés, tervváltozatok)	Társadalmi egyeztetés - önkormányzat; Koncepcióterv-javaslat, Előzetes költségbecslés; Részvétel az egyeztetésen és a szakmai kérdésekben felszólalás, támogatás - tájépítész-tervező
	12. A részvételi tevékenységek eredményei alapján a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének véglegesítése	Koncepcióterv elkészítése - tájépítész-tervező
	13. A végleges koncepcióterv bemutatása az érintettek részére (3. körös egyeztetés)	Társadalmi egyeztetés - önkormányzat; Koncepcióterv, Frissített előzetes költségbecslés; Részvétel az egyeztetésen és a szakmai kérdésekben felszólalás, támogatás - tájépítész-tervező
	14. Kivitelezési tervek tervezési programjának véglegesítése a lakossági visszajelzések, tulajdonosi (önkormányzati), kezelői, illetve kapcsolódó ágazati visszajelzések alapján	Az engedélyezési eljárások; Az engedélyezési terv - Megrendelési terv; Tervezői költségbecslés - tájépítész-tervező; Tervek véleményezése - önkormányzat
	15. Szabadtérépítészeti és szakági kiviteli tervek készítése, A költségvetés elkészítése	Teljes körű kivitelezési terv; Építési mennyiségek; Költségbecslés, Frissített látványtervek, Színes áttekintő tervrajz - tájépítész-tervező; Tervek véleményezése - önkormányzat
	16. A végleges kiviteli tervek bemutatása az érintettek részére (4. körös egyeztetés - ha nagyobb módosításra volt szükség, akkor ezeket egyeztetni is kell (akár több alkalommal is), nem csak bemutatni	Társadalmi egyeztetés - önkormányzati; Kiviteli terv, Költségbecslés; Részvétel az egyeztetésen és a szakmai kérdésekben felszólalás, támogatás - tájépítész-tervező
	17. Kivitelezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatás online, tájékoztató táblákon, illetve organizációs egyeztetés keretében a helyszínen (tervezett ütemezés, tartalom, költség - 5. körös opcionális egyeztetés)	Tájékoztatás, társadalmi egyeztetés, kivitelezés szervezése - önkormányzati; A kivitelezési munkák előkészítési szakaszában közreműködés (pl. ajánlattevők kérdéseinek megválaszolása), Részvétel az egyeztetésen és a szakmai kérdésekben felszólalás, támogatás (nem kötelező, az önkormányzat önállóan is el tudja végezni, nem érint tervezési kérdést) - tájépítész-tervező
	18. Kivitelezési munkák elvégzése (folyamatos kapcsolattartás a tervezésben résztvevőkkel online)	Kivitelezés - önkormányzati; Művezetés - Műszaki felügyelet; Pénzügyi felügyelet; Kiviteli-megvalósítási tervek; Műszaki átadás - Átadás-átvétel felügyelet; Hibajegyzék - tájépítész-tervező (önkormányzattal együttműködve)
	19. Házirendkészítés (6. körös opcionális egyeztetés)	Társadalmi egyeztetés - önkormányzati; Részvétel az egyeztetésen és a szakmai kérdésekben felszólalás, támogatás (nem kötelező, az önkormányzat önállóan is el tudja végezni, nem érint tervezési kérdést) - tájépítész-tervező
	20. Felavatás. A projekt eredményeinek megünneplése	Megújult szabadtér átadása - önkormányzat, de a tájépítész-tervező részt vehet
	21. Kivitelezést követő lakossági véleménykutatás a kivitelezés időtartamáról, minőségéről és a közterület alakítás eredményéről.	Beruházási hatékonysági vizsgálat, monitoring - önkormányzat; Lakossági, üzemeltetői vélemények összegyűjtése; Tervezői hibák feltárása - tájépítész-tervező

M16.1. melléklet. A tájépítész-tervezői társadalmi bevonáshoz szükséges személyiségjegyei

Készségek, képességek	Tájépítészek szükséges készségei, képességei			A városi élhetőség megteremtéséhez szükséges tervezői készségek (É), tájépítész képzésben is szerepelnek (TK) *(Yang et al., 2020)*	A természettudományok oktatása során a XXI. században fontos képességek, készségek (XXI) *(Hilton, National Research Council, 2010, p. 2)*	Társadalmi bevonáshoz szükséges készségek		Társadalmi bevonáshoz szükséges és oktatásba beépítendő készségek			
	Minden tájépítész-tervezői készség, kiemelve a társadalmi bevonásban szükségesek	Alapvető tervezői kompetenciák (A) *(Dalányi, 1998, pp. 18–21)*	Közösségi részvételen alapuló tervezés esetén (KRAT), facilitálási feladattal (F) *(Dömötör, 2008, p. 106)*					Egyetemen nem tudta fejleszteni, de hasznos lett volna		Egyetemen tudta fejleszteni	
						Szakértői interjúk (csak tájépítészek) (SZ)	Tájépítészek által kitöltött kérdőív (K)	Szakértői interjúk (csak tájépítészek)	Tájépítészek által kitöltött kérdőív	Szakértői interjúk (csak tájépítészek)	Tájépítészek által kitöltött kérdőív
térlátás	A										
alkotóképesség (kreativitás)	A	A									
esztétikai-formai képesség	A	A									
megbízhatóság	A	A									
beleélési képesség (empátia)	**A/KRAT/F/SZ/K**	A	**KRAT/F**			100%	87%	44%	36%	33%	14%
meggyőző (agitatív) képesség/ érvelőkészség	**A/(KRAT)**	A	(KRAT)								
megegyezési (kompromisszum) képesség	A	A									
ítélőképesség (kritikai hajlam)	A/É	A		É							
gazdasági és szociális érzékenység	A/XXI	A			XXI						
(komplex) kommunikációs képesség	**A/KRAT/F/É/TK/XXI/SZ/K**	A	**KRAT/F**	**É/TK**	XXI	100%	83%	44%	49%	44%	27%
közérthető és logikus előadókészség/ jó előadókészség	**A/KRAT/SZ/K**	A	**KRAT**			100%	77%	33%	30%	56%	52%
közösségi elkötelezettség	A/É/TK	A		É/TK							
kulturált magatartás	A	A									
naprakész, interdiszciplináris tudás és látásmód/ rendszerszemléletű gondolkodás	A/(KRAT)/É/TK/XXI	A	(KRAT)	É/TK	XXI						
alkalmazkodóképesség/ kitartás					XXI						
nem rutinszerű problémamegoldó készség	É/TK/XXI			**ÉTK**	XXI						
önmenedzsment/ önfejlesztés					XXI						
együttműködés				É							
politikai készségek	É/TK			É/TK							
adatgyűjtés -elérés és -elemzés	É/TK			É/TK							
megfigyelés /nyitottság (megfigyelés, meghallgatás)	É/SZ/K			É		100%	87%	44%	23%	33%	28%
hallgatás és kérdésfeltevés	É/SZ/K			É							
facilitáció (szociálpszichológiai ismeret), tárgyalás, csapatmunka/ konfliktuskezelés	**KRAT/F/É**		**KRAT/F**	É							
bizonyítékalapú döntéshozatal és a tudás átültetése/ objektivitás/ döntőképesség	**KRAT/É/TK**		**KRAT**	É/TK							
demográfiai, környezetelemzés				É							
térképkészítés és területvizsgálat	É/TK			É/TK							
forrásteremtés, fejlesztés és pénzügyi irányítás				É							
vezetőképesség	**KRAT/É**		**KRAT**	É							
értékelés és hatékonysági mérések	É/TK			É/TK							
kulturális kompetencia				É							
fontossági sorrend felállítása	**KRAT/É**			É							
népszerűsítés				É							
szakmai tekintély	**KRAT**		**KRAT**								
prezentációs technikák ismerete	**KRAT**		**KRAT**								
szervezőkészség/projektmenedzsment	**KRAT/É/TK/K**		**KRAT/F**	É/TK		44%	77%	33%	60%	0%	11%
virtuális eszközök ismerete	(KRAT)		(KRAT)								
kitartás	**KRAT**		**KRAT**								

M16.2. melléklet. A tájépítész-tervező feladatai az önkormányzati szabadtérfejlesztéshez kapcsolódó társadalmi bevonásban

Társadalmi egyeztetés		Tájépítész-tervezői feladatok, tervek, dokumentumok a társadalmi egyeztetés során (félkövéren szedve az új feladatok)
(Montréal Urban Ecology Centre et al., 2015, pp. 16–44; Jain, Polman, 2003, pp. 33–35; BFVT Kft. et al., 2021, p. 44; Ditzendy, 2016, p. 33; Magyar Építész Kamara, 2003, pp. 6–17; Dalányi, 1998, pp. 10–17)		
Rendszeres tájékoztatás (online és nyomtatott formában) - önkormányzat	**1. Meghatalmazás** (Vezetői interjú, szerződéskötés)	Megbízó szándékának megismerése; Tervezői szerződés megkötése **kirészletezve a társadalmi bevonásban elvárt szerepvállalás** - megbízási szerződés vagy **keretszerződés**
	2. Felkészülés, előzetes elemezés (Az igényfelmérés és érintettelemzés előkészítése)	A helyszín adottságainak és korlátainak feltárása, hatósági, önkormányzati rendelkezések megismerése, szakirodalmi tájékozódás
	3. Irányító csoport megalakítása (Önkormányzati szereplők, tervezők és egyéb szakértők kiválasztása, első találkozása)	Társadalmi bevonást menedzselő csoport összeállításához szakértők delegálása, **részvétel az egyeztetésen**
	4. Érintettek elemzése (stakeholder analysis - helyismeret miatt javasolt az önkormányzatnak elvégezni)	**Érintettek elemzése, egyeztetések az érdekeltségi csoportokkal - önkormányzat irányításával részt vehet benne**
	5. A beruházással kapcsolatos tájékoztatás (online és nyomtatott formában vagy kitelepülés által a projektindulásról)	
	6. Közvéleménykutatás a fejlesztéssel kapcsolatos előzetes vélemények, lakossági igények felmérésére (online (PPGIS vagy szövegalapú) és/vagy személyesen)	**Anyagok a közvéleménykutatáshoz**
	7. Alapadatok gyűjtése (a tervezési alkalmak előkészítése: előképek, közműadatok stb.)	Helyszíni vizsgálatok elkészítése, problémák feltárása; **Előképek, tervezést segítő eszközök az egyeztetési alkalmakra**
	8. Munkacsoportok megalakítása (opcionális - abban az esetben lehet szükséges, ha közösségi tervezés keretében valósul meg)	**Közösségi tervezés keretében munkacsoportok megalakítása - önkormányzat irányításával részt vehet benne**
	9. A fejlesztési igények priorizálása a közvélemény-kutatás eredményei, illetve workshopok és online egyeztetési platformok segítségével (1. körös véleményezés - ha érintettelemzésen sem merült fel komolyabb konfliktus, és kevés a résztvevő, akkor a folyamat lezárható, egyébként legalább 3 körös egyeztetés javasolt)	**Részvétel az egyeztetésen és szakmai kérdésekben felszólalás, támogatás**; **Tervezési program megalkotása az önkormányzattal és a résztvevőkkel**
	10. A részvételi tevékenységek eredményei alapján a tervezési program meghatározása, a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének elkészítése	Tervezési program véglegesítése - önkormányzattal együttműködve; Tervváltozatok készítése
	11. A fejlesztéssel kapcsolatos döntési alternatívák bemutatása az érintettek részére (2. körös egyeztetés, tervváltozatok)	Koncepcióterv-javaslat, Előzetes költségbecslés; **Részvétel az egyeztetésen és a szakmai kérdésekben felszólalás, támogatás**
	12. A részvételi tevékenységek eredményei alapján a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének véglegesítése	Koncepcióterv elkészítése
	13. A végleges koncepcióterv bemutatása az érintettek részére (3. körös egyeztetés)	Koncepcióterv, Frissített előzetes költségbecslés; **Részvétel az egyeztetésen és a szakmai kérdésekben felszólalás, támogatás**
	14. Kivitelezési tervek tervezési programjának véglegesítése a lakossági visszajelzések, tulajdonosi (önkormányzati), kezelői, illetve kapcsolódó ágazati visszajelzések alapján	Az engedélyezési eljárások; Az engedélyezési terv - Megrendelési terv; Tervezői költségbecslés; Frissített látványtervek; Színes áttekintő tervrajz; Bemutatásuk az önkormányzat részére
	15. Szabadtérépítészeti és szakági kiviteli tervek készítése, A költségvetés elkészítése	Teljes körű kivitelezési terv; Építési mennyiségek; Költségbecslés; Bemutatásuk az önkormányzat részére
	16. A végleges kiviteli tervek bemutatása az érintettek részére (4. körös egyeztetés - ha nagyobb módosításra volt szükség, akkor ezeket egyeztetni is kell (akár több alkalommal is), nem csak bemutatni	Kiviteli terv, Költségbecslés; **Részvétel az egyeztetésen és a szakmai kérdésekben felszólalás, támogatás**
	17. Kivitelezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatás online, tájékoztató táblákon, illetve organizációs egyeztetés keretében a helyszínen (tervezett ütemezés, tartalom, költség - 5. körös opcionális egyeztetés)	A kivitelezési munkák előkészítési szakaszában közreműködés (pl. ajánlattevők kérdéseinek megválaszolása), **Részvétel az egyeztetésen és a szakmai kérdésekben felszólalás, támogatás (nem kötelező, az önkormányzat önállóan is el tudja végezni, nem érint tervezési kérdést)**
	18. Kivitelezési munkák elvégzése (folyamatos kapcsolattartás a tervezésben résztvevőkkel online)	Művezetés - Műszaki felügyelet; Pénzügyi felügyelet; Kiviteli-megvalósítási tervek; Műszaki átadás - Átadás-átvétel felügyelet; Hibajegyzék (önkormányzattal együttműködve)
	19. Házirendkészítés (6. körös opcionális egyeztetés)	**Részvétel a társadalmi egyeztetésen és a szakmai kérdésekben felszólalás, támogatás (nem kötelező, az önkormányzat önállóan is el tudja végezni, nem érint tervezési kérdést)**
	20. Felavatás. A projekt eredményeinek megünneplése	Megújult szabadtér átadása - részt vehet rajta a tájépítész-tervező
	21. Kivitelezést követő lakossági véleménykutatás a kivitelezés időtartamáról, minőségéről és a közterület alakítás eredményéről.	Lakossági, üzemeltetői vélemények összegyűjtése; Tervezői hibák feltárása

M17. melléklet. Kép- és ábrajegyzék, illetve táblázatjegyzék

Kép- és ábrajegyzék

1. ábra. Az értekezés szerkezete 16
2. ábra. Fogalmak közötti kapcsolat 20
3. ábra. A társadalmi bevonás fogalmainak hierarchiája (Horváth et al., 2018) 25
4. ábra. A részvétel létrája (Arnstein, 1969) 26
5. ábra. Az együtt alkotás piramisa (Guribye, Iversen, 2020, p. 4) és Az elköteleződés háromszöge (May, 2007, p. 70) 30
6. ábra. Maier modellje a hatalom és a különféle érdekhordozók komplex kapcsolatairól a demokratikus rendszerben (Maier, 2001, p. 717) 31
7. ábra. Az önkormányzat szerepei szabadtérfejlesztési projektekben (Horváth et al., 2018) 46
8. ábra. A tájépítész-tervező társadalmi egyeztetési folyamatokban vállalt feladatainak vizsgálata (folyamatábra) 54
9. ábra. A kutatási témához kapcsolódóan a Web of Science adatbázisban összegyűjtött szakirodalmi források időbeli eloszlása (forrás: Web of Science, saját keresés alapján) 59
10. ábra. A kérdőívkitöltők legmagasabb végzettsége (balra), szakmai tapasztalata (jobbra) 67
11. ábra. A kérdőívkitöltők szakmai tapasztalata 68
12. ábra. ÓBVF Kft. szervezeti struktúrája (bal), illetve egy szabadtérfejlesztési projekt megvalósítása esetén kialakuló szervezeti háttér (jobb) 75
13. ábra. A társadalmi bevonás megvalósulási formáinak kapcsolati rendszere 94
14. ábra. A társadalmi bevonás fogalmainak hierarchiája (Horváth et al., 2018) 120
15. ábra. A társadalmi bevonás megvalósulási formáinak kapcsolati rendszere 121
16. ábra. Egy szabadtérfejlesztési projekt megvalósítása esetén kialakuló szervezeti háttér 124
17. ábra (forrás: Web of Science, saját keresés alapján) 152
18. ábra (forrás: Web of Science, saját keresés alapján) 153
19. ábra. A Holdudvar park elhelyezkedése a III. kerületben (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.) 300
20. ábra. A Holdudvar park a fejlesztés előtt (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.) 300
21. ábra. Képek a Holdudvar park közösségi tervezésről (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.) 300
22. ábra. A Holdudvar park fejlesztésének koncepciótervéhez készült látványtervek: csúszdapark és tinirész (felső két kép), központi tér pihenővel és színpaddal (középső két kép), holdraszállás játszótér (alsó két kép), (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft., Újirány Tájépítész Kft.) 301
23. ábra. A Holdudvar park fejlesztésének koncepcióterve és a lakossági kérések (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.) 302
24. ábra. A Holdudvar park fejlesztésének kiviteli terve (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.) 302
25. ábra. A Holdudvar park a fejlesztést követően: a park madártávlatból (fent, forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.), a park a ’70-80-as években az Andor Anikó által tervezett vízjátékkal (balra lent, forrás: Andor Anikó), a park az új építésű vízjátékkal (jobbra lent. forrás: forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.) 303
26. ábra. A Boldog Sándor István park elhelyezkedése a III. kerületben) (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.) 305
27. ábra. A Boldog Sándor István park a fejlesztés előtt) (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.) 305
28. ábra. Képek a megvalósult Boldog Sándor István parkról: igényfelmérés az újonnan kialakított kutyafuttatóban (bal kép), szórt burkolatú sétány és környezete (középső kép), játszótér (jobb kép) (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft.) 305
29. ábra. A Boldog Sándor István park fejlesztésének koncepciótervéhez készült látványtervek: madártávlati (felső két kép), a pihenő övezet látványtervei (második sor képei); a kutyafuttató kívülről és belülről

(harmadik sor képei), a sportpálya és a játszótér a dombról és a kutyafuttató melletti sétányról nézve (alsó két kép)(forrás: ÓBVF Nonprofit Kft., Platinium Group Kft.) 306
30. ábra. A Boldog Sándor István park fejlesztésének koncepcióterve és a lakossági kérések (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft., Platinium Group Kft.) 307
31. ábra. A Boldog Sándor István park fejlesztésének kiviteli terve (forrás: ÓBVF Nonprofit Kft., Platinium Group Kft.) 307

Táblázatjegyzék

1. táblázat. A kutatás célja 15
2. táblázat. Arnstein létrája és a kapcsolódó elméletek 28
3. táblázat. Tervezői szerepek jellegzetességei (saját szerkesztés) (Dömötör, 2008, pp. 105–106) 52
4. táblázat. A TÉR_KÖZ pályázat értékelése SWOT-analízissel (Horváth et al., 2018) 73
5. táblázat. A társadalmi bevonás eszközeiben vállalt szerepe a tájépítész-tervezőnek és az önkormányzatnak a két projektet tekintve (saját szerkesztés) (Keresztes-Sipos et al., 2021; Lukácsházi, 2021) 87
6. táblázat. Az Arnstein-létra fokainak megjelenése a gyakorlatban 93
7. táblázat. A manipuláció megjelenési formái a gyakorlatban 94
8. táblázat. A társadalmi bevonás előnyei 98
9. táblázat. A társadalmi bevonás kihívásai 100

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

„Megpróbáltak eltemetni minket, de nem tudták, hogy magok vagyunk.”
(mexikói közmondás)

Elsősorban köszönöm mindenkinek, akik az interjúkban és a kérdőív kitöltésében részt vettek. Az ő értékes tapasztalataik és gondolataik nélkül nem állt volna össze ez a kutatási anyag.
Köszönetet szeretnék még mondani a Fővárosi TÉR_KÖZ pályázat csapatának, az Óbuda-Békásmegyer Városfejlesztő Nonprofit Kft. munkatársainak és a Balogh Péter István által összefogott, egyetemi, spontán alakult ‘Next’ kutatócsoportomnak, akik meghallgatással, észrevételekkel és biztatással segítették a munkám. Külön köszönet Szabó Patríciának, akivel az utolsó időszakot egymást támogatva, segítve éltük meg, és a kutatásaink összekapcsolása által megtapasztalhattam azt, milyen egy kutatói *csapat*ban (közösségben) dolgozni. Köszönöm témavezetőmnek, Fekete Albertnek a sok évnyi türelmét, hogy kivárta, hogy összeálljon, ami engem érdekel, és támogatott.
Külön köszönöm a családomnak: Férjemnek, gyerekeimnek – Bencének, Nesszának, Vincének –, Anyukámnak, Nővéremnek, hogy végig támogattak (szabadidővel és mindenféle jóval is), hogy kíváncsiságomat kiélve a munkán túl egy ilyen, számomra nagy kutatómunkába belekezdjek, és „valahogy” befejezzek.
Végül köszönet Torbágyi Tasnak, aki ismeretlenül is besegített a gyerekekkel az utolsó intenzív disszertációírási időszakban, ezzel is megmutatva, hogy az összefogás, egymás segítése nem utópia, mert együtt könnyebb, és így van értelme az életnek. Szilágyi András evolúcióbiológus is azt állítja, hogy az ember egy „extra kooperáló” lény, és az együttműködésre mindig is szükségünk volt és van a (túl)éléshez.

Édesapámnak és Nagymamámnak…